

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Lc 29.205

HARVARD COLLEGE
LIBRARY

Bought from the Fund for

CURRENT MODERN POETRY

given by

MORRIS GRAY

CLASS OF 1877

①
C. Valerius
C. VALERII CATULLI^{us}

VERONENSIS

C A R M I N A

ANNOTATIONE PERPETUA

ILLUSTRAVIT

Friedrich Wilhelm
FRID. GUIL. DOERING.

CALTONAE,
SUNTIBUS L. F. HAMMERICHII.
MDCCCXXXIV.—

Lc 29. 205/861, Jan. 1.
Gray Fund.

ATTESTED ~~64~~ 1861

1861

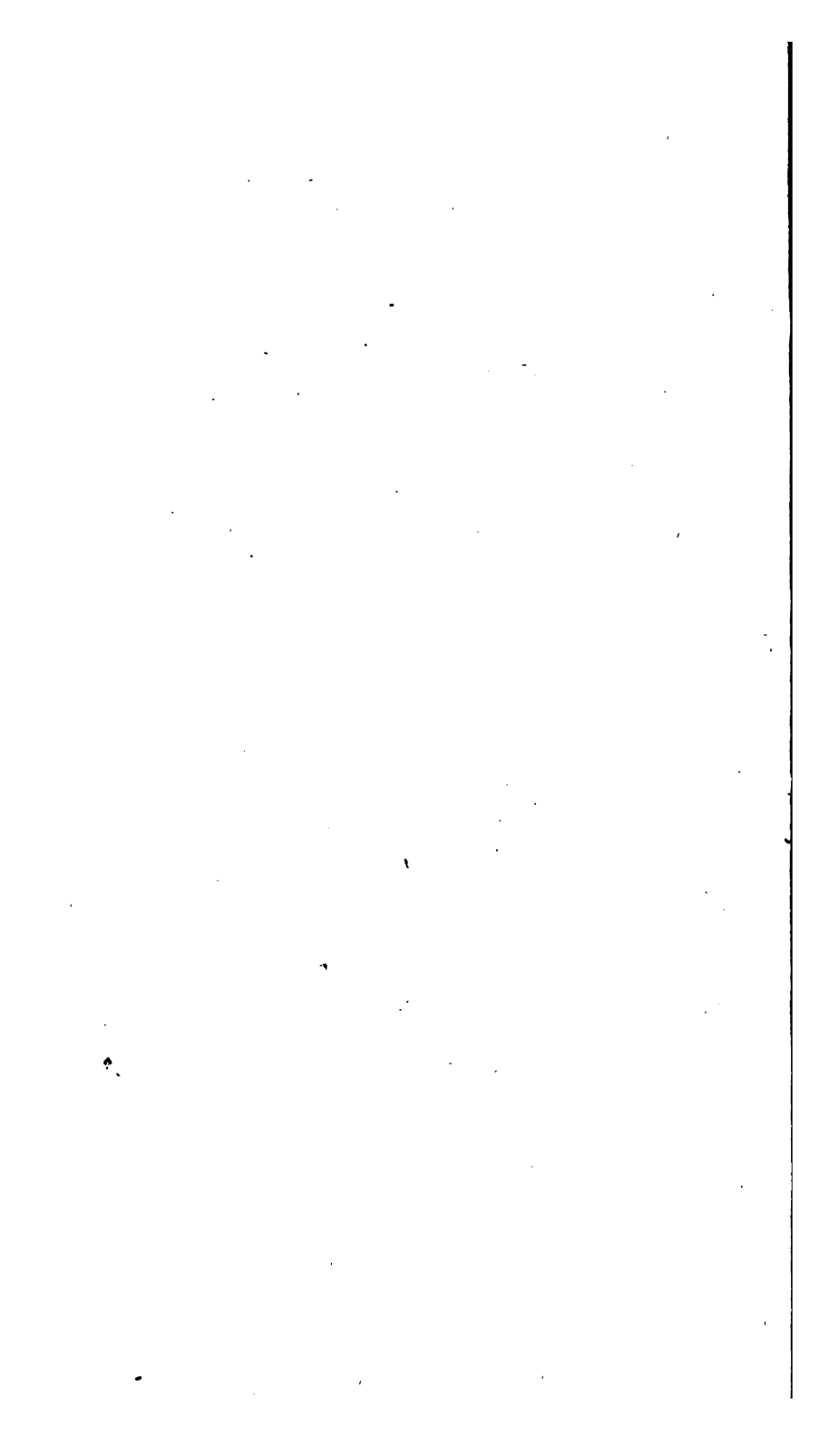
1861

C. A. BOETTIGERO

ANIMAE SUAE DIMIDIO

D. D. D.

FRID. GUIL. DOERING.

PRAEFATIO.

Rationem aliquam reddituro de usu fructuque otii, bellissimi illius, ut Cicero ait, senectutis praesidii, brevem mihi benevoli lectores praebeant audientiam. Ex eo inde tempore, quo Catulli Carmina qualicunque mea opera edenda curavi, quinquaginta ferme anni praeterierunt. Itaque, cum iam ante plures annos omnia curatae a me Editionis Catulli exempla divendita essent, fuerunt, qui me ad huius poetae Carmina de integro edenda excitarent. Neque id frustra. Est enim a natura fere nobis insitum hoc, ut non solum ea, quae olim nobis grata et iucunda fuerunt, lubenter animo repetamus, sed etiam ut minus recte a nobis intellecta et diiudicata retractare cupiamus. Cum igitur ad retractandam Catulli Editionem animum appulissem, manumque rei iam admovissem, tam multa offerebantur vel delenda vel immutanda vel rectius constituenda, ut fieri non posset, quin nova plane Catulli prodiret Editio.

Est autem a me instituta ratio haec: Ante omnia farraginem Variarum Lectionum sustuli, quia in iis formae exhibentur tam informes, ut risum potius moveant, quam ad vitium aliquod relegendum ducant. At idem ego in locis dubiis vel aperte corruptis haud neglexi in notis proferre eas lectiones, e quibus elici fortasse posset vera lectio; emendationes vero, quas

tentavi, in notis indicavi. — Quodsi vero sint, qui *Lectionum Varietatem* desiderent, iis largiter hae epulae appositae sunt in Editione Clarissimi *SILLIGII*, qui passim de Variis Lectionibus docte disputavit.

Ceterum novo plane, quem nunc adiecimus, Commentario cedere omnino debuit vetus, qui plura habebat vel putide abundantia, vel iuvenile vanae gloriolae captandae studium ostendantia, vel alia ad superflua et inutilia referenda. At in hoc novo Commentario non solum diligenter mihi cavi, ne quid ego senex septuaginta octo annos natus molirer inepte, sed etiam, quae chartae mandaveram, antequam typis expressa legerentur, communicavi cum *Amicissimo IACOBSIO*, et, quae ille monuit, grato animo in usum meum converti.

Egrege autem de hac nova Catulli Editione meruit Vir tam larga solidioris doctrinae scientia imbutus, quam mira in indagandis operarum et scripturae vitiis sagacitate instructus, *Liberalium Artium Doctor AUGUSTUS STRAUBELIUS*, quem venerantur omnes, qui singulares eius virtutes perspectas habent.

Denique vehementer opto, ut aequi bonique iudices iis, quae ad Catullum explicandum attulimus, ponderandis et examinandis non aurificis stateram, sed popularem trutinam adhibeant.

Indicem Verborum ad exemplum Indicis Horatiani, a *Viro Litteratissimo AEMILIO BRAUNIO*, nunc Romae vivente, concinnati, confecit nepos meus, *CAROLUS REGEL*, Gymnasii nostri multae spei discipulus.

GOTHAE,

a. d. XII. April. MDCCCXXXIV.

DOERING.

VERSUUM GENERA, **QUIBUS CATULLUS IN CARMINIBUS USUS EST,** **EX V. CL. NOBII DE METRIS LIBRO**

DESCRIPTA.

I. Iambicus trimeter acatalectus, qui puros iambos complectitur, in tribus carminibus, IV. XX. XXIX., et in his semel tantum (XXIX, 21.) cum longa anacrusi adhibetur. In uno carmine LII. numeri iambici spondiacis sunt mixti, saltem in quatuor prioribus versuum pedibus. Caesura in tertio pede, sive quae *πενθήμερης* vocatur,

⏏ | ⏏ ⏏ — ⏏ || ⏏ ⏏ — ⏏ | ⏏ ⏏,

ut legitima habetur, sic in his quoque carminibus solemnis est. Eadem vero aliquoties etiam in quartum pedem cadit, ubi *ἑφθήμερης* appellatur.

⏏ — ⏏ — ⏏ — ⏏ | — ⏏ — ⏏ —

II. Iambicus trimeter claudus, qui in septem carminibus (VIII. XXII. XXXI. XXXVII. XXXIX. XLIV. LIX.) conspicitur, sex pedibus efficitur, quorum secundus, quartus et quintus semper sunt iambi, primus et tertius modo iambi modo spondei, sextus vel spondeus vel trochaeus. Huius quoque caesura duplex est, et mox in tertio pede vocabulum terminat:

⏏ — ⏏ — ⏏ || — ⏏ — ⏏ — — ⏏

mox in quarto:

⏏ ⏏ ⏏ ⏏ ⏏ ⏏ | ⏏ ⏏ ⏏ ⏏,

cuius quidem generis exempla oppido pauca sunt.

III. Iambicus tetrameter catalectus:

⏏ ⏏ ⏏ — ⏏ ⏏ — || ⏏ ⏏ ⏏ — ⏏ ⏏

cuius caesura, ut apud alios, sic apud Catullum in extremo pede quarto locum habet. Catullus hunc adhibet in uno tantum carmine XXV.

IV. Galliambicus, de quo vid. in Argumento ad Carm. LXIII.

V. Versus Choriambicus (in carm. XXX.)

⏏ ⏏ ⏏ — — ⏏ ⏏ — — ⏏ ⏏ — — ⏏,

spondeum in ipsa voce (praeter v. 8. et 11.) terminatum,

tres choriambos et logaoedici ordinis modo in fine iambum continet. Caesurae locus post primum choriambum est, exceptis vv. 4. 7. 8., pariter post secundum, praeter v. 11. et 12., non item post tertium. Sed his quoque in versibus, ubi altera laeditur caesura, saltem altera servatur.

VL. Hexameter heroicus nunc in ipsis heroicis carminibus (LXII. et LXIV.), nunc in elegiacis (LXV — CXVI.) usurpatur. Multi sunt versus, quorum quintus tantum pes est dactylus, nec pauci, qui, dactylo in quarta sede praemisso, in spondeos exeunt.

Caesura autem plurimorum versuum, quae legitima habetur in arsi tertia, sive *πενδημερής*, maxime usitata est, nonnusquam trochaica, sive *κατὰ τρίτον τροχαϊόν*, raro in thesi pedis secundi aut in arsi quarta. Ceterorum pedum caesura maxime in posteriore hemistichio saepe ita laeditur, ut pedes deinceps singuli singulis vocibus definiantur.

VII. Pentameter elegiacus, in Carmm. LXV — CXVI. usurpatus.

VIII. Phalaeceus hendecasyllabus, cuius versus genere Catullus utitur in quadraginta carminibus (I. II. III. V. VI. VII. IX. X. XII. XIII. XIV. XV. XVI. XXI. XXIII. XXIV. XXVI. XXVII. XXVIII. XXXII. XXXIII. XXXV. XXXVI. XXXVIII. XL. XLI. XLII. XLIII. XLV. XLVI. XLYII. XLVIII. XLIX. L. LIII. LIV. LV. LVI. LVII. LVIII.) Hic versus primo quolibet praeter pyrrhichium bisyllabo pede, tanquam fundamento sive basi, deinde dactylo constat, qui cum spondeo in uno carmine LV. aliquoties mutatur, denique tribus trochaeis, eorumque ultimo pro extremae syllabae ratione variabili. Caesura legitima est in extremo pede secundo:

-- / u u | / u / u / u
 -- u
 u --

sed pro metri brevitate saepissime in tertia a fine arsi:

... -- u u -- | u -- u --

IX. Sapphicus hendecasyllabus, ab illo ita tantum discrepans, ut, dactylo medium locum tenente, duos ab initio totidemque in exitu trochaeos habeat, quorum se-

cundus plerumque spondeo cedit, quartus ultimam syllabam habet ancipitem.

└┐└┐└┐|┐┐└┐└┐.

Carmen XI: et LI.

X. Adonius, qui ternis versibus Sapphicis hendecasyllabis subiicitur et stropham semper, plerumque etiam sententiam terminat. Hic ipse quoque dactylus logaoedicus dactylo constat et trochaeo vel, quod in thesi extrema nihil interest, spondeo.

—┐┐—┐

XI. Glyconeus, cuius forma est huiusmodi:

┐.┐.┐.|└┐┐—┐┐

Hic igitur basin in plerisque omnibus locis trochaicam, saepe spondiacam habet, semel iambicam, qua dactylus et trochaeus cum arsi quadam innituntur. Hoc quoque in versu ultimam syllabam cum prima sequentis versiculi interdum coalescere eo minus mirabile est, quo crebrior est brevium in litteram consonam desinentium productio.

XII. Pherecrateus, qui versibus Glyconeis in carmine XXXIV. ternis quartus, in Carm. LXI. quaternis quintus succedit, eiusdem generis quam Glyconeus est, una illa arsi brevior. Basis est trochaica, nisi quod in carm. XXXIV. v. 4. iambus et LXI. 205. spondeus invenitur.

—┐—┐┐|—┐

XIII. Priapeus, e Glyconeo et Pherecrateo compositus, qui et in choriambicis ob ultimam prioris hemistichii syllabam ancipitem:

┐.┐.┐.|└┐┐—|┐┐┐.┐.┐.|└┐┐—┐

et in dactylicis logaoedicis ob arsin illam accurate servatam numerari recte potest:

┐.┐.┐.|└┐┐|└┐┐|┐.┐.┐.|└┐┐└┐

quae solemniss est in Catulli carminibus (XVII—XIX.) horum versuum forma. In caesura, quae in prioris hemistichii finem cadit, anceps quidem, sed bis tantum brevis syllaba invenitur. Cui qui proximus est, pes trochaicus esse solet, nisi quod XVII, 20., XIX, 3. et 9. spondeus exstat.

Syllabus Carminum,
adlecto versuum genere, cui quæque
conveniunt.

Carmen	Vers. genus.	Carmen	Vers. genus.
1.	VIII.	34.	XI. XII.
2.	VIII.	35.	VIII.
3.	VIII.	36.	VIII.
4.	I.	37.	II.
5.	VIII.	38.	VIII.
6.	VIII.	39.	II.
7.	VIII.	40.	VIII.
8.	II.	41.	VIII.
9.	VIII.	42.	VIII.
10.	VIII.	43.	VIII.
11.	IX. X.	44.	II.
12.	VIII.	45.	VIII.
13.	VIII.	46.	VIII.
14.	VIII.	47.	VIII.
15.	VIII.	48.	VIII.
16.	VIII.	49.	VIII.
17.	XIII.	50.	VIII.
18.	XIII.	51.	IX. X.
19.	XIII.	52.	I.
20.	I.	53.	VIII.
21.	VIII.	54.	VIII.
22.	II.	55.	VIII.
23.	VIII.	56.	VIII.
24.	VIII.	57.	VIII.
25.	III.	58.	VIII.
26.	VIII.	59.	II.
27.	VIII.	60.	XI.
28.	VIII.	61.	XI. XII.
29.	I.	62.	VI.
30.	V.	63.	IV.
31.	II.	64.	VI.
32.	VIII.	65.—116.	Carmm. VI. VII.
33.	VIII.		

C. VALERII CATULLI

VERONENSIS

AD

CORNELIUM NEPOTEM

LIBER.

CARMEN I.

AD CORNELIUM NEPOTEM.

Quoi dono lepidum novum libellum,
Arida modo pumice expolitum?
Corneli, tibi: namque tu solebas
Meas esse aliquid putare nugas,
Iam tum, cum ausus es unus Italorum
Omne aevum tribus explicare chartis,

5

CARM. I.

Cum Catullus carmina sua non displicuisse intellexisset Cornelio Nepoti: huic illa mira festivitate et verecundia *donat* et *dedicat*.

1. *quoi*, praecepto: cui, ut Carm. seq. v. 3. sic infr. XXII, 20. *quoique*. — *lepid.*, accommodata ad ea, quae in hoc libello vel iocose, vel salse, vel risus movendi causa, vel suaviter et eleganter dicta sunt. Infr. VI, 17. *volo te ac tuos amores ad caelum lepidio vocare versu*.

2. *arid.* m. pum. expol. confectum modo et absolutum. — Libri novi in publicum emittendi, ut comitiores et politiores in manus lectorum venirent, levigari et

aequari solebant pumice; cf. infr. XXII, 8. Tibull. III, 1, 9. De voce *pumice* in genere feminino posita exempla vide apud *Burm. Sec.* ad Anthol. Lat. T. II. p. 507.

4. *meas* — *nugas*. modeste Catullus carmina sua, tanquam humiliter de iis senserit, vocat *nugas*, ut Horat. Sat. I, 9, 2. et Epist. II, 2, 141. — *esse aliquid*, non esse sine pretio aliquo.

5—7. *Iam tum, cum cett.* Nepos enim non tantum libellos de Vitis Imperatorum Excellentium, sed multo plura scripsit, quae succubuerunt temporis iniuriae. Ad ea pertinent (*tres chartae*) tres libri, quibus ille (*unus Italorum*) prae omnibus Romanis (*omnes ac-*

Doctis, Iupiter! et laboriosis.
 Quare habe tibi, quidquid hoc libelli est,
 Qualecunque: quod, o patrona Virgo,
 Plus uno maneat perennae seculo.

10

CARMEN II.

AD PASSEREM LESBIAE.

Passer, deliciae meae puellae,
 Quicum ludere, quem in sinu tenere,
 Quoi primum digitum dare adpetenti,
 Et acres solet incitare morsus,
 Quum desiderio meo nitenti
 Carum nescio quid lubet iocari,
 Ut solatiolum sui doloris,
 Credo, ut tum gravis acquiescat ardor:
 Tecum ludere, sicut ipsa, possem,
 Et tristes animi levare curas;

10

vum) omnem rerum gestarum memoriam complexus est. — *Iupiter*, exclamatio de rebus tam admirationem (ut h. l.) quam dolorem (ut infr. LXV, 30.) moventibus; nos: *Himmel*.

9. o patr. Virgo, sine dubio Minerva, quae res doctas et laboriosas tractantibus patrona est.

CARM. II.

Catullus, postquam Lesbiam suam saepius cum passere, quem illa alebat, ludentem iocantemque conspexerat, passerem illum, quem versibus quibusdam celebraret, haud indignum habuit. Pertinet hoc carmen, licet brevius, ad carmina vere lepida et iocosa, qualia Catullus in carminum suorum *Dedicatione* professus est.

3. prim. digit. primus digitus est superior sive extrema digiti pars; sic apud Ciceronem *primis labris* (extrema sive anteriore laborum parte) *aliquid degustare*. — *adpetenti*, inhianti, rostrum ad mordendum diducendi, morsuro.

5. desiderio meo nitenti, forme-

sae meae puellae, cuius desiderio flagro; *nitenti*, nitore pulchritudinis exsplendescenti. Cic. Epist. ad Famil. XIV, 2. sub fine: *Valete, o mea desideria* (o mei desideratissimi), *valete*. — *carum nescio quid*, aliquid, quod ei incandum sit, facere, rem aliquam iocosam pro arbitrio vel animi causa tractare.

7—8. ut solatiolum cett. Hic locus per corruptas veterum Codicum lectiones factus est inquinatissimus. Nihilominus nostra aetate extitit, qui hunc locum revocatis ineptis lectionibus multo obscuriorem redderet. Quis enim ferat ineptam repetitionem copulae et pro ut! Equidem iam olim pro *Ut solatiolum* tentaveram: *In solatiolum*. Necdum poenituit me huius emendationis propositae; magis tamen nunc mihi placet: *Ut* (tanquam id sit) *doloris sui*, ut mihi videtur (*credo*), *solatiolum*, scilicet ut tum. (hoc lusu vel ioco) *gravis acquiescat ardor*, amaris lovetur vehementia; ut *dolor*, quem poeta inaniit, clarius designetur, addit: ut tum cett.

Tam gratum mihi, quam ferunt puellae
 Pernici aureolum fuisse malum,
 Quod zonam soluit diu ligatam.

C A R M E N III.

LUCTUS DE MORTE PASSERIS LESBIAE.

Lugete, o Veneres, Cupidinesque,
 Et quantum est hominum venustiorum.

Passer mortuus est meae puellae,
 Passer, deliciae meae puellae,
 Quem plus illa oculis suis amabat.
 Nam mellitus erat, suamque norat
 Ipsam tam bene, quam puella matrem,
 Nec sese a gremio illius movebat,
 Sed circumsiliens modo huc, modo illuc,
 Ad solam dominam usque pipilabat:
 Qui nunc it per iter tenebricosum,
 Illuc, unde negant redire quemquam.

11. *tam gratum mihi sc. foret, quam gratum fuisse ferunt cett. — puellae pernici, Atalantae, Schoenei filiae, quae in cursu certamine cum procis, cum se in cursum retardari passa esset tollendo tria aurca poma in stadio prolecta, victa et victori Hippomeni nupta est.*

13. *Quod zonam cett. quod quidem malum aureolum in causa fuit, ut zona, qua diu praemunita fuerat Atalanta, solveretur, h. e. ut tandem Atalanta iniret coniugium, quod diu repudiaverat. De more, quo sponsi sponsarum zonam, quam illae tanquam castitatis munimentum gestare solebant, solvisse dicuntur, copiose egit Schraderus ad Musaeum p. 343 — 349. cf. Ernest. ad Callim. Hymn. in Dian. v. 16. et Burm. ad Ovid. Heroid. Ep. II, v. 116.*

CARM. III.

In hoc carmine vere ludicro poeta de melliti Lesbiae passeris morte luctum indicit.

1. *venustiorum, elegantiorum, qui tam externo cultu, quam morum suavitate placere student.*

5. *Quem plus illa oculis s. am. cum oculorum, praestantissimae corporis humani partis, amore comparari solet summus quisque amor; vid. Spanh. ad Callimach. H. in Dian. v. 211. et Rittershus. ad Oppian. Halient. I, 703.*

6 — 7. *suamque ipsam, suamque dominam; ut simpliciter apud Graecos αὐτὸς dominus, αὐτῇ domina.*

10. *pipil. — pipilare passeris tam blandientis, quam irascentis (nam Lesbia acres passeris morsus incitare solebat, Carm. II, 4.) voces vel sonos exprimit.*

11 — 14. *Qui nunc it cett. observa orationis granditatem, quasi grandior quidam terrae incolae ad Orcum migraverit. Illuc, unde neg. cett. hinc Orcus apud Virg. Aen. VI, 425. vocatur ripa irremabilis undae, et apud Oppian. Halient. IV, 394. ἀνέμπατος αἰδος*

At vobis male sit, malae tenebrae
 Orci, quae omnia bella devoratis!
 Tam bellum mihi passerem abstulistis.
 O factum male! O miselle passer,
 Tua nunc opera meae puellae
 Flendo turgiduli rubent ocelli.

15

C A R M E N I V.

D E D I C A T I O P H A S E L I.

Phaselus ille, quem videtis, hospites,
 Ait fuisse navium celerrimus,
 Neque ullius natantis impetum trabis
 Nequisse praeterire, sive palmulis
 Opus foret volare, sive linteo.
 Et hoc negat minacis Adriatici
 Negare litus, insulasve Cycladas,

5

σύνή. Propert. IV, 11, 2. *Panditur ad nullas ianua nigra preces. Cum semel cett. — quae omnia bella devoratis.* similiter Venus mortem Adonidis deflens apud Bion. Idyll. I, 55. τὸ δὲ πᾶν καλὸν ἐς οὐ κατὰ φύσιν. et sic Ovid. Amor. II, 6, 39. de morte psittaci: *Optima quaeque fere manibus rapiuntur avaris.*

17. *Tua opera, tua causa, ob tuam mortem; quod fit per aliquem vel per aliquid, id eius opera factum esse dicitur.*

C A R M. IV.

Phaselus, navicula longior et cursu velocior, dictus ita esse videtur a longiore forma leguminis, quod nos dicimus *die türkische od. Schminkbohne*. Ille igitur phaselus, postquam labores, quos huc illuc navigando exantlavisset, non sine gloria enarravit, nunc iis detritus, confectus, et quasi senex solenni more tanquam ἀνάθημα Dioscuris se consecrat. Mirifice autem delectat huius carminis lectio, non solum ob rem, insigni

arte et orationis venustate tractatam, sed etiam ob numerorum suavitatem, quam parat iamborum purorum decursus iucundissimus.

2. *Ait fu. nav. celerrimus*, graeca constructio pro: se fuisse celerrimum. Horat. Epist. I, 7, 22. *Vir bonus et sapiens dignis ait esse paratus.* Virg. Aen. II, 377. *sensit de lapsus in hostes.*

3—5. *Neque ullius cett. et se potuisse uniuscuiusque navis celeritatem superare tam remorum quam velorum usu. — palmula* proprie pars remi extrema, in modum palmae protenta, pro toto remo. — *volare.* navis concitatus cursus vel impetus comparatur cum volatu; cf. Virg. Aen. III, 124. et passim alibi; et sic πῆρεσθαι apud Graecos.

6. *negat negare*, ait, confirmat testari. — *minacis*, infesti ob tempestatum minas. *Adriatici*, per mare Adriaticum intellige sinum maris Mediterranei inter Italiam et Illyricum.

7. *insulasve Cycladas* maris Aegaei.

Rhodumve nobilem, horridamve Thraciam,
 Propontida, trucemve Ponticum sinum;
 Ubi iste, post Phaselus, antea fuit 10
 Comata silva: nam Cytorio in iugo
 Loquente saepe sibilum edidit coma.
 Amastri Pontica, et Cytore buxifer,
 Tibi haec fuisse et esse cognitissima
 Ait Phaselus: ultima ex origine 15
 Tuo stetisse dicit in cacumine,
 Tuo imbuisse palmulas in aequore,
 Et inde tot per impotentia freta
 Herum tulisse; laeva, sive dextera
 Vocaret aura, sive utrumque Iupiter 20
 Simul secundus incidisset in pedem;

8. *Rhodumve nobilem*. fuit haec insula et eiusdem nominis urbs metropolis Asiae minoris tam re navali et mercatura, quam bonarum litterarum laude et gloria celebratissima; hinc apud Horatium quoque Od. I, 7, 1. vocatur illa clara. — *horridamve Thraciam*. Pomponius Mela II, 2.: *Thracia est regio nec caelo nec sole tractabilis, infecunda, frigida*.

9. *Propont.* — *Propontis*, pars maris inter Hellespontum et Bosporum Thracium. — *Ponticus sinus*, mare Euxinum, dicitur *trux*, ut v. 6. *minas* mare Adriaticum.

10—12. *Locus venustissimus!* Sensus: *Ubi* (nempe in regione Pontica) *iste*, qui antea floruit in silva frondosa (nam eius frondes tanquam voce instructae saepe in iugo Cytorio ediderunt sibilum [*ψιδύσματα*] vel strepitum), factus et constructus postea est phaselus. — *Cytorio in iugo*. mons Cytorius situs est in Paphlagonia.

11. *Comata silva*, non tantum de plurium arborum inter se iunctarum copia, sed etiam de singulis arboribus; iam de pinu, quae dicitur *comata*, quia eius folia *comarum* fero speciem referunt.

12. *Loquente* — *coma*. folia arborum, cum vento impulsa strepunt, vocem edere vel loqui di-

cuntur; Petron. in *Carum*. v. 120. *Mollia discordi strepitu virgulta loquuntur*, ubi de hac arborum loquela plura exempla congesserunt Interpretes.

13. *Amast. Pont. Amastris*, urbs Paphlagoniae prope montem Cytorum, qui dicitur *buxifer*; eleganter idem apud Virg. Georg. II, 437. vocatur: *undans buxo*, h. e. obsitus buxo, cuius comae vel folia undatim agitantur, h. e. fluctuant.

15. *ultima ex origine*, ex antiquissima nobilissimaque stirpe; nobiliores enim arbores gentem quasi suam propagant ad posteros; hinc *arbores* matrum filiarumque nomine insigniuntur. Horat. Od. I, 14, 11. *Quamvis Pontica pinus, Silvae filia nobilis, lactes et genus et nomen inutile*.

18. *freta impotentia*, aestuosa.

19—21. *laeva, sive dextera* cett. Sensus: sive ventus a coeli regione ad laevam, sive ad dexteram adspiraret, sive secundus (*Iupiter*) ventus ab utraque coeli regione simul ita adspirasset, ut mihi liceret extremam veli partem utrumque hunc attractam tam laevo quam dextero phaseli lateri annexero et alligare, et hoc est: *utrumque pedem facere, utroque pede*, sive, ut cum Virgilio loquar (Aen. IV, 587.),

Neque ulla vota litoralibus Diis
 Sibi esse facta, cum veniret a mare
 Novissimo hunc ad usque limpidum lacum.
 Sed haec prius fuere: nunc recondita 25
 Senet quiete, seque dedicat tibi,
 Gemelle Castor, et gemelle Castoris.

C A R M E N V.

AD LESBIAM.

Vivamus, mea Lesbia, atque amemus,
 Rumoresque senum severiorum
 Omnes unius aestimemus assis.
 Soles occidere et redire possunt;
 Nobis, cum semel occidit brevis lux, 5
 Nox est perpetua una dormienda.
 Da mi basia mille, deinde centum,
 Dein mille altera, dein secunda centum,

aequatis velis currere vel navigare. Scilicet *pes* (apud Graecos *πῶς*, *πῶδων*) nautis dicebatur infima veli pars sive lacinia (nos: der *Zipfel*), quae ad alterutrum sive ad utrumque navis latus simul alligata tanquam *pes* firmiter staret.

22. *Neque ulla* cett. cum phaselus in nullo naufragii periculo trepidasset, nullis quoque nuncupatis votis, quae pro accepto salutis munere in littore vel Neptuno vel aliis diis solveret, obstrictus fuit.

23—24. *a mare.* de voce *mare* in ablativo pro *mari* vid. *Drakenb.* ad Liv. XXVIII, 6. §. 2. — *novissimo*, remotissimo, Ponto nempe Euxino. — *limpidum lacum*, intellige *Benacum*, inter Brixiam et Veronam.

27. *Gem. C. et gem. C.* Dioscuri enim, Castor et Pollux (*lucida sidera*, Hor. Od. I, 3, 2.) fuerunt navigantibus.

CARM. V.

Lesbiam suam poeta, dum ei vi-

tae, cursu celerrimo praetereuntis nec unquam redeuntis, breviter ante oculos ponit, voluptatibus et amoribus secum indulgere, nec quicquam severos morum censors morari iubet. cf. Tibull. I, 1, 69—70.

1—3. *Vivamus, vivere* iam non est simpliciter vivere, sed ita, ut simul vitae iucunditates hilari animo percipiantur. Horat. Epist. I, 6, 65. 6. *Si, Minnermus uti censet, sine amore iocisque Nil est iucundum, vivas in amore iocisque.* — *Rum. sen. sev.* opprobria, quibus senes austeriores insectari solent voluptarios. — *Rumor* de rebus, quae tam in bonam quam in malam partem sparguntur; de fama tam honesta quam inhonesta, tam secunda quam adversa. Hor. Sat. I, 4, 125. *rumore malo* flagrare.

4. *Soles occid.* cett. Similiter Hor. Od. IV, 7, 13. *Damna tamen celeres reparant coelestia lunae.*

6. *perpetua una*, una, quae durat in perpetuum, h. e. aeterna; cf. Mosch. Idyll. II, v. 108. 9.

Dein usque altera mille, deinde centum.

Dein, cum millia multa fecerimus,

10

Conturbabimus illa, ne sciamus,

Aut ne quis malus invidere possit,

Cum tantum sciat esse basiorum.

C A R M E N VI.

A D F L A V I U M .

Flavi, delicias tuas Catullo,

Ni sint illepidae atque inelegantes,

Velles dicere, nec tacere posses.

Verum nescio quid febriculosi

Scorti diligis: hoc pudet fateri.

5

Nam te non viduas iacere noctes

Nequidquam tacitum cubile clamat,

Sertis ac Syrio fragrans olivo,

Pulvinusque peraeque et hic et illic

Attritus, tremulique quassa lecti

10

Argutatio inambulatioque.

10. *millia multa*, summam milliorum millium. — *usque*, non interiecta mora, uno tenore.

11. *conturbabimus illa*. — eleganter *conturbare* de numerorum inter se permixto et confuso ordine, ita ut inde certus numerus elici, effici, et constitui nequeat. Hoc eleganter translatum est apud Terent. Eunuch. V, 2, 29—30. ad perturbatam et confusam rei alicuius peragendae rationem: *ita conturbasti mihi Rationes omnes*, ut cett. nos: *du hast mir meinen ganzen Plan so verrückt*, in meiner Rechnung einen solchen Strich gemacht, daß cett. — *ne sciamus* sc. basiorum numerum.

12. 13. *Aut ne quis malus* cett. respexit Catullus veterem superstitionem, ex qua *malae mentis* homines nimia et omnem modum excedente laude, tanquam fascini quodam genere, iis, quibus iavi-

derent, se nocere posse putabant. cf. Virg. Eclog. VII, 27. 28.

CARM. VI.

Petulantia et lascivia, qua scripsit Catullus hoc carmen et quaedam alia, non nisi aetatis, qua illa scripta sunt, excusari possunt ingenio. — Cum Flavius quidam occultasset et reticuisset adhuc, quibus indulgeret, amores, suspicionem apud Catullum, pudendos et turpiores istos amores esse, moverat. Nihilominus Catullus, si Flavius amores suos, sive honestos sive inhonestos, patefecerit, se eos lepidis versibus celebrare velle pollicetur.

6—12. *Nam te* cett. Locum sequentem multum negotii facessivisse interpretibus satis docet efficta et reficta lectionum varietas. Necdum de huius loci integritate remota est dubitatio. In-

Nam mi praevalet ista nil tacere.
 Cur nunc tam latera exfututa pandas,
 Ni tu quid facias ineptiarum?
 Quare quidquid habes boni malique,
 Dic nobis. Volo te ac tuos amores
 Ad caelum lepido vocare versu.

15

CARMEN VII.

AD LESBIAM.

Quaeris, quot mihi basiationes
 Tuae, Lesbia, sint satis superque?
 Quam magnus numerus Libyssae arenae
 Laserpiciferis iacet Cyrenis,
 Oraclum Iovis inter aestuosi
 Et Batti veteris sacrum sepulcrum;
 Aut quam sidera multa, cum tacet nox,

5

primis offendit v. 12. repetita particula *nam*, iam in v. 6. posita. Itaque hunc locum pro plane corrupto habet *Iacobsius* meus. Quid igitur, si pro altero *Nam* in v. 12. mecum scripseris: *Nae*, ut totius huius loci sententia sit haec: Nam te non sine socia, h. e. scorto tuo noctu iacere in lectulo, qui fragrat suaves odores, id ipse lectulus, tum pulvius, ab omni parte incubando attritus et depressus, et concussi lecti tremor stridorque (*argutatio*) nequaquam reticent, sed alta quasi voce palam faciunt. (*Nae*) Profecto ista non reticere (*mi praevalet*) apud me plus valet, vel mea multum interest, nam volo amores tuos celebrare versibus.

18. *latera exfututa*, libidinis exercitio fracta, enervata, exhausta viribus, *pandas*, (a *pandare*), ob virium defectum panda (h. e. inclinata, defluentia) ostendit. Eiusmodi latera vocat Ovidius Amor. III, 11, 13. *invalida, emerita*.

CARM. VII.

Agit cum Lesbia de basiorum,

quae ab illa expetit, numero, quem comparat cum rebus, arena nempe et sideribus, numerari nesciis. Est igitur hoc carmen merus lusus. Cf. infr. Carm. LXI, 206 sqq.

3 — 6. *Libyssae, Africanae, arcnac*. Hor. Od. I, 28, 1. *numeroque carentis arenae*. — *Cyren*. Cyrenae, una e quinque urbibus regionis Cyrenaicae in Africa prope Aegyptum, cuius terra ferax fuit *laserpicii*, plantae, e qua suecus (*ὀνός*) exprimebatur. Disputat de hac planta *Salmas.* ad Solin. p. 249. cf. *Hemsterh.* ad Polluc. IX. S. 60. p. 1026 — 8.

5. *Oracl. Iovis*, nempe *Hammonis*, de cuius templo et oraculo egit Curtius IV, 7, 5. De imagine autem Iovis Hammonis tam in nummis quam in statuvis expressa vid. *Spanh. de Usu et Praest. Num.* Diss. VII, p. 389. — *aestuosi*. ita Iupiter ab *acstu*, qui fervet in Libya, dicitur.

6. *Batti vet.* memoriae Batti, Cyrenarum tam conditoris, quam coloniarum eo deductarum auctoris, sepulcrum Cyrenis extructum et sacratum fuit.

Furtivos hominum vident amores,
 Tam te basia multa basiare
 Vesano satis et super Catullo est,
 Quae nec pernumerare curiosi
 Possint, nec mala fascinare lingua.

10

C A R M E N VIII.

A D S E I P S U M.

Miser Catulle, desinas ineptire, !
 Et, quod vides perisse, perditum ducas.
 Fulsero quondam candidi tibi soles,
 Cum ventitabas, quo puella ducebat
 Amata nobis, quantum amabitur nulla.
 Ibi illa multa tam iocosa fiebant,
 Quae tu volebas, nec puella nolebat.
 Fulsero vere candidi tibi soles.

5

Nunc iam illa non vult: tu quoque, impotens, noli;

10. *Vesano*, amoris vi ad vesaniam adacto, furenti prae amore.

11. 12. *curiosi*, pernoscenti cupidi, quousque progrediatur innumerabilis osculorum copia. — *mala lingua*, nimia scilicet laude; vid. supr. ad V. 12.

CARM. VIII.

Catullus, qui mollissimo adhuc Lesbiam amaverat animo, repente prodit vir fortis, strenue contra amorum ineptias pugnaturus. Sed pugnat et fortia verba iacit, ut Phaedria apud Terentium in Eunucho, et Alexis apud Virgilium in Ecloga Secunda. Nam dum Lesbiae ante oculos ponit, quantum dulcissimi amoris felicitatem perdat, si se amatorem perdiderit, haud obscure Lesbiam, postquam ei perfidiam in amore exprobravit, ut secum in gratiam redeat, impellere et permovere studet.

I. *Miser*, misere et perditte amans; amoris enim vehementia misere amantium animos torquet et cruciat; hinc infr. XXXV, 14. de puella perditte amante: *misel-*

lae Ignes interiorum edunt medullam, et sic XLV, 21. *Unam Septimius misellus Aemem* Mavult, quam cett. Theocr. XIII, 66. *αἰετῆλοι οἱ ψιλότερες*. Ovid. Heroid. I, 5. *Res est solliciti plena timoris amor*. Nisi Catulli miseriam ad Lesbiae perfidiam referre malis. — *Fuls. quond. cand. t. s.* pro vulgari: eras quondam felix, secunda olim tibi in amore affulgebat fortuna; *soles candidi*, sereni, suadi. Ovid. Trist. II, 142. *Nube solet pulsa candidus ire dies*. Sic *λευκὸν φάος, ἔα, ὀϊστος*, apud Graecos; vid. *Spanh.* ad Callim. Hymn. in Cer. v. 123.

4. *ducebat*, me adesse iubebat, vocabat.

6. *tam*, non parum, sed maxime; amorum delicias Catullus nova verecundia vocat *iocosa*.

9. *non vult*, sc. iocosa illa repetere, amores, ut antea, exercere. — *impotens*, tu, qui nunc a Lesbiam repudiaris nec quicquam amplius apud eam polles; et sic *potens* in amore dicitur, qui puellam, quam amat, plane sibi deditam et amori

Nec, quae fugit, sectare; nec miser vive,
Sed obstinata mente perfer, obdura.
Vale, puella: iam Catullus obdurat,
Nec te requireret, nec rogabit invitam.
At tu dolebis, cum rogaberis nulla,
Scelesta, nocte. Quae tibi manet vita? 10
Quis nunc te adibit? quoi videberis bella?
Quem nunc amabis? quoinus esse diceris?
Quem basiabis? quoi labella mordebis?
At tu, Catulle, destinatus obdura.

CARMEN IX.

A D V E R A N N I U M.

Veranni, omnibus e meis amicis
Antistans mihi millibus trecentis,
Venistine domum ad tuos Penates,
Fratresque unanimos, anumque matrem?
Venisti. O mihi nuntii beati! 5
Visam te incolumem, audiamque Hiberum

suo respondentem et obsecundantem habet; infr. carm. C, 8. *Sis felix, Coeli, sis in amore potens.*

10. *sectare* sc. eam. — *nec miser*, misere ob Lesbiae perfidiam cruciatus; cf. ad v. 1.

11. *perf. obd.* — *perferre* et *obdurare* verba solemnia de iis, qui a semel coepta nullo modo, nullo impedimenti genere, se abstrahi patiuntur. Imitatus est Ovid. Amor. III, 11, 7. *Perfer et obdura, dolor hic tibi proderit olim.*

15. *Scelesta*, quasi Lesbica iuriurandi, quo fidem suam confirmasse videtur, sanctitate laesa scelus commiserit. — *nulla nocte*, de nulla nocte; cum libidinis explendae causa de nulla amplius nocte a me rogaberis.

19. *destinatus*, idem, quod v. 11. *obstinatus*, h. e. qui, quod facere destinavit, in eo perficiendo animum ostendit pertinacissimum.

CARM. IX.

Poeta de felici amicissimi Veranii ex Hispania reditu ovat et triumphat, dum simul, quid amicus in itinere viderit et observaverit, inter amplexus et osculationem ex eius ore audiendi flagrantem cupiditatem aperit.

2. *Antist. m. mill. trec.* pro vulgari: qui ingenti vulgarium amicorum numero longe es praefertendus. Quod a nobis praefertur, id *antistare* vel *antestare* dicitur iis, quae minus nobis cara sunt.

4. *anumque matrem*, nos: und *su deiner alten Mutter*. — *anus* iam pro nomine adiectivo ponitur. Sic infr. LXVIII, 47. *charta anus*, LXXVIII, 10. *fama anus*, Ovid. Art. Am. I, 766. *cerva anus*; et sic apud alios scriptores.

6. *Hiberum*. — *Hiberi* sive *Iberi*, Hispani, a fluvio *Hibero*.

Narrantem loca, facta, nationes,
 Ut mos est tuus; applicansque collum,
 Iucundum os, oculosque suaviabor.
 O quantum est hominum beatiorum,
 Quid me laetius est beatiusve!

10

CARMEN X.

DE VARI SCORTO.

Varus me meus ad suos amores
 Visum duxerat e foro otiosum,
 Scortillum, ut mihi tam repente visum est,
 Non sane illepidum, nec invenustum.
 Huc ut venimus, incidere nobis
 Sermones varii, in quibus, quid esset
 Iam Bithynia, quomodo se haberet,
 Et quonam mihi profuisset aere?

5

7. *facta* iam latius patent, et tam ea, quae arte et manibus structa, quam quae virtutibus gesta et designata sunt, intelligi debent.

9. *Iucund. os ocul. suav.* qui oculos amici osculantur, tam animum molliissimum quam summam familiaritatem declarant. Sic apud Hom. Odys. XVI, 15. Eumaeus obviam ruens in amplexus Telemachi: *Κύσσε δὲ μιν κεφαλῇ τε καὶ ἄμφω φάσα καλά.*

CARM. X.

Quamvis huius carminis lector, qui est purioris animi, non facile delectari potest tam re, quam poeta tractat, quam locutionibus, a foeda obscenitate petitis translatisque: tamen venusta orationis elegantia compensat quodammodo obscenitatis spurcitiem. — Catullus a Varo ducitur e foro ad eius scortillum; ibi varius exoritur sermo, et primum quidem de Bithynia, ubi Catullus in praetoris Memmii comitatu vel cohorte fuerat. Postquam igitur Catullus istum praetorem, ut hominem sordidum et avarum, sale satyrico perfrcuit; (quod ipsum

vel maxime in hoc carmine spectasse videtur poeta) agit de meretricum impudentia et artibus, quibus istae ad exemplum scortilli, de quo sermo est, munera ab amatoribus elicere vel ea iis extorquere solent.

1. *Varus* vel, ut veteres quidam codices exhibent, *Varrus*, Catulli fuit familiarissimus, ut ex rei factae narratione satis apparet; et hinc Catullus eum vocat *suum*. Quis fuerit ille *Varus*, versatur in divinatione, cui deest probabilitas. — *amores.* sic puellae vel amicae, quae amantur, in sensu tam honesto quam inhoneste dicuntur; cf. XXI, 4. XXVIII, 6. XL, 7. XLV, 1.

2. *ad amores visum.* de locutione *visere ad aliquem*, ut *visere ad aegros* pro: *viscere aliquem*, *visere aegros*, exempla in medium produxit N. Heins. ad Ovid. Amor. II, 2, 21.

6 — 8. *quid esset iam Bithynia*, quomodo iam comparata esset Bithynia; *quomodo se haberet*, quamnam sorte et rerum conditione uteretur Bithynia; *quonam mihi profuisset aere*, quamnam pecuniae

- Respondi id quod erat: nihil neque ipsa,
 Nec praetoribus esse, nec cohorti, 10
 Cur quisquam caput unctius referret,
 Praesertim quibus esset inrumator
 Praetor, nec faceret pili cohortem.
 At certe tamen, inquit, quod illic
 Natum dicitur esse, comparasti 15
 Ad lecticam homines. Ego, ut puellae
 Unum me facerem beatiorem,
 Non, inquam, mihi tam fuit maligne,
 Ut, provincia quod mala incidisset,
 Non possem octo homines parare rectos, 20
 At mi nullus erat neque hic neque illic,
 Fractum qui veteris pedem grabati

ibi collectae copia mihi fuisset lucro; *aes* pro: pecunia, saepe inprimis apud Horatium; Virg. Eclog. I, 36. *gravis aere domum mihi dextra redibat*. — Scilicet Catullus, qui, ut iam observatum est in fronte huius carminis, secutus erat praetorem Memmium in Bithyniam, spe commodorum ibi percipiendorum turpiter deceptus et elusus est praetoris sordibus et avaritia. Hanc igitur turpitudinem notat et salse deridet poeta.

9. *neque ipsi*, Bithyniae nempe incolis.

10. *nec praetoribus*, praetoris vel propaetoris munere in provincia fungentibus, *nec cohorti*, cuius pars fuit Catullus; constabat autem *cohors* vel *comitatus* praetoris ex praefectis, scribis, medicis et aliis asseclis.

11. *Cur quisquam cett.* cur quisquam rebus in provincia collectis Romam rediret instructor. Caput unguentis delibutum offerre et ostendere solebant beatiore; hinc *unctus* in re lauta constitutus. Horat. Epist. I, 17, 12. *accedes siccus* (parce vivens) *ad unctum*, laute viventem. Epist. I, 15, 44. *Verum ubi quid melius contingit et unctius*. Catullus infr. XXIX, 4. *quod Comata Gallia Habebat*

uncti, et v. 22. *uncta patrimonium*.

12. *inrumator*, homo spurcissimus, a spurcissimo libidinis genere ita dictus.

14. *inquit*, aiunt homines.

15. *quod illic natum esse dicitur*, in Bithynia scilicet, quia ibi robustioris corporis progignebantur homines, *lecticariorum* quasi fuit patria; *homines ad lecticam*, *lecticarii*, ut apud Propert. IV, 8, 37. *Lygdamus ad cyathos*, pincerna, et sic apud Hor. Od. I, 29, 8. *ad cyathum statui* pro: pincernae muneri praefici.

17. *me facerem*, me exhiberem, probarem.

20. *rectos*, erectioris corporis homines, proceros. infr. LXXXVI. *Quintia formosa est multis: mihi candida, longa, Recta est*. Hor. Sat. I, 2, 123. de puella: *Candida rectaque sit*. — *octo*, lecticae non tantum a quatuor vel sex, sed etiam ab octo servis portabantur; hinc *lectica octophorus* vel *octophorum*. Cic. Verr. V, 11. *Nam, ut mos fuit Bithyniae regibus, lectica octophoro ferebatur*.

21 — 23. *illic*, in provincia, *fractum qui cett.* Sensus: qui vel grabatum, male tam vetustate quam fracto pede affectum, humeris suspensum portare posset; per gra-

In collo sibi collocare posset.
 Hic illa, ut decuit cinaediorum,
 Quaeso, inquit, mihi, mi Catulle, paulum 25
 Istos commoda, nam volo ad Serapin
 Deferri. Mane, inquit puellae:
 Istud, quod modo dixeram me habere,
 Fugit me ratio. Meus sodalis
 Cinna est Gaius: is sibi paravit. 30
 Verum, utrum illius, an mei, quid ad me?
 Utor tam bene, quam mihi pararim.
 Sed tu insulsa male, et molesta vivis,
 Per quam non licet esse negligentem.

batum intellige vilem lectum, vel sedile, cui suppositi fuerunt asse- res vel pedes, quorum ope in lecto illo sedens promoveri posset.

24. *cinaediorum*, ab abominabili libidinis genere translatus ad summam inpudentiam. *ut dec. cinaed.*, pro summa meretricum inpudentia.

26. *commoda*, bene quidem ad sensum: da mutuos, sed adversante metro; nam *a* in imperativo coniugationis primae corripitur nequit. Hinc exitere plures, qui huic corrupto loco emendando operam darent. Ego ipse olim tentabam: *commode* in vocativo, „o tu, qui homo es benignus et officiosus.” Nunc quidem huic loco deposito succurri posse suspicio hac correctione: *paulum* (in breve tempus) *Istos da, modo* (nos: *eben*) *nam volo ad Serapin Deferri*. — Quomodo *da modo* litterarum permixtione depravari potuerit in *commoda*, non incredibile certe videbitur iis, qui librariorum errores perspectos habent experientia. — *ad Serapin*, in templum Serapidis, dei Aegyptiorum, quod, extra urbis pomoe-

rium situm, mulieres (ut ad h. l. observat Vossius et Jablonsk. in *Panth. Aegypt.* II, 5, 6.) tam valetudinis procurandae, quam libidinis exercendae causa, adire solebant.

27. *Mane*, locutio hominis, quae modo dixerat, correcturi, dum eum, quocum locutus est, revocat et re- etiora audire iubet. Nos fere: *Halt, warte einmahl*. Ultima in *mane* corripitur, uti in *cave, vale, tute, vide*.

29. *Fugit me ratio*. accommodata ad praecedens *istud* sequi fore debebat: *me fefellit*. Sed saepius eorum, qui, cum loqui coeperunt, subito re aliqua perturbantur, non cohaerere solet oratio. Est igitur anacoluthon. Eiusmodi anacolutha, naturam solutius loquentium exprimentia, saepius apud Graecos Latinosque scriptores inveniuntur. — *Cinna Gaius*, poeta nobilis, qui carmen scripsit *Smyrnam*, in quo elaborando et eliminando decem annos consumsisse dicitur.

32. *Utor scil. iis*, quae Cinna possidet.

CARMEN XI.

AD FURIUM ET AURELIUM.

Furi et Aureli, comites Catulli,
Sive in extremos penetrabit Indos,
Litus ut longe resonante Eoa

Tunditur unda;

Sive in Hyrcanos, Arabasque molles,
Seu Sacas, sagittiferosque Parthos,
Sive qua septemgeminus colorat

Aequora Nilus;

Sive trans altas gradietur Alpes,
Caesaris visens monumenta magni,
Gallicum Rhenum, horribilesque ulti-
Mosque Britannos:

5

10

CARM. XI.

Postquam poeta Furium et Aurelium, ut spectatissimae fidei amicos, qui vel ad itinera in terras remotissimas secum ineunda, vel ad summes quosque labores secum subeundos prompti paratique sint, sublimiore oratione in hoc carmine appellavit: expectet sane lector eundem novum spectatae amicitiae documentum ab iis petiturum esse; sed ecce! petit ab iis, ut puellae nunc non bona dicta (quae sequuntur) nuntient. Catullus igitur more suo in hoc carmine ludit.

1. *Fur. et Aur.* Cum plures tum Romae vixerint, Furii et Aurelii nomen gerentes, utrum nunc de Furio Bibaculo, elegantis ingenii poeta, an de Aurelio, praetore, qui legem de iudiciis Equestri Ordini restituendis tulit, cogitandum sit, ad liquidum perducere nequit. Ab his duobus certe diversi plane fuerunt homines Aurelius, quem Catullus infr. Carm. XX. ut patrem esuritionum, et Furius, quem infr. Carm. XXIII. ut hominem summa rerum inopia laborantem exagitat.

2. *in extremos Indos.* sic Hom. Odyss. I, 23. Aethiopes sunt ἑσχατοὶ ἀνδράων.

3. *ut, (ὅτα) ubi.* Infr. XVII, 10. *ut (ubi) lacus.* — *long. res. und.* exprimitur Homericum πολὺν ὁδόν.

4. *tunditur unda.* sic apud Hor. Epod. XVII, 55. *Neptunus alto saxa tundere,* et apud Virgil. Aen. V, 125. *saxum tumidis fluctibus tundi* dicitur. — *Eoa unda,* mari Orientali, Oceano.

5. *Hyrcanos, Arabasque, Asiae populos; Arabas molles,* ob solis fervorem. Hinc tener Arabes apud Tibull. II, 2, 4.

6. *Sacas vel Saces, populos in Oriente, Scythias affines.* — *sagittif. Parth.* Parthi scilicet hosti inprimis infesti fuerunt sagittis, quas illi equis subito in fuga versis iacere solebant.

7. *septemgeminus Nilus.* Ovid. Amor. III, 6, 39. *Ille fluens dives septena per ostia Nilus.* — *colorat aequora,* Nilus nempe in mare Aegyptium sese exonerans luti, quod secum trahit, colore ab aqua marina distinguitur.

10. *monumenta* scil. victoriarum.

11. *horribiles,* refer ad externum corporis habitum et os infuscatum, quo terrorem hosti incutere studebant Britanni; vid. Caes. de Bell. Gall. V, 14. — *ultimos,* Virg. Eclog.

Omnia haec, quaecunque feret voluntas
Coelitum, tentare simul parati,
Pauca nuntiate meae puellas

15

Non bona dicta:

Cum suis vivat valeatque moechis,
Quos simul complexa tenet trecentos,
Nullum amans vere, sed identidem omnium

Ilia rumpens.

20

Nec meum respectet, ut ante, amorem,
Qui illius culpa cecidit, velut prati
Ultimi flos, praetereunte postquam
Tactus aratro est.

CARMEN XII.

AD ASINIUM.

Marrucine Asini, manu sinistra

I, 67. *divisos orbe* (terra continen-
te) *Britannos*. — In Codicis Dres-
densis et aliorum Codd. lectione
horribilesque ulti — *Mosque Br. ma-*
lui statuere, Catullum ad Horatii,
Virgilii et aliorum poetarum exem-
plum admisisse hiatum, quam se-
qui eos, qui *horribiles et ulti* — *Mos-*
que dederunt, quod mihi certe vi-
detur durissimum.

20. *Ilia rumpens*. locutionem
rumpere ilia explicant de assiduo
libidinis exercitio, quo tentantur,
corrumpuntur et conficiuntur ama-
torum ilia. Sic infr. LXXX, 7. *rup-*
ta ilia. Propert. II, 16, 14. *Rum-*
pat ut assiduis membra libidinibus.

21 — 24. *Nec meum respectet*
amorem. Insigni suavitate et ele-
gantia in hanc sententiam: *Nec*
speret illa, fore, ut amor, sicut an-
te, in animo meo floreat, sed ti-
meat potius, ne ille floris instar,
ab aratro tacti, exarescat.

22. *cecidit*, accommodate ad flo-
rem, qui *cadit*, cum praetereunte
aratro frangitur.

23. *Ultimi*, extremi; designatur
prati margo vel terminus. Ovid.
Met. IV, 800. *Stagni tamen ul-*

tima vivo Cespite cinguntur. —
Ceterum hanc suavissimam ima-
ginem a fracto flore ad subitum
rei alicuius casum vel praematu-
ram mortem translatam in rem
suam convertit Virg. Aen. IX, 435.
Purpureus veluti cum flos, succisus
aratro, Languescit moriens. At
flos integer et intactus infr. LXII,
39. dicitur: *nullo contusus aratro*,
ubi vox *contusus* propositam a Vos-
sio lectionem *fractus* pro *tactus*
confirmare videtur.

CARM. XII.

Minace ore reflagitat Catullus
in hoc carmine linteum, quod in
laeta computatione per iocum fur-
tiva manu abstulerat Asinius; et
primum quidem furtum illud rem
sordidam et invenustam appellat;
deinde Asinium secum reputare
iubet, in quanto pretio sibi esse
debeat hoc linteum, in amicitiae
memoriam scilicet a sodale sibi
missum; denique minatur tela,
nempe trecentos hendecasyllabos,
quibus linteum, nisi illud remis-
sit Asinius, expugnaturus sit.

1. *Marr. Asin.* — *Asinius* voca-

Non belle uteris in ioco atque vino:
 Tollis lintea negligentiorum.
 Hoc salsum esse putas? fugit te, inepte:
 Quamvis sordida res et invenusta est. 5
 Non credis mihi? Crede Pollioni
 Fratri, qui tua furta vel talento
 Mutari velit: est enim leporum
 Disertus puer, ac facetiarum.
 Quare aut hendecasyllabos trecentos 10
 Expecta, aut mihi linteum remitte,
 Quod me non movet aestimatione,
 Verum est mnemosynon mei sodalis.
 Nam sudaria Setaba ex Hiberis
 Miserunt mihi muneri Fabullus 15
 Et Verannius. Haec amem necesse est,
 Ut Veranniolum meum et Fabullum.

tur *Marrucinus* a patria, sive ab agro Marrucino, in occidentali Italiae parte sito. — *manu sinistra*, fortasse, quia convivae pro ratione et more, quo mensae accumbent, tectius aliquid subducere vel surripere poterant. Hinc Ovid. Met. XIII, 111. *nataeque ad furta sinistrae*.

2. *in ioco*, iocum certe Asinius in furto deprehensus praetendisse videtur. — *in vino*, ad vinum, in computatione.

3. *lintea ex lino confecta*, quae v. 14. dicuntur *sudaria*, nos: Schnupf- od. Schweifstücher.

5. *Quamvis*, valde, admodum; *quamvis diu dicere*, pro: valde diu, apud Cic. Rosc. Amer. cap. 32. cf. *Burm.* ad Phaedr. I, 28, 1. *Drakenb.* ad Liv. I, 4. §. 4.

6. *Poll. de Asinio Pollione*, quem magni faciebant Horatius et Virgilius, adi Interpretes ad Hor. Od. II, 1, 9. et ad Virgil. Eclog. VIII, 10. Peculiarem libellum de hoc viro celebratissimo scripsit Thorbeckius. Lugd. Bat. 1820.

7. 8. *qui tua furta v. tal. Mut.* v. Sensus: qui, si rem factam mu-

tare posset in infectam, vel talento oblato ignominiosi furti culpam a te amoliri et abstergere paratus sit; nos: *er würde ein Talent drum geben, wenn es nicht geschehen wäre*.

8. 9. *leporum disertus puer*: iunge: *puer leporum* (ut *puer centum artium*), *puer disertus*, imbutus leporibus.

12. *aestimatione* sc. pretii; modico enim pretio parari potest linteum.

13. *mnemosynon*, munus in memoriam amicitiae datum; nos: *ein Andenken*.

14. *sudaria Setaba*, contexta ex lino *Setabo*, ab urbe et fluvio *Setabi* in Hispania sic dicto, ubi linum nascebatur optimum. — De *Iberis*, Hispanorum populo, cf. supr. IX, 6.

16. 17. *Haec amem cett. (ut) sicuti Veranniolum meum amo*, ita haec quoque sudaria amem necesse est. Ovid. Her. XVII, 71. *ac ptissima semper Munera sunt, auctor quae pretiosa facit*. Cf. *Ma.* IX, 99.

CARMEN XIII.

A D F A B U L L U M.

Coenabis bene, mi Fabulle, apud me
 Paucis, si tibi Di favent, diebus,
 Si tecum attuleris bonam atque magnam
 Coenam, non sine candida puella,
 Et vino et sale, et omnibus cachinnis. 5
 Haec si, inquam, attuleris, venuste noster,
 Coenabis bene: nam tui Catulli
 Plenus sacculus est arancarum.
 Sed contra accipies meros amores,
 Seu quid suavius elegantiusve est: 10
 Nam unguentum dabo, quod meae puellae
 Donarunt Veneres Cupidinesque:
 Quod tu cum olfacies, Deos rogabis,
 Totum ut te faciant, Fabulle, nasum.

CARM. XIII.

Iocose Catullum Fabullum ad coenam vocat, hac nempe conditione, ut ille, si bene apud se coenare velit, epulas in bona coena apponendas secum afferat; se enim, cum nihil sibi sit in sacculo, illas parare et apponere non posse: at promittit meros amores, h. e. omnia, quae summum ergo Fabullum amorem declarent, et praeterea unguentum praestantissimum.

1. *Coenabis bene* cett. imitatus est Catullum Martialis. XI, 52.

2. 3. *si t. Di fav.*, nos: *so Gott will.* — *tecum attuleris.* vigeat iam antiquitas hic mos, ut familiariter ad coenam vocati afferrent secum coenae symbolam; sic Horatius Od. IV, 12, 17. Virgilium secum afferre iubet unguentum nardinum.

4. *candida, pulchra*; Hor. Epod. XI, 27. *Sed alius ardor aut puel-*

lae candidae, Aut teretis pueri. et sic Epod. III, 9. *candidus dux* (Iason), Od. I, 18, 11. *candidus Bassareus*, et passim.

7. 8. *Nam t. Cat. pl. s. est aran.* nam Catullo tuo, qua lautior coena apparetur, deest pecunia. Res, quae in loco deserto et vacuo iacent, arancarum textura obduci solent; facete igitur *sacculus*, cui nihil pecuniae, quae inde depromatur, inest, *plenus arancarum* dicitur.

9—12. *contra*, pro adducta puella candida meros amores. — *Seu quid (malim quod) suav. eleg. est*, sive quod ad maiorem tam suavitatem, quam elegantiam refertur, unguentum scilicet, quod ipsa Venus et Cupido puellae meae dono obtulerunt. — *Veneri iam et Cupidini*, quod apud Propert. II, 29, 17. Amori tribuitur: *Adflabunt tibi non Arabum de gramine odores, Sed quos ipse suis fecit Amor manibus.*

CARMEN XIV.

AD CALVUM LICINIUM.

Ni te plus oculis meis amarem,
 Lucundissime Calve, munere isto
 Odissem te odio Vatiniano.
 Nam quid feci ego, quidve sum locutus,
 Cur me tot male perderes poetis? 5
 Isti Di mala multa dent clienti,
 Qui tantum tibi misit impiorum.
 Quod si, ut suspicor, hoc novum ac repertum
 Munus dat tibi Sulla literator:
 Non est mi male, sed bene ac beate, 10
 Quod non dispereant tui labores.
 Di magni, horribilem et sacrum libellum,

CARM. XIV.

Effundit Catullus in hoc carmine animi acerbitatem de pessimis, quae muneri ei miserat Licinius, carminibus. Hanc acerbitatem temperavit quidem, ut ait, mollissimus, quo Licinium amplectebatur, amor, sed, ut quodammodo saltem ulciscatur Licinii proterviam, se carmina absurdissima, ex omnibus tabernis librariis comportata, pariter ei muneri missurum esse facete minatur. — *Calvus Licinius* fuit nobilis orator et causarum actor. Cic. ad Div. XV, 21. et XVII, 24. Pertinuisse Licinium ad eos, quos Catullus in sinu et oculis gestaret, intelligi quoque potest ex Ovid. Amor. III, 9, 62.

1. *plus oculis*. cf. supr. III, 5.

8. *odio Vatiniano*, proverbiali fere locutione pro: odio acerbissimo. Nam *Vatinius* per scelera, quae Cicero persecutus est in Oratione in Vatinium, omnium hominum acerrimum sibi confaverat odium.

5. *male*, malo consilio, nos: *bo-shaft*; *perderes*, enecares; similiter apud Horatium in Epist. ad Pis. v. 475. recitator *occidere aliquem legendo* dicitur.

6. 7. *Isti Di cett.* Sensus: Dii perdant istum hominem, qui tibi, ut patrono suo, tot pessimorum poetarum muneri misit carmina. — *impiorum*. poetis impiis, Musarum sacra malis carminibus profanantibus, h. e. poetis malis opponuntur poetae pii, rite Musarum sacris imbuti et initiati.

8. 9. *hoc nov. ac rep. Munus*, haec carmina, nova quasi arte composita novaeque solertia inventa; iam saepe de carminibus ineptissimis: nova malam in partem saepe dicuntur, quae recedant a more, modo, ratione et norma, ad quam res aliqua adhuc exigi solebat. — *Sulla literator*. innui putant Interpretes *Sullam Cornelium Epicadum*, Lucii Cornelii Sallae libertum, qui *literator*, h. e. vir doctus, vel poetarum interpres audiebat.

11. *labores*. videtur Catullus respexisse operam Sullae a Licinio in re forensi praestitam.

12. *libellum sacrum*, execrandum, abominabilem. sic infr. LXXI, 1. *sacer alarum hircus*, et sic *morbis*, *ignis*, et alia, quae sunt detestabilia, dicuntur *sacra* (*ισγά*). *Auri sacra fames* apud Virg. Aen. III, 57.

Quem tu scilicet ad tuum Catullum
 Misti, continuo ut die periret,
 Saturnalibus, optimo dierum. 15
 Non, non hoc tibi, salse, sic abibit.
 Nam, si luxerit, ad librariorum
 Curram scrinia: Caesios, Aquinos,
 Suffenum, omnia colligam venena,
 Ac te his suppliciis remunerabor. 20
 Vos hinc interea valet, abite
 Illuc, unde malum pedem tulistis,
 Secli incommoda, pessimi poetae.

* *

Si qui forte mearum ineptiarum
 Lectores eritis, manusque vostras
 Non horrebis admoveere nobis:
 Paedicabo ego vos, et inrumabo.

14. *continuo* non pro adverbio *statim*, *illico*, sed pro adiectivo accipio, ut sit: *solido, toto*. Sic *continua dies* Ovid. Fast. V, 734. *Continua* nos Ovid. Fast. VI, 720. *continui dies* Cic. Verr. V, cap. 36. *continuum triduum* Plaut. Mil. III, 1, 47.

15. *Sat. opt. d. dierum*, quibus Saturnalia celebrabam, *optimo*, h. e. laetissimo; nos: *am Haupttag der Saturnalien*. — *Saturnalibus*, quae in memoriam aureae aetatis, qua Saturnus in Italia regnasse dicitur, per plures deinceps dies (hinc *primis*, Liv. XXXIII, 36. *secundis*, *tertiis Saturnalibus*, Cic. ad Attic. XIII, 52. pro: primo, secundo, tertio Saturnalium die) immodica laetitia celebrari solebant mense decembris, mos quoque ferebat, ut amici se invicem exciperent muneribus, ad quae pertinebant libri vel carmina, vid. Hor. Od. IV, 8. et Lucian. Cronos. s. *Legisl. Saturna*, cap. 16. — Ceteram de *Saturnalibus* vid. Macrob. Saturn. I, 7. Lipsii Sat. I, 2.

16. *Non, non hoc cett.* Sensus: hic malus iocus, quo me perditum

ivisti dierum optimo, non sic, ut putas, impunitus manebit. — *Salsus*, qui sale alios conspergit, h. e. deridet et ludibrio habet.

17. *luxerit*, sc. dies. Hor. Epist. I, 6, 56. *lucet*, pro: iam dies illucescit, primo mane.

18. 19. *Caes.*, *Aquin.*, *Suffen.* on triumviratum quasi malorum poetarum aetate Catulli. *Aquinius*, poeta deterrimus, vid. Cic. Tusc. Quaest. V, 22. — *ios* in unam syllabam, quam metrum postulat, coalluit. — De *Suffeno* cf. infr. Carm. XXII. — *omnia venena*, carmina ineptissima et insuleissima, quae velut venenum exhorrescimus. Infr. Carm. XLIV, 12. *oratio plena veneni et pestilentiae*. Horat. Sat. I, 7, 1. *Rupit venenum*.

20. *his suppliciis*, hac poena, te remunerabor, lasciviam tuam ulciscar. remunerari, ut gratiam referre, saepius in malam partem apud Terentium; Francogalli: *revancher*.

23. *incommoda*, onera, opprobria.

* *

Hi quatuor versus, quanquam eos MSS. auctoritate Catullo vin-

C A R M E N XV.

AD AURELIUM.

Commendo tibi me ac meos amores,
 Aureli. Veniam peto pudentem,
 Ut, si quidquam animo tuo cupisti,
 Quod castum expeteres et integellum,
 Conserves puerum mihi pudice; 5
 Non dico a populo: nihil veremur
 Istos, qui in platea modo huc, modo illuc
 In re praetereunt sua occupati:
 Verum a te metuo, tuoque pene,
 Infesto pueris bonis malisque. 10
 Quem tu, qua lubet, ut lubet, moveto
 Quantum vis, ubi erit foris paratum.
 Hunc unum excipio, ut puto, pudenter.
 Quod si te mala mens, furorque vecors
 In tantam impulerit, sceleste, culpam, 15
 Ut nostrum insidiis caput laccessas:
 Ah! tum te miserum, malique fati,
 Quem attractis pedibus, patente porta,
 Percurrent raphanique mugilesque.

dicat Statius, abeant illuc, unde
 malum pedem tulerunt.

CARM. XV.

Mollem quendam puerum, delicias suas, iubet poeta Aurelium pudice tractare pudicumque conservare, dum ipse omnem pudicitiam nefandis verbis exuit.

1. *meos amores*, amatum a me puerum.

2. *veniam pudentem*, benevolentiam cum pudore erga meos amores coniunctam; hinc v. 5. *Conserves puerum mihi pudice*.

3 — 6. *Ut, si cett.* ut, si quis unquam fuit puer, quem in castitate et puritate permanere optares, hunc mihi pudice defendas et tuearis non quidem a populo cett.

10. *bonis malisque*, castis et incastis.

12. *foris*, extra domum; ubi extra domum (in fornice aliquo vel angiporitu) parata tibi erit libidinis exercendae copia.

13. *pudenter*, ut postulat pudor, pudori convenienter.

16. *nostrum caput*, me.

18. *Quem*. tanquam adulterum uxoris meae te tractabo. — *attractis pedibus*, diductis et divaricatis. — *patente porta*, τῷ πρῶτῳ, cui infarciebantur raphani et mugiles (pisces marini, Plin. IX, 17.); qui plura scire cupiunt de hac moechorum poena spurcissima (κατακλιόμενοι et παρακλινόμενοι), conferant Aristoph. Nub. 1079. et ibi interpretes.

CARMEN XVI.

AD AURELIUM ET FURIUM.

Paedicabo ego vos, et inrumabo,
 Aureli pathice, et cinaede Furi;
 Qui me ex versiculis meis putatis,
 Quod sint molliculi, parum pudicum.
 Nam castum esse decet pium poetam 5
 Ipsum: versiculos nihil necesse est;
 Qui tum denique habent salem ac leporem,
 Si sunt molliculi, ac parum pudici,
 Et, quod pruriat, incitare possunt;
 Non dico pueris, sed his pilosis, 10
 Qui duros nequeunt movere lumbos.
 Vos, quod millia multa basiorum
 Legistis, male me marem putatis:
 Paedicabo ego vos, et inrumabo.

CARMEN XVII.

AD COLONIAM.

O Colonia, quae cupis ponte ludere longo,

CARM. XVI.

Catallus de opprobrio impudicitiae, cuius culpam contraxerit sibi suis carminibus, apud Aurelium et Furium se purgat, dum castum et pium poetam se profitetur, cui salva castitate salvaque pietate turpiora et foediora molliculis versiculis complecti liceat.

1. 2. *Paedic.* — et *inrum.* accommodare ad *pathice* et *cinaede* pro vulgari: ego male vos habeo et tractabo; *pathici* et *cinaedi*, qui muliebria patiuntur.

6. *necesse est*, sc. esse castos. Vita scilicet poetarum libera et aliena esse potest a lascivia et nequitia, quae expressa est in eorum carminibus. Ovid. Trist. II, 354.

7. *salem*, salse et facete dictorum laudem et suavitatem.

8. *molliculi*, lasciviores, sive molliorum amorum sensus et vim excitantes.

9. *quod pruriat*, libidinis pruritum.

10. *Non pueris*, qui sponte aetate libidinis corripiuntur, sed *his pilosis*, Qui, sed his, qui annis pilisque obsiti nequeunt cett. Tibull. I, 8, 31. 32. *Carior est auro iuvenis*, cui *levia fulgent Ora*, nec *amplexus aspera barba terit*. — *lumbos duros*, effoetos.

12. *millia multa bas.* leg. legistis de millibus multis basiorum; nempe supr. Carm. V, 10. *cum millia multa (basiorum) fecerimus*.

13. *male marem*, cinaedum.

CARM. XVII.

Cum insulsus et stupidus maritus uxorem venustam et in flore aetatis constitutam plane negligeret et aliorum lusibus relinqueret, Catallus rationem, qua istius hominis stupor pelli et excuti posset, in hoc carmine protulit. Putat nempe poeta id fieri posse, si

Et salire paratum habes, sed vereris inepta
 Crura ponticuli adsulitantis, irredivivus
 Ne supinus eat, cavaque in palude recumbat:
 Sic tibi bonus ex tua pons libidine fiat, 5
 In quo vel Salisubsulis sacra suscipiantur:
 Munus hoc mihi maximi da, Colonia, risus.
 Quendam municipem meum de tuo volo ponte
 Ire praecipitem in lutum, per caputque pedesque:
 Verum totius ut lacus putidaeque paludis 10
 Lividissima maximeque est profunda vorago.

stolidus iste in Colonia quadam o ponte longo (vel, ut malunt alii, ligneo) delectus supinum in gravi coeno derelinquat animum. — Est sane hoc carmen et lepidissimum et elegantissimum. Versus sunt Ithyphallici.

1—7. O Colonia cett. Oratio- nis nexus et sensus: O Colonia, tu delectaris quidem ludis in ponte tuo saltando instituendis, sed vereris, ne pons ille corruat (*irredivivus*) haud in pristinum statum revocandus; ede, quaeso, in meam gratiam hoc spectaculum maxime ridiculum; volo nempe municipem meum de ponte tuo praecipitem dare in lutum; (*sic*) quod quidem spectaculum, si edideris, opto, ut ponte bono et firmo utaris. — Quae designatur Colonia, in suspicione versatur. *Muretus* intelligit oppidulum prope Veronam, *Scaliger* et *Vossius* Novum Comum. — *ludere*. ediscilicet solebant spectacula ludicra vel saltationes in pontibus. — Pro longo dedit *Vossius*: *ligneo*; est sane sermo de ponte *ligneo*, sed idem saltationis causa debebat esse *longus*.

2. Et sal. par. hab. et in promptu tibi est saliendi copia. — *inepta*, infirma, oneri sustinendo imparia, *crura*, fulcra, tigna, quibus pons innititur; *adsulitantis*, apposite ad rem; nam, dum ludentes sive saltantes alterno pede solum ponticuli quatiant, ponticulus quasi simul saltat, h. e. quassatur et con-

cutitur. Sed sunt, qui metri causa pro *adsulitantis* lectionem *Vossii*: *asculis* (*axiculis*, *tigillis*, *percicis*) *stantis* defendant. At *fulcra* illa iam per *crura* expressa sunt. — *irredivivus* (*ἀνέστροφος*) facete pro: non de integro excitandus h. e. extruendus, dum delectus et demersus in aqua vel coeno pons quasi mortuus iacet, nec pristino usui amplius inservire potest.

4. Ne supinus (*ὑπὲρ*), cadendo inversus) eat, praiceps ruat. — *cavaque in palude*. *cavus* epitheton ornans, cui opponitur *solidus*. Sic *cavae undae* infr. XCV, 5 *cava flumina* Virg. Georg. I, 326. *palus cava* Ovid. Met. VI, 371.

5. Sic cett. de hac particula et loquendi formula, qua affertur conditio, sub qua aliquid optatur velexpetitur, cf. Hor. Od. I, 3, 1. Virg. Eclog. IX, 30. et X, 5. *Tibull.* I, 4, 1. — *bonus pons*, firmus et solidus.

6. *Salisubsulis*, Martis sacerdotibus, qui suscepta Martis sacra sursum subtusque salientes, h. e. tripudiis et saltationibus celebrare solebant; vox ad rem facete exprimendam a poeta, ut videtur, ficta et composita.

7. Munus hoc — *maximi risus*, hoc spectaculum vel maxime ridiculum; spectacula gladiatoria, ab Aedilibus muneri data populo, saepe, ut constat, apud Ciceronem simpliciter dicuntur *munera*.

10. ut, ubi, ut supr. XI, 3.

Insulsiſſimus eſt homo, nec ſapit pueri inſtar
 Bimuli, tremula patris dormientis in ulna.
 Quoi cum ſit viridiſſimo nupta flore puella,
 Et puella tenellulo delicatior haedo, 15
 Aſſervanda nigerrimis diligentius uvis:
 Ludere hanc ſinit, ut lubet, nec pili facit uni,
 Nec ſe ſublevat ex ſua parte, ſed velut alnus
 In fossa Liguri iacet ſubpernata ſecuri,
 Tantundem omnia ſentiens, quam ſi nulla ſit uſquam:
 Talis iſte meus ſtupor nil videt, nihil audit, 21
 Ipſe qui ſit, utrum ſit, an non ſit, id quoque nescit.
 Nunc eum volo de tuo ponte mittere pronum,
 Si pote ſtolidum repente excitare veternum,
 Et ſupinum animum in gravi derelinquere coeno, 25
 Ferream ut ſoleam tenaci in voragine mpla.

13. in ulna tremula, tremulo motu huc illuc vel alternis motibus agitata; tremulae palmae apud Calpurn. Eclog. X, 30.

15. Et puella, ſupple: quidem, quod nonnunquam omitti ſolet. — delicatior, mollior; Cic. de Orat. II, 64. cum haberet filium delicatiorē. Ad Attic. I, 19. libidinosa et delicata iuventus. Theocr. Idyll. XI, 20. de Galatea ἀκαλῶτερά δ' ἀγρός et Ovid. Met. XIII, 791. tenero lascivior haedo.

16. nigerrimis uvis. niger uvarum color maturitatis ſignum eſt. Columell. XI, 2, 69. naturalis autem maturitas eſt, ſi, cum expreſſeris, quae acinis celantur, iam inſuſcata et nonnulla propemodum nigra fuerint.

17 — 19. uni, antiquae pro: unus. — Nec ſe ſublevat cett. nec ſe promovet ex loco ſemel occupato, ſed iacet immobilis velut alnus cett. — Liguri, fossae, ut videtur, domini. — ſubpernata vel ſupernata explicant: ſuccisa, ſicuti porcorum ſuccidi ſolent femina, ſive pernae. Sed quis ferat hanc a porcis ad caſas arbo-

res tranſlatam imaginem? Sine dubio ſubpernata eſt lectio corrupta. Mihi in mentem veniebat: ſuperne icta; arbores enim caeduntur ſuper radices, vel ſuper ſolum erectae, ergo ſuperiore earum parte; ex caesa autem arbore fit truncus, qualis fuit homo, de quo ſermo eſt. Quod niſi placeat, corruptae lectioni emendandae operam dent me acutiores.

21. Talis iſte meus ſtupor, tam immobilis iſte, quem dico, homo ſtupidus.

23. pronum, praecipitem.

24. Si pote cett. ſi fieri poteſt, ut ſtolidus iſte repentino e ponte caſu veternum exiſtet, h. e. ex corpore emoveat, excutiat, diſpel-lat.

25. in gr. coen. — coenum dicitur grave, quod innumeros gravat et tenaciter iis adhaeret.

26. Ferream ut ſoleam mula, ſupple: derelinquit. Ergo veteres quoque mularum et equorum ungulas armare et praemunire ſolebant ſoleis ferreis, quarum opera illi per vias ſaxoſas vel scopulos fortius et firmitus incedere poſſent.

CARMEN XVIII.

AD HORTORUM DEUM.

Hunc lucum tibi dedico consecroque, Priape,
Qua domus tua Lampsaci est, quaque silva, Priape.
Nam te praecipue in suis urbibus colit ora
Hellespontia, ceteris ostreosior oris.

CARMEN XIX.

HORTORUM DEUS.

Hunc ego, iuvenes, locum, villulamque palustrem,
Tectam vimine iunceo, caricisque manipulis,
Quercus arida, rustica conformata securi,

CARM. XVIII.

Tris sequentia poemata postliminii iure Catullo vindicarunt *Marius Victorinus de Art. Gramm.* IV. p. 2598. *Atilius Fortunatianus* p. 2675. *Terentius Maurus* p. 2444. edit. Putsch. et alii. Nec id factum est iniuria. Spirant enim illa Catulli et ingenium et elegantiam. Eadem leguntur in *Priapei*. in *Catalect. Vet. Poet. Scallig.* c. 86. et in *Anthol. Lat. Poet. Burm.* Sec. VI, 85. p. 567, ubi *Burm.* Sec. de metro Ithyphallico, quo Carm. prim. et sec. compositum est, disputat; poematum tertium constat puris iambis. Ceterum pauci versus poematii primi complectuntur solemnem consecrationem et dedicationem sacelli, quo Priapus Lampsaci, ubi ille et natus et educatus esse traditur, colatur colendusque sit.

2. *Qua dom. t. Lampsaci est*, ibi, ubi, ea regione, qua (ὄπη) sedem tuam sive domicilium habes, nempe Lampsaci. — *domus*. sic fons *Albunea*, in quo eiusdem nominis nympa sedem vel domicilium suum habuisse fingitur, *domus Albunae resonantis* vocatur apud Horat. Od. I, 7, 12. — *Lamps.* Cicero in *Verr.* I, 24. *Op-*

pidum est in Hellesponto Lampsacum, in primis *Asiae provinciae clarum et nobile*. Hinc *Priapus* Virgilio Georg. IV, 111. dicitur *Hellespontiacus*. Nec defuerunt, qui Priapum, ut deum navigationis tutelarem, in Hellesponto cultum fuisse contenderent.

4. *ostreosior*, ostreis abundantior; praecipue Abydus in ora Hellespontiacae ostreis abundasse dicitur.

CARM. XIX.

Postquam Priapus de cura, qua pauperem villulam, cuius se custodem proficitur, beatiorum usque quotannis reddere studuerit, verba in hoc carmine fecit, causam huius intentioris custodiae repetit a dominorum villae, patriae et filii, pietate, qua rite ab illis cultus et variis muneribus ornatus sit. — Sub fine Priapus rapaces pueros a villae hortulo ad ditioris vicini hortum se proripere iubet.

1—4. *Hunc ego cett. Iunge et explica: Ego, quercus arida, rustica conform. sec.* (qui ex quercu arida per rusticam securim factus et conformatus sum Priapus) *hunc locum villulamque cett. nutrivei*, iis, quae fecunditati faverent, alui;

Nutrivī, magis et magis ut beata quotannis,
 Huius nam Domini colunt me, Deumque salutant, 5
 Pauperis tugurii pater filiusque*
 Alter, assidua colens diligentia, ut herba
 Dumosa asperaque a meo sit remota sacello:
 Alter, parva ferens manu semper munera larga.
 Florido mihi ponitur picta vere corolla 10
 Primitu', et tenera virens spica mollis arista:
 Luteae violae mihi, luteumque papaver,
 Pallentesque cucurbitae, et suave olentia mala;
 Uva pampinea rubens educata sub umbra.
 Sanguine hanc etiam mihi, sed tacebitis, aram 15
 Barbatus linit hirculus, cornipesque capella,
 Pro quois omnia honoribus haec necesse Priapo
 Praestare, et domini hortulum vineamque tueri.

fovi eam, et mala ab ea averti (Horat. Od. IV, 5, 18. *Nutrit rura Ceres*), *magis et magis ut beata quotannis*, scil. fieret. Priapus scilicet, narrans beneficia, a longo inde tempore villae illi tributa, alloquitur iuvenae, qui qualem caram deus huic loco impenderit, ignorabant. — *caricisque*. carex, iuncorum genus (nos: *Ried-, Schilf-Gras*) admodum durum et acutum, quo in manipulos collecto villarum tecta construi solebant. — *filiusque*. ad hanc lacunam explendam protulit *Scaliger coloni*, *Vossius tencellus*. Ipse olim coniiciebam: *patronum*.

6. *Alter, assidua colens diligentia*, repete: *me*.

9. *parva ferens manus* cett. quis est, quem gravissima huic carmini ludicro intexta sententia, „munera parva quidem paupere manu sed largissima voluntate oblata diis esse gratissima,” non suavissime afficiat? In eandem sententiam Horat. Od. III, 23, 13. *Te nihil attinet Tentare multa caede bidentium Parvos coronantem marino Rore deos fragilique myrto. Immunis aram si tetigit manus, Non sumtuosa blandior hostia*

Mollivit aversos Penates Farre pio et saliente mica. Ovid. ex Ponto IV, 8, 39. *Nec, quae de parva Dis pauper libat acerra, Turminus, grandi quam data lance, valent*.

10. *picta*, variis florum coloribus distincta; in Virgillii Culice 69. *Florida tellus gemmantes picta per herbas*.

11. *Primitu'* refer ad flores, e quibus, primo vere natis, corolla nexa est. *Primitu'* prioca forma pro: *primitus*, sed Vir Illustrissimus *Hermannus*, qui in metrorum doctrina tabernaculum quasi collocavit, defendit *primitus*, in *Element. Metr.* p. 575. probante Celeberrimo *Nobbio de metris* II, 20.

14. *educata* eleganter pro: *matura*; maturitatem enim trahunt uvae sub umbra pampinea a nimio solis colore defensae. Infr. LXII, 41. de flore: *Quem mulcent aurae, firmat sol, educat imber*.

15. *sed tacebitis*, sc. in re sacra.

16. *linit*, imbuat, inficit.

17. 18. *Pro quois* cett. pro quibus honoribus Priapus haec omnia, tam hortulum, quam vineam domini, custodire et tuta praestare debet.

Quare hinc, o pueri, malas abstinete rapinas.
 Vicinus prope dives est, negligensque Priapus.
 Inde sumite; semita haec deinde vos feret ipsa.

20

CARMEN XX.

HORTORUM DEUS.

Ego haec; ego arte fabricata rustica,
 Ego arida, o viator, ecce populus,
 Agellulum hunc, sinistra, tute quem vides,
 Herique villulam hortulumque pauperis
 Tuor, malasque furis arceo manus.
 Mihi corolla picta vere ponitur,
 Mihi rubens arista sole fervido,

5

20. *neglig. Priap.* Priapus iam dicitur *negligens*, quod non curabat, quod curare debebat, h. e. non abigebat fures, quos abigere debebat. Sic supra XII, 3. *linterum negligentiores* dicuntur, qui linteis servandis non invigilant.

21. *Inde sumite*, minus enim rei alicuius sentitur damnum, si particula tantum e rerum copia auferitur. Tibull. I, 1, 33. 34. *At vos exiguo* (haud numeroso) *pecori, furesque lupique, Parcite; de magno est praeda petenda grege.* — haec, digitum intendit Priapus in semitam. — *deinde*, inde, ex horto divitis.

CARM. XX.

En artem vere admirabilem, qua Catullus, uti in Carmine superiore, Priapum, metro Ithyphallico in Iambicum mutato, loquentem inducit de divino suo in hortis munere, et de divino, quo ab hortorum et villarum dominis macetur, honore. Sub fine, ut in carmine praecedente, minas ad fures ex hortis in fugam conficiendos satis obscenas iacit. Comparum hoc carmine *Burmanni Anthol.* in *Lus. Carm. LXXXIV.* p. 567., ubi Priapus pariter enumerat munuscula, quae pro annicuntis tempore ei offerri solebant.

1. *arte rustica*, in Carm. sup. v. 3. *rustica securi.*

2. *arida populus*, ego deus ex ligno aridae populi conformatus; in Carm. super. v. 3. *ex arida quercu.*

3. *sinistra*. hanc vocem ob longam litteram *a* in ablativo metrum repudiat; *Muretus* igitur eam ad *populus* refert et explicat: e regione ad sinistram sita. Sed sic ipse locus, quem vox *sinistra* post *Agellulum* hunc occupat, est et nunc sinister. *Scaliger* tentabat: *sinistera, ante quem vides*; alii alia protulerunt. Ego olim paulo audacius coniciebam: *Agellulum, ad sinistram abinde quem vides*. Ne multa, *sinistra* est vox depravata. Lenior et orationi accommodatior est fortasse haec, quae nunc mihi in mentem venit, corrigendi ratio: *sub ora tute quem vides, — quem sub ora*, h. e. ante oculos, in propinquo vides.

5. *Tuor*, verbum Lucretianum pro *Tueor*. — *manus malas*, quae male aliorum fructibus hortensibus iniiciuntur, rapaces.

6. *corolla picta*. cf. Carm. sup. ad v. 10.

7. *rubens* designat subrubrum et flavum illum colorem, quem aristae maturescentes sole fervido induunt et ostendant.

Mihi virente dulcis uva pampino,
 Mihique glauca duro oliva frigore.
 Meis capella delicata pascuis 10
 In urbem adulta lacte portat ubera,
 Meisque pinguis agnus ex ovis
 Gravem domum remittit aere dexteram,
 Tenella, matre mugiente, vaccula
 Deum profundit ante templa sanguinem. 15
 Proin, viator, hunc Deum vereberis,
 Manumque sorsum habebis. Hoc tibi expedit:
 Parata namque crux, sine arte mentala.

9. *glauca oliva*. oliva, quia sparsa et distincta est colore subviridi, caeruleo vel caesio, ita quidem, ut simul adpersum sit aliquid albi coloris, dicitur *glauca*, quod quidem epitheton tanquam singulare tribuerunt quoque *olivae* Stat. Thebaid. II, 99. Claud. in Eutrop. II, 271. et alii.

10. *capella delicata*, lasciva, potulans, propensa ad faciendas delicias. Sic supr. XVII, 15. *puella tenellulo delicatior haedo*.

11. *adulta lacte ubera*, eleganter pro: ubera lacte distenta vel tumentia; *ubera* enim in pascuis quasi adolescunt, h. e. excrescunt. Sed non ipsa ubera e villis in urbem portantur, sed lac ex uberibus expressum.

12. *Meisque cett*. Priapus ea, quorum tantum custos et deus tutelarior erat, lepide sua facit, ut v. 10. *Meis pascuis*. Ceterum diligenter expendenda et percipienda est orationis venustas, qua Catullus expressit hanc vulgarem sententiam: et agnus ex ovis meis in urbem deductus vel compulsus domum redire sinit venditorem pecunia, pro agno vendito accepta, onustum. Hic locus Virgilio quoque ita arrisit, ut eum imitaretur in Eclog. I, 36. *Non unquam gravis aere domum mihi dextra redibat*.

14. *Tenella*. hanc lectionem, quae debetur *Dorvillii* ingenio, pro veteri lectione *Tenerque* reco-

pit Vir Clarissimus *Silligius*, quem secutus sum. Nec incommoda est haec lectio. Nam, quod *Muretus* contendit, vocem *tener* iam in genere feminino positam esse, id, cum nullum usquam apud veteres scriptores de voce *tener* in genere feminino usurpata exemplum extet, nemini facile probabile videbitur. Sed recepta quoque lectio ob nimiam inter *Tenerque* et *Tenella* dissimilitudinem, vel ob quatuor litterarum immutationem et ob copulam quae receptae lectione deletam movere debet de eius probabilitate dubium. Equidem lectionem mihi invenisse videor, quae non solum ad formam corruptae lectionis *Tenerque* proxime accedit, sed etiam rei, de qua sermo est, egregie respondet. *Vaccula*, quae a matris latere abducitur, tenaciter obniti solet sese abducturo; mater autem, dum hoc fit, *mugit*. Itaque reluctans *vaccula* aptissime nunc vocatur *tenax*, sicuti apud Livium XXXIX, 25. *equus, non parens frenis asperioribus*, simpliciter dicitur *tenax*, et apud Ovid. Amor. III, 4, 13. *Vidi ego nuper equum, contra sua frena tenacem*. Vide igitur, an bene ad rem pro corrupta lectione *Tenerque* levi mutatione legendum sit: *Tenaxque*.

17. *sorsum*, manum seorsum, h. e. seiunctam et aversam a furto fructuum hortensium habebis.

18. *crux*, poena, quae a servis

Velim pol, inquis: at pol ecce, villicus
 Venit: valente cui revulsa brachio
 Fit ista mentula apta clava dexteræ.

20

CARMEN XXI.

AD AURELIUM.

Aureli, pater esuritionum,
 Non harum modo, sed quot aut fuerunt,
 Aut sunt, aut aliis erunt in annis,
 Paedicare cupis meos amores;
 Nec clam: nam simul es, iocaris una,
 Haeres ad latus, omnia experiris.
 Frustra: nam insidias mihi instrumentem
 Tangam te prior inrumatione.
 Atqui, si id faceres satur, tacerem.
 Nunc ipsum id doleo, quod esurire
 Ah! meus puer et sitire discet.

5

10

sumi solebat. — *sine arte*. supple
 ex versu primo: *fabricata*. est ve-
 ro *sine arte* supplementum Mureti.

19. *Velim pol*. libidinosa pro-
 fessio.

CARM. XXI.

Catullus in hoc poematium Aure-
 lium ab amoribus pueri, quem
 ipse amabat, minis, quales ex ore
 hominum proiectæ pudicitiae mit-
 ti iacique solent, avertere et abs-
 terrere studuit. Pertinet igitur
 hoc poematium ad ea, quæ Catul-
 lus non studiose climavit, sed
 subito deproperavit chartisque in-
 curiosius illeivit. Comparetur imi-
 tatio Martialis I, 93.

1. *pater esuritionum*, quemadmo-
 dum apud Horatium convivator
 venerabili nomine *coende pater*, ita
 nunc Aurelius, homo vel avarus
 et sordidus, vel laborans inopia,
pater esuritionum pater vocatur.

5. *Nec clam*, sed palam. — ad
simul es et *iocaris* supple: cum
 puer meo.

6. *omnia experiris*, tentas omnia,
 quibus puerum meum ad libidi-
 nem pellicias.

7. *mihi*, nempe libidinis apud
 puerum meum exercendæ causa.

9. *satur*, non esuriens; esuriunt
 autem homines ob rerum inopiam.
 — *tacerem*, ferrem id facilius; ideo
 scilicet, quia largiter cibis se in-
 vitantes multo maiore ad libidi-
 nem feruntur impetu.

11. *Ah! meus puer*. hic locus
 omnes fere interpretes ad se emen-
 dandum quasi convocavit. Parti-
 cula *Ah*, pro qua alii dederunt *nae*
 vel *vae*, bene respondet verbis
 præcedentibus: *Nunc ipsum id do-*
leo. Ceterum ad verba *Ah! meus*
puer tanta e veteribus codicibus
 et libris prolata est lectionum va-
 rietas, ut iis cognitis multo incer-
 tior sis, quam ante. Alii legunt
Ah! me me; alii *Meus iam* vel
Meus me; alii *Nae meus* vel *Vae*
meus; alii *Meus mi*; alii *Una meus*;
Handius denique violento conatu
Mellitus; sed ohe! iam satis; res
 ipsa salva est. Iunge: *Nunc ipsum*
id doleo, quod puer meus ah! (vel,
 si mavis: heu!) *esurire et sitire*
 (apud Aurelium) *discet*.

Quare desine, dum licet pudico,
Ne finem facias, sed inrumatus.

CARMEN XXII.

A D V A R U M.

Suffenus iste, Vare, quem probe nosti,
Homo est venustus, et dicax et urbanus,
Idemque longe plurimos facit versus.
Puto esse ego illi millia aut decem, aut plura
Perscripta: nec sic, ut fit, in palimpsesto
Relata; chartae regiae, novi libri,

5

12. 13. *Quare desine* cett. Sensus: Quare desine ad latus pueri mei haerere et omnia experiri, dum tibi, ut pudico, licet desinere, ne desinas tandem non amplius pudicus, sed irrumatus.

CARM. XXII.

Catullus in hoc carmine ante oculos ponit vivis coloribus expressam imaginem mali poetae *Suffeni*, vel, ut alii scribunt, *Fuffeni*, qui, praeterquam quod venustate et dicacitate placere studebat, brevissimo temporis spatio ingentem versuum copiam temere effundere, eosque non vitiis, quibus scatebant, purgatos vel correctos, sed externis tantum ornamentis magnifice condecoratos in lucem protrudere solebat. — At, dum ridet Catullus *Suffenum*, obversantur eius animo alii homines Suffeno simillimi. Idem evenit Catulli lectoribus. Nam quod addit ille v. 20. *Suis cuique attributus est error*, quotidiana satis confirmat experientia.

2. *venustus*, qui externo corporis culta, ornata et gestibus formam, qua pulchritudinis laudem venetur, induit et repraesentat; *dicax*, qui loquax magis, quam disertus, ut videri vult, est, *scurra*; *urbanus*, qui arte quaesita ad elegantiores mores se componit.

5—8. *Nec sic, ut fit* cett. Sensus: nec, ut velent boni et dili-

gentes scriptores, quae scripsisset, in palimpsesto relecta et correctae; statim enim illa in lucem emittit; adsunt, qui lectores alliciant, festivi comites, *novi libri, novi umbilici* cett. *Palimpsestus* est membrana, vel charta pergamena, in quam scripta tanquam, ut ita dicam, in *immundum* coniciebantur, eo quidem consilio, ut scriptor, antequam ea publicarentur, *relegeret*, recognosceret, et minus recta eradendo corrigeret. Lectio nem: *relata in palimpsesto* pro: *in palimpsestum*, male Vir quidam Doctus defendit; *referre enim aliquid in libello aliquo* est: enarrare, proferre, exponere aliquid in libello aliquo; at *referre aliquid in libellum* est: conicere, transferre, transscribere aliquid in libellum. Quodsi igitur vera sit lectio *relata*, pro *in palimpsesto* scribendum est *in palimpsestum*. Iam *Heinsius* in not. ad Cat. pro: *relata* tentabat: *releta*, ut sit: *crassa, deleta*; modo vox *releta* vetustatis auctoritate vel exemplo aliquo confirmari possit. Suspicio igitur pro *relata* legendum esse vel *relecta*, h. e. recognita, retractata, Ovid. Remed. Am. 717. *Scripta cave relegas blandae servata puellae: Constantes animos scripta relecta movent; vel retexta*, ut locutus est in simili re Horat. Sat. II, 3, 2. *Sic raro scribis, ut toto non quater anno Mem-*

Novi umbilici, lora rubra, membrana
 Directa plumbo, et pumice omnia aequata.
 Haec cum legas, tum bellus ille et urbanus
 Suffenus, unus caprimulgus, aut fossor 10
 Rursus videtur: tantum abhorret ac mutat.
 Hoc quid putemus esse? qui modo scurra,
 Aut si quid hac re tritius, videbatur,
 Idem inficeto est inficetior rure,
 Simul poemata attigit; neque idem unquam 15
 Aequae est beatus, ac poema cum scribit:
 Tam gaudet in se, tamque se ipse miratur.
 Nimirum idem omnes fallimur; neque est quisquam,

branam poscas, scriptorum quaeque retexens, scil. in palimpsesto. — *chartae dicuntur regiae*, ob splendidiorem et ampliorem earum formam. — *libri* ob singularem, quam externa eorum species ostendit, elegantiam dicuntur *novi*. — *umbilicus*, qui translato de media alicuius rei parte dicitur, iam est bacillus, circa quem librorum chartae vel membranae convolvebantur; hinc ducta est loquendi ratio: *librum aliquem ad umbilicum adducere*, de libro perfecto vel finito, qui bacilli ope convolvitur. Umbilici extremine dextra sinistraque partes appellabantur *cornua*. — *lora rubra*, quibus colligebantur et constringebantur volumina. — *membrana directa plumbo*, in qua versus ad lineas stylo plumbeo signatas uno eodemque ordine atque intervallo accuratissime scripti et exacti sunt; de stylo illo plumbeo, qui Graecis dicitur *μόλυβδος*, vid. praeter Salmas. ad Sol. 917. et Funccium de Scriptura Vett. p. 136. *Anicissimi Iacobsii Animadov.* ad Anthol. Graec. Vol. II. P. III. p. 375. — *pumice omnia aequata*. cf. *supr.* ad I. 2.

9. *bellus ille*. Martial. III, 63. *Cotile, bellus homo es; dicunt hoc, Cotile, multi: Audio, sed quid sit, dic mihi, bellus homo?* Bellus homo est, flexos qui digerit ordine

crines, Balsama qui semper, cinama semper olet; Cantica qui Nili, qui Gaditana suserrant, Qui movet in variis brachia volsa (malim versa) modos.

10. *un. capr.* — unus significanter nonnunquam tam in laudem, quam in contemptum, dicitur is, qui prae ceteris in aliqua re eminet, vel qui in genere suo est unus; Cic. de Orat. I, 29. *qui sicut unus* (prae ceteris bonus) *paterfamilias his de rebus loquor*. Itaque *caprimulgus unus* iam est: omnium caprimulgorum quasi princeps, homo abiectissimus.

11. *mutat sc. se*. Livius III, 10. *ut nihil odor mutaret*, ubi de verbo *mutare*, sine se passivo posito, ingentem exemplorum silvam proposuit Drakenborchius.

13. *hac re*, intellige scurrilitatem; *tritius*, vulgaris, contemptius.

15. *Simul*, simulac.

17. *Tam gaudet in se. gaudere in se*, intimo animi recessu gaudere. Ceterum hoc Suffeni gaudium, quo non raro mali poetae aliqui scriptores, qui sibi met ipsi mirifice placent, exsultare et efferri solent, Horat. quoque ad Catulli exemplum descriptum dedit, Epist. II, 2, 107. 8. *Gaudent scribentes, et se venerantur, et ultro, Si taceas, laudant, quidquid scribere, beati.*

18. *idem fallimur*, τὸν αὐτὸν ἀπαλ-λόμεθα, eundem errorem erramus,

Quem non in aliqua re videre Saffenum
Possis. Suus quoique attributus est error, 20
Sed non videmus manticae quod in tergo est.

CARMEN XXIII.

AD FURIUM.

Furi, quoi neque servus est, neque arca,
Nec cimex, neque araneus, neque ignis,
Verum est et pater, et noverca, quorum
Dentes vel silicem comesse possunt,
Est pulchre tibi cum tuo parente, 5
Et cum coniuge lignea parentis.
Nec mirum: bene nam valetis omnes,
Pulchre concoquitis, nihil timetis,
Non incendia, non graves ruinas,
Non facta impia, non dolos veneni, 10
Non casus alios periculorum.
Atqui corpora sicciora cornu,
Aut si quid magis aridum est, habetis,
Sole, et frigore, et esuritione.
Quare non tibi sit bene ac beate? 15

nos omnes pariter, ac Suffenus,
quidam laboramus.

20. *Suus quoique attr. est error.*
Horat. Sat. I, 3, 68. *Nam vitiiis
nemo sine nascitur.* Prop. II, 22,
17. *Unicuique dedit vitium natura
creato.*

21. *Sed non videmus* cett. nota-
tam Aesopi de duabus peris fabu-
lam tractavit Phaedr. IV, 10. cf.
Hor. Sat. II, 3, 299. et Pers. IV, 24.

CARM. XXIII.

Hoc carmen ad carmina cedro
linenda equidem referre nolim.
Furium scilicet, hominem summa
rerum inopia laborantem, tum
eiusdem sortis illius parentem et
novercam, denique quidquid in foe-
dae paupertatis comitatu esse so-
let, petulanter in hoc carmine ri-
det et exagitat. cf. Martial. XI,
32. in *Cacciliam*.

2. *cimex*, pro: lectus, in quo ab-
ominabilis bestiola *cimex* delite-
scere solet; hinc Catulli imitator,
Martialis XI, 32, 1. *Nec toga, nec
focus est, nec tritus cimice lectus.*

4. *silicem comesse*, per *silicem*
intellige durissimos cibos, quos
patris et novercae dentes sicuti si-
licem confringere possent.

6. *coniuge lignea* (noverca).
corpus, quod propter ciborum po-
nuriam exaruit, cum *ligno arido*
comparatur.

12. particula *atqui*, quae omnem
orationis nexum turbat, sine du-
bio corrupta est. An scripsit Ca-
tullus:

*Non casus alios periculorum,
Vos, qui corpora cett.*

14. *Sol. frig. esur.* tam propter
continuos labores aestate et hie-
me exantlatos, quam propter cibo-
rum inopiam.

A te sudor abest, abest saliva,
 Mucusque, et mala pituita nasi.
 Hanc ad munditiem adde mundio rem,
 Quod culus tibi purior salillo est,
 Nec toto decies cacas in anno,
 Atque id durius est faba et lapillis;
 Quod tu si manibus teras fricesque,
 Non unquam digitum inquinare possis.
 Haec tu commoda tam beata, Furi,
 Noli spernere, nec putare parvi:
 Et sestertia, quae soles, precari
 Centum desine; nam sat es beatus.

20

25

CARMEN XXIV.

AD IUVENTIUM PUERUM.

O qui flosculus es Iuventiorum,
 Non horum modo, sed quot aut fuerunt,
 Aut posthac aliis erunt in annis,
 Mallem divitias mihi dedisses
 Isti, quoi neque servus est, neque arca;

5

16. *A te sudor abest*, arida enim corpora minus sudare solent corporibus pinguioribus et obesioribus.

17. *Mucus*, de humore, quo nasus sese exonerat, crassiore, *pituita* de nasi humore liquidiore.

19. *purior salillo est*. ut sal ab omni sorde purgatus purusque conspiceretur, salinum quoque purum, mundum et bene tersum in mensa apponi solebat. Horat. Sat. I, 3, 14. *Sit mihi mensa tripes et Concha salis puri*. et Od. II, 16, 14. *Vivitur parvo bene, cui paternum Splendet in mensa tenui salinum*.

26. *quae soles*, sc. precari; precabatur autem Furius centum sestertia, sive ut illa mutua acciperet, sive ex voto, quale paupertas exprimere solet. — *desine*, quia iterum iterumque idem precando iam molestus fuerat.

CARM. XXIV.

Iuventium, puerum tam corporis venustate quam gentis nobilitate florentissimum, carpit poeta de animi levitate, qua ille aetatis suae florem depascendum tradiderit Furio, quem ut hominem in summa mendacitate misere se habentem in praecedente carmine descripsit.

1. *flosculus*. tenera Iuventii aetas eleganter comparatur cum flosculo, qui in horto aliquo natus sensim sensimque succrescit, et horti decus extollitur.

4. *mihi abundat*, ut in patrio sermone: „ich wollte, du hättest mir lieber diesem Habenichtes Geld gegeben." Et sic mihi, tibi, sibi, nobis, vobis, in omnibus fere linguis pro earum ingenio abundant.

Quam sic te sineres ab illo amari.
 Qui? non est homo bellus? inquires. Est;
 Sed bello huic neque servus est, neque arca.
 Haec tu, quam lubet, abiice elevaque;
 Nec servum tamen ille habet, neque arcam.

10

CARMEN XXV.

AD THALLUM.

Cinaede Thalle, mollior cuniculi capillo,
 Vel anseris medullula, vel imula oricilla,
 Vel pene languido senis, situque araneoso,
 Idemque Thalle, turbida rapacior procella,
 Cum de via mulier aves ostendit occinentes,
 Remitte pallium mihi meum, quod involasti,
 Sudariumque Setabum, catagraphosque Thynos,

5

6. sic, tam ignominiose; quasi ignominiam sibi contrahat, qui ab homine paupere se in amores induci patiat.

7. bellus, cf. supr. XXII, 9.

9. quam lubet, prouti vel quantum lubet, utcumque placet. — abiice, vilipende; elevaue, et pro re levioze habe.

illis mollissimis, quae apud anseres sunt interiores et ceterarum plumarum quasi medulla; nos: *Flaumenfedern*. Conf. Lus. vel Priap. LXV, 1. — imul. oric. Cic. ad Qu. Fr. II, 15. *auricula infima mollior*.

3. situque araneoso, et mollior araneorum tela, quae paulo sublimius dicitur *situs araneosus*, quia araneae opus, quod texunt, in locis desertis et situ obiectis suspendere solent.

5. Cum de via mulier av. ost. occinentes. pro *oscitantes* unius Cod. auctoritate dedi lectionem: *occinentes*. — occinere dicuntur aves, quae faustum vel infanctum omen (h. l. *turbidam procellam*) cantu edere vel portendere putabantur. Eiusmodi aves mulieres (*de via*) circumforaneae pro mercede ostendere solebant. — ostendere cum delectu; est enim verbum augurale.

6. quod involasti, quod furtim celeri manu abetulist; verbo involare inest notio celeritatis, quae aliquid petitur.

7. Sudariumque Setabum, cf. supr. ad XII, 14. — catagraphosque Thynos. ex his duabus voci-

CARM. XXV.

Hoc carmen referendum est ad ea Catulli carmina, quae non ad sensum honestatis vel ad obrusam vitae castioris, sed ad aetatis, qua illa scripta sunt, ingenium diiudicanda sunt. Thallus in hoc carmine non tantum describitur ut puer mollissimus, sed etiam notatur ut puer rapax, et quidem tam proiectae impudentiae, ut rapta palam habere et tanquam avita publice ostendere soleret. Catullus igitur hunc puerum furto sibi subducta pallium et alia remittere iubet, minas, nisi id statim fiat, iaciens acerbissimas.

1. 2. Thallus, videtur esse nomen fictum a *Θαλλός* (*germen olivae vel planta virens*). — anseris medullula, noli cogitare de medulla, quae inest ossibus, sed de plumis

Inepte, quae palam soles habere tanquam avita.
 Quae nunc tuis ab unguibus reglutina et remitte,
 Ne laneum latusculum, natesque mollicellas, 10
 Inusta turpiter tibi flagella conscribillent,
 Et insolenter aestues, velut minuta magno
 Deprensa navis in mari vesaniente vento.

CARMEN XXVI.

AD FURIUM.

Furi, villula vestra non ad Austri
 Flatus opposita est, nec ad Favoni,
 Nec saevi Boreae, aut Apeliotae,
 Verum ad millia quindecim et ducentos.
 O ventum horribilem atque pestilentem! 5

bus interpretes varia, quae iis Catullum designasse autumabant, pugillares, annulos et nescio quas alias rerum formas elicerunt et effinxerunt. Vide ipsos docte et copiose in hanc rem ad h. l. disputantes. Ego hunc locum simpliciter ita interpretor. *Κατάγγαρος* est: descriptus, depictus, delineatus; sensus igitur: remitte mihi sudarium, et Setabum et distinctum imaginibus Bithynorum acu in illo sudario pictorum.

9. *reglutina*, significanter pro: *redde*; quemadmodum enim res glutino firmatae et compactae non facile resolvuntur, ita rapta e raptorum unguibus non nisi vi adhibita evelluntur vel extorquentur.

10. *laneum*, molle, tenellum, quale est latus pueri; *lana* autem natura sua *mollis* est. Ovid. Fast. II, 742. *Ante torum calathi lanaeque mollis* erant.

11. *Inusta*, significanter pro: iniecta, immissa, quia flagellorum ictus urunt punguntque; sic *loris uri* (pro: caedi) apud Horat. Sat. II, 7, 58. et Epist. I, 16, 47. — *conscribillent*, vibicibus notent varientque. Plaut. Pseud. I, 5, 131. 2. *Quasi in libro cum scribuntur*

calamo litterae, Stilis me totum usque ulmeis conscribito; et sic apud Hom. Iliad. IV, 139. *ἐν γράμμασι γράφα*.

12. *aestues*. — *aestuar*, ut apud Graecos *θρίσιν*, iam dictum esse pro: huc illuc tanquam maris aestu agitari, satis docet adiecta comparatio cum navicula, quae mari aestuante et vento furente huc illuc iactatur. — *Deprensa*. *deprehendi* verbum proprium de navibus, quae subito in mari tempestate opprimuntur.

CARM. XXVI.

Furius, omni rerum inopia (vid. Carm. XXIII.) et aere alieno pressus, undique impugnabatur a creditoribus. Hic impetus comparatur cum impetu ventorum ex omnibus coeli regionibus ruentium. — Alia ratio, qua rei, in hoc poemate exagitatae, pellatur obscuritas, mihi quidem non succurrit.

1. *vestra*, a te tuisque possessa; lectio *vestra* pro vulgata lectione: *nostra*, nititur plarium MSC. auctoritate, teste Vossio. — *ad*, adversus; *opposita est* cum delectu pro: *exposita*, quia bona quoque *opponi*, pro: oppignerari, dicuntur.

CARMEN XXVII.

AD POCILLATOREM PUERUM.

Minister vetuli, puer, Falerni,
 Inger mi calices amariore,
 Ut lex Posthumiae iubet magistrae,
 Ebriosa acina ebriosioris.
 At vos, quo lubet, hinc abite, lymphae,
 Vini perniciēs, et ad severos
 Migrate: hic merus est Thyonīanus.

5

CARMEN XXVIII.

AD VERANNIUM ET FABULLUM.

Pisonis comites, cohors inanis,

CARM. XXVII.

Poeta, ut hilaritati indulgeat, imperiose pincernam calices vetulo Falerno implere iubet, aquae potum severioribus relicturus.

2. *Inger*, antiquē pro: *ingere*. — *ingerere* pro: *subministrare*, *porrigere*. Nemes. Cyneg. 5. *Castaliusque mihi nova pocula fontis alumno Ingerit*. — Si ex causa idonea vox *Inger* emendanda videretur, in promptu foret: *Affer*; Horat. Epod. 9, 33. *Capaciores affer huc, puer, scyphos*; sed nihil mutandum. — *amariore*, refer ad vinum Falernum, cui, sicut aliis vinis vetustioribus, inest grata quaedam amaritudo. Hinc Horatio vinum *Falernum* dicitur *severum*, Od. I, 27, 9.

3. 4. *Ut les Posth. cett.* Mos forebat apud Romanos, ut in laeta compositatione unus (utar verbis Horatii Od. I, 4, 18.) *regna vini talis* (talorum iactu) *sortiretur*, qui leges daret et ad eas potantes regeret. Hic vocari solebat vel *rex*, vel *strategus*, vel *modimperator*, vel *magister* cett.; ipsum munus autem *regnum* vel *magisterium*, quod, ut ex hoc loco discimus, delatum quoque est ad mu-

lierculas. Iam nostra *magistra* vel *regina* est *Posthumia*, quae tam largiter se vino ingurgitare solebat, ut vini tumore superaret acinam succo mustaceo vel vinaceo tumentem vel turgentem. *Ebriosa*, vino dedita; potest esse aliquis *ebrius*, vino madens, nec tamen *ebriosus*, vinolentiae deditus.

5. 6. *hinc ab. lymph.* *Vini pern.* vult igitur poeta merum bibere, non vinum aqua temperatum, quasi admixta aqua sit vini *perniciēs*, h. e. vinum corrumpat. At Propertius II, 23, 27. laudat vinum aqua temperatum: *Ah pereat, quicumque meracas reperit uvas, Corruptique bonas nectare primus aquas*. — *ad severos*, vini potu abstinentes; et sic abstemios quoque vocat Horat. Epist. I, 19, 9. *Forum putealque Libonis* (aquam) *Mandabo siccis, adimam cantare severis*. — *hic mer. est Thyon.* a nobis nil nisi merum bibitur. *Thyoneus*, Bacchus, cuius mater, in coelum relata, *Θυώνη* vocata est.

CARM. XXVIII.

Catullus, cum eius amici, Verannius et Fabullus, qui comites praectorem Pisonem, hominem cor-

- Et ille nunc superbus et superfluens
 Perambulabit omnia cubilia,
 Ut albulus columbus, aut Adoneus?
 Cinaede Romule, haec videbis et feres? 10
 Es impudicus et vorax et aleo.
 Eone nomine, Imperator unice,
 Fuisti in ultima Occidentis insula,
 Ut ista vostra diffututa mentula
 Ducenties comesset, aut trecenties? 15
 Quid est? ait sinistra liberalitas,
 Parum expatratit; an parum hellestus est?
 Paterna prima lancinata sunt bona:
 Secunda praeda Pontica: inde tertia
 Hibera, quam scit amnis aurifer Tagus. 20
 Hunc, Galliae, timetis, et Britanniae!

7. *superbus et superfluens*, superbiens et abundans rerum a te acceptarum copia. *Corpus superbum* apud Horat. Sat. II, 2, 109. tribuitur ei, qui superbius se iactat cultus externi magnificentia.

9. *Ut alb. col., aut Adon.,* ut pulcherrimus quisque, tam splendido nitore, ut albus columbus, quam formae venustate, ut Adonis, Veneris deliciae, conspicuus. *Adoneus*, pro: Adonis, ut *Achilleus* pro: Achilles, et *Ulixes* pro: Ulixes.

12. *Eone nomine, eone consilio, ideone.* — *unice. unicus*, qui in re aliqua sui similem non habet, praestantissimus; qui in re nota appetens est exemplorum adeat *Heins.* ad Ovid. Met. III, 454.

13. *in ult. Occid. insula, Britannia.*

15. *Ducenties*, sc. centena milia sestertium. — *comesset. comedere bona*, absumere, devorare, decoquere, abligurire, perdere; et sic passim apud Ciceronem: *rem familiarem, patrimonium, nummos, bona comedere.*

16. *Quid est?* formula de re aliqua elevanda, sive de re, quam parvi momenti esse declaramus; quid tum? — *sinistra, praepostera, importuna, stulta.*

17. *expatratit*, verbum a Catullo, ut videtur, confictum pro vulgari: effudit, profudit, vel, ad versum illum in triumpho Gallico a militibus iactatum (Sueton. Vita Caes. c. 51.), *Aurum in Gallia effutuisti*, pro: effutuit. — *an par. hell.* repetit Catullus vocem *parum*, et quaerit, num *parum* dici possit, quod Mamurrae gula et libido devoraverit.

18. *lancinata*, dissecta, disiecta, dissipata, pro: perdita; *lancinare paterna bona* est idem fere, quod dixit Horat. Sat. I, 2, 62. *rem patris oblimare.*

19. *Sec. praed. Pont.* intellexerim spolia, quae Caesar, devicto Ponti rege Pharnace, reportavit. — *tertia Hibera*, de praeda belli Lusitanici. — *Tagus*, fluvius Lusitaniae; de more, quo poetae de rebus gestis fluvii, in quorum vicinitate illae gestae sint, testimonium denuntiare solent, cf. Hor. Od. II, 1, 33. IV, 4, 38. Virg. Eclog. V, 21. Tibull. I, 7, 11. et infr. LXIV, 358.

21. *Hunc, Galliae cett. vos, Galli et Britanni*, nebulonem istum, bonorum vestrorum decoctorem, extimescitis.

Quid hunc (malum!) fovetis? aut quid hic potest,
Nisi uncta devorare patrimonium?
Eone nomine, Imperator unice,
Socer generque, perdidistis omnia?

25

CARMEN XXX.

A D A L P H E N U M.

Alphene immemor atque unanimis false sodalibus,
Iam te nil miseret, dure, tui dulcis amiculi:
Iam me prodere, iam non dubitas fallere, perfide.
Nec facta impia fallacum hominum coelicolis placent,
Quae tu negligis, ac me miserum deseris in malis. 5
Eheu! quid faciant, dic, homines, quoque habeant fidem?

22. *Quid hunc, malum! fovetis?* cur istum (o rem indignam!) curatis et alitis? — *malum*, interiectio, saepius apud Plautum et Terentium obvia, quae irae et indignationi, quae aliquem vel aliquid avversatur, inservit. Ipse Cicero Philipp. X, 9. *Quae (malum!) est ista ratio, semper optimis causis veteranorum nomen opponere?* — potest, sc. perficere, designare. Nos similiter: *was kann er anderes, als cett.*

23. *uncta*, cf. supr. ad v. 4. — *Eone nomine*, ut v. 12.

25. *Socer generque*, tu ut socer, et Pompeius ut gener, pro vulgari: tu una cum Pompeio. — *perdidistis omnia*, per bella devastatis omnia.

CARM. XXX.

Miseras querelas fundit in hoc carmine poeta de perfidia, quam, cum in re quadam adversa pessime ab amico Alpheno desertus esset, expertus sit. Quo maior autem fuerat fiducia, quam Catullus in fidei ab Alpheno sibi promissae sanctitate posuit, eo acerbior nunc fuit dolor, quo affligi et cruciari debuit Catulli de Alpheni perfidia animus.

1. *false*. — *falsus* iam est homo fraudulentus (*fallax*, v. 4.), qui

alios falsa specie, h. e. fraude, circumvenit. Sallust. in Catil. cap. 10. *Ambitio multos mortales falsos fieri subegit, aliud clausum in pectore, aliud promptum in lingua habere.* Claud. Cons. Honor. IV, 278. *falsus amicus.*

3. *me prodere*, me deserere; sic infr. LXIV, 190. Ariadne a Theseo deserta se vocat *proditam*. Liv. II, 51. *desertam ac proditam causam publicam queri.* Plura exempla vid. apud Gronov. *Observat.* III, 20. et apud Graev. ad Cic. pro Flacco cap. 41.

4. *Nec facta impia cett.* Iam Catullus terrere studet Alphenum, divinam poenam, quae maneat homines fallaces, minans. Et haec est illa sententia, quam saepius qui iniurias patiuntur tanquam solatii quoddam genus in illatarum sibi iniuriarum auctores inctare et pronuntiare solent. Eandem expressit Homerus Od. XIV, 83, 84. et plures alii scriptores, vid. *Gatact.* in *Advers. Miscell.* I, 7. p. 214. et *Rittershus.* ad *Opian.* *Halieut.* II, 687.

5. *Quae* sc. facta coelicolis non placentia, quam perfidiae culpam, negligis, pro re levi habes.

6. *Pro dehinc dedi Pontani lectionem dic.*

Certe tute iubebas animam tradere, inique, me
 Inducens in amorem, quasi tuta omnia mi forent.
 Idem nunc retrahis te, ac tua dicta omnia factaque
 Ventos irrita ferre et nebulas aërias sinis.
 Si tu oblitus es, at Di meminerunt, meminit Fides,
 Quae, te ut poeniteat postmodo facti, faciet, tui.

10

CARMEN XXXI.

AD SIRMIONEM PENINSULAM.

Peninsularum, Sirmio, insularumque
 Ocelle, quascunque in liquentibus stagnis
 Marique vasto fert uterque Neptunus,

7. *animam*, non simpliciter pro: *animum*, sed pro: *me totum*, h. e. omne, quod in me viget et spirat. Hinc Horatius Virgilium Od. I, 3, 8. non *animi*, sed *animae dimidium* vocat. Idem Sat. I, 5, 41. de amicis intimis: *animae, quales neque candidiores Terra tulit, neque quois me sit devinctior alter.*

9. *retrahis te.* — *se retrahere* plane ut in patrio sermone: *sich zurückziehen*. Horat. Epist. I, 18, 58. *ne te retrahas et inexcusabilis abstes.*

10. *Ventos irrita ferre.* ex nota poetarum imagine *ventis tradi* vel *a ventis discerpi* dicuntur res, quae sunt vanae et irritae. Infr. LXIV, 142. *Quae cuncta aërii discerpunt irrita venti.* Exemplum in hanc rem collecta vid. apud Cerdam ad Virgil. Aen. IX, 313.

11. *oblitus es*, scil. promissae, cum in amicitiam tuam me induceres, fidei.

CARM. XXXI.

Lectio huius carminis suavissimos sensus excitare imprimis debet in pectore eorum, qui, cum ex longiore peregrinatione ad patrios lares redeunt, et propius propiusque ad eos accedentes vel urbem, vel pagum, vel villam, ubi habitant, prospiciunt, sibi non temperare possunt, quin invenili-

ter exsulent et omnibus paene incedant laetitias. Has percepit, ut canit in hoc carmine, Catullus, cum ille in reditu ex Bithynia iam villam suam in propinquo conspiciat, suavitates, quae se fessum ex itinere ibi manerent, animo praeciperet.

1. *Sirmio*, peninsula, in agro Veronensi ad lacum Benacum sita (ubi villa Catulli fuit), vocatur *ocellus*, quia, sicuti corporis pars praestantissima *oculus*, ita *Sirmio* insularum et peninsularum praestantissima laudatur. Quod nobis est carissimum, id oculis nobis carius esse dicitur. Catull. infr. LXXXII, 3, 4. *multo quod carius illi (Catullo) Est oculis, si quid carius est oculis.* Cicero quoque ad Attic. XVI, 6. villulas suas *ocellos Italiae* vocat. Idem de Nat. Deor. III, 38. Corinthum et Carthaginem, urbes praestantissimas, *duos oculos orae maritimae* appellat. Et sic ὄμμα vel ὀφθαλμός apud Graecos.

3. *fert*, explicui olim: sustinet quasi in tergo, nam mari *πῶρον* tribuitur; res sane postulat: in tutela habet, curat, fovet cett., sed haec notio ex voce *ferre* non sine vi quadam elici potest. An scripsit fortasse Catullus: *effert*? ut sit: ex alto, ex mari et stagnis, in lucem effert, profert, extollit,

Quam te libenter, quamque laetus in viso!
 Vix mi ipse credens Thyniam atque Bithynos 5
 Liquisse campos, et videre te in tuto.
 O quid solutis est beatius curis?
 Cum mens onus reponit, ac peregrino
 Labore fessi venimus larem ad nostrum,
 Desideratoque acquiescimus lecto. 10
 Hoc est, quod unum est pro laboribus tantis.
 Salve, o venusta Sirmio, atque hero gaude:
 Gaudete vosque, Lydiae lacus undae:
 Ridete, quidquid est domi cachinnorum.

CARMEN XXXII.

AD IPSITHILLAM.

Amabo, mea dulcis Ipsithilla,
 Meae deliciae, mei lepores,
 Iube ad te veniam meridiatum.
 Quod si iusseris, illud adiuvato,
 Ne quis liminis obseret tabellam, 5
 Neu tibi lubeat foras abire;
 Sed domi mancas, paresque nobis

praecipuis muneribus ornat. —
 aterque Neptunus, tam stagnorum
 quam maris praeses.

5. *Thyniam*, finitimam vel ad-
 iacentem Bithyniae regionem.

7. *solut. cur.* — *curae solutae*,
 quibus soluti et liberati sumus,
 quae animum vincere, premere et
 macerare desierunt.

9. *Lab. fess. ven. lar. ad nostr.*
 Hor. Od. II, 6, 7. *Tibur* — *sit modus*
lasso maris et viarum. — *labore* sc.
 itineris et eorum, quae devoranda
 fuerunt Catullo in Bithynia; cf.
 supr. X. et XXVIII.

13. *Lydiae lacus undae.* desi-
 gnatur lacus Benacus, cuius aquae
 dicuntur *Lydiae*, quia Rhaeti, ad
 quos referebatur Verona, originem
 suam ab Etruscis et hi a Lydia ex
 vulgari veterum opinione repe-
 tabant. Vid. Heynius ad Virg. Aen.
 XI, Excurs. III.

13. *quidquid est domi cachinno-*
rum, quidquid est domi (apud me)
 hilaritatis alto risu et laetis cla-
 moribus exprimendae.

CARM. XXXII.

Novum exemplum proiectissimae
 impudicitiae, quam exhorre-
 scit aetas cultior. Nam versibus
 obscenissimis Catullus ad libidi-
 nem apud Ipsithillam exercendam
 adventus sui tempus indicit.

1. *Amabo*, per amorem meum
 te obsecro; *amabo* (ut *amabo te*,
si me amas), obsecrandi cum amo-
 ris testificatione formula, apud Ci-
 ceronem et Terentium saepius ob-
 via. *Amabo iube*, per preces meas
 iube, inbe, quaeso!

5. *lim. obs. tab.* — *liminis ta-*
bella pro ipsa ianua, quae constru-
 cta est e tabulis vel tabellis.

Novem continuas fufutiones.
 Verum, si quid ages, statim iubeto;
 Nam pransus iaceo, et satur supinus
 Pertundo tunicamque palliumque.

10

CARMEN XXXIII.

IN VIBENNIO S.

O furum optime balneariorum,
 Vibenni pater, et cinaede fili:
 Nam dextra pater iniquatiore,
 Culo filius est voraciore:
 Cur non exilium malasque in oras
 Itis? quandoquidem patris rapinae
 Notae sunt populo, et nates pilosas,
 Fili, non potes asse venditare.

5

CARMEN XXXIV.

AD DIANAM.

Dianae sumus in fide,

9. si quid ages, ad agendum
 aliquid parata eris.

11. pall. — pallium de veste
 stragula cum Vulpio accipere no-
 lim; Romani potius, cum pome-
 ridiano tempore quieti indulge-
 rent, pallio, tunicae superiniecto,
 oblecti in lecto triclinari ad so-
 mnium capiendum se composuisse
 videntur. — supinus, *σῆμα* dor-
 mientis. Horat. Sat. I, 5, 19. *ster-*
titque supinus.

dissima fraude vestimenta lavan-
 tium subducerent. Plautus in Rud.
 II, 3, 51. 52. *Qui it lavatum in Be-*
lineas, ibi cum sedulo sua vesti-
menta servat, Tamen surripiuntur.
 Cf. Petron. XXX. et ibi *Burm.*

3. iniquatiore. eleganter manus
 dicuntur furto inquinari, pollui,
 contaminari.

5. malas in oras ire, in regio-
 nes infaustas et pestiferas abire,
 pro vulgari: abire in malam rem.

CARM. XXXIII.

Vibennios, patrem et filium, vi-
 tiis infames Catullus notat. Illum
 quidem ut hominem furacem, hunc
 ut hominem turpissimae libidinis
 traducit, et utrumque in malam
 rem abire iubet.

1. optime, callidissime, versa-
 tissime; ergo is quoque, qui in re
 mala praeceteris eminet, dicitur
 optimus. — balnearior., fieri enim
 solebat, ut fures in balneis calli-

CARM. XXXIV.

Apollinem et Dianam a Roma-
 nis ut deos salutare, quibus et
 aëris salubritas, et frugum fertili-
 tas (in hanc enim magnam vim
 habet *Solis* et *Lunae* clementia),
 et omnium rerum prosperitas et
 faustitas deberetur, magna pietate
 et solemnitate cultos et divinis he-
 noribus affectos esse sciunt omnes,
 qui Romanae disciplinae cognitio-
 ne imbuti sunt. Imprimis autem

Puellae et pueri integri;
 Dianam pueri integri
 Puellaeque canamus.

O Latonia, maxim!

5

Magna progenies Iovis,
 Quam mater prope Deliam
 Deposivit olivam;

Montium domina ut fores,
 Silvarumque virentium,
 Saltuumque reconditorum,
 Anniumque senantum.

10

Tu Lucina dolentibus

Iuno dicta puerperis;

Tu potens Trivia, et notho es

15

Dicta lumine Luna.

Apollinis et Dianae laudes insigni pompa celebrabantur ludis saecularibus, in quorum ab Augusto institutorum memoriam exstat divinum illud *Carmen Saeculare*, quod, ut alternis caneretur a puerorum puellarumque choro, cecinit Horatius. Quemadmodum autem hoc Horatii *Carmen Saeculare* ad Solemnia, quae in Apollinis et Dianae honorem post centum et decem annos (vid. Hor. Carm. Saec. v. 21.) instituebantur, ut ita dicam, maiora, ita hoc Catulli carmen ad Solemnia in honorem Apollinis et Dianae minora (quae, ut docuit Bentley in *Sententia de temporibus libr. Horatii*, unoquoque anno et quidem mense Augusto instaurabantur) referendum esse videtur. Et sic plane se habet cum Horatii Carmine breviori in *Dianam* et *Apollinem* Od. I, 21., nisi quod Horatius ibi pueros et puellas seiunctim, Catullus vero simul canentes inducit. — Inepta igitur huius carminis inscriptio: *Saeculare Carmen ad Dianam*, haud dubie a grammatico aliquo profecta, recte iam ab aliis sublata est.

1. in *fidu*, in tutela, custodia.

2. *pueri integri*, castitatis integritate florentes.

7. 8. *prope Deliam olivam*. de loco, ubi Latona Dianam pepererit, scriptores variant; vid. *Spanhem.* ad Callim. Hymn. in Del. v. 255. et 262. — *Deposivit*, antequam, ut apud Plautum, pro: deposuit; et sic apud eundem *posivi*. — *deponere* pro: parere, quia parientes ventris onus deponunt; cf. *Burmannum* ad Phaedr. Fab. I, 18, 5. et sic apud Graecos *ἀποτίσσεσθαι*; vid. *Ernest.* ad Callimach. Hymn. in Iovem v. 15.

9–14. *Montium domina* cett. Hor. Od. III, 21, 1. *Montium custos nemorumque, Virgo*. — *Lucina Iuno*. — Diana, quia obstetricis quasi munere apud puerperas fungi et sobolem in lucem producere putabatur, modo *Iuno Lucina*, modo *Diana Lucifera*, modo *Genitalis*, modo graeco nomine *Ilithyia* appellata est. Cf. Hor. Carm. Saecul. v. 13 sqq.

15. *Trivia*. ita dicta est *Diana*, quia ut *diva triformis* (Hor. Od. III, 22, 4.) Luna in caelo, Diana in terris, Hecate apud inferos, colebatur in triviis.

15. *noth. lum.* — *Lumae* tribuitur lumen *nothum*, h. e. alienum, spurium, quia Luna non suo, sed lumine a Sole ad se transmissa

Tu cursu, Dea, menstruo
Metiens iter annuum,
Rustica agricolae bonis
Tecta frugibus explēs.

20

Sis quocunque placet tibi
Sancta nomine, Romulique
Antiquam, ut solita es, bona
Sospites ope gentem.

CARMEN XXXV.

CAECILIUM INVITAT.

Poetae tenero, meo sodali,
Velim Caecilio, papyre, dicas,
Veronam veniat, Novi relinquens
Comi moenia, Lariumque litus;
Nam quasdam volo cogitationes
Amici accipiat sui meique.

5

lucet. Lucret. V, 575. *Lunaque, sive notko fertur loca lumine lustrans.* Cf. Lucian. in Astrolog. Tom. II, cap. 3. p. 361 et Plin. II, 9.

19. 20. *Rustica agr. bon. t. fr. explēs.* fertilitas, igitur, quae alias Cereri, nunc Lunae tribuitur.

22. *Sancta*, pie veneranda; *Sanctae Matris* nomine insignitur Diana in vetere lapide Thesauri Gruteri XLI, 5.

24. *bona ope Sospites*, muneribus a benefica tua divinitate profectis gentem Romanam bees servosque.

CARM. XXXV.

Cum Catullus haberet aliquid, quod cum Caecilio de communi aliquo amico communicaret, vehementer eum in hoc carmine obtestatur, ut pede celerrimo ad se properet, nec ad audienda, quae in eius sinum effundere velit, mollissimo puellae cuiusdam amore se retineri patiatur. Amabat autem puella illa Caeciliū nunc eo ardentius, quo maior fuit voluptas, qua carminis a Caecilio de

Cybele inchoati lectione totus puellae perterritus fuerat animus. — De Caecilio, uti de aliis Catulli amicis, qui illi fuerint, certo constitui nequit. Poetam fuisse Caeciliū ex primo statim versu apparet.

1. *tenero*, versibus scilicet poeta Caecilius carmen de Cybele inchoaverat tam teneris et mollibus, ut eorum vis in interiorem puellae, quam ille amabat, medullam penetraret. Hoc sensu *poetae teneri* vocantur Callimachus, Sappho, Tibullus et Gallus apud Ovid. Remed. Am. 757 sqq. et sic *versus nimis teneri* apud Horat. Epist. ad Pis. v. 246. et *carmen tenerum* Ovid. Amor. III, 8, 2.

2. *papyre*, pro charta, quae ex libro arbusculae Aegyptiacae conficiebatur.

3. 4. *Noo. Com. Lar. lit.* — *Novum Comum* fuit oppidum in Insubria ad lacum *Larium*. Vid. Cellarii Not. Orbis Ant. Tom. I. Lib. II. c. 9. — *cogitationes quasdam*, quas tacito secum de re aliqua agitet amicus communis.

Quare, si sapiet, viam vorabit,
 Quamvis candida millies puella
 Euntem revocet, manusque collo
 Ambas iniiciens roget morari,
 Quae nunc, si mihi vera nuntiantur,
 Illum deperit impotente amore.
 Nam, quo tempore legit inchoatam
 Dindymi dominam, ex eo misellae
 Ignes interiorem edunt medullam.
 Ignosco tibi, Sapphica puella
 Musa doctior; est enim venuste
 Magna Caecilio inchoata Mater.

10

15

CARMEN XXXVI.

IN ANNALES VOLUSII.

Annales Volusi, cacata charta,

7. *viam vorabit*. quemadmodum ii, qui cibos avidissime et celerime deglutiunt, *cibos vorare*, ita illi, qui per viam feruntur cursu celerrimo, *viam vorare* dicuntur; similiter Graeci ἀγνάειν τῆς ὁδοῦ, et sic fere *gressus rapere* apud Lucan. III, 116.

8. *candida*, pulchra; cf. supr. ad XII, 4.

12. *deperit*, misere et perditte amat. — *impot. am. amor impotens*, qui ita rapit amantium animos, ut plane sui non potentes faciant, quodcumque eos facere iubet amor.

13. *inchoatam*. coeperat Caecilius de Cybeles divinitate et iis, quae illi tribuuntur, carmen componere tanta arte et venustate, ut eius lectio puellae, quam sectabatur Caecilius, intimos animi recessus percuteret. — *inchoare* de rebus, quas tractare incepimus. Cicero in Brut. cap. 20. *meos libros, quos expectas, inchoavi, sed conficere non possum his diebus*.

14. *Dindymi dom.* — Cybele vocatur *Dindymi domina* (infr. LXIII, 13. *Dindymena domina*), quia in mente Dindymo, in Phrygia maioresito, regnabat quasi ut *Magna*

Mater, sacris, quae in eius honorem ibi instituebantur, celebratissima. De his sacris cf. infr. Carmen LXIII. — *misellae*, perditte amanti; cf. supr. VIII, 1.

15. *Ignes*, ardens amor; sic *leniti ignes* apud Horat. Od. I, 13, 8. et *caecus ignis* apud Virg. Aen. IV, 2. — *edunt*, peredunt, consumunt.

17. *Sapphica Musa doctior*, carmina canens doctiora illis, quae Sappho, decima illa Musa, cecinisse dicitur.

CARM. XXXVI.

Malum poetam, Volusium, Catullus hoc carmine pleno veneni insectatur. Scripserat Volusius annales tam barbare et inconcinne, ut Catullus eos non legendos sed igni tradendos esse iudicaret. Quod quidem ut fieret, lepide fingit poeta puellam suam vovisse, „se, si Catullus secum rediisset in gratiam, electissima pessimi poetae carmina in ignem coniecturam esse.” Rogat igitur poeta Venerem, ut votum illud puellae benevole accipiat et nunc ratum esse iubeat.

1. *cacata charta*, locutio sane ad normam honestatis haud exigenda.

Votum solvite pro mea puella;
 Nam sanctae Veneri Cupidinique
 Vovit, si sibi restitutus essem,
 Desissemque truces vibrare iambos,
 Electissima pessimi poetae
 Scripta tardipedi deo daturam
 Infelicibus ustulanda lignis.
 Et haec pessima se puella vidit
 Iocose et lepide vovere Divis.
 Nunc, o caeruleo creata ponto,
 Quae sanctum Idalium, Syrosque apertos,
 Quaeque Ancona, Gnidumque arundinosam
 Colis, quaeque Amathunta, quaeque Golgos,

5

10

4. *restitutus essem*, sc. in gratiam, quod verbo restitui, pro: reconciliari, addidit Terent. Hecyr. III, 1, 11.

5. *truces*, exquisitae pro: minaces; nam *trux* imaginem vel vultum minas per iambos iacientis bene exprimit. — *vibrare*, tanquam tela.

7. *tardipedi deo*, Vulcano, pro: igni. Virgil. Aen. VII, 77. *totis Vulcanum spargere tectis*. Dicitur Vulcanus *tardipes*, quia, ut constat, ei e caelo deiecto contracta est pedum tarditas sive claudicatio.

8. *lignis*, non vulgaribus, sed infelicibus, quae, ut docet Plinius XVI. cap. 26., non serebantur, nec fructum progignebant. Vid. imprimis Macrob. Saturn. II, 16.

9. *haec pessima* sc. carmina vel scripta poetae pessimi. — *vidit*, censuit, intellexit.

11 — 16. *Nunc o cett.* ut ostendat poeta, quanta sit Veneris potentia, enumerat terras, quas illa praesidio suo foveat, prosperet, et muneribus suis beatas reddat. Et sic passim poetae, dei alicuius potentiam celebraturi, terras et regiones, quibus ille praesit, nominatim memorare solent. Ipsa Venus apud Virgil. Aen. X, 51. non sine gloria de regni sui amplitudine verba facit.

11. *caerul. creata ponto* (χορυμένης, ἀναδυμένης). Ovid. ex Pont. IV, 1, 29. 30. *Ut Venus artificis labor est et gloria Coi, Aequeoreo madidas quae premit imbres comas.*

12. *Idalium*, Cypri oppidulum, prope quod in luco sancta Veneris sedes fuit. — *Syrosque apertos*. Syri sive Assyrii a regionibus, quas in aperto sive in continua planitie incolebant, dicuntur ipsi aperti, ut supra VII, 5. *Iupiter* ab arena aestuante in Lybia aestuosus. De apertis Assyriae regionibus bene ad rem comparavit Vossius locum Ciceronis *De Divinatione* I, 1. *Assyrii* — propter planitiem magnitudinemque regionum, quas incolebant, cum coelum ex omni parte patens atque apertum intuerentur, traiectus motusque stellarum observarunt.

13. *Ancon.* — *Ancon, onis*, vel *Ancona, ae*, urbs maritima cum portu in regione Piceni. — *Gnid.* *Gnidus* vel *Cnidus*, urbs Doridis in Caria, Veneris signo, a Praxitele sculpto, nobilis. — *arund.* ferax arundinum, e quibus optimi calami scriptorii conficiebantur. Plin. XVI, 36. — Horat. Od. I, 30, 1. *O Venus, regina Gnidi.*

14. *Amath.* *Amathus, untis*, urbs Cypri in ora meridionali. — *Golg.* *Golgi, orum*, urbs Cypri,

Quaeque Dyrrachium, Hadriae tabernam: 15
 Acceptum face redditumque votum,
 Si non inlepidum neque invenustum est.
 At vos interea venite in ignem,
 Pleni ruris et inficetiarum,
 Annales Volusi, cacata charta. 20

CARMEN XXXVII.

AD CONTUBERNALES.

Salax taberna, vosque contubernales,
 A pileatis nona fratribus pila,
 Solis putatis esse mentulas vobis?
 Solis licere quidquid est puellarum
 Confutueri, et putare ceteros hircos? 5

unde *Venus Gorgia*; infr. LXIV, 96. *Quaeque regis Golgos, quaeque Idalium frondosum.*

15. *Dyrrachium*, oppidum cum portu in Macedonia ad mare Hadriaticum, opportunum mercaturae, sive emporium, quod inde vocatur *taberna Hadriae*, ubi in *tabernis*, h. e. aediculis, ex tabulis constructis, et vendebantur et emebantur merces; et sic locus, ubi libri venduntur, simpliciter vocatur *taberna* apud Hor. Sat. I, 4, 71. *Nulla taberna meos habeat neque pila libellos.*

16. *Accept. face cett.* Elegantissime hoc versu expressit Catullus sententiam hanc: Fac quaeso, ut quod illa vovit se facere velle, scilicet pessime scripta Volusii igni comburenda tradere, id nunc effectum des. Verba *accipere* et *reddere* translata sunt a debitoribus; debitor creditum sibi a creditore *accipit*, quod suo tempore creditori *reddit*.

CARM. XXXVII.

Catullus, cum puella a se amatissima consedisset in taberna infami (cuius situm in urbe descriptum dedit), appellat in hoc carmine *salacem istam tabernam* et *contubernales* (qui in eodem qua-

si contubernio effrenae libidini se darent), eos ut homines pusillos et obiectos exagitat, ridet et contemnit, eorumque flagitia se carbone in tabernae fronte notaturum et evulgaturum esse minacere ore declarat.

1. *Salax taberna.* — *taberna* est caupona, et quoniam in cauponis nonnunquam reperiuntur salacitatis administratae, *taberna salax* iam est: lupanar.

2. *A pil. non. fratr. pila, pilorum* (columellarum, quae ante domos poni solebant) *nona a pileatis fratribus* (inde a Castoris et Pollucis templo). *Castor et Pollux* gestabant *pileos*; caeterum de Castoris et Pollucis insignibus more suo agit *Magnus Hemsterhusius* ad Lucian. Deor. Dial. XXVI. Tom. I. p. 281—7. Designavit igitur poeta situm tabernae a numero columellae ante tabernam positae.

5. *hircos*, scil. castratos. *Plant. Merc. II, 2, 1. Profecto ego illunc hircum castrari volo.* et v. 4. *Quasi hircum, metuo, ne uxor me castret mea.* Vocem *hircus* ad gravem illum sub axillis odorem referre nolim, de quo cf. infr. LXIX, 6.

An, continenter quod sedetis insulsi
 Centum, aut ducenti, non putatis ansurum
 Me una ducentos inrumare sessores?
 Atqui putate; namque totius vobis
 Frontem tabernae scipionibus scribam. 10
 Puella nam mea, quae meo sinu fugit,
 Amata tantum, quantum amabitur nulla,
 Pro qua mihi sunt magna bella pugnata,
 Consedit istic. Hanc boni beatique
 Omnes amatis: et quidem, quod indignum est, 15
 Omnes pusilli, et semitarii moechi;
 Tu praeter omnes, une de capillatis
 Cuniculosae Celtiberiae fili,

6. *continenter*, continua serie, deinceps (*συνεχῶς*). — *sedetis*, en consessum in lupinari hominum libidinosorum, flagrante cupiditate libidinis alimenta expectantium; hinc illi v. 8. vocantur *sessores*. De verbo *inrumare*, h. l. pro: *pesumdare*, cf. *supr.* ad XXVIII, 10.

9. 10. *namque totius cett. scribere frontem totius tabernae vobis dictum videtur* pro: scribere in fronte totius tabernae, sc. patefacienda vel notanda, *vobis*, in vestram contumeliam, *scipionibus*, baculis adustis, qui, si quid scribendum esset in loco superiore, ut hoc loco super fores tabernae, pro simplicibus carbonibus usurpabantur. Notabantur autem *carbone* infausta, *albo* vero colore sive *creta* fausta. Hor. Sat. II, 3, 246. *Sani ut creta, an carbone notandi?* Per *frontem* intellige externam aedium partem, sive fores. Plaut. Merc. II, 3, 74. *Impleantur meae fores elogiorum carbonibus.*

12. *Amat. t. qu. am. nulla*, pro vulgari: *amatissima*. Similiter *supr.* VIII, 5. *Amata nobis, quantum amabitur nulla.*

13. *magna bella pugnata*, scilicet contra aemulos vel rivales.

14. *Consedit*, accommodata ad ignaviam et socordiam meretricu-

larum sedendo in lupanari libidinosos vel salaces praestolantium. — *boni beatique*, per *sigmavelar*.

16. *pusilli*, homunculi, abiecti homines. Iuven. XV, 70. *Terra malos homines nunc educat atque pusillos.* — *semitarii*, in semitis et angiportis prostibula exquirentes. — *de capillatis*, quia in *Celtiberia*, Hispaniae parte, a Celtis olim occupata, *capillos* alere solebant incolae. — *cuniculosae*, ob magnam copiam cuniculorum, lustra sua sive cavernas sub terra Celtiberica habentium. — *fili*, haec vox mihi suspecta est, quia non facile aliquis *unus filius regionis alicuius* in latina lingua dicitur; aliud est *filius terrae* de homine obscuro, cuius patria ignoratur; vide igitur, an Catullus fortasse scripserit: *une de capillatis Cuniculosae Celtiberiae, vilis* (in vocativo) *Egnati*, cett. sic *vilis Europe* Horat. Od. III, 27, 53. *vilis scriptor* Horat. Epist. II, 1, 38. *viles animae* Virg. Aen. XI, 372. et sic aliquis ex proverbiali locutione *vilior alga* dicitur, Horat. Sat. II, 5, 8. Virg. Eclog. VII, 42. Facile autem fieri potuit, ut scriba dictatam vocem *vilis* male auribus perciperet.

Egnati, opaca quem bonum facit barba,
Et dens Hibera defricatus urina.

20

CARMEN XXXVIII.

AD CORNIFICIUM.

Male est, Cornifici, tuo Catullo,
Male est, mehercule, et laboriose,
Et magis magis in dies et horas:
Quem tu, quod minimum facillimumque est,
Qua solatus es adlocutione?
Irascor tibi. Sic meos amores?
Paulum quid lubet adlocutionis,
Moestius lacrimis Simonideis.

5

19. *opaca quem* cett. vocat Catullus *Egnatium* eo sensu *bonum*, quo ceteros contubernales supr. v. 14. *bonos beatosque* vocavit; *bonitas* igitur Egnatii cernebatur in *barba opaca*, *genas*, ut loquitur Claudian. in Prob. et Olybr. Cons. 69., *inumbante*. Sic apud Graecos τὸ πρὸς ὄσων κατὰ σινιάσας. Cf. Hom. Od. XI, 319. 20. et collecta in hanc rem exempla a Cerdano ad Virg. Aen. VIII, 160. 20. *Et dens cett.* de dente Hibera vel Ibera urina defricato cf. ad XXXIX, 19.

CARM. XXXVIII.

Postquam Catullus de animi aegritudine et malis, quibus laboraret, in primis huius poematii verbis querelas fudit, primum amico suo Cornificio exprobrat lentum animum, quo sibi in re adversa defuerit; deinde ab eodem versiculos mollissimi animi sensum exprimentes flagitat.

1. *Male est cett.* eleganter male et laboriose alicui esse dicitur de eo, qui cum malis et (laboribus) gravibus curis conflictatur.

3. *magis magis* (μᾶλλον μᾶλλον), sine copula ut infr. LXIV, 275.

4. *quod minimum facillimumque est*, quod minima facillimaque fieri potest opera, scilicet solatii quo-

dam genere levare et mitigare alicuius dolores animi; *adlocutio*, de verbis, quibus miseros adloquimur, consolatoriis, et sic *adlocutum* pro: solatium; vinum adeo et cantum, ut curarum remedia, vocat Horat. Epod. XIII, 18. *dulcia aegrimoniae adloquia*, cf. de hac vocis *adlocutum* significatione Drakenb. ad Liv. IX, 6. T. II. p. 852. Et sic *παρὰ πόθιον* et *παρὰ πρὸς πόθιον* apud Graecos. vid. Hemsterh. ad Xenoph. Ephes. p. 153.

6 — 8. *Irascor tibi*, scilicet quod me dolentem non recreasti tuo solatio. — *Sic meos amores?* Tunc tam frigido animo amores meos respexisti? Siccine tu erga me te gessisti in amorum meorum infortunio? Quale illud in Catulli amoribus fuerit infortunium, relictum est divinationibus.

7. 8. *Paulum quid lubet adlocutionis*, *Moestius cett.* ego desidero aliquid solatii, quod molliorem in animum meum vim habeat, quam Simonidis carmina mollissima. — *Simonides*, Ceus, insignis in miseratione movenda poeta, vid. Quintil. I, 10. cap. I., scripsit θρηνητικὸν, *flebiles elegos, naenias*, quas Catullus vocat *lacrimas*, quia lectio Simonideorum carminum movebat lacrimas.

CARMEN XXXIX.

IN EGNATIUM.

Egnatius, quod candidos habet dentes,
 Renidet usquequaque: seu ad rei ventum est
 Subsellium, cum orator excitat fletum,
 Renidet ille, seu pii ad rogum flet
 Lugetur, orba cum flet unicum mater, 5
 Renidet ille; quicquid est, ubicunque est,
 Quodcunque agit, renidet. Hunc habet morbum,
 Neque elegantem, ut arbitror, neque urbanum.
 Quare monendus es mihi, bone Egnati:
 Si urbanus esses, aut Sabinus, aut Tiburs, 10

CARM. XXXIX.

Multo sale perfricat poeta hominem insulsissimum, *Egnatium*. Is enim, cum ubique, neque loci neque temporis ratione habita, ridendo rictum, ut loquitur Horatius, diducere consuesset, hoc risu inepto semet ipsam exhibuerat ridiculum. Ad Egnatium igitur exagitandum Catullus in hoc carmine turpioris istius usquequaque ridendi moria castigatorem prodit.

1. *quod cand. hab. dent.* affectare enim saepe solent risum, quibus in ore fulgent dentes candidi. Quod Ovidius quoque refert ad artem placendi, quam puellis commendat in *Art. Amat.* III, 281. 2. Huc pertinet laudatum a *Mureto* *Fragn.* *Alexidis Comici* apud *Athenaeum* Lib. XIII. Inter Catulli rivales iam apparuit Egnatius *supr.* XXXVII, 19.

2. *Renidet*, significanter pro: *ridet*; *renidere* enim non est simpliciter *ridere*, sed inter ridendum dentium candidorum fulgorem vel splendorem simul ostendere; *renidere* certe dicuntur, qui os vel vultum hilarem laetumque ostendunt. *Horat.* *Od.* III, 6, 12. *et adiecisae praedam Terquibus eriguis renidet*, vultu hilari declarat. *Od.* II, 5, 19. *Ut pura noctur-*

no renidet Luna mari. *Ovid.* *Metam.* VIII, 197. *os renidens*. — *usquequaque*, ubicunque est, stat vel incedit. — *ad rei subsellium*. is iudicis enim accusatorum aequae atque accusantium patenti in subselliis sedere et inde surgentes causam perorare solebant.

7. *morb.* — *morbis*, ut *πόσος* apud Graecos, saepe apud optimos quoque scriptores de vitiiis, quibus, tanquam morbo aliquo, laborant homines. *Cic.* de *Fia.* I, 18. *Animi morbi sunt cupiditates imensae et inanes, divitiarum, gloriae, dominationis cett.* *infr.* LXXVI, 25. *tetrum deponere morbum.*

8. *urbanum*, urbaniores enim et cultioris animi homines alieni sunt ab Egnatii stupore, rusticitate et ineptia.

9. *bone*, contemtum, ut in *Carm.* XXXVII, 19.

10 — 16. Si urbanus esses cett. *Sensus et orationis nexus*: Quamvis tu esses (*urbanus*) civis Romanus, aut unus ex aliis populis (quos Catullus ob externam corporis speciem, qua illi utitur, nominatim laudat), aut quicumque alius eorum, qui dentes non urina, sed pura aqua lavant atque exponunt, ego tamen te usquequaque ridere nollem, quia inepto risu nihil cogitari potest ineptius.

Aut porcus Umber, aut obesus Etruscus,
 Aut Lanuvinus ater atque dentatus,
 Aut Transpadanus, ut meos quoque attingam,
 Aut quilibet, qui puriter lavit dentes,
 Tamen renidere usquequaque te nollem; 15
 Nam risu inepto res ineptior nulla est.
 Nunc Celtiber es: Celtiberia in terra,
 Quod quisque minxit, hoc solet sibi mane
 Dentem atque russam defricare gingivam;
 Ut, quo iste vester expolitior dens est, 20
 Hoc te amplius bibisse praedicet loti.

CARMEN XL:

AD RAVIDUM.

Quaenam te mala mens, miselle Ravide,

11. *porcus*. cum teste *Viro Clarissimo Silligio* in Cod. Dresd. et vet. Editt. exhibitum sit *parcus*, quod nullo modo convenit laudi, quam Catullus bonae populorum dictorum corporis habitudini tribuit, pro: *parcus* una littera *a* in *o* mutata dedi cum *Sealigero* *porcus*; dicitur autem *Umber* iam iocose *porcus*, uti Horatius iocose se dixit *Epicuri de grege porcum* pro: pinguem, obesum, *Epist. I. 4, 16. Me pinguem et nitidum bene curata cute vises, cum ridere voles; Epicuri de grege porcum.*

12. *Lanuvinus*. Lanuvium oppidum Latii, cultu Iunonis Sospitae celebre. — *ater*. vultus enim coloris subnigri est corporis sani robustique indicium; *dentatus* sc. bene.

13. *ut meos qu. atting.* ut huc quoque referam populares meos; Veronae enim, Catulli patria, in regione Transpadana fuit oppidum.

14. *puriter*. pura scilicet aqua vel asso puro liquore, qui opponitur spurcae urinae v. 18.

16. *Nam risu inepto cett.* Vulgarem istam sententiam, „eos, qui de unaquaque re, sive gravi sive levi, sive lacta sive tristi, importu-

num risum movere soleant, ad homines ineptissimos stolidissimosque referendos esse,” Catullus paucis verbis complexus est; et sic in *Gnomicis* v. 83—4. p. 224. edit. *Brunck. Γέλως ἀπαιτός ἐν βροτοῖς δεινὸν κακόν, Γέλῳ δ' ὁ μῶρος, καὶ τι μὴ γελοῖον ἦ.*

17. *Celtiber*, cf. supr. XXXVII, 18. — *Celtiberia* in terra, ut terra *Africa*, terra *Hispania*, terra *Campania*; exempla de hoc loquendi genere vid. apud *Drakenb.* ad *Liv. XXV, 7. Tom. III, p. 956.* et ad *Sil. Ital. XVI, 180.*

18. *Quod quisque minxit.* idem de *Celtiberis* tradit *Diod. Siculus*, ad quem vid. *Wesseling. Tom. I. p. 357.*

20. *vester*, apud vos *Celtiberis*.

21. *praedicet*, indicet, patefaciat, palam ostendat.

CARM. XL.

Furore quodam tertur Catullus in Ravidum, quem amores suos (puerum vel puellam) ad libidinem pellicere voluisse ait. Minatur igitur truces iambos, quibus huius tentatae rei ultor exiturus sit.

1. *mala mens*, infusa cogita-

Agit praecipitem in meos iambos?
 Quis Deus tibi non bene advocatus
 Vecordem parat excitare rixam?
 Anne ut pervenias in ora volgi?
 Quid vis? qua lubet esse notus optas?
 Eris, quandoquidem meos amores
 Cum longa voluisti amare poena.

5

CARMEN XLI.

IN AMICAM FORMIANI.

Anne sana puella, defututa
 Tota? millia me decem poposcit,
 Ista turpiculo puella naso,
 Decoctoris amica Formiani.
 Propinqui, quibus est puella curae,
 Amicos medicosque convocate:

5

tio; *miselle*, o tu, qui misere flagras libidine, perditæ amas; sic infr. LXXX, 7. *misellus Victor*, et XLV, 21. *misellus Septimius*. cf. supr. XXXV, 14.

3. *Quis deus tibi cett.* Iam apud Hom. *Iliad.* XVII, 469, 70. dii rei alicuius suscipiendæ inspirare vel iniicere animis dicuntur consilia. — *rixam*, sc. mecum de eo, quod meos amores sectaris.

6. Sublato post *optas* signo interrogationis hunc locum ita interpretor: *Quid vis?* Dic, quaeso, quidnam tibi vis? vel, quid tibi placet? *notus eris*, h. e. pervenies in ora vulgi ea ratione, qua pro animi arbitrio in ora vulgi pervenire optas. — *notus iam in malam partem*; potest enim aliqua mala quoque fama notus fieri, ita ut sit: *famosus*. Cicero pro Coelio 13. *femina non modo nobilis, sed etiam nota*.

8. *poena longa*, in tempus longum vel diu duratura, quasi iambi Catulliani adpersas Ravidinomini notas et ignominiam ad posterum propagatari essent.

CARM. XLI.

Adumbratam imaginem Formiani amicae, turpi naso imprimis abominabilis, Catullus conspectui et contentui omniam exponit. Cf. de hac Formiani amica Carm. XLIII., ubi illa pariter ut puella non minime naso inducitur.

2. *Tota*, infr. CX, 8. *Quae sese toto corpore prostituit*. — *millia me decem* (sc. sestertiū) *poposcit*. Catullum imitatus est Horat. Sat. II, 7, 90. *Quinque talenta Poscit te mulier*.

4. *Formiani*, Mamurrae, Formiis nati; cf. de eo supr. Carm. XXIX.

5. *Propinqui*, propinquorum erat, ut necessarios mente captos vel helleboro vel medicorum opera sanandos curarent. Hor. Epist. II, 2, 136—8. *Hic ubi cognatorum opibus curisque reffectus Expulit helleboro morbum bilemque meraco*, Et redit ad sese cett. et Sat. II, 3, 218. *ad sanos abeat tutela propinquos*.

Non est sana puella; nec rogare
Qualis sit solet haec imaginorum.

CARMEN XLII.

IN QUANDAM.

Adeste, hendecasyllabi, quot estis
Omnes undique, quotquot estis omnes.
Iocum me putat esse moecha turpis,
Et negat mihi vostra reddituram
Pugillaria, si pati potestis.
Persequamur eam, et reflagitemus.
Quae sit, quaeritis? illa, quam videtis

5

7. 8. *nec rogare Qualis sit solet haec imaginorum.* Hic locus in eodem haeret luto, in quo iam diu haesit. Nam primum lectionem *imaginorum* respuit latinitas; deinde, licet ferre velis vocem *imaginorum*, qua nullus veterum scriptorum usus est, tamen ex ea lectione sententia, quae rei, de qua sermo est, respondeat, elici nequit. Catullus *insanam* istam puellam esse declarat, quae, non cogitans de nasi sui turpitudine sive de sua deformitate, tantam pecuniae summam pro libidinis fructu poposcerit. Itaque ista de formae suae venustate *imaginosa*, ut hac barbara voce utar, esse non potuit. Vitium latet in lectione *imaginorum*, pro qua si scripseris: *imago nasi*, et verba recte distinxeris:

— — *nec rogare,*
Qualis sit, solet haec (vel pro *haec* lege ista, ut v. 3.), *imago nasi*, „h. e. nec (ista) rogare (speculum consulere) solet, *qualis* (quam foeda vel turpis) *sit imago* (forma vel species) *nasi*,“ clara et perspicua sunt omnia.

CARM. XLII.

Poeta omnes ac singulos hendecasyllabos sibi praesto adesse iubet. Adsunt, et, quid ille se facere iassurus sit, expectant. Iu-

bet eos reflagitare pugillaria, quae sibi reddere pertinaciter recusset amica. Quaerunt hendecasyllabi, quae illa sit? Putidam istam et perfrictae frontis moecham esse ait poeta, dum simul eius incesum ad certam mensuram directum et caninum ridendi morem notat. Absunt hendecasyllabi et iussa exsequuntur, sed re infecta redeunt. Iterum poeta ad codicillos altiore voce inter convicia expugnandos amandat hendecasyllabos; sed iterum frustra. Itaque Catullus, quod effici non potuisset conviciis, id fortasse moecham laudibus cumulando effici posse existimat. — Similiter Catullus supra Carm. XII. Asinium ad reddendum sudarium, quod ille Catullo clam subduxerat, hendecasyllaborum minis compellere studet.

3. *Iocum me putat esse*, putat me esse hominem, qui ei sit ludo iocoque, vel quem pro animi arbitrio ludificetur.

4. *Lepide Catullus dixit vestra*, quasi simul res agatur hendecasyllaborum, qui, mandati a poetis pugillaribus, sedem et domicilium suum in iis habeant.

5. *Si pati potestis*, si aequo animo ferre potestis iniuriosum moechae facinus.

7. *Quae sit, quae sit externa* eius forma et species.

Turpe incedere, mimice ac molesta
 Ridentem catuli ore Gallicani.
 Circumsistite eam, et reflagitate: 10
 Moecha putida, redde codicillos,
 Redde, putida moecha, codicillos.
 Non assis facis? O lutum, lupanar,
 Aut si perditius potest quid esse,
 Sed non est tamen hoc satis putandum. 15
 Quodsi non aliud pote est, ruborem
 Ferreo canis exprimamus ore.
 Conclamate iterum altiore voce:
 Moecha putida, redde codicillos,
 Redde, putida moecha, codicillos, 20
 Sed nil proficimus, nihil movetur.
 Mutanda est ratio modusque vobis,
 Si quid proficere amplius potestis:
 Pudica et proba, redde codicillos.

8. *turpe*, pro: turpiter; turpiter autem incedunt puellae, quae, dum placere student superba pedum laterumque agitatione vel alio quocunque incassu inhonesto, displicent et ridentur; *incedere* proprio de iis, qui quaesito pedum corporisque motu viam metiuntur. Propert. II, 2, 6, de Cynthia: *incedit vel love digna soror*. — *mimice ridere* est ridere more mimorum, qui, vel ridentes assimilantur, vel rem aliquam alto cachinno expressuri, os, sicut canes venatici rictum, *moleste* (putide) diducere solent.

9. *Gallicani*, epitheton ornans, pro quovis cane venatico, cuius rictus est latior.

11. *putida* refer ad mores, quos aversamur vel abominamur; *putidum* (a putere) dicitur, quod nauscam, taedium, odium creat.

13. *O lutum*, o mulier luto et sordibus inquinata, h. e. vilissima, abiectissima; similiter homo

vitis inquinatissimus apud Ciceronem dicitur *coenum*. Pro Domino. cap. 18. *O coenum, o portentum, o scelus*. — *lupanar*, o ta, quae sedem tuam habes in lupanaribus, o lupa; et sic homo, qui in carcerem coniciatur, dignus apud Terent. Phorm. II, 3, 26. vocatur *carcer*.

14. *perditius*, profligatus, corruptius, insanabilis.

17. *Ferr. canis expr. ore*, pudor sedem suam habet in ore; iis igitur, qui os, pudore ex eo pulso, perfricuerunt, ad Homerum exemplum (*κυνώπης*) os caninum tribuitur.

22. *Mutanda est ratio*, sic Horatius, cum eum in dulci iaventa pectoris fervor in celerea iambos misisset, quaesivit *tristia mutare mitibus*, in Palinode Od. I, 16, 26.

23. *amplius*, plus, quam adhuc factum est, optabilius, ulterius.

CARMEN XLIII.

IN AMICAM FORMIANI.

Salve, nec minimo puella naso,
 Nec bello pede, nec nigris oculis,
 Nec longis digitis, nec ore siccò,
 Nec sane nimis elegante lingua,
 Decoctoris amica Formiani,
 Teu' provincia narrat esse bellam?
 Tecum Lesbis nostra comparatur?
 O seculum insipiens et inficetum!

5

CARMEN XLIV.

AD FUNDUM.

O funde noster, seu Sabine, seu Tiburs,
 Nam te esse Tiburtem autumant, quibus non est
 Cordi Catullum laedere; at quibus cordi est,

CARM. XLIII.

Formiani amicam Catullus, ut supra Carm. XLI., ut puellam, cui omnia, in quibus censetur formae pulchritudo, desint, ridet et exagitat. Attamen cum essent qui illam pro formosa puella haberent, sinistrum eorum iudicium tribuendum esse putat saeculi insipientiae.

1. *nec minim. nas.* — *nasus* non *minimus* est nasus iusto longior; fuit igitur puella, ut dicitur apud Hor. Sat. I, 2, 93., *nasuta*.

3. *Nec long. digit.* referebantur igitur ad laudem pulchritudinis *longi digiti*, ut *longae manus* apud Propert. II, 2, 5. ubi vid. *Posse- rat.* — *nec ore siccò*, quia os nimis salivae abundabat et diffu- bat copia.

4. *Nec san. nim. el. lingua*, vel quod vox ei fuit dura, aspera, gra- vis, nauca, vel quod barbaro et rustico loquendi genere utebatur.

5. *Decoctor. am. Form. el. supr. XLI., 4.*

6. *Teu' pr. n. esse bellam?* sunt-

ne in provincia, qui te puellam bellam esse autumant? Per *pro- vinciam* intelligit Scaliger Galliae partem Transpadanam, ubi et Ma- murra et eius amica et Catullus nunc versati esse videantur.

CARM. XLIV.

Cum Catullus, conviva apud Sextium, oratione plena veneni et pestilentiae h. e. foedissime scri- pta, quam convivor recitaverat, pessime affectus esset: poeta in villam suam, ubi expelleret con- tractam animi aegritudinem, sese contulit. Ille igitur ibi refectus villae suae pro hoc summo bene- ficio in hoc poematō gratias agit.

1—4. *O funde noster, seu Sab. s. T. villa Catulli in Latia ad flu- men Anienem sita fuit in eo con- finio, ut tam ad agrum Tiburtem, quam ad agrum Sabinum referri posset; sed tanta fuit agri Tibur- tis amoenitas* (cf. Horat. Od. I, 7, 12. et Od. II, 6, 5.), ut Catullus vil- lam suam Tiburtem potius quam Sabinam nominari vellet.

Quovis Sabinum pignore esse contendunt:
 Sed seu Sabine, sive verius Tibura, 5
 Fui libenter in tua suburbana
 Villa, malamque pectore expuli tussim,
 Non immerenti quam mihi meus venter,
 Dum sumtuosas appeto, dedit, coenas.
 Nam, Sextianus dum volo esse conviva, 10
 Orationem in Antium petito rem
 Plenam veneni et pestilentiae legit.
 Hic me gravedo frigida, et frequens tussis
 Quassavit, usquedum in tuum sinum fugi,
 Et me recuravi otioque et urtica. 15
 Quare refectus maximas tibi grates
 Ago, meum quod non es ulta peccatum.
 Nec deprecor iam, si nefaria scripta
 Sexti recepsso, quin gravedinem et tussim
 Non mi, sed ipsi Sextio ferat frigus, 20
 Qui tunc vocat me, cum malum legit librum.

4. *pignore*, sc. posito, pro: quovis pacto; sic Cicero Epist. ad Div. VII, 32. *sacramento contendere*.

8. *venter dedit*, contraxit lautiorum ciborum aviditas, cui qui indulget, apud Horatium *ventre duci* dicitur.

10. *Sextianus conviva*, apud Sextium vel Sestium, qui, ut ex hoc loco apparet, fuit orator lutulentus, cuius dicta insulsa et inepta Cicero ad Div. VII, 32. vocat *Sestiana*; idem de eodem ad Attic. VII, 17. *nihil unquam legi scriptum ὁμηρικὸς ὁδὸς ἄγεσθαι* (insulsius et ineptius).

11. *in Antium*. — *Vossius* intelligit C. Antium Restionem, qui legem tulit sumtuariam. — *petito rem*, causae cuiusdam actorem; qui petit est accusator, qui petitur reus.

12. *Plen. ven.* — *venenum* de rebus, quas aversamur et detestamur; oratio igitur *plena veneni et pestilentiae* est plena omnium, quas lectores tanquam venenum et pestilentiam exhorrescunt, vel

quae lectorum animos taedio opplent gravissimo. Similiter supra XIV, 19. carmina ineptissima dicuntur *venena*.

14. *in tuum sinum*, eleganter pro vulgari: ad te, o villa, ut in tuo recessu, tanquam in amici alicuius sinu, delitescerem, et ad me a gravedine recreandum optata quiete apud te fruerer.

15. *urtica*. de urtica, qua vosci solebant et pauperes et male corpore affecti, vid. Plin. XXI, 15. et XXII, 13.

17. *peccatum*, quod lautiore Sextii coena me induci passus sum ad audiendam orationem ineptissime ab illo scriptam.

20. *Non — sed*, pro: non modo, sed etiam; exempla vid. apud Drakenb. ad Liv. XXVIII, 11. §. 14. et cap. 26. §. 7. Curt. ad Sallust. Jugurth. XIV, 23.

21. *Qui tunc vocat me, cum cotti*. Nemo facile diem dicet ei, qui virum doctum aliquem vel amicum eo consilio ad coenam vocat, ut ille de scriptis inter coenam vel post coenam recitationum inter-

CARMEN XLV.

DE ACME ET SEPTIMIO.

Acmen Septimius, suos amores,
 Tenens in gremio, Mea, inquit, Acme,
 Ni te perdit amo, atque amare porro
 Omnes sum assidue paratus annos,
 Quantum qui pote plurimum perire:
 Solus in Lybia, Indiave tosta,
 Caesio veniam obuius leoni.
 Hoc ut dixit, Amor, sinistram ut ante,
 Dextram sternuit approbationem.

5

ponat iudicium. At fuere quoque non pauci, qui, Suffeno simillimi, magnifice de scriptis suis sentirent, et insulsissima quaeque recitando convivas, quos tanquam captivos tenebant, occiderent. Talis fuit *Sextius*. Ceterum confer in hanc rem Lucilii Epigr. in Anal. Vett. Poett. Graec. Tom. III. p. 43. edit. *Iacobs*. — *vocat*, sc. ad coenam. cf. XLVII, 7.

CARM. XLV.

Carmen mellitissimum! Conspicimus duorum amantium imaginem tanquam in tabula pulcherrimis coloribus depictam. Septimius Acmen suam in gremio tenet, dum verba de summa fidei suae in amore sanctitate fundit mollissima. Idem inter oscula facit Acme; et sic dextro Amore dextraque Venere amoris foedus iungitur firmissimum faustissimumque.

1. *suos amores*, puellam, quam amabat.

3—7. *Ni te perdit amo* cett. Formula eorum, qui aliquid sancto promittunt, adiecta poena, quae subeunda sit datam fidem fallentibus. — Sensus: Nisi te perdit amo, et sic uno tenore te in omne vitae tempus amare paratus sum, tanto scilicet amore, quanto ardet is, qui plurimum potest deperire: ego leoni in Lybia Indiave me di-

laniandum obiciam. — *Quantum*, refer ad *tantum*, quod nonnunquam omitti solet. Livius IX, 37. *Itaque, quantus non unquam antea, exercitus ad Sutrium venit*. et XXIV, 35. *Nequaquam cum quantis copiis ante tenuerat ad Pachynum classem*.

5. *pote*, pro: potest. Ipse Cicero Epist. ad Attic. XIII, 38. *hoc quidquam pote impurius?* — *plurimum perire*, vel maxime deperire.

6. *Solus*, sine ullo comite, qui me defendere possit. — *tosta*, torrida, arida. — *Lybia Indiave*, quia utraque terra leones alit. — *caes. caesius* (*γλαυκός*) proprie est: subviridis, sublividus, de colore, quo oculi suffecti radiant; et sic oculi *caesii* Minervae tribuuntur apud Ciceronem De Nat. Deorr. I, 30.; hoc loco *leonibus*, quos dixeris torvos, truculentos, minaces.

8. 9. *Hoc ut dixit* cett. postquam hoc dixerat et declaraverat Septimius, *Amor*, sicut antea sternuendo ediderat (*sinistram approbationem*) omen sinistrum (inaustum), ita nunc sternuendo edidit (*dextram approbationem*) dextrum (faustum) omen. Primum sternuere simpliciter dictum est pro: sternuendo laetum omen edere; Propert. II, 3, 24. *Num tibi nascanti primis, mea vita, diebus Aureus argutum sternuit omen Amor?* cf. Theocrit. VII, 96. et XVIII, 16.

At Acme leviter caput reflectens,	10
Et dulcis pueri ebrios ocellos	
Illo purpureo ore suaviata,	
Sic, inquit, mea vita, Septimille,	
Huic uno domino usque serviamus,	
Ut multo mihi maior acriorque	15
Ignis mollibus ardet in medullis.	
Hoc ut dixit, Amor, sinistram ut ante,	
Dextram sternuit approbationem.	
Nunc ab auspicio bono profecti	
Mutuis animis amant, amantur.	20
Unam Septimius misellus Acmen	
Mavolt, quam Syrias Britanniasque:	
Uno in Septimio fidelis Acme	
Facit delicias libidinesque.	
Quis ullos homines beatiores	25
Vidit? quis Venerem auspiciorem?	

Iam ut distingueretur omen sinistram ab omine dextro, ad vocem *approbationem* adiectum est: *sinistram* et *dextram*. — *ut ante*, cum Septimius nondum antea, ut nunc, mollissimi amoris sensus expressisset.

10 — 16. *At Acme l. cap. reflectens* cett. en *οζήμα* osculationis! — *caput reflectens* cett. Horat. Od. II, 12, 25. *Dum flagrantia detorquet ad oscula Cervicem*. — *ebrios*, natantes vel madentes amoris, ut ita dicam, liquoribus. Sic oculi *ὄγχοι* apud Graecos. Anacreon XXVIII, 21. cf. Bergler. ad Alciphr. p. 117.

12. *Illo*, qualis raro reperitur, insigniter purpureo; nam haec vis inest pronomini ille.

13. *Sic*, inter talia oscula. — *Septimille*. dum blanditur et deli-

cias facit Acme in gremio *Septimii*, amanter eum vocat *Septimillum*.

14. *uno*, antique pro *uni*, ut *uni* supr. XVII, 17. pro: *unius*. — *domino serviamus*. quemadmodum alias amatores amicae suae tanquam *dominae servire* (*δοῦλῶσιν*, vid. Dorvill. ad Charit. II, 17. p. 319. edit. Lips.) dicuntur, ita nunc suaviter Acme se Septimio tanquam *domino suo servire* velle ait. — Ceterum non fugiet lectorem elegantia, qua *Huic uni domino δεικνύω* pro tibi positum sit.

15. *Ut*, quippe quod.

19. *ab ausp. bon. profecti*, iter quasi ingressi ad laetos amoris fructus percipiendos.

21. *misellus*, perditus amans. vid. supr. ad VIII, 1.

C A R M E N XLVI.

AD SE IPSUM DE ADVENTU VERIS.

Iam ver egelidos refert tepores,
 Iam coeli furor aequinoctialis
 Iucundis Zephyri silesceat auris.
 Linguantur Phrygii, Catulle, campi,
 Nicaeaeque ager uber aestuosae. 5
 Ad claras Asiae volumus urbes.
 Iam mens praetrepidans avet vagari,
 Iam laeti studio pedes vigescunt.
 O dulces comitum valete coetus,
 Longe quos simul a domo profectos 10
 Diversos variae viae reportant.

CARM. XLVI.

Quo gravior fuerat molestia, quae Catullo, ut uni comitum, qui praetorem Memmiam, hominem sordidissimum, secuti erant in provinciam Bithyniam (cf. supr. Carmen X. et XXVIII.), devoranda fuit, eo maior et solutior erat nunc laetitia, quam Catullus, cum rediret ver, de ipsius in patriam reditu praecepit animo. Nec huius dulcissimi carminis lectores ab illa laetitia alienos fore existimo.

1. *egelidos*, expertes gelu, mitiores, molliores; e vel ex in adiectivis compositis vim negationis vel deminationis habet, ut in *exspes*, *exlex*, *expers* cett.

2. 3. *Iam coeli furor* cett. iam desinunt furere venti aequinoctiales, dum iucunda Zephyri aura spirare incipit.

4. *Phrygii campi*, Bithynia, quae olim pars Phrygiae minoris fuit.

5. *Nicaeaeque*, urbis in Bithynia ad lacum Ascanium. — *aestuo-*

sae, ob ferventiora solis in illa regione aestum.

6. *Ad cl. As. vol. urbes*, ad eas refer *Pergamum*, *Smyrnam*, *Ephesum*, *Miletum* cett. Cf. Duker, ad Liv. XXVI, 24. — *mens praetrepidans*, significanter de eo, qui ob nimiam voluptatis alicuius percipiendae cupiditatem huc illuc agitatatur, et quod appetit iam iam praecipere videtur. Sic fere apud Horat. Od. II, 5, 9. *praegestire*.

8. *laeti studio*, prompti paratique ob desiderium laeti itineris.

9. *comitum*, qui una cum Catullo in cohorte Memmii fuerant.

11. Pro inepta lectione *diverse* dedi lectionem, quae teste editore Cantabrig. in vet. Codd. exhibetur: *diversos*, h. e. alium in hanc, alium in aliam regionem. Liv. X, 27. *inde diversae ferae*, *cervus ad Gallos*, *lupus ad Romanos cursum deflexit*; et cap. 33. *diversi consules ad vastandos agros urbesque oppugnandas discedunt*.

CARMEN XLVII.

AD PORCIUM ET SOCRATIONEM.

Porci et Socraton, duae sinistrae
 Pisonis, scabies famesque Memmi,
 Vos Veranniolo meo et Fabullo
 Verpus praeposuit Priapus ille?
 Vos convivia lauta sumtuose
 De die facitis; mei sodales
 Quaerunt in trivis vocationes?

5

CARMEN XLVIII.

AD IUVENTIUM.

Mellitosis oculos tuos, Iuventi,

CARM. XLVII.

Graviter in hoc carmine Catulli bilis movetur de re indigna, quae ipsius amicis, Veranniolo et Fabullo, a Pisone et Memmio anteponebantur homines abiectissimi, Porcius et Socraton; hi luxuriosis de die conviviis interesse solebant, illi in victu admodum tenui acquiescere debebant.

1. *Salse Porcius et Socraton* vocantur *duae sinistrae*, quia manus sinistra infamis fuit rebus clam alicui subducendis; vid. supr. ad XII, 1. Sed *Piso* quoque et *Memmius* infames fuerunt turpissima avaritia et spurcitie; de illo cf. supr. Carm. XXVIII, de hoc Carm. X. — *scabies famesque Memmi*. Porcius et Socraton, quibus *Piso* et *Memmius* tanquam avaritiae administris utebantur, significanter et lepide dicuntur *scabies famesque*, quasi pariter ac domini divitiarum corradendarum pruritu et fame laborarent.

3. *Veranniolo*, blande pro *Veranno* sup. XXVIII.

4. *Verpus ille Priapus*. *Memmius* iste, homo, tanquam alter *Priapus*, impudicissimus. Pro *verpus* est supr. XXVIII, 12. *verpa*. Ceterum de obscenis locutionibus

non sensu proprio accipiendis, sed pro trito et vulgari conviciorum, quae Catulli aetate iaci solebant, genere habendis vide quae supra ad locum laudatum v. 10. observavimus.

6. *De die*. lauta et luxuriosa convivia, quae *de die*, h. e. multo adhuc die, inde a meridie, institui solebant, dicebantur *tempestiva*, h. e. ante solitum tempus instituta; vide *Burm.* ad *Phaedr.* III, 10, 20. et sic Graeci ἀπ' ἡμέρας πλέειν.

7. *mei sodales* *Quaer.* in *triv.* vocat. at meis sodalibus expectanda est invitatio ad tennem vel vilem victum, pauperibus in triviis a ditioribus expositum. Vigebat imprimis apud Athenienses hic mos, ut in honorem Hecatae primo cuiusque mensis die pauperibus alimenta in triviis exponerentur; vid. *Hemsterhusius* ad *Lucian.* T. I. p. 330. — *vocatio*, invitatio; *vocare*, invitare, sic καλεῖν apud Graecos, et *vocatores*, καλεῖτες. vid. *Rittersh.* ad *Oppian.* *Halieut.* III, 232.

CARM. XLVIII.

Catullus, formosi pueri Iuventii amore captus, ardentissima eius oculos deosculandi cupiditate fla-

Si quis me sinat usque basiare,
 Usque ad millia basiem trecenta,
 Nec unquam saturum inde cor futurum est,
 Non, si densior aridis aristis
 Sit nostrae seges osculationis.

6

CARMEN XLIX.

A D M. T. C I C E R O N E M.

Disertissime Romuli nepotum,
 Quot sunt, quotque fuere, Marce Tulli,
 Quotque post aliis erunt in annis,
 Gratias tibi maximas Catullus
 Agit, pessimus omnium poeta,
 Tanto pessimus omnium poeta,
 Quanto tu optimus omnium patronus.

5

CARMEN L.

A D L I C I N I U M.

Hesterno; Licini, die otiosi

grat; quod poeta paucis versibus expressit elegantissime.

1. *Mellitos oculos* — *basiare*. osculorum osculatio, cuius mentio quoque fit apud Hom. *Odyss.* XVI, 15., ad tenerissimi amoris signa pertinet. Cf. supr. IX, 9. et XLV, 11.

3. *ad millia trecenta*. de multo maiore numero basiorum, quae apud Lesbiam suam degustare cupit Catullus, vid. supr. V, 8. 9.

5. 6. *Non, si cett.* exquisite pro vulgari: non, si osculorum copia superet aridarum aristarum in agris copiam. — *seges* eleganter, et accommodate *ad aridas aristas*, de innumerabili fere rerum quarundam copia. Supra VII, 3. immensus osculorum numerus cum re, quae numerari nequit, cum *arena Libyssa* comparatur.

CARM. XLIX.

M. T. Ciceroni, ut omnium Romanorum, qui unquam vixerunt,

oratori summo, pro re, quam ignoramus, Catullus maximas gratias agit, dum modeste semet ipsum omnium poetarum profitetur infimum.

1. *Romuli nepotum*, Romulidarum, pro: Romanorum; supr. XXVIII, 15. *opprobria Romuli Remique*.

2. 3. *Quot sunt, quotque fuere cett.* Similiter supr. XXIV, 2. 3. *Non horum modo, sed quot aut fuerunt, Aut posthac aliis erunt in annis.*

CARM. L.

Catullus et Licinius ex composito conveniunt, ut otiosi inter iocos et vini pocula versus in pugillaribus deproperent, eosque invicem secum communicent. Res bene procedit. Secundo Baccho hibunt et dextris Musis canant. Quae quidem inde capta voluptas totum Catulli animam ita occupavit et de statu suo quasi deiecit,

Multum lusimus in meis tabellis,
 Ut convenerat esse; delicatos
 Scribens versiculos uterque nostram
 Ludebat numero modo hoc, modo illoc, 5
 Reddens mutua per iocum atque vinum.
 Atque illinc abii, tuo lepore
 Incensus, Licini, facetiisque,
 Ut nec me miserum cibus iuaret,
 Nec somnus tegetet quiete ocellos, 10
 Sed toto indomitus furore lecto
 Versarer, cupiens videre lucem,
 Ut tecum loquerer, simulque ut essem.
 At defessa labore membra postquam
 Semimortua lectulo iacebant, 15
 Hoc, iucunde, tibi poema feci,

ut neque cibum sumere neque somnum in lectulo capere posset. Inter haec insomnia se meditatum esse ait Catullus hos versus, quibus Licinium suum ad perceptam voluptatem sequente die apud se repetendam amicissime invitat. — De Calvo Licinio vide supra ad Carm. XIV. in Argum.

1. otiosi, non rebus gravioribus, sed iucundioribus vacantes.

3. Ut convenerat esse, ut agere inter nos convenerat, ut tempus fallere constitueramus. Iam sermo est de poetis bonis, qui honesta aemulatione inter se certare solebant mutuis versibus. At extitere quoque poetas male feriat, qui, se brevissimo temporis spatio ingentem versuum numerum confundere posse iactantes, unumquemque ad certamen in versibus precutendis secum ineundum stolidè provocarent. Talis est Crispinus apud Horatium Sat. I, 4, 14—6. Accipe, si vis, Accipiam tabulas; datur nobis locus, hora, Custodes; videamus, uter plus scribere possit.

4—6. delicatos Scribens versiculos cett. deleta distinctione nitore post nostram iunge et expli-

ca: uterque nostram scribens versiculos delicatos (iocosos) numero modo hoc, modo illoc, (modo hoc, modo alio metri genere) ludebat (sc. versibus iocosis) per iocum atque vinum reddens mutua (dum ad versiculos traditos respondebat versiculis vicissim a se factis). — versiculi delicati (iocosi, leves, lepidi, faceti) opponuntur versibus gravibus vel severis. Cic. de Offic. I, 40. Turpe est in re severa delicatum aliquem inferre sermonem. — per iocum atque vinum. supr. XII, 2. in ioco atque vino.

7. 8. Atque cett. atque ex illo certamine ita affectus et toto animo percussus tuo lepore atque facetiis (delicatis tuis versiculis, v. 3.) discessi, ut cett.

11. furore. — furor, de gravissima animi affectione, respondet voci incensus. — indomitus, indomito furore victus.

12. lucem, novi diei ortum.

14. labore, corporis huc illuc versi agitatione:

15. Semimortua, non plane sed paene mortua, pro vulgari languentia, torpentia; nam membra labore confecta languent torpentque.

Ex quo perspiceres meum dolorem.
Nunc audax, cave, sis, precesque nostras,
Oramus, cave despuas, ocelle,
Ne poenas Nemesis reposeat a tē.
Est vehemens Dea; laedere hanc caveto.

20

CARMEN LI.

AD LESBIAM.

Ille mi par esse Deo videtur,
Ille, si fas est, superare Dives,

17. *meum dolorem*, quo tui agitator desiderio.

18: 19. *Nunc aud., c. sis precesque nostras — cave despuas*, noli audacter recusare quod precor et opto; optat autem Catullus, ut sequente statim die de integro sibi cum Licinio versandi et sermones cum eo miscendi copia fiat. — *ocelle*, o tu, qui mihi carior es oculis, dilectissime. cf. supr. XIV, 1.

21. *Nemesis, vehemens dea*, βαρὺς Θεός, ultrix superbae recusationis.

CARM. LI.

Servatum est inter *Sapphus Fragmenta Odarium*, in quo expressa est potentissima illa vis amoris, qui omnes sensus eripiat amatori, venustissimae puellae, e regione sedentis, formam contemplanti. Huic Sapphus Odario Catullus, cum illud responderet ardentissimo erga Lesbiam suam amori, pro veste Graeca induit vestem Romanam, sed eidem annexit laciniam, quae pro summo eius ornamento habenda est. Catullus scilicet, postquam Sapphus Odarium Latinis numeris adstrinxerat, ad se rediisse et de causis, e quibus tanta in amore insaniam repetenda sit, cogitasse videtur. Intellexit autem poeta ignavum otium, ut plurimorum malorum et calamitatum, ita insaniae in amore matrem esse secundissimam. Adiecit igitur Catullus, iam ut sa-

piens morum magister, praeceptum gravissimum, quod, qui sibi cavere velant ab amoris insaniam, prudenter sequi debent. — In gratiam eorum, qui non sine voluptate et magna utilitate Latinos scriptores cum Graecis comparare solent, typis ad hoc carmen Catulli recudendum curavi *Fragm. Sapph.*, uti illud *Vir Clariss. Neue in Sapphonis Mytilenaeae Fragmentis Berolini 1827.* exhibuit, p. 28.

Φαίνεται μοι κήνος ἴσος θεού-
σιν

ἔμμεν ἀνῆρ, ὅστις ἐναντίος τοι
ἰξάνει, καὶ πλησίον ἀδὺ φωνεῖ-
σας ὑπακούει

5. Καὶ γελαισας ἡμερόεν· τό μοι
ἐμὴν
καρδίαν ἐν στηθεσὶν ἐπτόασεν.
ὥς [τε] γὰρ ὁ ἔδω, βροχίως μὲ
φωνᾷς
οὐδὲν ἔτ' ἔκει.

Ἀλλὰ καὶ μὲν γλώσσα ἔαχε, λε-
πτὸν δ'

10. αὐτίκα χροῖ πῦρ ὑποδεδρόμα-
κεν,
ὀκπάτεσαι δ' οὐδὲν ὄρημ', ἐ-
πιδρόμ-
βεισι δ' ἀκοναί.

Καὶ δ' ἰδρῶς ψυχρὸς χέεται,
τρόμος δὲ
πᾶσαν ἀγρεῖ, χλωροτέρα δὲ
κόλας

15. ἐμὲ, τεθνάκην δ' ὀλίγα ἐπι-
δενέην

φαίνομαι

Ἀλλὰ πᾶν τολματὸν, ἐκεῖ [καὶ]
πένητα

Qui sedens adversus identidem te

Spectat et audit

Dulce ridentem, misero quod omnes

5

Eripit sensus mihi: nam simul te,

Lesbia, adpexi, nihil est super mi

* * *

Lingua sed torpet, tenns sub artus

Flamma dimanat, sonitu suopte

10

Tintinant aures, gemina teguntur

Lumina nocte.

Otium, Catulle, tibi molestum est;

Otio exultas, nimiumque gestis:

Otium et reges prius et beatas

15

Perdidit urbes.

3. *adversus te*, ore ad te verso, e regione. — *identidem*, iterum iterumque, subinde.

4. *Dulce ridentem*. illud Horatii (Od. I, 22, 23). *Dulce ridentem Lalagen amabo, Dulce loquentem*, vel iis, qui primoribus labris Horatium degustarunt, notum.

* * * hanc lacunam supplevit olim Parthenius ita: Quod loquar umens et Corradinus de Alcio sic: voce loquendum, sed utriusque proposita ratio nemini facile probabitur. Catullus sine dubio adiecit aliquid, quod significaret sibi nullam in toto corpore partem superesse, de qua usuram capere possit; adeo rigor, stupor et torpor totum eius corpus occupaverat, ita quidem, ut similis fere esset statuæ lapideæ. Vide igitur, an Catullus fortasse adiecerit *Corpore toto*; hanc coniecturam confirmare quodammodo videtur locus Lucetii III, 154—7., cuius versus hoc ipsum Sapphus odarium redolent: *Consentire animam totam per membra videmus: Sudores itaque et pallorem existere toto Corpore, et infringi linguam, vocemque aboriri, Caligare oculos, sonere* (sonere prisca forma pro:

sonare) *auris, succidere artus*. Primum coniciebam: *Vocis in ore, genitivus vocis pendet a nihil*. Cf. Sapph. Odar. v. 7. 8.

9. *Lingua sed torpet*. apposite in hanc rem Plant. Mil. Glor. Act. IV. Scen. 6. v. 55. 56. *Verbum hercle facere non potis, si accesserit ad te. Dum te obtuetur, interim linguam oculi praeciderunt*.

13 sqq. *Otium, Catulle, tibi molestum est* cett. Ovidius quoque, pariter ac Catullus, fugam ignavi otii tanquam praesentissimum, quo pellatur amoris furor atque impetus, remedium commendat, Remed. Amor. 139. 140. *Otia si tollas, periere Cupidinis arcus, Contemtaeque iacent, et sine luce, faces*. v. 143. 44. *Venus otia amat; qui finem quaeris amoris (Cedit amor rebus), res age (rebus gerendis da operam): tutus eris*. Terent. Heautont. Act. I. Sc. I. v. 58. *Nulla adeo ex re istuc fit (indulges amoribus) nisi ex nimio otio; et huc pertinet illud Horatii Sat. II, 3, 14. vitanda est improba Siren, Desidia*.

15. *Otium et reges prius* cett. quod docent tam veteris quam recentioris aetatis exempla.

CARMEN LII.

AD SE IPSUM DE STRUMA ET VATINIO.

Quid est, Catulle, quid moraris emori?
 Sella in curuli Struma Nonius sedet:
 Per consulatum peierat Vatinius.
 Quid est, Catulle, quid moraris emori?

CARMEN LIII.

DE QUODAM ET CALVO.

Risi nescio quem modo in corona,
 Qui, cum mirifice Vatiniana
 Meus crimina Calvus explicasset,
 Admirans ait haec manusque tollens:
 Di magni, salaputium disertum!

5

CARM. LII.

Quanta est Horatii indignatio de duobus abiectae conditionis hominibus, qui malis artibus non tantum ad magnarum divitiarum possessionem, sed etiam ad publicos honores pervenerant (Epod. IV, 3—16. Sat. I, 6, 38 seqq.): tanta in *Strumam Nonium* et *Vatinius*, indigno modo ad summos honores evectos, Catullus in hoc pusillo carmine exardescit.

1. *quid moraris emori?* cur diutius vivis in terra, ubi tam indigna ferenda sunt? Sic *morari vitam invisam* apud Virg. Aen. XI, 177. *Orcum morari* apud Horat. Od. III, 27, 50. et sic passim *annos, fata, mortem morari*.

2. De *Struma Nonio* vid. Plin. Hist. Nat. XXXVII, 21. et quod ibi de *Strumae Nonii gente* affert *Harduinus*. — *Vatinius*, ex Ciceronis oratione in *Vatinium* notissimus; cf. supr. ad XIV, 3.

CARM. LIII.

Vox nova, ridicula et, ut videtur, plebeia: *Salaputium*, Catullum ad hos versus scribendos impulit. Nam cum unus eorum, qui

oratorem Licinium Calvum de Vatinii criminibus dicentem circumstabant, finita oratione percussus admiratione exclamasset: *o salaputium disertum*, Catullus a risu sibi temperare non potuit.

1. *corona*, de circulo auditorum, qui oratorem cingunt.

3. *Meus Calvus*, de Licinio Calvo vide supr. XIV. in *Argum.* Vocat Catullus eum suum, et supra l. l. v. 2. *incredibilem*, quia Catulli fuit familiarissimus.

4. *manusque tollens*, est enim hoc a natura nobis insitum, ut re aliqua aut laeta aut tristi praeter modum percussi sponte tollamus brachia.

5. *salaputium*, tanta est huius vocis lectionis et emendationum, quas critici attulerunt, copia et varietas, ut earum conspectus, quem risum apud Catullum movit auditoris cuiusdam Calvi exclamatio, eundem fere apud lectores moveat. Sunt in unaquaque fere lingua voces et locutiones, temere per iocum a plebecula imprimis confictae, quarum origo et etymologia ne divinari quidem, multo

CARMEN LIV.

A D C A E S A R E M.

Othonis caput oppido pusillum,
 Vetti, rustice, semilauta crura,
 Subtile et leve peditum Libonia,
 Si non omnia, displicere vellem
 Tibi, et Fuffitio seni recocto.
 Irascere iterum meis iambis
 Immerentibus, unice Imperator.

5

minus demonstrari potest. Eiusmodi vox est *salaputium*, quam alii a *salas* et *πρόσθη* vel *πρόσθεον* (*cauda*), alii ab aliis vocibus compositam esse autumant. Ego vero huius vocis etymologiam malo eum ignorantibus ignorare, quam in extricanda re inextricabili tempus perdere. Quid significatum sit per *salaputium*, facile divinare possumus, et in hac divinatione acquiesco. Oratorem scilicet Licinium Calvum pusilli corporis hominem fuisse discimus ex Senec. Controv. III, 19. *Erat enim* (Calvus) *parvulus statura, propter quod etiam Catullus in hendecasyllabis vocat illum salaputium disertum*. Exclamatio igitur illa auditoris Calvi pronuntiata sine dubio est hac sententia: Dii magni, quanta est huius pusilli hominuncionis eloquentia! Nostratum aliquis fortasse dixisset: *Himmel! welche Beredsamkeit besitzt nicht dieses kleine Kerlchen!* vel in lingua plebeia: *dieser kleine Putzel*.

CARM. LIV.

Catullus miratur, quid sit, quod Caesar inter eos, quibuscum versetur, ferre possit homines deformes, foedos et rusticis sordibus squalentes. Vocat igitur Caesa-

rem rusticum, plenos ruris et inficetiarum non fugientem.

2. *semilauta*, cum non omne lautum, sed eius pars tantum, abluatur, ut fieri solet apud rusticos.

4. Si non omnia cett. si non omnia in iis displicent, certe haec, quae dixi, tibi et Fuffitio displicere vellem.

5. *recocto*. homo recoctus iam dicitur, qui in rebus agendis diu multumque agitato, versatus, exercitatus et quasi *percoctus* rerum naturam penitus perspexit et didicit edoctus experientia; est igitur recoctus rerum peritior, perspicacior, callidior, prudentior. Hinc Plautus Mil. Glor. Act. II, Sc. 2. v. 58. *Quidquid est, incoctum non expromet; bene coctum* (bene exploratum) *dabit*. — Horatio quoque placuit vox *recoctus* in hac significatione; vocat enim scribam bene et diu multumque in scribae munere exercitatum *recoctum* Sat. II, 5, 55. Similiter fere apud Phaedr. IV, 1. mus senex et macilentus, qui experientia bene pernoverat insidias, quae sibi struerentur, vocatur *retorridus*, h. e. annis factus prudentior et cantior.

7. *unice Imperator*, cf. supr. ad XXIX, 12.

CARMEN LV.

A D C A M E R I U M.

Oramus, si forte non molestum est,
 Demonstres, ubi sint tuæ tenebrae.
 Te quaesivimus in minore campo,
 Te in circo, te in omnibus libellis,
 Te in templo superi Iovis sacrato,
 In Magni simul ambulatione:
 Femellas omnes, amice, prendi;
 Quas voltu vidi tamen sereno,
 Has vel te sic ipse flagitabam:

5

CARM. LV.

Sententia huius carminis est brevis, sed verba, quibus Catullus eam amplificavit, inter lascivos iocos salesque largiter fluunt. *Camerium* scilicet, amicum suum, quem omnes urbis regiones pervagatus frustra exquisiverat, ut latebras, quibus abditus teneatur, sibi palam faciat, vehementer obtestatur. — Ceterum in hoc carmine plures a criticis prolatae sunt emendationes, quia Catullus, ut observat *Illustr. Hermannus* in *Elem. D. M.* p. 368., passim pro dactylo paulo durius admisit spondeum.

1. *si forte non molestum est*, formula precandi pro vulgari: nisi gravaris (*σὶ τί μὴ λυγρί*).

2. *tuæ tenebrae*, loca, quibus tu lares, obscura et abdita; innuit Catullus lustra vel tabernae. Hinc *Scaliger* ex antiqua, ut ait, scriptura pro tenebrae recepit tabernae, sed per tenebras designantur tabernae; lectio igitur *Scaligeri* habenda est pro glossa; rem conficit locus Ciceronis pro Sextio cap. 9. *Quis enim clavum tanti imperii tenere et gubernacula rei publicae tractare in maximo cursu ac fluctibus posse arbitraretur hominem emersum subito ex diuturnis tenebris lustrorum ac stuprorum?*

3. *in minore campo*, sc. Martio,

qui alias vocatur *Campus Tiberinus*, nunc *Campo de Fiore*.

4. *in circo*, sc. Maximo. — *libellis*, tabernis librariis, ut *medicinae* de tabernis, in quibus medicina venditur, apud Plantum, cuius locum iam apposite a *Vulpio* cum hoc Catulli loco comparatum invat adscribere, *Amphitr.* IV, 1, 1 seqq. *Naucratem*, quem *convocare* volui, in navi non erat: *Neque demi*, neque in urbe invenio quemquam, qui illum viderit. Nam omnes plateas perreptavi, *gymnasia* et *myropolia*; *Apud* emporium atque in *macello*, in *palaestra* atque in foro, *In medicinis*, in *tonstrinis*, apud omnes aedes sacras. Sum defessus quaeritando, nusquam invenio *Naucratem*.

5. *in templ. sup. I. sacr.* in *Capitolio*, ubi Iovi Supremo templum a Tarquinio Prisco fundatum est. Liv. I, 38.

6. *In Magn. ambul.* in porticu *Pompili*, qui ob gloriae magnitudinem simpliciter *Magnus* vocatus est.

7. *prendi*. — *prendere* vel *prehendere* aliquem non est simpliciter alloqui vel rogare aliquem, sed sponte et data opera adire aliquem sermonis cum eo serendi causa; nos fere dicere solemus: *einen auf der Straſſe anpacken*.

9. *Has vel te celt*, particula vel, utcumque eam iunxeris vel expli-

Camerium mihi, pessimae puellae. 10
 Quaedam inquit, nudum sinum reducens:
 En hic in roseis latet papillis.
 Sed te iam ferre Herculei labos est.
 Tanto te in fastu negas, amice!
 Dic nobis, ubi sis futurus, ede, 15
 Audacter committe, crede luci.
 Num te lacteolae tenent puellae?
 Si linguam clauso tenes in ore,
 Fructus proiicias amoris omnes:
 *Verbosa gaudet Venus loquela. 20
 Vel, si vis, licet obseres palatum,
 Dum vestri sim particeps amoris.

cueris, putide abundat. Iam vero cum vocula *mel* simpliciter dicatur de eo, qui nobis dulcissimus est, vel quem habemus in deliciis, Plant. Poen. Act. I. Sc. II, 184. *Meus ocellus, Meum mel, meum cor* cett. Coelius ad Cic. Epist. ad Famil. VIII, 8. C. Sempronium Rufum, *mel ac delicias tuas* cett., num fortasse pro *vel* rescribi possit *mel*? hoc sensu: has, ut te mihi dulcissimum, vel te, quem in maximis deliciis habeo, restituerent, vehementer rogavi. Sed sic quoque ob monosyllaba moleste incedit hic versus. *Flagitare* cum gemino accusativo apud Cic. pro Domo cap. 6. *me frumentum flagitabant*. De Orat. II, 45. *Haec sunt illa, quae me ludens Crassus modo flagitabat*, et alibi.

10. *Camerium mihi*, accommodare ad vulgarem loquendi morem, ubi, cum aliquid incitatus postulamus, verbum omittimus; hoc loco supplendum fere est: date, reddite, remittite. Similiter fere in patrio sermone festinantes reticere solent verbum aliquod, e. c. in his: *meinen Hut, meinen Stock* cett.

11. *nudum sinum reducens*, exquisite pro vulgari: denudans sinum, strophio, quo sinus vinctus et obtectus erat, reducto, h. e. remoto, resoluta.

12. *in roseis papillis*. *μαζοι* — *τετραπότεροι καλινος* Sosipat. in Anthol. Graec. Epigr. III, 6. T. I. p. 256., puella *σιγαγομασθος* Rufin. in Anthol. Graec. Epigr. XIX, 1. Tom. III. p. 103. edit. Iacobs.

13. *Sed te cett. te ferre* elegante brevitate pro: laborem ferro te frustra per totam urbem quaeritando. — *Herculei* pro: Hercules, ut supra XXIX, 9. *Adoneus* pro: Adonis, ubi vide.

14. *Tanto te cett.* haec pressius enuntiata sunt in hanc fere sententiam: Tantus tibi, amice, inest fastus, ut tu, latens in tenebris, meam tecum consuetudinem detrectes et refugias. — *negare se* est: nolle cum aliquo versari, siue alicuius consuetudini se subducere.

15. *ubi sis futurus*, ubi te conveniendi mihi facturus sis copiam.

16. *crede luci*, ne retegis in pectore, sed in lucem emitte, fac palam, aperi.

17. *lacteolae*, candidae; refer imprimis ad candidum collum vel ad niveam cervicem, ut partem pulchritudinis. Virgil. Aen. VIII, 660. *lactea colla* et Aen. X, 137. *lactea cervix*.

20. *Verbosa loquela*, verbosus de amoris felicitate narrationibus.

21. 22. *Vel, si vis cett.* vel, si ita placet, pro arbitrio amoris tui

Non custos si fingar ille Cretum,
 Non si Pegaseo ferar volatu,
 Non Ladas si ego, pennipesve Perseus, 25
 Non Rhesi niveae citaeque bigae:
 Adde huc plumipedes volatilesque,
 Ventorumque simul require cursum,
 Quos iunctos, Cameri, mihi dicares:
 Defessus tamen omnibus medullis, 30
 Et multis languoribus peresus
 Essem te, mi amice, quaeritando.

CARMEN LVI.

A D C A T O N E M.

O rem ridiculam, Cato, et iocosam,
 Dignamque auribus et tuo cachinno.
 Ride, quicquid amas, Cato, Catullum:
 Res est ridicula et nimis iocosa.

fructus et gaudia retice et oculata, modo ne a vestro amore excludar. — *vestri*, quo tu et puella vos invicem amplexamini.

23—32. Vulgarem sententiam, „quamvis ego tam currendo quam volando essem velocissimus, tamen te frustra quaeritando languerem tandem virium defectu,” poeta, prolatis exemplis eorum, qui cursu volatave excelluisse dicuntur, docte exornavit.

23. *custos Cretum*, scilicet *Talus*, ferrei corporis gigas, qui, a Iove Europae vel Minoi custodiae Cretae datus, unoquoque die totam insulam ter circumire tenebatur, quod non nisi summa velocitate fieri poterat. Locus classicus de eo est apud Apollon. Rhod. IV, 1637—88. — *si, si, si*, etsi, respondet v. 30. *tamen*.

24. *Pegaseo volatu*, notissima est *Pegasi*, alati illius equi, fabula.

25. *Ladas*, tantae velocitatis apud Alexandrum Macedonem cursor, ut in superata ab eo arena ne pedum quidem compareret vestigium. Cf. *Muret*. — *penn. Pers.*

lepide Perseus dicitur *pennipes* ab alatis talaribus, quae ille ad Medusam necandam profecturus a Mercurio acceperat. vid. Apollodor. II, 4. et ibi *Heyn*. Pausan. III, 17.

26. *Non Rhes. nio. cit. big. de* fabula equorum alborum et velocitate insignium, quos rex Thracum, Rhesus, Trojanis auxilio veniens, adduxerat, vid. Eustath. et Schol. ad Hom. Iliad. X, 435.

27. *Adde huc cett. huc adde* quidquid est eorum, qui vel talaribus vel alis volant.

29. *Quos iunctos cett. quos inter se iunctos ad me simul celerissimo cursu auferendum destinares vel constitueres.*

31. *peresus*, enectus, enervatus, confectus.

CARM. LVI.

Si quis nostra aetate, ut olim Catullus in hoc breviori carmine, pupulum in re Venerea deprehensum risus movendi causa describere vellet, is non iniuria, puto, furcillis e Musarum commercio eliceretur.

Deprendi modo pupulum puellae
Trusantem. Hunc ego, si placet Diomae,
Pro telo rigida mea cecidi.

5

C A R M E N LVII.

AD MAMURRAM ET CAESAREM.

Pulchre convenit improbis cinaedis
Mamurrae pathicoque Caesarique.
Nec mirum: maculae pares utrisque,
Urbana altera et illa Formiana,
Impressae resident, nec eluentur.
Morbosi pariter, gemelli utrique:
Uno in lectulo, erudituli ambo:
Non hic, quam ille, magis vorax adulter,
Rivales socii puellularum.
Pulchre convenit improbis cinaedis.

5

10

5. *Deprendi.* — *deprehendi* vel *deprendi* proprie dicuntur qui in re quadam turpi vel illicita subito apprimuntur. Sic καταλαμβάνειν apud Graecos.

6. *Dionae.* *Dione*, mater Veneris, non raro pro ipsa Venere ponitur. Pro formula illa solemni *si diis placet*, qua in re nova, ridicula, insolita, indigna, cett. ironice utimur, iam accommodate ad rem Veneriam dixit Catullus: *si placet Dionae*.

7. *Pro telo*, teli loco. — *rigida mea*, sc. mentula.

CARM. LVII.

Mamurra et Caesar, cinaedi, ut par nobile fratrum, vel ut gemini in turpi libidinis exercitio, de integro (cf. supr. Carm. XXIX.) infamantur.

1. *Pulchre convenit* cett. mirus quidam consensus vel maxima similitudo est improbis cinaedis; *convenire alicui* dicitur is, qui cum alio in aliqua re consentit et amice conspirat.

2. *Mamurrae path.* *Caes.* iun-ge: et *Mamurrae et Caesari*, utri-que cinaedo.

3—5. *maculae pares* cett. *Sensus*: utrique pariter, alteri quidem (Caesari) in urbe (Romae) et alteri (et illi), Mamurrae (Formiis, veteri Campaniae oppido, nato), ob insaniam per luxum et libidines omnia perdendi, infames notae adpersae vel inustae sunt, quae abstergi vel exuri nequeunt.

6. *Morbosi*, infames morbo, cuius causa est libido. — *gemelli utrique*, ubi alter alteri, sicut gemellus ore et corporis habitu gemello, est simillimus. Hor. Sat. II, 3, 243, 4. *par nobile fratrum*, Nequitia et nugis pravorum et amore gemellum; et Epist. I, 10, 3. *ad caetera paene gemelli*, Fraternalis animis.

7. *Uno in lectulo*, libidinis exercendae causa.

8. *vorax*, gula absumens et deglutiens bona. Lepide voracitas belluonis apud Ciceronem in Philipp. II, 27. comparatur cum vorace Charybdi: Quae Charybdis tam vorax tot res tam cito absorbere potuisset?

9. *socii*, sociales, communes.

CARMEN LVIII.

AD CAELIUM DE LESBIA.

Caeli, Lesbia nostra, Lesbia illa,
 Illa Lesbia, quam Catullus unam
 Plus quam se atque suos amavit omnes,
 Nunc in quadriuiis et angiportis
 Glubit magnanimos Remi nepotes.

5

CARMEN LIX.

DE RUFÆ ET RUFULO.

Bononiensis Rufa Rufulum fellat,

CARM. LVIII.

Quemadmodum Catullus Lesbiam suam, ut puellam antea omnibus Veneris muneribus cumulatam, magnifice celebravit et ad caelum usque extulit, ita eandem nunc in his versibus ad Caelium scriptis in angiportum, ubi stipendia faciebant prostibula, detrudit et contemtui exponit. — Si per *Caelium* intelligendus est, ut nonnulli contendunt, *M. Caelius Rufus*, pro quo habita est a Cicerone oratio, ii, qui plura de eius vita et moribus scire cupiunt, adeant *Mamutium in Praef. ad Comment. in Epistolas Caelianas*.

1. *illa*, puella olim venustissima et, quam amarem, dignissima; qui laude aliqua excellit et huius laudis gloria cuique notus est, simpliciter nonnunquam dicitur *ille*, sicuti is, quem aversamur, *iste*; repetitur autem vox *illa* cum vi, ut in re simillima fere apud Horatium Od. IV, 13, 18. ad Lyceon: *Quo fugit Venus? heu! quove color? decens Quo motus? quid habes illius, illius (Lyces), Quae spirabat amores, Quae me surpuerat mihi.*

4. *angiportis*, locis angustis et a via publica remotis, meretricum quasi tabernacula. Horatius ad Lydiam, quae facta erat anus, Od.

I, 25, 10. *moechos anus arrogantes Flebis in solo levis angiportu.*

5. *Glubit*, vox obscena e palaestra Veneris. — *magnanimos*, per ironiam; Romani (*Remi nepotes*), qui magno animo res gerere debebant in latis campis, nunc libidinis exercendae causa levi et pusillo animo in angiportis reptare solebant.

CARM. LIX.

Detestabile libidinis genus, si ne pudore a Catullo his versibus palam factum, multo detestabilius factum est eo, quod Rufulus libidinis administra usus esse dicitur muliere abiectissima et ob rerum inopiam voracissima.

1. *Bononiensis*, e Bononia (nunc *Bologna*), Romanorum olim colonia. In nominibus *Rufa Rufulum* lusisse videtur Catullus. *Rufulus* ortus fortasse fuit e *Ruforum* gente, quae, ut docuit *Vulpus* e *Martial. VI, 85.*, Bononiae floruerit. Hic igitur e gente *Ruforum* Rufus contemtim fortasse in diminutivo dictus est *Rufulus*. Uxor autem *Menenii*, quam *Rufulus* simul uxoris loco habuerit, iocose dicta videtur *Rufa*. — *fellat*. notionem obscenae vocis *fellare* discant obscenitatis investigatores e *Lexicis*.

Uxor Meneni, saepe quam in sepulcretis
 Vidistis ipso rapere de rogo coenam,
 Cum devolutum ex igne prosequens panem
 Ab semiraso tunderetur ustore.

5

C A R M E N L X.

Num te leaena montibus Libyssinia,
 Aut Scylla latrans infima inguinum parte,
 Tam mente dura procreavit ac tetra,
 Ut supplicis vocem in novissimo casu
 Contemtam haberes? O nimis fero corde!

5

2. *sepulcret.* *sepulcretum*, locus mortuorum sepulcris sacratus.

3. *ipso rap. de rogo coenam.* ad solemnitatem, qua sepeliebantur mortui, pertinebat *silicernium* sive coena funebris, quam rogo comburendo impositam, ut ex hoc ipso loco discimus, rapere solebat infimae plebis voracitas, unde isti raptores apud Plantum Pseudol. I, 3, 127. *bustirapi* vocantur. vid. Kirchm. de Funeribus Romanorum IV, 5. et Hemsterhus. ad Lucian. T. I. p. 519. — Huc spectat locus Terent. Eunuch. III, 2, 39. *E flamma petere te cibum posse arbitror*; et Tibull. I, 5, 53. *Ipsa, fame stimulante furens, escasque sepulcris Quaerat, et a saevis ossa relictis lupis.* ubi pro herbasque recte Muretus legi iubet: *escasque*; fame enim stimulati non cum veneficis herbas in sepulcris, sed cum esurientibus escas sepulcrales petebant.

4. *prosequens panem*, manus pani iniiciens.

5. *ustore*, servo, cui mortui corpus in rogo comburendi datum est negotium, *semiraso*, quia eiusmodi homines externum corporis cultum negligere solent.

C A R M L X.

Lentissimi durissimique pectoris amicum quendam, quod ille non in societatem venerat doloris, quem de re quadam acerbissima susceperat poeta, comparat cum leaenae aut Scyllae saevitia. — Nomen huius amici non apparet in fronte horum versuum. Compara supr. Carm. XXXVIII. ad Cornificium, cui Catullus pariter intermissionem allocutionis in infortunio quodam exprobrat.

1. 2. *Num te leaena cett.* infr. LXIV, 154. *Quaenam te genuit sola sub rupe leaena?* ubi in hanc rem vide plura. — *aut Scylla latrans* cett. de Scylla, Phorci et Crataeidos Nymphae filia, mutata (*infima inguinum parte*) puhe tenus in monstrosam canum latrantium formam, et saeviente in naves ei appropinquantes, lege fabulam apud Ovid. Metam. XIV, 59. et Hygin. Fab. CLI.

4. *in novissimo casu*, in re adversa, quae nuperrime mihi accidit. — *supplicis vocem contemtam haberes?* eleganter pro: precibus meis aures obstruere?

CARMEN LXL.

IN NUPTIAS IULIAE ET MANLII.

Collis o Heliconii

Cultor, Uraniae genus,

Qui rapis teneram ad virum

Virginem, o Hymenaeae Hymen,

Hymen o Hymenaeae:

5

CARM. LXL.

Tanta est huius carminis suavitas et dulcedo, ut eius lectio largiter compenset grave illud taedium, quod passim creat abominabilis et pudenda Catulli obscenitas. Est *Epithalamium* in *Nuptias Iuliae et Manlii*, in quo poeta studioso sectatus et complexus est ea, quibus nuptialis dies apud Romanos celebrari et transigi solebat. — Iuvat omne huius carminis argumentum in haec pauca redigere: Primum poeta solemnī more Hymenaeum, ut deum secundum et propitium, dictis nuptiis adesse, laeta carmina canere, inter tripudia facem nuptialem quater, et venustissimae puellae cum Manlio nuptias divina sua praesentia sancire et confirmare iubet. Tum ad virgines, quae adsunt, se convertit, et earum esse ait, ut Hymenaeum mutuis simul carminibus advocent, et precibus, quibus ille ad sponsum sponsamque quovis felicitatis genere mactandos permoveatur, suas iungant. Ipsa muna et beneficia, quae singulari Hymenaei favori et divinitati debeantur, inde a vers. 51. usque ad v. 75. enarrantur. — Iam sequitur vivis coloribus expressa tam pompae nuptialis, quam ipsius pulcherrimae sponsae, decenter incidentis et furtivas lacrimas demittentis, descriptio, dum chorus virginum canit. — Inde a versu 121. puerorum chorus cantare incipit. Ritus nuptiales commemorantur; fausta vota nuncupantur; sponsus et sponsa laudibus extolluntur; bona praecepta usque ad carminis

finem adsparguntur. — *Aulus Manlius Torquatus* idem esse videtur, cuius singularem in se amorem et amicitiam magnifice Catullus extollit infra in *Elegia* mollissimo animo composita et Manlii nomini inscripta, LXVIII. — De Inscriptio-
ne huius carminis, quam exhibent veteres Editiones: *Epithalamium*, observat *Muretus* haec: *Est hoc carmen quidem nuptiale, nec tamen proprie Epithalamium; nam Epithalamia canebantur a virginibus, cum iam nova nupta in lecto viri collocata esset.* Sed a carmine, in quo virginum puero-
rumque chorus canens et sponsam ad sponsi domum usque comitans ipsamque domum intrans inducitur, latiore certe sensu, haud, puto, aliena esse videtur Inscriptio: *Epithalamium*. — Cae-
terum hoc totum carmen spirat poetam quendam Graecum, quem Catullus in eo componendo ante oculos habuisse videtur. — Quod ad metrum attinet, pro dactylo nonnunquam trochaeus, et in prima sede versus quarti pro trochaeo spondeus positus est.

1. *Collis Heliconii Cultor.* Hymenaeus, ut filius (*genus*) Uraniae, maternam quasi sedem in Helicone habet.

3. *rapis.* quasi puellae non sponte Hymenaei nutum sequantur, sed vi quadam ab eo ex virginum societate abducantur. Quod bene respondet modestiae illi, qua virgines nuptias, quas mente requirunt, refugere videntur.

4. *o Hymenaeae Hymen* cett. repetitum et multiplicatam nomen

Cinge tempora floribus
 Suaveolentis amaraci.
 Flammeum cape: laetus huc
 Huc veni, niveo gerens
 Luteum pede soccum:

10

Excitusque hilari die,
 Nuptialia concinens
 Voce carmina tinnula,
 Pelle humum pedibus, manu
 Pineam quate taedam.

15

Namque Iulia Manlio,
 Qualis Idalium colens
 Venit ad Phrygium Venus
 Iudicem, bona cum bona
 Nubit alite virgo:

20

Hymenaei refer ad morem, qui regnat in cantibus. cf. Aristoph. in Avv. 1740.

6. *Cinge temp. flor.* de corollis, quibus tempora cingebant sponsae, vid. *Paschal.* de Coron. II, 16. *Peculiarem libellum de coronis nuptialibus* scripsit *Maderus*, *Helmst.* 1688.

8. *Flammeum*, veli vel tegminis quoddam genus, quo sponsae in pompa nuptiali vultum obtegere solebant; dictum, ut videtur, a *flammeo* (flammae instar radiante) colore, nos: *Feuerfarbe*. *Lucan.* II, 361. *Lutea demissos velarunt flammæa vultus.*

10. *soccum*. — *soccus* calceamenti genus, quod diebus laetis vel festis tam puellae elegantiores, quam pueri virique molliores placendi causa gestare solebant; horum soccorum color fuit *luteus*, h. e. *croceus*, *flavus*, splendide lucens, nos: *goldgelb*. De omni soccorum usu egit *Balduinus de Calc. Antiq.* cap. XVI.

12. *Voce tinnula*, sonos tenues, acutos clarosque edente, clarisona, unde *Hymenaeus* apud *Callimachum* *Hymn.* in *Del.* 296. dicitur *σύνηγος*.

14. *Pelle hum. ped.* festive pro:

salta, ut *alterno pede terram quater* pro: saltare, apud *Horat.* *Od.* I, 4, 7. De more, quo laetitiae exprimentae causa saltando iacebat *Hymenaeus* in pompa nuptiali, cf. *Homer. Iliad.* XVIII, 493. — *Pineam quate taedam*, facem e ligno pineo sectam. *Homer. l. l.* 492. *δαίδων ἔπε λαμπομενάων*.

16. *Iulia*, vel, ut veteres quidam *Codd.* exhibent, *Iunia*, vel secundum *Codicem Dresd.* *Vinia*, e gente obscura et ignobili orta esse videtur. Nam si illa prognata fuisset e gente nobili, haud dubie de eius nobilitate adiecisset aliquid *Catullus*.

17—20. *Qualis cett.* eleganter pro vulgari: cuius pulchritudo non superatur *Veneris* pulchritudine. — *Idalium*, cf. *supr.* XXXVI, 12. Comparat autem *Catullus* venustatis formam *Iuliae* non cum quotidiana, ut ita dicam, *Veneris* venustate, sed cum illa, qua *Venus*, omnia pulchritudinis lenocinia expromens et summa arte ad placendum sese componens, una cum *Minerva* et *Iunone* pulchritudinis spectatori et iudici, *Paridi*, se conspiciendam obtulit.

Floridis valuit enitens	
Myrtus Asia ramulis,	
Quos Hamadryades Deae	
Ludicrum sibi rescido	
Nutrient humore.	25
Quare age, huc aditum ferens	
Perge linquere Thespiæ	
Rupis Aonios specus,	
Lympha quos super inrigat	
Frigerans Aganippe:	30
Ad domum dominam voca,	
Coniugis cupidam novi,	
Mentem amore revinciens,	
Ut tenax hedera huc et huc	
Arborem implicat errans.	35

21 — 25. *Floridis velut cett.* Sensus: Iulia nitet et efflorescit sicut myrtus, quam Hamadryades sovent nutriendque, ut sub eius ramis sive umbra hilaritati et lussibus indulgeant. — *Asia*, intellige *Asiam* paludem in Lydia, regione Asiae ad Caystrum, ubi fuit *myrtetum*. — Comparatur autem Iulia opportune cum *myrto*, quia illa ut sponsa nunc gestabat corollam myrteam. Aequè opportune cum hoc loco vetus meus candidissimi pectoris amicus *Mitscherlichius* ad Hymn. in Cererem p. 116 comparat Aristoph. Avv. v. 1099. — *Ludicrum*, ut haberent Hamadryades amoenum et umbrosum locum, quo luderent. — *rescido humore*, pro: roris humore, vel simpliciter pro: rore. Plin. IX, 10. *Testudines rescido humore viventes*.

27. 28. *Thespiæ Rup. Aon. spec.* Heliconem, qui inde a Thespiis, urbe Boeotiae, in altum surgere incipit.

29. 30. *Lympha quos cett.* iungo: quos (specus, quod antrum) *Aganippe* (fons Heliconis), *lympha frigerans* (aquae suae frigore refrigerans), *super* (desuper, e superiore iugi loco) *inrigat* (destillan-

do adspersit). *Lympha Aganippe* pro vulgari: *lympha Aganippes*. Pro *lympha* sunt qui malint: *Nympha*.

31. Pro *Ac*, quod friget in hac incitatione oratione, dedi *Ad*; simpliciter enim *vocare domum* est vocare aliquem, ut domum redeat, revocare; at Iulia nondum in sponsi domo habitabat, sed primum, ut ibi habitaret, *ad eam* pergebat. Confirmatur autem lectio *ad plurimum* Codd. auctoritate. — *dominam*. lepide tam puellae, quam matronae dicuntur *dominae*, quia in eos, a quibus amantur, tanquam serviliter sibi addictos, imperium exercent.

33 — 35. *Mentem revinciens cett.* Sensus: dum mentem sponsae cum mente sponsi firmiter iungis et conglutinas, more hederæ, quæ huc illuc serpens mutuis amplexibus arboris trunco implicatur. — Natura hederæ, arboris trunco vel alii rei obiectæ sese applicantis et tenaciter ei adhaerentis, passim translata est ad mutuos amantium amplexus, sive ad amores gratissima compede vinctos. Hor. Od. I, 26, 20. *Damalis* — *Lascivis hederis ambitiosior*, et Epod. XV, 5. cf. *Interpr.* ad h. l. — *he-*

Vos item simul integras
 Virgines, quibus advenit
 Par dies, agite in modum
 Dicite: O Hymenace Hymen,
 Hymen o Hymenace: 40
 Ut lubentius, audiens
 Se citatier ad suum
 Munus, huc aditum ferat
 Dux bonae Veneris, boni
 Coniugator amoris. 45
 Quis Deus magis ac magis
 Est petendus amantibus?
 Quem colent homines magis
 Coelitum? O Hymenace Hymen,
 Hymen o Hymenace. 50
 Te suis tremulus parens
 Invocat, tibi virgines
 Zonula solvunt sinus,
 Te timens cupida novus
 Captat aure maritus. 55
 Tu fero iuveni in manus
 Floridam ipse puellulam
 Matris e gremio suae

dera errans (αἰσὸς πολυκλάρης).
 Cic. Cat. Mai. 15. *serpens multi-*
plici lapsu et erratico.

38. *in modum. per modum intel-*
lige certos sonos et numeros, ad
quos vox cantantis temperari et
inflecti debet; nos: harmonisch
einstimmen.

43. *ad suum Munus, scilicet ut*
coniugium firmet et bonum fau-
stumque esse iubeat. Hoc enim
ad nuptiarum praesidis munus per-
tinet.

46. *magis ac magis, pro vulga-*
ri: magis magisque; pro inepta
lectione ah, et pro multo ineptio-
re amatis (quamvis illa exhibe-
tur in plurimis Codd.) Est peten-
dus amantibus, rectissime iam Cl.
Silligius secundum Vossium et
Guarinum recepit ac.

48. Bene Guar. et Muretus ef-
 ferunt *colant* pro: *colent*.

51. *suis, sc. filiabus; invocat, ut*
filias ad gentem propagandam nu-
p-tiarum solemnitate cum maritis
iungas. — tibi, tuis auspiciis.

53. Zon. sol. sin. vid. supr. ad
 II, 13.

54. 55. *Te tim. cett. iunge: no-*
vus maritus cupida aure captat ti-
mens (paulo timidior, ut iuvenis a-
moris mysteriis nondum initiatus)
te (carmina, quae in honorem tuum
a choro puerorum et virginum de-
cantantur). — Pro timens prolata est
lectio tumens (sc. libidine); mode-
stius certe est timens quam tumens.

56. *fero iuveni. significanter iam*
iuvenis dicitur ferus, qui nondum
amoris potentia mitigatus ferox
adhuc est et indomitus.

Dedis, o Hymenaeae Hymen,
Hymen o Hymenaeae. 60

Nil potest sine te Venus,
Fama quod bona comprobet,
Commodi capere: at potest,
Te volente. Quis huic Deo
Compararier ausit? 65

Nulla quit sine te domus
Liberos dare, nec parens
Stirpe iungier: at potest,
Te volente. Quis huic Deo
Compararier ausit? 70

Quae tuis careat sacris,
Non queat dare praesides
Terra finibus: at queat,
Te volente. Quis huic Deo
Compararier ausit? 75

Claustra pandite ianuae,
Virgo adest. Viden', ut faces
Splendidas quatiunt comas?
Sed moraris, abit dies;
Prodeas, nova nupta. 80

59. *Dedis.* — *dedere aliquid alicui* dicitur passim simpliciter pro: dare alicui aliquid, sed hoc loco, ut observat Muretus, est quiddam plus, scilicet pro: dare alicui aliquid, quod ei sit proprium et perpetuum; in hanc sententiam apud Virg. Aen. I, 73. Iuno, quasi esset Hymenaeus, dicit Aeolo: *Deiopeam Connubio iungam stabili propriamque dicabo*. Similiter *dedere* infr. LXIV, 375. *Dedatur cupido iam dudum nupta marito*.

61—64. *Nil potest cett.* Sensus: Sine te Venus non potest id *commodi capere* h. e. id assequi, ut amantibus fiat, quod bona fama comprobet; at potest, si tu accesseris, Hymenaeae, et tua benevolentia amores solemnem nuptiarum ritu confirmaveris. Catullus observatus est Claudiano in Epithal. Pall. et Celer. 83. *nullum iun-*

sisse cubile Hoc sine (Hymenaeo), *nec primas fas est attollere taedas*.

66. *sine te*, sine tuis auspiciis.

67. *Liberos*, nempe legitimos h. e. e iusto matrimonio prognatos. — *nec parens Stirpe iungier*, nec parentis nomen et genus stirpe propagari ad posteros.

72. *praesides*, rerum publicarum administratores, qui debebant esse filii e legitimo matrimonio procreati.

73. *finibus*, sc. imperii, imperio.

78. *Splend. quat. com.* eleganter pro: coruscant, rutilant, scintillant; radii, quos ignis, faces, stellae cett. fundunt, apposite ad rei imaginem passim apud poetas dicuntur *comae*, *crines*. Ipsum solem *ignicomum* dixit Auson. Epist. VII, 8.

Tardat ingenuus pudor,
 Quae tamen magis audias
 Flet, quod ire necesse sit.
 Sed moraris, abit dies;
 Prodeas, nova nupta.

85

Flere desine. Non tibi,
 Aurunculeia, periculum est,
 Ne qua femina pulchrior
 Clarum ab Oceano diem
 Viderit venientem.

90

Talis in vario solet
 Divitis domini hortulo
 Stare flos hyacinthinus.
 Sed moraris, abit dies;
 Prodeas, nova nupta.

95

Prodeas, nova nupta, si
 Iam videtur, et audias
 Nostra verba. (Viden' faces
 Aureas quatiant comas.)
 Prodeas, nova nupta.

100

Non tuus levis in mala
 Deditus vir adultera,

81—83. Hic locus aperte corruptus (quis enim Catullum tam perplexe scripsisse existimet?) non nisi praesente quodam remedio sanari posse videtur. Hoc suppeditent, qui tale suppeditare possunt. Interim hunc qualemcumque sensum inde extorquere studui: „Ingenuus quidem pudor iam per se tardat, Iulia tamen, audias, quod necesse sit ire (dum ad eundem impellitur), *magis flet*, effusius lacrimat, et proinde effusius lacrimando retardatur.”

86—90. *Aurunculeia*. e gente Cottaram, quorum cognomen *Aurunculeius* fuerit (vid. Läv. in Freinsheim. Suppl. CIV, 57. Caesar. de B. G. II, 11.), orta esse putatur *Iulia*, unde illa cognomen *Aurunculeia* traxisse videtur. — *Non tibi periculum est, ne qua femina cett. elegantissime pro vul-*

gari: Non tibi verendum est, ne ulla unquam femina extiterit te pulchrior; *Clarum ab Oc. d. Vid. ven.*, clarum solis ab Oceano prodeuntis lucem conspexerit.

91—93. *Talis in vario cett.* exempla comparationis pulchrae puellae cum flore, in horto aliquo mirifico enitente et exsplendescente, ubique apud poetas obvia; cf. infr. LXII, 89 seqq. — *vario*, ubi flores varii coloris nascuntur.

97. *si iam vid.* iam mollius poeta tractat Iuliam, dum eam blandiore hortatu ad festinationem percellere studet. — *et audias Nostra verba*, neve responsas preces nostras.

99. *Aur. quat. comas*. Sic apud Val. Flacc. IV, 92. *vel dicitur auricomus*. cf. supr. v. 78.

102. *Deditus in mala adultera*, ut *ardere in aliqua* apud Ovid. Met. VIII, 50. et passim.

Probra turpia persequens,

A tuis teneris volet

Secubare papillis:

105

Lenta qui velut assitas

Vitis implicat arbores,

Implicabitur in tuum

Complexum. Sed abit dies;

Prodeas, nova nupta.

110

* * *

* * *

* * *

O cubile, quot (o nimis

Candido pede lecti)

115

Quae tuo veniunt hero,

Quanta gaudia, quae vaga

Nocte, quae media die

Gaudeat. Sed abit dies;

Prodeas, nova nupta.

120

Tollite, o pueri, faces:

* * *
* * *
* * *

106—109. *Lenta qui cett. sed ille in tuum complexum implicabitur, sicut vitis lenta implicatur arboribus prope positis. — Vites apud veteres non sicut apud nos palis, sed arborum, praecipue ulmorum et platanorum, truncis applicari et sic educi solebant. Vites igitur amplectebantur quodammodo arborum truncos, et hic amplexus ad amantium vel coniugum amplexum translatus est. Hinc suaviter vites maritare arbores dicuntur. Horat. Epod. II, 9. 10. Ergo aut adulta vitum propagine Atlas maritat populos. Plin. XVIII, 28. Populus alba vitibus nupta. — Implicabitur in tuum complexum. Ovid. Heroid. V, 47. Non sic appositis vincitur vitibus ulmus, Ut tua sunt collo brachia nexa meo. — Similiter de mutuo amore et mutuis amplexibus in hoc carmine supr. v. 84. 85. hedera tenax huc illuc errans arborem implicare dicitur.*

Ad hanc lacunam, quae tres versus absorbuit, confluerunt plures, qui operam in ea explenda ponerent, vel potius perderent. Nam quidquid in eiusmodi lacunis explendis affertur, comportatur, excogitatur, non vetustatis honore et auctoritate ornari, sed pro adulterino ingeniorum fetu haberi solet. Itaque ne verbum quidem addam.

116. *veniunt*, obveniunt, obtinunt, *hero*, novo marito.

117. *gaudia*, quae percipiuntur ex amoribus. — *gaudia gaudere*. Terent. Andr. V, 5, 8. Nam hunc scio mea solide solum gavisurum gaudia. — *nox vaga*, quae non stat vel consistit, sed currit et ulterius usque promovetur; sic *vagus sol*, *vaga luna*.

121. *Tollite*, sc. in altum, agitate.

Flammeum video venire,
Ite, concinite in modum:
Io Hymen Hymenaeae io,
Io Hymen Hymenaeae.

125

Neu diu taceat procax
Fescennina locutio;
Neu nuces pueris neget
Desertum domini audiens
Concubinus amorem.

130

Da nuces pueris, iners
Concubine. Satis diu
Lusisti nucibus. Lubet
Iam servire Talassio.
Concubine, nuces da.

135

Sordebant tibi villicae,
Concubine, hodie atque heri:

122. *Flammeum*, sponsam flammeo oblectam; vid. supr. ad v. 8.

126. 127. *procax Fescennina locutio*. intellige carmina temere composita, procacia, lasciva, in iocis salibusque nuptialibus versantia; nomen traxerunt a *Fescennia*, oppido Etruriae, ubi primum eiusmodi carmina diebus nuptialibus licentius iactata esse dicuntur. Horat. Epist. II, 1, 145. vocat haec carmina *Fescenninam licentiam*. vid. Serv. ad Virg. Aen. VII, 695. cf. Liv. VII, 2.

128 — 130. *Neu nuces cett. iunget et explica: Neu concubinus, audiens amorem domini* (qui concubini adhuc fuerat dominus) per nuptias ab eo *desertum* et finitum esse, *neget nuces pueris*, denegat ob invidiam pueris nuces, quas illi spargunt, h. e. neve cesset puerilia relinquere pueris. Scilicet apud Romanos vigeat mos die nuptiali spargendi nuces, quas raperent et iis luderent pueri, quo quidem tam sponsus quam concubinus moneretur nunc tempus adesse, quo finis imponendus esset puerilibus. Hinc Persius Sat. I, 10. *relictis nucibus* pro: relictis puerilibus. Copiose de hoc more nuces

spargendi disputat *Casaubonus* ad I. I. Persii et *Cerda* ad Virg. Eclog. VIII, 30. ubi est: *sparge, marite, nuces*. Ceterum vulgari more apud Romanos pueri solebant *ludere nucibus*. Apud Hor. Sat. II, 8, 172. *Oppidius* ad filium *Aulum*: *postquam te talos, Aule, nuceasque Ferre sinu lato, donare et ludere vidi*. — *Concubinus*, mollis puer, cinaedus, *παρὰκοίτης*.

131. *iners*, significanter de effectu libidinis, quae cinaedos reddit inertes, ignavos, infirmos et stupidos.

133. *Satis diu Lus. nuc.*, satis diu, ut puer nucibus ludens, tractasti puerilia.

134. *Lubet iam servire Talassio*, nunc facere, quod fieri iubet *Talassius*, *Hymenaeus*. Iam vero, cum iustae nuptiae novum maritum iuberent abstinere, quibus ille adhuc indulserat, amoribus, suavior molliis puer non amplius domini amoribus, sed *Hymenaeo servire* iubetur. Unde *Hymenaeus* dictus sit *Talassius*, docet Liv. I, 9.

136 — 139. *Sordebant tibi cett. revocata vetere lectione villicae* hic locus vexatissimus funderet mihi videtur sensum fere hunc: De-

Nunc tuum cinerarius
 Tondet os. Miser, ah miser
 Concubine, nuces da. 140
 Diceris male te a tuis,
 Unguentate, glabris; marite,
 Abstinere: sed abstine.
 Io Hymen Hymenaeae io,
 Io Hymen Hymenaeae. 145
 Scimus haec tibi, quae licent,
 Sola cognita: sed marito
 Ista non eadem licent.
 Io Hymen Hymenaeae io,
 Io Hymen Hymenaeae. 150
 Nupta tu quoque, quae tuus
 Vir petet, cave ne neges,
 Ne petitum aliunde est.
 Io Hymen Hymenaeae io,
 Io Hymen Hymenaeae. 155
 En tibi domus ut potens

spiciebas (*hodie atque heri*) adhuc, concubine, mulierculas in villis habitantes, nimis scilicet credens colori tui oris, quod nunc tondet cinerarius. — *Cinerarius* non tantum capillos calamistro crispasse, sed etiam succrescentem barbam novacula totondisse videtur. — *hodie atque heri*, ἡδὲς καὶ τῆςμεσσορ, ἡδὲς καὶ παρῶν; vid. *Wesseling.* ad *Diodor.* Sic. II, 5. et ad *Herodot.* II, 53. — *Miser, ah miser!* dum ridet poeta concubini sortem, simulanter miserationem prae se fert.

141—143. *Diceris male* cett. Tu, marite, qui hodie unguentis delibutus es, diceris (*male*) aegre abstinere te a (*glabris*) pueris tuis mollibus et imberbibus. — *abstinere aliqua re et abstinere se aliqua re* est unum idemque.

146. 147. *Scimus* cett. scimus te in consuetudine cum mollibus pueris haec sola, quae licent, cognita et comperta habere, sive: te haec sola perpetrasse et exer-

cuisse. Quae usus docet et experientia, in re Venerea quoque cognosci dicuntur. — *Ista eadem*, pro simplice: eadem; non raro enim ad *idem*, rei augendae causa aliud pronomen additur. *Cic. Pro Leg. Manil. c. 7. Idem iste Mithridates.* Post redit. in *Sen. c. 13. ipse ille animus i d e m meus.* — In voce marito vocalem o absorbet in versu sequente i.

151—154. *Nupta tu quoque* cett. Tu quoque, nupta, noli repudiare, quas vir tuus apud te percipere cupiet, amoris delicias, ne ille hoc nomine sectetur et adeat alias mulierculas.

156—163. *En tibi* cett. mutata distinctione et missis ineptis lectionibus explicandus mihi hic locus videtur sic: En tibi quam potens et beata est domus viri tui! Quo quidem viro, tanquam (*tibi-cine*) huius domus fulcro, serviat haec domus tibi ut dominae ad extremum usque vitae terminum. — *potens* refer ad gentis nobilitatem

Et beata viri tui!
 Quo tibi sine serviat,
 (Io Hymen Hymenaeae io,
 Io Hymen Hymenaeae) 160
 Usque dum tremulum movens
 Cana tempus anilitas
 Omnia omnibus annuit.
 Io Hymen Hymenaeae io,
 Io Hymen Hymenaeae. 165
 Transfer omine cum bono
 Limen aureolos pedes,
 Rasilemque subi forem.
 Io Hymen Hymenaeae io,
 Io Hymen Hymenaeae. 170
 Adspice, unus ut accubans
 Vir tuus Tyrio in toro
 Totus imminet tibi.
 Io Hymen Hymenaeae io,
 Io Hymen Hymenaeae. 175

et auctoritatem, *beata* ad gentis opulentiam. *lectio tibi sine* debetur *Vossio*, quae certe ad corruptae lectionis ductus: *quae tibi sine sine servit*, proxime accedit. *Quis ferat sine sine usque ad vitae finem!* — Ceterum apposite maritus vocatur *tibicen*, quia in marito, tanquam in columna, *omnis domus* (ut utar verbis Virgilii Aen. XII, 59.) *inclinata recumbit*.

161—63. *Usque dum cett.* en artem mirificam, qua poeta simplicem sententiam usque ad mortem luculentissime exornavit! Iunge: *Usque dum* (donec) *cana anilitas, movens tremulum tempus, omnibus* (quidquid est haeredum) *omnia* (bona) *annuit* (annuendo cedit). — *tempus* pro plurali temporum, ut apud Cic. Auct. ad Herenn. IV, 55.

166—68. *Transfer om. cum bono cett.* Sponsa, cum sponsi domum ingroderetur, a paranympis trans limen portata esse dicitur, ideo, ut videtur, ne illa pedem limine offenderet, quod ad rem in-

fausti ominis referebatur. Alii hunc morem referunt ad sponsae simulationem, quasi illa invito et repugnante animo virginitalis honorem exuat. — *aureolos*, pulchros, ut *aurea Venus, aureus invenis*. — *forem rasilem*, ascia levigatam.

171. *unus*, praee aliis eminens, egregius; vid. supr. XXII, 10. — *accubans*, sc. mensae geniali, ubi sponsus cum aequalibus adventum sponsae expectabat.

172. *Tyrio in toro*, lecto tricliniari, cui instratum erat peristroma purpureum. — *Accubare* autem sponsus cum aequalibus solebat mensae, donec sponsae cum comitatu appropinquantis nuntio inde avocaretur; hinc Epithalam. seq. v. 3. *Surgere iam tempus, iam pingues linquere mensas: sum veniet virgo, iam dicitur Hymenaeus*.

173. *Tot. imm. tibi*, ardentissimo amore flagrans tuos amplexus appetat, vel in tuos amplexus ruat.

Illī, non minus ac tibi,
 Pectore uritur intimo
 Flamma, sed penite magis.
 Io Hymen Hymenacee io,
 Io Hymen Hymenacee. 180

Mitte brachiolum teres,
 Praetextate, puellulae;
 Iam cubile adeant viri.
 Io Hymen Hymenacee io,
 Io Hymen Hymenacee. 185

Vos bonae senibus viris
 Cognitae bene feminae,
 Collocate puellulam.
 Io Hymen Hymenacee io,
 Io Hymen Hymenacee. 190

Iam licet venias, marite;
 Uxor in thalamo est tibi
 Ore floridulo nitens,
 Alba parthenice velut
 Luteumve papaver. 195

At, marite, (ita me iuvent

176—78. Illi, non minus cett. illius pectus aequae ac tuum amoris flamma uritur, sed penite magis, sed tectius et penitius, dum flammam, qua uritur, ex pudore virginali dissimulat.

181—90. Iam alloquitur poeta praetextatos et feminas pronubas, a quibus sponsae in lectum novi mariti deducebantur et in eo collocabantur. — Mitte puellulas brachiolum. qui recedunt ab aliquo, quem deducebant, eius brachium e manibus dimittunt. — Praetextate. Festas: praetextati (pueri ingenui) tres nubentem deducunt: unus, qui facem praefert, duo, qui nubentem ducunt.

183. Iam cubile adeant viri, nimirum sponsa et pronubae.

186. 87. Vos bonae cett. fuerunt igitur pronubae honestae matronae, quarum in amore fides et castitas sanctitas maritis senibus longo usu cognita h. e. spectata fuerat.

194. parthenice vel parthenium, herba, ut ex hoc loco patet, albi coloris; putatur esse herba, quae in patrio sermone vocatur: Mutterkraut.

195. Luteumve papaver. per colorem luteum designari colorem pulcherrime splendentem, vel iade potest intelligi, quod diebus festis, laetis, praecipue diebus nuptialibus, vestes, socci (cf. supr. in hoc Carm. v. 10.) et alia luteo colore tincta gestari solebant. Eiusmodi color comparatur cum papaveris coloribus. Aurora lutea apud Virg. Aen. VII, 26. Scilicet apud Romanos una voce (e. c. per vocem caeruleus, purpureus, luteus, flavus) plures colores, qui sibi essent affines, expressi sunt. Disputavimus olim de hac re in Commentatione de Veterum coloribus, Gothae. 1788.

Coelites) nihilominus Pulcher es, neque te Venus Negligit. Sed abit dies: Perge, ne remorare.	200
Non diu remoratus es. Iam venis. Bona te Venus Iuverit: quoniam palam Quod cupis capis, et bonum Non abscondis amorem.	205
Ille pulveris Africi Siderumque micantium Subducatur numerum prius, Qui vestri numerare volt Multa millia ludi.	210
Ludite, ut lubet, et brevi Liberos date. Non decet Tam vetus sine liberis Nomen esse, sed indidem Semper ingenerari.	215
Torquatus, volo, parvulus Matris e gremio suae Porrigens teneras manus, Dulce rideat ad patrem Semihiantem labello.	220

197. *nihilominus*. quamvis sponsa est pulcherrima, nihilominus cett.

198. *neque te Venus negligit*, neque tibi Venus in distribuendis pulchritudinis muneribus noverca fuit.

204. *bonum*, honestum, honorificum.

206. *pulveris Africi*. vulgo legitur: *pulvis Erythraei* vel *Erythrii*; sed quis sibi persuadeat Catullum *pulvis* in genitivo pro *pulveris* scripsisse? Huc accedit, quod teste Statio omnes MSS. et editiones antiquissimae constanter servant *pulveris*. Non dubitavi igitur cum Cl. Silligio recipere lectionem, quam proposuit N. Heins. in *Not. ad Cat.*: *pulveris*

Africi; est certe haec lectio plana et usui loquendi bene accommodata. — Ceterum immensum basiorum numerum Catullus supra quoque VII, 2 seqq. cum immenso siderum et arenae numero comparavit.

213. *vetus Nomen*, gentem tam veterem et nobilem.

214. *sed indidem* cett. sed decet ex eadem gente novos usque subnasci nepotes.

216 — 20. *Torquatus, volo* cett. hi quinque versiculi haberi possunt pro tabula, in qua puellus, qui teneras manus e matris gremio porrigit et semihiantem labello ad patrem ridet, ab elegante quodam pictore ad vivum expressus conspicitur.

Sit suo similis patri
 Manlio, et facile insciis
 Noscitur ab omnibus,
 Et pudicitiam suae
 Matris indicet ore.

225

Talis illius a bona
 Matre laus genus approbet,
 Qualis unica ab optima
 Matre Telemacho manet
 Fama Penelopeo.

230

Claudite ostia, virgines:
 Lusimus satis. At, boni
 Coniuges, bene vivite, et
 Munere assiduo valentem
 Exercete iuventam.

235

CARMEN LXII.

CARMEN N U P T I A L E.

I u v e n e s.

Vesper adest, Iuvenes, consurgite, Vesper Olympo

221. *similis patri*. nati similitudo cum patre tam matris castitatem quam prolis integritatem probat; et hoc est ore patrem referre Virg. Aen. IV, 329.

222. *insciis*. qui in conspectum puelli veniunt, quis eius pater sit, inscii, statim ex puelli lineamentis patrem agnoscunt.

226 — 30. *Talis — qualis cett.* Sensus: Qualis est et manet singularis illa fama optimae matris Penelopes, quae unicum ex Ulyse peperit filium, Telemachum, referentem plane ore et lineamentis patrem, tali castitatis laude bona Iulia pariat filium, patri Torquato simillimum.

231. *ostia*, sc. thalami.

234. *Munere assiduo*, assiduo coniugalibus amoris fructu.

CARM. LXII.

Quibus nuptiis hoc carmen dictum fuerit, neque ex titulo ali-

quo ei praefixo, neque ex ipso carmine intelligi potest. Est carmen nuptiale, et quidem alternum, sub sponsae adventu ad aedes sponsi a iuvenum et puellarum choro decantatum. — Fuerunt plures, qui hoc carmen coniunctim quidem cum praecedente scriptum, sed coniunctim, illud quidem, in quo Catullus loquitur, genti, quae nuptias celebraret, hoc iuvenum et puellarum choro, qui illud caneret, a Catullo oblatum esse statuerent. Neque ego ab eorum sententia me alienum profiteor. — Fecisse mihi videtur Catullus, quod fere fecit Horatius; hic ut *chori doctor* (*χοροῦ διδάσκαλος*) tradidit Carmen Saeculare, quod ludis Saecularibus, ille Carmen Nuptiale, quod die nuptiali Iuliae et Manlii a iuvenum virginumque choro redderetur. — Argumentum huius carminis est fere hoc: v. 1—5. Exorto Hespero et appropinquante

Expectata diu vix tandem lumina tollit.
Surgere iam tempus, iam pingues linquere mensas;
Iam veniet virgo, iam dicetur Hymenaeus.
Hymen o Hymenae, Hymen ades o Hymenae.

5

P u e l l a e.

Cernitis, innuptae, iuvenes? consurgite contra.
Nimirum Oetaeos ostendit Noctifer ignes.

pompa nuptiali aequales Manlii a mensa geniali exsiliunt et ad canendum se parant. — v. 6—10. Puellae, cum iuvenum ad canendum prosilientium alacritatem animadvertunt, haud vulgare quid eos minari iudicant timentque. — v. 11—19. Eadem cura subit animos iuvenum, cum illi puellas meditabundas contra se in medium procedere vident. Itaque nunc missis levioribus ad severitatem, quam postulat victoria, se invicem excitant et exhortantur. — v. 20—25. Puellae Hespero exprobrant saevitiam, qua nunc filiam e matris sinu avulsam ardenti iuveni tradat. — v. 26—31. Iuvenes extollunt Hesperum ut sidus incundissimum, cuius fausto splendore stabiliantur et confirmentur inita amorum foedera. — v. 32—35. Puellae Hesperum ut furem et raptorem puellarum exagitant. — v. 36—38. Quid tum, respondent iuvenes, si puellae simulate carpant, quem animo requirunt! — v. 39—48. Iam sequitur locus, quo vix ullus antiquitati debetur dulcior et venustior. — Puellae comparant sponsam cum flore, cuius in secreto horto nati nitorem et pulchritudinem omnes, qui praetereunt, summa admiratione contemplantur et appetunt, at eundem decerptum et flaccescentem nihil plane curant. — v. 49 seqq. Iuvenes exemplo a puellis proposito egregie ad rem opponunt aliud a vitibus translatum. Quemadmodum, aiunt, vitis, non maritata (h. e. non annexa) arbori alicui, humi serpit et inculta manet, ita puella, non mariti amplexibus in-

haerens, magis despicitur, quam suspicitur. — Sub fine sponsa, ne diutius obluctetur iustis nuptiis, graviter monetur.

1. *Vesper* vel *Hesperus* similiter apud Virg. Georg. I, 251. *lumina accendere* et apud Claud. XIV, 1, 2. *lumina attollere* dicitur. Scilicet, ut satis notum, eadem stella *Vesper* vel *Hesperus* vel *Noctifer* vocatur, cum post solis occasum oritur, at *Lucifer* (φωσφόρος) vel *Venus*, cum ante solis ortum surgit.

3. *pingues*, ob pingues, unctas vel lautas, epulas, quae in mensis apponuntur.

4. *dicetur*. littera brevis ante *Hymenaeus* ut infr. LXIV, 20. Virgil. Aen. X, 720. et saepius alibi producit.

5. *Hymen o Hymenae, Hym.* cf. supr. ad Carm. LXI, 4.

7. *Nimir. Oct. ost. Noct. ign.* Vulgarem sententiam: „Scilicet Hesperus exortus est,” splendide poeta exornavit sic: Nimirum (*Noctifer*) Hesperus inde ab Oetae iugo splendorem igneum ostendit. Haec loquendi ratio repetenda est ab externa specie sive opinione, qua Solem, Lunam, stellas ante vel post montes oriri aut occidere putamus. — *Oeta* sive *Oete* mons fuit Graeciae sive limes Thessaliae australis, cuius iugum ab oriente ad occidentem porrigitur. Exitiisse igitur in hac regione videtur vetus quidam poeta, qui ad vulgi sermonem: „Luna vel Hesperus in Oetae ingo ortus est,” sese accommodaret eumque ad Graecorum imitatores propagaret. Cf. *Heynius* ad Virg. Eclog. VIII, 30.

Sic certe: viden' ut perniciouser exsiluere?
 Non temere exsiluere, canent quod visere par est.
 Hymen o Hymenaeae, Hymen ades o Hymenaeae. 10

I u v e n e s.

Non facilis nobis, aequales, palma parata est:
 Adspicite, innuptae secum ut meditata requirunt.
 Non frustra meditantur, habent memorabile quod sit.
 Nec mirum, tota penitus quae mente laborent.
 Nos alio mentes, alio divisimus aures. 15
 Iure igitur vincemur. Amat victoria curam.
 Quare nunc animos saltem committite vestros;
 Dicere iam incipient, iam respondere decebit.
 Hymen o Hymenaeae, Hymen ades o Hymenaeae,

P u e l l a e.

Hespera, qui coelo fertur crudelior ignis? 20
 Qui natam possis complexu avellere matris,

9. *Non temere.* nam qui ad rem aliquam tractandam bene praeparati accedunt, haud temeritatis vel levitatis culpam sibi contrahunt. — *canent quod visere par est.* lectionem quod, teste Silligio, tuentur plurimi vett. librr.; sed lectio *visere* ex meo sensu ferri omnino nequit; pro lectione quod Codicem Dresd. exhibere aiunt: quo, unde Vir Celeberr. Lackmannus eleganter hunc locum emendat sic: *quo sidere par est.* Equidem, cum Catullus reclamante metro non repetere posset verbum *canere*, eum scripsisse suspicor: quod *dicere par est*; et sic *dicere* (λέγειν) pro: *canere* v. 18. *Dicere iam incipient.*

12. *Adspicite, innuptae secum ut cett.* bene expressa est imago vel vultus eorum, qui tacite secum repetunt, quod coram aliis dicturi sint. — *meditata*, passive, mente agitata, mentis cogitata.

14. *tota pen. quae m. lab.* quippe quae (vel cum eae) totum animum intendant; scilicet, ut proferant quod memorabile sit. *Tota mente laborare iam est: tota animo studium in aliqua re pone-*

re. Iul. Caes. de Bell. Gallic. VII. cap. XXXI. *Nec minus, quam est pollicitus, Vercingetoris animo laborabat, ut reliquas civitates adiungeret.* Sic bene se habet hic versus, qui in Cod. Dresd. et aliis exsulat, sed a Vossio ex vetustissimo Thuaneo et aliis Librr. vett. revocatus est.

15. *Nos alio mentes, alio div. aures.* haec mentis perturbatio et aurium ad alia conversio orta videtur inde, quod iuvenes puellas ex adverso stantes limis oculis adspiciebant.

16. *Amat victoria curam, prudentiae, diligentiae, virtutis et severitatis studium.* Eurip. Phoeniss. 728. τὸ νικᾶν ἐστὶ πᾶν εὐβουλία.

17. *nunc saltem, sc. in hac re* gravioris momenti, a qua pendet gloria victoriae. — *animos committite vestros.* eleganter animos committere dicuntur, qui commissis h. e. coniunctis inter se animis uni eidemque rei communem operam dant.

20. 21. *Qui natam possis cett.* simillime supr. LXI, 56—59. Tu foro iuveni in manus Floridam

Complexu matris retinentem avellere natam,
 Et iuveni ardenti castam donare puellam?
 Quid faciant hostes capta crudelius urbe?
 Hymen o Hymenaeae, Hymen ades o Hymenaeae.

25

I u v e n e s.

Hesperere, qui coelo lucet incundior ignis?
 Qui desponsa tua firmes connubia flamma,
 Quod pepigere viri, pepigerunt ante parentes,
 Nec iunxere prius quam se tuus extulit ardor.
 Quid datur a Divis felici optatius hora?
 Hymen o Hymenaeae, Hymen ades o Hymenaeae.

30

P u e l l a e.

Hesperus e nobis, aequales, abstulit unam.
 Namque tuo adventu vigilat custodia semper.
 Nocte latent fures, quos idem saepe revertens,
 Hesperere, mutato comprehendis nomine eosdem.

35

I u v e n e s.

At lubet innuptis ficto te carpere questu.
 Quid tum, si carpunt, tacita quem mente requirunt?
 Hymen o Hymenaeae, Hymen ades o Hymenaeae.

P u e l l a e.

Ut flos in septis secretus nascitur hortis,

*ipse puellulam Matris e gremio
 suae Dedit.*

22. *retinentem*, sc. se in matris
 complexu, obliquantem.

26. *Hesperere*, qui coelo luc. inc.
 ignis? Comparant Homer. Iliad.
 XXII, 318. Ἑσπερος, ὃς κάλλιστος
 ἐν οὐρανῷ λατρεῖται ἀστὴρ. cf. Bion.
 Idyll. XVI, 2.

27. *tua flamma*, flammante tuo
 splendore.

28. *Quod*, id scilicet, quod cett.
 Convenientius quidem rationi
 grammaticae est quae, ut est in
 vet. libr. *Memmi*, sed maiore pro-
 babilitate quod in quae, quam quae
 in quod mutatum videtur.

29. *ardor*, fulgor, flamma.

30. *felici hora*, felici vespere,
 quo sponsus sponsae solemniter
 iungitur.

32. *Hesperus* — *abstulit unam*.
 Hesperus igitur est fur vel ra-
 ptor puellarum. Quod si sup-
 plexeris, sequentia bene huic ver-
 sui respondere intelliges.

34. *saepe*, refer ad *comprendis*.

35. *eosdem*, sc. fures; sed *Schra-*
derus in *Emendatt.* p. 15. felicis-
 sime pro *eosdem* legendum esse
 coniecit: *Eous*, h. e. *Lucifer*; sic
 enim Hesperus vocatur, cum ma-
 ne lucet. cf. *snpr.* ad v. 1. — Quia
 autem Catullum quos — *eosdem*
 scripsisse autumet?

36. *At lubet cett.* Supplendo
 quaedam oratio mihi cohaerere
 videtur sic: Tu, Hesperere, non es
 puellarum fur; at (*innuptis*) puel-
 lis lubet simulate te carpere fu-
 rem.

39 — 41. Non nova quidem est,

Ignotus pecori, nullo contusus aratro,
 Quem mulcent aurae, firmat sol, educat imber,
 Multi illum pueri, multae optavere puellae,
 Idem cum tenui carptus defloruit ungui,
 Nulli illum pueri, nullae optavere puellae:
 Sic virgo, dum intacta manet, dum cara suis est. 45
 Cum castum amisit polluto corpore. florem,
 Nec pueris iucunda manet, nec cara puellis.
 Hymen o Hymenaeae, Hymen ades o Hymenaeae.

I u v e n e s.

Ut vidua in nudo vitis quae nascitur arvo,
 Nunquam se extollit, nunquam mitem educat uvam, 50
 Sed tenerum prono deflectens pondere corpus,
 Iam iam contingit summum radice flagellum;
 Hanc nulli agricolae, nulli ac coluere iuveni,

quae sequitur, virginis pulcherri-
 mae cum flore pulcherrimo com-
 paratio, sed haec, nisi coecus Ca-
 tullus me amor agit, similitum com-
 parationum est longe praestantis-
 sima. Cf. *Argum.* h. carm.

42. *Multi illum pueri cett.* ve-
 stigia Catulli legit Ovidius *Metam.*
 III, 253—55. de Narcisso: *Multi*
illum pueri, multae cupiere puel-
lae. Sed fuit in tenera tam dura
superbia forma: Nulli illum iuven-
es, nullae tetigere puellae. Virg.
 Aen. XI, 581. *Multae illam fru-*
stra Tyrrhena per oppida matres
Optavere nurum.

45. *Sic virgo cett.* sensus huius
 versus ex mea sententia est hic:
 Eiusmodi flori est similis virgo,
 (dum) donec est nondum marita-
 ta, (dum) donec cara et amabilis
 est suis, h. e. iis, quibuscum ei ar-
 ctior necessitudo intercedit.

46. *Cum castum amisit cett.*
 postquam castitatis florem decer-
 pit mariti libido, pro vulgari:
 postquam virgo facta est uxor.

49. *Ut vidua in nudo cett.* vitis,
 quae non arboris alicuius trun-
 cum, cui illa annexa sit, amplecti-
 tur, festivo dicitur *vidua*. Catul-
 lum imitatus est Horat. Od. IV,
 5, 20. *Et vitem viduas ducit ad*

arbores. Similiter apud eundem
 Od. II, 15, 4. *platanus* dicitur *cae-*
lebs. — *nudo arvo.* ager non ar-
 boribus consitus, vel quasi non
 vestitus arbustis, iam dicitur *nudus*.

51. *Sed tenerum prono cett.* ver-
 sus elegantissimus pro vulgari:
 sed ad terram deflectitur et incli-
 natur, quia non arboris, cui ap-
 plicetur, truncum habet.

52. *Iam iam contingit cett.* in-
 versa constructio pro: summum
 flagellum contingit radicem, h. e.
 ad radicem usque se demittit et
 delabitur. *Flagellum* est summa
 palmitis pars, quae, quia est tenuis
 et mollis, vel quia, ut praecedente
 versu dicitur, *tenerum corpus*
 habet, sine fulcro aliquo se tene-
 re non potest; sarmentum, nos:
ein Rebschöfsling.

53. *Hanc nulli agricolae cett.*
 Eiusmodi vitem in nudo agro na-
 scentem et huc illuc se temere
 diffundentem neque agricolae ne-
 que iuveni colere et curare so-
 lent; agricolae scilicet colunt cu-
 rantque vitem, quae more solito
 sata et ad certum ordinem dispo-
 sita sit; iuveni vero colunt cu-
 rantque vitem, dum agrum, ubi
 vitis seratur et disponatur, aratro

At si forte eadem est ulmo coniuncta marito,
 Multi illam agricolae, multi ac coluere iuveni: 55
 Sic virgo, dum intacta manet, dum inculta senescit:
 Cum par connubium maturo tempore adepta est,
 Cara viro magis, et minus est invisa parenti.
 At tu ne pugna cum tali coniuge, virgo.
 Non aequum est pugnare, pater quoi tradidit ipse, 60
 Ipse pater cum matre, quibus parere necesse est.
 Virginitas non tota tua est: ex parte parentum est:
 Tertia pars patri data, pars data tertia matri,
 Tertia sola tua est: noli pugnare duobus,
 Qui genero sua iura simul cum dote dederunt. 65
 Hymen o Hymenace, Hymen ades o Hymenace.

CARMEN LXIII.

DE ATTINE.

Super alta vectus Attis celeri rate maria,

proscindunt, iterant, tertiant; vid. Columella de Re Rustica II, 4.

54. *ulmo* — marito. cf. supr. ad LXI, 107.

56. *Sic virgo cott.* Sensus: cum eiusmodi vito, quae negligitur nec arboris trunco alligata e terrae solo in altum educitur, comparari potest virgo, quae inculta, h. e. inuupta et proinde sterilis, senescit.

57. *par connubium*, ubi inter marem et feminam magna est tam aetatis quam fortunae aequalitas; ad sententiam Deianirae apud Ovid. Heroid. Epist. IX, 32. *Si qua voles apte nubere, nube pari*, et paulo ante v. 29. *Quam male inaequales veniant ad aratra iuveni*, *Tam premitur magno coniuge nupta minor*. Legendum imprimis est in hanc sententiam Callimachi Epigramma primum. — *maturo*, iusto, cum virgo (ut loquitur Virgil. Aen. VII, 53.) *plenis annis nubilis et viro matura* est.

59. *tali*, tam nobilitate quam virtutibus conspicuo.

60. *Non aequum est cott.* non decet puellam repugnantis speciem prae se ferre contra eum, cui ab ipso patre sponsa tradita est.

65. *sua iura*. parentes enim iura sua, quibus filia nondum maritata subiecta fuit, novo filiae marito cedebant.

CARM. LXIII.

Attis, vel (pro varia huius nominis scriptura) *Atys* vel *Attis* vel *Attin*, fuit (ut in pauca conferamus quae de Attine contexuerunt fabularum architecti) iuvenis formosissimus, a Cybele adamatus. Hic nave advectus cum comitibus adit nemus Phrygium, ubi, cum Cybeles sacris (quae a Phoenicibus ad Phryges migrasse videntur) se consecrasset, furore correptus (uti inter tympanorum et cymbalorum strepitum et insanos clamores furere solebant Cybeles cultores) sese evirat. Postquam somnus furorem istum compescuerat, Attin, e somno ad se rediens et quid fecisset secum reputans, praecipite cursu ad mare ruit, la-

Phrygium nemus citato cupide pede tetigit,

crimat, semet ipsum damnat et, animum oculosque ad remotam dulcis patriae regionem convertens, querculas fundit miserrimas. Iam vero Catullus, dum totus est in describendo Attinis furore, ipse furore, non Cybeleio quidem, sed poetico, ad altiora et sublimiora rapitur. Haec igitur Attinis furoris descriptio, numeris insolitis et concitatoribus decantata, metro scilicet *Galliambo*, a Gallia, Cybeles sacerdotibus, qui tale cecinerint, ita dicto, haud exiguas huius carminis interpretibus et emendatoribus difficultates peperit, donec nostra aetate extiterunt

dumviri, Illustrissimus *Hermanus* et Celeberrimus *Nobbius*, qui certam normam vel metrum, ad quod illud exigendum sit, proponerent et sic de hoc carmine rectius constituendo et explicando egregie mererent. Quam quidem normam scitissime et solertissime ab illis concinnatam cum in compendium redegisset Vir Clarissimus mihi que tam munere quam amicitia Coniunctissimus, *Habichius*, illa huic carmini praefixa me haud levem apud huius carminis lectores gratiam initutum esse cum fiducia quadam arbitratus sum.

Versus Galliambicus constat ex duobus versibus Anacreonticis, quorum secundus catalecticus est, hac forma:

uuuu|uuuu|uuuu|uuu

Hos primarios et veluti natives numeros Ionicos a minore in prior hemistichio nunc versus 54. exhibet, in posteriore v. 60.

In ceteris vero huius carminis versibus ubique apparet *ἀνὰλασις*, iambicos, quos vel metri nomen requirit, numeros referens.

Puri versus *ἀνὰλασις* vovoi,

uu-u-u--|uu-u-u-

v. 14 et 85.

Iidem arsiu solutione variati:

uu-|uuu|u--|uu-u-u-u

v. 76 et 78.

uu-u-u--|uu-uuuuu

v. 82.

uu-|uuu|u--|uu-|uuu|uu

uuuu|u-|u--|uu-|uuu|uu

et contractione anacrusicos:

--u-u--|uu-uuuuu

uu-u-u--|--uuuuu

--u-u--|--u-u-u

v. 73.

--u-u--|--uuuuu

v. 86.

Dubiae vel rarae horum versuum mutandorum rationes sunt:

uu-|uuu|u-|-||uuuu|u-|uu

v. 91.

uu-|u-|--|-||uu-|uuu|uu

v. 87.

Sūpēr āltā vēstūs Attis cēlēri rātē mārīā

Phrygīum nēmus cītātō cūpīdē pēdē tētīgīt,

Adīitque ōpācā sīlois rēdīmītā lōcā Dēē.

Adiitque opaca silvis redimita loca Deae,
Stimulatus ubi furenti rabie, vagus animi,
Devolvit illa acuta sibi pondera silice.

5

Itaque ut relicta sensit sibi membra sine viro,
Et iam recente terrae sola sanguine maculans,
Niveis citata cepit manibus leve typanum,
Typanum, tubam, Cybelle, tua, mater, initia:

Quatiensque terga tauri teneris cava digitis
Canere haec suis adorta est tremebunda comitibus:
Agite, ite ad alta, Gallae, Cybeles nemora simul,

10

1. *Super alta vectus* cett. unde per alta maria vectus in nemus Phrygium venerit Attin, qui puer Phrygius, Celaenis, urbe magnae Phrygiae, natus, dicitur, id, ut alia in Attinis fabula, obscuritate laborat. Id tantum, Cybeles sacerdos se eviratos huius deae sacris dicasse, satis constat.

3. *silvis redimita*, cincta, coronata; similiter *silvae* loca, quae cingunt, *coronare* dicuntur. Ovid. Met. V, 388.

4. *vagus animi* eleganter dicitur, qui non sana mento se regi, sed insania huc illuc se agitari patitur.

5. *illa pondera*, illam viri partem, quam Attin sacro furore obcaecatus habebat pro pondere; et sic Attin apud Ovid. Fast. IV, 241. *onus inguinis auferre* dicitur. — *Lachmannus* pro *illa* ex coniectura dedit *ile*, sed *ile* neque in singulari poni neque de parte, qua viri sumus, dici solet. — *acuta silice*, pro acuto instrumento, quo aliquid desecatur; apud Ovid. Fast. IV, 237. Attin *acuto saxo* usus esse dicitur.

6. *sine viro*, significanter pro: sine sexus potioris parte.

7. *terrae sola*. — *terras solum* Lucretiana locutio (V. v. 1288.) pro: terra.

8. *Niveis*, candidis, pulchris. Loquitur poeta de evirato tanquam de puella, cuius manus sunt fere candidae sive niveae. — *citata*, vehementer incitata et impulsa;

citari dicuntur quae vehementer moventur, agitantur, concitantur; sic supr. v. 2. *pes citatus*, celeriter agitatus; infr. v. 18. *citati errores*, valde concitati, et v. 26. *citata tripudia*, saltationes, quibus vehementius agitantur corpora. Ceterum Attin post virilium exsecutionem genere feminino effertur, ut in sequentibus. — *typanum*. littera *m* metri causa elisa est. De *tympani* forma et eius in sacris usu copiose disputat Perizon. ad Aelian. IX, 8. Adde peritissimum antiquitatum spectatorem Schwarzium in Misc. Polit. Human. p. 86 et 114 seqq.

9. *tub.* — non *tibias* tantum, sed etiam *tubas* celebrandis Cybeles sacris adhibitas fuisse ex hoc loco discimus. cf. Lips. de Mil. Rom. IV, 10. — *Cybelle*. de varia huius vocis scriptura vid. Drakenb. ad Sil. Ital. XVII, 8. — *tua, m., initia*, instrumenta musica, quorum cantu vel clangore sacrorum tuorum, o mater Cybele, capiuntur initia vel mysteria.

10. *terga tauri*, tympana.

11. *Canere*, non referendum est ad numerosum cantum, sed ad altam vocem vel clamorem, quo Attin secum furore iussit comites. — *tremebunda*. furor enim cum tremore, quo pectus et corporis membra quassantur, coniunctus est.

12. *Gallae*, pro *Galli*, quia castratis pro genere masculino tribuitur genus femininum; vid. Voss. ad h. l. et Heins. ad Ovid.

Simul ite, Dindymenae dominae vaga pecora,
 Aliena quae petentes, velut exules, loca,
 Sectam meam executae, duce me, mihi comites 15
 Rapidum salum tulistis truculentaque pelagi,
 Et corpus evirastis Veneris nimio odio.
 Hilarate herae citatis erroribus animum.
 Mora tarda mente cedat; simul ite, sequimini
 Phrygiam ad domum Cybelles, Phrygia ad nemora Deae, 20
 Ubi cymbalū sonat vox, ubi tympana reboant,
 Tibicen ubi canit Phryx curvo grave calamo,
 Ubi capita Maenades vi faciunt hederigeras,
 Ubi sacra sancta acutis ululatibus agitant,

Heroid. IV, 48. — *simul*, coniunctim, in chorum quasi collecti.

18. *Dindymenae*, Cybeles, a *Dindymo* vel *Dindymis*, Phrygiae monte, ita dictae. — *vaga pecora*, ob citatos errores (v. 18.), quibus Galli pecorum ritu huc illuc ferebantur vagi; hinc *vaga cohors* infr. 25.

14 — 17. *Aliena quae pet.* cett. iungo: *quae sectam meam executae* (disciplinam, cui ego praesum, secutae), *velut exules, aliena loca petentes*, una mecum, vestro duce, maritimi itineris labores exantlati et corporis partem, qua mas cognoscitur, exsecutis. — *duce me* potest quoque referri ad praecedentia, ut intelligatur princeps disciplinae, ad quam Cybeles sacra instaurabantur. — *truculenta pelagi*, pro: truculentum pelagus, ut *angusta* vel *strata viarum*, *ardua montium*, *opaca locorum*, *lubrica vallium*, *roscida cespitis* cett.

18. *herae citatis*, in gratiam herae (dominae Cybeles) concitatis; de voce citare vid. supr. ad v. 8.

20. *Phrygiam ad domum*, ad templum vel sedem, quam Cybele habet in nemore Phrygio.

21. *cymbalū*. cymbalorum formam imagine expressam exhibuit Rudenius de *Re Vestiar.* c. 17., peculiare libello de *cymbalis* scriptos indicavit Fabricius in *Biblio-*

graph. Antiqu. p. 527. — *vox*, clangor, sonitus.

22. *canit grave*, edit graves sonos e curvo calamo (*tibia curva*, Tibull. II, 1, 86.). Alias *tibiae* erant rectae, sed *tibia Phrygia* dicitur curva, quia ad graves sonos inde eliciendos vincta fuit cornu curvo sive adunco; vide infr. ad LXIV, 264.

23. *Maenades hederigeras*, h. e. sicuti Bacchae (*Maenades*, a *μαίνωμαι*, insanio), cum furoris percitae et hedera cinctae orgia Bacchi celebrant; particula comparationis uti, *sicuti*, non raro omititur; exempla Horatiana collegimus ad Epist. I, 2, 42. in Edit. Mai. — *acutis ululatibus*, vocibus acute resonantibus. Horat. Od. III, 4, 3. Seu voce nunc maior acuta. Epist. ad Pis. 348. 9. Nam neque chorda sonum reddit, quem vult manus et mens, Poecentique gravem persaepe remittit acutum. — *ululat.* *ululatus* et *ululare*, de intentis vocibus vel sonis tam misero dolentium quam effasse laetantium; et sic apud Graecos *ὀλολύγμος* et *ὀλολύγεα*. vid. Hemsterhus. ad Lucian. Tom. I. p. 7. et Wesseling. ad Diodor. Sic. Tom. II. p. 90. — *agitant*, celebrant; frequentativum *agitare* exprimit intentius rei, quae agitur, studium; *agitare convivia* Terent.

Ubi suevit illa Divas volitare. vaga coheret; 25
 Quo nos decet citatis scelerare tripudiis.
 Simul haec comitibus Attis cecinit notha mulier,
 Thiasus repente linguis trepidantibus ululat,
 Leve tympanum remugit, cava cymbala recrepant.
 Viridem citus adit Idam properante pede chorus. 30
 Furibunda simul, anhelans, vaga vadit, animi egeus,
 Comitata tympano Attis, per opaca nemora dux,
 Veluti iuvenca vitans onus indomita iugi.
 Rapidae ducem sequuntur Gallae pede proprio.
 Itaque, ut domum Cybelles tetigere, lassulae 35
 Nimio e labore somnum capiunt sine Cerere.
 Piger his labantes languore oculos sopor operit.
 Abit in quiete molli rabidus furor animi.
 Sed ubi oris aurei Sol radiantibus oculis
 Lustravit aethera album, sola dura, mare ferum, 40
 Populitque noctis umbras vegetis sonipedibus,
 Ibi Somnus excitam Attin fugiens citus ablit;
 Trepidantem eum recepit Dea Pasithea sinu.

Hecyr. I, 2, 18. *Dionysia* Terent.
 Hecut. IV, 4, 11. *dies festos* Cic.
 Verr. IV, 62.

25. *Divas*, Cybelae sacra.
 26. *citatis*, cf. supr. ad v. 8. —
tripudiis, saltationibus, dum pede
 libero terra pulsatur. Sic *Salii*
 apud Liv. I, 20. *carmina canentes*
 cum *tripudiis* et *solemni saltatu*
 per urbem. *uisse* dicuntur.

27. *notha mulier*, apposite de
 eo, qui, excisa ea corporis parte,
 in qua viri natura et potestas est
 posita, adulteratus quasi est in
 mulierem.

28. *Thiasus*, chorus Gallorum,
 sicut chorus Thyadum sive Bac-
 charum, saltando ululat (orat) lin-
 guis trepidantibus (vibratis et agi-
 tatis).

31. *animi egeus*, inops animi,
 animo deficiens. Ex corrupta lo-
 cutione: *anima gens*, eleganter so-
 cit *Lachmannus* *animam agens*, h.
 e. intercluso fere spiritu extrema
 patiens.

33. *Veluti iuvenca* est; compa-
 ratur Attis cum iuvenca indomita,

quae, oneri iugi ferendo pertina-
 citer abluclans, curam per silvas
 fertur concitissimae.

35. *domum*, templum; cf. v. 26.

36. *sine Cerere*, impraei.

37. *labantes*, eleganter dicuntur
 oculi *labare*, qui amplius vim so-
 mni sustinere et vincere nequeunt
 et deficere incipiunt.

39. *Sed ubi est*. haec solis
 orientis descriptio pertinet ad ve-
 terum poetarum, tam Graecorum
 quam Latinorum, splendidissimas,
 quae passim a poetarum interpre-
 tibus congestae et inter se com-
 paratae sunt; praecipue ad Home-
 rum et Virgilium. — *radiantibus*
oculis, accommodata ad *versum*.
 — *album*, aeternum, ut *albus* No-
 tus apud Horat. Od. I, 3, 15. *Ia-
 pyx albus* Od. III, 27, 19. *condi-
 di Favonii* Od. III, 7, 1.

43. *Trepidantem eum*. — *Somnus*
 est deus alatus, qui, ut *Amer* apud
 Tibull. II, 2, 17., *alis trepidanti-
 bus* volat; itaque *trepidantem* vel
 pro: *advolantem*, vel simpliciter
 pro: *festinantem*, accipiendum est;

Ita de quiete molli rabida sine rabie
 Simul ipsa pectore Attis sua facta receluit, 45
 Liquidaque mente vidit, sine quis ubique foret,
 Animo aestuante rursum reditum ad vada tetulit.
 Ibi, maria vasta viscens lacrimantibus oculis,
 Patriam adlocuta voce est ita moesta miseriter:
 Patria o mea creatrix! patria o mea genetrix! 50
 Ego quam miser relinquens, dominos ut herifugas
 Famuli solent, ad Idae tetuli nemora pedem,
 Ut apud nivem et ferarum gelida stabula forem,
 Et earum omnia adirem furibunda latibula,
 Ubinam, aut quibus locis te positam, patria, rear? 55
 Cupit ipsa pupula ad te sibi dirigere aciem,
 Rabie fera carens dum breve tempus animus est.
 Egone a mea remota haec ferar in nemora domo?
 Patria, bonis, amicis, genitoribus abero?
 Abero foro, palaestra, stadio et gymnasiis? 60
 Miser ah miser, querendum est etiam atque etiam, animo.
 Quod enim genus figurae est, ego non quod habuerim?
 Ego puber, ego adolescens, ego ephebus, ego puer,
 Ego gymnasii fui flos, ego eram decus olei.

trepidare certe saepius est: festinare; festinatio autem mariti ad uxorem redeuntis molli amoris bene convenit. — *Pasithoa*, una ex tribus *Gratiis*, *Somni* apud Hom. *Iliad.* XIV, 267. uxore.

46. *Liquida*, non amplius furore confusa et perturbata, sed clara, pura, perspicua. — *sine quis*, sine illa corporis parte, qua scmet ipsum privarent. — *ubique esset*, et ubi esset; scilicet in monte, longe a patria remoto.

49. *miseriter*, ita, ut miserationem moveret; non sine miseratione moestas voces audientium.

51. *dominos*, sc. relinquere.

52. *stabula*, lustra.

56. *sibi*, desiderii sui causa, datus commodi, ut loquantur Grammatici, quanquam saepius *mibi*, *tibi*, *sibi*, *nobis*, *vobis*, peculiari quodam modo in omnibus paene linguis simpliciter abundant.

57. *carens est*, caret, vacat.

59. *bonis*, late patent et varii generis sunt bona, quae aliquis possidet. — *genit. genitores*, ut patres apud Ovid. *Met.* IV, 61., de patre et matre simul, sive de parentibus.

62. *Quod enim genus fig.* cett. Quenam est externae fortunae forma vel species, quam ego inde a teneris non induerim?

63. *Ego puber* cett. cumulatæ de pueritia et adolescentia voces egregie exprimunt ingenium hominum, rem aliquam ob animi commotionem pluribus idem fere significantibus enarrantium.

64. *Gymnasii flos*, in gymnasio pulchri floris instar prae ceteris emittens; infr. C. 2. *Flos Veronensium iuvenum*. — *olei*, palaestrae, quia in palaestra lactaturi oleo nudata corporis membra inungebant. Virg. *Aen.* III, 281, *Exerceat patrias oleo labentis palastras Nudati socii*.

Mihi ianuae frequentes, mihi limina tepida, 63
 Mihi floridis corollis redimita domus erat,
 Linquendum ubi esset orto mihi sole cubiculum.
 Egone et Deum ministra, et Cybeles famula ferar?
 Ego Maenas, ego mei pars, ego vir sterilis ero?
 Ego viridis algida Idae nive amicta loca colam? 70
 Ego vitam agam sub altis Phrygiae columinibus;
 Ubi cerva silvicultrix, ubi aper memorivagus?
 Iam iam dolet, quod egi, iam iamque poenitet.
 Roseis ut huic labellis palans sonitus abiit,
 Geminas Deorum ad aures nova nuntia referens, 75
 Ibi iuncta iuga resolvens Cybele leonibus,
 Laevumque pecoris hostem stimulans, ita loquitur:
 Agedum, inquit, age ferox, i, face ut hinc furoribus,
 Face ut hinc furoris ictu reditum in nemora ferat,
 Mea libere nimis qui fugere imperia cupit. 80

65. Attin se olim puerum cultum fuisse ait, sicut pulchra colitur puella, cuius amatores limina aedium, ubi illa habitat, obsident et incubando tepida reddunt.

66. Mihi floridis corollis cett. de sertis et corollis, quibus puellarum ianuae redimiri solebant ab earum amatoribus, res nota; cf. Tibull. I, 2, 14. et ibi Heyn.

68. Egone, qui antea in tanto honore et splendore fui. — ferar? dicar? audiam? Pro: Egone et malit Illustriss. Iacobsius: ego iam et Anonymus in Seebodii Neu. Archiv 3. Jahrg. 4. Heft (ubi ille plures Catulli locos docte tractavit) ego nunc. Sed, nisi fallor, eodem redit et — et.

69. ego mei pars? ego, qui corporis partem perdidit, utar corpore mutilo?

70. nive amicta loca, pro: loca nive, tanquam albo amictu, velata.

74. Servavi quidem lectionem olim receptam palans, ut esset: vagus, dispersus, libere emissus, sed nunc haec lectio nec mihi probatur, nec facile placebit aliis. Silligius recepit propalam, quem vide in eius Epist. Crit. p. 52 —

54. Lachmannus bene ad rem et numeros correxit labellis sonitus abiit celer, sed haec correctio est nimis violenta. Est et manet dicta lectio suspecta et corrupta. Pro palans in mentem mihi veniebat plorans, quod proxime certe ad litterarum vocis palans ductas accedit. Sed magis fortasse probabitur emendatio Bentleyi: labellis sonitus citus abiit.

75. nova nuntia, de Attine, quem excessu furoris rei factae poenitere coepisset.

77. Laevumque pec. host. leones, quibus Cybeles currus traheretur, erant biuges, Lucret. II, 600. Virg. Aen. X, 253. Intellige igitur leonem, a laeva currus parte iugo adiunctum; similiter fore habena laeva apud Horat. Ep. I, 15, 12., qua equus sinistrorsum flectitur.

78. face ut cett. fac, ut Attis hinc furoribus, imo acutissimis furoris ictibus repellatur in nemora.

80. libere nimis, nimis procaciter et insolenter. — fugere imperia, imperio meo resistere et oblatari.

Age, caede terga cauda; tua verbera patere;
 Face cuncta mugienti fremitu loca retonent;
 Rutilam ferox torosa cervice quate iubam.
 Ait haec minax Cybelle, religatque iuga manu.
 Ferus ipse sese adhortans rapidum incitat animum; 85
 Vadit, fremit, refringit virgulta pede vago.
 At ubi ultima albicantis loca litoris adiit,
 Teneramque vidit Attin prope marmora pelagi:
 Facit impetum. Ille demens fugit in nemora fera.
 Ibi semper omne vitae spatium famula fuit. 90
 Dea, magna Dea, Cybelle, Dea domina Dindymi,
 Procul a mea tuus sit furor omnis, hera, domo;
 Alios age incitatos, alios age rabidos.

CARMEN LXIV.

EPITHALAMIUM PELEI ET THETIDOS.

Peliaco quondam prognatae vertice pinus

81. *caede terga cauda.* en οὐ-
 μα leonis, terga, cum ille irasci-
 tur, cauda cadentis et verberan-
 tis. Hom. Iliad. XX, 170. λέων
 ὤς, — Οὐγῇ δὲ πλευράς τε καὶ
 ἰσχία ἀμφοτέρωθεν Μαστίσσει,
 ubi plura in hanc rem exempla e
 poetis Latinis protulit *Clarkius*.
 Imprimis huc facit *Lucanus*, cui
 obversatus videtur *Catullus*, *Phars.*
 I, 205. Sic cum squalentibus arvis
Aestiferae Lybies viso leo cominus
hoste Subsedit dubius, totam dum
colligit iram; Mox ubi se saevae
stimulavit verbere caudae, Eresit
que iubam, et vasto grave murmur
hiatu Infremuit, cetti.

82. *mugienti. mugire* et *mugi-*
tus non de vitulis tantum et bo-
 bus, sed etiam de aliis animalibus
 sonos mugitus similes edentibus;
 et sic *fremere* tam leones quam
 tigres dicuntur.

84. *religat*, solvit.

87. *albicantis*, scil. spuma ma-
 rina.

89. *fera*, inculta, silvestria, du-
 mosa, aspera. Sic *feri montes* apud
Virg. Eclog. V, 25.

90. *famula, ministra* Cybeles
 sacerorum.

92. *Procul a mea — domo.* sa-
 pienter poeta hoc carmen finit fu-
 roris, qualem descripsit, deprec-
 tione.

CARM. LXIV.

Hoc carmen ad carmina praec-
 tantissima, quae ab antiquitate
 ad nos propagata sunt, referendum
 esse, quis est qui neget? vel quis
 est qui hoc carmine lecto se mi-
 rifice delectatum et tacita antiqui-
 tatis reverentia perfusum esse non
 suavissimo gratissimoque animi
 sensu confiteatur? — Vetus huius
 carminis Inscriptio: *Argonautica*.
 habuisse videtur auctorem, qui
 se decipi passus est huius carmi-
 nis initio. Rectius illud et argu-
 mento eius accommodatius nunc
 vulgo inscribitur: *Epithalamium*,
 non quidem strictiore, sed sensu
 latiore. — *Catullus*, ut ostenderet
 se non tantum poetam esse, cuius
 ingenium in rebus iocosis, ludicris
 et levioribus exsultet et lasciviat,
 sed etiam vim sibi inesse et spi-
 ritum, quo levatus ad altiora et

Dicuntur liquidas Neptuni nasse per undas
Phasidos ad fluctus et fines Aetaceos,

sublimiora extolli possit, circumspexit argumentum, in quo tractando expromeret eas doctrinae copias, eam divini ingenii ubertatem, ne multa! eas virtutes, in quibus cernitur epici poetae praestantia. Iam vero cum carmina epica sororio quasi vinculo coniuncta sint cum fabulis, opportune et solerter insertis, suaviter expositis et argumento apte accommodatis, Catullus delegit sibi *Pelei* et *Thetidis* nuptias sublimiore carmine celebrandas, ut inde digrederetur et excurreret ad ea, in quibus poeta ad grandiora natus vires suas periclitari posset. Catullus igitur, postquam in huius carminis limine narravit, quomodo Thetis, cum heroes illi Graeci, quorum unus fuit Peleus, Argo praeterveherentur, capite e mari exserto Pelei amore exarsit, humanos hymenaeos, licet dea, haud despexerit, et ipse pater Thetidis cum Peleo nuptias confirmaverit, totum harum nuptiarum apparatus et magnificentiam describit, et inter alia mentionem facit vestis stragulae, h. e. peristromatis sive peripetasmatis, quo insignitur aca picto et mira arte praeorum hominum figuris distincto lectus genialis obtectus et decoratus erat. Ab alia parte in veste illa stragula conspicitur Ariadne, quae saxcae bacchantis effigiei similibus oculos in perfidi Thesi fugam defixos habet; ab alia vestis stragulae parte apparet Bacchus, cum thiaso et pompa Bacchica ad desertam Ariadnen, cuius amore accenditur, advolans. — Ipse igitur Catullus aperit sibi fontes, e quibus rigaret suas areolas. Idem, cui, ut cum Horatio loquar, *Parca non mendax Graiae Camenae spiritum dedit*, tanta arte attexit mythum Parcarum, tam fata hominum ventium, quam veridico cantu ea edentium, ut haud sciam,

an quidquam hac Parcarum descriptione inveniri possit suavia, dulcius et elegantius. — Ceterum, cum cardo quasi totius huius carminis in *Pelei* et *Thetidis* nuptiarum celebratarum narratione vertatur, cur ei Inscriptio *Carmen Nuptiale* non bene conveniat, equidem non video. Qui Inscriptionem *Epithalamium* repudiant, urgent propriam huius vocis significationem, quia ita dicitur carmen, quod virgines sponsam in thalamum deducentes canere solebant. Sed, ut iam monui, latiore quoque sensu locum habere potest Inscriptio: *Epithalamium*. — Denique Catullum, quem tota Sapphus et Callimachi carmina Latine reddidisse scimus, in hoc quoque carmine ad Graecorum poetarum exempla imitandi studium direxisse non fugiet eos, qui in scriptorum Graecorum castris collocant tabernaculum.

1. *Peliao* quondam cett. expende verborum splendorem et ornatam expressae sententiae: Tempore illo, quo delicti et fortes in Graecia iuvenes ad vellus aureum Colchis avertendum ausi sunt navem conscendere, quam ipsa Minerva e ligno pineo a se constructam illis dederat, conspecta illa navis in mari cursum ad fluvium Phasidem et fines Aetaceos (*Colchidem*) direxisse dicitur. — *Peliao*, vert. mons Thessaliae Pelion fuit pinifer, unde lignum pineum ad construendas naves petebatur. — *prognatae*, quasi arbores pro prolem propagarentur. Hinc arbores *matrum filiarumque* nomine audiunt; cf. supr. ad IV, 15. et ad Horat. Od. I, 14, 11.

3. *Phasid.* ad cett. eo, ubi fluit Phasis et ubi regnat Aetees; designatur Colchis, uti saepe a poetis terrae regiones per fluvios, a quibus alluvantur, et per eos, qui illis imperant, designari solent.

Cum lecti iuvenes, Argivae robora pubis,
 Auratam optantes Colchis avertere pellem,
 Ausi sunt vada salsa cita decurrere puppi,
 Caerula verrentes abiegnis aequora palmis,
 Diva quibus, retinens in summis urbibus arces,
 Ipsa levi fecit volitantem flamine currum,
 Pinea coniungens inflexae texta carinae.
 Illa rudem cursu prima imbuit Amphitriten.
 Quae simulac rostro ventosum proscidit aequor,
 Tortaque remigio spumis incanduit unda,
 Emergere feri candenti e gurgite vultus

5

10

1

4. *lecti iuvenes*, Theocrit. Idyll. XIII, 18. *Παῖδων ἐκ πόλιων ποταλῶν*. — *Argivae robora pubis*, flos Graecae iuventutis, virium robore virentis, *θεῖος ἄστρος Ἡρώων* apud Theocr. l. 1. v. 29.

5. *Aurat. pellem.* de aureo arietis, quo Phryxus vectus est Colchos, vellere (*χευσομάλῳ δέξει*) vid. Hygin. Fab. 3. edit. Stav. — *avertere*, non simpliciter pro: auferre, sed de rebus, quae vi vel dolo et fraude auferuntur. vid. Gronov. *Observ.* IV, 5. Similem fere significationem habet verbum *amovere*.

6. 7. *vad. sals. dec. p. verrentes* cett. quam pulchre et exquisito! pro vulgari: ausi sunt navem conscendere et remorum opo vel impulsa trans mare volare; mare quasi verritur, dum eius superficies (*palmis*) remis stringitur et percutitur. Virgil. Aen. III, 207. *nautae Adnisi torquent spumas et caerula verrunt*.

8. *retinens*, tenens, obtinens, tuens, in summ. urb. arces; hinc Graecis Minerva dicta est *πολιούχος*.

9. *Ipsa*, sc. Minerva, quae praestitit artibus, nominatim texturis, et, ut ex hoc loco discimus, contexendis quoque navibus, unde v. seq. *Pinea texta*. — *currum*, vehiculum, quo vecti nautae per mare currunt, h. e. navem. vid. Mureti *Var. Lect.* I, 11. Observa in hoc versu elegantem et numerosam verborum structuram.

10. *Pinea coniungens* cett. egregie et scilicet ad rem fabrilem pro: (*coniungens*) inserens et superimponens (*inflexae*) curvae carinae (*pinea texta*) trabes e ligno pineo affabre contextas. — Haec navis sive Argo apud Apollon. Rhod. I, 551. vocatur *ἔργον Ἀθηναίης Ἰταλίδος*.

11. *Illam rudem* cett. *illa navis prima* (primum ut nova arte constructa navis) *rudem Amphitriten* (mare, quod nondum expertum erat navem remigio se promoventem) *cursu imbuit* (cursu suo initiavit), eleganter pro vulgari: *illa navis primum tentavit navigationem*. Simillime apud Valer. Flacc. I, 69. *Ignaras* (rudes, nondum arationem expertas) *terras vomere imbueret* (primum arationem tentare).

12. *rostro proscidit aequor*, pro, tanquam aratro, maris fluctus discidit et dirupit; hinc *mare arare* pro: navigare. Virgil. Aen. II, 780. Ovid. Trist. I, 2, 76.

13. *Tortaque* cett. venusta oratio pro: aqua marina remigio agitata spumae candore obducta est.

14. 15. *feri vultus*. hae voces duplici modo accipi possunt, vel in nominativo plur., ut per *feros vultus* intelligantur capita, in quorum ore expressus fuit ferus quidam et minax stupor, ut appositio sit: *Nereides*; scilicet nymphae nutricum tenus (v. 18.) e gurgite exstabant; vel in genitivo, ut sint: *Nereides feri vultus*,

- Aequoreae monstrum Nereides admirantes; 15
 Illaque haudque alia viderunt luce marinas
 Mortales oculi nudato corpore Nymphas,
 Nutricum tenus extantes e gurgite cano.
 Tum Thetidis Pelens incensus fertur amore,
 Tum Thetis humanos non despexit hymenaeos, 20
 Tum Thetidi pater ipse iugandum Pelea sensit.
 O nimis optato seclorum tempore nati
 Heroes, salvete, Deum genus! o bona mater!
 Vos ego saepe meo vos carmine compellabo;
 Teque adeo, eximie taedis felicibus aucte, 25
 Thessaliae columnen Peleu, quoi Iupiter ipse,
 Ipse suos Divum genitor concessit amores.
 Tene Thetis tenuit pulcherrima Neptunine?
 Tene suam Tethys concessit ducere neptem,
 Oceanusque, mari totum qui amplectitur orbem? 30
 Quae simul optatae finito tempore luces

austerum, torvum, ferum, minacem vel plenum stuporis vultum prae se ferentes. Horat. Epist. I, 19, 12. *Si quis vultu torvo ferus*. — *monstrum*. sic vocatur *Argo*, quia tale quid nondum in mari a Nymphis conspectum fuerat; *monstra* dicuntur res, quae plane naturae repugnant, vel novae plae et inauditae sunt.

16. *Illaque haudque alia luce*, hoc uno tantum die, non alio postea.

18. *Nutricum tenus*, usque ad mammas, quae sunt infantium nutrices.

20. *humanos hymenaeos*, nuptias non cum deo sed cum homine inendas.

21. *pater ipse*, Nereus. — *sensit*, sensu suo et iudicio probavit.

22. *nimis*, et nimium passim pro: admodum, valde (*λίαν*). Plant. Rud. IV, 2, 15. *Nimis id genus ego odi male*. Terent. Eun. IV, 7, 16. *Fundam tibi nunc vellem nimis dari, ut tu illos procul caederes*; plura exempla dabit Forcellinus.

23. Appellat unam tantum felicissimarum illarum matrum, qui-

bus heroes peperisse contigit, vocatque eam non sine vi quadam simpliciter bonam. Virg. Aen. I, 784. *Adsit laetitiae Bacchus dator et bona luno*.

25. *aucte*, ornate, ut honore aucteri.

26. *columnen*, columna, qua tanquam firmo fulcro vel fundamento innititur aedificium, regnum, res publica, familia cett. (*βάσκειον*), pro vulgari: praesidium.

27. *conc. pater iugavit* (v. 21.), Iupiter concessit amores, Thetidem, quam amabat Iupiter.

28. *tenuit*, amore te cepit et captum in complexu suo tenuit. — *Neptunine*, Neptuni alumna.

29. *neptem*. Thetis fuit filia Doridis, *Tethys* vero, Thetidis avia, uxor Oceani.

30. *Oceanus, mari tot. qui cett.* hinc Horatio dicitur Oceanus Epod. XVI, 41. *circumvagans*.

31. *Quae quidem optatae luces*, quibus celebrarentur Thetidis cum Peleo nuptiae, *simul* (simulac) *finito* (constituto) *tempore Advenere* (illuxerunt).

Advenere, domum conventu tota frequentat
 Thessalia; oppletur lætanti regia coetu;
 Dona ferunt; prae se declarant gaudia vultu.
 Deseritur Scyros; linquunt Phthiotica Tempe, 35
 Cranonisque domos ac moenia Larissaea:
 Pharsaliam coeunt, Pharsalia tecta frequentant.
 Rura colit nemo; mollescunt colla iuvençis;
 Non humilis curvis purgatur vinea rastris;
 Non glebam prono convellit vomere taurus; 40
 Non falx attenuat frondatorum arboris umbram;
 Squalida desertis robigo infertur aratris.
 Ipsius at sedes, quacunque opulenta recessit
 Regia, fulgenti splendent auro atque argento.

34. *Dona ferunt*, sc. convivae Thessalici. — *prae se decl. gaud. vultu*. frons exporrecta palam facit hilaritatis sensus.

34. *Scyros* cett. poeta, ut ostendat homines undique ex diversis et remotioribus quaque Thessaliae locis ad Pelei et Thetidis nuptias confluisse, plura eorum recenset. — *Scyros*. de hac insula maris Aegaei, a Dolopibus olim, Thessalorum gente, culta, vid. Diodor. Sic. XI, 60. et ibi *Wesseling*. — *Phthiotica Tempe*. *Tempe*, regio, in Thessaliae valle amoenissima, ubi Peneus amnis labitur, Olympo, Ossa et Pelio montibus praecincta, non proprie dici possunt a remotiore regione *Phthiotica*, sed ita, ut puto, ad regionis amoenitatem designandam dicuntur. Similiter apud Virg. Georg. II, 469. *frigida Tempe*, non de umbrosa illa et amoena Thessaliae valle, sed de quavis loci amoenitate. — *Cranonis*. scribendum *Cranonnis*, ut docet Celeberrimus *Meinckius* ad Theocr. XVI, 38. *Cranon*, oppidum Thessaliae. Plin. H. N. X, 12. s. 15. — *Larissa* pariter Thessaliae oppidum; hinc *Achilles Larissaeus* h. e. Thessalus.

38—42. *Rur. col. nem. cett.* verus suavissimi de inundo illo otio, quo diebus festis rusticus gravio-

ribus laboribus fessus cum tota familia requiescit et cuticulam suam curat. — *colla*, sc. dura cute vel callo obducta.

39. *humilis vinea*. nisi enim vinea palatur et herbis inutilibus per rostrum purgatur, natura sua humi serpit, vel, ut Catullus supr. LXII, 50. 51. loquitur, *Nunquam se extollit*, — *Sed tenerum prono deflectit pondere corpus*.

41. *Non falx cett.* *Falx* est instrumentum vel ferramentum incurvum, quo vel arborum ramuli a frondatoribus desecantur, vel fruges demetuntur, vel flores in hortis ad certam formam, qua exsurgere debent, finguntur vel etiam carpuntur. Elegantiam huius versus, uti sequentis et plurimorum huius carminis, lectores, puto, percipient vel non moniti.

43. *Ipsius*, nuptiarum, ut ita dicam, patris Pelei. — *quacunque opul. rec. reg.* eleganter pro vulgari: quantum quantum patebat opulenta regia; ad interiores usque regiae recessus. *Recedere* dicuntur res, quae conspectui se subducunt. Sic apud Virg. Aen. II, 300. *domus Anchisae* non in aperto loco sita eleganter *secreta et arboribus oblecta recessisse* dicitur. Stat. Theb. V, 242. *et si lata recessit Urbe domus*.

Candet ebur solis; collucent pocula mensis: 45
 Tota domus gaudet regali splendida gaza.
 Pulvinar vero Divae geniale locatur
 Sedibus in mediis, Indo quod dente positum
 Tincta tegit roseo conchyli purpura fuco.
 Haec vestis, priscis hominum variata figuris, 50
 Heroum mira virtutes indicat arte.
 Namque fluentisone prospectans litore Diae
 Thesea cedentem celeri cum classe tuctur
 Indomitos in corde gerens Ariadna furores,
 Necdum etiam sese, quae visit, viscere credit; 55

45. *Candet ebur solis* cett. solia cendent ebore, mensae collucent poculis. *Solium*, sella regalis, vel sella amplior ad formam hemicyclii. — *ebur*, de usu eboris, quo apud veteres affabre distingui et ornari solebat suppellex pretiosior, disputavit Heyn. in Nov. Comment. Soc. Gotting. T. I. n. 96 seqq.

47. *Pulvinar geniale* vel *lectus genialis*, qui die nuptiali sponso sponsoque in honorem Genii et Iunonis sternitur; vid. Lips. *Elect.* I, 16. Briss. de Rit. Nupt. p. 104 — 48.

48. *positum*, eleganter pro: constructum, fabricatum; notio enim simul inest nitoris, quo (*Indus dens*) ebur positum splendet. — *purpura*, peristroma purpureum. — *tincta roseo fuco*. *fucus* (*φύκος*), herba marina, cuius succo lana ad purpuram excipiendam et concipiendam praeparatur; cf. quae in hanc rem notavimus ad locum Horat. Od. III, 5, 27. *Neque amissos colores Lana refert medicata fuco*. — *conch.* *conchylium*, concharum genus, e cuius sanie vel liquore color purpureus eliciebatur.

50. *Haec vestis*, sc. stragula. — *prisc. hom. var. figuris*. haec vestis, cui variae hominum priscorum figurae mira arte intextae fuerunt, res praeclare ab heroibus gestas repraesentat (*indicat*) et conspiciendas offert.

52 seqq. iam in veste stragula,

tanquam in picta tabula, conspiciamus Ariadnen, eo animi statu et corporis habitu expressam, quo illa Theseum, perfide a se in insula Naxo desertam fugientem, e litore prospicit, et mente oculisque defixa in eius fuga haeret stupetque. — *Diac.* Diodor. Sicul. IV, 16. καὶ κατήσεν αὐτὴν τῆς πορτὸς πρὸς Δίαν, ὅν τ' ἑὴ Νάξῳ προσερχομένην. Capiose de insula Naxo egit Choiseul-Gouffier, *Voyage pittoresque de la Grèce*.

54. *indomitos furores*, intellige tumultum animi, cui domando vel compescendo Ariadne impar erat.

55. *Necdum etiam sese* cett. pro vulgari: necdum credit suis oculis. — *visere* non raro pro: videre vel cernere aliquid oculis. Liv. I, 31. *missi ad id visendum prodigium*. Virg. Aen. II, 63. *Undique visendi studio Troiana inventus Circumfusa ruit*. — Ceterum in hoc versu tanta proposita est locutionum diversitas, ut iam plures, qui iis comportandis et diiudicandis operam darent, existerint. Clarissimus Silligius hunc versum e conjectura, quam recipere non dubitavit, ita incedere iussit: *Necdum etiam sese, quae fuit, tum credidit esse; sed reclamante metro; certo metri causa pro fuit Enniano more scribi debebat: fuit, quamquam praeter omni consuetudinem*.

Utpote fallaci quae tum primum exalta somno
 Desertam in sola miseram se cernit arena.
 Immemor at iuvenis fugiens pellit vada remis,
 Irrita ventosae lianquens promissa procellae:
 Quem procul ex alga moestis Minois ocellis, 60
 Saxea ut effigies bacchantis, prospicit, evoc;
 Prospicit, et magnis curarum fluctuat undis,
 Non flavo retinens subtilem vertice mitram,
 Non contacta levi velatum pectus amictu,
 Non tereti strophio luctantes vincta papillas; 65
 Omnia quae toto delapsa e corpore passim
 Ipsius ante pedes fluctus salis alludebant.
 Sed neque tum mitrae, neque tum fluitantis amictus
 Illa vicem curans, toto ex te pectore, Theseu,
 Toto animo, tota pendebat perdita mente. 70
 Ah misera, assiduis quam luctibus externavit
 Spinosas Erycina serens in pectore curas

58. *Immemor*, sc. Ariadnes, vel promissorum.

59. *Irrita ventosae* cett. cf. *supr.* ad XXX, 10.

60. *ex alga*, e littore algoso.

61. *Saxea ut effigies* cett. Ariadnes cum bacchante comparatio est profecto significantissima et praesenti furentis Ariadnes statui accommodatissima. Per *saxeam* enim *effigiem* non simpliciter tantum exprimitur immutabilis plane et in unum locum conversus Ariadnes vultus unice in Thesei navem coniectus, sed etiam stupor et insanus furor, qui Bacchas rapit quatitque. — Ceterum *οἴημα* Ariadnes, inter furores, Thesei perfidia eius pectori iniectos, e litere prospicientis et uno eodemque obtutu Thesei navi inhaerentis, materiem, in qua artem suam ostenderent veteres artifices, supeditavit aptissimam.

62. *magnis cur. fl. und.* exquisite pro vulgari: magnis curis huc illuc agitur; curas, quae agitantur in pectore, apposite comparantur cum aquarum vel fluctuum

agitatione; sic apud Horat. *Epist.* I, 1, 16. *undis civilibus mersari*, pro: curis civilibus obrui et deprimi, et *Epist.* I, 2, 22. *adversis rerum immersabilis undis* de eo, qui adversarum rerum curis se non deprimi patitur; Val. Flacc. *Lib.* V, 303. *mens rapit undantem curis et multa novantem Aesoniden*. Cf. *Drakenb.* ad *Sil. Ital.* IX, 527.

63. *mitram*, fasciam, qua caput redimebatur.

65. *stroph.* *strophium* (*τασθία, ταυ(δ)ιον*) est sinus virginalis tegumentum.

67. *fluctus sal.* *allud.* fluctus marini iam omnia e corpore Ariadnes delapsa ante ipsius pedes alludere, advehere, eicere dicuntur, quae alludendo secum traxerant.

71. *quam externavit*, cui mentem eripuit.

72. *Erycina.* ita Venus a templo, quod ei in Siciliae monte vel oppido Eryce sacrum fuit. — curae dicuntur *spinosae*, quia, sicut spinas, animum pungunt et lacerant. Cf. Horat. *Epist.* I, 14, 4. et *Epist.* II, 2, 212.

Illa tempestate, ferox quo tempore Theseus,
 Egressus curvis e litoribus Piraei,
 Attigit iniusti regis Gortynia tecta.
 Nam perhibent olim crudeli peste coactam
 Androgeoneae poenas exsolvere caedis
 Electos iuvenes simul et decus innuptarum
 Cecropiam solitam esse dapem dare Minotauro.
 Quis angusta malis cum moenia vexarentur,
 Ipse suum Theseus pro caris corpus Athenis
 Proiicere optavit potius, quam talia Cretam

75

80

73. *Illā tempestate, quo tempore*, abundantius loquendi genus pro: *Illo tempore, quo*.

74. *Piraei*, notissimi illius portus Atheniensis.

75. *Minos*, Iovis et Europae filius, rex Cretae, vir tantae virtutis et iustitiae, ut cum post mortem cum Rhadamantho fratre et Aeaco iudicis apud Inferos munus administrasse finxerit antiquitas, iam propter diram illud puerorum puellarumque tributum, ab Atheniensibus quotannis exactum, vocatur *iniustus*. — *Gortynia tecta*, Cretam, cuius insulae urbs mediterranea fuit *Gortynae* vel *Gortyna*.

76—79. *Nam perhibent cett.* Sensus: Nam tradunt (*Cecropiam*) Cecropides sive Athenienses crudeli peste coactos esse, ut ad Androgei caedem expiandam electos pueros puellasque in insulam Cretam, quos ibi tanquam sacrum epulum devoraret Minotaurus, quotannis mitterent. — *crudeli peste coactam Cecropiam cett.* *Androgeus*, Minois et Pasiphaes filius, cum tam multis victoriis, quas in publicis Graeciae ludis reportaverat, quam aliis virtutis speciminibus insignem gloriam consecutus esset, insidias eius vitae struxerunt, qui ab eius fortitudine sibi timere coeperant. Itaque vel ab Atheniensibus et Megarensibus, vel ab Aegeo insidiose occisus ille esse dicitur. Vide quae in hanc rem observavit *Vir Eruditissimus* et mihi *Amicissimus Iacobi* in praeclearo

libello: *Handwörterbuch der griechischen und römischen Mythologie* sub voce *Androgeus* p. 97. Ad hanc caedem ulciscendam cum Minos pater profectus esset contra Athenienses, cum illos belli, quod pestis adeo secuta sit, calamitate ita pressisse ferunt, ut Athenienses de his malis a se avertendis oraculum consularent; oraculum respondisse tum demum his malis liberatum iri Athenienses, si culpam caedis rite expiassent; inde factum esse, ut Athenienses se postulatum septem iuvenum et septem puellarum tributum quotannis Cretam missuros esse fidem facerent. Diod. Sicul. IV, 60. Apollodor. III, 15. Ovid. Met. VII, 456. et VIII, 153.

79. *Minotauro*, cuius superiori corporis parti forma tauri, inferiori forma hominis vulgo tribuitur. Hinc Ovidius de Art. Am. II, 23. iocose Minotaurum vocat *Semibovemque virum semivirumque bovem*.

80. Sunt qui pro *angusta* malint *augusta*, sed profecto Athenarum moenia in praesente rerum statu, ubi bellum, fames, pestis in urbe saeviebant, non erant *angusta*, sed in *rebus angustis* trepidantia.

82. *Proiicere*, tanquam rem vilem et nullius pretii. Fuit igitur Theseus, ut *Paullus* apud Horat. Od. I, 12, 37. *animae magnae prodigus*, vel ut *Euryalus* apud Virg. Aen. IX, 205, in quo spirabat ani-

Funera Cecropiae ne funera portarentur.
 Atque ita nave levi nitens ac lenibus auris
 Magnanimum ad Minoa venit sedesque superbas. 85
 Hunc simul ac cupido conspexit lumine virgo
 Regia, quam suaves expirans castus odores
 Lectulus in molli complexu matris alebat:
 Quales Eurotae progignunt flumina myrtos,
 Aurave distinctos educit verna colores: 90
 Non prius ex illo flagrantia declinavit
 Lumina, quam cuncto concepit pectore flammam
 Funditus, atque imis exarsit tota medullis.
 Heu! misere exagitans immitti corde furores,
 Sancte puer, curis hominum qui gaudia misces, 95
 Quaeque regis Golgos quaeque Idalium frondosum,
 Qualibus incensam iactastis mente puellam

mus lucis contemtor. — optavit potius pro: maluit.

83. *ne pro: non; apud Plant. Trinum. II, 2, 85. ne vult. Sed acute hunc locum emendat Vir Egregius et ante diem Scholae Portensi (cui ut almae matri meae deus faveat) creptus Langius sic: Funera Cecropiae sine funere portarentur. Nec abludit ab hac emendatione Manilius V, 548. Virginis et vivae rapitur sine funere funus.*

84. *nitens, remigans; remiges enim remis insurgunt, incubant et innitantur.*

85. *Minoa, quem supra poeta v. 75. respectu imperati tributi habito vocavit iniustum, nunc, qui vere erat, dicitur magnanimus, h. e. magno et forti animo ad res gerendas instructus paratusque.*

88. *alebat, elegantius pro: tenebat, fovebat; ubi bene nos habemus, ibi alii dicimur.*

89. *Eurotae, fluvii Peloponnesi, qui ortus in Arcadia per Laconiam volvitur. — myrtos. cf. supr. LXI, 22.*

90. *distinctos colores, eleganter pro: flores variis coloribus distinctos.*

94. 95. *Heu! misere cett. heu*

sancte puer, qui immitti corde miserum in modum amoris furores excitas, saevire iubes in pectoribus. Sic recte exagitare accipi et explicari potest. Cic. Ep. ad Attic. III, 7. Non faciam, ut enumerem miseras omnes, ne meum moerorem exagitem, h. e. commoveam, pectus meum lacerare iubeam. Stat. Theb. V, 96. rabidis clamoribus urbem Exagitat.

95. *Sancte puer, si cui mirum videatur, quod Cupido, qui modo immitti corde amoris furores in animis hominum concitare dictus est, venerabili simul Sancti nomine honoretur, is videat, an fortasse Catullus pro Sancte scripserit Saeve; talis est Cupido, et sic alibi (non sanctus) vocatur, e. c. apud Ovid. Amor. I, 1, 5. Quis tibi, saeve puer, dedit hoc in carmina iuris. — curis hom. q. gaud. misc. similiter Venus infr. LXXVIII, 18. Quae dulcem curis miscet amaritatem. Exempla in hanc sententiam collecta vid. apud Barth. ad Cland. de Nupt. Honor. et Mar. v. 70. et Dorvill. ad Charit. p. 426. ed. Lips.*

96. *Quaeque regis Golgos, et tu, o Veaus. Golg. cf. supr. XXXVI, 14. — Idal. ibidem v. 12.*

Fluctibus, in flavo saepe hospita suspirantem!
 Quantos illa tulit languenti corde timores!
 Quantum saepe magis fulgore expalluit auri! 100
 Cum, saevum cupiens contra contendere monstrum,
 Aut mortem oppeteret Theseus, aut praemia landis.
 Non ingrata, tamen frustra, munuscula Divis
 Promittens, tacito suspendit vota labello.
 Nam velut in summo quatientem brachia Tauro 105
 Quercum, aut conigeram sudanti corpore pinum,
 Indomitus turbo contorquens flamine robur
 Eruit: illa procul radicibus exturbata
 Prona cadit, lateque et cominus obvia frangens:
 Sic domito saevum prostravit corpore Theseus 110
 Nequidquam vanis iactantem cornua ventis.

98. *Fluctibus*, sc. curarum; cf. supr. ad v. 62. — *in flavo s. hosp. suspirantem*. Ovid. Fast. I, 417. *Hanc cupit, hanc optat, sola suspirat in illa*. — *flavo*, a flavis criminibus, ad corporis pulchritudinem relatis, pro: pulchro. Sic ξανθός *Ayllōs*.

100. *mag. fulg. expall. aur.* ora eius occupavit color auro pallidior. Veteres auro tribuunt colorem pallidum, infr. LXXXI, 4. *Hospes in aurata pallidior statua*; Graeci γλωφόν; vid. Hemsterh. ad Lucian. I, p. 503. 4.

102. *praemia laudis*, supple: reportaret; *oppetere* priori tantum nomini accommodatum est.

103. 104. *Non ingrata cett.* Observe insignem orationis venustatem. *Ariadne tacito suspendit vota labello* (vota, quae nuncupat, intra labellum premit, h. e. tacite secum agit), *promittens* (dum promittit) *munuscula non ingrata diis, frustra tamen*, quia frustra Thesei in amore fidem speraverat. Scilicet pars tantum votorum, ad Minotaurum feliciter prosternendum spectantium, expleta est; *nam velut cett.*

105 — 111. *Nam velut cett.* nam sicuti vehementior venti impetus quercum in summo alti montis alicuius cacumine huc illuc agi-

tatam, aut pinum resina, quam eius truncus exsudat, diffluentem, indomito turbine correptam eruit, illa autem (quercus vel pinus) radicitus extirpata, dum quaevis obvia simul confringit, praeceps delicitur: ita Theseus Minotaurum, frustra in altum iactantem cornua, perdomuit atque prostravit. — Hanc comparisonem significantissimam iade ab Homero Iliad. IV, 482. plures poetae tractarunt; Horat. Od. IV, 6, 10. Virgil. Aen. II, 626., ubi plura alia exempla congestit Corda. — *brachia*, ut saepe, de arborum ramis. — *Tauro*, monte celsissimo, per Asiam porrecto. — *corpore*, exquisite pro: trunco, ob adiectum *sudans*.

107. *robur*, de durioris ligni arboribus, nominativum de quercu. Virg. Georg. III, 332. *Sicubi magna Iovis antiquo robore quercus ingentes tendat ramos*.

109. *lateque*, et eminus et cominus. — *obvia*, quae arboris casui obstant.

110. *saevum*, sc. monstrum, Minotaurum. Sic simpliciter saepe ferus de saeva aliqua bestia; de leone apud Phaedr. I, 21, 8., de aspe Ovid. Metam. VIII, 400.

111. *Nequidq. vanis iact. c. ventis. cornua vanis ventis nequidq.*

Inde pedem sospes multa cum laude reflexit,
 Errabunda regens tenui vestigia filo,
 Ne labyrintheis e flexibus egredientem
 Tecti frustraretur inobservabilis error. 115
 Sed quid ego, a primo digressus carmine, plura
 Commemorem, ut linquens genitoris filia vultum,
 Ut consanguineae complexum, ut denique matris,
 Quae misera in gnata deperdita, laeta
 Omnibus his Thesei dulcem praeoptarit amorem? 120
 Aut ut vecta ratis spumosa ad litora Diae?
 Aut ut eam tristi devinctam lumina somno
 Liquerit immemori discedens pectore coniux?
 Saepe illam perhibent ardenti corde furem
 Clarisonas imo fudisse e pectore voces, 125
 Ac tum praeruptos tristem conscendere montes,
 Unde aciem in pelagi vastos protenderet aestus;
 Tum tremuli salis adversas procurrere in undas
 Mollia nudatae tollentem tegmina surae;
 Atque haec extremis moestam dixisse querelis, 130
 Frigidulos puto singultus ore cientem :

iactare est: cornua sine omni effectu in altum iactare; expressit fere haec sententiam vetus poeta apud Ciceronem in Epist. ad Attic. VIII, 6. *ῥῆσαι πολλὰ μάρην ἀγῶσαι ἐς ἤγεα θυμήσαντα*. Eandem Virg. Georg. III, 233. hac orationis elegantia extulit: *ventos lacerare ictibus*.

112. *Inde*, ex Labyrintho, ubi stabulabatur Minotaurus.

113. *filo*, ab Ariadne accepto, quo Thesei ex Labyrinthi anfractibus regredientis via regeretur.

116 — 120. *Sed quid ego cett.* Vix in medium proferri possunt omnia, quibus huic loco corrupto succurrere tentarunt virorum doctorum studia. Non de sensu huius loci laboramus, sed displicet orationis color et verborum series atque iunctura. Huc accedit, quod in versu 119, nescimus, cuius culpa vox quaedam deperdita est. Expressa sententia redit fere eo: Sed quid ego a prima rei nar-

ratione digressus commemorem, quomodo filia a patris adspectu vel latere recesserit; quomodo sororis, quomodo denique matris, vehementer de filiae fuga afflictæ, complexibus laeto animo dulcem Thesei amorem praetulerit. — Male affectum versum 119. equidem correxerim sic: *Quae miseram gnatam deflevit perdita, laeta*, laeto hilarique animo. Sunt qui pro *praeoptarit* malint: *praeoptavit*, sed recte quoque se habet coniunctivus.

121. *Diae?* cf. supr. ad v. 52.

123. *coniux*, non vulgaris quidam amator, sed ipse coniux Theseus.

126. *conscendere*. praesens excipit perfectum, ut usu venire solet apud optimos quosque scriptores. vid. *Drakenb.* ad Liv. III, 46.

128 — 131. *Tum* conspice eam tollentem — atque eandem cientem ore singultus cogita haec dixisse.

Siccine me patris auctam, perfide, ab oris,
 Perfide, deserto liquisti in litore, Theseu?
 Siccine discedens, neglecto numine Divum,
 Immemor ah! devota domum periuria portas? 135
 Nullane res potuit crudelis flectere mentis
 Consilium? tibi nulla fuit clementia praesto,
 Immite ut nostri vellet mitescere pectus?
 At non haec quondam nobis promissa dedisti
 Voce; mihi non hoc miserae sperare iubebas, 140
 Sed connubia lacta, sed optatos hymenaeos,
 Quae cuncta aerii discerpunt irrita venti.
 Iam iam nulla viro iuranti femina credat,
 Nulla viri speret sermones esse fideles,
 Qui, dum aliquid cupiens animus praegestit apisci, 145
 Nil metuunt iurare, nihil promittere parcunt;
 Sed simulac cupidae mentis satiata libido est,
 Dicta nihil metuere, nihil periuria curant.
 Certe ego te in medio versantem turbine leti
 Eripui, et potius germanum amittere crevi, 150
 Quam tibi fallaci supremo in tempore deessem.
 Pro quo dilaceranda feris dabor alitibusque

134. *neglecto numine Divum*, dum nihil curabas deos, perfidiae vindices; *negligere deos* dicuntur deorum contemptores, homines impii, perfidi. Horat. Od. III, 2, 30. *Diespiter neglectus*, et Od. III, 6, 7. *Di neglecti*.

135. *devota*, sc. diis poenam ab hominibus periuris exigentibus.

137. *clementia*, miseratio.

138. *vellet mitescere*, mitiorem sensum admitteret vel ciceret.

140. *Voce*, cum mihi praesens adesses et (voce) disertis verbis amorem tuum mihi patefaceres. — *mihi* — *iubebas*. hic locus pertinet ad rara illa exempla, ubi ab aureae aetatis scriptoribus verbo iubere dativus iungitur. Vide quae de hac insolentia disputant Perizon. ad Sanct. Min. II, 4. Burmannus ad Ovid. Met. VIII, 752. Gronov., Duk. et Drakenb. ad Liv.

XXVII, 24. — *sperare* (ἐλπίσαι), exspectare, extimescere.

142. *Quae cuncta aerii cett.* cf. supr. XXX, 10.

143. *nulla vir. iur. scm. cred.* suavissima in hanc sententiam est Lotichii Elegia V, 19.

148. *metuere*, metuere solent. — *nihil periuria curant*. hinc Tibull. III, 6, 39 — 41. *Gnosia*, *Theseae quondam periuria linguae Flevisti ignoto sola relictæ mari*. Sic cecinit pro te doctus, Minoi, Catullus, *Ingrati referens impia facta viri*.

149. *in medio turbine leti*, pro vulgari: in medio mortis discrimine; *turbo* graviter exprimit vim et impetum, quo mors invadit vivos et secum auferit.

150. *germanum*, fratrem, Minotaurum. — *crevi*, decrevi, constitui. Cic. de Leg. III, 3. *si senatus creverit*.

Praeda, neque iniecta tumulabor mortua terra.
 Quenam te genuit sola sub rupe leaena?
 Quod mare conceptum spumantibus exspuit undis? 153
 Quae Syrtis, quae Scylla vorax, quae vasta Charybdis,
 Talia qui reddis pro dulci praemia vita?
 Si tibi non cordi fuerant connubia nostra,
 Saeva quod horrebas prisci praecepta parentis,
 Attamen in vestras potuisti ducere sedes, 160
 Quae tibi iucundo famularer serva labore,
 Candida permulcens liquidis vestigia lymphis,
 Purpureave tuum consternens veste cubile.
 Sed quid ego ignaris nequidquam conqueror auris,
 Externata malo? quae nullis sensibus auctae 165
 Nec missas audire queunt nec reddere voces.
 Ille autem prope iam mediis versatur in undis,

153. *neque iniecta tum. mort. terra.* haec vel maxime Ariadnes animum lacerare debebat cogitatio, iniecta scilicet ex veterum opinione, qua manes inhumatorum centum annos circa Stygem vel circa corpus inhumati errare putabantur. Hinc e. c. Archytas Umbra apud Horat. Od. I, 28, 23 cett. nautam aliquem, qui corpus Archytas post naufragium ad litus eiectum praetervehebatur, mollibus precibus rogat sic: *At tu, nauta, vagae ne parce malignus arenae Ossibus et capiti inhumato Particulam dare;* ubi de hac veterum superstitione plura vide apud interpretes. Hic totus locus observatus videtur auctori Ciris 441 — 7. Cf. Amicissimi Mitscherlichii Lectiones in Catull. p. 107.

154 — 156. Hominis, qui fidem sanctissime datam turpissime fefellit, cum saevarum bestiarum prole vel cum diro maris fetu comparatio passim apud alios quoque poetas obvia. — *leaena.* Tibull. III, 4, 90. *Nec te conceptam saeva leaena tulit.* Cf. supr. LX, 1. — *Quod mare* cett. Tibull. I. I. v. 85. *Nam te nec vasti genuerunt aequora ponti.* Hom. Iliad. XVI, 34. *γλαυκὴ δὲ σὺ τινεὶ θάλασ-*

σα. Similiter Dido apud Virgil. Aen. IV, 365 seqq. acerbissime insurgit contra Aeneam. Plura in hanc rem exempla vide apud *Interpretes* ad locos laudatos. — *Scylla,* cf. supr. ad LX, 2.

157. *vita dulci,* qua nihil homini est dulcius; hinc intimi amici, in quorum usu summa ponitur felicitas, *ipsa vita dulciores* dici solent.

159. *prisci, severi, austeri,* praeae aetatis moribus se regi patientis. Sic *priscus* Cato apud Horat. Od. III, 21, 11. cf. Hor. Epist. II, 2, 117. Cic. pro Coel. c. 14. *utrum me secum severe et graviter et prisce agere malit, an remissae ac leniter et urbane.*

162. *vestigia, pedes.* Hor. Sat. II, 6, 102. *cum ponit uterque (mus rusticus et urbanus) in locuplete domo vestigia.*

163. *Purpurea veste (stragula).* Hor. Sat. II, 6, 102. 3. *rubro ubi cocco tincta super lectos canderet vestis eburnos;* et paulo post v. 106. *Ergo ubi purpurea porrectum in veste locavit Agrestem.*

164. *ignaris.* additur explicatio v. seq. *quae nullis sensibus auctae (praeditae) Nec missas* cett.

Nec quisquam apparet vacua mortalis in alga.
 Sic nimis insultans extremo tempore saeva
 Fors etiam nostris invidit questibus aures. 170
 Iupiter omnipotens, utinam ne tempore primo
 Gnosia Cecropiae tetigissent litora puppes;
 Indomito nec dira ferens stipendia tauro
 Perfidus in Cretam religasset navita funem;
 Nec malus hic, celans dulci crudelia forma 175
 Consilia, in nostris requiescet sedibus hospes!
 Nam quo me referam? quali spe perditam nitam?
 Idomeniosne petam montes? at gurgite lato
 Discernens ponti truculentum dividit aequor.
 An patris auxilium sperem, quemne ipsa reliquit, 180
 Respersum iuvenem fraterna caede secuta?
 Coniugis an fido consoler memet amore,
 Quine fugit lentos incurvans gurgite remos?

171. *tempore primo*, quo primum oculis meis oblatum est The-sens.

172. *Gnosia, Cretensia*. — *Cecropiae*, Athenienses.

173. *dira stipendia ferens*, offerens horribile illud tributum Minotauro, scilicet (supr. 77.) *Electos iuvenes simul et decus inuuptarum*. — *stipendium*, vectigal, quod solvere tenentur victi victoribus; vide quae de hac voce observavimus ad Hor. Od. IV, 8, 17.

175. *dulci forma*, blanda, quam praese ferebat, specie; molles scilicet sensus vultus ostendebat, duos pectus tegebat.

176. *nec in nostris requiescet sed. hosp.* nec in aedibus nostris locum requiescendi et hospitii benignitate fruendi invenisset.

178. *Idomeniosne*. huic voci varia forma in variis lectionibus in-duitur; ego secutus sum lectionem *Vossii*, qui *Idomenios* montes accipit de regione, ubi ab Idomeneo, Cretensium duce, conditum fuerit oppidum *Idomene*; fuisse autem docet *Vossius* duas *Idomenas*, alteram Ambraciae proximam, in duobus excelsis collibus positam,

alteram prope fines Thraciae, sitam in montibus Bottiaeis. Ceterum metrum postulat, ut *Idomenios* quatuor syllabis pronuntietur. — *at gurgite lato* cett. exquisita elegantia pro vulgari: At mare lato gurgite interfluens me cohibet ab illo montium aditu vel adscensu.

179. *aequor ponti*, plenius (ut solum terrae) pro: mare; respicitur autem ex *Vossii* sententia ea maris Aegaei pars, quae interiacet Macedoniam et Diam insulam, ubi versabatur Ariadne. — *discernens dividit*, pro: me discernit et disiungit.

180. *quemne*, pro simplice: quem, ut v. 183. *Quine*, pro: qui. Particula *ne* in interrogationibus nonnunquam abundat. Exempla dabit *Lexicon Forcellini*. Cf. Horat. Sat. II, 2, 107. *Uterne* cett.

183. *lentos incurvans gurgite remos?* exquisita pro: navi remis impulsam. Remi dicuntur *lenti*, flexibiles, quia, dum in aqua agitantur, hac agitatione inflecti videntur; hinc *lentare* remos est: remigare. Virg. Aen. III, 884. *lentandus remus in unda*; et hoc

Praeterea litus, nullo sola insula tecto;
 Nec patet egressus, pelagi cingentibus undis, 185
 Nulla fugae ratio, nulla spes: omnia muta,
 Omnia sunt deserta, ostentant omnia letum.
 Non tamen ante mihi languescent lumina morte,
 Nec prius a fesso secedent corpore sensus,
 Quam instam a Divis exposcam prodita multam, 190
 Coelestumque fidem postrema comprecser hora.
 Quare facta virum multantes vindice poena,
 Eumenides, quibus angineo redimita capillo
 Frons expirantes praeportat pectoris iras,
 Huc huc adventate, meas audite querelas, 195
 Quas ego, vae miserae! extremis proferre medullis
 Cogor inops, ardens, amenti caeca furore.
 Quae quoniam vere nascuntur pectore ab imo,
 Vos nolite pati nostrum vanescere luctum;
 Sed quali solam Theseus me mente reliquit, 200
 Tali mente, Deae, funestet seque suosque.
 Has postquam moesto profudit pectore voces,
 Supplicium saevis exposcens anxia factis:
 Annuit invicto coelestum numine rector,
 Quo tunc et tellus atque horrida contremuerunt 205
 Aequora, concussitque micantia sidera mundus.
 Ipse autem caeca mentem caligine Theseus

sensu natanti Leandro apud Ovid.
 Her. XVIII, 58. *lenta brachia tri-*
buantur.

184. *nullo sol. ins. tecto*, deserta
 insula, ubi nullius usquam in-
 colae tectum conspicitur.

187. *ostent. omn. let.* Virg. Aen.
 I, 91. *Præsentemque viris inten-*
tant omnia mortem.

189. *a corpore fesso*, enecto.

190. *prodita*, perfide deserta,
 turpiter decepta; cf. supr. ad
 XXX, 3.

192. *facta*, sc. impia; nefanda;
 in utramque enim partem tam bene
 quam male facta simpliciter
 passim facta dici solent.

193. *Eumenides*, quibus cett. So-
 nec. Med. 13. *Adeste, adeste se-*
leris ultrices deae, Crinem solutis

squalidae serpentibus, et Herc.
 Fur. v. 85.

194. *expir. praep. pect. iras*,
 significantissime: ardentes in pec-
 tore iras (*praeportat*, prae se
 fert) expirat et emittit.

196. *extremis*, intimis. Ovid.
 Heroid. IV, 70. *Acer in extre-*
mis ossibus haesit amor.

197. *inops*, sc. consilii et auxi-
 lii. — *ardens*, sc. ira de perfidia
 Thesei.

199. *vanesc.*, impunitum manere.

204 seqq. *Annuit invicto* cett.
 ratam hanc imprecationem esse
 iussit Iupiter ingente per coelum
 reboante tonitru. Cf. Hom. Illad.
 I, 528 seqq.

206. *mundus* (ut *κόσμος* apud
 Graecos), saepe pro: coelum.

Consitus, oblito dimisit pectore cuncta,
 Quae mandata prius constanti mente tenebat,
 Dulcia nec moesto sustollens signa parenti, 210
 Sospitem Erechtheum se ostendit visere portum.
 Namque ferunt, olim classi cum moenia Divae
 Linquentem gnatum ventis concrederet Aegeus,
 Talia complexum inveni mandata dedisse:
 Gnate, mihi longa iucundior unice vita, 215
 Gnate, ego quem in dubios cogor dimittere casus,
 Reddite in extremas nuper mihi fine senectae,
 Quandoquidem fortuna mea ac tua fervida virtus
 Eripit invito mihi te, quod languida nondum
 Lumina sunt gnati cara saturata figura, 220
 Non ego te gaudens laetanti pectore mittam,
 Nec te ferre sinam fortunae signa secundae,
 Sed primum multas expromam mente querelas,

208. *Consitus*, insolentius pro: obsitus, obtectus, obrutus, obscuratus.

209. *Quae mandata* cett. mandaverat scilicet Aegeus filio suo a se discedenti Theseo inter alia, ut sequitur, hoc, ut, si re feliciter gesta domum rediret, huius victoriae signum iam eminus ederet velo nigro in candidum mutato; sed filius huius paterni mandati fuit immemor. Itaque pater, cum reducem navem cum velo nigro e vertice prospexisset, inde in mare se dedit praecipitem.

210. *Dulcia signa*, significanter pro: vela candida, quorum conspectus sub filii reditu patri debebat esse dulcissimus.

211. *Erechtheum portum*, intellige litus, ab antiquissimo Athenarum rege *Erechtheo* ita dictum; nam Thesei temporibus nondum portus Piraeus patebat navibus. Debetur autem lectio *Erechtheum* ingenio *Vossii*.

212. *classi*, nave, ut supr. v. 53.

212—214. *Namque ferunt* cett. orationem paulo impeditiorem iunge et extrica fere sic: *Namque ferunt* Aegeum, cum ille *gnatum*

moenia Divae (Athenas Minervae sacras) *linquentem ventis* (mari) *concrederet*, *complexum cum* (dum complectebatur *gnatum*) *taliamandata dedisse* proficiscenti *iuveni*.

215. *unice*, dilectissime. cf. supr. ad XXIX, 12.

216. *cogor*, pietate scilicet erga patriam horribili tributo liberandam.

217. *Reddite in extremas* cett. vox *reddere* propria significatione accipienda videtur. Theseus enim, apud Pittheum, filium Pelopis, ad virilem usque aetatem educatus, cum ad patrios lares rediisset, *redditus* quodammodo est patri Aegeo, cuius languida lumina *nondum* exsatiari potuerant insignis, qua filius incederet, corporis figurae et staturae contemplatione. At sunt qui in hoc versu Homericum *τηλόμερον* expressum esse statuunt; tum sane *reddi* pro: *dari*, et hoc pro *nasci* positum est. Sed prior explicatio multo rei est accommodatior.

221. *gaudens*, sc. de hac expeditione, ut re certi et optati eventus.

Canitiem terra atque infuso pulvere foedans;
 Inde infecta vago suspendam lintea malo, 225
 Nostros ut luctus nostraeque incendia mentis
 Carbasus obscura dicat ferrugine Hibera.
 Quod tibi si sancti concesserit incola Itoni,
 Quae nostrum genus ac sedes defendere fretis
 Annuit, ut tauri respergas sanguine dextram: 230
 Tum vero facito, ut memori tibi condita corde
 Haec vigeant mandata, nec ulla obliteret aetas:
 Ut, simulac nostros invisent lumina colles,
 Funestam antennae deponant undique vestem,
 Candidaque intorti sustollant vela rudentes, 235
 Lucida qua splendent summi carchesia mali,
 Quamprimum cernens ut laeta gaudia mente
 Agnoscam, cum te reducem aetas prospera sistet.

224. *Canitiem terra* cett. mos ille, quo homines gravi luctu prostrati terra et pulvere caput crinesque commaculant, repetendus est a furore, in quem miseros concitit luctus vehementia. Homer. Iliad. XVIII, 23 seq. et Odyss. XXIV, 316. Virg. Aen. X, 844. *Canitiem multo deformat pulvere.*

225 — 227. *Inde, tum, suspendam lintea infecta, tineta*, sc. nigro colore, ut docent sequentia, *malo vago*, circumvago (ut *vagus navita* apud Tibull. I, 3, 40. 41.), eo quidem consilio, ut *Carbasus Hibera* (vela ex lino, quod in Iberia sive Hispania nascitur, confecta; sic *funes Iberici* apud Horat. Epod. IV, 3.) dicat (declaret, prodatur) *obscura ferrugine* (colore nigricante. Virg. Georg. I, 467.) *nostros luctus et mentis nostrae incendia*. — *Lachmannus* pro *obscura* dedit: *obscurata decet*, ut sit: ut (sicuti) *carbasus Hibera decet nostros luctus*, luctibus nostris convenit. — *incendia mentis*, de ardentioribus animi commotionibus. Cic. de Fin. V, 24. *cupiditatum incendiis inflammatus*.

228. *sancti incola Itoni*, Minerva, a templo antiquissimo, quo il-

la in urbe Thessaliae Itono vel Itono culta fuit.

229. 230. *Quae — Annuit*, quae favet iis, qui freti sc. favore vel numine Minervae genus nostrum et sedes defendere audent. — *ut tauri resp. s. dextram*, ornate pro: ut occidas Minotaurum.

233 — 238. *Ut, simulac cett.* Sensus: Ut, simulac colles nostri in conspectum tuum venerint, antennae undique deponant vela nigra, et pro iis antennae in summo malo sustollant vela candida, utque, cum victor redibis, id ego cernens laetitiam de victoria tua animo praecipiam. — *Funestam vestem*, vela nigra, funeria vel caedis indicia. — *carchesia mali*, extrema mali pars, ubi funes per foramina transmittuntur. Vid. Non. c. 15. n. 28. Serv. ad Virg. Aen. V, 77. — *lucida*, procul fulgentia. — *aetas prospera*, fausta aetatis nostrae fortuna; pro *aetas prospera* apud Gryph. Muret. Graev. legitur *sors prospera*, sed nostra lectio videtur mihi significantior, quasi post Thesei victoriam nova plane et quidem felicitior aetas initium captura sit.

Haec mandata prius constanti mente tenentem
 Thesea, ceu pulsae ventorum flammae rubes 240
 Aerium nivel montis, liquere, cacumen.
 At pater, ut summa prospectam ex arce petebat,
 Anxia in assiduos absumens lumina fletus,
 Cum primum inflati conspexit lintea veli,
 Praecipitem sese scopulorum e vertice iecit, 245
 Amissum credens immitti Thesea fato.
 Sic funesta domus ingressus tecta paterna
 Morte ferox Theseus, qualem Minoidi luctum
 Obtulerat mente immemori, talem ipse recepit.
 Quae tum prospectans cedentem moesta carinam, 250
 Multiplices animo volrebat saucia curas.

239—241. *Haec mandata cett.* observa artem, qua poeta connexit et aptissima comparatione expolivit sententiam hanc: Sed haec mandata pulsa sunt ex animo Thesei, sicuti nubes ex alti montis cacumine pelli solent ventorum flamine; pro vulgari: sed haec mandata effluxerunt ex Thesei animo. — Ad *cacumen* supple: *lingunt*. — *aerium*, altum, ut *Alpes acriae* apud Virg. Georg. III, 474. — *niv. mont.* altorum enim montium cacumina nive oblecta conspiciuntur. Supr. LXIII, 70. *Idae nive amicta loca*.

242. *summa ex arce*. vulgo *arce* de arce Athenarum, *αρχονόλας*, accipiant; idem tradunt veteres mythographi. cf. Diodor. IV, 61.; sed cum Aegaeus v. 233. dixerit: *simulac nostros invisent lumina colles*, idemque v. 245. *sese e scopulorum vertice praecipitem iecisse* dicatur, *arx* quoque, ut passim, de collis alicuius cacumine explicari potest. Ovid. Met. I, 467. *umbrosa Parnassi constitit arce*. Et sane, si senex Aegaeus colles adscenderit, ut inde prospectum in mare peteret, id patris sollicitudinem multo graviolem et acriorem reddit.

243. *Anxia in assiduos cett.* versus elegantissimus pro vulgari: *assiduâ lacrimis anxia sollicitudi-*

ne expressis absumens et corrumpens oculos.

244. *inflati*, vento impleti. Virgil. Aen. III, 357. *tumidoque inflatur carbasus Austro*. Sed magis placet prolata a *Vulpio* lectio: *infecti*, scil. *obscura ferrugine* in v. 227.

247—249. *Sic fun. domus cett.* Sic fortis Theseus, cum domum intraret patris morte afflictam, eundem luctum, quem Ariadnae perfidia sua intulerat, expertus est.

250. *Quae tum prospectans* — *Silligius* et *Lachmannus* revocant vett. Codd. *Statii, Voss. cett.* lectionem *Quae tamen adspectans*, sed aperte corrupta est haec lectio; equidem certe ex particula *tamen* orationis nexum vel sensum commodum elicere non potui. Servavi igitur lectionem *Mureti* et aliorum *Quae tum prospectans*; mihi ipsi in mentem venit: *Quae nunc adspectans*. — *Quae tum*, quae quidem *Minos* tum vel nunc scilicet in imagine vesti stragulae intexta moesto animo fugientem Thesei navem prospectans cett. — *saucia*, sc. Thesei amore; sponte succurrit primus versus libri quarti Aen. Virg. *At regina gravi iam dudum saucia cura*; vel simpliciter: de Thesei perfidia curas animo volvens gravissimas.

At parte ex alia florens volitabat Iacchus
 Cum thiaso Satyrorum et Nysigenis Silenis,
 Te quaerens, Ariadna, tacque incensus amore:
 Qui tum alacres passim lymphata mente furebant, 255
 Evocae bacchantes, evocae, capita inflectentes.
 Horum pars tecta quatiebant cuspide thyrsos;
 Pars e divulso, raptabant membra iuvenco;
 Pars sese tortis serpentibus inungebant;
 Pars obscura cavis celebrabant orgia cistis, 260
 Orgia, quae frustra cupiunt audire profani;
 Plangebant alii proceris tympana palmis,
 Aut tereti tenues timuitis aere ciebant.
 Multis raucisonos efflabant cornua bombos,

252. parte ex alia, scil. vestis stragulae (supr. v. 50.) *priscis hominum figuris variatae*. — *florens*, florente aetate; sempiterna enim iuventutis Baccho tribuitur. — *volitabat*, huc illuc agitabatur et discurrerebat.

253. Cum thi. Sat. et Nys. Sil. dum Satyri et Bacchi comites, Sileni, in urbe Indiae Nysa nati, thiasos, h. e. saltationes vel choreas circa Bacchum instituebant. Apud Virg. Eclog. V, 30. pastor Daphnis Bacchi thiasos induxisse dicitur. Bacchus igitur ut novus Ariadnae amator in veste stragula apparebat.

255. lymphata, insana. lymphati vel lymphatici (*νυμφοληπτοι*) proprio dicebantur, qui, quod vidissent nympham aquaticam, mente capti furebant. *Lymphata pectora* apud Ovid. Met. XI, 5. Vid. Cuperi Observ. III, 12. et Drakenb. ad Stii. Ital. I, 459.

256. capita inflectentes. supr. LXIII, 23. Ut capita Maenades vi iaciunt hederigeras.

257. 258. thyrsos. thyrsus, hasta, cuius cuspis hederis et pampinis volata vel obvoluta fuit, quam et Bacchus et Bacchae in orgiis quassare solebant. Descriptum dedit thyrsus Virg. Eclog. V, 31. Et foliis lentas interexere mollibus hastas. — e div. rapt. m. iuv. sic-

uti Pentheus a matre sua Agave, in furorem Bacchicum coniecta, tanquam aper dilaniatus esse refertur. Ceterum haec omnia data sunt ex Eurip. Bacch. vid. imprimis v. 736.

259. serpent. incing. Bacchantes scilicet ad vim, violentiam et potentiam, quam Baccho acceptam referrent, declarandam non solum serpentes impune tractare et perdomare, sed etiam iis corpus et caput praecingere solebant; cf. de hoc serpentum cinctu Voss. et Muret. ad h. l.

260. celebrab. org. orgia celebrare (*ὀργιάζειν*), de sacris Bacchicis, quia cum *ὀργῇ* (furore) celebrabantur. — *obscura*, in cistis obiecta froudibus et aliis rebus, ne mystica et obscena profanorum oculis cerni possent. — *cavis cistis*. hinc mysticas cistas portantes dicti sunt *cistophori*.

261. audire, cognoscere ea et iis interesse.

262. tympana, cf. supr. LXIII, 8—10. — *proceris proceras* enim fere sunt manus vel brachia, quae, dum pulsant tympana, extenduntur, huc illuc moventur et agitantur. — *tereti*, concavo. — *aere*, cymbalo. cf. LXIII, 21. — *tenues*, clare vel acute sonantes.

264. 265. Multis est casus terrens; iunge: cornua multis efflab.

Barbaraque horribili stridebat tibia cantu.

265

Talibus amplifice vestis decorata figuris

Pulvinar complexa suo velabat amictu.

Quae postquam cupide spectando Thessala pubes

Expleta est, sanctis coepit decedere Divis.

Hic, qualis flatu placidum mare matutino

270

Horrificans Zephyrus proclivas incitat undas,

Aurora exoriente, vagi sub lumina solis;

Quae tarde primum clementi flamine pulsae

Procedunt, leni resonant plangore cachinni;

Post, vento crescente, magis magis increbescunt,

275

Purpureaque procul nantes a luce refulgent:

Sic tum vestibuli linquentes regia tecta

rauc. bombos, pro vulgari: multi e cornibus efflabant raucisonos bombos. Huc pertinet Lucian. D. D. XII. ὁ δὲ αὐλῇ τῷ κίτῳ, ὁ δὲ ἐπιβουβῇ τῷ τυμπάνῳ ἢ ἐκινῶναι τῷ κυμβάλῳ. — cornua, tam in Bacchi orgiis, quam in Cereris sacris (cf. supr. LXIII, 22.) saepius commemorantur. Intellege autem tibias Phrygias, quibus appositum fuit cornu aduncum et reflexum (κέρας ἀναντιόν, κώδων), unde graves et rauci soni efflabantur; *aduncis* tibia cornu ap. Ovid. Met. III, 533. Cf. Hemsterh. ad l. I. Luciani et supr. ad LXIII, 22. — *barbara*, Phrygia, ut *aurum barbaricum* apud Virg. Aen. II, 564., h. e. Phrygium, quia Phryges audiebant *barbari*.

266. *vestis*, sc. stragula, peristroma. — *amictu*, tegumento.

269. *sanctis Divis*, domum nuptialem intraturis et praesentia sua honoraturis.

270 — 276. Excitatus a pube Thessala, e tecto regio domum discedente, strepitus, qui primum fuit lenior, sed deinde crescente turba gravior, aptissime et elegantissime comparatur cum aqua, quae leniore vento leniter, graviore graviter commovetur et impellitur. Hausta est haec comparatio e fonte uberrimo Hom. Iliad.

IV, 422 seqq., unde eandem hausit Virg. Georg. III, 237 seqq. et Aen. VII, 528 seqq.

270. *Hic, qualis cett.* In hoc discessu, quemadmodum Zephyrus —: (277.) Sic tum cett.

271. *Horrificans*, horrore op-plens; aqua enim, cum illa vento incitatur, tremere et horrere incipit. — *Zephyrus* pro vehementia cuiusvis venti flatu.

272. *sol dicitur vagus*, ut *vaga luna*, *vaga nox*, *vaga sidera*, *vagum mare*, quia illa non fixa quasi stant, sed perpetuo motu currunt et vagantur.

274. *cachinni*. per *cachinnos* poeta paulo argutius, vel, si mavis, sublimius expressit tremulos aquae, quae primum lenius murmurare incipit, sonos, quales fere sunt cachinnum moventium. *leni plangore*, percussione leniter ad aures accidente. Sic γέλασμα κυμάτων apud Aeschylum Prometh. Vinc. 90., ubi de similibus locutionibus multa exempla collegit Blomfieldius.

275. *magis magis* (μᾶλλον μᾶλλον) pro: magis magisque, ut supr. XXXVIII, 3.

276. *nantes*, profluentes, decurrentes.

277. *vestib. reg. tecta*. inversa constructio, cuius amans imprimis

Ad se quisque vago, passim pede discedebant.
 Quorum post abitum princeps e vertice Peli
 Advenit Chiron portans silvestria dona. 280
 Nam quocunque ferunt campi, quos Thessala magnus
 Montibus ora creat, quos propter fluminis undas
 Aura parit flores tepidi fecunda Favoni,
 Hos indistinctis plexos tulit ipse corollis,
 Quels permulsa domus iucundo risit odore. 285
 Confestim Peneos adest, viridantia Tempe,
 Tempe, quae silvae cingunt superimpendentes,
 Mnemonidum, linquens, doctis celebranda choreis,
 Non vacuus: namque ille tulit radicitus altas
 Fagos ac recto proceras stipite laurus, 290
 Non sine nutanti platano lentaque sorore
 Flammati Phaethontis et acria cupressu;

est Virgilinus, pro: vestibulum re-
 giorum tectorum.

278. *Ad se, domum* (ὀικᾶς). —
vago, refer ad diversas vias, alio
 alia via redeunte.

280. *Advenit Chiron* cett. Iam
 antiquissimis temporibus mos fe-
 rebat, ut die nuptiali amici et con-
 vivae novis coniugibus dona nu-
 ptialia offerrent. *Chiron* igitur,
 qui habitabat in silvis, dona sil-
 vestria obtulit. *Chiron*, Centau-
 rus, filius Saturni et Philyrae, a
 diis natus, ipse deus (θεός αὐτῷ)
 vel immortalis (vid. Luciani Dia-
 log. Mort. XXVI. et ibi *Hemstor-*
hus.), in vertice montis Pelii do-
 micilium suum habebat, ubi in
 antro pueris educandis et eru-
 diendis operam dabat. Thetis igi-
 tur nunc sponsa, cum uxor Pelei
 peperisset Peliden, Achillem, eum
 Chironis disciplinae tradidisse fer-
 tur.

281. *quocunque*, scilicet flores,
ferunt, progignunt, gerunt. Cic.
 de Legg. II. cap. ult. *Terra fru-*
ges ferre et cibos suppeditare
potest.

284. *indistinctis corollis plexos*,
 non certo ordine vel cura, sed pro-
 miscue et temere nexos.

285. *risit*, arrisit, suaviter affo-

cit nares intrantium. Cf. *Ruba-*
ken. ad H. in Cerer. p. 7.

286. *Peneos*, notus fluvius Thes-
 saliae, qui iam personam senilis
 fluviorum formae induit.

288. *Mnemonidum*, Musarum.
 — Dedi in hoc loco lectiones,
 quae mihi videbantur optimae.
 Sed lubenter cedo iis, qui ex
 corruptissimarum lectionum va-
 rietate pro ingenii sagacitate me-
 liores et aptiores lectiones eli-
 cere et in medium proferre va-
 leant.

289. *Non vacuus*, sc. muneri-
 bus; non vacuis, quod in patrio
 sermone dici solet, manibus. —
radicitus, una cum radicibus ef-
 fossas.

290. *stipite recto*, trunco in re-
 ctum porrecto, vel recta quasi li-
 nea et aequalitate extenso.

291. 292. *lentaque sor. Flamm.*
Phaeth., populo vel alno; nota est
 fabula, ex qua Phaethontis sore-
 res, Heliades, in alnos vel popu-
 los mutatae esse finguntur. Ovid.
 Metam. II, 225 seqq. *lenta* refer
 ad tenacem et flexibilem natu-
 ram arborum vel fruticum, qua-
 rum rami vel ramuli facile qui-
 dem curvantur, sed aegre fran-
 guntur.

Haec circum sedes late contexta locavit,
 Vestibulum ut molli velatum fronde vireret.
 Post hunc consequitur solerti corde Prometheus, 295
 Extenuata gerens veteris vestigia poenae,
 Quam quondam silici restrictas membra catena
 Persolvit, pendens e verticibus praeraptis.
 Inde pater Divum sancta cum coniuge natisque
 Advenit coelo, te solum, Phoebe, relinquens, 300
 Unigenamque simul cultricem montibus Idri:
 Pelea nam tecum pariter soror aspernata est,
 Nec Thetidis tacidas voluit celebrare fugales.
 Qui postquam niveos flexerunt sedibus artus,
 Large multiplici constructae sunt dape mensae; 305
 Cum interea infirmo quatientes corpora motu
 Veridicos Parcae coeperant edere cantus.

293. 294. *Haec circum cett.* Has arbores sive haec omnia late ad certum ordinem circa domus vestibulum disposita collocavit. Factum igitur est iam antiquitus, quod nonnunquam nostra quoque aetate diebus festis fieri solet.

295 — 298. *Post hunc cett. Prometheus* quoque, filius Iapeti, frater Epimethei, pater Deucalionis, inter deos adest celebrandis Pelei et Thetidis nuptiis. — *solerti corde*, a Graeca enim voce *πονηθεῖα* (prudentia, providentia, *solertia*) dictus ille est *Προμηθεύς*. Is, quia hominem e luto formaverat, ignem e coelo suffuratus erat cett., poenam horum factorum exsolvere debebat rupi in Caucaso adfixus. Liberatus tamen ille est hac poena ab Hercule, sed, ut versu sequente dicitur, *extenuata vestigia veteris poenae gerebat*, h. e. parva adhuc cicatricum tam catena quam cuneo et aquilae rostro ei inflictarum apparebant vestigia.

299. *Inde pater Divum cett.* Ipse Iupiter. Iuno et alii dñi Pelei et Thetidis nuptias dignas, quibus adessent, habuerunt, relicto Apolline et Diana. Causa, cur Apollo et Diana relictī sint, additur v. 302., nempe odium, quo Phoebus cum

eius sorore Diana Pelea aspernatus est; sed origo huius odii reticetur.

301. *Unigenamque*, Dianam, uno eodemque partu in insula Delo a Latona editam. — *cultricem mont. Idri*, quae sacra sibi in montibus incolit oppida prope Idrium, montem Cariae; vid. *Voss.* ad h. l. De Diana, montium cultrice, vid. *Spanhem.* ad Callim. Hymn. in Dian. v. 18.

304. *Qui, qui quidem nominatim indicati dñi.* — *artus flexerunt sedibus*, artus inclinarunt ad sedes occupandas. Heroicis temporibus mensis non accumbabant, sed assidebant convivae.

305. *constructae sunt*, eleganter pro: ad solemnem morem et ordinem largitor appositae sunt; *simillime mensas extruere*, Cicero Quaes. Tusc. V, 21. *mensae extruebantur epulis*.

306. *Cum interea cett.* pectora vaticinantium ita furore rapi et quati solent, ut toto corpore, dum vaticinantur, contremiscant; et sic nunc inducuntur Parcae, vaticinium de futura Pelei et Thetidis sorte editurae. — *infirmis*, refer ad senilem Parcarum aetatem.

307. *Veridicos* — *cantus*. Horat.

His corpus tremulum complectens undique vestis
 Candida, purpurea quam Tyro incinxerat ora;
 Ambrosio niveae residebant vertice vittae, 310
 Aeternumque manus carpebant rite laborem.
 Laeva colum molli lana retinebat amictum;
 Dextera tum leviter deducens fila supinis
 Formabat digitis, tum prono in pollice torquens
 Libratum tereti versabat turbine fasum; 315

Carm. Saec. v. 25. *Vosque, veraces cecinisse, Parcae, Quod semel dictum (constitutum) est.*

308—311. *His corp.* cett. Hunc locum olim ineptis lectionibus deceptus male interpretatus sum. Rectior fortasse videbitur ratio, quam mutata simul distinctione nunc in hoc loco explicando et constituendo inii. Pro importuna lectione *quercus* revocavi veterum librr. lectionem *vestis*, quae fuit *candida*; et v. 310. pro: *Ac roseo*, quod idoneam explicationem nullo modo admittit, dedi cum *Vulpio*: *Ambrosio*, hac sententia: *His* (*Parcis*) erat vestis candida, undique complectens Parcarum corpus vel senile vel tremore (dum illae vaticinabantur) quassatum, quam Tyro ora purpurea incinxerat; vittae (*niveae*) albae (*residebant*) erant in (*ambrosio*) divino vertice, vel obtegebant divinum verticem, et manus Parcarum fila e lana deducendo fata aeterna canebant. — Si quis vocis erat post complectens absentiam ferri posse neget, is versu 309. mecum legat: *Candida erat, pulchra quam Tyro incinxerat ora.* — Tyro, ut observat *Vulpus*, fuit nymphea, Neptuni deliciae, artis textoriae cecitissima; per *oram purpuream* vel *pulchram* intelligo extremam vestis partem, quam Horatius vocat *institam* Sat. I, 2, 29. de matronis: *Quarum subuta talos tegat instita veste.* — *incinxerat* pro: *cinxerat*, ut *supr.* v. 250. — *Ambrosio*, divino. Virg. Aen. I, 403. *Ambrosiaeque comae divinum*

vertice odorem Spiravere. Claud. de Nupt. Honor. et Mar. v. 110. de Venero: *Ambrosioque sinu puerum complexa ferocem.* — *residebant*, sedem suam habebant in vertice ambrosio, h. e. obtegebant verticem ambrosium.

311. *Aeternumque* cett. exquisita elegantia pro: Et manus Parcarum (*rite*) solemniori opere vel negotio (*aeternum laborem*) aeternam fatorum seriem (*carpebant*) nendo deducebant. — Iam vv. 312 — 320. sequitur luculentissimis coloribus adumbrata descriptio moris, quo olim neri solebat. Non enim olim nentes, ut nunc, utebantur machina textoria rota instructa, sed nendi opus tractabant manibus. Quod quidem adhuc fit in quibusdam Germaniae regionibus, ut ipse vidi in inferiore Lusatia. Dextra tenetur fusus, qui, postquam dextrae manus pollice et digito indice impulsus est, in solo circumagitur et circa nemtem currit saltatque. In laeva manu cohibetur lana vel colus, unde dextra nunc vacua e lana fila deducit. — *amictum*. vulgo *colus* in genere feminino effertur; unde fuerunt qui pro *amictum* legi mallem: *amictus*.

313. *supinis*, sursum flexis vel erectis.

314. 315. *prono*, deorsum presso. — *torqu. versabat*, elegantius pro: *torquebat.* — *terete turbine. fusus*, qui motu concitatissimo circumagitur, ostendit *turbinem teretem*, h. e. rotationem tenuem et vix oculis assequendam.

- Atque ita decerpens aequabat semper opus dens,
 Laneaque aridulis haerebant morsa labellis,
 Quae prius in levi fuerant extantia filo.
 Ante pedes autem candentis mollia lanae
 Vellera virgati custodibant calathiasi. 320
 Hae tum clarisona pellentes vellera voce
 Talia divino fuderunt carmine fata,
 Carmine, perfidiae quod post nulla arguet aetas:
 O decus eximium, magnis virtutibus augens,
 Emathiae tutamen opis, clarissime nato, 325
 Accipe, quod laeta tibi pandunt luce sorores,
 Veridicum oraculum: sed vos, quae fata sequuntur,
 Currite, ducentes subtemina, currite, fusi.
 Adveniet tibi iam portans optata maritis
 Hesperus; adveniet fausto cum sidere coniux, 330
 Quae tibi flexanimo mentem perfundat amore,
 Languidulosque paret tecum coniungere somnos,
 Levia substernens robusto brachia collo.
 Currite, ducentes subtemina, currite, fusi.
 Nulla domus tales unquam contextit amores; 335
 Nullus amor tali coniunxit foedere amantes,

316. *Atque ita decerpens cett.* en nentes, quae, dum dentium ope scabra et nodosa decerpunt, opus sequant atque levigant.

318. *in levi filo*, in filo nunc polito et levigato.

320. *calath.* corbicularae, quasilli, in quibus lanae fasciculos reponere solebant mulieres lanificae. — *virgati*, e virgis vel vimine contexti.

321. *pellentes vellera*, lanae vellera tractantes fusos impellendo et agitando, vel fusorum circumactu.

324. *augens*. possis quidem ad *augens* e versu sequente supplere: *Emathiam*, sed cum *augere* (ut *mutare*, *vertere* et alia) saepius passivi significatione poni soleat (vid. *Drakenb.* ad Liv. III, 6. §. 2.), *augens* pro: *aucte* explicare malim.

325. *Emath. tut. opis*, Thesau-

lorum potentiae praesidium et columnen. — *clarissime*, celebratissime olim nato, Achille.

328. *duc. subtemina. subtemen* proprie quidem de filo, quod telae vel stamini intextitur, sed deinde de quovis filo, nominatim de filis, quae Parcaededucunt, et proinde defatis. Hor. Epod. XIII, 15. Unde tibi reditum certo subtemine Parcae Ruptere.

329. *port. opt. mar. Hesperus.* sic in *Fragm. Callimachi* LI. (ed. Ern. p. 434.) de maritis: 'Εστέ-
 quov φίλιοναί, ἀνάσσειν ἐφ' ὅν.
 Contra de puellis in Virg. Cir. 352. *Hesperium* (sc. sidus) vi-
 tant, optant ardescere solem.

333. *Levia subst. rob. br. c.* cum Catullo comparavit Apoll. Rhod. I, 1237. *Lenzius* in *Spicil. Observ.*

335. *contextit amores*, intra te-
 cta sua ita se invicem amantes
 recepit et fovit.

Qualis adest Thetidi, qualis contordia Peleó.

Currite, ducentes subtemina, currite, fusi.

Nascetur vobis expers terroris Achilles,
Hostibus haud tergo, sed forti pectore notus: 340

Qui, persaepe vago victor certamine cursus,
Flammea praevertet celeris vestigia ceryae.

Currite, ducentes subtemina, currite, fusi:

Non illi quisquam bello se conferet heros,
Cum Phrygii Teucro manabunt sanguine rivi, 345

Troicaque obsidens longinquo moenia bello

Periuri Pelopis vastabit tertius heres.

Currite, ducentes subtemina, currite, fusi.

Illius egregias virtutes claraque facta
Saepe fatebuntur gnatorum in funere matres, 350

Quum in cinerem canos solvent a vertice crines,

Putridaque infirmis variabunt pectora palmis.

Currite, ducentes subtemina, currite, fusi.

Namque, velut densas prosternens cultor aristas

339. *expers terr. Achilles*, apud Hor. Sat. I, 7, 12. *Achilles animosus*, ἀσφοδός, μεγάλητης.

341. *Qui, ut πόδας ὠκὺς, persaepe victor vago cursus certamine* —. *cursus certamen* dicitur *vagum*, quia cursu certantes non certam viam sequuntur, sed latius et liberius vagantur.

342. *Flammea vestigia*, cursum rapidissimum; quem summus agit ardor, furor, impetus, praecipue in cursu, *flammeus* vel *igneus* dicitur. Apud Virgilium, cui obversa esse videtur Catullus, *Camilla* Aen. XI, 718. *pernicibus ignea plantis* Transit equum cursu, et in eodem libro v. 746. *volat igneus aequore Tarcho*.

345. *manab. sang. rivi*, ut Xanthus post ingentem caedem ab Achille editam; hinc Hom. Iliad. XXI, 21. *ἐκβάλετο δ' αἵματι ὕδαο*.

346. *longinquo*, in decem annos extracto.

347. *Periuri Pelopis*. nam fidem, quam Pelops dederat Myrtilo, aurigae Oenomai, fefellit; vid. Hy-

gin. Fab. LXXXIV. cf. Homer. Iliad. II, 102 seqq. — *tertius heres*, Agamemnon; scilicet Pelopi in regno successit eius filius Thyestes, Thyestae Atreus, Atreo Agamemnon.

350. *Saepe fatebuntur gn. in fun. matres*, honoris et solatii causa, quod filii non a quovis homine vulgari vel milite gregario, sed ab Achille, tanto viro et heroe, caesi essent.

351. *in cinerem*, ut soluti et passi crines cinere sepulti conspergantur; cf. de hoc luctus genere *Dorvillium* ad Charit. p. 412. et *Interpretes* ad Petron. c. CXI.

352. *variabunt pectora*, variis coloribus, nominatim livore, obducent pectora, ea scilicet tundendo et plangendo. Facete apud Plaut. in Prolog. Poenul. 26. *virgis et loris aliquem variare*. — *infirmis*, ob senectutem.

354. *Namque, velut cett*. Sicut ruris colonus falce demetit aristas, ita Achillem Troiugenum corpora gladio demesurum esse Parcae vaticinantur. Praevit iam

Sole sub ardenti flaventia demetit arva, 355
Troiu genum infesto prosternet corpora ferro.
Currite, ducentes subtemina, currite, fusi.

Testis erit magnis virtutibus unda Scamandri,
Quae passim rapido diffunditur Hellesponto,
Quoius iter caesis angustans corporum acervis 360
Alta tepefaciet permixta flumina caede.
Currite, ducentes subtemina, currite, fusi.

Denique testis erit morti quoque dedita praeda,
Cum teres excelso coacervatum aggere bustam
Excipiet niveos percussae virginis artus. 365
Currite, ducentes subtemina, currite, fusi.

Nam simulac fessis dederit fors copiam Achivis
Urbis Dardaniae Neptunia solvere vincla:

in hac comparatione Hom. Iliad. XI, 67. Horat. Od. IV, 14, 29. de Claudio: *Ut barbarorum Claudius agmina Ferrata vasto diruit impetu, Primosque et extremos metendo Stravit humum.* Plura in hanc rem exempla collegit Cord. ad Virg. Aen. X, 603.

358. *Testis erit cett.* Fluvii sapientiae rerum praeclare gestarum testes excitantur; cf. supr. XXIX, 20. Respiciuntur imprimis Achillis virtutes, quas Homerus enarrat in Iliad. Libr. XXI, quae rhapsodia propterea *μάχη παρὰ τοῦ αἵματος* inscribitur.

360. *Quoius iter* (cuius cursus), angustans, sc. se, angustatum (intra angustiores fines cohibitum; nam alveus per acervos caesorum corporum factus est angustior).

361. *permixta caede*, dum (caedes) sanguis caesorum Scamandro immixtus vel admixtus est. *Permixtus* passim pro: admixtus vel immixtus. Lucr. III, 643. Virg. Aen. XI, 634. *permixti caede virorum Semanimes volvuntur equi.*

363—365. *percussae virg.* Polyxena. — *Polyxena*, Priami filia, puella formosissima, amores in Achillis animo excitasse, sed excitationis amoribus non respondisse

dictur. Occiso deinde Achille ab Alexandro et Deiphobo cum Graeci victores reditum in patriam pararent, vox Achillis, praedae partem postulantis, ex eius sepulcro audita esse fingitur. Polyxena igitur, ad praedarum partem relata, super Achillis sepulcro mactata et Achillis manibus sacra esse prohibetur; vid. Hygin. Fab. CX. et quos ibi in hanc fabulam laudat van Staveren. — *morti dedita praeda*, Polyxena morti, tanquam praeda, destinata. — *teres*, ob formam oblongam. — *excelso coac. agg.* aggestae terrae cumulo imposito; describitur tumulus. — *niveos, pulcros.* Pro *percussae* rectissime Lachmannus revocavit *percussae, sacerdotis cultro caesae vel mactatae.*

368. *solvere*, pro: solvendi. — *Nept. vinc. Urb. Dard.* eleganter pro simplice: Troiam. Apollo et Neptunus, ut notum, muri Troiani conditores perhibentur; unde Neptunus *τρυγχοῖος*. — *vinacula urbis* dicuntur muri, inter se iuncti, quia muri urbem aliquam tanquam vinculo aliquo continent, muniunt, firmant. Hinc egregie respondet *solvere* pro: diruere.

Alti Polyxenia madescent caede sepulcra;
Quae, velut ancipiti succumbens victima ferro, 370
Proliciet truncum submisso poplite corpus.

Currite, ducentes subtemina, currite, fusi.

Quare agite, optatos animi coniungite amores;
Accipiat coniux felici foedere Divam,
Dedatur cupido iam dudum nupta marito. 375
Currite, ducentes subtemina, currite, fusi.

Non illam nutrix orienti luce revisens

Hesterno collum poterit circumdare filo.

Currite, ducentes subtemina, currite, fusi.

Anxia nec mater, discordis moesta puellae 380
Secubitu, caros mittet sperare nepotes.

Currite, ducentes subtemina, currite, fusi.

Talia praefantes quondam felicia Pelei
Carmina divino cecinerunt omine Parcae.

Praesentes namque ante domos invisere castas 385

Saepius et sese mortali ostendere coetu

Coelicolae nondum sprete pietate solebant.

Saepe pater Divum templo in fulgente revisens,

Annua cum festis venissent sacra diebus,

369. *Alta*, cf. v. 364.

370. *ancipiti ferro*, de instrumento ferreo, cultro, bipenni cett., quod utrimque habet aciem. Ceterum observa admirabilem elegantiam expressae sententiae: Quae, victima ferro percussa, velut truncus corruente poplite pro-

cidet. 375. *Dedatur cett.* iunge: iam dudum (*super*) nupta dedatur cupido marito; non raro enim dudum de re, quae ante breve tempus facta est. Si iamdudum (ut est in plurimis editionibus) coniunctim legitur, tum positum videtur iamdudum pro: quamprimum, ut apud Ovid. *Amat.* II, 457. *Candida iam dudum cingantur colla lacertis, Inque tuo fens est accipienda sinu.*

378. *Hesterno collum* cett. haec colli post primae noctis concubitus mensura egregie declarat nutricum ingenium.

381. *caros mitt. sper. nep.* eleganter pro: spem gentis per caros nepotes propagandas abiicit.

383. *Pro praefantes dodi praefantes*, quia prima syllaba in *praefari* apud poetas corripitur; *praefantes* cecinerunt elegantius pro: praedixerunt, vaticinatae sunt.

385. *ante*, aurea scilicet aetate.

386. *coetu*, pro: coetui, dativus quartae declinationis a *pro ui*, sexcenties apud poetas; nec pedestris orationis scriptores hanc formam repudiarunt; vid. *Duker.* ad *Liv.* XXIV, 19. §. 6.

388. *fulgente*, scilicet eo apparatu, quo templa diebus festis decorari et collustrari solebant. — *revisens*, frequentans. — *Annua sacra*, cum illa festis (statis) diebus rediissent. Intelligendos esse amplissimos illos ludos, Iovi sacros, primum tertio, deinde quinto quoque anno celebratos, versus sequens docet.

Conspecta terra centum procurrare currus. 390
 Saepe vagus Liber Parnassi vertice summo
 Thyadas effusus evantes crinibus egit,
 Cum Delphi tota certatim ex urbe ruentes
 Acciperent laeti Divum fumantibus aris.
 Saepe in letifero belli certamine Mavors, 395
 Aut rapidi Tritonis hera, aut Rhamnusia virgo
 Armatas hominum est praesens hortata catervas.
 Sed postquam tellus scelere est imbuta nefando,
 Iustitiamque omnes cupida de mente fugarunt;
 Perfudere manus fraterno sanguine fratres; 400
 Destitit extinctos gnatus lugere parentes;
 Optavit genitor primaevi funera gnati,
 Liber ut innuptae poteretur flore novercae;
 Ignaro mater substernens se impia gnato,
 Impia non verita est divos scelerare parentes: 405
 Omnia fanda, nefanda, malo permixta furore,
 Iustificam nobis mentem avertere Deorum.
 Quare nec tales dignantur visere coetus,
 Nec se contingi patiuntur lumine claro.

392. *evantes*, vociferantes *Evan* (*Εὐάν*), quod fuit Bacchi cognomen. — *egit*, furore correptas huc illuc agitavit.

396. *Tritonis hera*, Minerva, quae primum virginali habitu ad paludem Tritoniam in lucem prodisse dicitur; de lacu Tritone vid. *Wesselingius* ad *Diodor. Sic. III, 53. n. 61.* — *Rhamnusia virgo*, *Nemesis* sive *Adrastea*, a cultu in pago Rhamnunte sic dicta; vid. *Spanhem.* ad *Callim. H. in Dian. v. 232.*

398. *est imbuta*, infecta, inquinata, polluta. cf. *supr. v. 11.* — *Iustitiamque* cett. *Ovid. Met. I, 129* seqq. de aetate ferrea: *fugere pudor verumque fidesque, In quorum subire locum fraudesque dolique Insidiaque, et vis et amor sceleratus habendi.*

399. *cupida*, pravis cupiditibus corrupta.

403. *poteretur* pro: *potiretur*; induit enim nonnunquam hoc verbum tertiae coniugationis formam; exempla suppeditant *Heins.* et *Burm.* ad *Ovid. Met. XIII, 130.* ubi est: *Tuque tuis armis, nos te poteremur, Achille.*

405. *Per divos parentes* intelligit *Scaliger*: deos patrios; equidem malim intelligere: divinarum dignitatis maiores.

407. *Iustificam*, quae iusta sunt tuentem et exercentem, pro *simplice iustam*, ut *beneficus* pro: *benignus.*

409. *se contingi*, *elegant* pro: *adspici*, *conspici*; *adspiciatur* enim, qui oculis continguntur, vel, ut *Tacitus* loquitur *Annal. III, 12.*, *contrectantur.* — *lumine claro*, clara illa divinitatis luce et splendore, quo dii olim hominibus nondum corruptis apparuerant.

CARMEN LXV.

A D H O R T A L U M.

Etsi me assiduo confectum cura dolore
 Sevocat a doctis, Hortale, virginibus,
 Nec potis est dulces Musarum expromere fetus
 Mens animi: tantis fluctuat ipsa malis:
 Namque mei nuper Lethaeo gurgite fratris
 Pallidulum manans alluit unda pedem,
 Troia Rhoeteo quem subter litore tellus
 Ereptum nostris obterit ex oculis.
 Alloquar! audiero nunquam tua facta loquentem!
 Nunquam ego te, vita frater amabilior,

5

10

CARM. LXV.

Catullus se excusat apud Hortalum de nondum misso carmine, quod de coma Berenices e Callimachi Carminibus Latine expressum se illi missurum esse promississet. Causam huius morae affert gravissimam, ingentem scilicet luctum de dulcissimi fratris morte, quae totum ipsius animum miserrime perturbaverit et omne inde doctrinae studium exturbaverit. — Catullus igitur, ut ostenderet, quantum apud se valeat Hortali amicitia et auctoritas, nunc misit illud carmen, in summo adeo animi dolore e Graeca lingua in Latinam translatum. — Per Hortalum, ut docet Ernest. in *Clav. Cic.* s. v. *Hortalus*, intelligendus est nobilissimus ille orator, quem aequae ac filium et nepotem dictum fuisse Hortalum e Cicerone patet, ad *Attic.* II, 25. IV, 15. cf. Ernest. ad *Sueton. Tiber.* 47. — Si *Hortalus*, cuius mentio fit infr. XCV., est unus idemque, ille sicuti bonus orator celebratus, ita ut malus poeta, qui stans pede in uno ingentem versuum numerum deproperaret, derisus est. Veteres pro: *Hortalum* scripsisse *Ortalum* (*Ὀρταλον*) Valcken. Muretus, Scaliger et Bentleius contendunt. Ceterum hoc carmen haberi potest pro Epistola, Carmini de *Cóma Berenices* adiecta.

1. *Etsi me cett.* huius carminis initio respondet demum v. 15. Sed tamen cett. Duo illustra exempla orationis longius productae vel interruptae habes apud Hor. Sat. I, 7, 10 seqq. et Epist. I, 15, 1 — 25.

3. *dulces Musarum expr. fetus*, eleganter pro: dulcem fructum aliquem e bonarum litterarum studio perceptum in medium proferre, vel simpliciter in bonarum litterarum studiis versari.

4. *Mens animi* (*θυμὸς ἐν φρεσίν*) antique pro: animus. — *fluctuat*, huc illuc agitur.

5 — 8. *Namque mei cett.* observent lectores verborum splendorem, quo poeta exornavit simplicem sententiam: „nam frater meus nuper est mortuus, qui sepultus iacet in litore Rhoeteo.” Iunge: *Namque unda manans Lethaeo gurgite pallidulum pedem fratris mei nuper alluit.*

7. *Rhoet. lit.* prope promontorium et oppidum regionis Troadis, *Ροιταίων*, Aiacis sepulcro notum.

8. *obterit*, gravius pro: obteggit. Lucret. III, 916. *obtritit* *pondere* terrae.

9 — 12. Versus nonus: *Alloquar* cett. in pluribus Codd. exsulat, haud dubie ob verborum collocationem paulo insolentiores; at si ad *Alloquar* ex sequentibus suppleris: *nunquam te posthac*, mutato signo interrogandi in signum

Adspiciam posthac! At certe semper amabo,
 Semper moesta tua carmina morte canam,
 Qualia sub densis ramorum concinit umbris
 Daulias, absumti fata gemens Ityli.
 Sed tamen in tantis moeroribus, Hortale, mitto 15
 Haec expressa tibi carmina Battiadæ;
 Ne tua dicta vagis nequidquam credita ventis
 Effluxisse meo forte putes animo:
 Ut missum sponsi furtivo munere malum
 Procurrit casto virginis e gremio, 20
 Quod miserae oblitæ molli sub veste locatum,
 Dum adventu matris prosiliit, excutitur,
 Atque illud prono praeceps agitur decursu,
 Huic manat tristi conscius ore rubor.

exclamandi vel dolendi, sensus ex-
 hibet satis commodus hic: Nun-
 quam te posthac, o frater ipsa vi-
 ta mihi amabilior, alloquar! nun-
 quam ego te posthac adspiciam!
 At certe semper te amabo, semper
 moestis tuam mortem carminibus
 deflebo.

13. 14. *Qualia sub densis cett.*
 Cum flebilibus modis, quibus lus-
 cinae cantu aures nostrae sua-
 visime demulcentur, saepius tam
 a veteribus, quam a recentioribus
 poetis planctus et voces lamenta-
 biles, quas edunt lugentes, com-
 parari solent. *Progne*, in lusci-
 niam mutata, appellatur *Daulias*,
 ab *Δαυλίας*, quod est vetus urbis
 illius nomen, ubi (Thucyd. II, 29.)
 regnavit Tereus. Alias non *Progne*,
 sed *Philomela* in lusciniam
 mutata fingitur, ut apud Ovidium,
 qui *Progenes* et *Philomelae* fabu-
 lam mira arte tractavit in Met. VI,
 412—476. Sed apud antiquiores
 poetae ex *Progne* facta est luscini-
 a. De diversitate in hac fabula,
 ut in plurimis aliis, vid. *Meurs. de*
Regg. Athen. II, 4, 5. et *Heyn.*
 ad *Apollod.* III, 14, 8. Loci clas-
 sici de luscinae cantu cum vo-
 cibus querulis et in fletum du-
 ctis comparato sunt apud Hom.

Odys. XIX, 518. et *Virg. Georg.*
 IV, 511 sqq., quos certatim imita-
 ti sunt poetae posteriores. — *ab-*
sumti, mactati et comesi. — *fata*
gemens Ityli. Hom. I. I. v. 522.
ναϊδ' ὀλογομένην Ἰτυλον φίλον.
 Auctor *Consol.* ad *Liv. Aug.* v. 106.
Deflet Threicium Daulias ales Ilyn.

16. *Battiadæ*, Callimachi, dicti
 ita vel a patria Cyrene, cuius con-
 ditor *Battus* fuisse traditur, vel
 ab eius stirpis auctore *Batto*.

17. 18. *Ne tua cett. iunge: ne*
forte nequidquam (frustra, sine ef-
 fectu) *putes dicta tua vagis ventis*
credita animo meo effluxisse.

19—24. Catullus, e cuius ani-
 mo dolor de fratris morte acer-
 blissimus cogitationem rei in gra-
 tiam Hortali peragenda nunc qui-
 dem pepulerat, suavissime se com-
 parat cum puella, quae, non co-
 gitans de malo ab amatore aliquo
 muneri sibi misso et sub veste
 occultato, cum illud, subito ve-
 niente matre excussum, prosiliit
 et praeceps agitur, pudore suffun-
 ditur. — *Quod miserae oblitæ cett.*
quod malum sub molli veste loca-
tum miserae oblitæ, misere aman-
ti puellae immemori nunc mali
in gremio locati.

23. *Atque illud prono cett. hae-*

CARMEN LXVI.

DE COMA BERENICES.

Omnia qui magni dispexit lumina mundi,
Qui stellarum ortus comperit atque obitus,

si olim in hoc loco, et pro *Atque illud* legendum fortasse esse: *Dumque illud* cett. conieciavi; sed nunc *Atque illud* simpliciter pro: idemque, vel pro: illud vero, positum esse censeo. — *consciis*, sc. furtivi amoris. Non raro aliquis dicitur *consciis*, re, cuius ille sibi *consciis* est, omisa. Horat. Sat. I, 2, 130. *miseram se conscia* (sc. furtivi amoris) *clamet*. Et sic plane apud Ovid. Art. Amator. III, 621. et 649. — Ceterum ad dona, quae puellis mitti solebant ab amatoribus, pertinebant mala. Virg. Eclog. III, 71. *Aurea mala decem misi; cras altera mittam*.

CARM. LXVI.

Dolendum sane est non aetatem tulisse Callimachi carmen, quod Catullus ab Hortalo rogatus Latino reddidit. Nam si illud servatum esset, non solum summa ars, qua elegantiarum pater, Catullus, Callimachi carmen *de coma Berenices* Latinis numeris adstrinxerit, perspiceretur, sed haberemus quoque Lydium quasi lapidem, ad quem rectiora a minus rectis, et elegantiora a minus elegantibus scite distingui et internosci possent. — Ceterum Muretus argumentum huius carminis complexus est his verbis:

Ptolemaeus, cognomento Evergetes, Ptolemaei Philadelphi ex Arinoe priore filium, sororem suam, in matrimonio habuit; neque enim ea coniunctio inhonesta Aegyptiorum legibus habebatur (vid. Diodor. Sic. I, 23, et ibi Wesseling.). *Ea recens ducta contingit, ut expeditionem adversus Assyriam susciperet; in quam cum proficisceretur, vovisse crinem suum Veneri Berenice dicitur, si sibi vir*

sus sospes victorque rediret domum. Cuius devotionis suae cum, *re praedare a Ptolemaeo gesto, convictum se iudicio, deorum immortalium videret, quo se religione exsolveret, crinem rite in Veneris aedo appendit*. *Is cum postridie repertus non esset, magnaue ob eam rem rex reginaque in moerore essent, Conon, mathematicus ea aetate excellens, persuasit iptis crinem dedm numine sublatus in coelum et in sidus conversum fuisse; idque Callimachus, qui principem illum, propter singulare bonarum artium studium, numinis loco habebat, hoc poemate complexus est*. *Principium autem continet iasignem commendationem Cononis a praestanti coelestium rerum peritia*. — Egrege de hoc carmine Graeco-Latino meruit insigne illud Graecarum litterarum decus, *Valckenarius*, cui debentur *Callimachi Elegiarum Fragmenta cum Elegia Catulli Callimachea*, edita ab Ioanne Luzacio. Lugd. Batav. MDCCIC.

1. *Ipea Coma per totam hanc Elegiam loquitur*. — v. 1 — 7. *Omnia qui — idem me ille Conon, insignis astrologus (qui septem libros de Astrologia edidisse et observationes de solis eclipsibus congestisse dicitur). Vixit ille, ut ex hoc carmine discimus, aetate illa, qua rerum gestarum gloria floruerunt Ptolemaei, Philadelphus et Evergetes*. — *Omnia magni mundi lumina, omnia magni coeli splendentia sidera; mundus, pro coelo, ut supr. LXIV, 206. ubi of. not. — dispexit. eleganter res dispici dicuntur, quarum naturam omni ex parte diligenter explorare et pernoscere studemus*.

2. *comperit, observando stella-*

Flammeus ut rapidi solis nitor obscuretur,

Ut cedant certis sidera temporibus,

Ut Triviam, furtim sub Latmia saxa relegans,

5

Dulcis amor gyro devocet acrio:

Idem me ille Canon coelesti lumine vidit

E Bereniceo vertice caesariem

Fulgentem clare, quam multis illa Deorum,

Levia protendens brachia, pollicita est,

10

Qua rex tempestate, novo auctus Hymenaeo,

Vastatum fines iverat Assyrios,

rum cursum exploravit, ortum et occasum stellarum cognovit. Similiter fere Horat. Od. I, 28, 5. 6. *Archytam*, ut magnum astronomum, *aeris domos tentasse animoque rotundum percurrisse polum* dicit.

8. 4. *Flammeus ut rapid.* cett. Idem Canon observando intellexit, (ut) quomodo igneus splendor solis rapida velocitate caelum percurrentis obscuretur (solis scilicet defectu) et quomodo sidera definito tempore cedant, scil. e conspectu removeantur, abeant, occidant. Cic. de Senect. 19. *horas quidem cedunt* (traneunt, fugiunt) *et dies et menses et anni.*

5. 6. *Ut Triviam* cett. Eleganter et docte pro vulgari: Idem Canon causam, ex qua Luna laborat vel deficiat, pervestigavit. Poeta in partes vocat fabulam Lunae, quae formosissimum iuvenem, Endymionem, vel pastorem, vel venatorem, amasse et, cum illum in Cariae monte, Latmo, dormientem prospexisset, deliciarum furtim apud eum faciendarum causa e coelo descendisse fingitur. Quando igitur Luna deficiebat, eam apud Endymionem latitare iocose dictitare solebant homines. Iunge: *Ut* (quomodo) *dulcis amor relegans* (abire iubens) *Triviam furtim* (furtivi amoris causa) *sub saxa Latmia* (in montem saxosum Latmum) *devocet acrio gyro* (e coelo rotundo). De voce *Trivia* cf. supr. ad XXXIV, 15.

7. 8. *Idem me cett.* iunge: *Idem ille* (celebratissimus astronomus) *Canon me caesariem e Bereniceo vertice* (desectam e Bereniceo vertice) *vidit* (observavit) *clare fulgentem coelesti lumine*, splendore, nisi fortasse pro lumine cum *N. Heinsio* legendum sit *limine*, ut *limen Olympi* apud Virg. Eclog. V, 56., vel *limite*, ut plane infr. LXVI, 59. *limite coeli.*

9. 10. *quam multis illa cett.* quam quidem caesariem pluribus diis (e. c. Marti, Veneri, et aliis, quorum custodiae maritum in bellum proficiscentem mandaverit) (*pollicita est*) devovit, *protendens brachia* (*αχῆνα* precantis, vel, ut hoc loco, devoventis aliquid diis), protensis brachiis vel, ut loquitur Horatius, *supinis manibus*. *Levia*, cutis levore nitentia. De more veterum comas diis consecrandi praeter *Stat.* et *Vulp.* ad h. l. vide *Iun. de Coma* p. 509. Cetorum ambigit totius distichi v. 9. 10. Catullum auctorem esse sine idonea ratione *Valckenarius*.

11. 12. *Qua rex tempestate cett.* Sensus: eo scilicet tempore, quo Ptolemaeus, beator factus novis cum Berenice nuptiis, statim post nuptias in bellum ad fines Assyriorum devastandos sive ad Assyrios perdomandos profectus erat. Sensus quidem verborum, *novo auctus Hymenaeo*, quem indicavimus, est satis planus, sed primum in *novo auctus* deprehenditur hiatus (unde fuerunt qui pro *auctus*

Dulcia nocturnae portans vestigia rixae,
 Quam de virginis gesserat exuviis.
 Estne novis nuptis odio Venus? anne parentum 15
 Frustrantur falsis gaudia lacrimulis,
 Ubertim thalami quas intra limina fundunt?
 Non, ita me Divi, vera gemunt, iuerint.
 Id mea me multis docuit regina querelis,
 Invisente novo proelia torva viro. 20
 At tu non orbum luxti deserta cubile
 Et fratris cari flebile discidium,
 Quum penitus moestas exedit cura medullas.
 Ut tibi tunc toto pectore sollicitae

legi mallent *mactus*); deinde syllaba brevis us sequente littera *H* producta est. Ferenda tamen videtur apud Catullum haec durior numerorum ratio.

13. *nocturnae rixae*. hoc nocturnum mutuae libidinis exercitium Claud. in Fescenn. IV, 29. vocat *nocturnum proelium*.

14. *de virginis exuviis*, de ereptae virginitatis spolio.

15.—20. Ridet *Coma* lacrimas, quas sponsae, cum in sponsi thalamum deducuntur, fundere soleant; illas enim non vere, sed simulate gemere ait; quod probat exemplo *Berenices*, cui veras lacrimas expresserit verus dolor, cum novus maritus post nuptias a nova coniuge in bellum discederet. Quaerit igitur *Coma*, num virgines per lacrimas, quas illae die nuptiali effundere soleant, vere se Venerem h. e. conubium aversari declarent, an fallant gaudia parentum, filias lacrimantes invito animo a se discedere opinantium.

18. *iuerint*. Ennius apud Ciceronem in ipso libri de senectute limine: *O Tite, si quid ego ad iuero curamve levasso*. cf. *Clariss. Nobbe de Metris* II. p. 23.

19. *mea regina*, *Berenice*. — *docuit*, scilicet eo, quod *Berenice* post nuptias non quidem de *flebili discidio*, sed de sola mariti in bel-

lum profecti absentia acerbissimum dolorem suscepit. Itaque virgines, quae vere amant, die nuptiali non vera gemunt.

20. *invisente proelia*. *invisere proelia* iam dicitur is, qui venit, ut adsit, interit et praesit proeliis; sed haec locutio est insolita; dixit quidem Virg. Georg. I, 25. *urbis et terrarum invisere curam*, quod explicant: suscipere vel moderari curam; sed hoc quoque loquendi genus apud Virgilium est novum et inusitatum. — *torva*, saeva, atrocia, fera; potes quoque referre ad milites, qui *torvo* vultu pugnant.

21.—24. *At tu non orbum cett.* Servavi lectionem: *At pro Et*, quam olim ex coniectura dedi. Sensus autem huius impeditioris et obscurioris loci videtur esse fere hic: *At multae illae querelae non ortae sunt ex causa iusta et idonea; tu enim non deserta plane a marito luxisti cubile viduum et fratris tui (cari mariti, Ptolemaei, vid. Argum.) vinculum coniugiale flebili modo ruptum et discissum, dum (cura) hic luctus et dolor moestae tibi exedit medullas. — Ut tibi tunc cett.* quomodo tibi tunc toto pectore sollicitae mens excidit ereptis sensibus! Atqui ego mihi videbar certe te a teneris cognovisse fortioris animi virginem, quae non facile tanto

Sensibus ereptis mens excidit! Atqui ego certe 25

Cognoram a parva virginis magnanimam.

Anne bonum oblita es facinus, quo regium adepta es

Coniugium, quod non fortiter ausit alis?

Sed tum moesta, virum mittens, quae verba locuta es!

Iupiter, ut tristi lumina saepe manu!

30

Quis te mutavit tantus Dens? an quod amantes

Non longe a caro corpore abesse volunt?

Atque ibi me cunctis pro dulci coniuge Divis

Non sine taurino sanguine pollicita es,

Si reditum tetulisset is haud in tempore longo, et 35

Captam Asiam Aegypti finibus adiiiceret?

luctu et furore se abripi et agitari passura esset. — Pro *disidium* male in quibusdam Editt. legitur *dissidium*, nam *dissidium* est disensio in sententia, *disidium* vero rupta et discissa coniunctio, *disiunctio*. — Totus hic locus Amicissimo Iacobsio scribendus et distinguendus videtur sic:

Et tu non orbam luxuri deserta
cubile

Et fratris cari flebile disidium?

Quam penitus moestas exedit
cura medullas!

Ut tibi tunc toto cett.

hoc sensu: Nonne tu quoque graviter luxisti orbatum marito cubile? Certe luxisti. Quam penitus enim cett. Ut mens tibi excidit dolore! Hae verae fuere lacrimae: falsae igitur illae, quas fudisti marito primum tradita. Particularum *quam* et *ut* eadem vi h. l. positarum usum illustravit Huschkius ad Tibull. T. I. p. 389. nec Catulli locum ibi praetermisit.

27. 28. *Berenice*, quae in antecedente versu vocatur *magnanima*, plura peregissee videtur, quae fortem et virilem eius animum proderent. Ad ea pertinent quae memorat Hygin. Poet. II, 24., cuius narrationem de *Berenice* in gratiam eorum, quibus non ad manus est Hyginus, attinere iu-

vat: *Hanc Berenicen nonnulli cum Callimacho dicunt equos alere et ad Olympiam mittere consuetam fuisse. Alii dicunt hoc emptius, Ptolemaeum, Berenices patrem, multitudo hostium perterritum, fuga salutem petisse, filiam autem, saepe consuetam, insidisse in equum, et reliquam exercitus copiam constituisse, et complures hostium interfecisse, reliquos in fugam coniecisse, pro quo etiam Callimachus tam magnanimam dixit. — Quale vero virtutis specimen vel bonum facinus Berenice ediderit, quod Ptolemaeum ad eam maritandam permoverit, disertis verbis non indicatum est. — alis prae pro alius, ut add pro aliud.*

29. *virum mittens*, sc. in bellum, cum maritus a te discedens in bellum proficisceretur.

30. *Iupiter*, cf. supr. I, 7.

31. *te*, sc. *magnanimam*. — *tantus*, tantae potentiae, Amor.

32. *me* loquitur, ut ab initio monuimus, *Coma*. — *cunctis*, supr. v. 9. *multis*. — *pollicita es*, sacra-sti, devovisti, supr. v. 10.

33. *haud in tempore longo*, pro: brevi tempore. Pertinet hic locus ad exempla, ubi praeter morem praepositio in voci *tempus* additur.

36. *Asiam*, intellige Asiae partem, Syriam. — *tetulisset et adiiiceret*, de hoc loquendi genere, quo

Quis ego pro factis coelesti reddita coetu
 Pristina vota novo munere dissoluo.
 Invita, o regina, tuo de vertice cessi,
 Invita: adiuro teque tuumque caput: 40
 Digna ferat, quod si quis inaniter adiuravit.
 Sed qui se ferro postulet esse parem?
 Ille quoque eversus mons est, quem maximum in oris
 Progenies Thiae clara supervehitur,
 Cum Medi peperere novum mare, cumque iuventus 45
 Per medium classi barbara navit Athon.
 Quid facient crines, cum ferro talia cedant?
 Iupiter, ut Chalybon omne genus pereat,
 Et qui principio sub terra quaerere venas
 Institit ac ferri fingere duritiem! 50

plusquamperfectum excipit imperfectum, vid. *Cort. ad Sallust. Iugurth. LIX, 3.*

37. 38. *coelesti coetu*, ut supr. LXIV, 386. *mortali coetu*, pro: *coetu*. — *reddita*, data, oblata. — *Pristina*, nuncupata olim. — *novo munere*, crine meo, haud vulgari munere.

40. *adiuro teque t. caput*. *Bentleius* in *Fragm. Callim. Edit. Ernest.* p. 582. ex Etym. M. affert haec verba Callimachi: Σὴν τε νάγκην ὅμοια σὸν τε βίον.

42. *Sed qui se cett. sed quis est*, qui se vim ferri sustinere vel repellere posse opinetur? Per *ferrum* intellige instrumentum ferreum vel chalybeium v. 48., quale fere crinibus desecandis adhiberi soleat.

43 — 46. *Ille quoque evers. cett.* Per hyperbolen res parva (si parva licet componere magnis) sive levis opella comparatur cum illo stupendae rei opere, quo mons altissimus Macedoniae, *Athos*, a Xerxe, ut ille viam in Graeciam sibi pararet navigabilem, perfossus et ferro (ferreis instrumentis) excisus dicitur vel fingitur. Nam Iuvenalis Sat. X, 173. creditur olim *Velificatus Athos*, et quidquid *Graecia mendax* *Audet in historia*. *Lepide* igitur et iocose crinium

decisio comparatur cum montis altissimi excisione vel eversione. — *quem max. in or. Pr. Th. cl. supervehitur*, super quem, in Macedoniae finibus maximum, Sol cursum suum tenet. — *Thiae clara Progenies*, Sol; *Thia* enim est Solis mater, et *Thiae* coniux *Hyperion*, eius pater. — *peperere novum mare*, mari in fretum excisum immisso novam sibi in Graeciam viam fecerunt. — *Athon*, Nomin. *Athos*, *Athon*, *Atho*; Genit. *Athonis*; Dativ. et Ablat. *Atho*; Accus. *Athonem*, *Athon*, *Atho*.

47. *Quid facient crines*, quomodo crines resistere poterunt ferro?

48. *Iupiter*, ut, formula optandi, utinam. *Horat. Sat. II, 1, 43. Iupiter, ut pereat positum robigine telum*. — *Chalybon*, forma Graeca pro: *Chalybum*, populi Asiae circa Pontum, ferri, quod ibi effodiebatur, copia insignis; unde *Chalybs* pro ferro. Verba Callimachi afferuntur in Scholiis apud Apollon. Rhod. II, 375. Χαλύβων ὡς ἀπόλοιτο γένος, Γεώθεν ἀντέλλόντα, καὶ ὄν φυτόν, οὗ μιν ἔργον.

50. *Institit*, instituit, vel gnavigiter tentavit; *instare* enim et *insistere* dicuntur, qui rei alicui susceptae gnavigiter instant eamque omni virium contentione per-

Abiunctae paulo ante comae mea fata sorores

Lugebant, cum se Memnonis Aethiopis

Unigena impellens nutantibus aera pennis

Obtulit Arsinoes Locridos ales equus,

Isque per aetherias me tollens avolat auras

55

Et Veneris casto conlocat in gremio.

Ipsa suum Zephyritis eo famulum legarat,

Grata Canopaeis in loca litoribus.

Scilicet in vario ne solum limite coeli

Ex Ariadnaeis aurea temporibus

60

ficere student. vid. *Drakenb.* ad Liv. XXX, 12. §. 18., nisi insistere vel instare simpliciter pro: coepisse, incipere, accipere malis.

51—56. *Abiunctae paulo ante comae* cett. Sensus: Comae, sororiquasi paulo ante vinculo mecum in Berenices capite coniunctae, at nunc disiunctae (*abiunctae*), hanc meam sortem (*fata mea*) et disiunctionem dolebant, cum alatus Zephyrus, (*nutantibus*) trepidantibus pennis (*impellens*) secans aerem, se mihi obtulit, et is, me tollens per auras, avolat et in Veneris gremio collocat. — *Unigena* (*συνγενής*, cf. supr. LXIV, 301.), frater Memnonis, qui communem cum Zephyro matrem, Auroram, habuit. — *pennis nutantibus*, alis agitatibus, trepidantibus, sicuti *Amori* apud Tibull. II, 2, 17. alae *trepidantes* tribuuntur, quae subinde moventur et huc illuc agitantur, *nutant*, trepidant. — *Arsinoes Locridos* (pro *Chloridos* recepi lectionem, quae debetur *Bentleio*, certissimam *Locridos*) *ales equus*. *Arsinoe*, Ptolemaei Philadelphii soror et coniux, Berenices mater adoptiva videtur; *Locridos ales equus* (vid. *Bentl.*) sine dubio iam est *Zephyrus*; proprie quidem equus alatus est *Pegasus*, sed venti in universum ob eorum velocitatem dicuntur *alati*. Nos olim in peculiari *Commentatione* egimus de *Alatis Imaginibus*, Gothae, 1786., ubi de ventis *alatis* vid. p. 23. *Thracēs equi* di-

cuntur venti apud Valer. Flacc. I, 611. *Ζέφυρος ἰππεύσας* ap. Eur. Phoen. 220. *Eurus equitans per Siculas undas* apud Hor. Od. IV, 4, 43. *Lactus Eois Eurus equis* apud Virg. Aen. II, 418. — Pro: *avolat* recepi cum *Silligio avolat*; olim ego coniectabam *evolat*. *Vulgatae* lectioni *auras* plures praetulcrunt *umbras*, quod *Coma* sublata sit noctu; sed eodem redit *auras*.

56. *Veneris casto in gremio*, scilicet ut mortalia apud Venerem fierent immortalia. Theocrit. XV, 106—8. *Κῆρυξ Διωνεία, τὸ μὲν ἀθανάτων ἀπὸ θνατῆς, Ἀρδραίων ὡς μῦθος, ἐπολεῖσας Βεργείων*.

57. *Zephyritis*. ita appellabatur *Arsinoe* a promontorio Africae, ubi nomine *Arsinoes Κῆρυξ* colebatur; vid. Athen. VII, p. 318. D. et Stephan. de Urbibus sub voce *Ζεφύριον*: *ἔστι καὶ ἔκτα τῆς Αἰγύπτου, ἀφ' ἧς ἡ Ἀρσινόη καὶ Ἀρσινόη Ζεφυρίτις, ὡς Καλλιμαχος*. — *famulum*, obsequiosum, vel, ut Horatius loquitur, *uxorium maritum*, *Zephyrum*.

58. *Grat. Can. in loca litoribus*, in loca grata et iucunda prope litora Canopaea sive ad ostium Nili sita; *Canopus*, urbs Aegypti ad Nili ostium, quod dictum est *Canopicum*. — *Grata*, quia ibi *Arsinoes* fuit sedes et patria.

59—62. *ne in vario limite coeli*, in coelo variis sideribus distincto, *corona*, quam in capite gesserat *Ariadnae*, *aurea* (a *Vulca-*

Fixa corona foret, sed nos quoque fulgeremus
 Devotae flavi verticis exuviae,
 Uvidulam a fletu, cedentem ad templa Deūm, me
 Sidus in antiquis Diva novum posuit.
 Virginis et saevi contingens namque Leonis 65
 Lumina, Callisto iuncta Lycaonidi,
 Vextor in occasum, tardum dux ante Booten,
 Qui vix sero alto mergitur Oceano.
 Sed quamquam me nocte premunt vestigia Divūm,
 Luce autem canae Tethyi restitnor: 70
 (Pace tua fari haec liceat, Rhamnusia virgo;
 Namque ego non ullo vera timore tegam,
 Non, si me infestis discerpant sidera dictis,
 Condita quin veri pectoris evoluaui)
 Non his tam laetor rebus, quam me abfore semper, 75
 Abfore me a dominae vertice discrucior,

no ex auro et Indicis gemmis facta), sola fulgeret. De Ariadnes corona copiose egit Hygin. Astronom. II. cap. 5. Locum, quem Corona in coelo occupaverit, Berenice ipsa designat v. 65 seqq.

62. *sed nos quoque fulgeremus* cett. Sensus: sed ut nos quoque comae e flavo Berenices vertice demessae et ab ipsa diis devotae fulgeremus. Senec. Hippolyt. v. 1181. *Placemus umbras, capitis exuvias cape, Laceraque frontis accipe abscissam comam.*

63. *a fletu*, quem expresserat dolor de crinium iactura. — *ad templa Deūm*, magnificentius pro vulgari: ad coelum. Lucret. I, 1013. *lucida templa coeli.* Ter. Eunuch. III, 5, 42. *Iupiter, qui templa coeli summa sonitu concutit.*

64. *in antiquis*, sc. sideribus, inter antiqua sidera.

65—68. Pro particula *namque*, quia haec particula ab orationis initio poni solet, olim tentabam nempe. Sed nam quoque post plures demum voces ponitur. Plant. Pers. II, 5, 13. *Quando haec innata est nam tibi*, et Bacch. V, 1, 26. *Quid tibi ex filio nam aegre est.* Et sic γὰρ apud Graecos. vid.

Cl. Meinekius ad Menandr. p. 7. — *Lumina*, sidera. — *iuncta*, proxima, vicina. — *Callisto* (Dativ.) *Lycaonidi*, filiae Lycaonis, a Iunone in ursam mutatae; pro vulgari: prope Ursam Maiorem sive Septentrionem. Pro lectione vulgata *Lycaoniae* dedi cum Valcken. Orell. et Silligio: *Lycaonidi*. — *tard.* ante Booten. Bootes sive Arctophylax ob lentum eius cursum modo tardus, Ovid. Met. II, 177., modo piger, ab eodem Fast. III, 405. et Claud. Rapt. Pros. II, 190., modo serus, Propert. III, 5, 35., vocatur.

69—76. *Sed quamquam* cett. Sensus: Sed quamquam haec mihi contigit felicitas, ut nocte, dum luceo, divi super me incedant, luce autem orta ad Oceanum me recipiam (venia tua, Rhamnusia, haec mihi profiteri liceat, namque ea, quae vera sunt, non occultabo ob ullius timorem, non, [si] licet opprobriis me insectentur infesta sidera, [quin] immo vera in pectore condita libere in medium proferam), tamen (*his rebus*) hac felicitate non tam laetor, quam potius, quod in perpetuum nunc a (*dominae*) Berenices vertice disiuncta sum, discrucior. — *me so-*

Quicum ego, dum virgo quondam fuit, omnibus explens

Se unguentis, una millia multa bibi.

Nunc vos, optato quas iunxit lumine taeda,

Ne prius unanimis corpora coniugibus

80

Tradite, nudantes reiecta veste papillas,

Quam iucunda mihi munera libet onyx,

Vester onyx, casto petitis quae iura cubili.

Sed quae se impuro dedit adulterio,

Illius, ah! mala dona levis bibat inrita pulvis;

85

Namque ego ab indignis praemia nulla peto.

Sic magis, o nuptae, semper concordia, vestras

Semper Amor sedes incolat assiduus.

cte prem. vest. Divam. sidus Eridani apud Arat. Phaen. 360. *θεῖον ἰνὸ καὶ ποσειδῶνα.* — canae *Tethyi*, uxori Oceani, canis conspersae, senili; vel refer *canus* (ut alias vocem *caeruleus*) ad canum deorum marinorum colorem. — *Rhamnusia*, Nemesis, ultrix superbiae et insolentiae, imprimis maledictorum. cf. supr. LXIV, 396. — *evoluam*, edisseram.

77. *Quicum*, pro: quacum, ut apud Virg. Aen. XI, 822. *fida ante alias quae sola Camillae, Quicum partiri curas.* — Ceterum corrupta in hoc versu lectio *expers* mirum in modum exercuit interpretes, mirasque emendationum formas procreavit, quarum tamen nulla mihi probata est. Ego pro ineptissima lectione *expers* exhibui *explens*, et voculam *se*, quae ante *unguentis* excidisse videtur, revocavi. Sic in hoc disticho clara et manifesta sunt omnia. Sensus: Quacum ego, dum illa quondam fuit virgo, omnibus unguentorum generibus se explens, multa millia unguentorum (*una*) simul bibi. Possis quoque emendare: *expleta Unguentis*, ut versus sit hypermeter, dum vocalem *a* absorbet sequens in pentametro vocalis *u*.

79 — 82. *Nunc vos* cett. e faragine lectionum, quibus hic locus obrutus est, delegi eas, e quibus

sensum commodum certe elici posse arbitratus sum. — Iam *Coma Berenices* se profitetur ut sidus salutare novis nuptis, sed castis tantum, non incestis vel impuris. „Nolite, inquit, vos, quae faustas celebrastis nuptias; nolite prius novis maritis corporum vestrorum veste deposita copiam facere, quam mihi ut patronae vestrae unguenta libaveritis, vos dico, quae castum inire cupitis coniugium; at incestarum munera vana erunt et irrita.” — *Coma Berenices*, quae iam olim virgo comas et caput largiter unguentis delibueret solita fuerat, nunc sibi divinis honoribus auctae unguenta libari postulat. — *onyx*, vasculum unguentarium, ex onycho vel alabastro confectum.

83. *Vester onyx*, vestra scilicet munera; quae, quod exigit in coniugio castitas, exercere cupitis. — *iura*, iusti amoris fructus.

84. *se dedit*, se dicat, addicit, tradit, pro vulgari: indulget.

87. 88. *Sic magis* cett. sic multo magis semper concordia, semper amor assiduus (nunquam recedens), o nuptae, sedes suas apud vos figant. — *assiduus*, qui semper quasi assidet. Sic fere *Furiae*, quae perpetuo premunt et instant, apud Cic. in Orat. pro Rosc. Am. cap. 24. dicuntur *assiduae*.

Tu vero, regina, tuens cum sidera Divam
 Placabis festis luminibus Venerem
 Sanguinis expertem, non votis esse tuam me,
 Sed potius largis effice muneribus.
 Sidera cur retinent? utinam coma regia fiam:
 Proximus Hydrochoi fulgeret Oarion.

90

CARMEN LXVII.

AD IANUAM MOECHAE CUIUSDAM.

C a t u l l u s.

O dulci iucunda viro, iucunda parenti,
 Salve, teque bona Iupiter auctet ope,

89—92. *Tu vero, regina cett.* Sensus huius loci misero lectionibus depravatis laborantis, ut eum exhibuimus, est fere hic: Tu vero regina, Berenice, cum tuens sidera (vulta ad sidera converso, *σζημα* precantium) diebus festis Divam Venerem sanguinis expertem (cui, nominatim Veneri Paphiae, non sanguis mactatarum hostiarum offundebatur; vid. Tacit. Hist. II, 3. cf. Cerd. ad Virgil. Aen. I, 417.) Placabis, propensam tibi reddes, non votis (non promissionibus), sed potius largis muneribus effice, me tuam esse, me de integro ad tuam possessionem pertinere. — Pro sanguinis ingeniose tentabat Bentleius: *unguinis* et pro non votis emendat Scaliger: *ne siveris*.

83. *Sidera cur retinent?* scilicet me: volebat Coma ad dominam redire, sed cetera sidera eam retinebant, h. e. eam a se recedere non patiebantur.

94. *Proximus Hydrochoi cett.* quod si fiat, tum per me licet Orion, vicinus sideri Hydrochoi (graece pro Hydrochoo), fulgura emittat tonetque. — Oarion sive Orion, sidus in ipso circulo aequinoctiali prope Taurum; tribuitur ei ensis, cuius fulgor serenitatem, obscuritas tempestatem por-

tendere putabatur. *Hydrochous*, signum vel sidus Aquarii. — *fulget* antiquae pro *fulguret*.

CARM. LXVII.

Catullus, ut non solum moecham quandam, sed etiam moechos, qui illam inviserent, per ora hominum traduceret, finxit se cum Ianna, in domum moechae ducente, colloquium instituisse et, quid ianna adhuc viderit et observaverit, ex ea quaesivisse. — Laborat sane hoc carmen tam obscuritate, quam obscuritate; sed fortasse Catullus, ut poeta iam Satyricus, data opera factus est obscurior. — Equidem rem omnem ita concepi animo: Possessor domus, de qua sermo est, fuit Balbus. Ei fuit filius Caecilius, non germanus, sed, ut videtur, adoptivus et Balbi haeres. Hic habuit uxorem, quam tamen ob corporis infirmitatem non ipse maritus, Caecilius, sed eius parens Balbus uxoris loco habuit. Mortuo Balbo Caecilii uxor, cum eius libidini non responderet maritus, admisit moechos. In his fuerunt Posthumi, Cornelius, et quidam homo longus, cuius nomen Catullus, quia eius *rubra supercilia* timebat, reticuit.

I. viro, marito, Caecilio; ioco-

Ianua, quam Balbo dicunt servisse benigne

Olim, cum sedes ipse senex tenuit,

Quamque ferunt rursus voto servisse maligno,

5

Postquam est porrecto facta marita sene.

Dic agedum nobis, quare mutata feraris

In dominum veterem deseruisse fidem.

I a n u a.

Non, ita Caecilio placeam, quod tradita nunc sum,

Culpa mea est, quamquam dicitur esse mea.

10

Nec peccatum a me quisquam pote dicere quidquam:

* Verum isti populo ianua quidque facit, *

Qui, quacunque aliquid reperitur non bene factum,

Ad me omnes clamant: Ianua, culpa tua est.

C a t u l l u s.

Non istuc satis est uno te dicere verbo,

15

Sed facere, ut quivis sentiat et videat.

I a n u a.

Qui possum? nemo quaerit nec scire laborat.

C a t u l l u s.

Nos volumus: nobis dicere ne dubita.

I a n u a.

Primum igitur, virgo quod fertur tradita nobis,

Falsum est. Non illam vir prior attigerat,

20

se vocatur ille *dulcis*, quia dulci quodam obsequio concessit, quod alias non concedere solent mariti.

3. *benigne*, benigno officio, cum ianua in gratiam senis nondum pateret moechis.

4. *cum sed. ipse sen. tenuit*, cum ipse senex ius domini exercuit.

5. *voto maligno*, improbis, quas moechi apud Caecilii uxorem explerent, libidinibus.

6. *porrecto sene*, mortuo; porrecta enim iacent mortuorum corpora. — *facta marita*. hoc obscure est dictum; ratio grammatica postulat omnino, ut *facta marita* ad ianuam referatur; sed quomodo ianua facta est *marita*? an, quia moechis, tanquam maritis apud uxorem Caecilii, inserviebat?

vel quia in eo marita cum marito habitabat?

8. *In dom. veterem*, Balbum. — *deseruisse fidem*, fidem nempe, qua ianua *benigne* (v. 3.) Balbo servierat, cum nunc *maligno voto* moechorum serviret.

12. * *Verum isti cett.* Pentameter post v. 11. casu quodam in vet. Codd. deletus est; facta igitur est lacuna, quam suoapte arbitrata explevit *Vossius*. Sed ridiculum est lacunam explere velle ingenio. Nihilominus ego ipse margini Catulli adscripseram: *Fingere sed populus turpia quaeque solet.*

14. *ianua, culpa tua est*, quia ianua non cuique patere debebat.

16. *Sed facere*, rem disertis verbis declarare ita, ut.

20. *vir, maritus, prior, pri-*

Languidior tenera quoi pendens sicula beta,
 Nunquam se mediam sustulit ad tunicam;
 Sed pater illius nati violasse cubile
 Dicitur et miseram conscelerasse domum,
 Sive quod impia mens caeco flagrabat amore, 25
 Seu quod iners sterili semine natus erat,
 Et quaerendum unde unde foret nervosius illud,
 Quod posset zonam solvere virgineam.

C a t u l l u s.

Egregium narras mira pietate parentem,
 Qui ipse sui gnati minxerit in gremium. 30

I a n u a.

Atqui non solum hoc se dicit cognitum habere
 Brixia, Cycnaeae supposita speculae,
 Flavus quam molli percurrit flumine Mela,
 Brixia, Veronae mater amata meae;
 Sed de Posthumio et Corneli narrat amore, 35
 Cum quibus illa malum fecit adulterium.
 Dixerit hic aliquis: Qui tu isthaec, ianua, nosti,
 Quoi nunquam domini limine abesse licet,
 Nec populum auscultare, sed huic suffixa tigillo
 Tantum operire soles aut aperire domum? 40

mus; nam id fecerant adulteri;
 vel supple ad prior aliis.

23. *illius nati*, Caecilii.

26. *iners steril. semine*, destitutus vi mascula vel quibus mares pollent facultatibus.

28. *zonam solo.*, cf. supr. II, 13.

29. *mira pietate parentem*, qui cum filii adeo uxore committit adulterium.

31. 32. *Atqui non solum cett.* atqui Brixia non solum in huius nefandae libidinis notitiam se venisse ait, sed eadem narrat de alio turpi adulterio, quod illa cum Posthumio et Cornelio fecerit. — *Brixia* (nunc *Brescia*) a Livio XXXII, 30. *caput gentis Cenomanorum* appellatur. — *supposita* (subiecta; vocalis *a* nominativi producitur sequentibus litteris *sp*, ut apud Tibull. I, 5, 28. *pro segetē spicas*, *pro grege ferre dapes*) *spe-*

culae (arci), quae ab eius conditore *Cycno* dicta est *Cycnaea*.

33. *Flavus*, ut *Tiberis*, a flavo aquae colore. — *molli*, leniter fluente. — *Mela*, vel *Mella*, fluvius Galliae Cisalpinae, cuius apud Virgilium quoque fit mentio, Brenno delabens et Brixiam praeterlabens.

34. *Brixia* vocatur *Veronae mater*, vel quod, ut observat *Statius*, *Brixia* urbs esset Verona vetustior, vel quod inde multi coloni Veronam migrassent. Posterius videtur probabilius. Ceterum duos versus 33. 34. ut spurios damnavat *Scipio Maffei* in libello *de antiqua Veronae conditione*, sed eosdem ut genuinos Catulli versus recte et acriter defendit *Paulus Galeardus*, Italus.

35. Qui fuerint duo adulteri *Posthumius* et *Cornelius*, nolim quaerere cum quaerentibus.

Saepe illam audiui furtiva voce loquentem
 Solam cum ancillis haec sua flagitia,
 Nomine dicentem quos diximus, utpote quae mi
 Speraret nec linguam esse nec auriculam.
 Praeterca addebat quendam, quem dicere nolo
 Nomine, ne tollat rubra supercilia.
 Longus homo est, magnas quoi lites intulit olim
 Falsum mendaci ventre puerperium.

45

C A R M E N LXVIII.

A D M A N L I U M.

Quod mihi fortuna casuque oppressus acerbo
 Conscriptum hoc lacrimis mittis epistolum,

42. *cum ancillis*, ancillae, uti nunc, ita olim furtivi dominarum amoris tam consciae quam eius conciliatrices esse solebant, cf. Horat. Sat. I, 2, 130.; hinc furtiva dominarum cum ancillis colloquia.

43. *quos diximus*, Posthumium et Cornelium.

46. *ne tollat rubra supercilia*, ne irascatur; irascentes enim frontem corrugant et rubro colore in toto ore suffunduntur.

48. *Fals. mend. v. puerp.* proles, quae non prodiit e ventre, e quo illa prodiisse fingitur; proles supposititia.

C A R M. LXVIII.

Quam arcto amicitiae vinculo Catullus cum Manlio (eodem, ut videtur, cuius nuptias Epithalamio celebravit poeta supr. carm. LXI.) coniunctus fuerit, et quam dulcis et integra inter utrumque viguerit familiaritas, id luculenter perspici potest in hoc carmine. Cum Manlius, de sorte quadam, quam expertus esset, tristissima miserrime cruciatus per epistolam rogasset Catullum, ut suavioris argumenti carmine recrearet afflictum Manlii animum: Catullus se ipsum, gravissimo de fratris morte dolore percutsum, nunc quidem scribendis carmini-

bus plane imparcm esse respondet et declarat. Interim nihil iucundius sibi accidere potuisse ait, quam quod ille in re adversa ad se, tanquam ad spectatae fidei amicum, confugerit, et amicus ab amico doloris levamen petierit. Tum gratissimo animo enarrat, quae et quanta fuerint amicitiae officia, quibus Manlio obstrictus teneatur. Quamvis vero Catullus se dolore de fratris morte oppressum laetiora in Manlii consolationem nunc plane scribere posse negat, tamen ille ad Manlii animum oblectandum et exhilarandum in rerum ad amores spectantium narratione versatur. Postquam igitur de communibus, quos olim coniunctim exercuerint, amoribus locutus est, puellae quoque suae mentionem facit, cuius Veneres comparat cum Laodamiae Veneribus; et sic viam sibi sternit ad Laodamiae fabulam tractandam. Hac ipsa autem tractatione parata est huic carmini summa venustas, summa praestantia. Sed sunt qui, cum veteres poetae re, quam agunt, relicta ad aliam rem cum illa quodammodo cognatam evagantur, eos vituperandos esse censcant. Carpunt sane quod vel maxime laudandum et admirandum erat. Quis enim est, cuius ani-

Naufragum ut eiectum spumantibus aequoris undis
 Sublevem et a mortis limine restituam,
 Quem neque sancta Venus molli requiescere somno 5
 Desertum in lecto coelibae perpetitur,
 Nec veterum dulci scriptorum carmine Musae
 Oblectant, cum mens anxia pervigilat:
 Id gratum est mihi, me quoniam tibi ducis amicum,
 Muneraque et Musarum hinc petis et Veneris. 10
 Sed tibi ne mea sint ignota incommoda, Manli,
 Neu me odisse putes hospitis officium:

mus non mirifice deliniatur, cum legit fabulam de Europa, quam Horatius intexit Carmini (Od. III, 27.), in quo agit de levitate eorum, qui externa rerum specie sibi imponi patiuntur? Quis est, cuius animus non capiatur longioribus Virgilii digressionibus e. c. de Niso et Euryalo? Talium digressionum excusatio petenda est tam ex carminum indole et natura, quam inde, quod illae lectores suavissime afficiunt. Nec ego dubito, quin causa, ex qua Muretus tantis laudibus extollit hanc Catulli Elegiam, repetenda imprimis sit ab arte, qua poeta fabulam Laodamia enarravit. Apponam ipsa Mureti verba: *Pulcherrima omnino haec Elegia est, atque haud scio, an ulla pulchrior in omni Latina lingua reperiri queat. Nam et dictio purissima est, et mira quaedam affectuum varietate permixta oratio, et tot ubique adpersa verborum ac sententiarum lumina, ut ex hoc uno poemate perspicere liceat, quantum Catullus ceteris in hoc genere omnibus praestare poterit, si vim ingenii sui ad illud excolendum contulisset.*

1—4. *Quod mihi fortuna cett. Sensus: Quod tu fortunae et sortis acerbitate misere afflictus mihi mittis epistolum inter lacrimas conscriptum, in quo a me petis hoc, ut ego te quasi naufragum, e mari eiectum, sublevem et ab interitu restituam, te, inquam,*

quem a perfida puella desertum neque Venus somnum capere sin- nit, nec veterum poetarum carmina delectant insomnes noctes agentem, id mihi iucundum est ideo, quod hac ipsa petitione summam in amicitia mea ponis fiduciam; sed cett. — *Naufragum. naufragus dicitur proprie, qui naufragio bona sua perdidit; translate, qui vel tristi quadam sorte vel sua ipsius culpa bona perdidit; sic Catilinae socii, qui bona sua profuderant, vocantur apud Cic. in Cat. II. cap. 11. naufragorum eiecta et debilitata manus; sed Manlius ob tristem quandam casum naufragus dicitur. — a mort. lim. restit., e summo vitae discrimine servem ac liberem. Imitatus est Catullum, ut iam observavit Muret., Virgilius in Cul. v. 223. cum te Restitui superis leti iam limine ab ipso.*

5. *Ven. sancta* (ut supr. XXXVI, 3.), sancte colenda; sic Cupido vel Amor sanctus supr. LXIV, 95.

6. *coelibae*, vacuo, derelicto.

10. *Mun. Mus. et Veneris. munera Musarum*, carmina, quibus Musae adspirant; *Veneris*, quibus Venus adspirat; carmina docta et amatoria. — *hinc, a me.*

12. *Neu me odisse putes* cett. neu putes me negligere officia, quae hospes exigere potest ab hospite; fuit igitur Catullus hospes quoque Manlii.

Accipe, quæis merser fortanae fluctibus ipse,
 Ne amplius a misero dona beata petas.
 Tempore quo primum vestis mihi tradita pura est, 15
 Lucundum cum aetas florida ver ageret,
 Multa satis lusi: non est Dea nescia nostri,
 Quæe dulcem curis miscet amaritiem.
 Sed totum hoc studium luctu fraterna mihi mors
 Abstulit. O misero frater ademte mihi! 20
 Tu mea, tu moriens fregisti commoda, frater;
 Tecum una tota est nostra sepulta domus;
 Omnia tecum una perierunt gaudia nostra,
 Quæe tuus in vita dulcis alebat amor.
 Quoius ego interitu tota de mente fugavi 25
 Haec studia atque omnes delicias animi.
 Quare, quod scribis: *Veronae turpe Catullo*
Esse, quod hic quisquis de meliore nota
Frigida deserto tepefecit membra cubili:
 Id, Manli, non est turpe, magis miserum est. 30
 Ignoscas igitur, si, quæe mihi luctus ademit,
 Haec tibi non tribuo munera, cum nequeo.
 Nam, quod scriptorum non magna est copia apud me,
 Hoc fit, quod Romæ vivimus; illa domus,

13. *mers. fort. fluct.* — *fluctus* de rebus et curis, quibus animus huc illuc impellitur, fluctuat. Lucret. VI, 33. *Volvere curarum tristes in pectore fluctus.* Hor. Epist. II, 2, 85. *Fluctibus in mediis et tempestatibus urbis.* Similiter undae, Horat. Epist. I, 1, 16. et *mersor civilibus undis.*

14. *dona beata*, carmina, quæe pangere et offerre tantum possunt beatiores, h. e. curis soluti, non ii, quorum animos, ut me, turbat et lacerat dolor et moestitia.

17. *Multa satis lusi.* refer ad carmina ludicra, iocosa, amatoriam.

18. *Quæe dulcem curis m. amar.* Venus; vid. supr. ad LXIV, 94. 5.

21. *fregisti commoda*, significanter pro: abstulisti; inest enim voci *frangere* notio violentiæ, vi aliquid comminuere, evertere.

24. *Quæe tuus* cett. quæe dulcis

tuus erga me amor vitæ meæe percipienda dedit. *Eldickius* cum hoc loco comparat Euripid. *Alceest.* v. 345. *Σὺ γὰρ μὲν τέκνον ἐξέλων βίον.*

27—30. *Quare, quod scrib.* cett. Sensus: Quare, quod tu scribis, turpe esse mihi, procul a puella mea Veronæ commoranti, quod (hic) Romæ unusquisque, honore aliquo vel dignitate conspicuum, in cubili a me deserto apud puellam meam delicias facere soleat, id, Manli, miserum magis quam turpe est. — *quisquis*, pro: quivis, quilibet, unusquisque, ut passim apud Ciceronem; vid. *Forcellin.* *Lex.* — *de meliore nota*, conditione, aestimatione. — *tepefecit*, tepefacere solet. — *magis miserum*, ob summum de fratris morte dolorem.

31—35. *Ignoscas igitur* cett. Manlius rogaverat Catallum, ut

Illa mihi sedes, illic mea carpitur aetas; 35
 Huc una ex multis capsula me sequitur.
 Quod cum ita sit, nolim statuas nos mente maligna
 Id facere aut animo non satis ingenuo,
 Quod tibi non utriusque petiti copia facta est;
 Ultro ego deferrem, copia si qua foret. 40
 Non possum reticere, Deae, qua Manlius in re
 Iuverit, aut quantis iuverit officiis;
 Ne fugiens seclis obliuiscens aetas
 Illius hoc caeca nocte tegat studium.
 Sed dicam vobis. Vos porro dicite multis 45
 Millibus et facite haec charta loquatur anus.

* * *

Notescatque magis mortuus atque magis;

ille sibi ad dolorem, quo crucia-
 retur, leniendum aut carmen a se
 ipso compositum, aut aliorum poe-
 tarum carmina mitteret. Scribit i-
 gitur Catullus: Ignosce mihi, quod
 utriusque petiti copiam tibi facere
 non possum: nam ego ipse ob gra-
 vissimum de fratribus mei morte do-
 lorem carmen aliquod componere
 non valeo; aliorum autem poeta-
 rum carmina mihi nunc Veronae
 viventi non ad manus sunt.

36. *Huc una ex mult.* cett. Olim
 enim, ut nunc, viri docti et poe-
 tae, cum animi causa rusticatum
 irent, tanquam bonos comites se
 sequi iuebant libros quosdam, in
 arcula vel cistula vel fasciculo
 stipatos. Sic Horatius se in vil-
 lam secedentem Platonem, Me-
 nandrum, Eupolin et Archilochum,
 tantos comites, secum eduxisse
 ipse narrat Sat. II, 3, 11, 12.

37. *Quod cum ita sit.* utitur iam
 Catullus oratorum formula.

39. *utriusque pet.* petierat Man-
 lius a Catullo (v. 10.) munera (car-
 mina) Musarum et munera Ve-
 neris.

40. *copia si qua foret*, pro vul-
 gari: si possem, si facultatem ca-
 nendi non expulisset dolor.

41. *Non poss. ret. Deae, Musae.*
 iam opportune Catullus, ne ingra-

ti animi suspicionem moveat, in
 animum revocat ea, quae Manlii
 amicitiae et amoris accepta referat.

43. *Ne fugiens cett.* observa or-
 natum simplicis sententiae: ne
 hoc Manlii, quo ille tantopere de
 me meruit, studium oblivioni tra-
 datur. *Secla* vere et graviter di-
 cuntur *obliuiscens*, quia memo-
 ria rerum, quae non scriptis vel
 carminibus celebrantur, fugientis
 temporis cursu deletur.

45. 46. *Sed dic. vobis cett.* poeta
 partes, quas semet ipsum sustine-
 re posse diffidit, Musis delegat,
 dum rem ad posteros carmine pro-
 pagandam suppeditat. — *charta*
 (carmen chartae mandatum), per
 longum tempus, quo illa lectorum
 manibus trita est, senectutem qua-
 si nacta, lepide dicitur *anus*; et
 sic adiective *fama* infr. LXXVII,
 10. dicitur *anus*. Plin. XVII, 5.
terra anus. Valckenario ad Eurip.
 Phoeniss. v. 103. Catullus hoc ex-
 pressisse videtur ex Fragm. Ae-
 schyl. *ὡς λέγει γέρον γράμμα*.

* * * Haec lacuna casu quodam
 absumti hexametri satis inepte in
 quibusdam Codd. expleta est sic:
omnibus et triviis vulgetur fabula
passim; non sermo enim est de re
 fabulosa in triviis vulganda. Me-
 lius in quibusdam aliis Codd. *Omni-*

Ne tenuem texens sublimis aranea telam
 Deserto in Manli nomine opus faciat. 50
 Nam, mihi quam dederit duplex Amathusia curam,
 Scitis, et in quo me corruerit genere,
 Cum tantum arderem, quantum Trinacria rupes,
 Lymphaque in Oetaeis Malia Thermopylis;
 Moesta neque assiduo tabescere lumina fletu 55
 Cessarent, tristique imbre madere genae,
 Qualis in aerii pellucens vertice montis
 Rivus muscoso prosilit e lapide;
 Qui cum de prona praeceps est valle volutus,
 Per medium densi transit iter populi, 60
 Dulce viatori lasso in sudore levamen,
 Cum gravis exustos aestus hiulcat agros;

*bas inque locis colebretur fama se-
 pulti; sed friget quoque in hoc
 versu omnibus in locis. Equidem,
 licet inani studio, rei tamen et
 orationi convenienter, feci hunc
 hexametrum: Ut, qualis fuerit,
 dum vivit, carmina narrent.*

49. *Ne tenuem texens* cett. vul-
 garem sententiam: ne Manlii no-
 men obsolescat, oblivione obtega-
 tar et obscuretur, expressit ima-
 gine araneorum, quae loca deserta
 et obsoleta telis ibi suspensis
 obscurant et squalida reddunt. —
sublimis. ita dicitur aranea a lo-
 cis sublimioribus, ubi illa opus
 suum (texturam) facit.

51. *duplex Amathusia.* Venus
Amathusia (a Cypri urbe *Ama-
 thunte*, ubi illa colebatur) iam
 paulo obscurius *duplex* appellatur;
 Catullus aut unum puerum et u-
 nam puellam, aut duas puellas si-
 mul amasse videtur.

52. *in quo genere, sc. aestus ar-
 dentissimi vel amoris vehementis-
 simi. Pro corruerit* exhibent Codd.
quidam apud Santenium: torruerit.
Equidem olim tentabam:
contuderit. Sed non opus est e-
 mendatione aliqua; *corruere* acti-
 ve est positum pro prosternere,
 pessumdare; exempla dabit *For-
 cellianus.*

53. *Trinacria rupes,* mons igni-
 vomus Aetna in Sicilia. Cum igni
 Aetnaeo ab aliis quoque poetis
 comparari solet ardentissimi amor-
 is aestus. Ovid. Remed. Amor.
 491. *Quamvis infelix mediis torre-
 beris Aetna; Frigidior glacie fac
 videre tuas.*

54. *Lymphaque in Oetaeis cett.*
 et quantum ardent aquae calidae
 in Oetaeis Thermopylis; haec
 aqua dicitur *Malia* ab adiacente
 regione Malicensi, quae sinum (Ma-
 liensem) orientem versus habet;
 vid. *Santen.* ad h. l.

57 — 66. *Qualis in aerii cett.*
 hanc suavissimam lassi viatoris a-
 quam e praetereunte rivo biben-
 tis, vel aurae secundae in naufragii
 periculo versantibus adspiran-
 tis comparisonem non cum *Mu-
 reto* et aliis ad lacrimarum im-
 brem, sed ad dulcedinem illam,
 quam Catullus in amorum suorum
 gratiam ex Manlii opera et studio
 perceperit, referendam esse satis,
 puto, manifestum est.

60. *Per medium iter densi po-
 puli,* per mediam viam, quam fre-
 quenter populus.

61. *Dulce viatori cett.* Virgil.
 Eclog. V, 47. *quale per aestum Dul-
 cis aquae saliente sitim restinguere
 rive. Eldickius bene comparat*

Ac veluti nigro iactatis turbine nautis
 Lenius adspirans aura secunda venit,
 Iam prece Pollucis, iam Castoris implorata: 65
 Tale fuit nobis Manlius auxilium.
 Is clausum lato patefecit limite campum,
 Isque domum nobis, isque dedit dominam,
 Ad quam communes exerceremus amores,
 Quo mea se molli candida Diva pede 70
 Intulit, et trito fulgentem in limine plantam
 Innixa arguta constitit in solea;
 Coniugis ut quondam flagrans advenit amore
 Protesilaëam Laodamia domum

Anyt. VII, 3. in *Iacobi Anth. Gr.* I. p. 131. Πίδακά τ' ἐν παγᾷ ψυχρὸν κίε' δὴ γὰρ ὀδίταις Ἀμπαυρὶ ἐν θερμῷ καύματα τοῦτο φίλον. Similiter *Oppian.* *Cyneg.* II, 39. Ψυχρὸν δ' ἐξ ἀντροῖο προγεύμενον ἀργυρον ὕδαρ, Ὅσον κεκηνηκῶσι ποτὶν γλυκερὸν τε λοετρὸν.

65. *implorata.* refer in nominativo ad aurum secunda; sed non ipsa aura, sed aurae secundae, ut ita dicam, datores implorantur. Hinc vox implorata a pluribus interpretibus vario, sed parum probabili, modo in aliam vocem mutata est. — *Castor et Pollux*, ut dii σωτήρες, propitii sunt navigantibus; cf. *supr.* IV, 27.

66. *Tale auxilium*, pro: taliauxilio; in hanc sententiam comparat *Fulpius Euripid.* *Orest.* v. 725.

67. 68. *Is clausum* cett. Is mihi ad puellam meam aperuit viam ante interclusam, et in ipsius domo mihi dominae meae fecit copiam.

69. *communes*, satis familiariter!

70. *Quo*, in domum Manlii. — *molli pede*, molliter et delicate posito, qui, ut v. 72. dicitur, constitit in solea arguta, h. e. in solea exigua, exiguo et molli pedi bene aptata. Sic exiguum generosi equi caput apud *Virg. Georg.* III, 80. dicitur argutum.

71. *fulgentem*, conspicuam apta et concinna forma.

72. *solea*, de soleis, mulierum

et virorum, qui venusti videri volebant, calceis, vide *Balduinum de Calceo antiquo* cap. XI.

73 seqq. *Coniugis ut cett.* Quod saepe in comparationibus fieri solet, ut pars tantum comparationis in rem comparatam transferenda sit, id valet quoque de comparato Catulli puellae ingressu in domum Manlii cum Laodamia, amore flagrantis et venustate exsplendescens, in domum Protesilai ingressu. Ipse enim nuptiarum Laodamiae cum Protesilao eventus fuit infastus. Laodamiae fabulam suaviter Muretus, ut solet, enarravit sic: „Laodamia uxor Protesilai fuit, quae cum maritum suum primum ex omnibus Graecis in bello Troiano ab Hectore interfectum esse audisset, nimio illius desiderio contabuit. Sunt qui dicant viri umbram ei se in somnis obtulisse, inque illius complexibus ipsam emortuam. Alii, obtinuisse Protesilaum, ut ex inferis ad uxorem visendam reverteretur; cumque eam reperisset adiacentem imagunculae, qua viri mortui vultum exprimendum curaverat, petiisse, ut ne sibi amplius superstes esse vellet; tum ipsam, acta per pectus hasta, sibi mortem attulisse. Quod autem tam brevi tempore marito suo frui ipsi licuerit, Catullus deorum iram in causa fuisse dicit, quibus ante nuptias sacra rite perpetrata

- Inceptam frustra, nondum cum sanguine sacro 75
 Hostia coelestes pacificasset heros.
 Nil mihi tam valde placeat, Rhamnusia virgo,
 Quod temere invitis suscipiatur hieris.
 Quam ieiuna pium desideret ara cruorem,
 Docta est amisso Laodamia viro, 80
 Coniugis ante coacta novi dimittere collum,
 Quam veniens una atque altera rursus hiems
 Noctibus in longis avidum saturasset amorem,
 Posset ut abrupto vivere coniugio;
 Quod scibant Parcae non longo tempore abesse, 85
 Si miles muros isset ad Iliacos.
 Nam tum Helenae raptu primores Argivorum
 Coeperat ad sese Troia ciere viros,
 Troia nefas, commune sepulcrum Europae Asiaeque,
 Troia virum et virtutum omnium acerba cinis; 90
 Quae nempe et nostro letum miserabile fratri
 Attulit: hei misero frater adempte mihi!

non forent." Cf. Lucian. DD. M. XXIII. Ovid. Heroid. XIII. et Hygin. Fab. CIII. et CIV. — *domum Inceptam frustra*, inauspicatam: frustra enim coniugium, cum illud inciperent Protesilaus et Laodamia, felix faustumque fore speraverant; additur causa, quod sponsus et sponsa neglexissent sacra, rite ante nuptias instituenda, *προγάμεια, γαμήλια, προτέλεια*; vid. Ruhn. ad Timae. s. v. *προτέλεια*. *Domus frustra incepta* vocatur Homer. Iliad. II, 701. *δόμος ἡμιτελής*. Valerio Flacco VI, 689. *domus imperfecta*.

76. *pacificasset*, mites et propitios reddidisset, *heros coelestes*, deos, qui v. 78. simpliciter *heri* vocantur.

77. *Rhamnusia virgo*, o Nemesis, quae male et impie facta ulcisceris; cf. supr. ad LXIV, 396.

78. *Quod temere* cett. Gravisissima illa sententia: *Omnia cum deo, nil sine deo*, passim a veteribus scriptoribus proposita reperitur; vid. *Cerd.* ad illud Virgilii (Aen. II, 402.): *Heu! nihil invitis fas quemquam fidere divis*.

79. 80. *Quam ieiuna* cett. vide, quam eleganter expresserit poeta sententiam hanc: Quam grata et iucunda diis sit hostia in eorum honorem mactata, experta est Laodamia, cum illa novo marito, quia deos neglexerat, mature privaretur.

84. *Posset ut abrupto* cett. ut exsaturata amoris deliciis, coniugii vinculo mariti morte rupto (pro vulgari: sine marito), vivere posset.

85. *Quod scibant* cett. Sensus: Quod quidem triste fatum Laodamiae, si Protesilaus in bellum Troianum profectus esset, post breve tempus imminere (scilicet, ut vix incepti coniugii vinculum rumpe-
 retur,) probe tenebant Parcae, factorum moderatrices.

87. *primores Argivorum*. supr. LXIV, 4. *lecti iuvenes*, *Argivae robora pubis*.

89. *Troia nefas*, nefanda, abominabilis; *nefas Helena* Virg. Aen. II, 585. *nefas Cleopatra* Virg. Aen. VIII, 688.

91. *Quae nempe et*. vix ferri potest ratio, qua per particulas *nempe et* connectitur oratio poeti-

- Hui misero fratri incundum lumen ademtum:
 Tecum una tota est nostra sepulta domus;
 Omnia tecum una perierunt gaudia nostra, 95
 Quae tuus in vita dulcis alebat amor.
 Quem nunc tam longe non inter nota sepulcra
 Nec prope cognatos compositum cineres,
 Sed Troia obscena, Troia infelice sepultum
 Detinet extremo terra aliena solo. 100
 Ad quam tum properans fertur simul undique pubes
 Graeca penetrales deseruisse focos,
 Ne Paris abducta gavisus libera moecha
 Otia pacato degeret in thalamo.
 Quo tibi tum casu, pulcherrima Laodamia, 105
 Ereptum est vita dulcius atque anima
 Coniugium: tanto te absorbens vortice amoris
 Aestus in abruptum detulerat barathrum,
 Quale ferunt Graii Pheneum prope Cylleum
 Siccare emulsa pingue palude solum; 110

ca; et tamen haec lectio praefere-
 renda videtur multo ineptioribus
 lectionibus, quas plures interpre-
 tes protulerunt; vid. *Sillig.* Equi-
 dem puto multo lenius certe et
 aptius fluere orationem, si pro
nempe et mecum legeris: pariter
ter; Troia, quae pariter fratri
 dulcissimo (*attulit*) contraxit mor-
 tem, in qua terra pariter ossa ama-
 tissimi fratris sepulta iacent. —
cinis, ut passim, in genere femi-
 nino. — *acerba*, ut *mors acerba*.

93. *lumen pro: vita*, Lucret. III,
 1047. *Lumine adempto animam*
moribundo corpore fudit. — Quo
 mortis genere Catulli frater inter-
 ra Troiana perierit, nescimus.

96. *alebat*, eleganter pro: pa-
 rabat, praebat. *Amor* alit gau-
 dia, dum materiem gaudendi sug-
 gerit vel supplet.

98. *compositum*, sepultum. *Com-*
poni (συντίθεσθαι) dicuntur mor-
 tui, cum fluit omnia, quae sole-
 mnis mortuos sepeliendi ritus exi-
 git. Horat. Sat. I, 9, 28. *Omnes*
composui, sepeliendos curavi.

99. *Troia obscena*. *obscena* di-

cuntur, quae aversamur et exhor-
 rescimus. Sic *navis*, qua veheba-
 tur Helena, execrabilis illa Tro-
 ianis mulier, dicitur *obscena* apud
 Ovid. Heroid. V, 119. 120. *Dum*
licet, obscenam ponto, Di, mer-
gite puppim; Heu quantum Phry-
gii sanguinis illa vehit.

104. *pacato*, non turbato et im-
 pugnato a Graecis hostiliter ra-
 ptam Helenam repetentibus.

105. *Quo tibi tum casu*, nempe
 cum bello, ad quod Graeca pubes
 undique concurrerat, Troia pete-
 retur.

107 seqq. *Coniugium*, coniux
 Protesilaus; *coniugium* pro coniu-
 ge, ut *servitium* pro servo. Virg.
 Aen. II, 579. *Coniugium que*
domumque, patres natosque vide-
bit. — In sequentibus Laodamia
 tanta amoris erga Protesilaum vo-
 ragine quasi absorpta fuisse dicitur,
 quanta patuerit illud bara-
 thrum, ad aquas paludosas prope
 Pheneum Cylleum in illud de-
 ducendas ab Hercule effossum.
Profundus igitur Laodamiae amor
 (*βάθος ἔργος*) expressus est ima-

Quod quondam caesis montis fodisse medallis

Audit falsiparens Amphitryoniades,

Tempore quo certa Stymphalia monstra sagitta

Perculit imperio deterioris heri,

Pluribus ut coeli tereretur ianua Divis,

115

Hebe nec longa virginitate foret.

Sed tuus altus amor barathro fuit altior illo,

Qui tunc te indomitam ferre iugum docuit.

Nam neque tam carum confecto aetate parenti

Una caput seri gnata nepotis alit,

120

gine barathri profundissimi. *Graii* (ferunt) narrant *barathrum* prope *Phencum Cylleneum* (urbem Arcadiae in monte Cyllene sitam) *solum pingue* (abundans paludibus) *siccare* (exsiccare, purgare) *emulsa palude* (absorptis paludosis aquis).

111. 112. *caesis montis medullis*, excisis montis visceribus, paulo sublimius pro: effossa interiore montis terra. — *audit*, dicitur, *falsiparens*, verus enim Herculis pater in fabulis est Iupiter, *falsus* Amphitruo. Vide de hac opera in barathro illo fodiendo et excidendo ab Hercule collocata Pausan. in Arcad. VIII, 14.

113. *Stymphalia monstra*, aves istae foedae et monstrosae, quae sedem suam habebant in Stymphalo, Arcadiae palude, et quidem tanta copia, ut solem obumbrarent, tandem, cum tam agros illius regionis popularentur, quam incolas pennis tanquam spiculis in eos demissis misere vexarent, ab Hercule, cui e deterioris heri, Eurysthei, imperio hoc negotium iniunctum est, telis petitae et occisae sunt. Vid. Hygini Fab. XX. et XXX. et laudatos ibi ab interpretibus scriptores. — *sagitta certa*, a scopo non aberrante. Horat. Od. I, 12, 23. *nec te* (silebo), *metuende certa Phoebe sagitta*.

114. *deter. her.* de fatali necessitate, qua Eurysthei imperio parere debebat Hercules; vid. Hom. Iliad. XIX, 98 seqq. *Χαίρων παίγ*

ab ipso Hercule vocatur Eurystheus Odyss. XI, 621.

115. *Pluribus ut cett.* ut numerus deerum per Herculem in coelo augetur, et Hebe, ne fieret virgo vetula, connubio iungeretur cum Hercule inter deos recepto.

117. 118. *Sed tuus cett.* Sensus: Sed profundus tuus, Laodamia, amor, quo in pectore profundo amare coepisti Protesilaum, profundior fuit barathro illo, ab Hercule exciso, qui (profundus amor) docuit tunc, cum ita amares, te indomitam, nondum domitam et assuefactam ferendo iugo maritali (quod coniunctim ferunt maritus et uxor, qui inde dicuntur coniuges, *σὺζυγες*), hoc iugum ferre. — *indomita*, similiter Hor. Od. II, 5, 1. quae *Nondum subacta ferre iugum valet Cervice*. Apud Hom. Od. VI, 109. et 228. *παρδίδος ἀδάης*. — Ante *indomitam* inserui pronomen *te*, quod iam ab aliis factum est; vid. *Var. Lect.* apud Sillig.

119–128. *Nam neque cett.* Oratio cohaeret sic: Nam neque grandaevus avus tam molli amore complectitur nepotem, ex unica filia sibi natum unicum haeredem bonorum, quibus iam imminebant hereditatum captatores avidissimi; neque columba tam vehementer amat et deoscalatur columbum (ut tu, Laodamia, amas Protesilaum): (*sed*) imo tu, Laodamia, molliissimo amore tam senem grandaevum, quam columbam superasti. *Statius* cum Ca-

Qui, cum divitis vix tandem inventus avitis

Nomen testatas intulit in tabulas,

Impia derisi gentilis gaudia tollens,

Suscitat a cano vulturium capite;

Nec tantum niveo gavisus est ulla columbo

125

Compar, quae multo dicitur improbius

Oscula mordenti semper decerpere rostro,

Quamquam praecipue multivola est mulier.

Sed tu horum magnos viciasti sola furores,

Ut semel es flavo conciliata viro,

130

Aut nihil aut paulo quoi tum concedere digna,

Lux mea se nostrum contulit in gremium,

Quam circumcursans hinc illinc saepe Cupido

Fulgebat crocina candidus in tunica.

tullo comparat Pindar. Olymp. X, 102 seqq. — *caput seri nepotis*, serum, *τηλύετον* nepotem; *caput* inservit periphrasi. — *alit*, fovet et educandum curat.

122. 123. *Nom. test. int. in tabul. nomen vel nomina haeredis vel haeredum inferre in testatas tabulas* est: nomen haeredis referre in testamenti codicillos, haeredem vel haeredes scribere et constituisse in testamento. — *Impia der. gent. gaudia tollens*, spem, quam gentilis aliquis de honorum haereditate susceperat, (*tollens*) irritam reddens. — *gentilis*, e gente alicuius natus et propinquitatem cum eo coniunctus. — *gaudia de sperata haereditate dicuntur impia*, quia gentilis *impio* animo optaverat, ut honorum domino deesset haeres germanus et legitimus.

124. *Suscitat vulturium a cano cap. haeredipetam*, manibus tanquam vulturis unguibus in bona haereditate accipienda involantem, (*suscitat*) abigit (*a cano capite*) a sene grandaevo.

126. 127. *improbius*, impensius, multo maiorem in modum. — *Oscula decerpere*. columbae semper de columbi rostro oscula decerpenti amor tribuitur ferventior; facite Martialis de Phyllide XII. Epigr. 65. v. 7. *Amplexa collum basioque tam longo Blandita*,

quam sunt nuptiae columbarum. cf. eundem XI, 104, 9.

129. *Sed, imo*; ut apud Graecos οὐδέ — ἀλλά (imo). Sic, ut uno exemplo defungar, Homer. Iliad. VI, 417 seq. — *magnos furores*, intellige servidissimum amorem, quo tanquam furore agitantur misere amantes.

130. *flavo, pulchro*; cf. *supr.* LXIV, 98.

131. *Aut nihil cett. iam redit* poeta a longiore digressionem, sive ab instituta puellae suae cum Laodamia comparatione. Sensus: A qua quidem Laodamia lux mea aut nihil aut paulo discrepat, cum illa venit in nostrum gremium, pro vulgari: cui Laodamiae lux mea est simillima, vel: talis est mea lux, cum illa venit cett. *Sed verborum tam significatio, quam collocatio est paulo durior et obscurior.* — *Aut nihil aut paulo concedere digna*, h. e. digna, quae aut nihil aut paulo concedat (cedat, postponatur) Laodamiae.

133. *Quam circumcursans cett.* apud Horat. Od. I, 2, 34. *Cupido Venerem circumvolare* dicitur; scilicet Dii Deaeque eos, quibus favent, vel quibus praesto adsunt suo praesidio, *circumcursare* vel *circumvolare* dicuntur.

134. *crocina. crocinus et croceus* de colore, qui quodammodo

- Quae tamen etsi uno non est contenta Catullo, 135
 Rara verecundae furta feremus herae,
 Ne nimium simus stultorum more molesti.
 Saepe etiam Iuno, maxima Coelicolum,
 Coniugis in culpa flagravit quotidiana,
 Noscens omnivoli plurima furta Iovis. 140
 Atqui nec Divis homines componier aequum est;
 Ingratum tremuli tolle parentis onus.
 Nec tamen illa mihi dextra deducta paterna
 Fragrantem Assyrio venit odore domum,
 Sed furtiva dedit mira munuscula nocte, 145
 Ipsius ex ipso demta viri gremio.
 Quare illud satis est, si nobis is datur unus,
 Quem lapide illa diem candidiore notat.
 Hoc tibi, quod potui, confectum carmine munus
 Pro multis, Manli, redditur officiis, 150
 Ne vestrum scabra tangat robigine nomen
 Haec atque illa dies, atque alia atque alia.

cum colore flavo, luteo, aureo et rubescente permixtus est; nos: goldgelb. — *candidus*, pulchre conspiciendus; *candidus* de externo nitore et splendore, quo dii oculos se adspicientium percutiunt vel praestringunt.

136. *verecundae*, non modum in furtivo amore excedentis.

137—142. *Ne nimium* cett. Hic locus paulo obscurior, qui valde exercuit interpretum ingenia, mihi explicandus videtur sic: Catullus, qui modo professus est se *rara* dominae suae furta ferre velle, nunc alios quoque monet, ne puellae ob *rara* earum furta molestiam creent; ipsi enim Iunoni non *rara*, sed *quotidiana* adeo coniugis Iovis furta ferenda fuisse, ob quae illa exarserit, nec ea, quae fiant a diis, comparanda esse cum illis, quae faciant homines; tum repetit Catullus, quae iam monuit, his verbis: *Ingratum tremuli tolle parentis onus*, h. e. deponere molestiam illam et severitatem, qua (*tremuli*) grandaevi patres furtivos filiarum amores insectantur et persequun-

tur. — *flagravit*, supple: ira; *flagrare* dicuntur qui graviore animi commotione fervent, flagrant, inflammantur. Ceterum exempla irae acerrimae, quam Iuno in omnivoli Iovis pellices effuderit, satis nota sunt.

143. 144. *Nec tamen* cett. Ornate pro: Nec illa mihi est uxor solemnem more patris dextra deducta in domum meam, iucundissimis odoribus permulsam. Peccabant enim gravius, qui maritati libidinis fructum aliunde petito ibant.

145. *mira*, mirum in modum dulci et iucunda.

146. *Ipsius ex ipso*. vox ipse levitatis erga maritum augendae gratia geminata est.

147. *Quare illud satis est* cett. Quare iam id mihi satis est, si illa vel unum diem, quem mecum vixit, ut diem faustum felicemque albo lapillo insigniat.

149. *confectum carmine munus*, munus constans in hoc carmine a me confecto.

151. *Ne vostr. scabra* cett. quod supr. v. 49. facere dicitur *arana*,

Huc addent Divi quam plurima, quae Themis olim

Antiquis solita est munera ferre piis.

Sitis felices et tu simul et tua vita,

156

Et domus ipsa, in qua lusimus, et domina,

Et qui principio nobis te tradidit, a quo

Sunt primo nobis omnia nata bona,

Et longe ante omnes mihi quae me carior ipso est,

Lux mea, qua viva vivere dulce mihi est.

160

CARMEN LXIX.

A D R U F U M.

Noli admirari, quare tibi femina nulla,

Rufe, velit tenerum supposuisse femur;

Non ullam raræ labefactes munere vestis

Aut pelluciduli deliciis lapidis.

Laedit te quaedam mala fabula, qua tibi fertur

5

Valle sub alarum trux habitare caper.

scilicet rem aliquam textura sua obducere et obscurare, id tribuitur nunc ferri robigini, quod quidem contractum ferro vitium ad alia, quae per longum tempus obscurantur et corrumpuntur, transfertur. Virgilio quoque Georg. I, 495. et Ovidio Epist. ex Ponto I, 1, 71. *scabra* dicitur *robigo*.

155. *tua vita*, quam tu amas vita tibi cariorem.

157. 158. *Et qui principio cett.* et is, qui primum tuam mihi conciliavit amicitiam. Ceterum, quod olim suspicatus sum, hoc totum distichon ob nimiam eius ieiunitatem ab homine quodam nimis sedulo intrusum esse, id assensu suo comprobavit Cl. Silligius. Huc accedit mira in librr. tam scriptis quam excusis lectionum varietas.

CARM. LXIX.

Desinere Rufum iubet poeta mirari, quid sit quod nulla puellarum, apud quas ille cupiat delicias facere, eum admittat. In causa esse ait Catullus abomina-

bilem ex alis eius vel axillis brachiorum emissum foetorem, qui omnes ei appropinquantibus abigat. — Quis fuerit *Rufus*, malo cum ignorantibus ignorare, quam cum quibusdam de nobilissimo oratore *M. Coelio Rufo* cogitare.

3. *vestis raræ*, fortasse bombycinae vel Coae vel Sericae. — *labefactes. labefactare aliquem muneribus* eleganter de eo, qui emolliendo alicuius duro et repugnantis animo tamdiu insistit, donec ille muneribus victus cedit precibus.

5. 6. *Laed. te quaed. m. fab.* obest tibi dispersus quidam inter homines malus rumor. — *qua tibi fertur Valle s. al. tr. hab. caper.* pestifer iste foetor, qui ex brachiorum alis vel axillis diffunditur, ab hirci graveolentia dicitur *hircus, caper, ῥεῖνος*; cf. infr. LXXI, 1. et Horat. Epod. XII, 5. — *trux*, accommodate ad trucem vel torvum capri (in sensu propria) vul-tum vel faciem, ut v. 9. *interfice* pro: pelle, exstingue.

Hunc metuunt omnes; neque mirum; nam mala valde est
 Bestia, nec quicum bella puella cubet.
 Quare aut crudelem nasorum interdice pestem,
 Aut admirari desine, cur fugiant. 10

CARMEN LXX.

DE INCONSTANTIA FEMINEI AMORIS.

Nulli se dicit mulier mea nubere malle,
 Quam mihi, non si se Iupiter ipse petat.
 Dicit; sed mulier cupido quod dicit amanti,
 In vento et rapida scribere oportet aqua.

CARMEN LXXI.

AD VIRRONEM.

Si quoi, Virro, bono sacer alarum obstitit hircus,
 Aut si quem merito tarda podagra secat:

10. Pro fugiunt dedi fugiant,
 quod postulat ratio grammatica,
 ut iam vidit N. Heinsius.

CARM. LXX.

Catullus, a muliere quadam in amore elusus, de mulierum levitate in universum queritur. — At mulieres vicissim de virorum perfidia et inconstantia querelas funderesolent, ut supr. Ariadne LXIV, 143. 44. Iam iam nulla viro iuranti femina credat, Nulla viri speret sermones esse fideles.

2. petat. petere (ut apud Graecos *αἰτέω*) proprie de iis, qui amoris vel conjugii conditionem offerant, sive de precis proprie. Virg. Aen. VII, 54. Multi illam magno e Latio totaque petebant Ausonia, ubi plura exempla dabit Cerdanus.

3. 4. Dicit cett. dicit id quidem, sed quod dicit mulier cett. — in vento et aqua scribere. Sic *παρομιμακῶς* apud Graecos (Lucian. Catapl. 21. T. I. p. 643.) *καθ' ὅδ' αὐτὸς γράφειν* de rebus, quae fieri nequeunt; si quis igitur postulet, ut fiant quae amantes promittunt amantibus, is scribit in aqua, is

postulat aliquid, quod fieri nequit. Scholiast. ad laudatum locum Luciani: τὸ γὰρ καθ' ὅδ' αὐτὸς γράφειν ἀδύνατον. Similiter fere apud Graecos *ὄγκον εἰς οἶνον γράφειν*.

CARM. LXXI.

Hoc poematum non scatet tantam pudenda obscenitate, qua plura carmina contaminavit poeta lascivior, sed laborat quoque obscuritate, quae pellenda mihi videtur hoc fere modo: Exagitat poeta Virronem quandam, tam pessimum ex alis foetorem emittentem, quam podagra laborantem. „Si quis est, ait, qui, sicut tu, intolerabili hirci sub alis odore se abominabilem reddit, aut misere vexatur podagra, iste, tui aemulus, qui amorem, quem vos ambo sectamini, exercet, mirifice utrumque malum a te (per contagionem) accepit.”

1. 2. quoi (ut supr. Carm. I, 1.) bono. non raro apud optimos quoque scriptores, praecipue apud Comicos, homo nequam per ironiam dicitur bonus; addi nonnunquam solet: si diis placet. — sacer, ex-

Aemulus iste tuus, qui vostrum exercet amorem,
 Mirifice est a te nactus utrumque malum.
 Nam quoties fuit, toties ulciscitur ambos:
 Illam affligit odore, ipse perit podagra.

CARMEN LXXII.

AD LESBIAM.

Dicebas quondam solum te nosse Catullum,
 Lesbia, nec prae me velle tenere Iovem.
 Dilexi tum te, non tantum ut volgus amicam,
 Sed pater ut gnatos diligit et generos.
 Nunc te cognovi. Quare, etsi impensius uror,
 Multo mi tamen es vilior et levior.
 Qui potis est? inquis. Quod amantem infuria talis
 Cogit amare magis, sed bene velle minus.

secreabilis; cf. supr. ad XIV, 12. — *obstitit*, causa contentus et taedii exstitit. — *alarum hircus*, cf. supr. ad LXIX, 6. — *merito*, quia sua cuiusque culpa, intemperantia scilicet, podagra contrahitur. — *tarda*, significanter, quia podagra alumnos suos tarde incedere et pedes circumspecte movere et ponere iubet. — *secat*, quasi pes vel pollex pedis crebris perfodiatur ictibus; accommodata igitur ad naturam podagrae. Imitatus est Catullum Martialis IX., Epigr. XCIII, 10. 11. *podagra chiragraque secatur Caius, et mallet verbera mille pati*.

4. *est nactus*. Corn. Nep. Attic. c. 21. *nactus est morbum*.
 6. *Illam*, puellam.

CARM. LXXII.

Cum Lesbia, quae tanto amore se Catullum deperire professæ erat, ut eum non solum aliis onanibus amatoribus, sed ipsi adeo Iovi praelaturam se esse diceret, nunc fidem, quam dederat, laesisset, Catullus tam graviter affectus et exacerbatus est, ut eam, etsi impensius uratur, ut vilem et levem puellam se contemnere profiteatur.

1. *nosse*, sc. ut eum, quem ama-

res, pro vulgari: te unum et solum Catullum amare.

2. *prae me*, priorem me, mihi praelatum. — *tenere*, sc. amore; supr. LXIV, 28. *Tene Thetis tenuit?*

3. *Dilexi. diligere* significantius quam *amare*; *diligere* aliquem dicitur, qui eum ob cognitæ virtutes veneratur; *amare*, qui externa tantum eius specie captus est. Hinc illud: *non solum te amo, sed etiam diligo*.

5. *Nunc te cognovi*, quam fallax et perfida tu esses, experientia edoctus eum. Haec culpa perfidiae, qua Lesbia alium Catullo in amore praetulisse videtur, vocatur v. 7. *iniuria*. — *impensius uror*, ut Phaedria apud Terentium Eunuch: I, 1, 25. o indignum facinus, nunc ego et illam scelestam esse, et me miserum sentio: *Et taedet, et amore ardeo*. Claud. Fescenn. v. 110. *Accenditque magis, quae refugit, Venus*. In eandem sententiam Silentiarius in Anthol. Gr. ed. Iacobs. T. IV. p. 49.

Ἔργους ἔσθρας ἔλυσσας. μάτην ὅδε
 μῦθος ἀλάτται.

Ἔργους ἐμὴν ἐρᾶσει μᾶλλον
 ἐρωμαντὴν.

CARMEN LXXIII.

IN INGRATUM.

Desine de quoquam quidquam bene velle mereri,

Aut aliquem fieri posse putare pium.

Omnia sunt ingrata; nihil fecisse benigne est;

Immo etiam taedet, taedet obestque magis,

Ut mihi, quem nemo gravius nec acerbius urget, 5

Quam modo qui me unum atque unicum amicum habuit.

CARMEN LXXIV.

IN GELLIUM.

Gellius audierat patrum obiurgare solere,

Si quis delicias diceret aut faceret.

Hoc ne ipsi accideret, patrum perdepserat ipsam

Uxorem, et patrum reddidit Harpocratem.

Quod voluit, fecit; nam, quamvis inrumet ipsum 5

Nunc patrum, verbum non faciet patruus.

CARM. LXXIII.

Bilem Catullo movit homo quidam, qui eum, cuius iste unum atque unicum amicum se professus est, turpissime vexasse, turbasse et quovis malitiae genere petiisse dicitur. Itaque Catullus istum ingratisimi animi hominem omnium in hoc poematis despectui exposuit simulque in universum de communi ingrati animi turpitudine et vitio misere questus est. Nomen ipsum ingrati hominis, quem carpit, reliquit quidem poeta, sed non aliena a probabilitate esse videtur opinio eorum, qui Catullum respexisse suspicantur *Alphenum Varum Iurisconsultum*, quem illesimillime descriptum dedit supr. Carm. XXX.

2. *pium*, pia h. e. grata mente recolentem benefacta, gratum. Ovid. Trist. V, 4, 43. Pro quibus adfirmat fore se memoremque *piumque*, Sive diem videat, sive tegatur humo.

3. *nihil fec. ben. est*, benigne aliquid fecisse, id (*nihil est*) pro nihilo habetur.

4. 5. *taed. obestq. m. contentum* accipitur, et nocet magis et frandi est, sicuti mihi. — *urget*, premit et vexat. Ceterum querela de ingrati animi hominibus est antiquissima. Homer. Odys. IV, 694. 695. *Ἄλλ' ὁ μὲν ὑμέτερος θυμὸς καὶ ἀεικέα ἔργα φαίνεται, οὐδέ τις ἐστὶ χάρις μετόπισθε' εὐεργέτων.*

CARM. LXXIV.

Poeta narrat, quomodo Gellius molestis patrum obiurgationibus silentium imposuerit. — Sunt qui per Gellium designari putent eundem, quem Cicero in Oratione pro Sextio perstrinxerit.

1. *patrum*. homines rixosi et obiurgatores dicebantur *patrum*, quia fratrum liberis praecipue timenda erant *patruae linguae* (ut Horat. loquitur, Od. III, 12, 3.) *verbera*. Idem Horatius Sat. II, 3, 88. *ne sis patruus mihi*, ne sis mihi severus reprehensor. vid. Drakenb. ad Sil. Ital. XV, 10.

4. *Harpocratem*, silentem et linguam ab omni rixandi consuetudine compescentem. *Harpocra-*

CARMEN LXXV.

AD LESBIAM.

Nulla potest mulier tantum se dicere amatam

Vere, quantum a me, Lesbia, amata, mea, es.

Nulla fides ullo fuit unquam foedere tanta,

Quanta in amore tuo ex parte reperta mea est.

Nunc est mens adducta tua, mea Lesbia, culpa,

5

Atque ita se officio perdidit ipsa suo,

Ut iam nec bene velle queam tibi, si optima fias,

Nec desistere amare, omnia si facias.

tes est deus silentii, quod digito ori admoto significatur. Cf. *Cuperi Harp.* p. 24., quo loco *Epigr. Catullianum* illustratur.

CARM. LXXV.

Scriptum est hoc poematum eodem tempore et eadem de causa, qua Carmen LXXII. Lesbiae scilicet erga Catullum amor frigere coeperat, sive quod alius quidam amator apud eam nunc erat potior, sive quod illa imminuti amoris simulatione urere et sollicitare volebat Catulli animum. Quo ardentius autem Catullus Lesbiam amabat, ut declarat his versibus, eo gravior de mutato Lesbiae animo eius fuit dolor. — Profitetur Catullus se Lesbiam, licet ab ea, ut *supr.* Carm. LXXII, 7. dicit, affectus sit *iniuria*, amare nunquam destitutum esse. — Habemus igitur exemplum, quo Catullus unam eandemque rem gemino carmine expressit, sive id factum sit uno eodemque, sive diverso tempore, sed ob unam eandemque zelogypiam. — In hoc carmine sicut in aliis saepius contra auctoritatem Codd. ab interpretibus, nominatim a *Scaligero*, facta est versuum ex uno carmine in aliud traiectione.

3. *ullo fuit unquam foedere.* an forte post *unquam* excidit *in?* sequitur enim *in amore*.

4. *ex parte mea*, quod ad eam, qua ego te amo, partem attinet.

5. *est mens adducta*, sc. in fines angustiores; si quid, quod est vel fuit amplum et laxum, in angustum vel breve contrahitur, id eleganter dicitur *adduci*; Catulli igitur mens ante amore plena et abundans (*adducta*) nunc inclinata est eo, ut fieret lentior et languidior. *Plin. Epist. I, 16. In concionibus eadem, quae in orationibus, vis est, pressior tamen, et circumscriptior, et adductior.*

6. *Atque ita*, et hac ipsius culpa, (*ipsa se officio suo perdidit*) ipsa privavit se suo erga amatorem officio. Observa locutionis insolentiam: *perdere se* aliqua re, pro: rem aliquam perdere. — *Pro pio dedi s u o*; hoc enim Codd. *Dresd.* et omnes ante *Scaligerum* *Edit.* exhibent, illud debetur *Scaligeri* ingenio. — *Vox officium* in re amatoria passim obvia; vid. *Interpretes* ad *Petron. cap. 140.* Huc accedit, quod Lesbiae *iniuria* erga Catullum repetenda videtur ab illius in amore perfidia.

8. *omnia si facias*, licet quavis me affeceris iniuria.

CARMEN LXXVI.

AD SE IPSUM.

Si qua recordanti bene facta priora voluptas
 Est homini, cum se cogitat esse pium,
 Nec sanctam violasse fidem, nec foedere in ullo
 Divum ad fallendos numine abusum homines:
 Multa parata manent in longa aetate, Catulle, 5
 Ex hoc ingrato gaudia amore tibi.
 Nam quaecunque homines bene quoiquam aut dicere possunt
 Aut facere, haec a te dictaque factaque sunt,
 Omnia quae ingratae perierunt credita menti.
 Quare iam te cur amplius excrucies? 10
 Quin te animo obfirmas, teque istinc usque reducis,
 Et Dis invitis desinis esse miser?

CARM. LXXVI.

Catullus (ut Carm. LXXII.) de Lesbiae, quae alium in amore sibi praetulerit, perfidia miseras querelas iacit. Acquiescit deinde in solatio efficacissimo, scilicet in dulci pietatis et inconcussae fidei erga Lesbiam conscientia. Ne igitur diutius de Lesbiae levitate excrucietur et paene pereat, omnem erga Lesbiam amorem radicitus ex animo evellere firmo animo constituit; sentiens autem, quam difficile sit veterem amorem eradicare velle, deos obsecrat, ut sibi adsint in obdurando et pervincendo contra Lesbiae amorem animo. — Ceterum in hoc quoque carmine animadvertimus, quomodo Catullus rebus ludicris et amatoriiis sententias passim adperserit gravissimas; quid enim sententia illa, „recti conscios in longa aetate manere parata gaudia,” cogitare potest gravius?

1—6. Si qua recordanti cett. Sensus: si voluptas illa est maxima, quae percipitur ab eo, qui integritatis, pietatis et sanctitatis sibi conscius recolere potest antea vitae memoriam, profecto ea me manet senem, cum, qualem

me praeberim ingratae Lesbiae, animo repetiturus sum. — Scripsi in v. 1. non una voce *benefacta*, sed duabus. *bene facta priora*, quae olim bene a se facta sint.

6. *ingrato*, ingrati Lesbiae erga fidem meam in amore animi. — *gaudia*, quae parat dulcis rerum bene factarum recordatio.

9. *ingratae credita menti*, communicata cum ingrati animi Lesbiae. — *perierunt*, vana et irrita fuerunt.

11. 12. *Quin te animo obfirmas cett. usque*, in aeternum. — Tanta est in hoc versu ineptissimarum lectionum farrago et permixtio, ut eum emendaturis liberior sane danda esse videatur venia. Huc data venia equidem hunc versum ita emendari posse suspicor: *Quin tu animum obfirmas, teque istinc quaque reducis*, quidni animum tuum contra Lesbiae amorem firmare et munire studes et te (istinc) ab Lesbiae (quaque) quovis modo retrahis, miserque esse desinis. — *Dis invitis* (ὤντο ἄλσιν), Deis te miserum esse nolentibus. — *quaque*, sc. ratione, quae vox passim omitti solet. V. g. Eclog. III, 15. *Et, si non aliqua* (scil. ratione) *nocuisses, mortuus es*.

Difficile est longum subito deponere amorem:

Difficile est, verum hoc, qua lubet, efficias.

Una salus haec est, hoc est tibi pervincendum.

13

Hoc facies, sive id non pote, sive pote.

O Di, si vestrum est misereri, aut si quibus unquam

Extrema iam ipsa in morte tulistis opem:

Me miserum adspicite, et, si vitam puriter egi,

Eripite hanc pestem perniciemque mihi,

20

Quae mihi subrepens imos, ut torpor, in artus,

Expulit ex omni pectore laetities.

Non iam illud quaero, contra ut me diligit illa,

Aut, quod non potis est, esse pudica velit;

Ipsae valere opto et tetrum hunc deponere morbum.

25

O Di, reddite mi hoc pro pietate mea.

CARMEN LXXVII.

AD RUFUM.

Rufe, mihi frustra ac nequidquam credite amice,

(Frustra? immo magno cum pretio atque malo,)

Et sic v. 14. *qua lubet*, pro: quacunque ratione lubet. — *animum obfirmare*, Plaut. Merc. Prolog. v. 81. *Amens amansque utut unum obfirmo meum*. — *reducis*, Quintil. Instit. Orator. XII, 5. *timor quidam, reducens animum ab iis, quae facienda sunt*.

14. *qua lubet*, quacunque ratione id efficere tibi lubitum erit.

15. *Una salus haec*, haec una ad salutem patet tibi via, qua tu ex Lesbiae amore servari et expediri potes. — *pervincendum*, forti animo et omni virum nisu ad exitum perducentium; de usu vocis *potis* et *pote* vid. Muret. ad h. l.

19. *si vitam puriter egi*, si vixi, ut Horatius loquitur (Sat. I, 6, 69.), *purus* et *inons*.

23. *contra*, vicissim. — *diligit*, cf. ad LXXII, 3.

25. *valere et tetr.* h. dep. morbum, liberatus tetra amoris insania recuperare pristinam mentis sanitatem.

CARM. LXXVII.

Catullus Rufe, quem adhuc inter amicos suos numeraverat, exprobrat perfidiam, qua Catullo, quod ei longe fuit optimum et carissimum, ereptum est. Labefactaverat fortasse Rufus fidem publicae, quam Catullus amabat. — Quis fuerit *Rufus*, utrum nobilis orator *M. Caellius* vel potius *Caecilius Rufus*, manet in ambiguo; certo de *Rufe* isto, quem poeta supr. LXIX. ut hominem male olentem notavit, cogitari nequit.

2. *Frustra?* at quid dico *frustra*? immo ingente cum damno et merita temeritatis, qua ego me credidi tuae amicitiae, poena. — *Poena*, quam quis sua ipsius culpa contrahit, huius culpa dicitur *pretium*, *praemium*, *merces* (Gr. *μισθός*). Terent. Andr. III, 5, 4. *Ego pretium ob stultitiam fero*.

Siccine subrepti mi atque, intestina perurens,
 Mi misero eripuisti omnia nostra bona?
 Eripuisti. Heu, heu, nostrae crudele venenum
 Vitae, heu, heu, nostrae pestis amicitiae!

5

CARMEN LXXVIII

DE GALLO.

Gallus habet fratres, quorum est lepidissima coniux
 Alterius, lepidus filius alterius.

Gallus homo est bellus; nam dulces iungit amores,
 Cum puero ut bello bella puella cubet.

Gallus homo est stultus, nec se videt esse maritum,
 Qui patruus patrui monstret adulterium.

5

Sed nunc id doleo, quod purae impura puellae
 Suavia coniunxit spurca saliva tua.

Verum id non impune feres; nam te omnia secla
 Noscent, et, qui sis, fama loquetur anus.

10

4. *omnia nostra bona*, omnia, in quibus posita fuit nostra felicitas; intellige fructus apud Lesbiam amatorios.

5. 6. *venenum — pestis amicitiae*, pro vulgari: amicitiae nostrae perniciēs. *Pestis, venenum*, translate de rebus, quas, sicut pestem et venenum, abominamur et exhorrescimus. Cf. supr. ad XLIV, 12.

CARM. LXXVIII.

Gallum, ut hominem, qui non solum ipse libidinibus indulgebat, sed etiam aliis ad libidinem exercendam faciem praeferebat, salse et contumeliose poeta his versibus tractat et traducit. — Quis fuerit iste homo, nemo facile sciendi erit cupidus.

3. 4. *Gall. hom. est bell.* per ironiam bellus vocatur Gallus, qui, tanquam ipse bellus, bellum puorum cum bella puella per dulces amores iungit. *Belli hominis* imaginem adumbravit Martial. III, 68. — *nam dulces* cett. nam ad dulces amores inter se iungendos

et coniunctim exercendos operam dat, ut bella coniux alterius fratris concumbat cum bello filio alterius fratris. — *coniux* iam vocatur *puella*, ut passim iuvenes uxores vocari solent *puellae*. Horat. Od. III, 22, 2. *Virgo* (Diana), *Quae laborantes utero puellas Ter vocata audis*, et Od. III, 14, 11. *et puellae iam virum expectat*. Et sic Penelope in Epist. ad maritum suum Ulysses apud Ovid. Heroid. I, 115. *se puellam vocat*.

5. 6. *nec se videt* cett. nec ille, cum ut patruus fratris filio ad adulterium cum patrui uxore committendum viam aperiat, idem sibi ut marito accidere posse secum reputat.

7. 8. *Sed nunc cett. iunge*: *Sed nunc id doleo, quod spurca tua saliva coniunxit suavia impura puellae meae suavis puris*, h. e. sed id me male habet, quod ore impuro os puellae meae purum deosculatus es.

10. *fama anus*, ut supr. LXVIII, 46. *charta anus*, ubi cf. not.

CARMEN LXXIX.

IN LESBIUM.

Lesbius est pulcher: quidni? quem Lesbia malit,
 Quam te cum tota gente, Catulle, tua.
 Sed tamen hic pulcher vendat cum gente Catullum,
 Si tria notorum suavia repperit.

CARMEN LXXX.

AD GELLIUM.

Quid dicam, Gelli, quare rosea ista labella
 Hiberna fiant candidiora nive,
 Mane domo cum exis, et cum te octava quiete
 E molli longo suscitatur hora die?
 Nescio quid certe est. An vere fama susurrat 5
 Grandia te medii tenta vorare viri?
 Sic certe clamant Virronis rupta miselli
 Ilia, et emulso labra notata sero.

CARM. LXXIX.

Lesbius (a *Lesbiae* amore, quem iste iactabat, nomen, ut videtur, fictum) se, ut hominem pulchrum, a Lesbia Catullo adeo in amore praeferrere dictitare solebat. Hunc ineptum et magnifice de se sentientem hominem ridet Catullus, dum eum, ut hominem impuri oris, vix a vulgaribus et sibi notis hominibus tria suavia, nedum a Lesbia, accepturum esse ait.

3. *vendat cum gente Catullum*, me servum cum tota gente mea publice vendendum producat, si cett. Est iurandi vel obtestandi formula, accommodata ad verba: *quem Lesbia malit, Quam te cum tota gente, Catulle, tua.*

CARM. LXXX.

Poeta quaerit ex Gellio, quid sit quod roseus in eius ore color mutatus sit in niveum? Quaerit porro, num male eius affecta va-

letudo et oris pallor confirmet fortasse famam, quae de nefando eius libidinis genere differatur?

3. 4. *octava hora*, apud nos hora secunda post meridiem, quo ferre tempore finire solebat meridia-tio. — *die longo*, aestivo.

5. *Nescio quid (sit) certe est* (aliquid). Hac Catulli formula usus quoque est Virgilius in Pharmaceutria Eclog. VIII, 107., quam quidem Virgilius hoc sensu usurpasse videtur: Postquam ibi venefica sacro magico instituto Daphnin ex urbe adesse iusserat hoc saepius repetito versu: *Ducite ab urbe domum, mea carmina, ducite Daphnin*, tandem illa, cum, fausto signo de bono veneficii eventu animadverso, venientis Daphnidis strepitum sibi audire videtur, exclamat: *Nescio quid*, supple: *audio, certe est*, scilicet: *Daphnis*.

7. *Sic certe clamant*, id certe alta quasi voce declarant.

CARMEN LXXXI.

AD IUVENTIUM.

Nemone in tanto potuit populo esse, Iuventi,
 Bellus homo, quem tu diligere inciperes,
 Praeterquam iste tuus moribunda a sede Pisauri
 Hospes, inaurata pallidior status?
 Qui tibi nunc cordi est, quem tu praeponere nobis
 Audes. Ah! nescias, quod facinus facias.

5

CARMEN LXXXII.

AD QUINTIUM.

Quinti, si tibi vis oculos debere Catullum,
 Aut aliud, si quid carius est oculis,
 Eripere ei noli, multo quod carius illi
 Est oculis, si quid carius est oculis.

CARM. LXXXI.

Carpitur Iuventius, qui, quasi
 nusquam in populo tam numeroso
 reperiatur homo bellus et amore
 dignus, hospitem quendam, in re-
 gione ob aëris gravitatem valetu-
 dini infesta natum et pallore ob-
 ductum, Catulli amori atque ami-
 citiae praetulerit.

1. 2. *Nemone cett. nullusne
 (praeterquam) nisi. — quem dili-
 gere inciperes, pro: diligeres.*

3. *Pisauri. Pisaurum erat oppi-
 dum in Umbria prope fluvium Pi-
 saurum, ubi incolarum corpori-
 bus perniciose fuit aëris pestilen-
 tia; hinc Pisaurum vocatur sedes
 moribunda, ubi homines moribun-
 dorum speciem prae se ferebant.*

4. *inaur. pallidior stat. — color
 auri Graecis est ὀχρός, χλωρός,*

Latinis *pallidus*. cf. *supr. ad LXIV,*
 100. *Concolor auro* apud Sil. Ital.
 I, 233. *est pallidus.*

CARM. LXXXII.

Mollissimis precibus poeta Quin-
 tium permovere studet, ut absti-
 nere velit a re longe sibi carissi-
 ma, a Lesbia, ut videtur, sua, quae
 ipsis oculis sibi sit carior.

1. *Quinti, si vis cett. si tu vis
 re, qua nihil mihi potest esse ca-
 rius, me tibi reddere obstrictissi-
 mum. — oculi, pars corporis no-
 stri longe praestantissima, trans-
 late dicuntur de iis, qui sunt apud
 nos in maximo pretio, in summis
 deliciis. Plant. Currel. Act. I.
 Scen. III, 47. Bene vale, oculo
 mi.*

3. *ei, monosyllabum per synae-
 resin.*

CARMEN LXXXIII.

IN MARITUM LESBIAE.

Lesbia mi praesente viro mala plurima dicit;

Hoc illi fatuo maxima laetitia est.

Mule, nihil sentis. Si nostri oblita taceret,

Sana esset; quod nunc gannit et obloquitur,

Non solum meminit, sed, quae multo acrior est res,

Irata est: hoc est, uritur et loquitur.

5

CARMEN LXXXIV.

DE ARRIO.

Chommoda dicebat, si quando commoda vellet

Dicere, et hinsidias Arrius insidias,

Et tum mirifice sperabat se esse locutum,

Cum, quantum poterat, dixerat hinsidias.

Credo, sic mater, sic Liber avunculus eius,

Sic maternus avus dixerat, atque avia.

5

CARM. LXXXIII.

Exagitat poeta stultitiam Lesbiae mariti, qui, cum ipso praesente convicia Catullo ingereret Lesbia, stolidelaetatus est. Eiusmodi enim rixas amantium amorem potius quam veras iras prodere non intellexit stultus iste maritus.

1. *mala plurima dicit*, plura opprobria, convicia, expuit. Tibull. I, 2, 11. *Et mala si qua tibi dixit dementia nostra*.

3. 4. *Si nostri cett.* si ne verbo quidem illa me appellasset, sed silens tacensque mihi adfuisset, profecto illa omnis erga me amoris expertem se praestitisset. — *gannit*, voces et sonos irae edit, quales edunt canes, cum dentes ostendunt et ringuntur; est igitur *gannire* quod nos dicimus: *knurren*.

5. *Non solum meminit*, non solum nos in animo memori habet, vel nostri memor est.

CARM. LXXXIV.

Unaquaque aetate extiterunt homines, qui inepto singularis cuiusdam rei studio risum darent aliis. Talis fuit homo quidam ex gente *Arriorum* oriundus. Is igitur, ut verba non pronuntiatione vulgari, sed spiritu grandisono et voce intentiore efferret, *chommoda* pro: *commoda*, *hinsidias* pro: *insidias*, *Hionios* pro: *Ionios* ore hiantie enuntiare solebat. — Quis fuerit ridiculus iste homo, *Arrius*, frustra adhuc quaesitum est; plurimum enim *Arriorum* apud veteres scriptores fit mentio. Sic Horat. Sat. II, 3, 243. duos *Arrios* notat, quos vocat *per nobile fratrum*, *Nequitia et nugis pravorum et amore gemellum*.

5. 6. *Credo sic cett.* inunge: Sic, *credo, dixerat mater, sic cett.* — Quis fuerit *Liber avunculus*, quaerant, quos de rebus abstrusis quaerere invat. In hoc vano autem ver-

Hoc misso in Syriam, requierant omnibus aures,
 Audibant eadem haec leniter et leviter,
 Nec sibi postilla metuebant talia verba,
 Cum subito adfertur nuntius horribilis,
 Ionios fluctus, postquam illuc Arrius isset,
 Iam non Ionios esse, sed Hionios.

10

C A R M E N LXXXV.

DE AMORE SUO.

Odi et amo. Quare id faciam, fortasse requiris.
 Nescio, sed fieri sentio et excrucior.

C A R M E N LXXXVI.

DE QUINTIA ET LESBIA.

Quintia formosa est multis; mihi candida, longa,
 Recta est. Hoc ego, sic singula confiteor.

borum pronuntiandorum studio vel more tota gens Arriorum mirifice sibi placuisse videtur.

7. 8. *Hoc misso in Syriam*, sine dubio ad res publicas in Syria gerendas. — *requierant omnibus aures*, omnium aures recreari coeperant a molestia illa, qua absurda Arrii verba declamandi et corruptendi ratione pulsatae fuerant. — *Audibant cett.* audiebant quidem eadem verba, sed leni et molli pronuntiatione.

9. *postilla*, pro: postea, apud Plantum et Ciceronem.

10. *horribilis*, refer ad verborum corruptorum adspirationes, auribus horrorem quasi incutientes.

C A R M. LXXXV.

. *Odi et amo*. Profitetur poeta naturam et ingenium, quo se duci patiantur amantes. *Bellum et pax*, ut loquitur Terentius, invicem in amore se excipiunt. Hinc Catullus iam supr. LXXXV, 7. 8. *Ut iam nec bene velle quam tibi, si optima fias, Nec desistere amare, omnia si facias*; et Phaedria apud Terentium Euanth. I, 1, 27. Et

taedet, et amore ardeo. Itaque qui id fiat et fieri possit, se non intelligere ait.

C A R M. LXXXVI.

Quintiam Catullus comparat cum Lesbia. Vulgo *formosa* habebatur Quintia; nec formositatis partes quasdam ei Catullus derogat, sed gratiae, leporis et festivi ingenii laudem, in qua conspiciatur venustas et omnis pulchritudo, recto ei tribui posse negat. At haec omnia in Lesbia sua exsplendescere probat et contendit.

1. 2. *multis*, secundum multorum sententiam. — *mihi candida, longa* cett. equidem Quintiam ut puellam albi coloris, proceri et erecti corporis, lando, et has singulas pulchritudinis partes laudandas esse censeo. — *Recta*, erecta, ut supr. X, 20. *recti homines*. — Hic locus Catulli obversatus esse videtur Horatio Sat. I, 2, 123. 24. *Candida recta que sit, munda hactenus, ut neque longa Nec magis alba velit, quam det natura, videri*. — *Hoc ego*, haec est mea sententia.

Totum illud, formosa, nego: nam nulla venustas,
 Nulla in tam magno est corpore mica salis.
 Lesbia formosa est: quae cum pulcherrima tota est, 5
 Tum omnibus una omnes surripuit Veneres.

CARMEN LXXXVII.

CARMEN LXXXVIII.

IN GELLIUM.

Quid facit is, Gelli, qui cum matre atque sorore
 Prurit et abiectis pervigilat tunicis?
 Quid facit is, patrum qui non sinit esse maritum?
 Ecquid scis, quantum suscipiat sceleris?
 Suscipit, o Gelli, quantum non ultima Tethys, 5
 Non genitor Nympharum abluit Oceanus.
 Nam nihil est quidquam sceleris, quo prodeat ultra;
 Non si demisso se ipse voret capite.

CARMEN LXXXIX.

DE GELLIO.

Gellius est tenuis: quidni? quoi tam bona mater
 Tamque valens vivat, tamque venusta soror,

3. *formosa*, quod ad formositatem attinet, vel: eam formosam esse. — *venustas*, elegantia, lepor.

6. *omnibus un. omni. surr. Veneres*, una illa omnibus puellis omnia venustatis genera praeripuit et ad se transtulit.

CARM. LXXXVII.

Duo disticha, quae hunc locum occupaverant, transposuit Scaliger ad Carmen LXXV., ubi vid. Var. Lect. edit. prioris.

CARM. LXXXVIII.

Gellium hominem spurcissimae libidinis fuisse plura, quibus Catullus ietius spurcitiem diffamavit, satis docent carmina.

2. *abiectis*, depositis.

3. *patr. qui non a. e. maritum*, cf. supr. LXXIV, 3.

4. *suscipere scelus*, ut passim

culpam, crimen, parricidium cett., pro: admittere, committere, perpetrare, contrahere.

5. *ultima Tethys*, totum mare, a primis eius ad extremos usque fines. — *abluit*, aquae tam pluviali quam marinae vis scelestae facta abluendi, purgandi et expiandi tribuebatur. Cicero pro Rosc. Amer. 26. *ne mare — polluerent, quo cetera, quae violata sunt, expiari putantur*. Eurip. Iphigen. in Taur. 1193. *Θάλασσα κλύει πάντα τὰνθώπων κακά*. Ad utrumque locum plura in hanc rem interpretes collegerunt.

7. *quo prodeat ultra*, quo ulterius ille progrediatur in scelere.

8. *demisso*, deflexo, inclinato.

CARM. LXXXIX.

Ne quis quaerat vel miretur, quid sit quod Gellius incedat cor-

Tamque bonus patruus, tamque omnia plena puellis
 Cognatis, quare is desinat esse macer?
 Qui ut nihil attingat, nisi quod fas tangere non est,
 Quantumvis, quare sit macer, inyenies.

5

C A R M E N X C.

IN GELLIIUM.

Nascatur Magus ex Gelli matrisque nefando
 Coniugio, et discat Persicum haruspicum.
 Nam Magus ex matre et gnato gignatur oportet,
 Si vera est Persarum impia religio,
 Gnatus ut accepto veneretur carmine Divos,
 Omentum in flamma pingue liquefaciens.

5

pore macie extenuato, causam in promptu esse ait Catullus, assiduam scilicet Gellii turpissimae libidinis cum ipsis cognatis exercendae consuetudinem. Itaque poeta homines de Gellii macie mirari desinere iubet.

1. *tenuis*, sc. macie, exilis. Nemesian. Cyneg. v. 187. *canes macie tennes*. — *quidni?* quid mirum?

2. *Tamque valens*, sc. corporis robore, quod postulat libidinis exercitium.

3. *Tamque bonus patruus*, per ironiam dicitur patruus bonus, qui tulit fratris filium in re longe turpissima et nullo modo ferenda. cf. LXXIV, 3.

4. *macer*, macilentus; *macilentiam* autem etiam in nervoso corpore locum habere satis constat.

5. *ut*, quamvis. — *nisi quod fas tangere non est*, nisi quod tangere prohibet pietas, h. e. nisi cognatus.

6. *Quantumvis*, tantum, quantum vis et satis est.

CARM. XC.

Pergit poeta nefandae libidinis narrare genera, quorum culpam Gellius sibi contraxerit. Ad ea refert incestum Gellii cum ipsius matre amorem. Iam vero cum secundum impiam Persarum reli-

gionem rite Magus fieri posset is, qui e matre, ab ipsius filio gravis facta, natus esset, Catullus satis salse Gellium patrem futuri Magi cuiusdam extitutum esse canit.

1. *Magus*, sapiens vel sacerdos apud Persas. Cic. de Divin. I, 23. *ei magos dixisse (quod genus sapientum et doctorum habebatur in Persis)*.

2. *Coniugio*, mutua libidinis societate vel coniunctione. Tibull. III, 4, 74. *Nescis, quid sit amor, iuvenis, si ferre recusas Iunitem dominem coniugiumque ferum*. — *haruspicum*, artem vel disciplinam haruspicum, haruspiciam.

4. *Pers. imp. religio*. de hac impia Persarum religione cf. *Muretus*. Huc spectat Euripid. *Androm.* 173 seqq. *Τοιοῦτον αὖν τὸ βῆμα βαρὺν γένος Πατὴρ τε θυγατρὶ, παῖς τε μητρὶ μίγνυνται, Κόρη τ' ἀδελφῶι*, ubi Scholiastes: *ταῦτα Περσικὰ ἔθνη*.

5. *accepto*, grato et iucundo.

6. *Oment. in fl. p. liquef.* ornato pro simplice: sacrificans. — *omentum pingue*, intelligo adipem extorum; *in flamma liquefactus*, ad ignem molliens, h. e. coquens. Pers. Sat. II, 47. *Tot tibi cum in flammis iunice omenta liquecant; vid. ibi Casaubonum*. — Catullus in *liquefaciens* secundam produxit.

CARMEN XCI.

IN GELLIIUM.

Non ideo, Gelli, sperabam te mihi fidum
 In misero hoc nostro, hoc perduto amore fore,
 Quod te cognossem bene, constantemve putarem,
 Aut posse a turpi mentem inhibere probro:
 Sed quod nec matrem nec germanam esse videbam 5
 Hanc tibi, quous me magnus edebat amor.
 Et quamvis tecum multo coniungerer usu,
 Non satis id causae credideram esse tibi.
 Tu satis id duxti: tantum tibi gaudium in omni
 Culpa est, in quacunque est aliquid sceleris. 10

CARMEN XCII.

DE LESBIA.

Lesbia mi dicit semper mala, nec tacet unquam
 De me: Lesbia me, dispeream, nisi amat.
 Quo signo? quasi non totidem mox deprecor illi
 Assidue: verum dispeream, nisi amo.

CARM. XCI.

Gellium ait poeta hominem esse, cui nihil tam sanctum sit, quod non scelere polluat, nihil tam inviolabile, cui idem non vim inferat; Gellium igitur nulla re magis ad flagitia patranda incitari, quam ea, cui aliquid sceleris insit.

2. *perduto amore*. perdiderat Catullus felicitatem, quam adhuc ex Lesbiae amore perceperat.

4. *Aut posse*, repete ex versu antec. te.

5. *nec matr. nec germ.* cf. Carm. praeced. v. 1. et 3.

6. *Hanc tibi*, Lesbiam. — *edebat*, exedebat, carpebat. *edere* vel *esse* de amore et igni, pro: *absumere*, saepe. Supr. XXXV, 15. *Ignes interiore edunt medullam*.

CARM. XCII.

Lesbiam ait Catullus semper rixas movere et in se iacere convi-

cia; se ipsum idem facere, et hoc esse amoris signum; secundum illud Terentii (Andr. III, 3, 23.): *Amantium irae amoris integratio est*.

1. Pro *male* ex coniectura posui *mala*; sic supr. LXXXIII, 1. *Lesbia mi praesente viro mala plurima dicit*. — *mala* iam sunt: convicia, opprobria.

3. 4. *Quo signo?* Sensus est: Quaeat fortasse aliquis, unde hoc colligam? — *quasi non totidem mox deprecor illi Assidue*. hic locus mihi corruptus videtur; cumulas particulas *quasi*, *non*, *totidem*, *mox*, *assidue*, vix ferre videtur latinitas, multo minus poetica dicendi ratio. — *totidem* durissima ratione referri debebat ad *male* dicere, at commodè nunc refertur ad *mala* (convicia), quod ego in v. 1. pro *male* dedi. Rectius incedere videtur oratio, si hunc locum ita cum *labcasio* emendaveris: *quasi*

CARMEN XCIII.

IN CAESAREM.

Nil nimium studeo, Caesar, tibi velle placere,
Nec scire, utrum sis albus, an ater homo.

CARMEN XCIV.

IN MENTULAM.

Mentula moechatur: moechatur mentula certe.
Hoc est, quod dicunt: Ipsa olera olla legit.

CARMEN XCV.

DE SMYRNA CINNAE POETAE.

Smyrna mei Cinnae nonam post denique messem,
Quam coepta est, nonamque edita post hiemem,

non totidem mala deprecari illi Assidue. — deprecari dictum est pro: *mala imprecari*, ut docuit A. Gellius Noct. Attic. VI, 16. — *Assidue* respondet particulae *semper* in v. 1.

CARM. XCIII.

Catullus se de Caesaris moribus et ingenio haud honorifice sentire et iudicare, uti supr. Carm. LIV. LVII., ita hoc uno disticho haud obscure declaravit.

1. *Nil*, nulla omnino re, ut passim *nihil*. — *velle* abundat, ut saepe.

2. *utrum sis alb. an at. h.*, qualis tu sis, utrum candidus, an niger (Horat. Sat. I, 4, 85. *hic niger est, hunc tu, Romane, caveto.*), utrum honestus, an inhonestus.

CARM. XCIV.

1. Sunt qui Catullum per *Mentulam* intellexisse suspicentur *Mamurram*, quod probabile fit ex Carm. CXIV. Certe non dubium est, quia poeta per *Mentulam* designaverit hominem praeter modum salacem.

2. *Ipsa olera olla legit.* haec proverbialis locutio explicanda videtur de rebus, quae coniungi vo-

lunt cum iis, quae illarum naturae conveniant. Si igitur *Mentula* moechatur, facit id, quod eius nomini est consentaneum, ut in eo, quod dicunt *ollam olera legere*. *Lusus* in nomine et syllabis. *Olla* convenit coquendis oleribus. Inepta enim huius proverbialis locutionis explicatio esse videtur eorum, qui illam repetunt a fure quodam, qui in olerum furto ablatorum crimine deprehensus hac excusatione se purgare voluerit.

CARM. XCV.

C. Helvius Cinna, Catulli amicus, cum esset poeta, qui non levi opera vel ore loquace ingentem versuum lulentorum numerum deproperaret, sed in versu faciendo (ut loquitur Horatius) saepe caput scaberet, vivos et roderet ungues, elimando, expoliendo et ad perfectionem aliquam adducendo carmini, *Smyrnae* nomine insignito, decem ferme annos insudaverat. Cinna igitur, ut poetam egregium, et eius carmen *Smyrnaeum*, quod ad posteros et in terras remotissimas propagaretur, dignissimum, Catullus his paucis versibus celebrat. Ceterum cum

Millia cum interea quingenta Hortensius uno

* * *

Smyrna cavaꝝ Atacis penitus mittetur ad undas,

5

Smyrnam incana diu secula pervoluent.

At Volusi annales * * *

Et laxas scombris saepe dabunt tunicas.

Parva mei mihi sunt cordi monumenta * * *

At populus tumido gaudeat Antimacho.

10

toto hoc Catulli poemate comparanda est Celeberrimi Weichertii de Cinna poeta disputatio.

1-4. *Smyrna*. quod argumentum tractaverit Cinna in Carmine *Smyrna* (*Zmyrna*), est in ambiguo. Antonius Parthenius Veronensis Cinna in laudato carmine res praeclare ab Amazone quadam gestas cecinisse ait; alii Cinna incoctum Myrrhae vel Smyrnae cum parente Cinyra amorem enarrasse contendunt; vid. Muncker. ad Hygini Fab. LVIII, et Burm. ad Ovid. Met. X, 298. Ceterum Cinnae, ut poetae insignis, honorifica quoque mentio fit apud Virg. Eclog. IX, 35. Nam neque adhuc Vario videor nec dicere Cinna Dignacett. — nonam post messem et nonam hiemem. in commendando praecepto: „scripta, quae quis in lucem emissurus sit, ad illa emaculanda per novem deinceps annos retinenda esse in scrinio,” Horatius (Epist. ad Pis. 388. *nonumque prematur in annum*) Cinnae exemplum ante oculos habuisse videtur. — *Hortensius*, nobilissimus igitur ille orator ingentem quoque versuum copiam, sed iratis Musis effudit. *Hortensii*, ut poetae, meminit quoque Ovidius Trist. II, 441. — *** deperditus pentameter non nisi vetere quodam libro, in quo ille legatur, invento restitui potest. Ad sententiam in pentametro temporis iniuria absumto expressam ducit quodammodo vox ultima hexametri uno, nempe: uno in pede stans carmina conscriberet. Animi igitur causa efflinxi ego hunc penta-

metrum: *Stans pede dictaret carmina ineptus homo*, vel lege pro *ineptus: plenus*, ut suppleatur: versuum ineptorum. Horat. Sat. I, 4, 9. 10. de Lucilio: *in hora saepe ducentos, Ut magnum, versus dictabat stans pede in uno*. Catulli igitur hic locus, cum adhuc esset integer, fortasse observatus est Horatio, ut eidem versus primus huius carminis in Epist. ad Pis. 388.

5. *cavas*, vid. supr. ad XVII, 4. — Cinnae carmen non Romae tantum legetur, sed in remotiores quoque terras missum doctorum ibi manibus teretur. — *Atacis*, fluvius Galliae Narbonensis.

6. *incana*, sera, remotissima; sic apud Sil. Ital. III, 328. *aetas incanescere* dicitur.

7. 8. *At Volusi ann.* cf. supr. ad XXXVI, 1. — *scomb. scomber* est piscis marinus, vulgo: *Makrele*; pisces marini autem, ne manus, cum portantur, polluantur muria, amiciri solent tunica, h. e. involucri, quod constat e chartis ineptis; hae tunicae autem dicuntur *laxae*, quia non constringuntur, sed laxae circumvolvuntur. Martial. IV, 87, 8. *Nec scombris tunicas dabis molestas*, et III, 50, 9. ubi est: *poemata dare scombris*. — *monumenta* *** inter plures voces, quas interpretes ad lacunam explendam attulerunt, mihi cum Mureto placet: *sodalis*.

10. *Antim. Antimachus* (ab urbe Colophoniorum *Claro*) *Clarius*, quanquam, ut ait Catullus, fuit poeta *tumidus*, h. e., ut Horatius loquitur, *nubes et inania captans*,

CARMEN XCVI.

AD CALVUM DE QUINTILIA.

Si quidquam mutis gratum acceptumque sepulcris
 Accidere a nostro, Calve, dolore potest,
 Quo desiderio veteres renovamus amores,
 Atque olim amissas flemus amicitias:
 Certe non tanto mors immatura dolori est
 Quintiliae, quantum gaudet amore tuo.

5

CARMEN XCVII.

IN AEMILIUM.

Non, ita me Dii ament, quidquam referre putavi,
 Utrumne os an culum olfacerem Aemilio.
 Nil immundius hoc, nihiloque immundius illud,
 Verum etiam culus mundior et melior:

tamen non displicuisse videtur populo; nam additur: *populus gaudeat Antimacho*. vide de eo Schellenberg. edit. Antimachi Coloph. reliqu. et *Bachium* in rell. Philet. Hermes. et Phan. p. 240. sqq. Scripsit *Antimachus* magno volumine Thebalda.

CARM. XCVI.

Calvi mollissimos amores poeta celebrat. Calvum scilicet, qui Quintiliam, dum illa vivebat, perdit amaverat, nunc eam mortuam tanto dolore lugere Catullus ait, ut, si huius doloris sensus penetrare possit ad mortuos, illa de immatura sua morte magis gavisura quam dolitura sit. — Calvus idem esse videtur, ad quem scriptum est Carm. XIV., ubi de eo vide. — Ceterum Calvum Quintiliae suae mortem peculiari elegia deflevisse dicimus ex Propert. II, 25, 89.

1. *Si quidquam* cett. dubitatio, utrum sentiant mortui, quae fiunt apud viventes, necne, passim mota est apud veteres. — *mutis sepulcris*, cf. infr. Carm. CI, 4., ubi omnia silent.

2. *a nostro dolore*, ab eo dolore, quem nos suscipimus viventes.

3. *Quo*, sc. dolore. — *desiderio*, propter desiderium veterum amorum, vel eorum, quos amamus. Horat. Od. I, 24, 1. *Quis desiderio sit pudor aut modus Tam cari capitis*.

4. *olim*, ante aliquod tempus; *olim* non tantum de tempore iam diu, sed etiam de tempore proximo praeterlapso. — *amissas*, perditas. *salus amissa*, Cic. Epist. ad Attic. IX, 5.

CARM. XCVII.

Quicumque tabulam, in qua Aemilius, ut homo tam corpore quam moribus abominabilis, foedissimis coloribus adumbratus est, usurpat oculis, is non solum ab huius tabulae contemplatione tanquam a re male ominata avertet oculos, sed etiam Catullum, poetam doctissimum venustissimumque, artificem huius tabulae esse mecum dolebit.

2. *Aemilio*, Aemilii, vel apud Aemilium.

3. *hoc*, sc. culo. — *pro nihiloque immundius illud* cum Mureto,

Nam sine dentibus est. Hoc dentes sesquipedales, 5
 Gingivas vero ploxemi habet veteris;
 Praeterea rictum, qualem diffissus in aestu
 Meientis mulae cunnus habere solet.
 Hic futuit multas, et se facit esse venustum,
 Et non pistrino traditur atque asino? 10
 Quem si qua attingit, non illam posse putemus
 Aegroti culum lingere carnificis?

C A R M E N XCVIII.

A D V E T T I U M.

In te, si in quemquam, dici pote, putide Vetti,
 Id, quod verbosis dicitur et fatuis:
 Ista cum lingua, si usus veniat tibi, possis
 Culos et crepidas lingere carbatinas.
 Si nos omnino vis omnes perdere, Vetti, 5
 Dicas: omnino quod cupis, efficies.

Graevio et aliis scribendum videtur nihil est immundius illo, sc. ore.

5. *Hoc, sc. os.*

6. *ploxemum vel ploximum vel plorenum*, vox Celtica secundum *Voss.* vel secundum *Quintil.* *Inst. Orat.* I, 5. vox a Catullo circa Padum audita; cf. *Salmas.* ad *Capitol. Anton. P. c.* 12. Accipitur *ploxemum* de parte cisti, ubi, qui vehebantur, sedebant; *vetus*, quod vetustate corruiere coepit, vel eius partes vetustate dissolutae latiore spatio distant. Cum eiusmodi male affecti *ploxemi* forma comparantur gingivae Aemilii.

7. *diffissus*, diductus, dilatatus. — *in aestu*, sc. libidinis, ubi cunnus animalium amplior et latior esse solet.

9. *se facit esse venustum*, se ita gerit, quasi sit venustus. *Supr. X, 17. ut unum me facerem beatiorum.*

10. *asino*, versando lapidi molari; molae enim lapis superior dicebatur *asinus*, Graecis *ὄνος μύλωνος*.

C A R M. XCVIII.

Abominabiles esse homines, qui

aures nostras stollida loquacitate obtundant, Catullus his tribus distichis probat exemplo *Vettii*, quem, si velit ille perdere homines, armis efficacissimis, loquacitate vel garrulitate, uti iubet. Utrum *Vettius* fuerit iste, de quo agit Cicero in *Epist. ad Attic. II, 24.* et in *Orat. pro Sext. cap. 63.*, evinci certo argumento nequit.

1—4. *In te cett. Iunge: Si in quemquam, quod verbosis dicitur et fatuis, id in te, putide Vetti, dici pote* (potest). — *putide*, o tu homo absurde et stolide; cf. *supr. ad XLII, 11.* — *crepidas carbatinas*, calceamentum rusticum, e crudo et recenti corio confectum apud *Cares*. *Pollux VII, 22. καρβατίνην εἶναι ἀγροικῶν ἐνπόδημα μονόδεσμον.* — *lingere*, nempe lutum et coenum, quo obducta erant rustica illa calceamenta.

5. *perdere*, sic saepius apud *Plautum* et *Terentium enecare*, et occidere apud *Horat. Epod. XIV, 5.* et *Epist. ad Pis. 475.*

6. *Dicas*, loquere, linguam exerce, lingua nos pete.

C A R M E N X C I X.

AD IUVENTIIUM.

Surripui tibi, dum ludis, mellite Iuventi,
 Suaviolum dulci dulcius ambrosia.
 Verum id non impune tuli: namque amplius horam
 Suffixum in summa me memini esse cruce,
 Dum tibi me purgo, nec possum fletibus ullis 5
 Tantillum vestrae demere saevitiae.
 Nam simul id factum est, multis diluta labella
 Guttis abstersisti omnibus articulis,
 Ne quidquam nostro contractum ex ore maneret,
 Tanquam comminctae spurca saliva lupae. 10
 Praeterea infesto miserum me tradere amori
 Non cessasti omnique excruciare modo,
 Ut mi ex ambrosio mutatum iam foret illud
 Suaviolum tristi tristius helleboro.
 Quam quoniam poenam misero proponis amori, 15
 Non unquam posthac basia surripiam.

C A R M. X C I X.

Hoc carmen scriptum est ad Iu-
 ventium, puerum mollem et venu-
 stum, qui accommodat ad dulcis-
 simum osculum, quod poeta illi
 surripuerat, vocatur *mellitius*. De-
 scribitur autem in hoc carmine
 cum vis, quam oscula habent,
 tum simulata in amoribus tergi-
 versatio.

1. *dum ludis*, inter ludendum.
 Cogita vel de lusibus et deliciis,
 quas inter se faciunt nectuntque
 pueri, vel de ludis, quibus in
 campo Martio exercebatur iuven-
 tus.

3. *Ver. id n. impune tuli*, supr.
 LXXVII, 9. *Verum id non impu-
 ne feres*.

4. *Suffix.* in s. cett. ornate pro

vulgari: summos cruciatus sensi
 et pertuli.

6. *vestrae*, communi illi asperi-
 tati, qua vos formosi formosaeque
 tractatis amatores.

8. *articulis*, sc. digitorum. *Mu-
 retus* comparat Theocrit. Idyll.
 XXVII, 5. *Τὸ στόμα μὲν κλῖνω
 καὶ ἀποπνέω τὸ φίλημα*.

9. *contractum*, collectum.

10. *Tanquam*, tanquam esset
 saliva mea aequae spurcae atque
 est meretricis. — *lupa* meretrix,
 unde *lupanar*.

11. *infesto*, adverso, ubi reiici-
 tur et contemnitur amator.

14. *tristius helleboro*, amarius
 amara illa herba, helleboro; hinc
 proverbialis apud Graecos locu-
 tio: *πικρότερον ἡλλεβόρου*.

CARMEN C.

DE COELIO ET QUINTIO.

Coelius Aufilenum, et Quintius Aufilenam,
 Flos Veronensium depereunt iuvenum,
 Hic fratrem, ille sororem. Hoc est, quod dicitur, illud
 Fraternum vere dulce sodalitium.
 Quoi faveam potius? Coeli, tibi: nam tua nobis 5
 Perspecta exigit hoc unica amicitia,
 Cum vesana meas torreret flamma medullas.
 Sis felix, Coeli, sis in amore potens.

CARMEN CL.

INFERIAE AD FRATRIS TUMULUM.

Multas per gentes et multa per aequora vectus
 Adveni has miseras, frater, ad inferias,
 Ut te postremo donarem munere mortis
 Et mutum nequidquam alloquerer cinerem,
 Quandoquidem fortuna mihi tete abstulit ipsum, 5
 Heu miser indigne frater ademte mihi.

CARM. C.

Duos florentissimos Veronae iuvenes, Coelium et Quintium, cum ille puerum Aufilenum, hic pueri sororem, Aufilenam, deperiret, Catullus *dulce et vere fraternum sodalitium* vocat. Favet autem poeta Coelii imprimis amori, quia ipse quoque eius in amore suo favorem olim expertus fuerat. De Coelio cf. supr. *Argum.* ad LVIII.

2. *Vērōnēnsium.*

6. *unica*, sc. in suo genere, h. e. singularis.

7. *Cum vesana* cett. significanter pro vulgari: cum ego amarem.

8. *in amore potens* eleganter dicitur, qui tam aetatis flore, quam corporis pulchritudine, ita pollet, vel tam *potens* est, ut nemo eius amori resistere queat; Horatius huius potentiae causas addit, *Veneris munera*, Od. IV, 10, 1. *O crudelis adhuc et Veneris muneribus potens.*

CARM. CL.

Exemplum pii fratris, Catulli, qui, ut fratri morte ademto inferias solemniter instauraret, in terras remotissimas, ubi ille sepultus fuit, profectus est. De Catulli fratris morte cf. supr. Carm. LXV. et LXVIII.

3. *munere mortis*, quo mortui honorantur et pie coluntur; apud Homerum est γέρας θανάτιον, Iliad. XVI, 675.

4. *mutum cinerem*. Antipater Sidon. Epigr. XC, 8. in Anthol. *laccobs.* Tom. II. p. 38.

ἀντὶ δὲ σείω

Στάλα καὶ κοφὰ λείπεται ἀμυκόνις.

nequidquam, quia cinis non respondet.

6. *indigne*, qui nondum debbas mori, sed, qui diutius viveres, dignus eras. — *frater ademte mihi*, supr. LXVIII, 20. *o misero frater ademte mihi.*

Nunc tamen interea prisco quae more parentum
 Tradita sunt tristes munera ad inferias,
 Accipe, fraterno multum manantia fletu,
 Atque in perpetuum, frater, have atque vale.

10

CARMEN CII.

A D C O R N E L I U M.

Si quidquam tacito commissum est fido ab amico,
 Quotius sit penitus nota fides animi:
 Me unum esse invenies illorum iure sacratum,
 Corneli, et factum me esse puta Harpocratem.

CARMEN CIII.

A D S I L O N E M.

Aut, sodes, mihi redde decem sestertia, Silo,
 Deinde esto quamvis saevus et indomitus:
 Aut, si te nummi delectant, desine, quaeso,
 Leno esse, atque idem saevus et indomitus.

8. *munera*, lac, vinum, mel, aqua, sanguis, flores; vid. *Kirchmannus de Funeribus Romanorum* IV, 2. Locus classicus de hac re est apud Virg. Aen. VI, 225—31.

10. *have atque vale*, formula sollemnis, qua mortuum salutabant eique valedicebant amici et propinqui; Virgilius l. l. v. 231. vocat verba illa ultima *novissima*. Aeneas apud Virg. Aen. XI, 97. ad Pallantem: *Salve aeternum mihi, maxime Palla, Aeternumque vale*.

CARM. CII.

Poeta apud Cornelium quendam, qui quod spectatae fidei amico committeret habuisse videtur, se proficitur hominem, in quo sita sit sancta fides et alta taciturnitas.

1. *tacito*, non temere, quod eius taciturnitati creditum est, effutienti.

3. *illorum iure sacratum*, eleganter pro: receptum esse in sacrum ordinem illorum, qui ius taciturnitatis exercent.

4. *Harpocratem*, vid. supr. ad LXXIV, 4.

CARM. CIII.

Poeta lenonem quendam, Silonem, aut decem sestertia, quae a se accepisset, reddere, aut se officiosorem lenonem praestare iubet.

1. *sodes* (si me audis), cum ironia; nos: *wenn es beliebt*.

2. *Deinde*, quod si feceris. — *quamvis*, quantumvis, pro animi arbitrio; vid. *Duker*. ad Liv. I, 51. — *saevus et indomitus*. refer ad ingenium lenonum, qui muneribus et mercede pro parato libidinis fructu exsatiari nequeunt.

3. 4. *desine, quaeso cett. desine*, quaeso, leno esse, et quidem leno, qui saevus sit et indomitus.

CARMEN CIV.

AD QUENDAM DE LESBIA.

Credis me potuisse meae maledicere vitae,
 Ambobus mihi quae carior est oculis?
 Nec potui, nec, si possem, tam perditae amarem:
 Sed tu cum Tappone omnia monstra facis.

CARMEN CV.

I N M E N T U L A M.

Mentula conatur Pimplaeum seandere montem:
 Musae furcillis praecipitem eiiciunt.

CARMEN CVI.

DE PUERO ET PRAECONE.

Cum puero bello praeconem qui videt esse,
 Quid credat, nisi se vendere discupere?

CARM. CIV.

Poeta carpit quendam, ut hominem mendacissimum, quod ille Catullum Lesbiam suam ex ira conviciis sectatum esse rumorem sparserat.

1. 2. *Credis me potuisse cett. putasne fieri potuisse, ut ego Lesbiam vita et oculis mihi carior maledictis peterem?*

3. 4. *Nec potui, nec cett. nec potui id a me impetrare, nec ego tam perditae amarem, si id a me impetrare possem. — Tappone, hominiae, qui falsa finxisse videtur. — omnia monstra facis. monstra facere iam est: prodigiosa et monstrosa, h. e. incredibilia, fingere et evulgare (τετραλογισιν). Cic. ad Attic. IV, 7. Venerat horis duabus ante Chaerippus: mera monstra nuntiavit.*

CARM. CV.

Mentula, sub cuius nomine latere videtur homo quidam insulsus, vanus et libidinosus (vid ad Carm. XCIV.), cum montem Pimplaeum, ut choro Musarum sese

immisceret, ascendere ausus esset, furcillis inde, ut Catullus in hoc disticho narrat, a Musis detrusus est, h. e. Mentula invita Minerva operam dedit scribendis carminibus.

1. *Pimplaeum montem, Pimplam, in Macedonia, Musis sacrum; unde apud Horat. Od. I, 26, 9. dulcis Pimpleis, Musa.*

2. *furcillis eiic. Cic. ad Attic. XVI, 2. sed quoniam furcilla extrudimur.*

CARM. CVI.

1. 2. *Cogita poetam vidisse bellum quendam puerum cum praecone aliquo in via publica incedentem; ait igitur poeta: Quis potest bellum puerum cum praecone ambulanti conquire, quia credat puerum illum per praeconem se vendere velle? — Praecones, ut satis constat, res vendendas sublata voce proclamare solebant. Hinc per praeconem aliquid vendere, Cic. de Nat. D. III, 34.*

CARMEN CVII.

AD LESBIAM.

Si quidquam cupido optantique obtigit unquam et
 Insperanti, hoc est gratum animo proprie:
 Quare hoc est gratum nobis, quoque carius auro,
 Quod te restituis, Lesbia, mi cupido.
 Restituis cupido, atque insperanti ipsa refers te
 Nobis. O lucem candidiore nota!
 Quis me uno vivit felicior, aut, magis hac quid
 Optandum vita, dicere quis poterit?

5

CARMEN CVIII.

IN COMINIUM.

Si, Comini, populi arbitrio tua cana senectus
 Spurcata impuris moribus intreat:
 Non equidem dubito, quin primum inimica bonorum
 Lingua exsecta avido sit data volturio,
 Effossos oculos voret atro gutture corvus,
 Intestina canes, cetera membra lupi.

5

CARM. CVII.

Catallus de Lesbia sibi restituta triumphat, omnibus, ut Cicero loquitur, incedit laetitiae, et omnium mortalium se longe praedicat felicissimum.

1. *cupido*, scilicet felicitatis per amorem impetrandae.

2. *Insperanti*, nam, *Quidquid praeter spem evenit* (ut ait Terentius Phorm. Act. II, 1, 16 et 21.), id omne in lucro deputare debemus. — hoc est gratum animo proprie, hoc est animo vere et sensu proprio gratum.

3. Particula *quoque* friget; itaque pro *quoque* legendum fortasse esse *quin*, iam olim suspicabar; sententiae nexus: Quare, quod tu, Lesbia, te mihi amore erga te flagranti praeter spem restituis, hoc nobis gratum, immo auro carius est.

5. *ipsa* (αὐτή), sponte. — *refers te*, reconciliata ad me redis. — *insperanti nobis*, pro mihi, ad me; haec loquendi ratio, qua singulari in pronomine iungitur pluralis, comicis imprimis poetis est familiaris. Terent. Eunuch. IV, 3, 7. *absente nobis*. Plaut.

Amphitr. II, 2, 194. *nobis praesente*.

6. *O lucem cand. nota*, scil. insigniendam; supr. LXVIII, 148. *Quem lapide illa diem candidiore notat*.

7. 8. *aut, magis hac quid cett.* aut quis dicere poterit, quid magis hac vita, quae mihi nunc contigit, optandum sit?

CARM. CVIII.

Cominium, iam senem, poeta execratur ut hominem maledicum, maleficum, impuris moribus spurcatum et, si iste ex arbitrio populi perierit, dignum, cuius corpus et singulae eius partes saevae bestiis devorandae obliantur.

1. 2. *tua cana sen. Spurc.* — *intereat*, si tu senex canus impuris moribus spurcatus intereas.

3. *inimica bonorum. inimicus* cum genitivo. Cic. Tuscul. IV, 15. *animorum motus inimicissimi mentis vitaeque tranquillae*.

4. *sit data*, pro: detur.

6. *Intestina canes*. sponte succurrit Hom. Iliad. I, 4. *ἐντὺς δ' ἐλώρια τρυγχε κύνεςσι* Olovōi-ol τs πᾶσι.

CARMEN CIX.

AD LESBIAM.

Iucundum, mea vita, mihi proponis amorem
 Hunc nostrum inter nos perpetuumque fore.
 Di magni, facite, ut vere promittere possit,
 Atque id sincere dicat et ex animo:
 Ut liceat nobis tota producere vita
 Aeternum hoc sanctae foedus amicitiae.

5

CARMEN CX.

AD AUFILENAM.

Aufilena, bonae semper laudantur amicae:
 Accipiunt pretium, quae facere instituunt.
 Tu, quod promisti mihi, quod mentita, inimica es,
 Quod nec das et fers saepe, facis facinus.
 Aut facere ingenuae est, aut non promisse pudicae,
 Aufilena, fuit. Sed data conripere
 Fraudando efficitur plus, quam meretricis avarae,
 Quae sese toto corpore prostituit.

5

CARM. CIX.

Deos rogat poeta, ut confirmet fidem, quam Lesbia ei de perpetua in amore constantia dederit.

1. *mihi proponis*, promittis, promittendo me sperare sinis.

3. *ut vere promittere possit*, ut inspiretis ei animum, quo vere perpetuum amorem promittere possit.

5. *tota producere vita*, per totam vitam extendere. Cic. de Senect. 17. *ad centesimum annum vitam produxit*, et sic diem, tempus, convivium cett. *producere*.

CARM. CX.

Puellas, quae faciant quod promiserunt, ut bonas amicas laudandas, at istas, quae fallant, pro inimicis habendas esse poeta censet. Ad posteriores refert Aufilenam.

2. *Accip. pret. quae cett.* quae vere libidinis exercendae copiam faciant, accipiunt pretium. — *facere simpliciter de libidinis exercitio*; sic *φιγισιν* et *ερεγισιν* apud Graecos, vid. Bergler. ad Alciph. III. Ep. 55.

3. *quod mentita* (sc. es), nec promissis stetisti.

4. *Quod nec das*, sc. promissum libidinis fructum. — *et fers saepe*, et aufers saepe pretium; *fers* simplex pro omnibus huius verbi compositis. — *facis facinus*, pro facienda libidinis copia facis fraudem et iniuriam.

5—8. *facere*, se non subducere promissae libidinis copiae. — *ingenuae*, ingenuae et liberaliter sentientis, puellae est, *aut pudicae* puellae erat, Aufilena, non promissae libidinis fructum. — *Sed data*, munera, mercedem, pretium (Ovid. Metam. VI, 463. *nec non ingentibus ipsam Sollicitare datis*) *conripere* *Fraudando*, fraude corradendo, *efficitur plus quam meretricis avarae*; ad meretricis avarae quid supplendum sit, nemo facile dixerit. Utrum poetae an scribarum seordiae tribuenda sit, quae ultimi huius carminis versus laborant, obscuritas, pro suo quisque statu arbitrio. Tolle quidem potest haec obscuritas, sed emendandi genere liberrimo.

CARMEN CXI.

A D A U F I L E N A M.

Auflena, viro contentas vivere solo,
 Nuptarum laus e laudibus eximiis.
 Sed quovis quamvis potius succumbere fas est,
 Quam matrem fratres efficere ex patruo.

CARMEN CXII.

I N N A S O N E M.

Multus homo es, Naso; nam tecum multus homo est, qui
 Descendit: Naso, multus es et pathicus.

CARMEN CXIII.

A D C I N N A M.

Consule Pompeio primum duo, Cinna, solebant
 Moechi: illo facto Consule nunc iterum

CARM. CXI.

Auflena, mulier libidinosa et adultera, pueros, ut videtur, ex patruo pepererat. Catullus igitur in eius ignominiam quatuor versiculis expressit hoc: „Eximia sane laus est coniugis, quae uno marito contenta vivat; at si qua a castitate se abduci patiatur, cum quovis alio potius, quam cum patruo, rem habeat.“

3. 4. *Sed quovis quamvis potius* cett. sed fas est (*quamvis*) unamquamque cum quovis alio potius adulterari, quam ex patruo fratres parere. — *efficere fratres*, pro: edere vel gignere fratres, vix ferre videtur latinitas. Equidem liberius correxerim: *Quam matrem fratres ex patruo parere*. — Per fratres intellige patruorum filios, qui vel simpliciter fratres vel fratres patruales vocari solent.

CARM. CXII.

Naso, cinaedus vel pathicus, dicitur homo multus, h. e. pathicus multorum hominum, qui eum ad explendam libidinem foedissimam adire solebant; Catullus ipse ex-

plicit: nam tecum multus homo est, qui cett. — Similiter fere Maecenas honesto sensu apud Horat. Sat. I, 9, 44. *paucorum hominum* (quia cum paucis familiariter versari solebat) dicitur. — *Descendit*, inclinatur, sensu obsceno.

CARM. CXIII.

De insigniter aucto adulterorum numero queritur poeta.

1. Ad *solebant* debet sane aliquid suppleri in sententiam: licentius indulgere libidini; sed haec pudica, ut ita dicam, apostrophenesis cadit quidem in Virgilium, Eclog. III, 8. *Novimus et qui te* (scil. corruperit), *transversa tuentibus hircis*, sed non in Catullum. Itaque in pluribus editt. pro *solebant* legitur: *sedebant*; sed *sedere* vel *considerare* dicuntur libidinosi vel libidinosae in lupanaribus; vid. supr. ad XXXVII, 6. et 14. Equidem pro *solebant* malim *ruebant*, sc. in Venerem, ut apud Horat. Od. II, 5, 3. *taurus ruens in Venerem*. At vitium latet fortasse non in *solebant*, sed in *Moechi*; longe igitur mecum: *Consule Pom-*

Manserunt duo, sed creverunt millia in unum
Singula: fecundum semen adulterio.

CARMEN CXIV.

IN MENTULAM.

Formiano saltu non falso Mentula dives
Fertur, qui quot res in se habet egregias!
Aucupia omne genus, pisces, prata, arva ferasque.
Nequidquam: fructus sumtibus exsuperat.
Quare concedo sit dives, dum omnia desint.
Saltum laudemus, dum modo ipse egeat.

5

CARMEN CXV.

IN MENTULAM.

Mentula habet instar triginta iugera prati,
Quadraginta arvi: cetera sunt maria.
Cur non divitiis Croesum superare potis sit,
Uno qui in saltu tot bona possideat,

*peio primum duo, Cinna, solebant
Moechari, facto Consule nunc
iterum Manserunt duo.*

3. 4. sed crev. mill. in un. sing.
sed millia singula creverunt (con-
fluxerunt) in unum numerum, in
duo millia, ex duobus singulis
moechis facta sunt duo millia moe-
chorum.

CARM. CXIV.

Mentula, cui ampla erat agro-
rum possessio, speciem quidem
prae se ferebat hominis divitis,
sed sumtus, quos faciebat, supera-
bant agrorum redditus. Itaque
tantum abfuit, ut Mentula esset
dives, ut premeretur rerum ino-
pia; quam quidem sortem ei haud
invidit Catullus. — De *Mentula*
cf. supr. ad Carm. XCIV.

1. *Formiano saltu*. per saltum
intellige pecuariam rem amplam et
rusticam, et ea, quae v. 3. comme-
morantur. — *Formiano*, in agro
Formiano prope Caietam, ubi Ci-
cero quoque habuit praedium. —
Aucupia omne genus, pro: *aucu-
porum omne genus*, et sic saepe

genus; nota est illa formula: et
id genus alia pro: et alia huius
generis. — *in se habet*, comple-
ctitur.

4. *Nequidquam*, sed haec omnia
nihil ei prosunt, nam *fructus sum-
tibus exsuperat*, per sumtus, quos
facit, exsuperat agrorum fructus.
Cicero in Orat. in Catil. II, 8. cer-
tare cum usuris fructibus praedio-
rum.

CARM. CXV.

Ridet et traducit poeta, ut in
Epigrammate superiore, vanitatem
et insolentiam Mentulae, qui ma-
iores sumtus faciebat, quam fer-
rent agrorum, quibus se iactabat,
redditus.

1. *instar*, ut *ferme* (nos: *ge-
gen*), adiungi solet numerorum ra-
tionibus. Cic. in Epist. ad Attic.
XVI, 5. *Mearum epistolarum nul-
la est covaywynē*, sed habet Tiro
instar septuaginta.

2. *maria*, immensa, infinita,
Sallust. in Catil. c. 23. *maria et
montes polliceri*, immensa et in-
gentia promittere.

4. *Uno in saltu*, cf. CXIV. 1. not.

Prata, arva, ingentes silvas saltusque paludesque, 5
 Usque ad Hyperboreos et mare ad Oceanum?
 Omnia magna haec sunt: tamen ipse est maximus ultor,
 Non homo; sed vere Mentula magna minax.

CARMEN CXVI.

AD GELLIUM.

Saepe tibi studioso animo venante requirens
 Carmina uti possem mittere Battiadae,
 Queis te lenirem nobis, neu conarere
 Infestum telis icere musca caput,
 Hunc video mihi nunc frustra sumtum esse laborem, 5
 Gelli, nec nostras hinc valuisse preces.
 Contra nos tela ista tua evitamus amictu:
 At fixus nostris tu dabi' supplicium.

5. *Prata, arva* cett. cf. Carm. anteced. v. 3.

6. *ad Hyperboreos*. Macrobius II. in Somn. Scip. cap. 7. docet antiquis dictos esse *Hyperboreos*, qui loca incoherent super *Scythiam* et ad *Tanaim Istrumque*, quasi originem *Boreae* introrsus recedendo transissent. — *mare ad Oceanum* pro simplice: *Oceanum*. Iul. Caes. quoque Bell. Gall. III, 7. addit *mare*.

7. *maximus ultor*, supr. LXXI, 5. *Nam quoties fuit, toties ulciscitur ambos*.

CARM. CXVI.

Catullus, qui versibus felle madentibus contra se exacerbaverat Gellium, ut compesceret eius iram, muneri ei miserat Callimachi carmina Latine a se expressa. Sed nequicquam. Pergebat ille virus acerbatis contra Catallum evomere. Hic igitur poenarum, quas Gellius daturus sit, de integro minas iacit.

1—6. *Saepe tibi* cett. Hunc locum paulo impeditiorem et obscuriorem, pro *Scaligeri* lectione *venanda* revocata vet. edit. lectio-

ne *venante*, ita explico: *Saepe animo venante* (cupide circumspiciente) id agens et *requirens*, uti (ut) *carmina Battiadae* (Callimachi) tibi (harum rerum) *studioso mittere possem* (mitterem), *quibus te lenirem* (te placarem et mihi reconciliarem), *neu conarere* (amplius tentares) *infestum caput* (me tibi infestum) *musca* (sicut musca) *telis icere* (aculeis pungere), *hunc nunc laborem*, *Gelli*, *frustra mihi sumtum* (a me insumtum) *esse, nec preces nostras hinc* (hac re) *valuisse* (apud te aliquid) *video*.

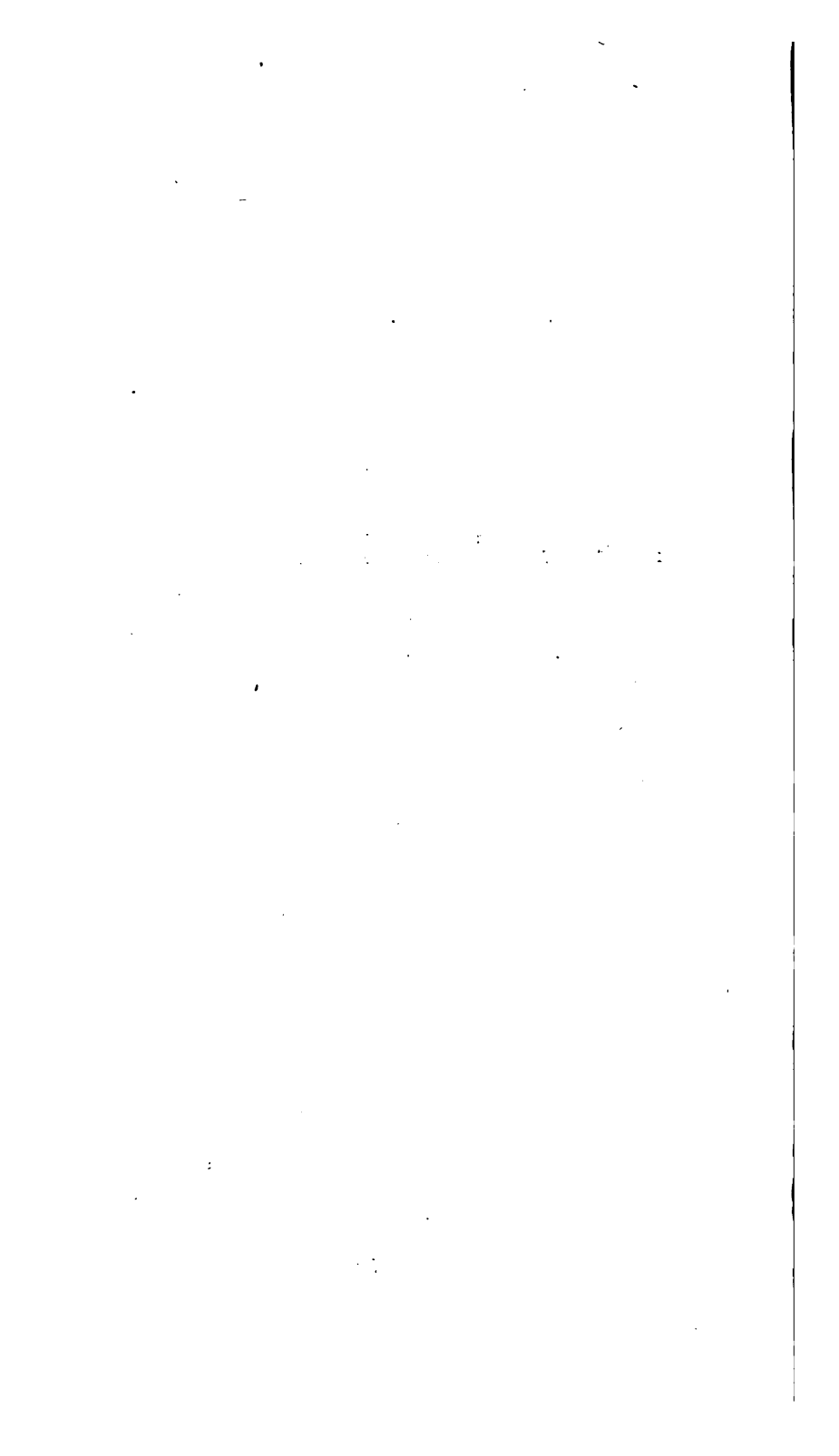
2. *Battiadae*, cf. supr. ad LXV, 16.

4. *musca*, non in vocativo, sed in nominativo accipio; omissa enim est particula comparandi *sicut*, ut saepe; exempla Horatiana bene multa collegi ad Horat. Ep. I, 2, 42. in edit. mai. — *telis, aculeis*.

7. *amictu*, intellige Romanum sinistram nunc vere et sic contra hunc se munire solet et *Burm.* ad *Peisimili* Graecorum ne vid. *Cuper*, O

INDICES.

I.

INDEX VERBORUM.

A.

A, Ab, praepos. 1) de loco, unde aliquid exit, (phaselus) cum veniret a mare novissimo 4, 23. a pileatis mona fratribus pila 37, 2. longe simul a domo profectos 48, 10. ab Oceano diem venientiam 61, 68. patriam a vectam ab oris 64, 132. tuus moribunda a sede Pisaui hospes 81, 3. quum in clacrem solvent canos a vertice crines 64, 351. (querelae) quoniam vere nascuntur pectore ab imo 64, 198. ab auspicio bono profecti 45, 19. a primo digressus carminae 64, 116. ut te a mortis limine restituum 68, 4. ne poenas Nemesis repositat a te 50, 20. iustam a divis exposcant prodita multam 64, 190. ego ab indignis praemia nulla peto 66, 68. ne amplius a misero dona beata petas 68, 14. a quo sunt primo nobis omnia nata bona 68, 157. mirifice est a te natus utrumque malum 71, 4. 2) de tempore, a parva virgine (a prima virginis aetate) 66, 28. 3) de disjunctione, nec sese a gremio illius movebat (passer) 3, 8. egone a mea remota haec ferar in nemora domo 63, 58. a tuis teneris vultu secubare papillis 61, 104. amantes non longe a caro corpore abesse volunt 66, 32. abfore me a dominae vertice discrucior 66, 78. diceris male te a tuis glabris abstinere 61, 141. suscitatur a cano capite vulturium nepos 68, 124. (sularia) nunc tuis ab unguibus regitina et remitte 25, 9. a te sudor abest, abest saliva 23, 16. procul a mea tuis sit furor omnis, hera, domo 63, 92. me cura sevocat a doctis virginibus 65, 2. a fesso secedent corpore sensus 64, 189. a turpi mentem inhibere probro 91, 4. 4) de actione, mallem divitias mihi dedisses isti, quam sic te si neres ab illo amari 24, 6. cum (Rufa) ab semiraso tunderetur nestore 59, 5. (Torquatus) facile inscilla noscitur ab omnibus 61, 223. quid datur a divi felici optatus hora? 62, 30. nec peccatam a me quisquam pote dicere quidquam 67, 11. si quidquam tacito commissum est fido ab amico 102, 1. 5) de causa, verum a te motus taeque pene 15, 9. talis illius a bona matre laus genus approbet, qualis unica ab optima matre Telemacho

manet fama 61, 226. et 228. undae purpureae a luce refulgent 64, 276. evidulam a fletu me 68, 63. si quidquam multis sepulcris accidere a nostro dolore potest 96, 2.

Abducere, Paris abducta gavisus moecha 68, 103.

Abesse, Abfore, genitoribus abero 62, 59. abero foro, palaestra cett. 63, 60. non longe a caro corpore abesse volunt 68, 32. me abfore semper, abfore me a dominae vertice discrucior 66, 75. et 76. quoi nunquam domini limine abesse licet 67, 38. a te sudor abest, abest saliva 23, 16. quod scibant Parcae non longo tempore abesse 68, 85.

Abhorre, (Suffenus) tantum abhorret 22, 11.

Abiegnus, palmis 64, 7.

Abicere, abiectis pervigilat tunicis 68, 2. — parvi pendere: haec tu abiice elevaque 24, 9.

Abire, 1) illuc abii 50, 7. neu tibi lubeat foras abire 32, 6. Somnus excitam Attin fugiens citus abii 63, 42. abite illuc, unde malum pedem tulistis, pessimi poetae 14, 21. vos hinc abite lymphae 27, 5. abit in quiete molli rabidus furor animi 63, 38. 2) exire, roseis ut huic labellis palans sonitus abii 63, 74. 3) de tempore: praeterlabi, abii dies 61, 79, 84, 94, 108, 119, 198. 4) impunitum manere, non hoc tibi, salse, sic abibit 14, 10.

Abitus, quorum post abitum princeps e vertice Pell advenit Chiron 64, 279.

Abiungere, abiunctae paullo ante coemae 66, 51.

Abluere, (tantum sceleris) quantum non ultima Tethys, non genitor Nympharum abluit Oceanus 68, 6.

Abrumper, posset ut abrupto vivere coniugio 68, 84.

Abruptus, adi. praeeptis, in barathrum 68, 106.

Abcondere, bonum non abcondis amorem 61, 205.

Absorbere, tanto te absorbens vortice amoris aestus 68, 107.

Abstergere, labella abstersisti omnibus articulis 89, 8.

Abstinere, diceris male te a tuis glabris abstinere, sed abstine 61, 143.

- quare hinc, o pueri, malas abstincte rapinas 19, 19.
- Absumere*, Dauidas absumti fata gemens Iytl 65, 14. anxia in assiduos absumens lumina fletus 64, 243.
- Abuti*, cum se cogitat nec foedere in ullo divum ad fallendos numine absum homines 76, 4.
- Ac, Atque*, 1) copul. saepius. 2) in comparatione, neque idem nunquam aequae est beatus, ac poema cum scribit 22, 16. illi non minus ac tibi 61, 176.
- Accidere*, hoc ne ipsi accideret 74, 3. si quidquam mutis gratum acceptumque sepulcris accidere a nostro dolore potest 96, 2.
- Acceptus*, a d. i., carmine 90, 5. quidquam gratum acceptumque sepulcris 96, 1.
- Accipere*, 1) contra accipies meros amores 13, 9. munera accipe 101, 9. bonae amicae accipiat pretium 110, 2. accipiat coniux felici foedere divam 64, 374. 2) excipere, cum Delphi acciperent laeti divum fumantibus aris 64, 394. acceptum face redditumque votum 36, 16. 3) auribus, animo accipere, audire, quasdam cogitationes amici accipiat sui metus 35, 6. accipe veridicum oraculum 64, 326. accipe quies merser fortunae fluctibus ipse 96, 13.
- Accubare*, accubans vir tans Tyrio in toro 61, 171.
- Acer*, morosus 2, 4. — ardens, vehementis, multo maior acriorque ignis 45, 15. — gravis, quae multo acrior est res 68, 5.
- Acerbus*, casus 68, 1. — infestus, Troia virum et virtutum omnium acerba omnis 68, 90. quem nemo gravius nec acerbius urget 73, 5.
- Acervus*, iter caecis angustans corporum acervis 64, 369.
- Acies*, vis oculi, cupit ipsa pupula ad te sibi dirigere aciem 63, 56. unde aciem in pelagi vastos protenderet aestus 64, 127.
- Acina*, (acinus, bacca uvae) ebriosa 27, 4.
- Acquiescere*, desideratque acquiescimus lecto 31, 10. gravis acquiescat ardor 2, 8.
- Acutus*, silice 63, 5. — de sono: clarus, ululatus 63, 24.
- Ad*, praep. 1) de loco, reditum ad vada tetulit 63, 47. Phasidos ad finitus 64, 3. Smyrna cavas Atacis penitus mittitur ad undas 95, 5. ad claras Asiae volemus urbes 46, 6. si miles muros isset ad Iliacos 68, 86. cooperat ad sese Troia cedere viros 68, 88. Troia, ad quam tum properans fertur simul undique pubes Graeca penetrales deseruisse focos 66, 101. ad domum dominam voca 61, 31. equimini Phrygiam ad domum Cybelles, Phrygia ad nemora deae 63, 20. ad Idae tetuli nemora pedem 63, 52. ite ad alta Cybelles nemora simul 63, 12. vecta ratia spumosa ad Htora Diae 64, 121. cedentem ad templum deum me 66, 63. ad liberrimam carram scriinia 14, 17. ad rei ventum est subseclium 39, 2. volo ad Serapia (templum Serapidis) deferri 10, 26. venistis domum ad tuos Penates 9, 8. venimus larem ad nostrum 21, 9. ad se quisque discedebant 64, 276. Varus me meus ad suos amores visum duxerat e foro otiosum 10, 1. quem tu scilicet ad tuum Catalogum misti 14, 12. iube ad te veniam 22, 3. venit ad Phrygium Venus iudicem 61, 18. magnanimus ad Minos venit 64, 85. rapis tenebam ad virum virginem 61, 3. deorum ad aures nova nuntia referens 63, 75. volo te ac tuos amores ad coelum lepido vocare versus 6, 17. ad severos migrate, lymphae 27, 6. — usque ad, cum veniret a mare novissimo hunc ad usque limpidum lacum 4, 21. usque ad Hyperboreos et mare ad Oceanum 115, 6. nunquam se mediam sustulit ad tunicam 67, 22. usque ad millia basium trecenta 49, 3. 2) versus, cupit ipsa pupula ad te sibi dirigere aciem 63, 56. Torquentes volo parvulus dulces rideat ad patrem 61, 219. ad me omnes clamant 67, 14. passer ad solam dominam usque pipilabat 3, 10. villula nostra non Austri flatus opposita est, nec ad Favoni, verum ad millia quindecim et ducentos 26, 1, 2, 4. 3) de eo, ad quem aliquid attinet, verum, atrum illius an mei, quid ad me 16, 34. 4) de rebus, ad quas accedit aliquid, hanc ad munditiam adde mundiorum, quod 23, 18. 5) apud, pili ad rogem filii lugetur 39, 4. haeres ad latus 21, 6. domina, ad quam communes exerceamus amores 68, 69. 6) de consilio aut fine, ex quo aliquid fit, ad lecticum homines (lecticarii) 10, 16. divum ad fallendos nuntiae absum homines 76, 4. adveni has miseras, frater, ad inferias 101, 2. tradita sunt tristes munera ad inferias 101, 8.
- Addere*, praeterea addebat quendam 67, 45. hanc ad munditiam adde mundiorum, quod oculos tibi pariter salio est 23, 18. huc addeat divi quam plurima munera 68, 153. adde huc plumbas pedes volatilesque 56, 27.
- Adducere*, nunc est mens adducta tota, mea Leabie, culpa 75, 5.
- Adco*, adeo eximio taedis foliisbus aucte Peleo 64, 25.
- Adesse*, Hymen o Hymenaeae, Hymen ades o Hymenaeae 62, 5, 10, 19, 25, 31, 36, 48, 66. virgo adest 61, 77. confestim Penens adest 64, 296. adeste, hendecasyllabi, quot estia omnes 42, 1. vesper adest 63, 1. qualis adest Hecidi, qualis concordia Peleo 64, 337.
- Adhortari*, (leo) ferus ipse sese adhortans 63, 85.
- Adiicere*, si captam Asiam Aegypti finibus adiiceret 66, 36.
- Adimere*, munera, quae mihi lucus ademit 68, 31. hei misero fratri iunctum lumen ademit 68, 93. frater ademte mihi 68, 30, 32, 101, 6.
- Adipisci*, regium adepta es coanubium 66, 27. par coanubium maturo tempore adepta est 62, 57.
- Adire*, adit Idam properante pede che-

rus 63, 30. omnia adirem latibula 63, 54. adit opaca loca dens 63, 3. ubi ultima loca Hicoris adit 63, 87. iam cabile adeant viri 61, 183. quis nunc te adibit 8, 16.
Aditus, huc aditam ferat 61, 43. serena 61, 26.
Adiurare, adiuro teque tuumque caput 66, 40. quod si quis inaniter adiuravit 66, 41.
Adiuvare, illud adiuvato, ne quis limine obsecret tabellam 32, 4.
Admirari, admirans ait haec 53, 4. monstrum Nereides admirantes 64, 15. non li admirari, quare tibi semina nulla vellet tenerum supposuisse femur 69, 1. admirari desine, cur fugiant 69, 10.
Admovere, manus vestras non horribitis admovere nobis 14, 26.
Adolescens, ego adolescens eram 63, 63.
Adolescere, capella in urbem adulta lacte portat ubera 20, 11.
Adulter, magis vorax 57, 8.
Adultera, in mala 61, 102.
Adulterium, impuro 66, 94. malum 67, 36. fecundum semen adulterio 113, 4. patrus patri monstret adulterium 78, 6.
Advenire, adveni has miseras ad inferias 101, 2. adveni Chiron 64, 250. inde pater divum advenit coelo 64, 300. advenit Protesilaem Laodamia domum 68, 73. advenit fausto cum sidere confusus 64, 330. advenit tibi Hesperus 64, 329. quibus advenit par dies 61, 87. simul optatae lucas advenere 64, 32.
Adventare, huc, huc adventate 64, 195.
Adventus, tuo adventu vigilat custodia semper 62, 33. dum adventu matris praesit 65, 22.
Adversus, a di, in undas 64, 126. praep. qui sedens adversus identidem te spectat et audit 51, 3.
Advocare, quis deus tibi non bene advocatus recordem parat excitare rixam 40, 3.
Advolare, isque per aetheras me tolens advolat auras 66, 56.
Aegrotus, carnificis 87, 12.
Aemulus, aemulus iste tuus mirifice est a te nactus utrumque malum 71, 3.
Aequalis, non facili nobis, aequales, palma parata est 62, 11. Hesperus e nobis, aequales, abstulit unam 62, 32.
Aequare, aequabat semper opus dens 64, 316. pumice omnia aequata 22, 8.
Aequa, neque aequa est beatus, ac poema cum scribit 22, 16.
Aequinoctialis, coeli furor 46, 2.
Aequor, truciulentum 64, 179. ventosum 64, 12. horrida 64, 206. caerulea 64, 7. per multa 101, 1. spumantibus aequoris undis 68, 3. dicti tuo imbuisset palmas in aequore 4, 17. qua septem-gemini colorat aequora Nilus 11, 8.
Aequoreus, Nereides 64, 15.
Aequus, non aequum est pugnare, pater qui tradidit ipse 62, 60. nec divis homines componit aequum est 68, 141.
Aer, unigena impellens nstantibus aera pennis 66, 53.
Aerius, mentis 68, 57. caecum 64, 241. cupressu 64, 232. gyro 66, 6. venti 64, 142. nebulas 80, 10.

Aer, 1) timuit aere ciebant 61, 263. 2) pecunia, quoniam mihi profuisset aere 10, 8. agnus gravem domum remittit aere dexteram 20, 13.
Aestimare, senum severiorum rumores omnes unius aestimemus assis 5, 2.
Aestimatio, quid me non movet aestimatione 12, 12.
Aestuar, et insolenter aestues 25, 12. animo aestuante 63, 47.
Aestuans, Iovis 7, 5. Nicaeae 46, 5.
Aestus, 1) maris perturbatio, in pelagi vastos aestus 64, 127. 2) solis fervor, gravis 68, 62. 3) de amore, tanto te absorbens vortice amoris aestas 68, 106. — diffusus in aestu mulae cunus 97, 7.
Aetas, 1) prospera 64, 238. fugiens 68, 43. nec ulla obliteret aetas (mandata) 64, 232. perfidiae quod post nulla arguet aetas 64, 323. 2) aevum, illic mea carpitur aetas 68, 35. multa parata manent in longa aetate gaudia 76, 3. 3) senectus, confecto aetate parenti 68, 119. 4) iuventus, florida 68, 16.
Aeternus, laborem 64, 311. foedus 100, 6.
Aether, album 63, 46.
Aetherius, per auras 68, 55.
Aevum, omne 1, 6.
Afferre, 1) si tecum attuleris coenam 13, 3. haec si attuleris 13, 6. affertur nuntius horribilis 84, 10. 2) auctorem esse alic. rei, Troia nostro letum miserabile fratri attulit 68, 92.
Affligere, illam affligit odore 71, 6.
Agellulus, agellulum hunc tuor 20, 3.
Ager, 1) exustos 68, 62. 2) territorium urbis Nicaeae ager ubi aestuosae 46, 5.
Agere, 1) quoniam te mala mens agit praecipitem in meos iambos 40, 2. alios age incitato, alios age rabidos 63, 93. saepe vagus Liber Thyadas evanscit egit 64, 302. malum prono praiceps agitur decursa 65, 23. 2) facere, gerere, si quid ages 32, 9. quodcunque agit 39, 7. iamiam dolet, quod egit 63, 73. — age, (adhortatio) 61, 26. 63, 78, 81. — aegidum 63, 78. 67, 7. — agite 61, 28. 63, 12. 64, 373. — gratias agere, maximas tibi gratias ago 44, 17. gratias tibi maximas Catullus agit 49, 5. 3) de tempore: transigere, ego vitam agam sub altis Phrygiae columinibus 63, 71. si vitam puriter egi 76, 19. iucundum cum aetas florida ver ageret 68, 16.
Agger, excelso 64, 364.
Agitare, ubi sacra sancta acutis ululatus agitant Maenades 63, 21.
Agnoscer, laeta gaudia mente agnoscam 64, 238.
Agnus, pinguis 20, 12.
Agricola, rustica agricolae treta 34, 19. nulli agricolae colere (vitem) 62, 53. multi 62, 55.
Ah, 21, 11. 15, 17. 61, 139. 63, 61. 64, 71, 135. 66, 85. 81, 6.
Aio, ait fuisse navium celerrimus 4, 2. tibi haec fuisse et esse cognitissima ait Phaselus 4, 15. quid est? ait sinistra liberalitas 29, 16. ait haec 53, 4. 63, 84.

Ala, (auxilia) fertur valle sub alarum
trux habitare caper 69, 6. sacer ala-
rum hircus 71, 1.

Alacer, (Satyr) alacres passim lym-
phata mente furebant 64, 255.

Albicare, ubi ultima albicantis loca li-
toris adiit 63, 87.

Albulus, columbus 29, 9.

Albus, parthenice 61, 194. aethera 62,
40. utrum sis albus an ater homo 83, 2.

Aleo, impudicus et vorax et aleo 29, 2,
6, 11.

Alerere, 1) educare, caput seri gnata
nepotis alit 68, 120. quam lectulus in
melli complexu matris alebat 64, 89.
2) conservare et augere, gaudia
nostra tuus in vita dulcis alebat amor
66, 24, 96.

Aleo, 1) a d. equus 66, 54. 2) subst.
eccipientes 25, 5. dabor alitibus prae-
da 64, 152. — omen, cum bona 61, 29.

Alga, in vacua 64, 168. procul ex alga
moestis Minois ocellis (Thesa) propi-
cipit 64, 60.

Agidus, nive 70, 70.

Alienus, terra 66, 100. loca 63, 14.

Alis, nos alio mentes, alio divisimus
aures 62, 15.

Aliquis, 1, 4, 22, 19. 64, 145. 67, 13, 37,
73, 2, 81, 12.

Aliunde, ne petitum aliunde eat 61, 153.

Alia, illa dies atque alia atque alia
66, 152. illa haudque alia luce 64, 16.
ex parte 64, 252. casus periculerum 23,
11. in annis 21, 3, 24, 3, 49, 3. conia-
gium, quod non fortior ausit alis (pro
aliis) 68, 28. si tibi vis oculos debere
Catullum, aut aliud 82, 2. quodsi non
aliud pote est 42, 16. alios age incita-
tos, alios age rabidos 63, 93. — pars, —
alii, 64, 262.

Allocutio, qua solatus es allocutione 38,
5. quid lubet allocutionis 38, 7.

Alloqui, alloquar? 65, 9. mutum ne-
quidquam alloquerer cinerem 101, 4.
patriam allocuta est (Attis) 63, 49.

Alludere, omnia (vestimenta) ipsius
ante pedes fluctus salis alludebant 64,
87.

Alluere, Lethaeo gurgite fratris palli-
dum manans alluit nuda pedem 65, 6.

Alnus, subpernata securi 17, 18.

Alter, mille altera (basia) 5, 8, 9. al-
ter, — alter, alter assidua colens
diligentia, ut —, alter parva ferens
manu semper munera larga 19, 7, 9.
quorum est lepidissima conlux alterius,
lepidus filius alterius 78, 2. urbana al-
tera et illa Formiana (macula) 57, 4.
una atque altera hiems 68, 82.

Altus, 1) Alpes 11, 9. fagos 64, 269. se-
pultura 64, 369. ad Cybeles nemora 63,
12. sub Phrygiae columinibus 63, 71.
2) profundus, Oceano 66, 68. flumi-
na 64, 261. super maria 63, 1. tunc al-
tus amor barathro fuit altior illo 68,
117. 3) de voce, clarus, liquidus,
conclamante iterum altiore voce
42, 18.

Amabilis, vita frater amabilior 65, 10.

Amaracum, suavecotentis 61, 7.

Amare, 1) passerem plus oculis suis
amabat 3, 5. sudaria amem necesse est
12, 16. Brizia, Veronae mater amata

mene 67, 34. quicquid amas Catullum
64, 3. semper amabo fratrem 65, 11.
mi te plus oculis meis amarem 14, 1.
odi et amo 85, 1. mi te perditte amo at-
que amare assidue paratus sum 45, 3.
nec tam perditte amarem 104, 3. Lesbia
me, disprecam, nisi amat 92, 2. disper-
cam, nisi amo 92, 4. mutuis animis a-
mant, amantur 45, 20. quam plus quam
se atque suos amavit omnes 66, 3. iniu-
ria talis cogit amare magis 72, 8. non
queam desistere amare 75, 8. nullum
amans vere 11, 18. amata nobis quan-
tum amabitur nulla 6, 5. nulla potest
mulier tantum se dicere amatam, quan-
tum a me amata est 75, 1, 2. — amans,
amantes, cupido 70, 3. amantem ini-
uria talis cogit amare magis 72, 7.
nullus amor tali coactione federe a-
mantem, qualis 64, 238. amantes non
longe a care corpore abesse volunt 66,
31. quis deus magis se magis est pe-
tendus amantibus 61, 47. 2) amorem
exercere cum aliq., vivamus at-
que amemus 5, 1. quem nunc amabis?
8, 17. hanc omnes amatis 37, 15. meos
amores voluisti amare 40, 8. sic te ei-
neres ab illo amari 24, 6. 3) vulge
cum aliqua re coniunctum esse,
amat victoria curam 62, 16. — le-
cutio nos, amabo (quae se) 22, 1.
ita me dii ament 97, 1.

Amarities, dulcem 68, 18.

Amarus, inger mi calices amariores
27, 2.

Ambo, 35, 10. 57, 7. 71, 5. 103, 2.

Ambrosia, dulci 99, 2.

Ambrosius, vertice 61, 310. ut mi ex
ambrosio (saaviolo) mutatum iam
foret illud saaviolum tristi tristius hel-
leboro 99, 14.

Ambulatio, in Magni simul ambulatio-
ne 55, 6.

Amens, furore 64, 197.

Amica, bonae 110, 1. decoctoris amica
Formiani 41, 4. 43, 5. dilexi tum te
non tantum ut volgas amicam 72, 3.

Amictre, colum molli lana amictum 64,
312. algida Idae nive amicta loca 63, 70.

Amicitia, uscula 100, 6. sanctae 103, 6.
amissas 96, 4. nostrae pestis amicitiae
77, 6.

Amictus, fluitantis 64, 68. levi 64, 64.
tela tua evitamus amictu 116, 7. vestis
pulvinar suo velabat amictu 64, 267.

Amiculus, dulcis 38, 2.

Amicus, 1) a d. me quoniam tibi ducis
amicum 68, 9. 2) subst. unum atque
amicum 73, 6. nequidquam credite 77,
1. a fide 102, 1. nobiles 29, 13. quas-
dam volo cogitationes amici accipiat
sui meique 35, 6. femellas omnes, ami-
ce, prendi 55, 7. tanto te in fasti ne-
gas, amice 55, 14. multis languoribus
percusus essem te, mi amice, quae-
rante 55, 32. amicos medicosque con-
vocate 41, 6. Veranni, omnibus et meis
amicis antistans mihi millibus trecentis
9, 1.

Amittere, (virgo) cum castum amicum
polluto corpore florem 62, 46. germa-
num amittere crevi 64, 150. amicum
credens Thesa 64, 248. amiceo viro 68,
80. amiceas flemus amicitias 96, 4.

Amnia, surfer Tagus 29, 20. sonantum 24, 12.

Amor, 1) avidum 68, 83. caeco 67, 25. infesto 99, 11. ex ingrato 76, 6. impotente 36, 12. misero 99, 15. in misero hoc nostro, hoc perit 91, 2. altus 63, 117. assiduus 66, 89. longum 76, 13. magnus 91, 6. boni 61, 45, 205. dulcis 64, 120, 66, 6. 68, 24, 96. fido 64, 182. flexanimo 64, 331. furtivos 7, 8. veteres 96, 3. de Posthumio et Corneli narrat amore 67, 25. dum vestri sim particeps amoris 55, 22. me inducens in amorem 30, 8. coniugis flagrans amore Laodamia 68, 73. Thetidis Peleus incensus amore 64, 19. (Iacchus) te quaerens, Ariadna, tuoque incensus amore 64, 254. sis in amore potens 100, 5. tanto te absorbens vortice amoris aestus in abruptum detulerat barathrum 69, 107. fractus amoris proficies omnes 55, 19. nec meum respectet: ut ante, amorem 11, 20. lucundum mihi proponis amorem hunc inter nos perpetuumque fore 109, 1. mentem amore revinciens 61, 33. non tanto more immatura dolori est Quintillae, quantum gaudet amore tuo 96, 6. nulla fides ullo fuit unquam foedere tanta, quanta in amore tuo ex parte reperta mea est 75, 4. aemulus iste tuus, qui vostrum exercet amorem 71, 3. domina, ad quam comes amorem exerceremus amores 68, 69. (Gallus) dulces iungit amores 78, 3. optatos animi coniungite amores 64, 373. nulla domus tales unquam contexit amores 64, 335. sic meos amores? 38, 6. 2) amores, a) amoris signa, meros 12, 9. b) puella, volo te ac tuos amores ad caelum lepido vocare versu 6, 16. meos amores cum longa voluisti amare poena 40, 7. Acmen Septimius suos amores teneus in gremio 45, 1. Pelen, qui Iupiter ipse suos concessit amores 64, 27. Varus me meus ad suos amores visum duxerat 10, 1. — hinc et de puero amato, commendo tibi me ac meos amores 15, 1. paedicare cupis meos amores 21, 4.

Amplecti, Oceanus, mari totum qui amplectitur orbem 64, 30.

Amplifce, talibus amplifice vestis decorata figuris 64, 266.

Amplius, 1) plus, hoc te amplius bibisse praedicet loti 39, 21. si quid proficere amplius potestis 42, 23. 2) ulterius, diutius, ne amplius a misero dona beata petas 68, 14. te cur amplius exerceas 76, 10. amplius horam suffragium in summa me memini esse cruce 98, 3.

An, 1) in interrogatione simpliciter 23, 17. 66, 31. 80, 5. 2) in interrogatione, cuius sibi opposita sunt membra, 10, 31. 17, 22. 93, 2. 97, 2. — 37, 6. 64, 180, 182.

Anceps, ferro 64, 370.

Ancilla, saepe illam audivi furtiva voce loquentem solam cum ancillis haec sua flagitia 67, 42.

Angiportus, in quadrivili et angiportis 68, 4.

Anguineus, capillo 64, 192.

Angustare, iter caecis angustans corporum acervis 64, 360.

Angustus, moenia 64, 80.

Anhelare, anhelans Attis 63, 31.

Anilitas, cana 61, 162.

Anima, animam tradere iubebas 30, 7. vita dulcius atque anima coniugium 68, 106.

Animus, rabie fera carens 63, 57. cupiens 64, 145. rapidum 63, 85. supinum 17, 25. miser ah miser 63, 61. aestuante 63, 47. non satis ingenuo 68, 38. studioso 116, 1. toto 64, 70. mutuis 45, 20. animi egens Attis 63, 31. vagus animi 63, 4. optatos animi coniungite amores 64, 373. tristes animi levare curas 2, 10. fugavi haec studia atque omnes delicias animi 68, 26. ab amico, quous sit penitus nota fides animi 103, 2. nec potis est dulces Musarum expromere fetus mens animi 65, 4. abit in quiete molli ravidus furor animi 63, 38. hilarate animum 63, 18. hoc est gratum animo proprie 107, 2. si quidquam animo tuo cupisti 15, 3. multiplices animo volvebat saucia curas 64, 251. ne tua dicta effluxisse meo forte putes animo 63, 18. quin te animo obfirmas? 76, 11. id sincere dicat et ex animo 109, 4. quare nunc animos saltem committite vestros 62, 17.

Annales, Volui annales 38, 1, 20. 95, 7.

Anne, 40, 5. 41, 1. 68, 15, 27.

Annuere, omnia omnibus annuit 61, 163.

Annui invicto coelestem namine rector 64, 204. (Minerva) sedes defendere fretis annuit 64, 230.

Annus, in toto 23, 20. omnes 45, 4. in aliis 21, 3. 24, 3. 49, 3.

Annuus, iter 34, 18. sacra 64, 389.

Anser, Thalle mollior anseris medulla 25, 2.

Ante, 1) praep. a) de loco, deum ante templa 20, 15. ante pedes 64, 67, 319. tardum dux ante Booten 66, 67. b) de praestantia, longe ante omnes mihi quae me carior ipso est 68, 159. 2) adv. 11, 21. 45, 8, 17. 62, 28. 64, 385. 68, 51. — antequam, 64, 188. 68, 81.

Antea, 4, 10.

Antenna, funestam antennae deponant undique vestem 64, 234.

Antiquus, Romuli gentem 34, 23. sidus in antiquis diva novum posuit 66, 64. — antiqui = maiores, piis 68, 154.

Antistare, omnibus e meis amicis antistans mihi millibus trecentis 9, 2.

Anus, charta 68, 46. fama 78, 10. ad matrem 9, 4.

Anxius, Ariadne 64, 203. mater 64, 389.

mens 68, 8. lumina 64, 213.

Aper, nemorivagus 63, 72.

Aperire, soles aperire domum 67, 40.

Aperitus, Syros 26, 12.

Apici, dum aliquid cupiens animus praegestit apici 64, 145.

Apparere, nec quisquam apparet vacua mortalis in alga 64, 168.

Appetere, passeri appetenti 2, 3. dum sumtuosas appeto coenas 44, 9.

Applicare, applicans collum 9, 8.

Approbatio, dextram 45, 9, 18.

- Approbare*, filius laus genus approbet 61, 227.
- Apus*, clava dexteræ 20, 21. sarcinulis 26, 2.
- Apud*, coenabis bene apud me 13, 1. scriptorum non magna est copia apud me 68, 33. ut apud nivem et ferarum gelida stabula forem 63, 53.
- Aqua*, in rapida 70, 4.
- Ara*, ieiuna 68, 79. fumantibus 64, 394. sanguine hanc aram barbatus linat hirculus 19, 15.
- Aranea*, sublimis 68, 49. plenus sacculus est aranearum 13, 8.
- Araneosus*, situ 25, 2.
- Araneus*, furio non araneus est 23, 2.
- Aratrum*, praeterente 11, 24. desertis 64, 42. flos nullo contusus aratro 62, 40.
- Arbitrium*, populi arbitrio 106, 1.
- Arbitrari*, hunc habet morbum neque elegantem, ut arbitror, neque urbanum 39, 8.
- Arbor*, assitas 61, 107. non falx attenuat frondatorum arboris umbram 64, 41. tenax hedera huc et huc arborem implicat errans 61, 35.
- Arca*, Furio neque servus est neque arca 23, 1. 24, 5, 8. nec servum ille habet neque arcam 34, 10.
- Arceo*, malas furis arceo manus 20, 6.
- Ardere*, 1) ignis ardet in medullis 45, 16. sole sub ardenti 64, 355. 2) metaphor. de animi perturbatio. ne querelas extremis proferre medullis cogor ardens 64, 197. juveni ardenti 62, 23. ardenti corde 64, 124. cum tantum arderem, quantum Trinacria rupes 68, 63.
- Ardor*, 1) mitior, quam se tuus extulit ardor 62, 29. 2) animi aestus, gravis 2, 8.
- Arena*, Libysæ 7, 3. in sola 64, 57.
- Argentum*, ipsius sedes fulgenti splendent auro atque argento 64, 44.
- Arguere*, carmen perfidiae quod post nulla arguet aetas 64, 222.
- Argutus*, in solea 68, 72.
- Argutatio*, quassa lecti 8, 11.
- Aridulus*, labellis 64, 317.
- Aridus*, quercus 19, 3. populus 20, 2. pumice 1, 2. aristis 48, 5. cornu aut si quid magis aridum est 23, 13.
- Arista*, mollis 19, 11. rubens sole fervido 20, 7. densas 64, 354. aridis 48, 5.
- Armare*, armatas hominum catervas 64, 397.
- Arx*, rustica 20, 1. mira 64, 51. parata erux sine arte mentula 20, 18.
- Articulus*, labella absternti omnibus articulis 39, 8.
- Artus*, niveos 64, 304, 365. in imos 76, 21. tenuis sub artus flamma dimanat 61, 9.
- Arundinosus*, Gnidium 36, 13.
- Arvum*, in nudo 62, 49. flaventia 64, 355. quadraginta iugera arvi 115, 2. (Formianus saltus) in se habet arva cett. 114, 3. uno in salta possideat prata, arva cett. 115, 5.
- Arx*, ex summa 64, 242. diva retines in summis urbibus arces 64, 8.
- As*, rumores senum severiorum omnes unius aestimemus assis 5, 3. (codicil-
- les) non assis facis 52, 12. non potes asse venditare 63, 8.
- Asinus*, hic non pistrinus traditur atque asino 97, 10.
- Asper*, herba 19, 8.
- Aspernari*, Peleam nam tecum pariter sor aspernata est 64, 302.
- Aspicere*, simul te asperi 51, 7. nunquam ego te aspiciam posthac 65, 11. aspice ut vir tuus totus immincat tibi 61, 171. hinc miserum aspice 76, 19. aspice, inaptas secum ut meditata requirunt 62, 12.
- Aspirare*, lentius aspirans aura 68, 64.
- Asserere*, assitas arbores 61, 106.
- Asservare*, paella asservanda nigerim diligensius ovivis 17, 16.
- Assidue*, deprecor illi assidue 92, 4. a mare omnes sum assidue paratas annos 45, 4.
- Assiduus*, amor 68, 68. diligentia 19, 7. dolore 65, 1. fletu 68, 55. in fletu 64, 243. munere 61, 234. iustibus 64, 71.
- Assultare*, crura ponticuli assultantis 17, 2.
- At*, 3, 12, 8, 14, 19, 10, 14, 21, 20, 19, 27, 5, 28, 14, 30, 11, 36, 18, 44, 3, 45, 10, 50, 14, 58, 3, 61, 63, 68, 73, 196, 222, 62, 36, 54, 59, 63, 67, 64, 43, 50, 129, 178, 212, 252, 65, 11, 66, 21, 95, 7, 10, 116, 8.
- Ater*, Lanuvius 39, 12. gutture 106, 5. utrum sis albus an ater homo 93, 2.
- Atqui*, 21, 9, 22, 12, 27, 9, 66, 25, 67, 21, 68, 121.
- Attamen*, 64, 160.
- Attenuare*, non falx attenuat frondatorum arboris umbram 64, 41.
- Atterere*, pulvis peraeque hic et illi attritus 8, 10.
- Attingere*, 1) simul poemata attingit 22, 15. quem si qua attingit 97, 11. qui ut nihil attingat, nisi quod fas tangere non est 89, 5. non illam vir prior attingerat 67, 20. 2) de loco: venire aliquo, attingit innoti regis Gortynia tecta 64, 75. 3) mentionem facere, ut meos quoque attingam 39, 13.
- Attrahere*, attrahis pedibus 15, 18.
- Attribuere*, eius quoque attributus est error 22, 20.
- Auctare*, te bona Iupiter auctet ope 67, 2.
- Aucupium*, aucupia omne genus 114, 2.
- Audacter*, 55, 16.
- Audax*, nunc audax cave sis 50, 19.
- Audere*, facinus quod non fortior ausit alia 66, 28. — cum in f., quem tu praepone nobis audes 81, 6. quis hinc deo comparari ausit 61, 65, 70, 75. aesus es omne aevum tribus explicare chartis 1, 5. ausi sunt vada salsa decurrere 64, 6. non putatis aesusum me decantos irrumare sessores 67, 7.
- Audire*, 1) iste meus stupor nil videt, nihil audit 17, 21. aureas audibant eadem haec 84, 8. meas audite querelas 64, 195. aurae non missas audire queant nec reddere voces 64, 166. orgia frustra cupiunt audire profant 64, 261. Gellius audierat patrum obliquare solere 74, 1. audiens se citatier ad suum munus 61, 41. desertum domini audiens concubinus amorem 61, 120. saepe il-

iam audivi fativa voce loquentem so-
lam cum ancillis haec sua flagitia 67,
41. audiam te Hiberum narrantem lo-
ca 9, 6. audire nunquam tua facta lo-
quentem 65, 9. audiens, quod ire ne-
cesse sit 61, 62. qui te spectat et audit
51, 3. 2) parere, audias nostra verba
61, 97. 3) dici, ferri, barathrum fo-
disse audit Amphitryoniades 68, 112.
Auferre, Hesperus e nobis abstulit u-
nam 62, 32. fortuna mihi tete abstulit
101, 5. tam bellum passerem mihi ab-
stulisset 3, 15. totum hoc studium fra-
terna mihi mors abstulit 68, 20.
Augere, 1) feliciorum et amplio-
rem reddere conditionem alicuius,
rex novo auctus hymenaeo 68,
11. taedis felicibus aucte 64, 25. 2) au-
geri i. q. praeditum esse, au-
rae nullis sensibus auctae 64, 165.
magnis virtutibus augens (pass.) 64,
324.
Aura, secunda Favoni 64, 283. secunda
68, 64. verna 64, 80. laeva sive dexte-
ra 4, 20. ignavis 64, 184. per aetherias
68, 66. lenibus 64, 84. incundis Zephy-
ri 46, 3. florem mulcent 62, 41.
Auratus, pellem 64, 5.
Aureolus, malum 2, 12. pedes 61, 167.
Aureus, corona 68, 60. oris 63, 89. co-
mas 61, 89.
Auricula, quae mi speraret nec linguam
esse nec auriculam 67, 44.
Aurifer, annis Tagus 29, 20.
Auris, cupida 61, 65. ad geminas 63, 75.
nos alio mentes alio divisimus aures
62, 15. fors etiam nostris invidit que-
stibus aures 64, 170. requierant omni-
bus aures 64, 7. sonitu suapte tinti-

nant aures 51, 11. o rem digam auri-
bus 58, 2.
Aurora, exoriente 64, 272.
Aurum, fulgenti 64, 44. magis fulgore
expalluit auri 64, 100. nobis carius au-
ro 107, 3.
Auscultare, non licet ianuae populum
auscultare 67, 39.
Auspicatus, quis vidit Venerem auspi-
catorem 46, 28.
Auspicium, a bono 46, 19.
Aut, saepius; aut — aut, 12, 10, 21,
2, 22, 4, 24, 2, 39, 10, 64, 102, 396, 68,
131, 69, 9, 76, 7, 103, 1, 110, 5.
Autem, 64, 167, 207, 319, 66, 70.
Autumare, te esse Tiburtem autumant
44, 2.
Auxilium, an patris auxilium sperem
64, 180. tale fuit nobis Manlius auxi-
lium 68, 66.
Avarus, meretricis 110, 7.
Avehere, patriis avectam ab oris 64,
132.
Avellere, natam complexu avellere ma-
tris 62, 21, 22.
Avere, iam mens praetrepidans avet
vagari 46, 7.
Avertere, omnia fanda, nefanda iustifi-
cam nobis mentem avertere deorum
64, 407. auratam optantes Colchis a-
vertere pellem 64, 5.
Avia, sic maternus avus dixerit atque
avia 84, 6.
Avidus, vulturio 106, 4. amorem 68, 83.
Avia, occinentes 25, 5.
Avitus, divitiis 68, 121. (sudaria) palam
soles habere tanquam avita 25, 6.
Avunculus, Liber 84, 5.
Avus, maternus 64, 6.

B.

Bacchari, saxea ut effigies bacchantis
evos 64, 61. Satyri evos bacchantes
64, 268.
Balibetius, furam 33, 1.
Barathrum, in abruptum 68, 108. amor
barathro fuit altior illo 68, 117.
Barba, opaca 37, 19.
Barbarus, tibia 64, 265. inventus 66, 46.
Barbatus, hirculus 19, 16.
Basare, quem basiat 8, 18. oculos us-
que ad millia basiem trecenta 48, 3.
tam te basia multa basiare vesano sa-
tis et super Catullo est 7, 9. si quis
me sinat usque basiare 48, 2.
Basatio, quot mihi basiationes tuae
sint satis superque 7, 1.
Basium, millia multa basiorum legistis
16, 12. cum tantum sciat esse basiorum
5, 13. da mi basia mille 5, 7. tam te ba-
sia multa basiare vesano satis et su-
per Catullo est 7, 9. non unquam post-
haec basia surripiam 90, 16.
Beate, est mi bene ac beate 14, 10. non
tibi sit bene ac beate 23, 15.
Beatus, 1) non ille aeque est beatus ac
poema cum scribit 23, 16. sat es bea-
tus 23, 27. (villula) magis et magis ut
beata quotannis 18, 4. hanc boni bea-

tique amatis omnes 37, 14. ut puellas
unum me facerem beatiorum 10, 17.
quid me laetius est beatiusve 9, 11.
quid solutis est beatius curis 31, 7.
quantum est hominum beatiorum 8, 10.
quis ullos homines beatiores vidit? 45,
25. 2) opulentus, domus 61, 157.
urbes 51, 15. 3) de rebus, quae
beatos reddunt homines, nunti-
ii 9, 5. commoda 23, 24. 4) de re-
bus, quae ad beatos tantum
pertinent, dona 68, 14.
Belle, manu sinistra non bello uteris
in loco atque vino 12, 2.
Bellum, longinquum 64, 364. in belli cer-
tamine 64, 295. non illi quisquam bel-
lo se conferet heros 64, 344. — lites
amantis contra rivales, pro qua
mihi sunt magna bella pugnata 27, 13.
Bellus, puella 68, 8, 78, 4. ille Suffenus
22, 9. homo 24, 7, 78, 3. 81, 2. cum
puero 78, 4. 106, 1. passerem 3, 15. pe-
de 43, 2. quoi videberis bella 8, 16. te-
ne provincia narrat esse bellam 43, 6.
bello hunc neque servus est neque ar-
ca 24, 8. malae tenebrae Orci, quae e-
mnia bella devoratis 3, 14.
Bene, bene ac beate 14, 10, 23, 15. suam

morat ipsam tam bene quam puella matrem 3, 7. quod te cognossem bene 91, 3. cognitas bene feminae 61, 187. quaecunque homines bene quocunque aut dicere possunt aut facere 76, 7. aliquid non bene factum 67, 13. bene facta priora 76, 1. amantem iniuria talis cogit amare magis, sed bene velle minus 72, 8. ut iam nec bene velle queam tibi, si optima fias 75, 7. bene valetis omnes 23, 7. bene vivite 61, 233. utor tam bene quam mihi paravim 10, 32. deus tibi non bene advocatus 40, 3. bene me irrumasti 28, 9. coenabis bene apud me 13, 1, 7. desine de quoquam quidquam bene velle mereri 73, 1.

Benigne, ianua, quam Balbo dicunt servissae benigne 67, 3. nihil fecisse benigne est 78, 3.

Bestia, mala valde 69, 8.

Beta, tenera 67, 21.

Bibere, 1) hoc amplius bibisse praedict loti 29, 21. 2) metaph. haurire, accipere, unguenta millia multa bibi 66, 78. mala dona levis bibat irrita pulvis 68, 85.

Biga, Rhesi niveae citaeque bigas 55, 28.

Bimulus, pueri 17, 13.

Bombus, raucosus 64, 264.

Bonum, a quo sunt primo nobis omnia nata bona 68, 158. mi misero cripuisti omnia nostra bona 77, 4. 2) divitiarum,

opes, paterna 20, 18. bonis abere 63, 56. uno qui in saluta tot bona possideat 115, 4.

Bonus, 1) pons 17, 5. coenam 13, 3. frugibus 34, 19. facinus 66, 27. fama 61, 62. inimica bonorum lingua 108, 3. quidquid habes boni malique 6, 15. 2) faustus, felix, Venus 61, 202. o mater 64, 23. cum alite 61, 19. cum emine 61, 166. ab auspicio 45, 19. 3) honestus, castus, virgo 61, 19. dux bonae Veneris, boni coniugator amoris 61, 44. amorem 61, 204. a matre 61, 228. coniuges 61, 232. feminae 61, 186. pueris 15, 10. 4) probus, fidus, amicae 110, 1. 5) benignus, ope 34, 23. 67, 2. non bona dicta 11, 16. 6) facilis, obsequiosus, mater 89, 1. patruus 89, 3. 7) ironice et contentim, Egnati 39, 8. si quoi bono sacer alarum obetit hircus 71, 1. opaca quem bonum facit barba 37, 19. haec boni beatique amatis omnes 37, 14.

Brachiolum, teres 61, 181.

Brachium, 1) valente 20, 20. levius 64, 333. 66, 10. 2) ramus, quatenus brachia quercum 64, 105.

Brevis, lux 5, 5. tempus 63, 57. brevis (adv.) 61, 211.

Bustum, teres excelsio coacervatum agere 64, 361.

Buxifer, Cytore 4, 13.

C.

Cacare, nec toto decies cacas in anno 23, 20. Volui annales, cacata charta 36, 1, 20.

Cachinnus, o rem dignam tuo cachinnus 56, 2. resonant plangere cachinni 64, 274. quidquid est domi cachinnorum 31, 14. coenam non sine candida puella et vino et sale et omnibus cachinnis 13, 5.

Cacumen, aerium 64, 241. (phaselus) tuo stetiase dicit in cacumine 4, 16.

Cadere, 1) pinus prona cedit 64, 109. 2) frangi, meus amor illius culpa cecidit 11, 22.

Caecus, 1) obcaecatus, amentis caecafurore 64, 197. 2) de rebus, quae obcaecant hominem, amore 67, 25. 3) obscurus, nocte 68, 44. caligine 64, 207.

Caedere, 1) caesis montis medullis 68, 111. 2) percutere, verberare, caede terga cauda 63, 81. 3) trucidare, prosternere, caesis corporum cervicis 64, 360. 4) de marum libidine obscena, hunc ego rigida mea cecidi 56, 7.

Caedes, Androgonae 64, 77. Polyxenae 64, 369. fraterna 64, 181. permixta 64, 361.

Caeclebs, in lecto 68, 6.

Caecles, ita me juvent caeltes 61, 197. quaecunque feret voluntas caelitem 11, 14. quem colunt homines magis caelitem 61, 49.

Caelestis, coeta 66, 37. lumine 66, 7. heros 68, 76. — caelestes = dii, caelestium fidem postrema comprecpera 64, 191. annuit invicto caelestium numine rector 64, 204.

Caelicola, ante sese mortali ostendere coetu caelicolae solebant 64, 307. Iussu maxima caelicolum 68, 138. non facta impla caelicolis placent 30, 4.

Caelum, aequinoctialis 46, 2. pluvibus ut caeli tezeretur ianua divis 68, 115. in vario ne solum limite caeli ex Ariadneis aurea temporibus fixa corona foret 66, 59. pater divam sancta eum coniuge natisque advenit caelo 64, 309. qui caelo fertur crudelior ignis 63, 20. qui caelo lucet iucundior ignis 62, 20. volo te ac tuos amores ad caelum lepido vocare versu 6, 17.

Caeruleus, ponto 36, 11.

Caerulus, aquora 64, 7.

Caesaries, e Bereniceo vertice fulgentem clare 66, 8.

Caesius, leoni 45, 7.

Calamus, curvo 63, 22.

Calathiscus, virgati 64, 320.

Caligo, caeca 64, 207.

Calix, amariore 27, 2.

Campus, 1) Phrygii 46, 4. Bithynos 31, 6. quocunque flores ferunt campi 64, 281. — Campus Martius, in minore 55, 3. 2) metaph. in amere, clausum 68, 67.

Candere, candet ebur solis 64, 45. cae-

dentis mollia laeae velleræ 64, 319. caudenti e gurgite 64, 14.

Candidus, 1) nitidus, splendor, Cupido 68, 134. pede 61, 115. — clarus, serenus, solis 8, 3, 8. 2) albus, dentes 39, 1. vela 64, 235. labella candidiora nive 80, 2. lapide diem candidiore notat 68, 148. o lucem candidiore nota 107, 6. 3) pulcher, mea diva 68, 70. puella 13, 4. 35, 8. Tyro 64, 309. vestigia 64, 162. Quintia mihi candida, longa, recta est 86, 1.

Canis, ruborem ferreo canis exprimamus ore 42, 17. intestina canes vorent 108, 6.

Canities, canitiem terra atque infuso pulvere foedans 64, 221.

Cancere, 1) canent quod visere par est 62, 9. canere adorta est 63, 11. haec cecinit notha mulier 63, 27. semper moesta carmina canam 65, 12. felicia Pelei carmina divino cecinerunt omni Parcae 64, 394. 2) carminibus celebrare, Dianam canamus 34, 4. 3) somnum edere organo quodam musico, tibicen ubi canit Phryx curvo grave calamo 63, 22.

Cantus, horribili 64, 285. — carmen, veridicos 64, 307.

Canus, Tethyi 68, 70. e gurgite 64, 18. capite 68, 124. crines 64, 351. anilitas 61, 162. senectus 108, 1.

Capella, corripes 19, 16. delicata pascuis 20, 10.

Capere, trux 68, 6.

Capere, 1) cepit manibus leve tympanum 63, 8. flammeum cape 61, 8. 2) expugnare, captam Asiam 66, 36. capta urbe 62, 24. 3) assequi, accipere, palam quod cupis capis 61, 204. somnum capiunt 63, 38. nil potest commodi capere 61, 63.

Capillare, praeter omnes una de capillatis cuniculosae Celtiberiae fili 37, 17.

Capillus, anguineo 64, 193. Thalle mollior cuculi capillo 25, 1.

Caprimulgus, unus caprimulgus rursus videtur 22, 10.

Capsula, huc una ex multis capsulae sequitur 68, 36.

Captare, te cupida captat aure maritus 61, 55.

Caput, 1) a cano 68, 124. demisso 88, 8. pusillum 54, 1. nihil esse, car quicquam caput unctionis referret 10, 11. leviter caput reflectens 45, 10. adiuro teque tamque caput 66, 40. ire praecipitem per caputque pedesque 17, 9. capita inflectentes 64, 256. capita vi iaciant 63, 23. 2) pro eo ipso, cuius nominatur caput, infestum 116, 4. una caput seri gnata nepotis alit 68, 120. ut nostrum insidiis caput laceas 15, 16.

Carbasus, Hilbera 64, 227.

Carbatinus, crepidas 88, 4.

Carochesium, lucida 64, 236.

Carere, quae tuis careat sacris terra 61, 75. rabie fera carens animus est 63, 57.

Cares, caricis manipis 19, 2.

Carnas, inflexae 64, 10. cedentem 64, 266.

Carmen, 1) dulci 68, 7. a primo digressus 64, 116. expressa 65, 16. Battidae 116, 2. moesta 65, 12. nuptialia 61, 13. confectum carmine manus 68, 149. vos carmine compellabo 64, 64. 2) vaticinium, divino 64, 322. felicia 64, 384. carmine, perfidiae quod post nulla arguet aetas 64, 323. 3) de sacerdotis cantu, accepto 90, 5.

Carnifex, aegroti 97, 12.

Carpere, 1) flos tenui captus ungui 62, 43. 2) carpendo perficere: nere, aeternum manus carpebant ritelaborem 64, 311. 3) finire, illic mea carpitur aetas 68, 35. 4) vituperare, accusare, lubet inauptia ficto te carpere questu 62, 36. quid tum, si carpunt tacita quem mente requirunt 62, 37.

Carus, fratris 66, 22. a corpore 66, 32. gnati figura 64, 220. nepotes 64, 381. pro Athenis 64, 81. carum parenti caput seri nepotis 68, 120. sic virgo dum intacta manet, dum cara suis est 62, 45. dum castum amicit polluto corpore flectem, nec pueris iucunda manet, nec cara puellis 62, 47. cum par connubium maturo tempore adepta est, cara viro magis et minus est invisa parenti 62, 58. mihi me carior ipso est lux mea 68, 159. mea vita ambobus mihi carior est oculis 104, 2. si quid carius est oculis 82, 2, 4. eripere ei noli multo quod carius illi est oculis 82, 3. nobis carius auro 107, 3. carum nescio quid lubet iocari 2, 6.

Castus, 1) scelere incontaminatus, domos 64, 385. 2) pudicus, puellam 62, 23. puerum 15, 4. florem 62, 46. lectulus 64, 87. cubili 69, 83. Veneris in gremio 68, 56. virginis e gremio 65, 20. castum esse decet pium poetam 16, 5.

Casus, acerbo 68, 1. in novissimo 60, 4. pari 28, 12. in dubios 64, 216. quo tibi tum casu ereptum est vita dulcius atque anima coniugium 68, 105. nihil timetis, non incendia etc. non casus alios periculorum 23, 11.

Catagraphus, Thynos 25, 7.

Catena, silicii restrictis membra catena 64, 297.

Caterva, armatas hominum 64, 397.

Catulus, Gallicani 42, 9.

Cauda, caede terga cauda 63, 81.

Causa, non satis id causae credideram esse tibi 91, 8.

Cavere, andax cave sis 50, 18. cave despuas preces 50, 19. — quae tuis vir petet cave ne neges 61, 152. — laedere hanc caveo 50, 21.

Cavus, in palude 17, 4. cymbala 63, 29. terga tauri 63, 10. ad andas 95, 5. ci-stis 64, 260.

Cedere, 1) accedere, cedentem ad templum deum me 66, 63. 2) decedere, abire, tuo de vertice cessi 66, 39. mora tarda mente cedat 63, 19. litore Diae Thesea cedentem 64, 53. cedentem carinam 64, 250. de sideribus, occidere, cedant certis sidera temporibus 66, 4. 3) obsequi, cum ferro talia cedant 66, 47.

- Celare**, celans dulci crudelia forma consilia 64, 175.
- Celebrare**, obscura celebrabant orgia 64, 260. non Thetidis voluit taedas celebrare iugales 64, 363. Tempe Menemonium doctis celebranda choreis 64, 286.
- Celer**, cervae 64, 342. cum classe 64, 53. rate 63, 1. phaselas ait fuisse navium celerrimus 4, 2.
- Celerare**, quo nos decet citatis celerare tripudiis 63, 26.
- Centum**, curus 64, 390. basia 5, 7, 9. secunda centum 5, 8. sestertia 23, 27. continenter quod aedetis insulis centum aut ducenti 37, 7.
- Cernere**, 1) oculis videre, cernitis, inaptae, iuvenes 62, 6. carchesia quamprimum cernens 64, 237. 2) intelligere mente, desertam se cernit 64, 57. 3) decernere, iudicare, potius germanum amittere crevi 64, 150.
- Certamen**, 1) proelium, pugna, in letifero belli 64, 395. 2) de ludis gymniciis, vago 64, 341.
- Certatim**, Delphi certatim ex urberuentes 64, 393.
- Certe**, 1) saltem, 10, 14. 62, 8. 64, 149. 65, 11. 66, 25. 80, 7. 2) secure, si me metu, certe tute iubebas animam tradere 30, 7. 3) certo, sine dubio, 80, 5. 94, 1. 96, 5.
- Certus**, 1) firmiter constitutus, temporibus 68, 4. 2) de telis: non aberrans a scopo, sagitta 68, 113.
- Cerva**, silicultrix 63, 72. celeris 64, 342.
- Cervix**, torosa 63, 83.
- Cessare**, me tradere amori non cessasti 98, 12. moesta neque assiduotabescere lumina fletu cessarent 68, 56.
- Ceterus**, membra 106, 6. oris 18, 4. cetera sunt maria 115, 2. solis (putatis vobis) licere quicquid est puellarum confutere et putare ceteros hircos 37, 5.
- Ceu**, 64, 240.
- Charta**, 1) cacata 36, 1, 20. regiae 22, 6. 2) de iis, quae scripta sunt in charta, anus 68, 46. tribus doctis et laboriosis 1, 6.
- Chommodum**, chommoda dicebat, si quando commodum vellet dicere Arrius 64, 1.
- Chorea**, doctis 64, 288.
- Chorus**, citus 63, 30.
- Cibus**, ut nec me miserum cibus iuaret 50, 9.
- Ciere**, 1) de sonitu: excitare, edere, tinnitus aere ciebant 64, 263. singultus ore cientem 64, 131. 2) vocare, arcescere, cooperat ad sese Troia ciere viros 68, 88.
- Cimex**, Furio non cimex est 23, 2.
- Cinaedus**, 1) subst. homo impudicus, qui muliebria patitur, Furi 18, 2. Thalle 25, 1. Romule 29, 5, 10. fili Vibenni 33, 2. improbis 57, 1, 10. 2) a di. impudens, ut decuit cinaediorum 10, 24.
- Cinerarius**, tuum cinerarius tondet os 61, 138.
- Cingere**, Tempe silvae cingunt 64, 267.
- Cingere tempora floribus** 61, 6. cingentibus undis 64, 185.
- Cinis**, 1) in cinerem canos solvent a vertice crines 64, 351. — cremati mortui cinis, mutum 101, 4. prope cognatos 68, 98. 2) de rebus, per quas in cinerem mutantur homines, quae iis afferunt mortem et perniciem, Troia, virum et virtutum omnium acerba cinis 68, 90.
- Circum**, praep., circum sedes 64, 292.
- Circumcursare**, hanc circumcursans Cupido 68, 133.
- Circumdare**, non nutrix hesterno cellum poterit circumdare filo 64, 378.
- Circumsilire**, passer circumsilientis modo huc modo illuc 3, 9.
- Circumsistere**, circumsistite eam 42, 10.
- Circus**, te quaevisimus in minore campo, te in circo 55, 4.
- Cista**, cavis 64, 260.
- Citare**, 1) agitare, hinc citatus = celer, vehemens, Attis 63, 8. pede 63, 2. erroribus 63, 18. tripudiis 63, 26. 2) a) advocare, audiens se citatier ad suum munus 61, 42.
- Citus**, chorus 63, 30. Somnus 63, 42. puppi 64, 6. Rhesi niveae citaeque bigae 55, 26.
- Clam**, 21, 5.
- Clamare**, ad me omnes clamant: Ianna, culpa tua est 67, 14. te non viduas iacere noctes nequidquam tacitum cubile clamat 6, 7. sic certe clamat Virionis rupta miscelli illa 80, 7.
- Clare**, caesariem fulgentem clare 66, 9.
- Clarisonus**, voce 64, 321. voces 64, 125.
- Clarus**, 1) lucidus, splendidus, diem 61, 89. lumine 64, 409. 2) celebrer, inclitus, progenies Thiae 66, 44. ad Asiae urbes 46, 6. facta 64, 249. clarissime nato 64, 325.
- Classis**, 1) inventus classi barbara navit Athon 66, 46. 2) navis, cum celeri 64, 53. classi cum moenia divae linquentem gnatum ventis concrederet Aegeus 64, 212.
- Claudere**, claudite ostia 61, 231. linguam clauso tenes in ore 55, 18. — is clausum lato patefecit limite campum 68, 67.
- Clastrum**, claustra pandite ianuas 61, 70.
- Clava**, apta dexterarum 20, 21.
- Clemens**, flammiae 64, 273.
- Clementia**, tibi nulla fuit elementia praesto 64, 157.
- Clienti**, isti dii mala multa dent clienti 14, 6.
- Coacervare**, excelso coacervatum aggers bustum 64, 364.
- Codicillus**, moecha putida, redde codicillos 42, 10, 19. redde, putida moecha, codicillos 42, 11, 20. pudica et proba, redde codicillos 42, 24.
- Coena**, bonam atque magnam 13, 4. sumtuosas 44, 9. — coena fauebris, quam vidistis ipso rapere de rogo coenam 59, 3.
- Coenare**, coenabis bene 13, 1, 7.
- Coepisse**, Thessala pubes sanctis coepit decedere divis 64, 269. veridices Parcae cooperunt edere cantus 64, 367. cooperat ad sese Troia ciere viros 60,

88. — Smyrna mei Cinnae nonam post denique messem, quam coepta est, edita 95, 2.

Coetus, coelesti 68, 37. mortali 64, 396. laetanti 64, 33. dulces comitum 46, 8. quare nec tales dignantur visere coetus 64, 466.

Cogere, amantem iniuria talis cogit amare magis 72, 8. querelas proferre mendullis cogor 64, 197. gnatum cogor dimittere 64, 216. Laodamia coniugis coacta dimittere collum 68, 81. crudeli peste coactam Androgeoneae poenas exsolvere caedis (Cecropiam) 64, 78.

Cogitare, cum se cogitat esse pium 76, 2.

Cogitatio, quasdam cogitationes amici accipiat sup meique 35, 5.

Cognatus, prope cineres 68, 98. puellis 88, 4.

Cognoscere, 1) de hominibus, cognoscere a parva virgine magnanimitatem 68, 28. nunc te cognovi 72, 5. quod te cognoscere bene 61, 3. senibus viris cognitae bene feminae 61, 187. 2) de rebus: experire, hinc cognitum habeo s. cognitum mihi est atque i. q. scio, hoc se dicit cognitum habere 67, 31. tibi haec fuisse et esse cognitissimum ait Phaselus 4, 14. scimus haec tibi, quae liceat, sola cognita 61, 147.

Cohors, 1) praetoris comites, inanis 28, 1. nihil esse cohorti, cur quicquam caput unctus referret 10, 16. non faceret praetor pili cohortem 10, 13. 2) de Gallorum, Cybeles sacerdotum, coetu, vaga 63, 25.

Coire, Pharsallam coeunt 64, 37.

Colere, 1) curare, assidua me colens diligentia 19, 7. quae sanctum Idaliū colis 36, 14. Idaliū colens Venus 61, 17. vitum nulli agricolae, nulli ac coluere iuveni 62, 53. multi illam agricolae, multi ac coluere iuveni 62, 56. de agricultura, rara colit nemo 64, 36. 2) incolere, habitare, ego alga Idae loca colam 63, 76. 3) adorare, te colit ora Hellepontia 18, 3. villulae domini colunt me 19, 5. quem colunt homines magis caelitem 61, 48.

Colligere, omnia colligam venena 14, 19.

Collis, Heliconii 61, 1. simulac nostros invitant lumina colles 64, 233.

Collocare, me Veneris collocat in gremio 86, 56. fractum qui veteris pedem grabati in collo sibi collocare posset 10, 22. — collocare puellulam 61, 189.

Collucere, colluceant pocula mensis 64, 45.

Collum, robusto 64, 333. manus collo imilem 35, 9. applicans collum 8, 8. non nutrit hesternum collum poterit circumdare filo 64, 378. coniugis ante coacta novi dimittere collum 68, 81. fractum qui veteris pedem grabati in collo sibi collocare posset 10, 23. mollescut colla iuvenis 64, 38.

Color, distinctos 64, 90.

Colorare, septemgeminus colorat aequora Nilus 11, 7.

Columbus, albulas 29, 8. niveo 68, 125.

Columen, 1) sub altis Phrygiae 63, 71. 2) de hominibus, in quibus aliorum nititur salus, Thesaliae columen Peleu 64, 26.

Colus, molli lana amictum 64, 312.

Coma, 1) regia 66, 93. comae sorores 66, 51. 2) arborum folia, loquente 4, 12. 3) radius, splendidas 61, 78. anreas 61, 99.

Comatus, 1) Gallia 29, 3. 2) frondosus, silva 4, 11.

Comedere, 1) dentes vel silicem comesse possunt 23, 4. 2) absumere, dilapidare, ut ista vestra diffuta mentula ducentes comesset aut trecenties 29, 15.

Comes, Furi et Aureli, comites Catali 11, 1. Pisonis comites, cohors inanis 28, 1. mihi comites rapidum salum tullitis 63, 15. dulces comitum valet coetus 46, 9. canere haec suis adorta est comitibus 63, 11. haec comitibus Attis cecinit notha mulier 63, 27.

Cominus, 64, 109.

Comitari, comitata tympano Attis 63, 32.

Commemorare, quid ego plura commemorare 64, 117.

Commendare, commendando tibi me ac meos amores 15, 1.

Commingere, comminctae lupae 99, 10.

Committere, 1) coniungere, animos committite vestros 62, 17. 2) credere, audacter committe, crede luci 55, 16. si quidquam tacito commissum est fido ab amico 102, 1.

Commodare, mihi paulum istos commoda 10, 26.

Commodum, chommoda dicebat, si quando commoda vellet dicere Arrius 84, 1. nil potest commodi capere 61, 63. commoda = felicitas, haec tam beata 23, 24. tu mea, tu moriens fregisti commoda, frater 66, 21.

Communia, amores 68, 69. Troia, commune sepulcrum Europae Asiaeque 68, 89.

Compar, nec tantum niveo gavisae ulla columbo compar 68, 125.

Comparare, 1) colligere, conferre, comparasti ad lecticam homines 10, 16. 2) componere, tecum Lesbica nostra comparatur 43, 7. quis huto deo comparari ausit 61, 65, 70, 75.

Compellare, vos carmine compellabo 64, 24.

Comperire, qui stellarum ortus comperit atque obitus 68, 2.

Complecti, 1) circumdare, corpus tremulum complectens undique vestis 64, 308. vestis pulvinar complexa 64, 267. 2) amplectari, simul complexa tenet trecentos 11, 18. ferunt complexum (Aegae) iuveni mandata dedisse 64, 214.

Complexus, in molli 64, 88. Inquens consanguineae complexum 64, 118. implicabitur in tuum complexum 61, 109. natam complexu avellere matris 62, 21, 22.

Componere, 1) sepelire, humare, prope cognatos compositum cineres 68, 98. 2) comparare, non divis homines componer aequum est 63, 141.

- Comprecari*, caelestam fidem postrema comprecari hora 64, 191.
- Comprehendere*, mutato comprehendis nomine eodem 62, 35.
- Comprobare*, fama quod bona comprobet 61, 62.
- Conari*, Mentula conatur Pimplaeum scandere montem 105, 1. neu conarere infestum telis icere caput 116, 3.
- Concedere*, 1) intrare. cedere alicui, paullo Laodamia concedere digna lux mea 69, 131. 2) transit. cedere alicui aliquid, nos: abteten, ciaräumen, Peleo suae divam genitor concessit amores 64, 27. concedo tibi dives 114, 6. — permittere, tibi si concesserit incola Itoni, ut tauri respergas sanguine dextram 64, 227. te Tethys concessit ducere neptem 64, 29.
- Conchylium*, tincta roseo conchyli purpura fuco 64, 49.
- Conciliare*, es flavo conciliata viro 69, 130.
- Concinere*, carmina concinit Daulias 65, 13. concinite in modum 61, 123. nuptialia concinens carmina 61, 12.
- Concipere*, concepit pectore flammam 64, 32. quod mare conceptum spumantibus exspuit undis 64, 155.
- Conclamare*, conclamate iterum altiore voce 42, 18.
- Concoquere*, pulchre concoquit 23, 8.
- Concordia*, qualis adest Thetidi, qualis concordia Peleo 64, 337. semper concordia vestras sedes incolat 66, 87.
- Concredere*, gnatum ventis concederet Aegeus 64, 213.
- Concubinus*, iners 61, 132. ne nuces pueris neget concubinus 61, 130. concubine, nuces da 61, 135, 140. sordabant tibi villicae, concubine 61, 137.
- Concutere*, concussit micantia sidera mundus 64, 206.
- Condere*, 1) servare, condita corde mandata 64, 231. 2) occultare, condita veri pectoris 66, 74.
- Conferre*, se conferre, 1) venire, lux mea se nostrum contulit in gremium 66, 122. 2) c. dat., pugnare cum aliquo, non illi quisquam bello se conferet heros 64, 344.
- Confestim*, 64, 286.
- Conficere*, 1) confectum carmine munus 68, 149. 2) absumere, consumere, confecto aetate parenti 68, 119. assiduo confectum dolore 65, 1.
- Confiteri*, sic singula confiteor 66, 2.
- Conformare*, quercus rustica conformata securi 19, 3.
- Confuturare*, solis (putatis vobis) licere quidquid est puellarum confuturare 37, 5.
- Coniger*, pinum 64, 106.
- Coniugator*, boni coniugator amoris 61, 45.
- Coniugium*, vita dulcius atque anima 68, 107. regium 66, 28. abrupto 68, 84. nefando 80, 2.
- Coniungere*, pinea coniungens inflexae textae carinae 64, 10. vitis est ulmo coniuncta marito 62, 54. — nullus amor tali coniunxit foedere amantes 64, 336. optatos animi coniungite amores 64, 372. tecum multo coniungerer usu 61, 7. — consociare, parat tecum coniungere somnos 64, 332. — commiscere, purae impura puellae suavia coniunxit spurca saliva tua 70, 8.
- Coniux*, 1) maritus, novi 61, 22. 68, 81. pro dulci 66, 23. cum tali 63, 59. uaninis 66, 80. accipiat coniux felici foedere divam 64, 374. eam liquerit discedens coniux 64, 123. coniugio an fido consoler memet amore 64, 182. coniugio ut quondam flagrans adventit amore Protesilaeam Laodamia domum 68, 72. saepe etiam luno coniugio in culpa flagravat quotidiana 64, 139. 2) uxor, lepidissima 78, 1. cum ligata 23, 6. cum sancta 64, 299. adveniet coniux 64, 330. — coniuges boni 61, 233.
- Connubium*, par 62, 57. desponsa 62, 27. laeta 64, 141. si tibi non cordi fuerant connubia nostra 64, 158.
- Conqueri*, ignavis nequidquam conqueror auris 64, 164.
- Consanguinea*, ut Haecans genitoris filia vultum, ut consanguineae complexum 64, 118.
- Conscelerare*, (pater dicitur) miseram conscelerasse domum 67, 24.
- Conscendere*, (saepe illam perhibent) praeruptos tristem conscendere montes 64, 126.
- Consciui*, rubor 65, 24.
- Conscribere*, conscriptum hoc lacrimis mittis epistolum 68, 2.
- Conscribillare*, ne lanæum latensculum nateque mollicellas inusta turpiter tibi flagella conscribillent 25, 11.
- Consecrare*, hunc lucum tibi dedico consecroque, Priape 18, 1.
- Consequi*, post hunc consequitur Prometheus 64, 295.
- Conserere*, mentem caligine Theseus consitas 64, 208.
- Conservare*, conserves pueram mihi pudice 15, 5.
- Considere*, puella mea consedit istic 37, 14.
- Consilium*, crudelia 64, 176. nullane res potuit crudelia flectere mentis consilium 64, 137.
- Consolari*, coniugio an fido consoler memet amore 64, 182.
- Conspicere*, hunc simulac cupido conspexit lumine virgo 64, 86. conspexit Hatea veli 64, 244. pater divam conspexit centum procurrare currus 64, 380.
- Constans*, mente 64, 209, 239. quod te cognossem bene constantemve putarem 81, 3.
- Constare*, (mea candida diva) arguta constitit in solea 68, 72.
- Consternere*, consternens veste cubile 64, 163.
- Construere*, constructae sunt dapemensae 64, 305.
- Consul*, consule Pompeio 113, 1. illo facto consule 113, 2.
- Consulatus*, per consulatum peierat Vatinias 62, 3.
- Consurgere*, vesper adest, iuvenes, consurgite 62, 1.
- Contegere*, non contacta levi velatum pectus amictu 64, 64. nulla domus unquam tales contexit amores 64, 231.

Contemnere, ut supplicis vocem contem-
tam habere 60, 6.

Contendere, 1) affirmare, Sabiaum
esse contendunt 44, 4. 2) pugnare,
saevum cupiens contra contendere
monstrum 64, 101.

Contentus, uno non est contenta Ca-
tullo 63, 135. viro contentas vivere so-
le nuptiarum laus e laudibus eximilis
111, 1.

Contexere, haec circum sedes late con-
texta locavit 64, 233.

Contiaenter, 37, 6.

Contingere, 1) vitis contingit summum
radice flagellum 62, 52. — dii non se
contingi patiuntur lumine claro 64, 409.
2) vicinum esse, Virginis et saevi
contingens Leonis lumina 66, 65.

Continuus, die 14, 14. fututiones 32, 8.

Contorquere, turbo contorquens flamine
robur 64, 107.

Contra, 1) adv. contra accipies me-
ros amores 13, 9. contra nos tela ista
tae evitamus amictu 116, 7. contra ut
me diligat illa 76, 23. consurgite con-
tra 62, 8. 2) praep. saevum cupiens
contra contendere monstrum 64, 101.

Contrahere, ne quidquam nostro con-
tractum ex ore maneret 99, 9.

Contremere, horrida contremuerunt a-
quora 64, 205.

Contubernalis, vos contubernales, so-
lis putatis esse mentulas vobis 37,
1.

Contundere, flos nullo contusus aratro
62, 40.

Conturbare, cum millia multa fecerimus
(basia), conturbabimus illa 5, 11.

Convellere, non glebam prono convel-
lit vomere taurus 64, 40.

Convenire, convenit mihi et alii
euidam = consentio cum ali-
quo, pulchre convenit improbitatiae
57, 1, 10. — seq. inf. ut (nobis)
convenerat ease 50, 3.

Conventus, domum conventu tota fre-
quentat Thessalia 64, 32.

Conviva, Sestianus 44, 10.

Convivium, lauta 47, 5.

Convocare, amicos medicosque convo-
cate 41, 6.

Copia, 1) scriptorum non magna 68, 33.
2) potestas, tibi non utriusque pe-
titi copia facta est 68, 39. copia si
qua foret 66, 40. dederit fors copiam
Achivis urbis Dardaniae Neptunia sol-
vere vincla 64, 367.

Cor, ardenti 64, 124. fero 60, 5. immitti
64, 94. languenti 64, 99. memori 64,
231. solerti 64, 235. saturum inde cor
futurum est 48, 4. in corde gerens
Ariadna furores 64, 54. — cordi est
alic. aliquid, hospes tibi nunc
cordi est 81, 5. parva mei mihi sunt
cordi monumenta (sodalio) 95, 9. si tibi
non cordi fuerant connubia nostra
64, 156. seq. inf. quibus non est cor-
di Catullum laedere 44, 3.

Cornipes, capella 19, 16.

Cornu, 1) Minotaurum iactantem cor-
na ventis 64, 111. corpora sicciora
cornu 23, 12. 2) tibia, multis rau-
ciores efflabant cornua bombos 64,
264.

Corolla, pieta 19, 10. 20, 6. indistincta
64, 284. floridis 63, 68.

Corona, 1) aurea 66, 61. 2) circulus
hominum, qui oratorem
cingunt, risi nescio quem modo in
corona 53, 1.

Corpus, 1) tenerum 62, 51. sudanti 64,
106. — tremulum 64, 308. truncum 64,
371. domito 64, 110. nudato 64, 17.
polluto 62, 46. toto 64, 66. 110, 8. in
magno 66, 4. a fesso 64, 189. sicciora
cornu 23, 12. — corpus evirastis Ve-
neris nimio odio 63, 17. infirmo quan-
tientes corpora motu 64, 308. non prius
unanimis corpora coniugibus tradite
66, 60. 2) cadaver, caecis corpo-
rum acervis 64, 360. 3) pro toto ho-
mine, cuius dicitur corpus,
a caro 66, 32. pro caris corpus Athe-
nis proicere optavit potius 64, 81.
Troigeneum infesto prosternat corpo-
ra ferro 64, 368.

Corripere, data corripere fraudando
efficitur plus quam meretricis avarae
110, 6.

Corruere, scitis in quo me corruerit
genere (Amathusia) 66, 52.

Corvus, effossos oculos voret atro gut-
ture corvus 108, 5.

Creare, flores quae Thessalia montibus
ora creat 64, 232. o caeruleo creata
ponto 36, 11.

Creatrix, patria o mea creatrix 63, 50.

Credere, 1) confidere, fidem ha-
bere, nulla viro iuranti femina cre-
dat 64, 143. non credis mihi? crede
Pollioni 12, 6. vix mi ipse credens
Thyniam liquisse 31, 5. — creditus =
cui fides habita est, mihi fra-
stra ac nequidquam credite amico 77, 1.
2) committere, crede luci, ubi sis
futurus 55, 16. dicta vagie nequidquam
credita ventis 65, 17. omnia quae in-
gratae perierunt credita menti 76, 9.
3) putare, ut solatium qui doloris,
credo, ut tum gravis acquiescat ardor
2, 8. credo, sic mater dixerat 64, 5.
non sese, quae visit, visere credit 64, 55.
credis me potuisse meae maledicere
vitae 104, 1. quid credat nisi se ven-
dere discupere 106, 2. non satis id
causae credideram esse tibi 91, 8. amis-
sum credens Thesaea 64, 246.

Creptida, carbatinas 98, 4.

Crescere, 1) vento crescente 64, 275.
2) succrescere, creverunt millia
in unum 113, 4.

Crimen, Vatiniana 53, 3.

Crisis, canos 64, 351. effusus 64, 392.
quid faciant crises, cum ferro talia
cedant 66, 47.

Crocinus, in tunica 68, 134.

Crudelis, mentis 64, 136. pestem 63, 9.
peste 64, 76. venenum 77, 5. consilia
64, 175. Hespere, qui coelo fertur cru-
delior ignis 62, 20. quid faciant hostes
capta crudelius urbe 62, 24.

Cruor, plum 62, 79.

Crua, inepta 17, 3. semilauta 54, 2.

Cruz, parata 20, 18. meta p. suffixum
in summa me memini esse cruce 99, 4.

Cubiculum, linqendum ubi esset mihi
cubiculum 63, 67.

Cubile, tacitum 6, 7. orbum 66, 21. ca-

sto 68, 63. deserto 68, 29. o cubile 61, 114. cubile ademat viri 61, 163. tunum conatens veste cubile 61, 163. pater nati violasse cubile dicitur 67, 23. perambulabit omnium cubilla 29, 8.

Cubare, quicum bella puella cubet 69, 8. cum puero ut bello bella puella cubet 78, 4.

Cucurbita, pallentes 19, 13.

Culpa, non culpa mea est 67, 10. culpa tua est 67, 14. quod si te mala mens furorque vecors in tantam impulerit, scelestae, culpam 15, 15. saepe etiam inno coniugis in culpa flagravat quotidiana 68, 139. amor meus illius culpa cecidit 11, 22. tibi gaudium in omni culpa est 91, 10. est mens adducta tua, mea Lesbica, culpa 76, 5.

Cultor, collis o Heliconii cultor 61, 1. proterea cultor aristas 64, 254.

Cultrix, unigenam montibus Idri 64, 20.

Culus, voracior 33, 4. ore mundior et melior 97, 4. culus tibi purior salillo est 23, 19. non quidquam referre putavi, utrum os an culum olfacerem Aemilio 97, 2. non illam posse putemus aegroti culum lingere carnificis 97, 12. possis culos lingere 98, 4.

Cum, praep. 2, 9. 11, 17. 13, 3. 23, 5. 6. 26, 4. 40, 8. 43, 7. 50, 12. 61, 19. 106, 63. 12, 59. 61, 65. 64, 53. 112, 259. 299. 302, 330. 332. 66, 77. 67, 36. 42. 68, 23. 23, 94. 95, 69. 8. 77, 2. 78, 4. 79, 2. 3. 88, 1. 91, 7. 98, 2. 104, 4. 106, 1. 112, 1.

Cum, coni. 1) de causa: quod, seq. ind. 5, 5. 68, 8. 32. seq. coni. 68, 37. 17. 14. 2) de tempore, a) de tempore praes. et futuro: quando, seq. ind. 2, 5. 7, 7. 22. 18. 26, 5. 31, 8. 39, 3. 5. 44, 21. 66, 63. 76, 2. 90, 3. 8. 14. 13, 13. 64, 238. 345. 351. 364. 68, 89. seq. coni. 5, 12. 22. 9. 64, 47. — b) de tempore praeterito, α) ubi, seq. ind. 1, 5. 64, 4. 244. 306. 66, 23. 45. 52. 67, 4. — 8. 4. 94, 10. seq. coni. 4, 23. 59, 4. 64, 80. 101. 212. 393. 68, 18. 53. 100, 7. β) postquam, seq. ind. 62, 43. 48. 66, 59. 121. 84, 4. seq. coni. 53. 2. 64. 389. 68, 75. 2) adverb. cum — tum 88, 5.

Cunctus, pectore 64, 92. divis 66, 33. loca 63, 82. cuncta 64, 142. 206.

Cuniculosus, Celtiberiae 37, 18.

Cuniculus, Thalle mollior cuniculi capillo 25, 1.

Cunus, diffusus in aestu 97, 8.

Cupere, quod cupis cupis 61, 204. quod cupis efficies 94, 6. quidquam animo tuo cupisti 15, 3. dum aliquid cupiens animus praegestit apisci 64, 145. —

seq. inf. cupis ponte ludere longe 17, 1. paedicare cupis meos amores 21, 4. cupit ipsa pupula ad te sibi dirigere aciem 63, 56. mea libere nimis qui fugere imperia cupit 63, 89. orgia frustra cupiunt audire profani 64, 261. saevum cupiens contra contendere monstrum 64, 101. cupiens videre lacem 60, 12.

Cupide, 63, 2. 64, 288.

Cupidus, mentis 64, 147. de mente 64, 390. lumina 64, 88. aure 61, 54. amanti 70, 1. marito 64, 376. dominam 61, 32. si quidquam cupido optantique obtigit nequam 107, 1. quod te restituis, Lesbica, mi cupido 107, 4. restituis cupido atque inasperanti ipsa refert te nobis 107, 5.

Cupressus, non sine acria 64, 202.

Cur, a d.v. 6. 13. 10. 11. 14, 5. 23, 5. 62, 92. 69, 10. 76, 10. 115, 3.

Cura, 1) amat victoria curam 62, 16. propinqui quibus est puella curae 41, 5. mihi quam dederit duplex Amathusia curam 66, 51. 2) sollicitudo, tristitia 2, 10. spinosas 64, 72. multiplices 64, 251. solutis 31, 7. me cura sevocat a doctis, Hortale, virginibus 65, 1. exedit cura medullas 66, 23. magnae curarum fluctuat undis 64, 62. curis hominum qui gaudia miscet 64, 85. dea, quae dulcem curis miscet amaritum 66, 18.

Curare, nihil periuria curant 64, 148. neque tum mitras neque tum fluitantis amictus illa vicem curare 64, 148.

Curiosus, ne basia pernumerare curiosi possint 7, 11.

Currere, ad libroriorum curram ecrias 14, 18. currite, ducentes subtemias, currite, fusi 64, 328. 334. 336. 343. 346. 353. 357. 361. 368. 372. 376. 379. 382.

Curvus, centum 64, 390. — pro nave, ipsa levi fecit volitantem flamine curvum 64, 9.

Cursus, menstruus 34, 17. vago victor certamine cursus 64, 341. ventorum require cursus 55, 28. illa rudem cursa prima imbuat Amphitriten 64, 11.

Curulis, in sella 52, 2.

Curvus, calamo 63, 22. rastris 64, 39. e litoribus Piraei 64, 72.

Cuspis, tectā 64, 257.

Custodia, vigilat custodia semper 62, 33. Custodire, candentia mollia lanae vellera virgati custodibant calathiasci 64, 320.

Custos, custos si fingar ille Cretum 55, 23.

Cymbalum, cava 63, 29. Phrygia ad nemora deae, ubi cymbalum sonat vox, ubi tympana reboant 63, 21.

D.

Dapa, multiplici 64, 385. electos iuvenes simul et decus inuuptarum Cecropiam solitam esse dapem dare Minotaurō 64, 79.

Dare, 1) hoc novum munus dat tibi Sulla literator 14, 2. malleam divitias

mhi dedisses isti 24, 4. da nuces pueris 61, 131. concubinae, nuces da 61, 135. 140. naugentum dabo 13, 11. da mi basia mille 5, 7. munus hoc mihi maximi da risse 17, 7. non haec nobis promissa dedisti 64, 149. (ferunt Aegae) ta-

lia iuveni mandata dedisse 64, 214. simulac fessis dedit fors copiam Achivis 64, 367. 2) tribuere, isti di mala multa dent clienti 14, 6. vobis mala multa di deaque dent 28, 15. quid datur a diva felici optatus hora 63, 30. tertia pars (virginitatis) patri data, pars data tertia matri 62, 63. mihi quam dedit duplex Amathusia eura, scitis 68, 51. 3) committere, tradere, dilaceranda feris daber 64, 152. passer, qui primum digitum dare appetenti solet 2, 3. electos iuvenes simul et decus inuptarum Cecropiam solitam esse dapem dare Minotauro 64, 79. vovisti pessimi poetae scripta tardipedi deo daturam 36, 7. Hingus exacta avido sit data vulturio 106, 4. — parentes genero sua iura simul cum dote dederunt 62, 63. 4) eedere, procreare, nullaquit sine te domus liberis dare 61, 67. quas tuis careat sacris, non queat dare praesides terra finibus 61, 72. brevi liberos date 61, 212. 5) conciliare, afferre, isque domum nobis isque dedit dominam 68, 68. Volui annales laxas scombris saepe dabunt tunicae 95, 8. tussim mihi meus venter dedit 44, 9. 6) in re Venerea, concedere, non das quod promisti mihi 110, 4. furtiva dedit mira munuscula nocte 68, 145. si nobis is datur unus dies 68, 147. data corripere fraudando efficitur plus quam meretricis avarae 110, 6. 7) expendere, refero datum lucello 28, 8. 8) locut., tu dabi! supplicium 116, 8. *De*, praep. 1) de Posthumio et Corneli narrat amore 67, 35. Lesbia mi dicit semper male nec tacet unquam de me 82, 2. desine de quoquam quidquam bene velle mereri 73, 1. 2) de loco, quandam municipem de tuo volo ponte ire praecipitem in lutum 17, 8. nunc eum volo de tuo ponte mittere pronum 17, 23. uxor Mement, saepe quam in sepulcretis vidistis ipso de rogorapere coenam 59, 3. tuo de vertice cessi 68, 39. (rivus) cum de prona praiceps est valle volutus 68, 59. cum de via muller aves ostendit occincentes 25, 5. 3) de tempore, vos convivium lauta sumtuose de die factis 47, 6. 4) de causa, de quiete molli rabida sine rabie simul ipsa pectore Attis sua facta recoluit 63, 44. nocturnae rixae, quam de virginis gesserat exuviis 66, 14. institium omnes cupida de mente fugarunt 64, 399. quous ego interitu tota de mente fugavi haec studia 68, 25. 5) de integro, cuius pars est aliquid, tu praeter omnes une de capillatis cuniculosae Celtiberiae filii 37, 17. — Veronae turpe Catullo esse, quod hic quisquis de meliore nota frigida deserto tepescit membra cubili 68, 28. *Dea*, Pasithea 63, 43. Hamadryades 61, 25. dea, magna dea, Cybelle, Didymi dea domina 63, 91. dea, quae dulcem curia miscet amaritiam 68, 18. Nemesis est vehemens dea 50, 21. adiutopa silvis redimita loca deae 63, 3. simul

ite, sequimini Phrygiam ad domum Cybelle, Phrygia ad nemora deae 63, 20. vobis mala multa di deaque dent 28, 14. tali mente, deae, funestet seque suosque 64, 201. non possum reticere, deae, qua Manlius in re invenit 68, 41. *Debere*, si tibi vis oculos debere Catullum 82, 1. *Decedere*, Thessala pubes sanctis coepit decedere divis 64, 269. *Decem*, puto esse ego illi millia aut decem aut plura perscripta 22, 4. millia me decem poposcit 41, 2. mihi redde decem sestertia 103, 1. *Decere*, castum esse decet plam potam ipsum 16, 5. non decet tam vetus sine liberis nomen esse 61, 212. nos decet citatis celerare tripudiis 63, 26. iam respondere decebit 62, 18. ut decuit claudidiorem 10, 24. *Decerpere*, decerpens aequabat semper opus dens 64, 316. (compar dicitur) oscula mordenti semper decerpere rostro 68, 127. *Decies*, nec toto decies caecas in anno 23, 20. *Declarare*, prae se declarant gaudia vultu 64, 34. *Declinare*, nec prius ex illo flagrantia declinavit lumina 64, 91. *Decoctor*, decoctoris amica Formiani 41, 4. 43, 5. *Decorare*, talibus amplifice vestis decorata figuris 64, 266. *Decurrere*, ausi sunt vada salsa cita decurrere puppi 64, 6. *Decursus*, prono 65, 23. *Decus*, de hominibus, qui prae aliis eminent, o decus eximium, magnis virtutibus angens (Pelen) 64, 324. electos iuvenes simul et decus inuptarum Cecropiam solitam esse dapem dare Minotauro 64, 79. ego gymnasii fui flos, ego eram decus olei 63, 64. *Dedere*, 1) iuveni in manus puellulam dedis 61, 59. deditur cupido iam dudum nupta marito 64, 375. 2) committere, se impuro dedit adulterio 68, 84. in mala deditas vir adultera 61, 102. morti dedita praeda 64, 263. *Dedicare*, hunc lucum tibi dedico consecroque, Priape 18, 1. se dedicat tibi, gemelle Castor et gemelle Castoris 4, 28. *Deducere*, dextera leviter deducens filia 64, 313. nec tamen illa mihi dextra deducta paterna fragrantem Assyrio venit odore domum 68, 143. *Deesse*, concedo sit dives, dum omnia desint 114, 5. quam tibi fallaci supremo in tempore decessum 64, 251. *Defendere*, sedes defendere fretis annuit 64, 229. *Deferre*, 1) volo ad Serapin deferri 10, 27. — abripere, te amoris aestus in abruptum detulerat barathrum 68, 108. 2) offerre, ultro ego deferrem, copia si qua foret 68, 40. *Defessus*, membra 50, 14. defessus omniibus medullis 55, 30. *Deflectere*, vitis prono deflectens pondere corpus 62, 51.

- Deflorere*, flos tenet carptus deflorat ungui 62, 43.
- Defricare*, solet sibi mane dentem atque russam defricare gingivam 20, 19. dens Hibera defricatus urina 37, 20.
- Defutuere*, puella defututa tota 41, 1.
- Degere*, ne Paris abducta gavisus Hibera moecha otia pacato degeret in thalamo 68, 104.
- Dehinc*, 56, 5.
- Dein*, 5, 8, 9, 10.
- Deinde*, 5, 7, 9, 19, 21, 103, 2.
- Delabi*, omnia quas toto delapsa e corpore passim ipsius aut pedes fluctus salis alludebant 64, 66.
- Delectare*, si te nummi delectant 103, 3.
- Delicatus*, capella 20, 18. versiculosus 50, 3. puella tenellulo delicatior haedo 17, 15.
- Deliciae*, 1) quoinis ego interita tota de mente fugavi omnes delicias animi 68, 26. nec ullam rarae labefactes muerere vestis nec pelliciduli delicis lapidis 69, 4. 2) de re vel persona, quae nobis offert delicias, passer, deliciae menae puellae 2, 1. 3, 4. hinc proprie de puella, Ipsi-thalla, menae deliciae 32, 2. Flavi, delicias tuas Catullo velles dicere nec tacere posses 8, 1. 3) de ludis in re amatoria, si quis delicias diceret aut faceret 74, 2. uno in Septimio fidelis Acme facit delicias Hbidi-nesque 45, 24.
- Demens*, ille demens fugit in nemora fera 63, 69.
- Demere*, non possum tantillum vestrae demere saevitiae 99, 8. ipsius ex ipso demta viri gremio 68, 146.
- Demetere*, velut densas prostratae cum aristas flaventia demetit arva 64, 265.
- Demittere*, non si demisso se ipse voret capite 69, 8.
- Demonstrare*, demonstres, ubi sint tuae tenebrae 55, 2.
- Benique*, 16, 7. 64, 118, 363, 95, 1.
- Dens*, Hibera defricatus urina 37, 20. candidos 38, 1. sesquipedales 97, 5. — atque ita decerpens aequabat semper opus dens 64, 316. iste vester expolitor dens est 39, 20. hoc solet sibi mane dentem atque russam defricare gingivam 20, 19. dentes vel silicem com-esse possunt 23, 4. quilibet, qui puriter lavit dentes 39, 14. — dens Indus = ebur, pulvinar, Indo quod dente po-ritum tiacta tegit roseo conchyli pur-pura fuso 64, 48.
- Densus*, populi 68, 60. aristas 64, 354. sub umbris 65, 13. non si densior ar-idis aristas sit nostrae seges osculatio-nis 48, 5.
- Dentatus*, Laavinus 39, 12.
- Deperdere*, misera in gnata flevit de-perdita 64, 119.
- Deperire*, perditte amare, illum deperit impotente amore 35, 12. Coe-lus Aufilenam et Quintius Aufilenam deperunt 100, 2.
- Deponere*, 1) funestam antennae de-ponant undique vestem 64, 234. — abicere, omittere, ipse valere opto et tetrum hunc deponere mor-bum 76, 25. difficile est longum depo-nere amorem 76, 13. 2) parere, La-toniam mater prope Deliam deposuit olivam 34, 8.
- Deprecari*, quasi non totidem mox de-precor illi 82, 3. non deprecor iam, quia gravidinem et tussim non mi, sed ipsi Sextio ferat frigus 41, 18.
- Deprendere*, deprensa navis in mari vesante vento 20, 13. deprendi mo-do pupulum puellae trusantem 54, 5.
- Derelinquere*, si pote supinum animum in gravi derelinquere coeas 17, 25.
- Deridere*, (nepos) impia derisi gentilis gaudia tollens 68, 123.
- Descendere*, tecum multas homo est qui descendit 112, 2.
- Deserere*, 1) me miserum deseris in malis 30, 5. fertur pubes Graeca pe-netrales deseruisse focos 68, 102. de-seritur Scyros 64, 35. at tu non orbem luxti deserta (a viro) cubile 66, 21. desertam (a Thesee) in sola mi-seram se cernit arena 64, 67. quod hic quisquis de meliore nota frigida de-serto (a Catullo) tepefecit membra cubili 68, 29. squalida desertis (ab aratore) robigo infertur aratri 64, 42. 2) negligere, feraris in de-minum veterem deseruisse fidem 67, 8. desertum domini audiens concubinus amorem 61, 129. ne tenuem texens sublimis aranea telam deserto in Ma-a-li nomine opus faciat 68, 50.
- Desertus*, adi., in litore 64, 133. de-sertum in lecto cohibe 68, 8. omnia sunt deserta 64, 187.
- Desiderare*, quam sciana pium de-sideret ara cruorem 68, 79. desidera-to acquiescimus lecto 31, 10.
- Desiderium*, desiderio veteres reno-vamus amores 96, 3. — de ho-minibus, quorum teneam desiderio, et hinc praeci-pue de puella, meo nitenti 2, 5.
- Desinere*, desinia esse miser 76, 12. desinas ineptire 8, 1. desinat esse ma-cer 69, 4. desisses truces vibrare iambos 36, 5. sestertia precari centum desine 23, 27. admirari tui desine cur fugiant 68, 10. desine de quoquam quid-quam bene velle moveri 73, 1. fere desi-ne 61, 86. desine quaeso leno esse 103, 3. quare desine (omnia experiri) 21, 12.
- Desistere*, destitit extinctos gnatas lugere parentes 64, 401. non qucam desistere amare 75, 8.
- Despicere*, Thetis humanos non despe-xit hymenaeos 64, 20.
- Despondere*, desponsa tua firmes con-nubia flamma 63, 27.
- Despuere*, preces nostras cave despuas 50, 19.
- Destinatus*, destinatus obdura 8, 19.
- Deterior*, heri 68, 114.
- Detinere*, Troia infelice sepultum de-tinet extremo terra aliena solo 68, 102.
- Deus*, tibi non bene advocatus 40, 3. tantus 68, 31. tardipedi 36, 7. magni 14, 12. 53, 5. 109, 3. litioribus 4, 22. iavitis 76, 12. — quis deus magis ac magis est petendus amantibus 61, 46. quis huius deo comparariis auit 61, 64, 69, 74. ille mi par esse deo vide-

Est 61, 1. me deum salutat 19, 5. hunc deum vereberis 20, 15. o di, si vostrum est misereri 78, 17. o di, reddite mi hoc pro pietate mea 70, 28. isti di mala multa dent clientis 14, 6. vobis mala multa di deaque dent 28, 14. si tibi dii favent 12, 2. si tu oblitus es, ut dii meminissent 30, 11. ita me diligunt 97, 1. herodes, salvete, deum genus 64, 23. egene deum ministra et Cybele famula ferat 63, 68. tenella matre mugiente vascula deum profundit ante templa sanguinem 20, 15. cedentem ad templa deum me 64, 63. omnia fanda nefanda iustificam nobis mentem avertere deorum 64, 487. geminas deorum ad aures nova nuntia referens 63, 75. (somam) multis illa deorum pollicita est 68, 9. deos rogabis, totum ut te faciant, Fabulle, nasum 13, 12.

Devinoire, devinctam lumina somae 64, 122.

Devocare, ut Triviam dulcis amor gyro devocet aerie 68, 6.

Devolvere, devolvit illa suta sibipondera silice 63, 5. devolutum ex igno prosequens paum 59, 4.

Devorare, malas tenebrae Orci, quae omnia bella devoratis 3, 14. quid hic potest, nisi uncta devorare patrimonium 20, 23.

Devotae, 1) devotae flavi verticis exuviae 68, 62. 2) execrari, abominari, devota domum peritura portas 64, 125.

Dexter, 1) laeva sive dextera vocaret aera 4, 19. hinc dextra s. dextera, subst. (s.c. manus), inquamtiore 22, 2. paternas 68, 149. dextera tum leviter deducens filia supinis formabat digitis 64, 513. fit ista mentula apta clava dexterae 20, 21. pinguis agnus gravem domum remittit aere dexteram 20, 13. ut tauri respargas sanguine dextram 64, 130. 2) felix, faustus, approbationem 45, 9, 10.

Dicare, (ventes) functos mihi dicares 65, 20.

Dicas, homo 22, 2.

Dicere, 1) exercere linguam, loqui, si nos omnino vis omnes perdere, dicas 83, 6. Lesbia mi dicit semper male 82, 1. 2) verbis exprimere aliquid, nos: sagen, Lesbia mi mala plurima dicit 62, 1. mulier cupido quod dicit amanti 70, 3. quid dicam, quare rosea ista labella hiberna sunt candidiora nive 89, 1. id sincere dicat et ex animo 100, 4. si quis delicias dicaret aut faceret 74, 2. hoc ut dixit 45, 8, 17. perhibent haec moestam dixisse 64, 136. non istuc scitis est uno te dicere verbo 67, 15. quaecumque homines bene quicquam aut dicere possunt aut facere, haec a te dictaque factaque enut 76, 7, 8. in te dici pote id quod verbis dicitur at fatue 90, 1, 3. — seq. acc. c. inf., non solum hoc se dicit cognatum habere 67, 31. nulli dicit mulier mea nubere malle, quam mihi; dicit 70, 1, 3. dicebas quondam solum te nosse Catullum 72, 1. quod modo dixeram me habere 14, 28. nulla potest mulier

tantum se dicere amatam 73, 1. nos peccatum a me quicquam pote dicere quidquam 67, 11. seq. inf., teo stasitice dicit in cacumine 4, 16. — seq. comi., Caeclilie dicas Veronam veniat 25, 2. — seq. relat., quare, quid, quid habes boni malique, dic nobis 8, 16. dic agetum nobis, quare mutata feraris in dominum veterem deseruisse fidem 67, 6. dic nobis, ubi sis futuras 55, 15. magis hac quid optandum vita, dicere quis poterit 107, 8. — conserves puerum mihi pudice, non dico a populo 15, 6. quod pruriat inestare possunt, non dico pueris, sed his pilosis 16, 10. dixerit hic aliquis: qui ta isthaec ianua nostri 67, 37. 2) pronuntiare, chommoda dicebat, si quando commoda vellet dicere Arras 84, 1, 2. cum quantum poterat dixerat hirsidias 84, 4. sic avunculus eius dixerit 84, 6. 4) narrare, hoc est, quod dicunt 94, 2. ianuam dicunt Balbo servisse benignae 67, 3. dicam vobis (illius hoc studium). Vos porro dicite multis millibus 68, 45. nobis dicere me dubita 67, 18. — dici, diceris male te a tuis glabris abstinerere 61, 141. quous esse diceris 8, 17. quod illie natum dicitur esse 18, 15. non culpa mea est, quamquam dicitur esse mea 67, 10. pater nati violasse cubile dicitur 67, 24. compar dicitur oscula mordenti semper decerpere rostro 68, 126. hoc est quod dicitur 100, 3. Peliaco quondam praeputas vertice pinus dicuntur liquidas nasce perundas 64, 2. 5) appellare, nominare, delicias tuas Catullo velles dicere 6, 2. quendam quem dicere nolo nomine 67, 45. saepe illam audivi nomine dicentem, quos diximus 67, 43. tu Lucina delentibus luno dicta puerperis et notho es dicta lumine Luna 34, 14, 16. 6) cantare, in modum dicite: o Hymenaeae Hymen, Hymen o Hymenaeae 61, 29. iam dicitur Hymenaeus 62, 4. dicere iam accipiant: Hymen o Hymenaeae, Hymen ades o Hymenaeae 62, 18. 7) indicare, nostros ut luctus carbasus obscura dicit ferrugine Hibera 64, 227.

Dictum, non bona 11, 16. vagis nequidquam credita ventis 65, 17. infestis 68, 73. tua dicta omnia factaque ventis irrita ferre vialis 20, 9. (viri) dicta nihil metueri, nihil peritura curant 64, 140. *Dies*, haec atque illa atque alia aequae alia 68, 152. par 61, 38. clarum 61, 69. hesternae 60, 1. continuo 14, 14. hilaris 61, 11. longo 90, 4. media 61, 118. fastis 64, 269. paucis 13, 2. Saturnalibus, optimo dierum 14, 15. abit dies 61, 79, 84, 94, 109, 110, 119. lapide diem candidiore notat 62, 148. vos convivium laeta sumtuose de die facitis 47, 4. male est et laboriose et magis magis in dies et horas 38, 3.

Difficilis, difficilis est longum subito deponere amorem: difficile est 76, 13, 14.

Diffundere, diffusus in aestu mentis mulae cunius 97, 7.

Diffundere, unda Scamandri rapide diffunditur Hellesponto 64, 269.

Diffuturere, ista vostra diffututa mentula 23, 14.

Digitus, primum 2, 3. longis 43, 3. tenacis 63, 10. supis 64, 314. non unquam digitum inquinare possis 23, 23. *Dignari*, quare (dili) nec tales dignantur visere coetus 64, 408.

Dignus, digna ferat, quod si quis inaniter eduravit 68, 41. o rem ridiculam et iocosam dignamque auribus et tuo cachinno 56, 2. paulo quoi tum concedere digna lux mea et nostrum contulit in gremium 68, 131.

Digredi, a primo digressus carmine 64, 118.

Dilacerare, dilaceranda feris laborantibusque praeda 64, 152.

Diligentia, assidua 19, 7.

Diligentius, paela asservanda nigris diligentius urvis 17, 16.

Diligere, nescio quid febriculosi scorti diligis 6, 5. dilexi tum te non tantum ut volgas amicam, sed pater ut gnatos diligat et generos 72, 2, 3. non iam illud quaero, contra ut me diligat illa 78, 23. nemone in tanto potuit populo esse bellus homo, quem tu diligere inciperes 81, 2.

Diluere, multis diluta labella guttis absterxisti omnibus articulis 99, 7.

Dimanare, tenuis sub artus flamma dimanat 51, 10.

Dimittere, 1) coniugis ante coepta novi dimittere collum quam 68, 81. — (Theaeus) obito dimisit pectore cuncta 64, 268. 2) missum facere, gnate, ego quem in dubios cogor dimittere casus 64, 216.

Dirus, stipendia 64, 173.

Dirigere, caput ipsa pupula ad te sibi dirigere aciem 63, 56. membrana directa plumbo 22, 8.

Discedere, 1) ad se quisque discedebant 64, 278. 2) de cedere, ut eam liquerit immemori discedens pectore coniux 64, 123. sicine discedens immemor ab devota domum periuria portas 64, 134.

Discernere, discernens ponti truculentum dividit aequor 64, 179.

Discerpere, 1) si me discerpant infestis sidera dictis 66, 73. 2) dispellere, quae cuncta aeris discerpunt irrita venti 64, 142.

Discidium, fratris flebile 66, 22.

Discere, esurire meus puer et sitire discet 21, 11. (Magus) discat Peraicum haruspicium 99, 2.

Discors, puellae 64, 390.

Discruciare, abfore me a dominae vertice discruciolor 66, 76.

Discupere, cum puero bello praeconem qui videt esse, quid credat nisi se vendere discupere 106, 2.

Disertus, salapatium 53, 5. disertissime Romuli nepotum 49, 1. leporum disertus puer ac facetiarum 12, 9.

Disperire, non dispereant tui labores 14, 11. Lesbia me dispeream nisi amat 92, 2. dispeream, nisi amo 92, 4.

Dispicere, magni dispexit lumina mundi 66, 1.

Displicere, si non omnia displicere vellem tibi 54, 4.

Dissolvere, pristina vota nove munera dissolvo 66, 38.

Distinguere, antra distinctos educi verna colores 64, 90.

Diu, 2, 13, 28, 8. 61, 126, 132, 201. 62, 2, 86, 6.

Divellere, e divulsio raptabant membra Iuvenco 64, 258.

Diversus, comitum coetus 46, 11.

Dives, domini 61, 92. vicinus prope dives est Priapus 19, 20. Mentula dives fertur 114, 1. concedo sit dives, dum omnia desiat 114, 5.

Dividere, discernens ponti truculentam dividit aequor 64, 179. nos alio mentes, alio divisimus aures 62, 15.

Divinus, carmine 64, 322. omine 64, 264.

Divitiac, avitis 68, 121. malleum divitiis mihi dedisses isti 24, 4. cur non divitiis Croesum superare potis sit 115, 3.

Divus, 1) adi. divinus, sanctus, Venerem 66, 69. parentes 64, 405.

2) subst. divus = deus, cum Delphi tota certatim ex urbe ruentes acciperent laeti divum fumantibus aris 64, 394. divi = dii, sanctis 64, 269.

ita me divi iuerint 68, 18. huc addent divi quam plurima munera 68, 153. quoi Iupiter ipse, ipse suos divum genitor concessit amores 64, 27. inde pater divum sancta cum coeuge natisque advenit coelo 64, 299. saepe pater divum conspexit terra centum procurere currus 64, 388. neglecto numine divum 64, 134. cum se cogitat esse pium nec foedere in ullo divum ad fallendos numine abusum homines 76, 4. sed quamquam me nocte premant vestigia divum 66, 69. ibi me cunctis pro dulci coeuge divis non sine taurino sanguine pollicita es 66, 33. haec se paela vidit iocose et lepide voyere divis 36, 10. non ingrata, tamen frustra, munuscula divis promittens tacito suspendit vota labello 64, 103. non divis homines componier aequum est 68, 141. ille mi par esse deo videtur, ille mi superare divos 51, 2. gnatus ut accepto veneretur carmine divos 90, 5. pluribus ut coeli tereretur ianua divis 68, 115. quid datur a divis felici optatus hora 62, 30. iustam a divis exposcam prodita multam 64, 190.

— diva: a) dea, diva retineas in summis urbibus arces 64, 8. me sidus in antiquis diva novum posuit 66, 64. ubi auevit illa divae volitare vaga cohora 63, 25. pulvinar vero divae geniale locatur sedibus in mediis 64, 47. olim classi cum moenia divae liquentem gnatum ventis conerederet Aegeus 64, 212. accipiat coniux felici foedere divam 64, 374. b) puella, mea candida 68, 70.

Docere, amor tunc indomitam ferre iugum docuit 68, 118. id mea me multis docuit regina querelis 66, 19. quam iciana pium desiderat ara erueret, docta est amisso Laodamia viro 68, 60.

Doctus, virginibus 65, 2. Mnemonidum choreis 64, 228. Sapphica puella Musa doctior 35, 17. chardis 1, 7.

Dolere, 1) dolentibus puerperis 34, 13. de animi dolore, nunc ipsam id

doleo, quod curire ah meus puer et
stire discet 21, 10. nunc id doleo, quod
purae impura puellae suavia coniunxit
spurca saliva tua 78, 7. 2) trans. do-
lore afficere, iamiam dolet quod
egi 63, 72.

Dolor, tanta 98, 5. assiduo 65, 1. a ne-
stro 98, 2. perspicere meum dolorem
50, 17. solatiolum sui doloris 2, 7.

Dolus, nihil timetis dolos veneni 23, 10.

Domare, domito corpore 64, 110.

Domina, Dindymenae 63, 13. Dindymi
dea domina 63, 91. Dindymi dominam
23, 14. montium domina 24, 9. abfore
me a dominae vertice diseruior 66, 76.
ad solam dominam usque pipilabat
(passer) 2, 10. — de puella ama-
ta, sitis felices et tu simul et tua vita
et domus ipsa, in qua lusimus, et do-
mina 88, 156. ad domum dominam ve-
ca 61, 31. isque domum nobis isque
dedit dominam 68, 68.

Dominus, divitis 61, 92. in veterem
67, 8. — desertum domini audiens con-
cubitus amorem 61, 129. necesse Pri-
apo domini hortulum vineamque tueri
19, 18. ianua, quod nunquam a domini
limine abesse licet 67, 38. villulae do-
mini colunt me 19, 5. relinquere do-
minos famuli solent 63, 51. huic uno
domino usque serviamus 45, 14.

Domus, 1) corollis permulsa 64, 285. co-
rollis redimita 63, 66. tota splendida
64, 46. fragrantem Assyrio odore 68, 144.
miseram 67, 24. Protesilaeam 68, 74.
castas 64, 365. domus ipsa, in qua lu-
simus 68, 156. sic funesta domus in-
gressus tecta paternam morte ferox The-
seus 64, 248. domum conventu tota
frequentat Thessalia 64, 32. operire
soles aut aperire domum 67, 40. isque
domum nobis isque dedit dominam
68, 68. ad domum dominam voca 61, 31.
meae domo cum exis 80, 3. longe quos
simul a domo profectos diverse variae
viae reportant 48, 16. a mea remota
domo 63, 58. procul a mea tuus sit
furor omnis, hera, domo 63, 92. lin-
quunt Cranois domos 64, 36. — quid-
quid est domi cachiunorum 31, 14. domi
maneat 32, 7. venistine domum ad tuos
Penates 9, 3. agnus gravem domum re-
mittit aere dextram 20, 13. devota
domum peritura portas 64, 135. — nul-
la quit sine te domus liberos dare
61, 66. nulla domus unquam tales con-
texit amores 64, 335. en tibi domus
ut potens et beata 61, 156. 2) tem-
plum, Phrygiam ad domum Cybelles
63, 20. ut domum Cybelles tetigere
63, 25. 3) sedes, domicilium,
qua domus tua Lampsaci est 18, 2. (Ro-
ma) illa domus, illa mihi sedes, illic mea
carpitur aetas 68, 34. 4) gens, tec-
um una tota est nostra sepulta do-
mus 68, 22, 94.

Donare, quod dono lepidum novum li-
bellum 1, 1. unguentum meae puellae
donarunt Veneres Cupidinesque 12, 12.
te postremo donare munere mortis
101, 3. possis iuveni ardenti castam
donare puellam 62, 23.

Donum, beata 68, 14. silvestria 64, 289.
mala 68, 65. dona ferunt 64, 34.

Dormire, pueri instar bimuli tremula
patris dormientis in ulna 17, 13. —
trana nox est perpetua una dor-
mienda 5, 6.

Dos, parentes genero sua iura simul
cum dote dederunt 62, 65.

Dubitare, non equidem dubito, quin
primum inimica bonorum lingua exse-
cta avido sit data vulturio 108, 3. me
iam non dubitas fallere 30, 3. nobis
dicere ne dubita 67, 18.

Dubius, in casus 64, 216.

Ducenti, sessoris 37, 8. continenter
quod sedetis insulsi centum aut du-
centi 37, 7. villula non ad Austri fla-
tus opposita est, verum ad millia quin-
decim et ducentos 20, 4.

Ducenties, 29, 15.

Ducere, 1) cum ventitabas quo puella
ducebat 8, 4. Varus me usque ad suos
amores visum duxerat e foro otiosum
10, 2. me in vestras potuisti ducere
sedes 64, 160. 2) in matrimonium
ducere, tene suam Tethys conce-
sit ducere nepem 64, 29. 3) nere,
currite, ducentes subtemisa, currite,
fusi 64, 328, 334, 338, 343, 348, 353, 357,
362, 366, 372, 376, 379, 382. 4) habere,
existimare, me quoniam tibi duci-
cis amicum 68, 9. quod vides perisse,
perditum ducas 8, 2. tu satis (causae)
id duxti 91, 9.

Dulce, dulce rideat ad patrem 61, 219.
qui sedens adversus identidem te spo-
ctat et audit dulce ridentem 51, 5.

Dulcis, 1) uva 20, 8. suaviolum dulci
dulcius ambrosia 99, 2. 2) suavia,
iucundus, Ipsithilla 32, 1. amicum
30, 2. pueri 45, 11. viro 67, 1. coniuge
66, 33. comitum coetus 48, 9. — amor
66, 6. 68, 24, 96. amorem 64, 120. amores
78, 3. fratrum sodalium 100, 4. vi-
ta dulcius coniugium 64, 106. forma
64, 175. vita 64, 157. amaritiam 68, 18.
levamen 68, 61. carmine 68, 7. Musarum
fetus 65, 3. signa 64, 210. nocturnae
vestigia rixae 68, 13. qua viva vi-
vere dulce mihi est 68, 160.

Dum, 1) 44, 9, 10. 65, 22. 99, 1. 114, 5.
2) quamdiu 21, 12. 62, 45. 56, 62,
57. 66, 77. 99, 5. usque dum 61, 161.

Dummodo, 114, 6.

Dumosus, herba 19, 8.

Duo, moechi 113, 1. sinistrae Pisanis
47, 1. manserunt duo 113, 3. noli pu-
gnare duobus 62, 64.

Duplex, Amathusia 68, 51.

Durities, (institt) ferri fingere duritiem
68, 50.

Durus, 1) lumbos 16, 11. sola 63, 49.
quod cacas durius est faba et lapillis
23, 21. 2) molestus, frigore 20, 3.
3) immitis, crudelis, mente 60, 3.
iam te nilmiseret, dure, tui dulcis ami-
culi 30, 2.

Dux, tardum dux ante Booten 68, 67.
dux bonae Veneris 61, 44. per opaca
amora dux 63, 32. ducem sequuntur
pede propro 63, 34. duce me 68, 15.

E.

E, Es, praep. 1) de metu inde ab interiore rerum parte. nos: aus—herans, devolutum ex igne prosequens panem 50, 4. Nereides emertere eandem e gurgite 64, 14. exstantes e gurgite cane 64, 18. labyrinthis e flexibus egredientem 64, 114. egressus curvis e litoribus Piraei 64, 74. tota certatim ex urbe ruentes 64, 383. rivus muscoso prosiluit e lapide 68, 68. malum procurrit virginis e gremio 65, 20. ne quidquam nostro contractum ex ore maneret 99, 8. saepe illam perhibent clarioris imo fudisse epectore voces 64, 125. expulit ex omni pectore laetitias 76, 22. 2) de loco, a quo abit vel decedit aliquid, nos: von—aus, von weg, sudaria Setaba ex Hiberis miserunt mihi muneris Fabullus et Verannius 12, 14. ex alga Minois prospicit 64, 60. summa prospectum ex arce petebat 64, 242. praecipitem sese scopulorum e vertice lecit 64, 245. e vertice Pell advenit Chiron 64, 279. pendens e verticibus praeruptis 64, 298. parte ex aëna florens volitabat Iacchus 64, 252. omnia quae toto delapsa e corpore passim ipsius ante pedes fluctus salis alludebant 64, 66. Torquatus matris e gremio porrigens manus 61, 217. e Bereniceo vertice caesariem fulgentem clare 66, 8. — (puella) ipsius ex ipso demta viri gremio 68, 148. pars e divulso raptabant membra Iuenco 64, 258. ereptum nostris ex oculis 65, 8. non se sublevar ex sua parte 17, 18. inveni puellulam matris e gremio, dedis 61, 58. non prius ex illo flagrantia declinavit lumina 64, 91. cum te octava quiete e molli longo suscitavit hora die 60, 4. 3) de origine, nascatur Magnus ex Gelli matrisque nefando coniugio 90, 1. Magnus ex matre et gnato gignatur oportet 90, 3. quovis potius succumbere fas est quam matrem fratres efficere ex patruo 111, 4. pinguis agnus ex ovilibus 20, 12. ex ambrosio mutatum iam foret illud suaviolum tristi tristius helleboro 99, 13. 4) de causa, me ex versiculis meis putatis parum pudicum 16, 3. ex poemate perspicere meum dolorem 50, 17. 5) de tempore, nos: scit, ultima ex origine tuo stetisse dicit in caecuminae 4, 15. quo tempore legit Diadymi dominam, ex eo miscellae ignes lateriorem edunt medullam 35, 14. 6) multitudinis vel numeri partem significat, Veranni, omnibus e meis amicis antistans mihi millibus trecentis 90, 1. Hesperus e nobis, aequales, abstulit unam 68, 32. hac una ex multis capsula me sequitur 68, 126. viro contentas vivere polo nuptiarum laus e laudibus eximilis 111, 2. 7) secundum, ex tua pons Iliadine fiat 17, 5. id sinacere dicat et ex animo 109, 4. 8) post, nimio e labore somnum capiunt sine Cerere

62, 34. — locuti. ex te toto animo pendebat 64, 69. quanta (fides) in amore tuo ex parte reperta mea est 75, 4. (virginitas) ex parte parentum est 62, 62.

Ebriosus, ebriosa adna ebrioris Posthumiae 27, 4.

Ebrinus, ocellis 45, 11.

Ebur, candet ebur solis 64, 45.

Ecce, 20, 2, 19.

Equis, ecquid scis, quantum suscipiat sceleris 88, 4.

Equinam, ecquidnam in tabulis patet lucelli 28, 6.

Edere, consumere, miscellae ignes interiorem edunt medullam 35, 15. quous me magnus edebat amor 91, 6.

Edere, 1) loquente sibilum edidit coma (silva) 4, 12. 2) dicere, veridicos Parcae cooperunt edere cantus 64, 307. die nobis, ubi sis futuras, ede 55, 15. 3) de libris, Smyrnae mei Cinnae nonam post denique messem quam coepit est nonamque edita post huiem 85, 2.

Educare, (flore) educat imber 62, 41. vitis nunquam mitem educat uvam 63, 50. nva pampinea educata sub umbra 19, 14.

Educere, aura distinctos educit vernas colores 62, 90.

Efferre, quam se tunc extulit arder 62, 29.

Efficere, 1) omnino quod cupis efficias 66, 7. non votis esse tuam me, sed potius largis effice muneribus 66, 93. hoc qua lubet efficias 76, 13. 2) procreare, quovis quamvis potius succumbere fas est, quam matrem fratres efficere ex patruo 111, 4. 3) facere, data corrumpere fraudando efficitur (facinus) plus quam meretricis avaras 110, 1.

Effigies, saxea 64, 61.

Efflare, raucisonos efflabant cornu bombos 64, 264.

Effluere, ne tua dicta vagis nequidquam credita ventis effluxisse mee forte patet animo 65, 18.

Effodere, effossos oculos voret atro gutture corvus 108, 5.

Effundere, effusus crinibus 64, 392.

Egelidus, tepores 46, 1.

Egere, animi egens 63, 31. — dummodo ipse egeat 114, 6.

Ego, Mihi, Me, sexcentica.

Egredi, labyrinthis e flexibus egredientem 64, 114. egressus curvis e litoribus Piraei 64, 74.

Egregius, parentem 67, 29. virtutes 64, 349. res 114, 2.

Egressus, nec patet egressus 64, 126.

Eheu, 30, 6.

Elidere, Musae furellis praecipitem efficiunt 105, 2. naufragum aut electum spumantibus aequoris undis 64, 3.

Electus, iuvenes 64, 78. electissima possim poetarum scripta 36, 8.

Elegans, morbum neque elegantem neque urbanum 39, 7. nec sane nimis elegante lingua 43, 4. meros amores

seu quid suavis elegantiusve est 13, 10.

Elevare, haec in ablicis elevaque 24, 2.

Bluere, (masculae) impressae resident nec eluentur 57, 5.

Emergere, emergere candente gurgite *Nereides* 64, 14.

Emori, quid est, Catulle, quid moraris emori 52, 1, 4.

Emulgere, emulso acri 80, 2. — metaphorice emulsa palude 68, 110.

En, 55, 12, 61, 155.

Enim, 12, 8, 35, 17, 63, 62.

Entere, floridis velat caecus myrtus Asia ramulis 61, 21.

Es, ad v. 66, 57.

Ephēbus, ego ephēbus, ego puer, ego gymnasiis fui flos 63, 63.

Epistolum, conscriptum hoc lacrimis mittis epistolum 68, 2.

Equidem, non equidem dubito 106, 2.

Equus, Chloridis alen equus 66, 54.

Eripere, 1) liberare, servare, ego te in medio versantem turbine leti eripui 64, 150. 2) auferre, amovere, eripere ei non multo quod carius illi est oculis 82, 3. tua fervida virtus eripit mihi te 64, 219. fratrem ereptum nostris ex oculis 65, 8. — quod omnia eripit sensus mihi 51, 6. sensibus ereptis 66, 25. mi misero eripulisti omnia nostra bona 77, 4. eripuisti 77, 5. eripite hanc pestem perniciosamque mihi 76, 20. ereptum est coniugium 68, 106.

Errabundus, vestigia 64, 113.

Errare, tenax hedera huc et huc arborem implicat errans 61, 35.

Error, 1) de circumvagando, citatis 63, 18. 2) de labyrinthi flexibus, inobservabilis 64, 115. 3) vitium, suus quoque attributus est error 22, 20.

Eruditus, eruditum ambo 57, 7.

Eruerē, (quercum) indomitum turbo contorquens flamine robur eruit 64, 106.

Esse, *Fore*, 1) copula, sexcenties. 2) *existere*, quantum est hominum venustiorum 3, 2. quantum est hominum beatiorum 9, 10. quidquid est puellarum 37, 4. o qui flosculus es Inventionum, non horum modo, sed quot aut fuerant, aut posthac alii erunt in annis 24, 2, 3. disertissime Romuli nepotum, quot sunt quotque fuere quotque post aliis erant in annis 49, 2, 3. utrum sit an non sit, id quoque nescit 17, 22. neque est quisquam, quem non in aliqua re videre Suffragum posses 22, 18. memore in tanto potuit populo esse bellus homo, quem tu diligere inciperes 81, 1. — hoc est, quod unum est pro laboribus tantis 31, 11. adeste, hendeceayllabi, quot estis omnes undique, quotquot estis omnes 42, 1, 2. quod enim genus figurae est, ego non quod habuerim 63, 62. copia si qua foret 63, 40. culpa, in quacunque est aliquid sceleris 91, 10. Aureli pater esuritionum, non harum modo, sed quot aut fuerant aut sunt aut alii erunt in annis 21, 1, 2. haec prius fuere 4, 25. cum tantum sciat esse basiorum 5, 13.

ut conveniat esse 54, 2, 3) de loco, quam si nulla sit usquam 17, 20. ubicunque est, residet 20, 6. hic nobis, ubi sis futurus 55, 15. liquidamente vidit, sine quis ubique foret 63, 45. fuisti in ultima Occidentis insula 20, 13. fui libenter in tua suburbana villa 44, 8. uxor in thalamo est 61, 192. ut apud nivem et ferarum gelida stabula forem 63, 53. — ut paludis lividissima maximeque est profunda vorago 17, 11. demonstres, ubi sicut tenebrae 55, 2. qua domus tua Lampasae est 18, 2. hic merus est Thyonius 27, 7. non videmus manticae quod in tergo est 22, 21. — ridete, quidquid est domi cacinorum 31, 14. nulla in tam magno est corpore mica salis 86, 4. — simul esse s. esse cum aliquo = consensere, conversari, simul es (cum puero meo) 21, 3. simul ut essem tecum 50, 13. cum puero bello praecone qui videt esse 106, 1. tecum multus homo est 112, 1. 4) de statu vel conditione, quid esset iam Bithynia 10, 6. respondi id quod erat 10, 9. quidquid est, residet 39, 6. quod cum ita sit 68, 37. pari fuistis casu 28, 11. Dianae sumus in fide 34, 1. vobis male sit 3, 13. male est tuo Catullo 38, 1. male est et liberos 38, 2. turpe Catullo esse 68, 25. non mihi tam fuit malum 18, 18. non est mi male, sed bene ac beate 14, 10. non tibi sit bene ac beate 23, 15. est pulchre tibi cum tuo parente 23, 5. 5) cum dativo personae = habere, nihil neque ipsis, nec praetoribus esse, cur quisquam caput unctum referret 10, 10. quod neque servus est neque arca 23, 1. isti neque servus est neque arca 24, 5. bello huic neque servus est neque arca 24, 8. quae mi speraret nec linguam esse nec auriculam 67, 44. solia putatis esse mentulas vobis 37, 3. calus tibi purior salillo est 23, 19. verum (quod) est et pater et noverca 23, 3. quibus esset irramator praetor 10, 12. mi nullus erat neque hic neque illic, quod 10, 21. nihil est super mi 51, 7. — non tibi periculum est 61, 87. si qua recordanti benefacta priora voluptas est homini 76, 2. hoc illi fatuo maxima laetitia est 63, 2. tantum tibi gaudium in omni culpa est 91, 10. 6) cum dativis duobus, quorum alter indicat personam, finem alter significat, propinqui, quibus est puella curae 41, 5. estne novis nuptis odio Venus 66, 15. non tanto mori immatura dolori est Quintiliae 96, 5. quibus non est cordi Catullum laedere 44, 2. at quibus cordi est 44, 2. si tibi non cordi fuerant conubia nostra 64, 150. qui tibi non cordi est 81, 5. parva mei mihi sunt cordi monumenta (sodalitas) 95, 9. 7) cum genitivo = pertinere ad, quousque esse dicere 8, 17. virginitas ex parte parentum est 62, 62. fratres, quorum est lepidissima coniux alterius 78, 1. aut facere ingenuae (amiciae) est, aut non promissae pudicae 110, 5. si vestrum est misereri 24, 17.

6) de propria rei natura, culo filius est voracior 33, 4. Hebe nec longa virginitate foret 68, 116. sine dentibus est 97, 5. quidquid hoc libelli est 1, 8. ipse qui sit nascit 17, 22. hoc quid putemus esse 23, 12. hoc est: uritur et loquitur 63, 8. — quid est? 29, 16. 52, 1, 4. 9) de pretio rei, tu solebas meas esse aliquid putare nugas 1, 4.
Esurire, esurire ah mens puer et siti- re discet 21, 10.
Esuritio, corpora sicciora coram habetis esuritione 23, 14. Aureli pater esuritionum 21, 1.
Et, saepius.
Etiā, 19, 15. 64, 170. 68, 138. immo etiam 73, 4. etiam atque etiam 63, 61. verum etiam 97, 4.
Etiā, 65, 1. 68, 133. 72, 5.
Evare, Thyadas effusus evantes crinibus egit 64, 392.
Evertere, ille quoque eversus mons 66, 43.
Evirare, corpus evirastis Veneris nimio odio 63, 17.
Evitare, tela ista tua evitamus amictu 116, 7.
Evoe, Satyri evoe bacchantes, evoe 64, 256. saxea ut effigies bacchantis evoe 64, 61.
Evolvare, condita quin veri pectoris evolam 66, 74.
Exagitare, exagitans imitti corde furores 64, 94.
Exardere, imis exarsit tota medullis 64, 93.
Excelsum, aggere 64, 364.
Excidere, toto pectore mens excidit 66, 25.
Excitere, excitus hilari die 61, 11. Somnus excitat Attia fugiens 63, 42. excita somno 64, 56.
Excipere, 1) hunc unum excipio 15, 13. 2) accipere, bustum excipiet niveos perculsus virginis artus 64, 385.
Excitare, si pote stolidum repente excitare veterum 17, 24. cum orator excitat fletum 39, 3. deus vecordem parat excitare rixam 40, 4.
Exeruciare, fierisentio et exerucior 65, 2. te cur amplius exerucies 76, 10. non cessasti omni me exeruciare modo 89, 12.
Excutere, malum sub veste locatum excutitur 65, 22.
Exedere, exedit cura medullas 66, 23.
Exercere, domina, ad quam communes exerceremus amores 68, 69. qui vestrum exercet amorem 71, 3. exerocto iuventam 61, 235.
Exfuturare, cur nunc tam latera exfutata pandas 6, 13.
Exigere, perspecta exigit hoc unica amicitia 100, 6.
Eximie, 64, 25.
Eximius, decus 64, 234. e laudibus 111, 2.
Exire, mane domo cum exis 80, 3.
Exoriri, Aurora exoriente 64, 272.
Expallescere, saepe magis fulgore expalluit auri 64, 100.
Expatriare, parum expatriavit; an parum helliatus est 20, 17.

Expeditre, hoc tibi expedit 28, 17. apud sarcinulis et expeditis 20, 2.
Expellere, malam pectore expulsi tasmā 44, 7. pestis expulit ex omni pectore iactitas 76, 22.
Expendere, equidnam in tabulis patet lucelli? expensum 20, 7.
Experiri, omnia experiris 21, 4.
Expers, terroris Achilles 64, 329. Venerem sanguinis expertem 66, 91.
Expetere, ai quidquam animo tuo cupisti, quod castum expeteres et intellum 15, 4.
Explicare, 1) tecta frugibus explic 34, 29. omnibus explicans se angustias 66, 77. 2) satiare, quae postquam cupide spectando Thessala pubes explicata est 64, 268.
Explicare, cum mirifice Vatiniana meus crimina Calvus explicasset 53, 3. ausus es omne aevum tribus explicare chartis 1, 6.
Expoliare, libellum arida modo pumice expolitum 1, 2. vester expolitior decem est 89, 20.
Exposcere, iustam a divis expecam prodita multam 64, 190. supplicium saevius exposcens auxilia facta 64, 202.
Exprimere, ruborem ferreo canis exprimamus ore 42, 17. expressa carmina Battidae 65, 16.
Expromere, multas expromam mente querelas 64, 223. nec potis est dulces Musarum expromere fetus 65, 3.
Exsecare, lingua exacta avido sit data vulturio 168, 4.
Exsequi, sectam meam exsecutae 63, 15.
Exsilire, videntur ut (ignes) peraciter exsiluere 62, 8. non temere exsiluere 62, 9.
Exsiliū, cur non exsiliū malasque in oras itis 33, 5.
Exsolvere, coactam poenas exsolvere caedis Cecropiam 64, 77.
Expectare, hendecasyllabos trecentos expecta 12, 11. expectata diu vix tandem lumina tollit 62, 2.
Exspirare, expirans odores lectulus 64, 67. expirantes pectoris iras 64, 184.
Expuere, quod mare conceptum (te) spumantibus expulit undis 64, 155.
Extare, Nymphas exstantes e gurgite cano 64, 18. lancea mors quae prius in levi fuerant exstantia filo 64, 218.
Externare, assiduis quam luctibus externavit 64, 71. externata male 64, 165.
Extinguere, extinctos parentes 64, 401.
Exsul, aliena quae petentes velat exsules loca 63, 14.
Exsultare, otio exsultas 51, 14.
Exsuperare, fractus sumitibus exsuperat 114, 4.
Extenuare, extenuata gomens veteris vestigia poenae 64, 296.
Extollere, vitis nunquam se extollit 62, 50. se tuus extulit ardor 62, 20.
Extremus, 1) de tempore, ultimus, in fine senectae 64, 217. 2) de loco, remotus, solo 66, 100. in ladon 11, 2. — intimus, medullis 64, 196. 3) de summa miseria, miserimus, tristissimus, tem-

pore 64, 109. in morte (periculo mortis) 70, 13. querelis 64, 130.
Exturbare, pinus radicibus exturbata 64, 109.

Exurere, exustos agros 69, 67.
Exuviae, devotae flavi verticis 66, 63.
 de virginis 66, 14.

F.

Faba, id (quod caca) durius est faba et lapillis 23, 21.

Fabricare, ego arte fabricata rustica 20, 1.

Fabula, laedit te quaedam mala fabula 68, 5.

Facere, 1) quid feci ego, cur me tot male perdes poetis 14, 4. quid voluit, fecit 74, 5. quid faciant dehinc homines 30, 6. quid facient crines, cum ferro talia cedant 68, 47. quid faciant hostes capta crudelius urbe 62, 24. hoc facies 76, 16. quare id faciam 85, 1. si id faceres satur 21, 9. nollim statuas nos mente maligna id facere 66, 38. nihil fecisse benigne est 73, 3. quaecunque homines bene quocumque aut dicere possunt aut facere, haec a te dictaque factaque sunt 76, 8. — facit impetum 63, 69. ne finem facias, sed irrumatus 21, 13. cum milia multa (basiorum) fecerimus 5, 10. ni tu quid facias ineptiarum 5, 14. me in Septimio fidelis Acme facit delicias libidinesque 45, 24. si quis delicias diceret aut faceret 74, 2. convivia lauta facitis de die 47, 6. — verbum non facit patruus 74, 6. te ut poeniteat postmodo facti, faciet (Fides) 30, 12. face ut hinc furoribus, face ut hinc furoris ictu reditum in nemora ferat 63, 78, 79. face ut tibi haec vigeant mandata 64, 231. satis est facere, ut quisvis sentiat et videat 67, 18. facite ut vere promittere possit 109, 3. face cuncta mugienti fremitu loca retonent 63, 82. facite haec charta loquatur anus 68, 46. 2) componere, fabricare, longe plurimos facit versus 22, 3. hoc tibi poema feci 50, 16. diva ipsa fecit levi volitantem flamine currum 64, 9. me aranea deserto in Manli nomine opus faciat 68, 50. 3) de facinoribus: committere, facis facinus 110, 4. nescis, quod facinus facias 81, 6. illa malum fecit adulterium 67, 36. facti populo ianua quidque facit 67, 12. omnia si facias 75, 8. quid facit is, qui cum matre atque sorore prurit 89, 1. quid facit is, patrum qui non sinit esse maritum 68, 3. 4) reddere, opaca quem bonum facit barba 37, 19. acceptum face redditumque votum 36, 16. — deos rogabis, totum ut te faciant nasum 13, 14. 5) aestimare, non faceret pili cohortem 10, 13. non pili facit uni (puellam) 17, 17. non assis facis 42, 13. 6) fingere, cum Tappone omnia monstra facis 104, 4. se facit esse venustum 97, 9. ut puellae unum me facerem beatorem 10, 17. 7) in re Venerea: copiam sai facere, accipiunt pretium, quae

facere instituunt 110, 2. facere ingenuus est (amicae) 110, 5.

Factum, 1) clara 64, 240. impia 23, 10. 20, 4. saevio 64, 203. te ut poeniteat postmodo facti faciet tui 30, 12. pectore Attis sua facta recoluit 63, 45. audiero nunquam tua facta loquentem 65, 9. (te) audiam Hiberum narrantem loca, facta, nationes 9, 7. tua dicta omnia factaque ventos irrita ferre sinis 30, 9. quis ego pro factis coelesti reddita coetu 66, 37. 2) facinus, scelus, facta virum multantes vindice poena 64, 192.

Fagus, altus 64, 290.

Fallax, somno 64, 56. hominum 30, 4. quam tibi fallaci supremo in tempore deceasem 64, 151.

Fallere, me iam non dubitas fallere 30, 3. ad fallendos homines 76, 4. — falli = errare, peccare, nimirum idem omnes fallimur 23, 18.

Falsiparens, Amphitryoniades 68, 112.

Falso, 114, 1.

Falsus, virgo quod fertur tradita nobis, falsum est 67, 20. — fallax, fraudulentus, Alpheus immemor atque unanimis false sodalibus 30, 1. fictus, simulatus, lacrimulis 68, 16. apurinus, adulterinus, puerperum 67, 48.

Falx, non falx attennat frondatorum arboris umbram 64, 41.

Fama, bona 61, 62. unica 61, 230. qui sis, fama loquatur anus 78, 10. an vere fama susurrat grandia te mediis tenta vorare viri 80, 5.

Fames, frigoraque et famem tullitis 28, 5. — de homine avaro, Porci et Socraton, scabies famesque Memmi 47, 2.

Famula, Cybeles famula ferar 63, 8. (Attis) semper famula fuit 63, 90.

Famulari, tibi lucundo famularer serva labore 64, 161.

Famulus, herifugae 63, 52. eum Zephyritis eo famulum legarat 68, 57.

Farcire, nihilo minore verpa fartis estis 28, 13.

Fari, fari haec liceat 66, 71. omnia fanda 64, 406.

Fascinare, basia possint non mala fascinare lingua 7, 12.

Fastus, tanto te in fastu negas 55, 14.

Fateri, illius clara facta saepe fatentur matres 64, 350. hoc pudet fateri 6, 5.

Fatum, immitti 64, 246. mali 15, 17. vos, quae fata sequuntur, currite, succentes subtemina, currite, fusi 64, 327. Daulias absumti fata gemens Ithyl 65, 14. mea fata sorores lugebant 66, 52. talia divino fuderunt curmine fata 64, 322.
Fatus, hoc illi fatus maxima laetitia

est 83, 2. quod verbosus dicitur et fatuus 98, 2.

Faustus, cum sidere 64, 339.

Favere, si tibi dii favent 13, 2. quod faveam potius 100, 5.

Fas, viden' ut faces quantiant comas 61, 77, 80. tollite faces 71, 121.

Fabriculosus, scorti 6, 4.

Fecundus, aura Favoni 64, 263. semen 113, 4.

Felix, foedere 64, 374. hora 62, 39. carmina 64, 263. taedis 64, 25. sis felix, sis in amore potens 100, 8. sitis felices et ta simul et tua vita 68, 155.

quis me una vivit felicior 107, 7.

Fellare, Bononiensis Rufa Rufulum fellat 50, 1.

Femella, femellas omnes preendi 55, 7.

Femina, pulchrior 61, 86. bonae 61, 187. iamiam nulla viro iuranti femina credat 64, 143. tibi femina nulla vellet tenerum suppositus femur 69, 1.

Femur, tenerum 69, 2.

Fera, ut apud nivem et ferarum gelida stabula forem 63, 53. saltus in se habet feras 114, 2. dilaceranda feris dabor 64, 152.

Ferox, Theseus 64, 73, 245. age ferox 63, 78. ferox quate iuham 63, 83.

Ferre, 1) insulas fert uterque Neptunus 31, 3. dicit herum tulisse (Phae-lus) 4, 19. flores plexos tulit ipse corollis 64, 284. tulit radicibus altas fa-gos 64, 289. dona ferunt 64, 34. parva ferens manu semper manera larga 19, 9. dira ferens stipendia tauro navita 64, 173. non te ferre sinam fortunae signa secundae 64, 222. tunc indomitam ferre iugum docuit 68, 118. antiquis solita est munera ferre piis 68, 154. tua dicta ventos irrita ferre sinis 30, 10. quantos illa tulit languenti corde timores 64, 89. — semita haec vos feret ipsa 19, 21. ad Idae tetuli memora pedem 63, 52. unde malum pedem tulistis 14, 22. si reditum tetulis-et is haud in tempore longo 66, 35. reditum ad vada tetulit 63, 47. reditum in memora ferat 63, 79. huc aditum ferat 61, 43. huc aditum ferens 61, 26. ferri = se movere, qui coelo fertur crudelior ignis 62, 20. haec ferar in memora 63, 58. non si Pega-seo ferar volatu 55, 24. 2) afferre, parare, quaecunque feret voluntas coelitam 11, 13. gravedinem non mi, sed ipsi Sextio ferat frigus 44, 20. si quibus unquam tulistis opem 76, 18. — de agris: proferre, procreare, (flores) quocunque ferunt campi 64, 281. 3) perferre, sustinere, digna ferat 66, 41. frigoraque et famem tulistis 26, 5. rapidum salum tulistis 63, 16. haec videbis et feres 23, 5, 10. te iam ferre Herculei labos est 65, 13. rara verecundae furta feremus herae 68, 136. 4) dicere, narrare, ianuam ferunt voto servissae maligno 67, 5. ferunt Aegea iuveni mandata dedisse 64, 212. ferunt Graii siccare emulas pingue palude solum 68, 109. tam gratum quam ferunt puellae pernici aureolum fuisse malum 2, 11. The-tidis Peleus incensus fertur amore

64, 19. non falso Mantula divas fertur 114, 2. Cybeles Mantula ferar 63, 91.

feraris in domum veterem deseruisse fidem 67, 7. virgo quod fertur tradita nobis, falsum est 67, 19. fertur pubes Graeca penetrales deseruisse focos 68, 101. tibi fertur valles sub alarum trax habitare caper 69, 5. 5)

aufferre, quod promisti mihi fers saepe 110, 4. Locut. non impone ferre aliquid = non sine poena facere aliquid, id non impone feres 78, 2. id non impone tali 93, 3.

Ferreus, solem 17, 26. ore 42, 17.

Ferrugo, obscurat 64, 227.

Ferrum, accipiti 64, 370. infecto 64, 256. ferri fingere duritiem 66, 60. qui se ferro postulet esse parem 66, 42. quid facient crines, cum ferro talia cedant 66, 47.

Ferus, 1) leo 63, 85. — 2) ardens, vehemens, iuveni 61, 54. rabie 63, 56. crudelia, corde 60, 5. torvus, obstupefactus, vultus 64, 14. 3) de locis, ubi versari periculosum est, mare 63, 40. memora 63, 80.

Fervidus, sole 20, 7. — virtus 64, 218.

Fessus, Achivis 64, 367. a corpore 64, 189. labore fessi venians larem ad nostrum 31, 9.

Festus, diebus 64, 399. luminibus 68, 90.

Fetus, dulces Musarum 65, 3.

Fidelis, Acme 45, 23. nulla viro speret sermones esse fideles 64, 144.

Fides, 1) homines quoi habeant fidem 30, 6. feraris in dominum veterem deseruisse fidem 67, 8. 2) probitas, sinceritas, sanctam 76, 3. quovis sit penitus nota fides animi 102, 2. nulla fides ullo fuit unquam foedere tanta 75, 3. 3) tutela, praesidium, coelestem fidem postrema comprecor hora 64, 191. Dianae sumus in fide 34, 1.

Fidus, ab amico 102, 1. amore 64, 182. non sperabam te mihi fidum 91, 1.

Fieri, 1) in trans., werden, fit ista mentula apta clava dexterae 20, 21. utinam coma regia fiam 66, 93. si optima fias 75, 7. tibi bonus ex tua pons Hbidity fiat 17, 5. labella fiant candidiora nive 60, 2. desine aliquem fieri posse putare pium 73, 2. factum me esse puta Harpocratem 102, 4. 2) pass. geschehen, gemacht werden, ut fit 22, 5. hoc fit, quod Romae vivimus 68, 34. fieri sentio 85, 2. multa tam iocosa fiebant 8, 6. est facta marita 67, 6. tibi non utriusque petiti copia facta est 68, 39. simul id factum est 99, 7. facto Consule (Pompeio) 113, 2. non vota litoralibus diis sibi esse facta 4, 23. — o factum male 3, 16. aliquid non bene factum 67, 13.

Figere, fixos nostris telis 116, 8. ne solum in limite coeli ex Ariadels aurea temporibus fixa corona foret 68, 61.

Figura, cara 64, 220. prisca 64, 50. quod genus figurae est, ego non quod habuerim 63, 62. talibus amplificastis decorata figuris 64, 266.

Falla, Nauphaeus genitoris vultum 64, 117.
Filius, lepidus 78, 2. pii 33, 4. cinacoe 33, 2. cuniculosae Celtiberiae filii 37, 18. nates pilosae, filii, non potes asse vendicare 33, 8. oculo filius est voracior 33, 4. domini pauperis tugurii, pater filiusque 19, 6.

Filum, hesternum 64, 378. tenui 64, 112. in levi 64, 318. dextera tum leviter deducens filia supinis formabat digitis 64, 312.

Fingere, ferri fingere duritiem 66, 50. custos si fingar ille Cretum 55, 23. — excogitare, simulare, ficto questo 62, 24.

Finire, finito tempore 64, 31.

Finis, 1) confinium, Assyrios 66, 12. ad Aetnaeos 64, 3. Asiam Aegypti finibus adlitteret 66, 36. non queat dare praesides terra finibus 61, 73. 2) exitus, ne finem facias, sed irrumatus 21, 13. in extremae finis senectae 64, 217.

Firmare, florem firmat sol, educat imber 62, 41. desponsa tua firmes conubia flamma 62, 27.

Flagellum, inusta 25, 11. de palmitis vitis, summum 62, 52.

Flagitare, has vel te sic ipse flagitabam 55, 8.

Flagitium, audivi loquentem haec sua flagitia 67, 42.

Flagrare, 1) impia mens caeco flagrabat amore 67, 25. coniugis flagrans amore Laodamia 68, 73. luno coniugis in culpa flagravat quotidiana 68, 139. 2) mitere, splendere, flagrantia lumina 64, 91.

Flamen, clementi 64, 273. levi 64, 9. turbo contorqueus flamine robor 64, 107. ceu pulsae ventorum fluminae nobis 64, 240.

Flamma, omentum in flamma pingue liquefaciens 90, 6. — desponsa tua firmes conubia flamma 62, 27. — de amore, tensis 51, 10. vesana 100, 7. pectore uritur intimo flamma 61, 178. conceptu pectore flammam 64, 82.

Flammare, flammam Phaethontis 64, 202.

Flammaceum, flammaceum cape 61, 8. flammaceum vides venire 61, 122.

Flammeus, solis nitor 66, 3. — rapidus, celeris vestigia cervae 64, 312.

Flatus, metasto 64, 270. villula nostra non ad Austri status opposita est 26, 2.

Flavere, flaventia arva 64, 356.

Flavus, Mela 67, 33. — de crinibus, verticis 66, 62. vertice 64, 63. in hospite 64, 66. viro 68, 130.

Flebilis, fratris cari disidium 66, 22.

Flectere, flexerunt sedibus artus 64, 304. — nullae res potuit crudelis flectere mentis consilium 64, 136.

Flere, flendo turgiduli rubent ocelli 3, 18. flere desine 61, 96. misera in gnata flevit deperdita 64, 118. flet, quod ire necessario sit 61, 63. orba flet unicum (filium) mater 39, 6. amissas flomus amicitias 96, 4.

Fletus, fraterno 101, 8. assidue 68, 56. in assidue 64, 243. orator excitat fletum 39, 3. avidulam a fletu comam 66, 63. non possum fletibus ulla tantillum vestrae demere caecitiae 69, 5.

Fleximus, amore 64, 331.

Flores, e labyrinthis 64, 114.

Florere, parte ex alia florens velibat Iacchos 64, 253.

Floridulus, ore 61, 192.

Floridus, corollis 63, 66. ramulis 61, 21. vere 19, 10. actus 68, 16. puellulam 61, 57.

Flos, 1) hyacinthus 61, 83. secretus 62, 89. prati ultimi flos 11, 23. quos aura parit flores tepidi secunda Favoni 64, 283. cinge tempora floribus amaraci 61, 6. 2) ornamentum, decus, ego gymnasi flos 63, 64. flos Veronensium iuvenum 100, 2. praecipue de eo, quod decori est virgini = castitas, castum 62, 46. — venustus, aetas iuvenilis, viridissimo flore puella 17, 14. Iber ut inappetere poteretur florenovecae 64, 406.

Flosculus, o qui flosculus es Iuventiam 24, 1.

Fluctuare, magnis curarum fluctuat undis 64, 62. mens tantis fluctuat mens 65, 4.

Fluctus, 1) Ionios 84, 11. salis 64, 67. ad Phasidos 64, 3. 2) metaph. quibus incensam iactastis mente puellam fluctibus 64, 96. quis merer fortunae fluctibus ipse 68, 13.

Fluentissimus, litore 64, 52.

Fluitare, fluitantia amictus 64, 66.

Flumen, molli 67, 33. alta 64, 261. Enotae 64, 69. propter fluminis undas 64, 282.

Fucus, penetrales 68, 102.

Fodere, (barathrum) fodisse audit Amphitryoniades 68, 111.

Fodere, cantilem terra atque infuso pulvere foedans 64, 224.

Foedus, aeternum 109, 6. felici 64, 374. nullus amor tali coniunxit foedere amantes 64, 336. nulla fides ullo fuit unquam foedere tanta 75, 3. nec foedere in ullo divum ad fallendos numine abusus homines 76, 3.

Foras, neu tibi lubeat foras abire 22, 6.

Foris, rasilem 61, 183.

Foris, adv., ubi erit foris paratum 15, 12.

Forma, danci 64, 175.

Formare, dextra filia supinis formabat digitis 64, 314.

Formosus, Lesbia formosa est 96, 5. Quintia formosa est multis 96, 1. tantum illud, formosa, nego 98, 3.

Fora, saeva 64, 176. cum fecis dederit fors copiam Achivis 64, 267.

Fortasse, 65, 1.

Fortis, 14*, 1. 56, 1. 62, 54. 65, 18.

Fortis, pectore 64, 340. facinus quod non fortior ausit aliis 68, 28.

Fortuna, secundae 61, 224. fortuna mihi tete abetallit ipsum 101, 5. fortuna mea eripit invito mihi te 64, 218. quis merer fortunae fluctibus ipse 68, 13. fortuna casaque oppressus acerbo 68, 1.

Forum, Varus me meus ad suos amores visum duxerat e foro otiosum 10, 2. abero foro 63, 60.

Fossa, in Liguri 17, 10.

Foscor, quos caprimulgus aut foscor rursus videtur 22, 10.

Fovere, quid hunc fovetis 22, 22.

Fragrans, cubile cortis ac Syrio fragrans olive 6, 8. fragrantem Assyrio odore domum 68, 144.

Frangere, fractum veteris pedem grabati 10, 22. pinus lateque et cominus obvia frangens 64, 100. extinguere, tollere, tu mea, tu moriens fregisti commoda, frater 68, 21.

Frater, vita amabilior 65, 10. adempta mihi 68, 20, 32. 101, 8. cari 64, 22. misero 68, 92. ad unanimes 9, 4. a pilae 37, 2. — frater, have atque vale 101, 10. adveni has miseras, frater, ad inferias 101, 2. tu mea, tu moriens fregisti commoda, frater 68, 21. mei fratris alluit unda pedem 65, 5. Troia nostra letam fratri attulit 68, 91. crede Pollioni fratri 12, 7. hic fratrem deperit 100, 2. perfudere manus fraterno sanguine fratres 64, 400. Gallus habet fratres 78, 1. quovis quamvis potius succumbere fas est quam matrem fratres efficere ex patruo 111, 4.

Fraternum, mors 68, 19. dulce sodalitium 100, 4. fletu 101, 9. sanguine 64, 400. caede 64, 181.

Fraudare, data corripere fraudando 110, 7.

Fremere, fremit, refringit virgulta pede vago (leo) 63, 86.

Fremilus, mugienti 63, 82.

Frequens, tussis 44, 13. frequentatus, ianuæ 63, 65.

Frequentare, domum tota frequentat Thessalia 64, 32. Pharsalia tecta frequentant 64, 37.

Fretum, per impotentia 4, 18. quae nostrum genus ac sedes defendere fretis annuit 64, 229.

Fricare, quod tu si manibus teras fricæque 23, 22.

Frigerare, frigerans Aganippe 61, 30.

Frigidulus, singultus 64, 131.

Frigidus, membra 68, 29. grædo 44, 13.

Frigus, duro 20, 9. corpora sicciora cornu habetis frigore 23, 14. frigora talistis 23, 5. — grædinem ipsi Sextio feret frigus 44, 20.

Fronator, non falx attenuat frondatorum arboris umbram 64, 41.

Fronosus, Idalium 64, 96.

Frons, dis, molli 64, 234.

Frons, tis, angineo redimita capillo 64, 194. de externa aedium parte, totius vobis frontem tabernæ scipionibus scribam 37, 10.

Fructus, amoris omnes 55, 19. fructus sumptibus exsuperat 114, 4.

Fruges, bonis 34, 20.

Frustra, 21, 7. 62, 13. 64, 103, 261. 68, 75. 77, 1, 2. 116, 5.

Frustrari, parentum frustrantur falsis gaudia lacrimulis 66, 16. ne egredientem tecti frustraretur inobservabilis error 64, 115.

Fucus, roseo 64, 49.

Fuga, nulla fugæ ratio 64, 186.

Fugare, tota de mente fugavi hæc studia 68, 25. iustitiam omnes cupida de mente fugarunt 64, 399.

Fugere, fugit in nemora fera 63, 89. comulx fugit incarnans gurgite remos

64, 123. inmemor at juvenis fugiens pellit vada remis 64, 58. puella mea sine fugit 37, 11. non quæ fugit setare 8, 10. admirari desine, cur sagiant puellæ 69, 10. in tuum sisum fugi 41, 14. somnus excitam Attin fugiens 63, 42. de tempore, fugiens actas 68, 43. evitare, mea nimis libero fugere imperia capit 63, 80. elabi, decedere, fugit me ratio 10, 29. fugit te (ratio) 12, 4.

Fulgerare, proximus Hydrochoi fulget Oarion 68, 94.

Fulgere, ut nos quoque fulgeremus 66, 61. coelesti lumine caesariem fulgentem clare 68, 9. fulsere candidi tibi soles 8, 3, 8. Capido fulgebat crecisa candidus in tunica 68, 124. fulgentem in limine plantam 68, 71. templo in fulgente 64, 398. fulgenti auro atque argento 64, 44.

Fulgor, magis fulgore expalluit auri 64, 100.

Fumare, fumantibus aris 64, 394.

Fundere, 1) ubertim lacrimulas fundunt 68, 17. 2) edere, fuderunt carmine fata 64, 322. (illam perhibent) fudisse e pectore voces 64, 125.

Funditus, concepit pectore flammam funditus 64, 93.

Funestare, tali mente funestet seque suosque 64, 201.

Funestus, vestem 64, 234. domus tecta 64, 247.

Funis, in Cretam religasset navita faciem 64, 174.

Funus, gnatorum in funere 64, 350. funera gnati 64, 402. funera Cæcropiae ne funera 64, 63.

Fur, balneariorum 23, 1. malas faris arceo manus 20, 5. nocte latent furæ 62, 34.

Furcilla, Musæ furcillis præcipitem ciliunt 105, 2.

Furere, (Satyri) lymphata mente furebant 64, 255. ardenti corde furentem 64, 124. furenti rabie 63, 4.

Furibundus, Attis 63, 31, 54.

Furor, 1) rabidus 63, 30. procul a mea tuus sit furor omnis, hera, domo 63, 92. face ut hinc furoribus, face ut hinc furoris ictu reditum in memora ferat 63, 78, 79. coeli æquinoctialis 46, 2.

2) de gravi et vehementia animi studio vel affectione, mala 64, 406. toto indomitus furor 58, 11.

præcipue de amore, vœores 15, 14. amenti 64, 197. indomitis 64, 54. exagitans immiti corde furor 64, 94.

Furtim, 66, 5.

Furtivus, voce 67, 41. munere 65, 19. amores 7, 8. munuscula 68, 145.

Furtum, 1) tua furti vel talento mutari velit 12, 7. 2) de furtivo amoris fructu, plurima lovis 68, 140. rara heræ 68, 136.

Fusus, libratum 64, 315. ducentes subtemina 64, 329, 334, 338, 343, 348, 353, 357, 362, 366, 372, 376, 379, 382.

Futuere, quoties fuit 71, 5. hic fatalit multas 97, 9.

Fututus, novem continuas 22, 8.

G.

Gaudente, (Lesbia) nunc gaudet et obliquitur 83, 4.

Gaudere, gaudet in se 22, 17. gaudia gaudeat 61, 119. non ego te gaudens mittam 64, 231. — verbosa gaudet Venus loquela 55, 20. quantum gaudet amore tuo 96, 6. populus tumido gaudeat Antimacho 95, 10. Paris abducta gavius moecha 66, 103. — gavisus est columbo compar 68, 125. tota domus gaudet 64, 46. hero gaude 31, 12. gaudete vosque, Lydiae lacus undae 31, 13. *Gaudium*, tantum 91, 9. impia 68, 123. multo 70, 6. quanta 81, 117. omnia tecum una perierunt gaudia nostra 68, 22, 95. prae se declarant gaudia vultu 64, 24. parentum frustrantur falsis gaudia lacrimulis 66, 16. curis hominum qui gaudia misces 64, 95. ut laeta gaudia mente agnoscam 64, 237. perierunt gaudia nostra 68, 23, 95.

Gaza, regali 64, 46.

Gelidus, ferarum stabula 63, 53.

Gemellus, gemelle Castor et gemelle

Castoris 4, 27. gemelli utrique 57, 6.

Geminus, nocte 51, 11. Deorum ad aures 63, 75.

Gemere, non vera gemunt 66, 18. Dan-lias assumti fata gemens Ilyli 65, 14.

Gena, tristi lumbre madere (cessarent) genae 68, 56.

Gener, socer generque perdidistis omnia 23, 25. genero sua iura simul cum dote dederunt (parentes) 62, 65. pater ut gnatos diligit et generos 72, 4.

Genetrix, patria o mea genetrix 63, 56.

Genialis, pulvinar 64, 47.

Genitor, Divum 64, 27. Nympharum Oceanas 66, 6. optavit genitor primae-vi funera gnat 64, 402. lianeus genitoris filia vultum 64, 117. genitoribus abero 63, 59.

Gena, 1) Lesbium malit, quam te cum tota gente tua 73, 2. vendat cum gente Catullum 73, 3. 2) natio, populus, Romuli antiquam 34, 24. per multas 101, 1. *Gentilis*, derisi 68, 123.

Genus, 1) origo, illius a bona matre laus genus approbet 61, 227. 2) homines, qui eiusdem sunt originis, nostrum 64, 229. Chalybon omne 66, 48. deum 64, 23. 3) proles, Uraniae 61, 2. 4) species, quod genus figurae est 63, 62. aucupia omne genus 114, 2. in quo me corruerit genere 68, 52.

Gerere, 1) niveo gerens luteum pede soccum 61, 9. indomitos in corde gerens Ariadna furoris 64, 54. gerens vestigia poeanae 64, 296. 2) facere, perficere, quid rerum geritis 28, 4. (risum) de virginis gesserat exuvilis 66, 14.

Germanus, potius germanum amittere

crevi 64, 150. non germanam esse videbam hanc tibi 91, 5.

Gestire, otio nimium gestis 51, 14.

Gignere, quoniam te genuit Iacena 64, 154. Magnus ex matre et gnato gignatur oportet 90, 3.

Gingiva, russam 90, 19. gingivas ploxemi habet veteris 97, 6.

Glaber, diceris male te a tuis glabris abstinere 61, 142.

Glaucus, oliva 20, 9.

Gleba, non glebam prone convellit vomere taurus 64, 40.

Glubere, glabit magnanimos Remi nepotes 56, 5.

Gnata, in misera 64, 119. una caput seri gnata nepotis alit 68, 120.

Gnatus, ignaro 64, 404. unice 64, 215. primaevi 64, 402. moenia haquentem 64, 213. gnate, ego quem in dubios cogor dimittere casus 64, 216. destitit extinctos gnatos lugere parentes 64, 401. gnatus ut accepto veneretur carmine divos 90, 5. nondum lumina sunt gnati cara saturata figura 64, 220. gnati minxerit in gremium 67, 30. Magnus ex matre et gnato gignatur oportet 90, 3. gnatorum in funere 64, 350. pater ut gnatos diligit 72, 4.

Gradatus, veteris 10, 22.

Gradi, trans altas gradietur Alpes 11, 9.

Grandis, medii tentis viri 80, 6.

Grates, maximas 44, 16.

Gratia, maximas 49, 5.

Gratum, in loca 66, 58. tam gratum mihi 2, 11. id gratum est mihi 68, 9. hoc est gratum animo proprie 107, 2. hoc est gratum 107, 3. quidquam gratum acceptumque sepulchris 96, 1.

Gravedo, frigida 44, 13. gravedinem ferat frigus 44, 19.

Gravis, 1) aere dexteram 20, 13. 2) vehementis, ardor 2, 8. 3) molestus, acerbus, aestus 68, 62. in coeno 17, 25. minas 23, 9. me nemo gravis nec acerbis urget 73, 5. 4) de sono, tibicen canit Phryx curvo grave calamo 63, 22.

Gremium, Veneris in casto 66, 56. ecasto virginis 65, 20. (pater) gnati minxerit in gremium 67, 30. lux mea se nostrum contulit in gremium 68, 132. non se a gremio illius movebat 3, 8. Acmen Septimius teneas in gremio 45, 2. matris e gremio suae 61, 58, 217. ex ipso viri gremio 68, 146.

Gurges, e caudenti 64, 14. e cano 64, 18. lato 64, 178. Lethaeo 65, 5. incurvans gurgite remos 64, 163.

Gutta, multis diluta labella 99, 8.

Guttur, atro 108, 5.

Gymnasium, gymnastii fui flos 63, 64. abero gymnasiis 83, 60.

Gyrus, acrio 68, 6.

H.

- Habere*, non servum ille habet, neque arcam 24, 10. Mentula habet tringata lugera prati 115, 1. candidos habet dentes 23, 1. gingivas ploxemi habet veteris 97, 6. corpora sicciora cornu habetis 23, 13. quod modo dixeram me habere 10, 20. Mamurram habere quod Comata Gallia habebat nunti 20, 3, 4. habe tibi quidquid hoc libelli est 1, 8. quod genus figuræ est, ego non quod habuerim 63, 62. qualem rictam meciatis mulæ cunus habere solet 97, 8. hunchabet morbum 20, 7. me unum atque unicum amicum habuit 73, 8. Gallus habet fratres 78, 1. habent memorabile quod sit 62, 13. quoi habeant fidem homines 30, 6. — continere, versiculi habent salem ac leporem 16, 7. quot res in se habet egregias 114, 2. — secum habere, secum ferro, sudaria palam soles habere 25, 8. — tenere, manum sorsum habebis 20, 17. — se habere = esse in statu aliquo, quomodo se haberet Bithynia 10, 7. pati, quidquid habes boni malique 6, 15. cum participio pro simpliciter verbo, ut supplicis vocem in novissimo casu contentam haberes (contemneres) 68, 5. non solum hoc se dicit cognatum habere (cognovisse) 67, 31. salire paratum habes (paras) 17, 2.
- Habitare*, fertur valle sub alarum trux habitare caper 99, 8.
- Haedus*, tenellulo 17, 15.
- Haerere*, haerens ad latus 21, 6. lanæ aridulæ haerebant mora libellis 64, 317.
- Haruspicium*, Persicum 90, 2.
- Haud*, 64, 16, 340. 66, 35.
- Have*, in perpetuum, frater, have atque vale 101, 10.
- Hedera*, tenax 61, 24.
- Hederiger*, Maenades 63, 23.
- Heli*, 68, 92, 93.
- Helleborum*, tristi 99, 14.
- Helluari*, an parum helluatus est 29, 17.
- Hendeasyllabi*, adeste 42, 1. trecentes 12, 10.
- Hera*, 1) de deabus, procul a meatu sit furor omnis, hera (Cybele), demo 63, 92. hilarato heras (Cybele) citatis erroribus animam 63, 18. rapidi Tritonia hera (Minaerva) 64, 206. 2) de puella amata, verecundæ 68, 136.
- Herba*, dumosa asperaque 19, 7.
- Heres*, periuri Pelopis tertius heres 64, 347.
- Heri*, 61, 137.
- Herifuga*, famuli 63, 51.
- Heros*, non illi quisquam bello se conferet heros 64, 344. heroes salvete decum genus 64, 23. heroum virtutes 64, 51.
- Herus*, deterioris 68, 114. heri vilellum hortulunque pauperis tuor 20, 4. ait Phaselus herum talisse 4, 18. hero gaude, Sirmio 31, 12. — maritus, quanta gaudia tue veniunt hero 61, 116. — de diis, coelestes 68, 74. invitis 68, 73.
- Hesternus*, die 50, 1. filo 64, 138.
- Hes*, 64, 94, 77, 5, 6. 101, 6.
- Hibernus*, nive 64, 2.
- Hic*, hæc, hoc, saepius.
- Hic*, adv. 1) de loco, 6, 9. 55, 12. 68, 28. 2) de tempore, 10, 24. 64, 270. 67, 37.
- Hiems*, una atque altera 68, 62. post novam 55, 2.
- Hilarare*, hilarato heras citatis erroribus animam 63, 18.
- Hilaris*, die 61, 11.
- Hinc*, adv., 1) de loco, 19, 19. 27, 5. 63, 78, 79. — 68, 133. — 2) de tempore, 14, 21. 3) de causa. 68, 10. 116, 6.
- Insidias*, insidias dicebat, si quando vellet dicere Arrius insidias 64, 2. quantum poterat, dixerat insidias 64, 4.
- Hirculus*, barbatus 19, 16.
- Hircus*, 1) odor, sacer alarum 71, 1. 2) castratus, putare ceteros hircos 37, 5.
- Hilare*, gravis exustus aestus hilant agros 68, 62.
- Hodie*, 61, 137.
- Homo*, recordanti benefacta priora 78, 2. albus an ater 53, 2. bellus 24, 7. 78, 2. 81, 2. venustus et diex et urbanus 22, 2. venustiorum 3, 2. longus 67, 47. multus 112, 1. stultus 78, 5. insulsi-ssimus 17, 12. fallacum 30, 4. beatiorum 9, 10. ullos beatiores 45, 25. octo rectos 10, 20. ad fallendos 76, 4. — furtivos hominum amores 7, 8. armatas catervas 64, 397. curis 64, 95. figuris 64, 58. — ipse est non homo, sed vere Mentula magna minax 115, 8. quid faciant dehiac homines 20, 6. quem colant homines magis coelitem 61, 49. quaecunque homines bene quocumque aut dicere possunt aut facere 76, 7. comparasti ad lecticam homines 19, 16. non divis homines componer æquum est 68, 141.
- Honor*, pro quibus 19, 17.
- Hora*, octava 60, 4. felici 62, 30. postrema 64, 64, 191. amphius horam 20, 3. in dies et horas 38, 3.
- Horrere*, sacra horrebas prisci praecepta parentis 64, 158. manus vestras non horrebitis admoveere nobis 14°, v. 3.
- Horribilis*, nuntius 84, 10. libellum 14, 12. ventum 28, 5. cantu 64, 265. Britannos 11, 11.
- Horridus*, Thraciam 4, 8. aequora 64, 205.
- Horrificare*, statu placidam mare horrificans Zephyrus 64, 271.
- Hortari*, armatas hominum est praeterea hortata catervas 64, 397.
- Hortulus*, in vario 61, 92. necesse Priape domini hortulam tucri 19, 16. heri hortulum pauperis tuor 20, 4.
- Hortus*, in septis 62, 39.
- Hoopes*, malus 64, 176. iste tuus moribanda a sede Pisanri 81, 4. in flavo

64, 98. — hospitii officium 68, 12. hospites 4, 1.

Hostia, nendum cum sanguine sacro hostia coelestes pacificasset heros 68, 78.

Hostia, laevum pecoris 63, 77. quid faciant hostes capta crudelius urbe 63, 24. hostibus haud tergo, sed forti pectore notus 64, 349.

Huc, 1) de loco, 18, 5. 61, 26, 43.

65, 26. huc huc 67, 8, 9. 64, 195. huc et huc 61, 34. modo huc modo illic 3, 9. 15, 7. 2) pro: ad hoc, 55, 27. 68, 182. *Humanus*, hymenaeos 64, 20.

Humilis, vinea 64, 20.

Humor, roscido 61, 25.

Humus, pelle humum pedibus 61, 14.

Hyacinthinus, flos 61, 53.

Hymenaeus, novo 68, 11. humanos 64, 20. optatos 64, 141.

I.

Iacere, praeus iaceo 33, 10. quam magnus numerus Libysae arenae iacet Cyrenis 7, 4. velut alius in fossa Liguri iacet 17, 19. membra semimortua lectulo iacebant 50, 15. te non viduas iacere noctes 6, 8.

Iacere, capita Maenades vi iaciunt (retant) 63, 23. deicere, praecipitem sese scopulorum e vertice iecit 64, 245.

Iactare, vehementer huc illuc movere, vanis iactantem cornu ventis 64, 111. nigro iactatis turbine nautis 68, 63. — incensam iactastis mente puellam fluctibus 64, 97.

Iam, 1. 6. 8, 9, 12. 10, 7. 30, 2, 3. 44, 18. 48, 1, 2, 7, 8. 58, 13. 61, 97, 163, 191, 202. 62, 3, 4. 18. 63, 7. 64, 167, 328. 68, 65. 75, 7. 76, 10, 18, 22. 84, 12. 99, 13.

Ianus, truces 36, 5. immerentibus 64, 7. quoniam rem mala mense agit praecipitem in meos iambos 40, 2.

Iamdudum, 64, 375.

Iamiam, 62, 52. 63, 73. 64, 143.

Ianus, iucunda viro 67, 3. frequentes 63, 65. coeli 68, 115. isti populo ianua quidque facit 67, 12. ianua, culpa tua est 67, 14. qui tu isthaec, ianua, nosti 67, 37. claustra pandite ianuae 61, 76.

Ibi, 1) de loco, 8, 6. 63, 90, 48. 2) de tempore, 63, 42, 76. 64, 33.

Iocere, nea coarere infestum telis iocere caput 116, 4.

Ietus, furoris iecta 63, 79.

Idem, saepius.

Idemdem, 11, 19. 51, 3.

Ideo, 91, 1.

Ieiunus, ara 68, 79.

Igitur, 62, 16. 67, 19. 68, 31.

Ignarus, quato 64, 404. aaris 64, 164.

Ignis, 1) Furio non est ignis 23, 2. venit in ignem 36, 18. devotum ex igne panem 59, 4. 2) ardens amor, maior acriorque 45, 16. ignes interiores edant medullam 35, 15. 3) sidus, crudelior 62, 20. iocundior 63, 26. 4) splendor, Octaeon 62, 7.

Ignoscere, ignosco tibi 35, 16. ignosces igitur 66, 31.

Ignotus, flos pecori 62, 40. tibi ne mea sint ignota incommoda 68, 11.

Ilia, omnium illa rumpens 11, 20. rapta 40, 8.

Ille, illa, illud, sex centies.

Illepidus, scortillum non sane illepidum nec invenustum 10, 4. si non illepidum

neque invenustum est (votum) 36, 17. si sint illepidae atque inelegantes (tuae deliciae) 6, 2.

Illic, 10, 14. 68, 35. et hic et illic 6, 9.

neque hic neque illic 10, 21.

Illinc, 50, 7. hinc illinc 68, 133.

Illuc, 3, 12. 14, 22. 64, 11. modo huc modo illuc 3, 9. 15, 7.

Imaginosis, solet haec imaginosis 41, 8.

Imber, florem educat imber 62, 41. — de lacrimis, tristi 68, 56.

Imbuere, 1) tuo imbuisse palmulas in aequore 4, 17. 2) inquinare, contaminare, tellus scelere est imbuta nefando 64, 398. 3) initiare, rudem cursu (navis) prima imbut Amphitriton 64, 11.

Immaturus, mors 86, 5.

Immemor, iuvenis 64, 58. Alpheus 30, 1. pectore 64, 123. mente 64, 249. — immemor ahi devota domum pericula portas 64, 135.

Immerens, iambis 54, 7. non immerenti mihi mens venter dedit (tussim) 44, 8. *Imminere*, vir tuus totus imminet tibi 61, 178.

Immitis, pectus 64, 138. corde 64, 94. lato 64, 246.

Immo, 77, 2. immo etiam 72, 4.

Immundus, nil immundus hoc, nihilque immundius illud 97, 3.

Impellere, impellens natantibus aera pennis 66, 53. — te furor vecors in tantam impulerit culpam 15, 15.

Impensius, aror 72, 5.

Imperator, unice 29, 12. 24. 64, 7.

Imperium, imperio deterioris heri 68, 114. mea hberere nimis fugere imperia caput 63, 80.

Impetus, facit impetum 63, 89. allicis natantis impetum trabis 4, 3.

Impius, mater 64, 404, 405. mens 67, 25. Persarum religio 90, 4. facta 23, 10. 90, 4. gaudia 68, 123. — tantum tibi misit impiorum (poetarum) 14, 7.

Implicare, tenax hedera arborum implicat 61, 35. lenta qui velut assitas vitis implicat arbores, implicabitur in tantum complexum 61, 107, 108.

Implorare, iam prece Pollucis, iam Castoris implorata aura 68, 65.

Impotens, 1) qui sibi temperare non potest ab aliq. re = sui non compos, tu quoque impotens non 8, 9. — rapidus, per freta 4, 18. 2) de rebus in quibus temperare nobis non possumus = immodicus, nimis, amore 36, 12.

Imprimere, impressas resident (massae) 67, 6.

Improbis, a d.v., 68, 126.

Improbis, claudis 57, 1, 19.

Impudicus, es impudicus et vorax et alio 29, 2, 6, 11.

Impune, id non impune foras 78, 9. id non impune tali 96, 2.

Imparus, adulterio 68, 64. suavia 78, 7.

Imulus, oricilla 25, 2.

Imus, pectore 64, 126, 198. in artus 76, 21. medullis 64, 68.

In, praep. A. seq. accus., 1) de loco, a) in, nach etwas hinein, ire praecipitem in intum 17, 9. venit in ignem 36, 18. tremuli salis adversas in nadas 64, 126. in memora 63, 58, 79. hoc misso in Syriam 64, 7. capella in urbem adulta lacte portat ubera 20, 11. in vestras potuisti ducere sedes 64, 106. utrumque Iupiter simul secundus facidisset in pedem 4, 21. nomen testat in tabulas 68, 123. in tuum sinum fugi 44, 14. gnati minxerit in gremium 67, 30. lux mea se nostrum contulit in gremium 68, 183. pestis subrepens imos in artus 76, 21. implicabitur in tuum complexum 61, 106. — *meta* p. fero iuveni in manus puellulam dedici 61, 54. amoris aestus in abruptum detulerat barathrum 68, 106. quoniam te mala mens agit praecipitem in meos lambos 40, 2. te furor in tantam impulserit culpam 15, 15. inducens in amorem 30, 8. quantum in dubios cegor dimittere casus 64, 216. pervenias in ora volgi 40, 5. — *b)* nach, zu etwas hin, in extremos penetrabit Indos 11, 2. sive in Hyrcanos 11, 5. cur non malas in oras tuis 33, 5. aciem in pelagi vastos protenderet aestus 64, 127. in Cretam religasset navita funem 64, 174. grata in loca 68, 58. vector in occasum 66, 67. 2) de fine, in assiduos absumens lumina fletus 64, 243. in cinerem canos solvent a vertice crines 64, 351. 3) de tempore, magis magis in dies et horas 36, 3. in perpetuum 101, 10. 4) erga, in dominum veterem descriuisse fidem 67, 8. 5) contra, in te, si in quemquam, dici potest 96, 1. orationem in Antium petitorum 44, 11. 6) secundum, agite in modum 61, 38. concinite in modum 61, 123. — *B.* sequent. ablat., 1) de loco, a) in etwas darin, in Libya Indiave tota 45, 6. Celtiberia in terra 39, 17. in Octaeis Thermopylis 68, 64. in vario limite coeli 66, 69. in suis urbibus 16, 3. in summis urbibus 64, 8. in circo, in omnibus libellis 55, 4. in Magni ambulatione 55, 6. in platea 15, 7. in templo superi Iovis sacro 55, 5. templo in fulgente 64, 368. in nostris sedibus 64, 176. domus, in qua lusimus 68, 156. in vario hortulo 61, 91. in septis hortis 62, 39. Formianus salus in se habet res egregias 114, 2. uno in saltu 115, 4. cava in palude 17, 4. tenaci in voragine 17, 26. in liquidibus stagnis 31, 2. in fossa Liguri 17, 19. medfis in undis 64, 167. tuo in aequore 4, 17. in flamma 96, 6. in thal-

me 61, 192. 68, 104. uno in lectulo 57, 7. in lecto coelibe 68, 6. in palimpsesto 22, 5. in meis tabellis 59, 2. crecina in tunica 68, 134. in tam magno corpore 68, 4. mellibus in medullis 45, 16. in roscis papillis 56, 12. clausus in aro 55, 18. in gremio 46, 2. in sinu 2, 2. tremula patris in ulas 17, 12. in molli complexa matris 64, 68. gaudet in se 22, 17. in corde 64, 54. in pectore 64, 72. in vento et rapida scribere oportet aqua 70, 4. *b)* auf, an, in summo Tauro 64, 106. Cytirio in iugo 4, 11. in vertice montis 68, 57. tuo in cacumine 4, 18. in ultima Occidentis insula 29, 12. in minore campo 56, 2. in Trivis 47, 7. in quadrivis 58, 4. in sepulcretis 58, 2. in nudo arvo 62, 49. vacua in alga 64, 169. in sola arena 64, 57. deserto in litore 64, 133. in oris 66, 43. pons, in quo 17, 6. in mari 25, 13. trito in limine 68, 71. arguta in solea 68, 72. deserto in Manli nomine 68, 50. sella in curuli 52, 2. sedibus in mediis 64, 48. Tyrio in toro 61, 172. in tabulis 28, 6. in tergo 22, 21. in collo 10, 23. in summa cruce 96, 4. in levi filo 64, 318. *p* o n e r e et collocare c. abl. Veneris casto collocat in gremio 68, 58. sidus in antiquis diva novum pesuit 68, 64. 2) de conditione, modo, ratione, in tantis morcoribus 65, 15. in gravi coeno 17, 25. in malis 30, 5. in nevisimo casu 60, 4. in medio turbine lecti 64, 149. supremo in tempore 64, 151. extrema ipsa in morte 76, 18. in tuto 21, 6. Dianae in fide 34, 1. in quiete molli 63, 38. tanto in fastu 55, 14. in sudore 68, 61. in aestu 97, 7. in amore 75, 4. 106, 8. in misero hoc nostro amore 91, 2. foedere in allo 76, 3. in re sua occupati 15, 8. in loco atque vino 12, 2. in letifero certamine 64, 396. in funere 64, 350. in omni culpa, in qua 91, 9, 10. — non est quisquam, quem non in aliqua re videas Suffenum possis 22, 19. qua Manlius in re inverit 68, 41. in quo me corruerit genere 68, 52. 3) de tempore, haud in tempore longo 66, 35. in vita 68, 24, 96. in longa aetate 76, 5. in anno 23, 20. alius in annis 21, 3. 24, 2. 49, 3. in extremae fine senectae 64, 217. noctibus in longis 68, 83. 4) inter, memne in tanto potuit populo esse 81, 1. in quibus (varius sermonibus) 10, 6. 5) de causa, in mala deditus adultera 61, 101. in flavo hospite suspirantem 64, 96. misera in gnata flevit (mater) 64, 119. conidgia in culpa flagravat quotidiana 68, 139. — locut in Septimio fidelis Aeneae facit delicias libidinesque 45, 23.

Inambulatio, lecti 6, 11.

Inanis, cohors 26, 1.

Inaniter, quod si quis inaniter adiuravit 68, 41.

Inauratus, statua 61, 4.

Incandescere, spumis incanduit unda 64, 13.

Incans, secula 95, 6.

Incedere, illam videtis turpe incedere 43, 8.

Incendere, commovere, portur-

- trare**, tuo lepore incensus facit illeque 58, 8. incensus amore 64, 254. **Thetidie** Peleus incensus amore 64, 19. **incensum** mente puellam 64, 87.
- Incendium**, nihil timetis incendia 23, 9. — nostras incendia mentis 64, 238.
- Incipere**, magas inchoata Mater 35, 18. inchoatam Dindymi dominam 35, 13.
- Incideret**, 1) utrumque Iupiter simul secundus incidisset in pedem 4, 21. 2) in mentem venire, incidere nobis sermones varii 10, 5. 3) evenire, contingere, provincia quod mala incidisset 10, 19.
- Incingere**, sese tortis serpentibus incingebant 64, 259. (vestem) purpurea Tyro incinxerat ora 64, 309.
- Incipere**, dicere iam incipient 62, 18. quem tu diligere inciperes 81, 2. Protesilaam domum inceptam frustra 68, 76.
- Incitare**, Zephyrus proclivis incitat undas 64, 271. — rapidum incitat animum 63, 85. alios age incitatos 63, 93. quod pruriat, incitare possunt 16, 9. acres solet incitare morsus 2, 4.
- Incola**, sancti Itoni 64, 228.
- Incolere**, semper Amor sedes incolat assiduus 66, 83.
- Incolumis**, visam te incolumem 9, 6.
- Incommodum**, 1) malum, tibi ne mea stigmata incommoda 68, 11. 2) onus, opprobrium, (de hominibus) seculi incommoda, pessimis poetae 14, 23.
- Increbescere**, undae magis magis increbescunt 64, 275.
- Incultus**, dum (virgo) inculta senescit 62, 56.
- Incurvare**, lentos incurvans gurgite remos 64, 163.
- Inde**, 1) de loco: 4, 18. 19, 21. 64, 112. 64, 280. 2) de rebus: 48, 4. 3) de tempore: 29, 19. 64, 225.
- Indicare**, vestis heroum mira virtutes indicat arte 64, 51. pudicitiam suae matris indicet ore 61, 225.
- Indidem**, 61, 214.
- Indigne**, miser indigne frater adempte mihi 101, 6.
- Indignus**, ab indignis praemia nulla peto 66, 86. quod indignum est 37, 15.
- Indistinctus**, corollis 64, 284.
- Indomitus**, turbo 64, 197. iuvenca 63, 23. tauro 64, 173. furoribus 64, 54. — esto saevus et indomitus 103, 2. desine esse saevus et indomitus 103, 4. te indomitam ferre iugum docuit 68, 118. indomitus furore lecto versarer 50, 11.
- Inducere**, inducens in amorem 30, 9.
- Inelegans**, mi sint illepidae atque inelegantes (tuae deliciae) 6, 2.
- Ineptiae**, mi tu quid facias ineptiarum 6, 14. si qui forte mearum ineptiarum lectores eritis 14, 1.
- Ineptire**, desinas 8, 1.
- Ineptus**, inepte! 12, 4. 25, 8. risu inepto res ineptior nulla est 39, 16. — infirmus, veteris crura ponticuli 17, 2.
- Iners**, concubinae 61, 121. sterili semine natus 67, 26.
- Inselix**, Troia 68, 99. lignis 36, 8.
- Inferiae**, ad miseras 101, 2. ad tristes 101, 9.
- Inferre**, 1) quo mea se candida Diva intulit 68, 71. — nomen testatus intulit in tabulas 68, 122. 2) afferre, parare, squalida desertis robigo inferitur aratri 64, 42. magnas (homini) Hates intulit olim falsum puerperum 67, 47.
- Infestus**, amori 99, 11. caput 116, 4. ferro 64, 356. dictis 68, 73. — tuo pene, infesto pueris bonis malisque 15, 19.
- Inficere**, infecta linteae 64, 235.
- Infestiae**, annales Volusi, pleni ruris et infestiarum 36, 19.
- Infictus**, saeculum 43, 8. inficeto est inficetior rure 22, 14.
- Infirmus**, inguinum parte 68, 2.
- Infirmus**, motu 64, 306. palmis 64, 352.
- Inflare**, inflati linteae veli 64, 244.
- Inflectere**, capita inflectentes 64, 256. inflexae texta carinae 64, 10.
- Infundere**, infuso pulvere 64, 234.
- Ingenerare**, indidem semper ingenerari (deceat) 81, 215.
- Ingens**, silvas 115, 5.
- Ingenius**, pudor 61, 81. animo non satis ingenio 68, 38. facere ingenuae (amicae) est 110, 5.
- Ingerere**, inger mi calices amariore 21, 2.
- Ingratus**, 1) onus 68, 142. non ingrata manuscula 64, 103. 2) beneficio-rum immemor, menti 76, 9. ex amore 76, 6. omnia sunt ingrata 73, 2.
- Ingressi**, ingressus tecta paternae 64, 247.
- Inguen**, infima inguinum parte 60, 2.
- Inhibere**, a turpi mentem inhibere probro 91, 4.
- Inicere**, iniecta tumulabor mortus terra 64, 153. manus collo ambas iniciens 35, 10.
- Inimicus**, bonorum lingua 108, 3. inimica es 110, 3.
- Iniquus**, inique 30, 7.
- Initium**, tua, mater, initia 63, 9.
- Inturia**, talis 72, 7.
- Injustus**, regis 64, 75.
- Inniti**, in limine plantam innixa 68, 72.
- Innupta**, cernitis, innuptae, iuvenes? 63, 6. innuptae secum meditata requirunt 62, 12. decus innuptarum 64, 78. lubet innuptis ficto te carpere questu 63, 36.
- Innuptus**, novercae 64, 403.
- Inobservabilis**, error 64, 115.
- Inops**, querelas proferre egor inops 64, 187.
- Inquam**, 10, 18. 12, 6. inquis 20, 19. 72, 7. inquit 10, 25. 45, 2. 12, 54. 11, 63. 72, inquit 10, 14. inquil 10, 27. inquires 24, 7.
- Inquinare**, non unquam digitum inquinare possis 23, 23.
- Inquinatus**, dextra pater inquinatiore 23, 2.
- Inscius**, facile inscils noscitur ab omnibus 61, 222.
- Insidiae**, insidias mihi instrumentem 21, 7. hisidias (dicebat) Arrius, (si quando vellet dicere) insidias 64, 2. nostrum insidias caput lacerassas 15, 16.
- Insipiens**, saeculum 43, 6.
- Insistere**, qui principio sub terra quaerere venas institit 68, 50.
- Insolenter**, aestus 25, 12.
- Inspicans**, si quidquam obigit unquam insperanti 107, 2. insperanti ipse refert te nobis 107, 5.

- Instar**, 1) pueri instar bimuli 17, 72. 2) ferme, instar triginta iugera prati 115, 1.
- Instituere**, amiceas accipitum pretium, quae facere instituit 110, 2.
- Instruere**, insidias mihi instruendum 21, 7.
- Insula**, sola 64, 184. in ultima Occidentis 29, 13. Cycladas 4, 7. insularum ocellis 31, 2.
- Insulsi**, tu insulea male vivis 10, 33. sedetis insulsi centum 37, 6. insulsi insulsi est homo 17, 12.
- Insultare**, nimis insultans fors 64, 160.
- Intactus**, (virgo) dum intacta manet 63, 46, 56.
- Integellus**, si quidquam cupisti, quod castum expeteres et integellum 15, 4.
- Integer**, pueri 34, 2, 3. virginis 61, 36.
- Inter**, inter nota sepulchra 66, 37. oraculum Iovis inter aestuosi 7, 5. — amorem nostrum inter nos 100, 2.
- Interea**, 14, 21. 36, 18. 64, 306. 95, 3. 101, 7.
- Interflore**, crudelem nasorum interficere pestem 69, 3.
- Interior**, medullam 35, 15.
- Interrere**, si tua cana senectus intereat 100, 2.
- Interitus**, quoque interitu 68, 25.
- Intestinum**, (vorent) intestina canes 100, 6. — intestina perurans 77, 3.
- Intimus**, pectore 61, 177.
- Intorquere**, intorti rudentes 64, 235.
- Intra**, thalami limina 66, 17.
- Inurere**, inusta flagella 25, 12.
- Invenire**, nepos divitiis vix tandem inventus avitis 68, 121. — quare sit macter, invenies 80, 6. me unum esse invenies illorum iure sacrum 102, 3.
- Invenustus**, scortillum non sane illepidum nec invenustum 10, 4. sordida res et invenusta est 12, 5. si (votum) non illepidum neque invenustum est 36, 17.
- Invidus**, numine 64, 204.
- Invidere**, fors nostris invidit questibus aures 64, 190. me quis malus invidere possit 5, 12. puella minus est invida parenti 62, 56.
- Invisere**, 1) te latus invisio 31, 4. domos invisere castas 64, 386. invisente novo proelia torva viro 66, 20. 2) videre, invisent lumina colles 64, 233.
- Invitus**, heris 68, 78. dia 76, 12. invita tuo de vertice cessi, invita 68, 39, 40. invito mihi 64, 219. te invitam 8, 13.
- Invocare**, te suis tremulis parens invocet 61, 52.
- Involare**, pallium, quod involasti 25, 6. Io, io Hymen Hymenace Io, io Hymen Hymenace 61, 124, 126 et in hoc carmine passim.
- Iocari**, iocare ana 21, 5. earum nescio quid labet iocari 2, 6.
- Iocoso**, a dv., iocose et lepide 36, 10.
- Iocosus**, res est ridicula et nimis iocosa 56, 4. o rem ridiculam et iocosam 66, 1. dia multa tam iocosa fiebant 8, 6.
- Iocus**, per iocum atque vinum 56, 6. in ioco atque vino 12, 2. — ludibrium, iocum me putat esse 42, 3.
- Ipec**, saepius.
- Ira**, expirantes 64, 194.
- Irasci**, irascor tibi 26, 6. irascere Heram meis tambis 54, 5. irata est 53, 6.
- Ire**, 1) age ferrox, i 63, 78. ite, pueri 61, 123. simul ite 63, 13, 19. ire necesse sit 61, 63. millicies puella euntem revocet 26, 9. — ite ad alta Cybeles memora 63, 12. postquam illae Arctas isset 64, 11. si miles muros isset ad Iliacos 68, 86. cur non exiliam malaeque in oras itis 23, 6. vastatum fines iverat Assyrios 68, 12. ne petitam aliunde eat 61, 153. nunc it per iter tenebricosum 8, 11. 2) ruere, municipem de tuo volo ponte ire praecipitem in lutum 17, 9. (ponticulus) ne supinus eat 17, 4.
- Irredivivus**, ne supinus eat (ponticulus) 17, 3.
- Irrigare**, lympa (specus) super irrigat 61, 20.
- Irritus**, tua dicta omnia factaque ventos irrita ferre sinis 30, 10. cuncta discerpunt irrita venti 64, 142. irrita ventosae lingua promissa procellae 64, 59. mala dona levis bibat irrita pulvis 66, 85.
- Irrumatio**, tangam te prior irrumatione 21, 6.
- Irrumator**, praetor 10, 12.
- Irrumare**, flocci pendere, iniuria lacerare, paedico ego vos et irrumabo 14, 4. 16, 1, 14. bene me irrumasti 28, 16. irrumet ipsum tunc patrum 74, 5. non putatis nasorum me una ducentes irrumare sceleres 37, 8. ne finem facias, sed irrumatus 21, 13.
- Is**, sexcenties.
- Iste**, saepius.
- Istic**, puella mea concessit istic 37, 11.
- Istinic**, quin te istinc usque reducis 76, 11.
- Ita**, 1) 63, 44, 49, 77. 64, 84, 316. 68, 37. 75, 6. 2) in affirmationibus. ita me Dii ament 97, 1. ita me iuvent coelites 61, 196. ita me Divi iuvent 66, 18. ita Caecilio placeam 67, 9.
- Itaque**, 63, 6, 35.
- Item**, 61, 36.
- Iter**, annum 34, 18. per medium densi iter populi 68, 60. Scamandri iter 64, 360. — per tenebricosum 3, 11.
- Iterum**, 42, 18. 54, 6. 113, 2.
- Iuba**, ratilam 63, 83.
- Iubere**, ut lex Posthumiae iubet magistrae 27, 3. — persuadere, dicere, iubebas animam tradere 30, 7. mihi non hoc miserae sperare iubebas 64, 140. iube ad te veniam 22, 3. quod si iusseris 32, 4. statim iubeto 32, 9.
- Iucundus**, pueris iucunda (virgo) 62, 47. gnate mihi longe iucundior alicui vita 64, 215. iucundissime Calve 14, 2. iucunde 50, 16. iucunda viro, iucunda parenti (ianua) 67, 1. — Iumen 68, 33. amore 109, 1. os 9, 9. ver 68, 16. labore 64, 161. odore 64, 226. munera 66, 82. iucundis Zephyri auris 46, 3. qui caelo lucet iucundior ignis 62, 26.
- Iudex**, ad Phrygium 64, 19.
- Iugalis**, taedas 64, 363.
- Iugare**, Thetidi pater ipse iugandum Poiea sensit 64, 21.
- Iugerum**, triginta iugera prati 115, 1.

Iugum, 1) iuncta 63, 76. onus iugi 63, 33. religat iuga manu 63, 84. — te indomitam ferre iugum docuit 66, 118. 2) montis fastigium, in Oytario 4, 11.
Iunceus, vimine 19, 2.
Iungere, iuncta iuga 63, 76. — Gallus dulces iungit amores 79, 3. non iungere (connubia) prius 82, 29. optato vos iunxit lumine taeda 66, 79. non parens quit stirpe iungier 61, 68. iunctos ventos 55, 29. Leonis lumina Callisto iuncta Lycaonidi 66, 66.
Iurare, nulla viro iuranti femina credat 64, 142. nil metuunt iurare 64, 146.
Ius, iure vincemur 62, 16. parentes genero sua iura dederunt 62, 65. casto petitis iura cubili 66, 83. — me unum esse iuvenis illorum iure sacratum 102, 2.
Iustificus, mentem Deorum 64, 407.

Iustitia, iustitiam omnes cupida de mente fugarunt 64, 339.
Iustus, multam 64, 190.
Iuvare, ut non me miserum cibus iuaret 50, 9. qua Manlius in re iuverit 68, 42. ita me iuvent coelites 61, 194. Ita me Divi iuerint 66, 18. bona te Venus iuaverit 61, 203.
Iuvenca, indomita 63, 33.
Iuventus, e divulso 64, 256. nulli 62, 53. multi 62, 55. mollescant colla iuventus 64, 38.
Iuvenis, immemor 64, 59. respersum fraterna caede 64, 181. lecti 64, 4. electos 64, 78. iuvenes 19, 9. 62, 1. ferunt Aegaealia iuveni mandata dedisse 64, 214. cernitis iuvenes 62, 6. — Veronensium 109, 2. — de novo marito, ardenti 62, 23. fero 61, 56.
Iuventa, valentem exercete inventam 61, 235.
Iuventus, barbara 66, 45.

L.

Labare, labantes languore oculos 63, 37.
Labefactare, non ullam labefactes munere 63, 3.
Labellum, semihiant 61, 220. tacito 64, 104. multis diluta guttis 99, 7. rosea 80, 1. roseis 63, 74. aridulis 64, 317. — quol labella mordebis 8, 15.
Laborare, tota penitus quas mente laborent 62, 14. — nemo scire laborat 67, 17.
Laboriose, Catallo male est et laboriose 38, 2.
Laboriosus, chartis 1, 7.
Labos, 1) aeternum 64, 311. iucundo 64, 161. 2) opera, hunc video mihi nunc frustra sumtum esse laborem 116, 5. non dispereunt tui labores 14, 11. 3) de rebus, quae nos vexant atque defatigant: Strapaxen, iam ferre Herculei labos est 56, 12. e nimio 63, 36. peregrino 31, 9. defessa labore membra 50, 14. pro laboribus tantis 31, 11.
Labrum, emulso notata sero 60, 8.
Labyrinthus, e flexibus 64, 114.
Lac, adulta lacte ubera 29, 11.
Lacessere, nostrum insidiis caput lacessas 15, 16.
Lacrima, Simonideis 38, 8. conscriptum hoc lacrimis epistolium 68, 2.
Lacrimare, lacrimantibus oculis 63, 48.
Lacrimula, falsis 66, 16.
Lacteolus, puellae 56, 17.
Lacus, totius lividissima vorago 17, 10. ad limpidum 4, 24. Lydiae lacus undae 31, 12.
Laedere, 1) obesse, laedit te quaedam mala fabula 69, 5. 2) offendere, quibus non est cordi Catullum laedere 44, 3. laedere Nemesin caveto 50, 21.
Lactari, non his tam lactor rebus,

quam 66, 75. lactanti coetu 64, 32. pectore 64, 221.
Laetus, mente 64, 237. — luce 64, 326. connubia 64, 141. pedes 48, 8. — quam te laetus inviso 31, 4. laeta omnibus his Theseli dulcem praeoptarit amorem 64, 119. Delphi acciperent laeti Divum 64, 294. quid me laetius est beatusve 9, 11.
Laevus, aura 4, 19. laeva (manus) colum retinebat 64, 312. — sinister, infaustus, pecoris hostem 63, 77.
Lana, molli 64, 312. candentis 64, 319.
Lancinare, paterna prima lancinata sunt bona 29, 18.
Lanceus, latusculum 25, 10. morsa 64, 317.
Languere, languenti corde 64, 99.
Languescere, non ante mihi languescant lumina morte 64, 168.
Languidulus, somnos 64, 332.
Languidus, pene 25, 3. lumina 64, 219. languidior tenera sicala beta 67, 21.
Languor, labantes languore oculos 63, 37. multis languoribus peresus 56, 31.
Lapillus, durius est faba et lapillis 23, 21.
Lapis, pelluciduli 69, 4. e muscoseo 68, 56. candidiore 68, 148.
Lar, venimus larem ad nostrum 31, 9.
Large, 64, 305.
Largus, manu 19, 9. muneribus 66, 92.
Lacerpitifer, Cyrenis 7, 4.
Lassulus, lassulae nimio e labore (Gallae) 63, 35.
Lassus, viatori 68, 61.
Late, haec late contexta 64, 293. lateque et cominus obvia frangens (pinus) 64, 109.
Latere, ea hic in roseis latet papillis 56, 12. nocte latent fures 62, 34.
Latibulum, ferarum omnia adirem latibula 63, 64.
Latrare, Scylla latrans 60, 2.

- Latus*, adl., limbo 68, 67. gurgite 64, 187.
Latus, subst., exfututa 6, 12. haerens ad latus 21, 6.
Latusculum, lanceum 25, 10.
Laudare, saltum laudamus 114, 6. bonae semper laudantur amicae 119, 1.
Laurus, proceras 64, 290.
Laus, talis 61, 227. cum multa 64, 112. nuptiarum laus et laudibus eximiiis 111, 3. praemia laudis 64, 102.
Lautus, convivia 47, 5.
Lavare, quilibet, qui pariter lavit dentes 26, 14.
Laxus, tunicae 85, 8.
Leaena, munda te leaena tam mente dura procreavit ac tetra 60, 1. quoniam te genuit sola sub rupe leaena 64, 154.
Lectica, comparasti ad lecticam homines 10, 16.
Lector, si qui forte mearum ineptiarum lectores eritis 14*, 2.
Lectulus, castus 64, 68. in uno 57, 7. membra semimortua lectulo iacebant 50, 15.
Lectus, tremuli 6, 10. desiderato 31, 10. toto 50, 11. in caelibe 68, 6. candido pede lecti 61, 115.
Legare, suum Zephyritis eo famulum legarat 68, 57.
Legere, 1) ipsa olera olla legit 94, 2. — litteras oculis, nos: lesen, haec cum legas 22, 9. orationem legit 44, 12. cum malum legit librum 44, 21. legit inchoatam Dindymi dominam 35, 13. millia multa basiorum legis 18, 13. — 2) eligere, lecti iuvenes 64, 4.
Lenire, carmina, quae te leniunt nobis 116, 3.
Lenis, plangore 64, 274. auris 64, 84.
Leniter, audibant eadem haec leniter et leviter 84, 8. lenius adspirans aura 68, 64.
Leno, desine leno esse 163, 4.
Lentus, 1) vitis 61, 106. sorore Phaethontis 64, 281. remos 64, 183. 2) languidus, lassus, bene me tota ista trabe lentus irrumasti 28, 10.
Leo, caeso 45, 7. iuga resolvens leonibus 63, 78.
Lepide, iocose et lepide 26, 10.
Lepidus, filius 78, 2. lepidissima coniux 78, 1. — novum libellum 1, 1. versa 6, 17.
Lepor, 1) versiculi tum denique habent salem ac leporem 16, 7. tuo lepore incensus facetiosisque 50, 7. est leporum disertus puer ac facetiarum 12, 8. 2) de puella lepida, Ipsiithilla, mei lepores 32, 2.
Letifer, in certamine 64, 395.
Letum, miserabile 68, 91. in medio turbine leti 64, 149. ostendant omnia letum 64, 187.
Levamen, dulce 68, 61.
Levare, tristes animi levare curas 2, 10.
Levis, brachia 64, 333. 68, 10.
Levis, 1) pulvis 66, 85. tympanum 63, 8, 23. amictu 64, 64. in filo 84, 318. 2) celer, nave 64, 84. 3) levis pretii, multo mihi es vilior et levior 72, 6. 4) de aura = lenis, pedum 54, 3. flamine 64, 9. 5) de animo = inconstans, tuus vir 61, 101.
Leviter, sine opera ac labore, leviter caput reflectens 46, 10. deducas fila 64, 313. — molliter et leniter, audibant eadem haec leniter et leviter 84, 8.
Lex, ut lex Postumiae iubet magistras 27, 3.
Libare, mihi munera libet onyx 66, 82.
Libellus, 1) lepidum novum 1, 1. horribilem et sacrum 14, 12. quidquid hoc libelli est 1, 8. 2) tabernacula librarum, in omnibus libellis 55, 4.
Libenter, quam te libenter inviso 31, 4. sui libenter in tua suburbanavilla 44, 6.
Libet, adl., otia 68, 103. libet ut inappetae poteretur flore novercae 64, 493.
Libet, libellus, malum 44, 21. novi 22, 6.
Libet, proles, nullaquit sine te domus liberos dare 61, 67. brevi liberos date 61, 212. non decet tam vetus sine liberis nomen esse 61, 213.
Liberalitas, sinistra 26, 16.
Libere, adv. 63, 60.
Libido, 1) ex tua 17, 5. cupidae mentis libido 64, 147. 2) de amore, Acme facit delicias libidinesque 45, 24.
Librare, libratum fusum 64, 315.
Librarius, ad librariorum curram scribia 14, 17.
Licere, haec quae licent 61, 146. marito ista non eadem licent 61, 148. — seq. in fin., dum licet pudico (desinero) 21, 12. ianuam nunquam domini limine abesse licet 67, 38. at licet nobis tota producere vita foedus amicitiae 109, 3. putatis vobis solis licere confuturare 37, 4. per quam non licet esse negligentem 10, 34. fari haec liceat 66, 71. — c. coniunct., licet oberes palatum 56, 21. licet venias 61, 191.
Ligare, zonam diu ligatam 2, 19.
Ligneus, cum coniuge 23, 6.
Lignum, infelicibus 38, 8.
Limex, in trito 68, 71. tepida 63, 65. — liminis tabellam 23, 5. transfer limen aureolos pedes 61, 167. nunquam domini limine abesse licet (ianuae) 67, 38. thalami intra limina 66, 17. — metaph., te a mortis limine restituum 68, 4.
Limes, in vario limite coeli 66, 59. — metaphor., clausum lato patefecit limite campum 68, 67.
Limpidus, lacum 4, 24.
Linere, aram barbatas limit hirculus 19, 16.
Lingere, aegroti culum lingere carnicis 87, 12. possis culos et crepidas lingere carbatinas 96, 4.
Lingua, 1) inimica bonorum 106, 4. mala 7, 12. non sane nimis eleganta 43, 4. cum ista 98, 2. trepidantibus 63, 28. — lingua torpet 51, 9. linguam clauso tenes in ore 55, 18. mi speraret non linguam esse 67, 44.
Linquere, 1) linquant Phthiotica Tempe 64, 35. viridantia Tempe linquas 61, 266. linquantur Phrygii campis 46, 4. credens te Bithynos linquas campos 31, 6. perge linquere Aenios specus 61, 27. moenia Divae linquentem gnatum 64, 213. linquentes regia tecta 64, 277. iam tempus pingues linquere menses 62, 3. linquendum ubi esset mihi cubiculum 63, 67. me deserto liquisti

in hitore 64, 133. eam liquerit discedens coniux 64, 123. liquens genitoris filia vultum 64, 117. 2) committere, irrita ventosse liquens promissa procellae 64, 59.
Linteum, inflati hutea veli 64, 244. volare huteo 4, 5. infecta 64, 225. 3) sudarium, mihi huteum remitte 12, 11. tollis hutea negligentiorum 12, 3.
Liquefacere, omentum in flamma pingue liquefaciens 90, 6.
Liquere, in hquentibus stagnis 31, 2.
Liquidus, 1) per undas 64, 2. lymphis 64, 162. 2) clarus, perspicax, mente 63, 46.
Lis, magnas 67, 47.
Literator, Sulla 14, 9.
Litoralis, Dis 4, 22.
Litus, Larium 55, 4. subter Rhoeteo 65, 7. Gnesia 64, 172. Canopaeis 66, 52. — albicantis 63, 87. fluctuans 64, 52. in deserto 64, 133. ad spumosa 64, 121. curvis 64, 74. — minacis Adriatici 4, 7. litus ut longo resonante Eoa tunditur unda 11, 3. praeterea litus 64, 184.
Lividus, paludis Hividasima vorago 17, 11.
Locare, haec circum sedes late contexta locavit 64, 293. pulvinar geniale locatur sedibus in mediis 64, 47. molli sub veste locatum (malum) 65, 21.
Locus, aliena 63, 14. nive amicta 63, 70. cuncta 63, 82. ultima litoris 63, 67. opaca silvis redimita 63, 3. in grata 64, 58. hunc locum nutriti 19, 1. Hiberum narrantem loca 9, 7. ubinam aut quibus locis 63, 55.
Locutio, Fescennina 61, 127.
Longe, 1) de loco, veit: tam longe 68, 97. longe a domo profectos 48, 10. non longe a caro corpore abesse volunt 66, 32. longe resonante unda 11, 2. 2) cum compar. et superl., bei weitern, longe me carior ipso est lux mea 68, 156. longe plurimos facit versus 22, 3.
Longinquus, bello 64, 248.
Longus, 1) homo 67, 47. Quintia 66, 1. ponte 17, 1. digitis 43, 3. 2) de tempore, tempore 66, 35. 66, 85. die 80, 4. in noctibus 68, 63. vita 61, 215. in aetate 76, 5. amorem 78, 13. virginitate 68, 116. cum poena 40, 8.
Loquela, verbosa 55, 29.
Loqui, uritur et loquitur 63, 6. ita loquitur 63, 77. ut tecum loquerer 50, 13. mirifice sperabat se esse locutum 64, 3. — loquente coma 4, 12. — quid sum locutus? 14, 4. quae verba locuta es 66, 23. audiero nunquam tua facta loquentem 65, 9. audivi loquentem haec sua flagitia 67, 41. haec charta loquatur annis 63, 46. qui sit, fama loquetur annis 78, 10.
Lorum, rubra 22, 7.
Lorium, hoc te amplius bibisse praedicti loti 39, 21.
Ludentis, 61, 41.
Lubet, paulum quid lubet adlocutionis 36, 7. quam lubet 24, 9. ut lubet 15, 11. 17, 17. 61, 311. quae lubet 15, 11. quo lubet 27, 5. — s. e. q., inf. nescio quid lubet iocari 2, 6. lubet iam servire Tassello 61, 123. lubet inauspitiis fiste te

carpere questu 62, 36. neu tibi lubet foras abire 32, 6.
Lucellum, eequidnam in tabulis patet lucelli 28, 6. refero datum lucello 28, 8.
Lucere, 1) qui coelo lucet inuondior ignis 62, 26. 2) illucere, siluxerit 14, 17.
Lucidus, carchesia 64, 236.
Luctari, luctantes papillas 64, 66.
Luctus, assiduus 64, 71. munera mihi luctus ademit 68, 31. nolite pati nostrum vanescere luctum 64, 199. qualem Mionidi luctum obtulerat 64, 248. hoc studium lucta fraterna mihi mors abstulit 68, 19. nostros luctus carbasus dicat 64, 226.
Lucus, hunc lucum tibi dedico conseroque, Priape 18, 1.
Ludere, 1) dum ludis 99, 1. satis dñi lusiati nuciibus 61, 133. passer, quicum ludere solet 2, 2. tecum ludere possem 2, 9. 3) iocari, ludebat numero modo hoc, modo illoc 50, 5. multa satis lusi 68, 17. lusinus satis 61, 232. domus, in qua lusimus 68, 156. multum lusimus in meis tabellis 50, 2. cupis ponte ludere longo 17, 1. ludere lano stuit 17, 17. 3) in re Venerca, ludite 61, 211.
Ludicrum, Hamadryades ludicrum sibi nutriunt 61, 24.
Ludus, vestri multa millia ludi 61, 210.
Lugere, lugete, o Veneres Cupidinaeque 3, 1. pii ad rogam filii lugetur 39, 5. — non orbem lucti deserta cubile 66, 21. destitit exstinctos gnatus lugere parentes 64, 401. oomae mea fata lugebant 66, 52.
Lumbus, duros 16, 11.
Lumen, 1) notho 34, 16. optato 66, 79. coelesti 66, 7. expectata 62, 2. vagibus lumina solis 64, 272. claro 64, 499. 3) si due, omnia lumina mundi 68, 1. Virginis et sacvi Leonis lumina 66, 66. 4) dies, festis 66, 90. 4) vita, lucundum 68, 93. 5) oculus, cupidio 64, 66. flagrantia 64, 92. languida 64, 226. anxia 64, 243. moesta 66, 55. — devinctam lumina somae 64, 122. gemina teguntur lumina nocte 51, 12. non ante mihi languescant lumina morte 64, 188. simulac nostros invisent lumina colles 64, 233. ut tristiluminascepe manu 66, 39.
Lupa, comminctae 99, 10.
Lupinar, 42, 13.
Lupus, membra lupi (vorent) 108, 6.
Lustrare, Sol lustravit aethera album 63, 40.
Luteus, papaver 19, 12. 61, 195. soccum 61, 10. violae 19, 12.
Lutum, 42, 13. ire praecipitem in lutum 17, 9.
Lux, 1) a purpurea 64, 276. crede luci, ubi sis futurus 55, 16. 2) dies, illa haudque alia 64, 16. lacta 64, 326. oriens 64, 377. optatae 64, 31. — o lucem candidiore nota 107, 6. cupiens videre lucem 50, 12. luce canae Tethyi restitutor 66, 70. 3) vita, brevis 5, 5. 4) puella, mea 66, 132, 160.
Lymphae, frigerant Aganippe 61, 29. Maffia 64, 54. liquidis 64, 162. — hinc abite lymphae, vini pernices 27, 5.
Lymphatus, mente 64, 255.

M.

Macer, quare is desinat esse macer 89, 4. quare sit macer 89, 6.

Macula, pares utrisque impressae 57, 3. *Maculare*, recente terrae sola sanguine maculans 63, 7.

Madefieri, madefient caede sepulcra 64, 369.

Madere, tristi imbre madere genae (non cessarent) 68, 56.

Magis, magis vorax adulter 57, 8. cara viro magis (virgo) 62, 58. si quid magis aridum est 23, 13. magis miserum est 68, 30. — penite magis 61, 178. magis fulgore expalluit auri 61, 100. quem colent homines magis coelitum 61, 48. magis flet 61, 82. magis Amor (vestras) sedes incolat 66, 87. cogit amare magis 72, 8. taedet obestque magis 73, 4. magis hac quid optandum vita 107, 7. — magis magis 38, 3. 64, 275. magis et magis 19, 4. magis ac magis 61, 46. magis atque magis 68, 49.

Magistra, Posthumiae 27, 3.

Magnanimus, ad Minoa 64, 85. Remi nepotes 58, 5. te cognorama parva virgine magnanimam 66, 26.

Magnus, 1) Mentula 115, 8. mundi 66, 1. in corpore 58, 4. in mari 25, 12. montibus 64, 281. 2) de multitudine, numerus Libyssae arenae 7, 3. scriptorum non magna copia 68, 33. — coenam 13, 3. 3) vehemens, amor 91, 6. bella 37, 13. furores 68, 129. lites 67, 47. magnis curarum undis 64, 62. 4) carus, magno cum pretio 77, 2. 5) praecellens, excelsus, Dea 63, 91. Dii 14, 12. 53, 5. 109, 3. Mater 35, 18. progenies Iovis 34, 6. Caesaris 11, 10. Magui (Pompeii) 55, 6. — eximius, de rebus, virtutibus 64, 324, 358. omnia magna haec sunt 115, 7.

Maior, multo mihi maior aerisque ignis 45, 15.

Male, non est mi male 14, 10. male est tuo Catullo 38, 1. male est et laborioso 38, 2. vobis male sit 3, 13. cur me tot male perdes poetis 14, 5. diceris male te a tuis glabris abstinere 61, 141. factum male 3, 16. insulsa male 10, 33. male me marem putatis 16, 13.

Maledicere, credis me potuisse meas maledicere vitae 104, 1.

Maligne, mihi tam fuit maligne 10, 18. *Malignus*, mente 68, 37. voto 67, 5.

Malle, Septimius Aemem mavolt, quam Syrias Britanniasque 45, 22. Lesbiam malit, quam te 79, 1. — c. cont. malle divitias dedisses isti, quam 24, 4. — c. inf., nulli se dicit mulier mea nubere malle, quam mihi 70, 1.

Malum, p o m u m, auricolum 2, 12. missum sponsi furtivo munere 65, 19. suavolentia 19, 13.

Malum, 1) miseria, externata male 64, 165. isti dii mala multa dent clienti 14, 6. vobis mala multa dii deaeque dent 28, 14. quis angusta malis cum

moenia vexarentur 64, 86. tantis fluctuat ipsa (mens) malis 65, 4. me miserum deseris in malis 30, 5. 2) morbus, est a te nactus utrumque malum (alarum hircum et podagram). 3) convicium, opprobrium, Lesbii mi mala plurima dicit 83, 1. 4) interiectio, quid hunc, malum! fovetis? 29, 22.

Malus, a di. 1) librum 44, 21. dona 66, 85. quaedam fabula 69, 5. furore 64, 406. cum pretio 77, 2. quicquid habes boni malique 8, 15. 2) de eo, quo damnum alicui dare cupimus, animo: malignus, hospes 64, 175. — linguae 7, 12. furis manus 20, 5. — subit., ne quis malus invidere possit 5, 12. 3) de eo, quod damnum nobis vel perniciem apportat: damnosus, perniciosus, pedem 14, 22. rapinas 19, 19. tenebrae 3, 13. 4) impertunus, molestus, bestia 69, 7. pituita nasi 23, 17. tussim 44, 7. 5) infelix, infaustus, mens 15, 14. 46, 1. in oras 33, 5. provincia 10, 19. fatis 15, 17. 6) incastus, impurus, adulterium 67, 36. in adultera 61, 101. pueris 15, 10.

Malus, substant., summi 64, 236. vago 64, 225.

Manare, 1) manabant sanguine rivi 64, 345. manans unda 65, 6. — munera fraterno multum manantia fletu 106, 2. 2) dispergi, manat tristi conscius ore ruber 65, 24.

Mandatum, memori condita corde 64, 232. talia juveni mandata dedisse (ferant Aegea) 64, 214. cuncta, quae mandata prius constanti mente tenebat 64, 208. haec mandata prius constanti mente tenentem 64, 239.

Mane, quod quisque mixxit, hoc solet sibi mane dentem defricare 39, 18. mane domo cum exis 80, 3.

Manere, 1) maneat domi 32, 7. manserunt duo moechi 113, 3. plus uno maneat pereunse seculo 1, 10. qualis Telemacho manet fama 61, 229. — dum intacta manet (virgo) 62, 45, 56. nec pueris iucunda manet, nec cara puellis 62, 47. 2) restare, remanere, ne quidquam nostro contractum ex ore maneret 99, 9. — multa parata manent gaudia tibi 76, 5. quae tibi manet vita 8, 15. mane! 10, 27.

Manipulus, caricis manipulis 19, 2.

Mantica, non videmus manticae quod in tergo est 21, 21.

Manus, larga 19, 9. sinistra 12, 1. malas 20, 5. ambas 35, 9. teneras 61, 218. niveis 63, 8. — manum sorsum habebis 20, 17. manu pineam quate taedam 61, 14. religat iuga manu 63, 84. Iupiter, ut tristi lumina saepe manu 66, 30. manus carpebant rite laborem 64, 311. manus tollens 53, 4. perfudere manus fraterno sanguine fratres 64, 406. (ca-

catum) si manibus totus fricesque 23, 22. — fero iuveni in manus floridam puellulam dedis (in dittonem et potentiam redigis) 61, 56. si manus vestras non horribitis admovere nobis (hostiliter petere, vituperare) 14, 2.

Mare, ferum 63, 49. placidum 64, 270. novum 96, 45. ad Oceanum 115, 6. a novissimo 4, 23. in magno 25, 13. vasto 31, 3. vasta 63, 48. super alta 63, 1. — quod mare conceptum spumantibus exspuit (te) undis? 64, 155. mari totum (Oceanus) amplectitur orbem 64, 30. cetera sunt maria 115, 2.

Martius, Nymphas 64, 16.

Maritus, est facta marita (ianua) 67, 6. vitis est ulmo coniuncta marito 63, 54. maritus, subst., novus 61, 55. cupidus 66, 375. unguentatus 61, 142. — marito ista non eadem licent 61, 147. non se videt esse maritum (Gallus) 79, 5. patrum non sinit esse maritum 89, 3. licet venias, marite 61, 191. marite, nihilominus pulcher es 61, 196. portans optata maritis Hesperus 64, 329.

Marmor, prope marmora pelagi 63, 86.

Mas, male me marem putatis 16, 13.

Mater, auxia 64, 390. o bona 64, 23. tam bona 89, 1. a bona 61, 226. impia 61, 404. orba 39, 5. matris adventu 65, 22. complexum 64, 118. complexu 62, 21, 22. 64, 86. pudicitiam 61, 225. egremitio 61, 59, 217. ex coniugio 90, 1. anum 9, 4. ab optima 61, 229. — Latoniam mater prope Deliam deposivit olivam 21, 7. sic mater dixerat 94, 5. pars (virginitatis) data tertia matri 62, 63. (passer) quam norat ipsam tam bene quam puella matrem 3, 7. quod non matrem esse videbam hanc tibi 91, 5. potius fas est, quam matrem fratres efficere ex patre 111, 4. quod te tradidit ipse pater cum matre 62, 61. quid facit is, qui cum matre prurit 88, 1. Magnus ex matre et gnato gignatur oportet 90, 3. saepe fatebuntur gnatorum in funere matres 64, 350. — de animalibus, mugiente 20, 14. 2) de Cybele, magna 35, 18. Cybele mater 63, 9. 3) de urbe, ex qua colonia deducta est, nos: Mutterstadt, Brisia Veronae mater 61, 34.

Maternus, avus 84, 6.

Maturus, tempore 62, 57.

Matutinus, flatu 64, 270.

Maritime, ut paludis lividissima maximeque est profunda vorago 17, 11.

Maximus, mons, quem maximum progenies Thiae supervehitur 66, 43. — Iano, maxima Coelicolum 68, 138. Iovis 31, 5. — laetitia 83, 2. ultor 115, 7. rivus 17, 7. grates 44, 16. gratias 49, 4.

Medicus, amicos medicosque convocat 41, 6.

Meditari, non frustra meditantur 62, 13. — passive, adspicite, innuptae secum ut meditata requirunt 62, 12.

Medius, viri 80, 6. ad tunicam 67, 22. per Athon 66, 46. per iter 68, 60. die 61, 118. in turbine lecti 64, 149. in undis 64, 167. in sedibus 64, 48.

Medulla, defessus omnibus medullis 65, 30. — de intimo corde, interiore

35, 15. imis 64, 93. extremis 64, 196. in mollibus 45, 16. moestas 68, 23. cum vesana meas torreret flamma medullas 100, 7. — de interiore rei parte, caecis montis medullis 68, 111.

Medullula, Thalle mollior anseris medullula 25, 2.

Mehercule, 38, 2.

Meiere, diffusus in aestu meiensis mullae cunus 97, 8.

Melior, culus mundior et mellior 97, 4. quisquis de meliore nota 68, 28.

Mellitus, passer 3, 6. oculus 49, 1. Inventi 99, 1.

Membrana, directa plumbo 22, 7.

Membrum, defessa labore 50, 14. frigida 68, 29. cetera membra lupi (vorant) 108, 6. relicta sensit sibi membra sine viro 63, 6. silici restrictis membra catena 64, 297. e divulso raptabant membra iuvenco 64, 258.

Meminisse, non solum meminit (nostri) 83, 5. Dii meminerunt, meminit Fides (promissae fidei) 39, 11. — suffixum in summa me memini esse cruce 99, 4.

Memor, corde 64, 231.

Memorabilis, habent memorabile quod sit 62, 13.

Mendax, ventre 67, 48.

Mens, 1) auxia 68, 6. impia 67, 25. crudelis 61, 136. ingratae 76, 9. obstinata 8, 11. constanti 64, 209, 239. immemori 64, 249. liquida 63, 46. lymphata 64, 255. praetrepidans 46, 7. cupidae 64, 147. de cupida 64, 399. tota 62, 14. 64, 70. 68, 25. incedidia mentis 64, 226. mens animi 65, 4. mens est adducta tua culpa 75, 5. tacita 62, 37. laeta 64, 237. cum mens onus reponit 31, 8. mentem amore revinciens 61, 33. coniux tibi mentem perfundat amore 64, 331. caeca mentem caligine Theseus consitus 64, 207. a turpi mentem inhibere probro 91, 4. incensam mente puellam 64, 97. multas exproptam mente querelas 64, 223. mora tarda mente cedat 63, 19. nos alio mentes, alio divisimus aures 62, 15. 2) sentiendi ratio (Gedanke, Gesinnung), mala (infausta) mens 15, 14. 40, 1. iustificam deorum 64, 407. tam dura ac tertia 60, 3. maligna 68, 37. quali solam Theseus me mente reliquit, tali mente fustet seque suosque 64, 200, 201. 3) animus (Muth), toto pectore mens excidit 66, 25.

Mensa, pingues 62, 3. — multiplices constructae sunt dape mensae 61, 305. colucent pocula mensis 64, 45.

Menstruus, cursu 34, 17.

Mentiri, quod promisti mihi, quod mentita 110, 3.

Mentula, ista vestra diffututa 29, 14. magna minax 115, 8. — parata crux, sine arte mentula 20, 18. revulsa brachio fit ista mentula (villico) apta clava dexterarum 20, 21. solis putatis esse mentulas vobis 37, 3.

Mereri, desine de quoquam quidquam bene velle mereri 73, 1.

Meretrix, avarae 110, 7.

Mergere, (Bootes) vix sero alto mergitur Oceano 66, 68.

- Meridiane*, inbe ad te veniam meridia-
tum 22, 2.
Merito, si quem merito tarda podagra
cecit 71, 2.
Mersare, accipe, quia merser fortunae
fluctibus ipse 66, 12.
Merus, Thyenianus 27, 7. — amores
12, 9.
Messis, post nonam 95, 1.
Metiri, cursu menstruo metiens iter
annuum 24, 18.
Metuere, a te metuo tuoque pene 15, 8.
hunc metuunt omnes 69, 7. non sibi
metuebant talia verba 84, 2. dicta ni-
hil metuere 64, 149. — nil metuunt iu-
rare 64, 149.
Mews, saepius.
Mica, nulla in tam magno est corpore
mica salis 66, 4.
Micare, micantia sidera 64, 206. side-
rum 61, 287.
Migrare, ad severos migrate, (lymphae)
27, 7.
Miles, si miles muros isset ad Hiacos
66, 66.
Mille, basia mille 5, 7. deia mille alte-
ra 5, 8, 9. millia singula (moechorum)
113, 4. multa basiorum 18, 12. multa
ludi 61, 210. multa (uaguentorum)
68, 79. multa (basiorum) 5, 10.
multis (hominum) 68, 46. usque ad
trecenta (basiorum) 48, 2. trecentis
(amicorum) 9, 2. quingenta
(carminum) 95, 2. aut decem aut
plura (versuum) 22, 4. ad quinde-
cim (sestertium) 28, 4. decem
(sestertium) 41, 2.
Millies, 35, 8.
Mimice, mimice ac moleste ridentem
42, 8.
Minox, Cybele 63, 84. mentula 115, 8.
Adriatici 4, 6.
Mingere, quod quisque minxit 39, 18.
(parens) ipse sui gnati minxerit in gre-
mium 67, 30.
Minimus, non misimo naso 43, 1. quod
minimum facillimumque est 36, 4.
Minister, vetuli Falerni 27, 1.
Ministra, Deum 63, 68.
Minor, in campo 55, 3. verpa 28, 12.
Minuere, minuta magno deprensa na-
vis in mari 25, 12.
Minus, adv. 61, 176. 62, 58. 72, 8.
Mirari, tam se ipse miratur 22, 17.
Mirifice, adv., mirum in modum,
egregie, cum mirifice Vatiniana
meus crimina Calvus explicasset 53, 2.
mirifice est a te nactus utrumque ma-
lum 71, 4. mirifice sperabat se esse lo-
cutum 84, 2.
Mirus, arte 64, 51. pietate 67, 29. nocte
68, 145. — nec mirum 23, 7. 57, 3. 62,
14. 63, 7.
Miscere, (Amor), curis hominum qui
gaudia miscet 64, 95. (Venus) dulcem
curis miscet amaritatem 68, 18.
Miscellus, 1) Ravide 49, 1. o passer 3,
18. Virronis 89, 7. 2) misere per-
ditaeque amans, Septimius 45, 21.
miscellae (puellas) ignes anteriorem
edunt medullam 35, 14.
Miser, 1) anime 63, 61. Catulle 8, 1.
frater 101, 6. concubinae 61, 139. fratri
68, 83. ad inferias 181, 2. ah misera
- 64, 71. ah, tum te miserum 15, 17. vae
miseriae 64, 196. amori 99, 15. in amore
91, 2. in gnata 64, 119. nec miser vivo
8, 18. ego patriam miser relinques
62, 51. quia dominis esse miser 78, 12.
me miserum deseris in malis 88, 5. ut
non me miserum cibis inuaret 58, 3.
me miserum adspicite 76, 19. desertam
la sola miseram se cerant arena 64, 57.
o misero frater adempte mihi 68, 29, 32.
mi misero eripisti omnia nostra bona
77, 4. mihi non hoc miserae sperare
iubebas 64, 149. ne amplius a misere
dona beata petas 68, 14. id magis mi-
serum est 68, 36. 2) misere amans,
miseri quod omnes eripit sensus mihi
51, 5. malum miserae obitae molli sub
veste locatam 65, 21. infesto miserum
me tradere amori non cessasti 99, 11.
3) miseratione et contenta
dignus (erbärmlich), domum
67, 24.
Miserabilis, letum 68, 91.
Misere, adv., misere exagitans immitti
corde furores 64, 84.
Misereri, si vostrum est misereri 76, 17.
Miseret, iam te nil miseret tui dulcis
amicali 30, 2.
Miseriter, patriam adlocuta voce est
ita miseriter 63, 49.
Mitescere, immitte ut nostri vellet mi-
tescere pectus 64, 129.
Mitis, uvam 62, 50.
Mitra, subtilem 64, 68. non mitrae vi-
cem curans 64, 66.
Mittere, 1) mitte brachiolum teres puel-
lulae 61, 181. — missum facere
(von sich lassen), non ego te
gaudens lactanti pectore mittam 64,
221. moesta virum mittens 68, 29. —
emittere, edere, missas voces 64,
169. — demittere, delicere,
anne eum volo de tuo ponte mittere
pronum 17, 23. — e. infinit., desine-
re, non mater caros mittet sperare
nepotes 64, 381. 2) schicken, hoc
misso in Syriam 64, 7. mihi mittis epis-
tolium 68, 2. libellum ad tuum Catu-
lum misti 14, 14. qui tantum tibi misit
impiorum (poetarum) 14, 7. mitte
haec expressa tibi carmina Battiadae
65, 15. carmina uti possem mittere Bat-
tiadae 116, 2. Smyrna cavas Atacis pe-
nitus mittetur ad. undas 95, 5. sudaria
Setaba miserunt mihi muneris Fabullas
et Verantius 12, 15. missum spondi
furtivo munere malum 65, 19.
Mnemosynon, (lntenn) est mnemosy-
non mei sodalis 19, 12.
Modo, adv. 1) solum, (aur) 73, 6.
non modo, sed, 21, 2. 24, 2. 2) de
tempore, (eben) 1, 2. 10, 26. 23,
12. 53, 1. 56, 5. — modo, modo, 3, 9.
15, 7. 50, 5.
Modus, 1) mutanda est ratio modusque
vobis 42, 22. omni modo 99, 12. 2) in
arte musica (die Weise), agite
in modum dicite 61, 38. ite, concinite
in modum 61, 123.
Moecha, putida 42, 11, 12, 19, 28. tur-
pis 42, 3. abducta 66, 103.
Moechari, Mentula moechatur, moe-
chatur Mentula certe 94, 1.
Moechus, semitarii 87, 18. Consule Pom-

pele primum duo solebant moechi 113, 2. cum suis vivat valeatque moechis 11, 17.

Moenia, angusta 64, 89. Larissaca 64, 36. Troica 64, 246. — Novi Comi 35, 4. Divae 64, 212.

Moeror, in tantis 65, 15.

Moesta, mater 64, 360. parenti 64, 210. pectore 64, 202. medullas 68, 22. oculis 64, 69. lumina 68, 55. carmina 65, 12. — prospectans cedentem moesta carinam (Ariadne) 64, 250. patriam adlocuta est ita moesta (Attis) 68, 49. moesta virum mittens (Berenice) 68, 20. haec extremis moestam dixisse querellis (Ariadnam) 64, 130. moestus lacrimis Simonideis 36, 8.

Molestae, a d.v., mimice ac moleste ridentem 42, 8.

Molestus, 1) molesta vivis 10, 23. ne nimium sinus stultorum more molesti 68, 137. si forte non molestum est 55, 1. 2) damnosus, perniciosus, otium tibi molestum est 51, 13.

Mollescere, mollescent colla iuvenis 64, 38.

Mollicellus, nates 25, 10.

Molliculus, parum pudicus, (schluppfrig), quod sint molliculi (versiculi mei) 16, 4. si sunt molliculi 16, 8.

Mollis, 1) pede 68, 70. arista 19, 11. fronde 64, 294. lana 64, 312. laeae velera 64, 319. sub veste 65, 21. tegmina surae 64, 129. in medullis 45, 18. in complexu 64, 68. — 2) emollitus, enervatus, Arabas 11, 5. — Thalle mollior cuniculi capillo 25, 1. 3) lenis, placidus, (sanft) humine 67, 33. quiete 63, 36, 44. 69, 4. somno 68, 5. *Monere*, monendus es mihi 39, 9.

Mons, aerii 68, 57. nivis 64, 241. Pimpaceum 105, 1. praeruptos 64, 126. Idomenios 64, 178. Libysisus 69, 1. magnis 64, 282. — illic quoque eversus mons est 68, 43. cacsis montis medullis 68, 111. montium domina 34, 9. montibus Idri 64, 301.

Monstrare, patraus patrum monstret adulterium 78, 6.

Monstrum, 1) prodigiosum quoddam, tu cum Tappone omnia monstra facis 104, 4. 2) animal foedum et terribile, contra saevum 64, 101. Stymphalia 68, 113. 3) res nova et insolita, monstrum admirantes 64, 15.

Monumentum, parva 85, 9. Caesaris monumenta magni 11, 10.

Mora, tarda 63, 19.

Morari, moraris, abit dies 61, 79, 84, 94. quid moraris emori 52, 1, 4. quamvis puella euntem roget morari 35, 10.

Morbosus, morbosus pariter 57, 6.

Morbus, vitium, neque elegantem neque urbanum 39, 7. tetrum 76, 25.

Mordere, quoniam labella mordebis 8, 18. mordenti rostro 68, 127.

Morbundus, a sede Pisauri 81, 3.

Mori, passer mortuus est meae puellae 3, 3. meriens fregit commoda, frater 68, 21. notescat magis mortuus 68, 48. non iniecta tumulabor mortua terra 64, 153.

Mors, 1) fraterna 68, 19. immatura 96, 5.

paterna 64, 246. a mortis humine 68, 4. ut te donarem munere mortis 101, 3. morti dedita praeda 64, 363. cum mortem opteteret Theseus 64, 102. non mihi languescant lumina morte 64, 188. semper moesta tua carmina morte canam 35, 12. 2) periculum mortis, in extremam 76, 18.

Morsum, lanca 64, 217.

Morsus, acres 2, 4.

Mortalis, coetu 64, 286. oculi 64, 17. nec quisquam apparet vacua mortalis in alga 64, 108.

Mos, 1) consuetudo, prius 101, 7. stultorum more 68, 137. ut mos est tuus 9, 8. 2) mores, Sitten, Character, puris 108, 2.

Motus, infirmo 64, 306.

Movere, tremulum movens cana tempus anilitas 61, 161. qui duos nequeunt movere lumbos 16, 11. quem tu, qualibet, ut lubet, moveto 15, 11. passer non sese a gremio illius movebat 3, 8. — nil proficimus, nihil movetur illa 42, 21. me non movet aestimatio 12, 12.

Mox, 32, 3.

Mucus, a te abest mucus 23, 17.

Mugilis, te percurrent raphanique magisque 15, 19.

Mugire, matre mugiente 20, 14. mugienti fremitu 63, 62.

Mula, ferream ut soleam tenaci in voragine mula (derelinqtu) 17, 28. diffusus in aestu meientis mulae eunus 97, 8. *Mulcere*, flos, quem mulcent aurae 62, 41.

Mulier, 1) notha 63, 27. nulla potest mulier tantum se dicere amatam 57, 1. cum de via mulier aves ostendit occentes 25, 5. 2) puella amata, mulier mea 70, 1. mulier cupido quod dicit amanti 70, 3. — de animantibus — compar, multivola (celumbus) 68, 126.

Multa, iustam 64, 190.

Multare, facta virum multantes vindice poena Eumenides 64, 192.

Multiplex, saepe 64, 305. curas 64, 251.

Multivola, mulier 68, 126.

Multo, adv. c. comparativ., 45, 15. 68, 126. 72, 6. 82, 3. 83, 5.

Multum, adv. 1) valde, 101, 9. 2) diu, 50, 2.

Multas, agricolae 62, 35. iuveni ibid. pueri 62, 42. puellae ibid. gaudia 76, 6. mala 14, 6. 28, 14. sidera 7, 7. iocosa 8, 8. querelis 68, 19. querelas 64, 223. per gentes 101, 1. per aequora ibid. basia 7, 9. millia basiorum 5, 10. 16, 12. millia ludi 61, 210. millia (angustorum) 68, 78. millibus (hominum) 68, 45. guttis 99, 7. pro officiis 68, 150. — multis decorum 66, 9. una ex multis capsula me sequitur 68, 36. multis (Satyrorum) rancisonos effabant cornu bombos 64, 264. — multi et multae subst., Quintia formosa est multis 68, 1. hic futuit multas 97, 9. — multa satis laesi 68, 17. — homo 112, 1. usu 91, 7. — multorum hominum pathicus et pathicus homo es 112, 1. multas es et pathicus 112, 2. — magnus, cum laude 64, 112. languoribus 56, 81.

Mulus, mulo, nihil sentis 63, 3.
Mundities, hanc ad munditiam adde mandiozem 23, 18.
Mundus, cubatant., magis 66, 1. concussit micantia sidera mundus 64, 206.
Mundus, adi., ulus mundior et melior 97, 4. hanc ad munditiam adde mandiozem 23, 18.
Municeps, quendam municipem meum de tuo volo ponte ire praecipit in lutum 17, 8.
Munus, 1) Hymenaeus audiens se citatier ad suum munus 61, 43. 2) donum, confectum carmine 63, 145. novum ac repertum 14, 9. isto 14, 2. furtivo 65, 19. novo 66, 36. postremo mortis 101, 3. iucunda 64, 83. fraterno multum manantia fleta 101, 8. parva 19, 8. quam plurima 66, 154. largis 66, 93. — raras munere vestis 69, 3. sudaria miserant mihi muneri Fabulus et Veranius 12, 15. munera et Musarum hinc petis et Veneris 68, 16. haec tibi non tribue munera 68, 23. in re Venerca, assiduo 61, 234. —

3) spectaculum, munus hoc mihi maximi da risus 17, 7.
Munusculum, non ingrata 64, 163. in re Venerca, furtiva 66, 145.
Murus, ad Ilacos 66, 66.
Musca, neu conarere infestum telis icere musca caput 118, 4.
Muscous, e lapide 66, 66.
Mutare, quis te mutavit tantus Deus 64, 31. (ianua) mutata feraria in domum veterem deseruisse fidem 67, 7. mutanda est ratio modisque vobis 23, 23. mutato nomine 62, 26. — ut mihi ambrosio mutatum iam foret illud suaviolum triasti tristies helleboro 99, 13. tantum abhorret ac mutat (pro mutatur) 22, 11. — tua furta vel talgato mutari velit 12, 8.
Mutus, 1) cinerem 101, 4. 2) de locis, ubi nullus auditur sonus, sepulchris 66, 1. omnia muta, omnia sunt deserta 64, 186.
Mutuo, uterque reddens mutua (carmina) 59, 8. animis 45, 20.
Myrtus, Asia 61, 22. quales Euxotae praeignant flumina myrtus 64, 69.

N.

Nam, saepius.
Namque, 1, 3. 20, 18. 37, 9. 61, 16. 62, 23. 64, 52. 215, 289, 264, 395. 65, 5. 66, 65, 86. 99, 3.
Nancisci, mirifice est a te nactus utrumque malum 71, 4.
Nare, iuventis per medium classi barbara navit Athon 66, 46. pinus dicuntur liquidas Neptuni nasse per undas 64, 2. proci nantes (undae) 64, 276.
Narrare, de Posthumio et Corneli narrat amore 67, 35. egregium narrae mira pietate parentem 67, 29. narrantem loca, facta, nationes 9, 7. tem' provincia narrat esse bellam 43, 6.
Nasci, 1) de animantibus, nascitur vobis expers terroris Achilles 64, 339. nascatur Magus 90, 1. nimis optato saeculorum tempore nati heroes 64, 22. 2) de quaque re alia: progiui, crescere, parari, flos in septis secretus nascitur hortis 62, 39. vidua in nudo vitis nascitur arvo 62, 49. (querelae) nascuntur pectore ab imo 64, 198. a quo sunt primo nobis omnia nata bona 68, 156. nec quod illic natam dicitur esse 10, 15.
Nasus, turpiale 41, 3. nec minimo 41, 1. — mala pituita nasi 23, 17. crudelem nasorum pestem 95, 9. — deos rogabis, totum ut te faciant nasum 12, 14.
Nata, Hesperie, qui natam possis complexu avellere matris 62, 21. complexu matris retinentem avellere natam 62, 23.
Nates, mollicellas 25, 10. pilosas 23, 7.
Natare, neque ullius natantis impetum trabis nequise praeterire 4, 3.
Natie, Hiberam 9, 7.
Natus, iners sterili semine natus erat 67, 26. nati cubile 67, 23. Pelen, cla-

risime nato 64, 225. pater Divam sancta cum coniuge natisque 64, 206.
Naufragus, electam spumantibus aequoris undis 66, 2.
Nauta, nigro iactatis turbine nautis 68, 63.
Navis, depressa in mari 25, 12. levi 64, 64. — naviam celerissima (Phaeolus) 4, 2.
Nevita, perfidus 64, 174.
Ne, a) coniunctio, 1) cum coniunctivo, 5, 11, 12. 17, 4. 21, 13. 25, 10. 32, 5. 50, 20. 61, 66, 152, 153. 64, 114. 65, 17. 66, 59. 67, 46. 68, 11, 14, 43, 49, 103, 137, 151. 74, 3. 92, 9. utinam ne 64, 171. 2) cum imperativo, 61, 206. 62, 59. 67, 18. b) particula interrogat, sententiae.
Nebula, acrias 20, 16.
Nec, saepius.
Necum, 64, 55.
Necesse, necesse est = deest, seq. in fin., (parentibus) parere necesse est 62, 61. haec necesse Priapo praestare 19, 17. (castos esse) versiculos nihil necesse est 16, 6. ire necesse sit 61, 63. — eum coniunct., haec amem necesse est 13, 18.
Nefandus, ex coniugio 90, 1. scelere 64, 298. omnia fanda, nefanda iustitiam nobis mentem avertere Deorum 64, 406.
Nefarius, scripta 44, 18.
Nefas, adi. nefarius, Troia 68, 68.
Nefunus, talia funerae funera (quae nondum erant funera) 64, 83.
Negare, 1) totum illud, formosa, nego 66, 3. sequi acc. c. inf. hoc negat minacis Adriatici negare litus 4, 6, 7. negat mihi vostra reddituram pugillaria 42, 4. illuc, unde negant redire

quemquam 3, 12. 2) denegare, quae tunc vir petet, cave ne neges 61, 152. ne naces pueris neget concubitus 61, 123. tanto te in fastu negas (amicis tuis) 55, 14.
Negligens, Priapus 19, 20. per quam non licet esse negligentem 10, 24. tollis lintea negligentiorum 12, 3.
Negligere, quae tu negligis 20, 5. non te Venus negligit 61, 199. neglecto numine Divum 64, 134.
Nemo, 64, 38. 67, 17. 73, 5. 81, 1.
Nemorivagus, aper 62, 72.
Nempe, 68, 91.
Nemus, Phrygium 63, 2. ad Phrygia 63, 20. ad alta 63, 12. per opaca 63, 32. ad Idae nemora 63, 52. in nemora 63, 58, 78, 89.
Nepos, 1) seri 68, 120. caros 64, 261. 2) progenies, magnanimos Remi nepotes 58, 5. disertissime Romuli nepotum 49, 1.
Neptis, tene suam Tethys concessit ducere neptem 64, 29.
Neque, sexcenties.
Nequidquam, 6, 7. 64, 111, 164. 65, 17. 77, 1. 101, 4. 114, 4.
Nequire, cum nequeo (munera tribuere) 68, 32. duros nequeunt movere lumbos 16, 11. Phaselus ait se non ullius natantis impetum trabis nequisse praeterire 4, 4.
Nervosus, unde foret nervosus illud, quod 67, 27.
Nescire, nescio quid lubet iocari 2, 6. nescio quid fabriculosi scortis diligit 6, 4. risi nescio quem modo in corona 53, 1. nescio, quid certe est 89, 5. (quare id faciam) nescio 85, 2. nescia, quod facinus facias 81, 6. ipse qui sit, nescit 17, 22.
Nescius, non est Dea nescia nostri 68, 17.
Neu, adv. 32, 6. 68, 12. 116, 3. neu, neu 61, 126, 128.
Ni, pro nisi, 6, 2. 14, 14. 1. 45, 3.
Niger, turbine 68, 63. ocellis 43, 2. nigerrimis avis 17, 16.
Nihil, *Nil*, 1) 10, 9. 17, 21. 23, 8. 42, 21. 51, 7. 61, 61. 64, 146. 68, 77. 83, 3. 89, 5. nihil quidquam 68, 7. nihil est (nihil pensi habetur) fecisse benignus 73, 3. nil immundius hoc (culo) nihilque immundius illud (osa) 97, 3. nihilo minore verpa 26, 12. hinc nihilominus, adv., 61, 197. 2) nullo modo, non, 6, 12. 15, 6. 16, 6. 30, 2. 64, 148. 68, 131. 93, 1.
Nimirum, adv. 22, 16. 62, 7.
Nimis, adv., 43, 4. 56, 4. 60, 5. 61, 114. 63, 60. 64, 23, 168.
Nimum, adv. 51, 14. 68, 137. 93, 1.
Nimius, Veneris nimio odio 63, 17. e labore 63, 26.
Nisi, 29, 2. 23. 89, 5. 92, 2. 4. 106, 2.
Nitere, de hominibus: formosum esse, uxor ore floridulo nitens 61, 193. desiderio meo nitenti 2, 5.
Nitor, flammeus 66, 3.
Nitti, nave levi nitens 64, 64. quali ape nitat 64, 177.
Nivens, 1) montis 64, 241. 2) candidus, pede 61, 9. artus 64, 204, 265. manibus 62, 8. columbo 68, 125. Rhoei

niveae citaeque bigae 55, 23. vittae 64, 310.
Nix, hiberna 80, 2. algida 63, 70. apud nivem et ferarum gelida stabula 63, 53.
Nobilis, Rhodum 4, 8. — amicos 26, 12.
Noctifer, nimirum Octaeos ostendit noctifer ignes 62, 7.
Nocturnus, rixae 66, 13.
Nolle, c. a. c. c., multatam iocosa, quae nec puella nolebat 8, 7. nunc iam illa non vult (multa tam iocosa), tu quoque, impotens, noli 8, 9. c. inf., quandam, quem dicere nolo nomine 67, 45. haec commoda noli spernere 23, 25. noli pugnare duobus 62, 64. noli admirari, quare 69, 1. eripere ei noli, multo quod carius illi est oculis 62, 3. nolite pati nostrum vasescere luctum 64, 199. c. a. c. c. inf., renidere usquequaque te nollem 39, 15. c. coniunct., noli statuas nos mente maligna id facere 68, 37.
Nomen, 1) (nepos) nomen testatas intulit in tabulas 68, 122. mutato comprehendis nomine eodem 62, 35. sis quocumque placet tibi nomine 34, 22. illa adivi nomine dicentem, quos diximus 67, 43. quem dicere nolo nomine 67, 46. proprie nomen gentile, ne vestrum scabra tangat robigine nomen haec atque illa dies 68, 161. in deserto Manli nomine 68, 50. hinc 2) gens, non decet tam vetus sine liberis nomen esse 61, 214. 3) consilium, cone nomine, ut 29, 12, 24.
Non, sexcenties.
Nondum, 64, 219, 267. 68, 75.
Novus, pila 37, 2. post mensem 85, 1. post hiemem 93, 2.
Novocere, Suffenus iste, quem probe nosti 22, 1. suam norat ipsam (dominam) tam bene, quam puella matrem 2, 6. dicebas quondam solum te nosse Catullum 72, 1. te omnia secula noscent 78, 19. — scire, qui tu isthaec, ianuam, nosti 67, 37. Iuno noscens omnivoli plurima furta Iovis 68, 146.
Noscitare, facile insciis noscitur ab omnibus 61, 223.
Noster, saepius.
Nota, o lacem candidiore nota 107, 6. quicquid de meliore nota 68, 29.
Notare, lapide illa diem candidiore notat 68, 148. emulae labra notata sero 89, 8.
Notescere, notescatque magis mortuus 68, 48.
Nothus, adulterinus, falsus, Attis notha mulier 63, 27. lumine 34, 15.
Notus, qualubet essenotus optas 40, 6. Achilles, hostibus haud tergo, sed forti pectore notus 64, 240. amici sit penitus nota fides animi 102, 2. patris rapinae notae sunt populo 32, 7. non inter nota sepulchra compositum 93, 97. — noti, subat. (Bekante), a tria notorum suavia repererit 73, 4.
Novem, continuas fututiones 22, 8.
Noveros, inuuptae 64, 403. (Furio) est et pater et noveros 23, 8.
Novus, 1) maritus 61, 64. viro 66, 20. coniugia 61, 22. 62, 61. nupta 61, 89. 85, 86, 94, 100, 110, 120. nuptis 66, 15.

aidas 66, 64. munere 66, 32. mare 66, 45. libri 22, 6. umbilici 22, 7. nuntia 63, 75. Hymenaeo 66, (1. 2) insuetum et insolitum rei indicat modum, libellum 1, 1. munus 14, 8. — novissimus: a) ultimus, remotissimas, a mare 4, 24. b) extremus, tristissimus, in casa 60, 4.

Nox, 1) nulla 8, 15. mira 66, 145. vaga 61, 116. non viduas 6, 6. in longis 66, 63. — cum tacet nox 7, 7. noctis umbras 63, 41. nocte 62, 34. 66, 69. 2) tenebrae, gemina teguntur lumina nocte 51, 12. 3) oblivio, ne fugiens aetas illius hoc caeca nocte tegat studium 68, 44. 4) de morte, nox est perpetua una dormienda 5, 6.

Nubere, Iulia Manlio nubit 61, 20. nulli se dicit mulier mea nubere malle, quam mihi 70, 1. quoi cum sit viridissimo nupta flore puella 17, 14.

Nubes, pulvae ventorum flamine 64, 240.

Nudare, nudantes reiecta veste papillas 66, 61.

Nudatus, suras 64, 129. corpore 64, 17.

Nudus, sinum 55, 11. — incultus, in arvo 62, 49.

Nugae, carmina nugalia, mense 1, 4.

Nullus, femina 64, 143, 144. 69, 1. mulier 75, 1. nulli illum pueri, nulli optavere puellas 63, 44. haec (vitem) nulli agricolae, nulli ac coluere iuvenes 62, 53. — res 39, 16. 64, 126. domus 61, 66. 64, 335. tecto 64, 184. aratro 62, 40. praemia 66, 86. aetas 64, 323. nocte 8, 14. sensibus 64, 165. amor 64, 336. clementia 64, 137. nulla fugae ratio, nulla spes 64, 186. fides 75, 3. venustas 66, 3. mica salis 66, 4. nullum (moechum) amans vere 11, 19. nullus subat, mi nullus erat, qui 10, 21. nulli se dicit mulier mea nubere malle 70, 1. nulla, quantum

amabitur nulla 8, 5. 37, 12. — nullus pro: non, tantumdem omnia sentiens (aliquis), quam si nulla sit unquam 17, 20.

Num, 66, 17. 69, 1.

Numen, 1) invicto 64, 204. 2) de potestate et maiestate decoram, neglecto numine Divam 64, 124. Divum numine absum 76, 4.

Numerare, qui vestri numerare vult multa millia ludi 61, 209.

Numerus, quam magnus Libysee arenae 7, 3. (uterque) ludebat numero modo hoc, modo illic (versum) 59, 5. siderum micantium subdecat numerum prius 61, 208.

Nummus, si te nummi delectant 163, 1. Nunc, sexcenties.

Nunquam, 62, 60. 65, 9. 10. 67, 22, 20.

Nuntiare, pauca nuntiate meae puellas non bona dicta 11, 15. si mihi vera nuntiantur 35, 11.

Nuntium, nova 63, 75.

Nuntius, beati 9, 5. horribilis 64, 10.

Nuper, 64, 217. 65, 5.

Nupta, nova 61, 80, 85, 95, 96, 100, 110, 120. novis 66, 15. dedatur cupido iam dudum nupta marito 64, 375. nupta tu quoque 61, 151. o nuptae 64, 87. nuptarum laus 111, 2.

Nuptialis, carmina 61, 12.

Nutare, non sine nutanti platano 64, 291. nutantibus pennis 66, 53.

Nutrire, Hamadryades Deae roscido nutriunt humore (ramulos myrti) 61, 25. — augere, beare, hunc locum villulamque palustrem nutrivit 19, 4.

Nutrix, 1) nuptam nutrix orienti luce revisens 64, 377. 2) mamma, Nymphas nutricum tenus exstantes e gurgitecano 64, 18.

Nux, neu nuces pueris neget concubitus 61, 128. da nuces pueris, iura concubinae 61, 131. concubine, nuces da 61, 135, 140. satis diu lusisti naciibus 61, 133.

O.

O. interiect., sexcenties.

Obdurare, tu, Catulle, destinatus obdura 8, 19. obstinata mente perfer, obdura 8, 11. iam Catullus obdurat 8, 12.

Obesse, taedet obestque magis (fecisse benignae) 73, 4.

Obesus, pinguis, Etruscus 39, 11.

Obitus, qui stellarum ortas comperit atque obitus 66, 2.

Obiurgare, Gellius audierat patrum obiurgare solere, si 74, 1.

Oblectare, non veterum dulci scripturarum carmine Musae oblectant 68, 6.

Obliterare, haec vigeant mandata, nec ulla obliteret aetas 64, 232.

Oblivisci, si tu oblitus es 39, 11. oculis obliviscens 68, 43. oblitio pectore 64, 208. miserae oblitae (virginis) 66, 21. — c. acc., bonum oblitae es fa-

cius 66, 27. c. gen., si (Lesbia) nostri oblitae taceret 83, 2.

Obloqui, nunc gannit et obloquitur 83, 4.

Obscenus, Troia 68, 99.

Obscurare, flammeus ut rapidi solis ator obscuratur 66, 3.

Obscurus, 1) ferrugine 64, 227. — 2) occultus, orgia 64, 260.

Obscurare, ne quis liminis obsceret tabellam 33, 5. — licet obsceres palatum 55, 21.

Obsidere, Troica obsidens lingua moenia bello (A game non) 64, 346.

Obistere, si qui bono sacer alarum obstitit hircus 71, 1.

Obstinatus, mente 8, 11.

Obterere, Troia Rheotae subter hiore tellus (fratrem) obterit 65, 8.

Obtingere, si quidquam cupido optatque obtingit unquam 104, 1.

Obvius, solus in Libya caeste veniam obvius leoni 45, 7. — lateque et co-
minius obvia frangens (pinus) 64, 100.

Occasus, vortor in occasum 66, 67.

Occidere, soles occidere et redire pos-
sunt 5, 4. cum semel occidit brevis lux
5, 5.

Occinere, de via mulier aves ostendit
occinentes 26, 5.

Occupare, in re sua occupati 15, 8.

Ocellus, 1) turgiduli 3, 18. ebrios 45,
11. nec nigri 43, 2. moestis 64, 60.
ut non somnus tegeter quiete ocellos
50, 10. 2) de plurium rerum op-
tima et praestantissima, pe-
ninsularum, Sirmio, insularumque ocel-
le 31, 2. hinc de homine, quem
maxime amamus, preces, oramus,
cave despasa, ocelle 50, 19.

Octavus, hora 80, 3.

Octo, homines rectos 10, 20.

Oculus, 1) mortales 64, 17. mellitos 48,
1. labantes languore 63, 37. effos-
sos 100, 5. lacrimantibus 63, 48. radi-
antibus 63, 39. iucundum os oculos-
que suavior 9, 9. — rem nobis car-
rissimam significant oculi:
te plus oculis meis amarem 14, 1.
(passerem) plus oculis suis amabat 3, 5.
ambobus mihi quae carior est oculis
104, 2. eripere ei uolui, multo quod car-
ius illi est oculis 62, 4. si quid cari-
us est oculis 82, 2, 4. si tibi vis ocu-
los debere Catullum 82, 1. — ad-
spectus, creptum nostris ex oculis
63, 8.

Odisee, odi et amo 85, 1. munere isto
odissem te odio Vatiniano 14, 3. —
neu me odisee putes hospitii officium
68, 12.

Odium, Vatiniano 14, 3. nimio Vene-
ris 63, 17. — estne novis nuptis odio
Venus 66, 15.

Odor, 1) iucundo 64, 285. suaves 64,
87. 2) factor, illam affligit odore
71, 6. 3) de rebus, quae faciunt
odorem, fragrantem Assyrio venit
odore domum 68, 144.

Offerre, se obtulit Arctinos Chloridos a-
les equus 68, 54. — parare, qualem
Minotidi luctum obtulerat (Theseus)
64, 249.

Officium, 1) pro multis 68, 150. quan-
tus iuravit officiis 68, 42. 2) quod fa-
cere nos decet, Pflicht, pio 75,
6. hospitii officium 68, 12.

Offirmare, quin te animo offirmas 76,
11.

Oleum, palaestra, ego eram decus
olei 63, 64.

Olifacere, quod (unguentum) tu cum ol-
facies 13, 13. utrumne os an calum ol-
facerem Aemilio 87, 2.

Olim, 64, 70, 212. 67, 4, 47. 68, 153.
96, 4.

Olivea, 1) fructus, glauca 20, 9. 2)
arbor, prope Deliam 34, 8.

Olivum, unguentum, Syrio 6, 8.

Olla, ipsa olera olla legit 94, 2.

Olus, ipsa olera olla legit 94, 2.

Omen, cum bene 61, 160. divino 64,
384.

Omentum, pingue 90, 6.

Omnino, 83, 5, 6.

Omnipotens, Iupiter 84, 171.

Omnis, 1) femellas 55, 7. pusilli et se-
mitarii moechi 37, 18. e. meis amicis
9, 1. lumina mundi 68, 1. ferarum la-
tibula 63, 54. in libellis 55, 4. medul-
lis 55, 30. articularis 99, 8. unguentis
66, 77. venena 14, 19. hendecasyllabi
42, 2. ramosos 5, 3. monstra 104, 4.
tua dicta factaque 30, 9. cachinule
13, 5. sensus 51, 5. gaudia 68, 23, 96.
delicias 68, 26. bona 68, 158. 77, 4.
virtutum 68, 90. Veneres 86, 6. fru-
ctus amoris 55, 19. annos 45, 4. sae-
clo 79, 9. — boni beatique 37, 14. ab
insciis 61, 223. suos 58, 3. bella 3,
14. fanda, nefanda 64, 403. — omnia
(a te dicta facta que) ingra-
tae perierunt credita menti 76, 9. om-
nium (moechorum) illa rumpens 11,
19. pessimus omnium (poetarum)
poeta 49, 5, 6. optimus omnium (poe-
tarum) patronus 49, 7. bene nam va-
letis omnes (tu et pater et mover-
ca) 23, 7. omnibus his (genitori
etc.) Thesei dulcem praeceptorit amo-
rem 64, 120. tu praeter omnes (bo-
nos et moechos) 37, 17. omnia
haec (prata, arva etc.) magna sunt
115, 7. omnia haec (hortulum et
vineam) necesse Priapo praestare
19, 17. omnia haec (ire ad Hyrc-
nos etc.) tentare simul parati 11, 18.
omnia quae (mitram, amictum,
strophium) fluctus salis alludebant
64, 66. — omnes et omnia, sub-
stant., simrum idem omnes falli-
mur 22, 18. iustitiam omnes cupida de
mente fugarunt 64, 399. ad me omnes
clamant 67, 14. hunc metuunt omnes
69, 7. longe ante omnes mihi quae me
carior ipso est 68, 159. si nos omnino
vis omnes perdere 98, 5. perambula-
bit omnia cubilia 29, 8. requirant
omnibus aures 64, 7. omnibus una o-
mnes surripuit Veneres 86, 6. cana an-
tilas omnia omnibus annuit 61, 169.
quasi tuta mi omnia forent 30, 8. si
non omnia, displicere vellem tibi 54, 4.
omnia muta, omnia sunt deserta 64,
186, 187. omnia sunt ingrata 73, 2.
omnia plena puellis cognatis 89, 2.
dum omnia desint 114, 5. pumice o-
mnia aequata 22, 8. omnia si facias 75,
8. omnia sentiens 17, 20. omnia ex-
periris 21, 6. socer generique perdidit-
stis omnia 29, 25. — 2) quisque, ae-
vum 1, 6. genus 114, 3. culpa 91, 9.
modo 99, 12. 3) totus, tuus furor
63, 32. vitae spatium 63, 90. Chaly-
bôn genus 68, 48. e pectore 76, 22.

Omnivorus, Iovis 68, 140.

Onus, 1) onus iugi 63, 33. 2) mole-
stia, ingratum tremuli tolle parentis
onus 68, 142. 3) curae, cum mens
onus reponit 31, 8.

Onyx, iucunda mihi munera libet onyx,
vester onyx, 68, 82, 83.

Opacus, barba 37, 19. per nemora 63,
32. opaca silvis redimita loca 63, 3.

Opera, tua 3, 17.

Operire, tantum operire soles aut ape-
rire domum 67, 40. piger his labantes
languore oculos sopor operit 63, 57.

Oportere, c. inf., mulier quod dicit

- amanti, in vento et rapida scribere oportet aqua 70, 4. — c. conl., Magnus ex matre et gnato gignatur oportet 30, 2.
- Oppetere*, aut mortem oppeteret The-
seus aut praemia laudis 64, 102.
- Oppido*, adv. 54, 1.
- Opplere*, oppletur lactanti regia cocta
64, 33.
- Opponere*, villula nostra non ad Austri
flatus opposita est 26, 2.
- Opprimere*, fortuna casuque oppressus
acerbo 68, 1.
- Opprobrium*, qui alicui est dede-
cori, opprobria Romuli Remique 26,
16.
- Ope*, 1) Emathiae opis 64, 325. 2) auxi-
lium, si quibus unquam ipsa in morte
tulisset opem 76, 18. Romuli bona so-
spites ope gentem 34, 24. bona Iupi-
ter auctet ope 67, 2.
- Optare*, optavit genitor primaevi fauera
guati 64, 462. multillum (flore) pueri,
multae optavere puellae 62, 42. nulli
illum pueri, nullae optavere puellae 62,
44. magis haec quid optandum vita
107, 8. — c. inf., ipse valere opto 76,
25. qua lubet esse notus optas 40, 6.
suum Theseus pro caris corpus Athenis
prolicere optavit 64, 82. auratam o-
ptantes Colchis avertere pellem 64, 5. —
si quidquam capido optantique obtigit
unquam 107, 1.
- Optatum*, subst., portans optata ma-
ritis Hesperus 64, 329.
- Optatus*, a di., lumine 60, 79. tempore
64, 22. lucas 64, 31. hymenaeos 64,
141. amores 64, 373. quid datur a di-
vis felici optatus hora 62, 30.
- Optimus*, tu optimus omnium (poeta-
rum) patronus 49, 7. Saturnalibus,
optimo dierum 14, 15. furum optime
bathenariorum 33, 1. — si optima fias 75,
7. ab optima matre 61, 228. — in
compellationibus, Veranni opti-
me 28, 3.
- Opulentus*, regia 64, 43.
- Opus*, aequabat semper opus deus 64,
216. ne sublimis aranea deserto in Man-
li nomine opus faciat 68, 50.
- Opus*, in declin., palmulis opus foret
volare 4, 5.
- Ora*, Hellespontia, ceteris ostreosior
oris 18, 3. 4. Thessala 64, 282. a
patriis 64, 132. (montem) maximum in
oris progenies Thiae clara supervenit
66, 43. — cur non exsiliu ma-
lasque in oras itis 33, 5. — vestis
extrema pars. Saum, candida pur-
purea (vestem) Tyro inclinxerat ora 64,
286.
- Oraculum*, 1) oraculum Iovis inter astra
osi 7, 5. 2) vaticinium, veridicum
64, 327.
- Orare*, preces nostras, oramina, cave
despice 58, 19. oramus, demones, ubi
sint tunc tenebrae 55, 1.
- Oratio*, plenam venae et pestilentiae
44, 11.
- Orator*, cum orator excitat fletum 30, 1.
- Orbis*, totam (Oceanus) amplectitur or-
bem 64, 20.
- Orbus*, mater 39, 5. — cubile 66, 21.
- Orgia*, obscura 64, 260. orgia, quae
frustra cupiunt audire profani 64, 261.
- Oriri*, orienti luce 64, 371. orto sole 63,
67.
- Orialla*, imula 25, 2.
- Origo*, ex ultima 4, 15.
- Ortus*, stellarum ortus atque obitus 66, 1.
- Os*, 1) iucundum 9, 9. in clauso 55, 18.
non sicco 43, 3. purpureo 45, 12. udo
64, 121. — utrumne os an calum ef-
facerem Aemilio 87, 2. ridentem ca-
tuli ore Gallicani 42, 9. ne quidquam
nostro contractum ex ore mameret 38,
9. ut pervenias in ora volgi 40, 5.
2) faecies, vultus, aurei 63, 33.
floridulo 61, 193. tristi 65, 24. ru-
brem ferreo canis exprimamus ore 42,
17. nunc tuum cinerarius tondet os
61, 130. padicidium suae matris indi-
cet ore 61, 225.
- Oculatio*, nostrae seges oculationis
46, 6.
- Oculum*, (comp. columbi) dicitur e-
scula mordenti semper decerpere ro-
stro 68, 127.
- Ostendere*, 1) Octaeos ostendit noctifer
ignes 62, 1. saepius et sese mortali
ostendere coetu coelicolae solebant
64, 266. de via mulier aves ostendit
occidentes 25, 5. 2) nuntiare, de-
clarare, sospitem Erechtheum se o-
stendit vivere portum 64, 211.
- Ostentare*, ostentant omnia letum 64,
187.
- Ostium*, claudite ostia, virgines 61, 231.
- Ostreosus*, ora Hellespontia, ceteris
ostreosior oris 18, 4.
- Otiosus*, Varus me duxerat e fore otio-
sum 10, 2. otiosi multum iussum in
meis tabellis 50, 1.
- Otium*, otium tibi molestum est 51, 13.
otio exultas 51, 14. otium et reges
prius et beatas perdidit urbes 51, 15.
me recuravi otioque eturtia 44, 15. —
libera 68, 104.
- Ovile*, meis pinguis agnus ex ovilibus
20, 12.

P.

- Pacare*, pacato in thalamo 68, 104.
- Pacificare*, nondum cum sanguine sa-
cro hostia coelestes pacificasset heros
68, 76.
- Paedicare*, paedicare capis meos amo-
res 21, 4. — male tractare, pae-
dicabo ego vos et irrumabo 14*, 4. 16,
1, 14.
- Palaestra*, abero palaestrā 63, 68.
- Palam*, 25, 8. 61, 203.
- Palari*, palans aonitus 63, 74.
- Palatum*, hec obsecres palatum 56, 21.

Pallimpestus, in pallimpesto relictus (carmine) 22, 5.

Pallere, pallentes cucurbitae 19, 13.

Pallidulus, pedem 65, 6.

Pallidus, hospes, inaurata pallidior status 81, 4.

Pallium, remitte pallium mihi meum 25, 6. — pertendo tunicamque palliumque 22, 11.

Palma, 1) infirmis 64, 252. proceris 64, 262. — remus, abiegnis 64, 7. 2) victoria, non facilis nobis palma parata est 62, 11.

Palma, remus, tuo imbuere palmas in aequore 4, 17. sive palmulis opus foret volare sive linteo 4, 4.

Palus, putidae 17, 10. in cava 17, 4. emulsa 68, 110. possideat paludes 115, 6.

Paluster, villulam 19, 1.

Pampineus, sub umbra 19, 14.

Pampinus, virente 20, 8.

Pandare, cur nunc tam latera exfututa pandas 6, 13.

Pandere, aperire, claustra pandite ianuae 61, 76. — dicere, nuntiare, (oraculum) laeta tibi pandunt luce sorores 64, 326.

Pangere, quod pepigere viri, pepigerunt ante parentes 62, 28.

Pans, deoletum ex igne 59, 4.

Papaver, luteum 19, 12, 61, 195.

Papilla, luctantes 64, 65. in roseis 55, 12. a tuis teneris 61, 105. nudantes relecta veste papillas 66, 61.

Papyrus, velim Caecilio, papyre, dicas 35, 2.

Par, 1) dies 61, 38. casu 28, 11. maculae 57, 3. ille mi par esse deo videtur 51, 1. 2) gewachsen, qui se ferro postulet esse parem 66, 42. 2) conveniens, consubium 62, 57. carent quod vivere par est 62, 9.

Parare, 1) parca apbis novem condunas fututiones 32, 7. quis deus vecordem parat excitare rixam 40, 4. languidulos parat tecum coniungere venenos 64, 332. 2) sibi conciliare, sibi comparare, non possem octo homines parare rectos 10, 20. Cuius Gaius sibi paravit 10, 30. utor tam bene quam mihi pararim 10, 32. multa parata manent ex hoc ingrato gaudia amore tibi 76, 5.

Paratus, a d. i., crux 20, 18. non facilis nobis, aequales, palma parata est 62, 11. abi erit foris paratum (scortum) 15, 12. — c. in f., amare omnes cum assidue paratus annos 45, 4. omnia haec tentare simul parati 11, 14. — salire paratum habes 17, 2.

Parcere, nihil promittere parcant 64, 146.

Parens, (pater) tremulus 61, 61. tremuli 68, 142. prisci 64, 159. confecto aetate 68, 119. moesto 64, 210. egregium 67, 20. — non parens (quit) stirpe iungit 61, 67. cum coninge lignea parentis 23, 6. virgo minus est invisa parenti 62, 58. ianua iucunda parenti 67, 1. est pulchre tibi cum tuo parente 23, 5. — parentes: pater et mater, quod pepigerant ante parentes 62, 28. virginis tua ex parte paren-

tum est 62, 62. parentum gaudia 66, 15. destitit extinctos gnatos lugere parentes 64, 461. — maiores, prisco more parentum 101, 7.

Parere, pater cum matre, quibus parere necesse est 62, 61.

Parere, 1) de floribus, fundere, submittere, aura parit flores topidi secunda Favoni 64, 263. — 2) extruere, parare, Medi peperere novum mare 68, 45.

Pariter, 57, 6. 64, 302.

Pars, tertia pars (virginitatis) patri data, pars data tertia matri 62, 63. ego mei pars 63, 68. infirma inguinum parte 60, 2. horum pars, pars 64, 257, 258, 259, 260. ex parte 62, 62. — regio, locus, parte ex alia florens volitabat iacchus 64, 252. non se sublevat ex sua parte 17, 18. — ex parte mea (quod ad me attinet) 75, 4.

Parthenice, alba 61, 194.

Particeps, dum vestri sim particeps amoris 55, 22.

Parum, me putatis parum pudicum 16, 4. versiculi parum pudici 18, 8. parum expavit, an parum belluatus est 29, 17.

Parvulus, Torquatus 61, 216.

Parvus, monumenta 26, 9. munera 19, 9. commoda tam beata non putare parvi 20, 25. a parva virgine 66, 20.

Pascuum, meis capella delicata pascuis 20, 10.

Passer, bellum 3, 15. miselle 2, 16. passer, deliciae meae puellae 2, 1. 2, 4. passer mortuus est 3, 3.

Passem, 64, 66, 255, 278, 350.

Patefacere, clausam lato patefecit Himite campum 64, 67.

Pater, domini pauperis tugurii pater filiasque 19, 6. Vibenni pater 33, 2. dextra pater iniquitatem est 33, 3. (Furio) est pater 23, 3. (virginem) pater (conjugi) tradidit ipse, ipse pater cum matre 62, 60, 61. pater filius nati violasse cubile dicitur 67, 23. Thetidi pater ipse iugandum Pelea sensit 64, 21. pater praecipitem sese scopulorum e vertice fecit 64, 242. pater ut gnatos diligit et generos 72, 4. tremula patris dormientis in ulna 17, 13. patris rapinae 33, 6. patris auxilium sperem 64, 180. sit suo similis patri 61, 221. tertia pars (virginitatis) patri data 62, 63. — dulces rideat ad patrem 61, 219. — pater divum 64, 299, 308. — auctor, Aurelii pater esuritionum 21, 1.

Patere, 1) patente porta 15, 18. non patet egressus 64, 186. 2) exstare, apparere, ecquidnam in tabulis patet lucelli expensum 29, 6.

Paternus, morte 64, 247. dextra 68, 142. bona 29, 19.

Pathicus, Aurelii 16, 2. Mamurrae 57, 2. Naso multus es et pathicus 113, 2.

Pati, 1) tolerare, tua verbera patere 63, 81. 2) permittere, concedere, si pati potestis 42, 6. c. e. c. e. c. i. n. f., quis potest pati Mamurram habere, quod Gallia habebat uncti 29, 1. nolite pati nostrum vaneocere luctum 64, 190. non se coniungi patiuntur lumine clare (dñi) 64, 469.

Patria, patria e mea creatrix, patria e mea genetrix 62, 59. patriam adlocuta est 63, 49. quibus locis te positam, patria, rear 63, 55. patria abero 63, 59.
Patrimonium, aucta 29, 23.
Patrius, ab oris 64, 123.
Patrona, Virgo 1, 9.
Patronus, optimus omnium (poetarum) patronus 49, 7.
Patruus, bonus 89, 3. patruus patrum monstrat adulterium 70, 6. patrum uxorem 74, 3. quamvis irrumet ipsum nunc patruum, verbum non faciet patruus 74, 6. Gellius audierat patrum obiurgare solere, si 74, 1. patrum reddidit Harpocratem 74, 4. patrum non sinit esse maritum 89, 3. fratres efficere ex patre 111, 4.
Paucus, non bona dicta 11, 15. diebus 13, 2.
Paulo, 68, 131. ante 68, 51.
Paulum, 1) subst., paulum quid lubet adlocutionis 38, 7. 2) adv., mihi paulum istos commoda 10, 25.
Pauper, tugurii 19, 6. heri 20, 4.
Pax, pace tua fari haec liceat 66, 71.
Peccare, non peccatum a me quisquam pote dicere quidquam 67, 11.
Peccatum, meum quod non es ulta peccatum 44, 17.
Pectus, 1) levi velatum amictu 64, 64. forti 64, 340. putrida 64, 352. malam pectore expulsi tussim 44, 7. 2) animus, cuncto 64, 92. ex toto 64, 69. 66, 24. ex omni 76, 23. imo 64, 125. veri 66, 74, 198. intimo 61, 177. immemori 64, 123. obliito 64, 208. immite 64, 138. lactanti 64, 221. meo 64, 202. — frons expirantes praepertat pectoris iras 64, 184. pectore Attis sua facta recoluit 63, 45. spinosas Erycina serenas in pectore curas 64, 72.
Pecus, 1) laevum pecoris hostem 63, 77. flos ignotus pecori 62, 40. 2) Cybelae sacerdotes, Galliae, Dindymenae dominae vaga pecora 63, 13.
Peditum, subtile et leve 64, 3.
Petere, per consulatum petierat Vatinus 52, 3.
Pelagus, in pelagi vastos aestus 64, 127. truculenta pelagi 63, 16. prope marmora pelagi 63, 86.
Pellere, 1) pelle humum pedibus 61, 14. juvenis fugiens pellit vada remis 64, 58. 2) loco suo movere, treiben, pulsae ventorum flamine nubes 64, 240. undae clementi flamine pulsae 64, 273. — sol pepulit noctis umbras 63, 41. — tractare, (Parcae) clarissima pellentes vellera voce 64, 321.
Pellucere, in aeris pellucens vertice montis rivus 68, 57.
Pellucidulus, lapidis 69, 4.
Pendere, 1) (Prometheus) pendens e verticibus praeruptis 64, 296. pendens sicula 67, 21. 2) pendere ex aliquo = toto animo addictum esse alicui; ex te tota pendebat perdita mente 64, 70.
Penetratis, focos 68, 102.
Penetrare, sive in extremos penetrabit Indos (Catullus) 11, 2.
Peninsula, peninsularum, Sirmio, insularumque ocellae 21, 1.

Penis, infesto penis bonis malisque 15, 9. languido senis 25, 2.
Penite, illi non minus ac tibi pectore uritur intimo flamma, sed penite magis 61, 178.
Penitus, 1) tota penitus mente laboret 62, 14. penitus moestas exedit cura medullas 66, 23. penitus nota fides animi 102, 2. 2) longe, Smyrna cavas Aticis penitus mittetur ad undas 35, 5.
Pennae, nutantibus 66, 52.
Pennipes, Perseus 55, 25.
Per, praep. 1) de loco, per medium iter populi 68, 60. per iter tenebricosum 2, 11. per medium Athos 66, 46. per aetherias auras 66, 55. per impotentia freta 4, 18. multas per gentes et multa per aequora 101, 1. per opaca nemora 63, 82. liquidas Neptuni per undas 64, 2. 2) de tempore: inter, per locum atque viaum 50, 6. 3) de causa, propter, per quam non licet esse negligentem 10, 34. 4) in iuribus iurandis, bei, per consulatum petierat Vatinus 52, 3. 5) modum indicat, quo aliquid fit, ire praecipitem in lutum per caputque pedesque 17, 9.
Peraeque, pulvinus peraeque et hic et illic attritus 6, 9.
Perambulare, perambulat omnium caecilia 29, 8.
Percellere, certa Stymphalia monstra sagitta percudit (Amphitryoniades) 68, 114.
Percurrere, (Brixian) molli percurrit flumine Mela 67, 33. (te miserum) percurrent raphanique mugilesque 15, 19.
Percutere, percussae virginis 64, 365.
Perdepere, patrum perdepuit ipsam uxorem (Gellius) 74, 3.
Perdere, socer generique perdidistis omnia 29, 25. mens se officio perdidit ipsa pio 75, 6. otium et reges prius et beatas perdidit urbes 51, 16. — cruciari, enecare, cur me tot male perderes poetis 14, 5. si nos omnino vis omnes perdere, dicas 98, 5.
Perdite, ni te perditae amo 45, 3. non tam perditae amarem 104, 3.
Perditus, 1) quali spe perditae nitar 64, 177. quod vides perisse, perditum dicas 8, 2. in hoc perditae amore 91, 2. 2) immodice amans, ex te toto pendebat perditae mente 64, 70. — 3) abiectus, vilis, o lutum, lapamar, aut si perditus potest quid esse 42, 14.
Peredere, multis languoribus peresus essem 55, 31.
Peregrinus, labore 31, 8.
Perennis, quidquid hoc libelli est, plus uno maneat perenne seculo 1, 10.
Perferre, obstinata mente perfer, obdura 8, 11.
Perfidia, carmine, perfidiae quod post nulla arguet aetas 64, 323.
Perfidus, navita 64, 171. Theseu 64, 132, 133. iam non dabitur fallere, perfide 39, 3.
Perfundere, perfudere manus fraterno sanguine fratres 64, 400. metaph. complere, tibi hexanimo mentem perfundat amore 64, 331.

Pergere, pergo, ne remorare 61, 200. c. inf., sine mora facere aliquid, fortfahren, pergo linquere Aonios speces 61, 27.

Perhibere, perhibent electos iuvenes Cecropiam solitam esse dapem dare Minotaurum 64, 76. (Ariadnam) perhibent clarissimas imo fuisse a pectore voces 64, 124.

Periculum, non casus alios periculum (timetis) 23, 11. non tibi periculum est, ne 61, 87.

Perire, 1) finem capere, interire, omnia tecum una perierunt gaudia nostra 68, 23, 95. omnia quae ingratae perierunt credita menti 76, 9. quod vides perisse, perditum ducas 8, 2. ut Chalybon omne genus pereat 66, 48. 2) summa afflicti miseria, cruciari, continuo ut die periret 14, 14. ipse perit podagra 71, 8. 3) deperire, perditum amare, qui potest plurimum perire 45, 5.

Periurium, devota 64, 135. nihil periuria curant 64, 148.

Periurus, Pelopis 64, 347.

Permiscere, alta tepefaciet permixta flumina caede 64, 361. — omnia fanda, nefanda, malo permixta furore 64, 406.

Permulcere, candida permulcens liquidis vestigia lymphis 64, 162. (floribus et corollis) permulsa domus 64, 285.

Pernicies, eripite hanc pestem perniciemque mihi 78, 20. — de eo, quod affert perniciem, lymphae, vini perniciēs 27, 6.

Perniciter, vident' ut perneciter exsiluere (ignes) 62, 8.

Pernis, puellae 2, 12.

Pernumerare, (basia) non pernumerare curiosi possiat 7, 11.

Perpeti, non sancta Venus molli requiescere somno desertum perpetitur 68, 6.

Perpetuus, nox 5, 6. mihi proponis amorem perpetuum fore 109, 2. — in perpetuum have atque vale 101, 10.

Persaepe, 64, 341.

Perscribere, puto esse ego illi millia (versuum) aut decem aut plura perscripta 22, 5.

Persequi, persequamur eam 42, 6. — vir probra turpia persequens 61, 103.

Persolvere, (poenam Prometheus) siliici restrictus membra catena persolvit 64, 298.

Perspicere, poema, ex quo perspiceres meum dolorem 50, 17. tua nobis perspecta amicitia 100, 6.

Pertundere, pertundo tunicamque palliumque 32, 11.

Pervenire, anne ut pervenias in ora volgi? 40, 5.

Pervigilare, cum matre abiectis pervigilat tunicis 68, 2. — cum mens anxia pervigilat 68, 8.

Pervincere, hoc est tibi pervincendum 78, 15.

Pervolvere, Smyraam incana dia secula pervolvunt 95, 6.

Perurere, intestina perurere 77, 3.

Pez, 1) citato 63, 2. properante 63, 30. propero 63, 34. vago 63, 86. 64, 278. pallidulum 65, 6. molli 68, 70. ni-

veo 61, 16. non belle 43, 2. aureolos 61, 167. laeti 46, 8. attractis 15, 18. — per caputque pedesque 17, 9. ante pedes 64, 67, 319. — ad Idae tetuli memora pedem 63, 52. illuc, unde malum pedem tulistis, pessimi poetae 14, 22. inde pedem asopes reflexit 64, 112. pelle humum pedibus 61, 14. — 2) de aliis rebus: a) in supellectile, nimis candido pede lecti 61, 115. — b) furcula lecticae, fractum veteris grabati 10, 22. — c) infima velli parva, utrumque Iupiter simul secundus incidisset in pedem 4, 21.

Pessimus, poeta 49, 5, 6. poetae 14, 23. 36, 6. — lascivus, lose, puella 38, 9. puellae 55, 10.

Pestilens, o ventum horribilem atque pestilentem 26, 5.

Pestilentia, orationem plenam veneni et pestilentiae 44, 12.

Pestis, 1) crudeli 64, 76. 2) de rebus vel hominibus, qui afferunt perniciem atque interitum, eripite hanc pestem (ingratum amorem) perniciemque mihi 76, 20. nostrae pestis amicitiae (perfidus amicus) 77, 6. crudelem nasorum interfice pestem (hircum alarum) 69, 9.

Petitor, orationem in Antium petitorum 44, 11.

Petere, 1) Idomeniosae petam montes 64, 178. aliena petentes loca 63, 14. pete nobiles amicos 28, 13. 2) poscere, orare, ab indignis praemia nulla peto 66, 86. quae tuus vir petet, cave ne neges, ne petitum aliunde eat 61, 152, 153. muneraque et Musarum hinc petis et Veneris 68, 10. ne amplius a misero dona beata petas 68, 14. veniam peto pudenter 15, 3. quod tibi non utriusque petiti copia facta est 68, 39. 3) appetere, affectare, casto petitis iura cubili 66, 83. summa prospectum ex arce petebat 64, 242. si se Iupiter ipse petat 70, 2. quis Deus magis ac magis est petendus amantibus (quam Hymenaeus) 61, 47.

Phaselus, ille, quem videtis 4, 1. iste post phaselus antea fuit comata silva 4, 10. tibi haec fuisse et esse cognitissima ait phaselus 4, 15.

Pietas, nondum spreta 64, 387. mira 67, 29. pro pietate mea 76, 26.

Piger, sopor 63, 37.

Pignus, quovis Sabinum pignore esse contendunt 44, 4.

Pila, nona 37, 2.

Pileatus, a fratribus 37, 2.

Pilosus, nates 33, 7. — dico his pilosis 16, 10.

Pilus, praetor non faceret pili cohortem 10, 13. nec pili facit uni (puellam) 17, 17.

Pineus, taedam 61, 15. texta 64, 10.

Pingere, picta corolla 19, 10. 20, 6.

Pinguis, agnus 20, 12. omentum 90, 6. — mensas 62, 3. — solum 68, 110.

Pinus, conigeram 64, 106. Peliaco prognatae vertice pinus (navis pinea) 64, 1.

Pipilare, (passer) ad solam dominam usque pipilabat 8, 10.

Piscis, (Formicatus saltus) in se habet pisces 114, 2.

Pistrinum, pistrino traditur atque asino 97, 10.

Pituita, mala nasi 22, 17.

Plus, 1) poetam 16, 5. cruorem 63, 79. antiquis 68, 144. 2) de grato animo erga omnes, quibuscum prepaquitatis vel amicitiae vinculis coniuncti sumus, filii 20, 4. desino aliquem fieri posse putare plium 73, 2. cum se cogitat esse plium 70, 2. se officio perdidit ipsa (meas) pio 75, 6.

Placere, divam placabilis festis luminibus Venerem 68, 90.

Placere, si placet Dionae 56, 6. quonunque placet tibi nomine 34, 21. ita Caecilio placeam 67, 9. nil mihi tam valde placeat 63, 77. non facta impia coelicolis placeant 30, 4. nil nimium studeo tibi velle placere 92, 1.

Placidus, mare 64, 270.

Plangere, plangebant alii proceris tympana palmis 64, 262.

Plangor, leui 64, 274.

Planta, fulgentem 63, 71.

Platanus, non sine nutanti 64, 291.

Platea, lotos, qui in platea modo huc modo illuc praetercunt 15, 7.

Plectere, (flores) indistinctis plexos tulit corollis 64, 284.

Plenus, sacculus est aranearum 13, 8. tam omnia plena puellis cognatis 69, 3. orationem plenam veneni et pestilentiae 44, 12. pleni raris et infectiarum annales 30, 19.

Ploremum, veteris 97, 8.

Plumbum, membrana directa plumbo 22, 8.

Plumipes, adde huc plumipodes volatilesque 56, 27.

Plurimus, verrus 22, 3. fortis 66, 140. maura 68, 153. mala 63, 1. qui pote plurimum perire 45, 5.

Plus, millia veruum 22, 4. quid plura commemorem 64, 116. divis 68, 115. — plus, adv. 1) 3, 5. 14, 1. 58, 3. 110, 7. 2) de tempore: diutius, carmen plus uno maneat perenne caecio 1, 10.

Poenulum, collucent poenula mensis 64, 45.

Podagra, tarda 71, 2. ipse perit podagra 71, 8.

Poema, hoc tibi poema feci 56, 16. poema cum scribit 22, 16. simul poemata attigit 22, 15.

Poenia, veteris 64, 296. cum longa 40, 8. vindice 64, 192. — poenam misere proponis amori 99, 15. ne poenas Nemesia reposeat a te 50, 20. evasatam poenas exsolvere caedis 64, 77.

Poenitere, quod egi, iam iamque poenitet 63, 73. te ut poeniteat postmodo facti 30, 12.

Poeta, pessimus omnium 49, 5, 6. pessimus 36, 6. 14, 23. tenero 35, 1. pium 10, 5. cur me tot male perderes poetis 14, 5.

Pol, velim pol, inquis: at peſcece villicus venit 20, 19.

Polire, pulvinar Indo dente politum 64, 46.

Pollex, in prono 64, 314.

Polliceri, me cunctis divis pollicita es 63, 24. caesarium multis (Berenice) decurum pollicita est 63, 10.

Polluere, polluto corpore 62, 46.

Pondus, prono 62, 51. partes gentiales, delvicit illa acuta sibi pondera villos 63, 5.

Ponere, mihi penitar picta vere corolla 19, 10. 20, 6. me sidus in antiquis diva novum ponit 64, 64. — quibus locis te positam, patria, rear 63, 56.

Pons, bonus 17, 5. longo 17, 1. quendam municipem meum de tuo vole ponte ire praecipitem 17, 8. cum vole de tuo ponte mittere prorum 17, 23.

Ponticulus, assultantis 17, 3.

Pontus, caeruleo 36, 11. ponti truces tum sequor 64, 179.

Popes, submisso 64, 371.

Populus (arbor), arida 22, 2.

Populus, gens, natio, nomen in tanto potuit populo esse bellus homo 81, 1. — vulgus (die Leute), densi 63, 90. populus tamido gaudet Antimacho 85, 10. populi arbitrio 108, 1. patris rapinae notae esset populo 23, 7. isti populo ianua quidque facit 67, 12. ianuae non licet populum aescutare 67, 29.

Porcus, Umber 39, 11.

Porrigere, 1) Torquatus porrigens teneras manus 61, 219. 2) porrigi = mori, perrecto eae 67, 6.

Porro, 45, 3. 68, 45.

Porta, patente 15, 18.

Portare, capella in urbem adueta lacto portat ubera 20, 11. Chiron portans silvestria dona 64, 280. tanta Cretam funera portarentur 64, 83. daleia nocturnae portans vestigia rixae 63, 13. — metaph., afferre, domum perferis portas 64, 135. portans optata maritis Hesperus 64, 329.

Portus, sospitem Erechtheum se ostendit visere portum 64, 211.

Pescere, millia me decem poposcit 41, 2. *Posse*, c. infinit., non possum reticere 63, 41. non possum fletibus ulla tantillum vostrae demere caecitiae 99, 5. nates pilosas non potes asse venditare 33, 8. quis hoc potest videre, quae potest pati 29, 1. quid hic potest nisi uncta devorare patrimonium 29, 22. si perditus potest quid esse 42, 14. nil potest sine te Venus commodi capere 61, 61. nulla potest mulier tantum se dicere amatam 75, 1. si quidquam sepulcris accidere a nostro dolore potest 96, 2. si pati potestis 42, 5. si quid proficere amplius potestis 42, 23. sales occidere et redire possunt 5, 4. quod praeiat incitare possent 16, 3. dentes vel silicem comesse possent 23, 4. quaecunque homines bene quocumque aut dicere possunt aut facere 76, 7. in vestras (me) potius ducere sedes 64, 100. nullane res potuit crudelis flectere mentis consilium 64, 130. nemo in tanto potuit populo esse 81, 1. non est quicquam, quem non in aliqua re videre Saisium possit 23, 20. non unquam digitum inquirere piscis 23, 23. natam poesis complexu avellore matris 62, 21. ista cum fugas poe-

sis oculos lingere 98, 4. ne quis malus invidere possit 5, 12. facite ut vere promittere possit 109, 3. basia quae non pernumerare curiosi possint 7, 12. tecum ludere possem 2, 9. ut non possem octo hemines parare rectos 10, 20. carmina uti possem mittere Battidae 116, 2. nec tacere posset 6, 3. qui pedem grabati in collo sibi collocare posset 10, 23. illud quod posset zonam solvere virgineam 67, 23. posset ut abrupto vivere coniugio 68, 84. non nutrit hesternum collum poterit circumdare filo 64, 378. magis hac quid optandum vita dicere quis poterit 107, 8. desine aliquem fieri posse putare pium 73, 2. te putarem posse a turpi mentem inhibere probro 91, 4. illam posse putemus aegroti culum lingere carnicis 97, 11. credis me potuisse meae maledicere vitae 104, 1. — infim. supplend., qui possum (facere), ut quis sentiat et videat istuc 67, 17. at potest (Venus commodum capere) 61, 63. at potest (domus liberos dare) 61, 68. quantum poterat (dicere hinsi-dias) 84, 4. munus, quod potui (conficere carmine) 68, 149. nec potui, nec, si possem (meae maledicere vitae) 104, 3.

Possidere, uno qui in salta tot bona possideat 115, 4.

Post, 1) adv., 4, 10. 49, 3. 64, 275, 323.

2) praep., a) de tempore, horum post abitum 64, 279. nonam post messes nonamque post hiemem 95, 1, 2. b) de loco, post hunc consequitur solerti corde Prometheus 64, 235.

Posthac, adv. 24, 3. 65, 11. 99, 16.

Postilla, adv. 84, 9.

Postmodo, adv. 30, 12.

Postquam, 11, 23. 64, 202, 268, 304, 398. 67, 6. — 50, 14.

Postremus, munere mortis 101, 3. — hora 64, 191.

Postulare, qui se ferro postulet esse parem 65, 42.

Potens, Trivia 34, 15. domus 61, 156. — votorum compes, fortunatus, sis in amore potens 100, 8.

Potiri, ut genitor inuuptae poteretur (metri causa pro potiretur) flore novercae 64, 403.

Potius. **Pote**, a) cum verbo *esse*, non potis est dulces Musarum expromere fetus mens animi 65, 3. cur non divitiis Croesum superare potis sit 115, 3. quod (pudica esse) non potis est 76, 24. — quodsi non aliud pote est 42, 16. — qui potis est (fieri)? 72, 7. — b) sine verbo *esse*, pote i. q. potest, si pote stolidum repente excitare veterum 17, 24. qui pote plurimum perire 45, 5. non peccatum a me quisquam pote dicere quidquam 67, 11. in te dici pote id quod verbosus dicitur 98, 1. — hoc facies, sive id non pote, sive pote (fieri) 76, 18.

Potius, 1) magis, quod favcam potius? 100, 5. quovis quamvis potius succumbere fas est, quam 111, 3. 2) lieber, Theseus corpus prolificare optavit potius, quam 64, 82. potius ger-

manum amittere crevi, quam 64, 154. non votis esse tuam me, sed potius largis effice muneribus 68, 92.

Præ, praepos., praese declarant gaudia vultu 64, 31. — dicebas non praese me velle tenere Iovem 72, 2.

Præceps, 1) proprie de hominibus, municipem de tuo volo ponte ire praecipitem in lutum 17, 9. praecipitem sese scopulorum e vertice iecit 64, 245. Musae farcillis praecipitem efficiunt (Mentulam) 105, 2. — quatenus te mala mens agit praecipitem in meos iambos 40, 2. 2) de rebus, jäh. (malum) prono praecipitem agitur decursu 65, 23. rivus cum de prona praecipitem est valle volutus 68, 59.

Præceptum, saeva 64, 159.

Præcipue, 19, 13. 68, 128.

Præco, cum puero bello praeconem qui videt esse 106, 1.

Praeda, Pontica 29, 19. feris dabor alitibusque praeda 64, 153. morti dedita praeda 64, 363.

Praedicare, ut quo iste voster expolitior dens est, hoc te amplius bibisse praedicet loti 39, 21.

Praefari, talia praefantes quondam Parcae 64, 383.

Praegestire, aliquid cupiens animus praegestit apici 64, 145.

Praemium, praemia laudis 64, 102. talia qui reddit pro dulci praemia vita 64, 157. ego ab indignis praemia nulla peto 66, 86.

Praepotare, omnibus his Thesei dulcem praepotavit amorem 64, 120.

Praeporere, vos Verauiolo et Fabulo verpus praeposuit Priapus ille 47, 4. (hospitem) tu praeporere nobis audes 81, 5.

Praeportare, frons expirantes praeporat pectoris iras 64, 194.

Praeruptus, montes 64, 128. e verticibus 64, 298.

Praesens, Rhamnosia virgo armatas hominum est praesens hortata catervas 64, 397. praesentes se mortali ostendere coetu coelicolae solebant 64, 385. praesente viro 83, 1.

Praesertim, 10, 12.

Praeses, non queat dare praesides terrae finibus 61, 72.

Praestare, haec necesse Priapo praestare 19, 18.

Praesto, tibi nulla fuit clementia praesto 64, 137.

Praeter, omnes 37, 17.

Praeterea, 64, 184. 67, 45. 97, 7. 99, 11. **Praeterrere**, in platea modo huc, modo illuc in re praetereunt sua occupati 15, 8. praetereunte aratro 11, 23. non ullius natantis impetum trabis nequias praeterrere 4, 4.

Praeterequam, 81, 2.

Praetextatus, mitte brachiolam teres, praetextate, puellulae 61, 182.

Praetor, irrumator 10, 13. meum secutus praetorem 29, 8. nihil praetoribus esse, cur 10, 10.

Praetrepidare, meus praetrepidans 46, 7.

Praevalere, mi praevalet ista nil tacere 6, 12.

Prævertēre, (Achilles) flammea prævertet celeris vestigia cervæ 64, 342.

Præus, laceo 32, 10.

Pratum, ultimi 11, 23. triginta iugera prati 115, 1. (Formianus saltus) in se habet prata 114, 3. uno in saltu possideat prata, arvæ etc. 115, 5.

Præcari, sesteritia præcari centum denariorum 23, 26.

Premere, me nocte premunt vestigia divum 64, 69.

Premere, pressa manu rogare, femellas omnes premi 55, 7.

Pretium, (amicæ) accipiunt pretium, quæ facere instituunt 110, 2. — pendium, magno cum pretio atque malo 77, 2.

Prex, iam prece Pollucis, iam Castoris implorata (aura secunda) 68, 65. preces nostras cave despuas 50, 18. video non nostras hinc valuisse preces 116, 6.

Primævus, quati 64, 402.

Primitus, adv., ponitur picta vere corolla primita' 19, 11.

Primores, primores Argivorum coeperat ad sese Troia cedere viros 68, 87.

Primum, adv., 64, 56, 223, 244, 273. 67, 19. 68, 15. 108, 3. 113, 1.

Primus, a carmine 64, 116. tempore 64, 171. (Argo) rudem cursu prima imbuunt Amphitriten 64, 11. a quo sunt primo nobis omnia nata bona 68, 168. paterina prima lacinata sunt bona 29, 18. — extremus, digitum 2, 3.

Princeps, primus, princeps advenit Chiron 64, 279.

Principio, 66, 49. 68, 157.

Prior, benefacta 76, 1. tangam te prior irrumatione 21, 8. non illam vir prior attigerat 67, 20.

Priscus, parentis 64, 159. prisco more parentum 101, 7. priscis hominum figuris 64, 50.

Pristinus, vota 66, 39.

Præius, adv., 1) hæc prius fuere 4, 25. quæ mandata prius constanti mente tenebat 64, 209. hæc mandata prius constanti mente tenentem 64, 239. mors prius in levi fuerant extantia filo 64, 418. seq. quam, non iunxere prius quam se tuus extulit ardor 62, 29. non prius ex illo flagrantia declinavit lumina, quam 64, 91. non prius a fesso succedat corpore sensus, quam 64, 189. non prius unanimis corpora coniugibus tradite quam 66, 80. 2) eher, lieber, siderum micantium subducit numerum prius, qui 61, 208. 3) olim, otium et reges prius et beatas perdidit urbes 51, 15.

Pro, præpos., 1) in gratiam alienius, me cunctis dulci pro coniuge divi pollicita es 66, 33. suum Theseus pro caris corpus Athenis prolicere optavit potius 64, 81. puella mea, pro qua mihi sunt magna bella pugnata 37, 12. votum solvite pro mea puella 36, 2. 2) loco, hunc pro telo rigida mea cecidi 56, 7. 3) remunerationem indicat, hoc est pro laboribus tantis 21, 11. pro quo (quod te eripui) feris labor alitibusque 64, 152. talia qui reddis pro dulci præmia vita 64, 157. hoc tibi munus pro multis reddi-

tar officiis 68, 150. reddite mi hoc pro pietate mea 76, 26. pro quæ omnia honoribus hæc necesse Priapo præstare 19, 17. quæ ego pro factis coelesti reddita cocto 68, 37.

Probe, Suffenus iste, quem probe nosti 22, 1.

Probus, pudica et proba, redde codicillos 42, 4.

Probrum, turpis amor, a turpi 51, 4. turpia 61, 103.

Procar, Fescennina locutio 61, 126.

Procedere, undae tarde procedunt 64, 274.

Procella, ventosæ 64, 59. turbida 25, 1.

Procerus, laurus 64, 290. — longo extensus, palmis 64, 262.

Proclivus, undas 64, 271.

Procreare, num te læena tam mente dura procreavit ac tetra 60, 3.

Procul, 64, 60, 103, 276. — 83, 92.

Procurrere, malum procurrit casto virginis e gremio 65, 20. perhibent procurrere in undas tegmina suræ 64, 128. sæpe (Iupiter) conspexit terra centum procurrere curus 64, 330.

Prodere, iam me prodere non dubitas 30, 3. iustam a divi exposecam prodita multam 64, 190.

Prodesse, quoniam mihi profuisset aere (Bithynia) 10, 8.

Prodire, prodeas nova nupta 61, 80. 85, 95, 96, 100, 110, 120. metaph. ulterius progredi in re aliq., nihil est quiddam sceleris, quo prodeat ultra 88, 7.

Producere, liceat nobis tota producere vita foedus amicitiae 109, 5.

Proelium, torva 66, 20.

Profanus, orgia frustra cupiant audire profani 64, 261.

Proferre, querelas extremis proferre medullis cogor 64, 196.

Proficere, nil proficimus 42, 21. si quid proficere amplius potestas 42, 23.

Proficisci, 1) simul a domo profectos (comitum coetus) 46, 10. 2) metaph. exordiri, ab auspicio bono profecti 45, 19.

Profundere, 1) vaccula deum profudit ante templa sanguinem 20, 15. 2) edere, has postquam moesto profudit pectore voces 64, 102.

Profundus, vorago 11, 11.

Progenies, magna Iovis 34, 6. Thiae clara 66, 44.

Prognare, Eurotae progignunt flumina myrtos 64, 98.

Prognatus, Pelia prognatae vertice pinus 64, 1.

Proicere, 1) sternere, (Polyxena) proiciet truncum submisso poplite corpus 64, 371. 2) obicere periculo, (preisgeben) suum Theseus pro caris corpus Athenis prolicere optavit potius, quam 64, 82. 3) abicere, perdere, fructus prolicies amoris omnes 55, 19.

Proin, adv. 20, 16.

Promittere, quod promisti mihi 110, 3. non promissæ pudicæ fuit 110, 5. nihil promittere parcent viri 64, 146. facite, ut vere promittere possit 109, 3. non ingrata munuscula divi promittens 64, 104.

Promissum, irrita 64, 59. non hæc quondam nobis promissa dedisti 64, 134.

Pronus, pondere 62, 51. in pollice 64, 314. plus pronus cadit 64, 109. cum volo de tuo ponte mittere pronum 17, 23. vomere 64, 40. de valle 68, 59. decursu 65, 23.

Prope, 1) adv., a) vicinus prope 19, 20. b) p a e n e, ille prope iam mediis versatur in undis 64, 167. 2) p r a e p o s., prope Dellam olivum 34, 7. propemarmora pelagi 63, 88. prope cognatos cineres 68, 98. Pheneum prope Cylleum 68, 109.

Properare, ad quam (Troiam) properans simul undique pubes Graeca 68, 101. properante pede 63, 30.

Properus, pede 63, 34.

Propinquus, cognatus, propinqui, amicos medicosque convocato 41, 5.

Proponere, 1) declarare, incundum mihi proponis amorem hunc nostrum fore 109, 1. 2) destinare, quam quoniam poenam misero proponis amori 99, 15.

Proprie, 107, 2.

Propter, p r o p e, propter fluminis undas 64, 282.

Proscindere, (carina) ventosum proscindit acquor 64, 12.

Prosequi, devolutum ex igne prosequens panem 59, 4.

Prosilire, (virgo) adventu matris prosilit 65, 22. rivus muscoso prosilit e lapide 66, 58.

Prospicere, fluentisono prospectans litore Diae (Ariadne) 64, 52. prospectans cedentem moesta carinam 64, 250.

Prospectus, pater summa prospectum ex arce petebat 64, 242.

Prosper, aetas 64, 238.

Prospicere, (Thesea) procul ex alga moestis Minois oculis prospicit 64, 61, 62.

Prosternere, domito saevum prostravit corpore Theseus 64, 110. Troiugenum infesto prosternet corpora ferro 64, 356. velut densas prosternens cultor aristas 64, 354.

Prostituere, metetricis, quae sese toto corpore prostituit 110, 8.

Protendere, leviter protendens brachia 66, 10. montes, unde aciem in pelagi vastos protenderet aestus 64, 127.

Provincia, mala 10, 19. ten' provincia narrat esse bellam 43, 6.

Proximus, utinam proximus Hydrochoi fulgeret Oarion 66, 94.

Prurire, versiculi, quod pruriat, incitare possunt 16, 9. quid facit is, qui cum matre atque sorore prurit 88, 2.

Puber, a d i., ego puber fui 63, 63.

Pubes, subst., virorum p u b e r u m manus, Thessala 64, 288. Graeca 68, 101. Argivae 64, 4.

Pudens, veniam 15, 2.

Pudenter, a d v., hunc unum excipio, ut puto, pudenter 15, 13.

Pudere, hoc pudet fateri 6, 5.

Pudice, a d v., conserva puerum mihi pudice 15, 5.

Pudicitia, pudicitiam suae matris indicet ore 61, 224.

Pudicus, pudica est proba, redde codicillos 42, 20. non illud quaero, ut esse pudica velit 76, 24. non promissae pudicae fuit 110, 5. desine, dum licet pu-

dico 21, 12. me ex versiculis meis putatis parum pudicum 16, 4. — si sunt molliculi ac parum pudici (versiculi) 16, 8.

Pudor, ingenuus 61, 81.

Puella, amata nobis quantum amabitur nulla 8, 5. 37, 11. bella 69, 8. 78, 4. candida 35, 8. 13, 4. lacteolae 55, 17. tenellulo delicatior haedo 17, 15. sana 41, 1, 7. Sapphica Musa doctior 35, 16. discordis 64, 380. pernici 2, 11. pessima 36, 9. pessimae 55, 10. purae 76, 7. castam 62, 23. incensam mento 61, 97. multae 62, 42. nullae 62, 44. cognatis 69, 3. viridissimo flore puella 17, 14. nec minimo puella naso 43, 1. turpiculo puella naso 41, 3. vale, puella 8, 12. suam norat ipsam tam bene quam puella matrem 3, 7. multa locosa, quae nec puella nolebat 8, 7. propinqui, quibus est puella curae 41, 5. passer meae puellae 3, 3. passer, deliciae meae puellae 2, 1. 3, 4. meae puellae ocelli 3, 17. ut puellae unum me facerem beatiorem 10, 16. mase, inquit puellae 10, 27. pauca nuntiate meae puellae non bona dicta 11, 15. unguentum, quod meae puellae donarunt Veneres Cupidinesque 13, 11. pupulum puellae trasantem 56, 5. votum solvite pro mea puella 36, 2. Dianae sumus in fide, puellae 34, 2. Dianae, puellae, canamus 34, 4. quidquid est puellarum 37, 4. (virgo) nec pueris incunda manet, nec cara puellis 62, 47.

Puellula, floridam 61, 57. — mitte brachiolum teres puellulae 61, 182. collate puellulam 61, 188. rivales socil puellarum 57, 9.

Puer, 1) bimuli 17, 12. cum bello 106, 1. sancte 64, 95. multi 62, 42. nulli 62, 44. hinc, o pueri, malas abstinete rapinas 19, 19. tollite, o pueri, faces 61, 121. non nubes pueris neget 61, 128. da nubes pueris 61, 131. — pueri, in quibus exercebant libidinem veteres, bonis malisque 15, 10. esurire meus puer et sitire discet 21, 11. conserves puerum mihi pudice 15, 5. 2) juvenis, leporum disertus ac facetiarum 12, 9. dulcis 45, 11. bello 78, 4. integri 34, 2, 3. non dico pueris, sed his pilosis 16, 10. virgo nec pueris incunda manet 62, 47. 3) servus, minister vetuli, puer, Falerni 27, 1.

Puerpera, dolentibus 34, 14.

Puerperium, falsum 67, 58.

Pugillar, negat mihi vestra reddituram pugillaria 42, 5.

Pugnare, pro qua mihi sunt magna bella pugnata 37, 13. ne pugna cum tali coniuge 62, 59. non aequum est pugnare 62, 60. noli pugnare duobus 62, 64.

Pulcher, marite, nihilominus pulcher es 61, 198. Lesbios est pulcher 79, 1. hic pulcher vendat cum gente Catullum 79, 3. femina pulchrior 61, 88. Thetis pulcherrima Neptunine 64, 23. Laodamia 68, 105. Lesbica pulcherrima tota est 86, 5.

Pulchre, est tibi cum tuo parente 23, 5. concoquitis 23, 8. convenit improbis cinaedis 57, 1, 10.

Pulvinar, geniale 64, 47. vestis pulvinar complexa suo velabat amictu 64, 367.

Pulvius, peraequo et hic et illuc attritus 6, 9.

Pulvis, levis 68, 85. Africi 61, 206. infuso foedans canitiem 64, 224.

Pumex, arida 1, 2. pumice omnia aequata 22, 8.

Puppis, navis cità 64, 6. Cecropiae 64, 172.

Pupula, cupit ipsa pupula ad te sibi dirigere aciem 63, 58.

Pupulus, puellae truseantem 56, 5.

Purgare, 1) non humilis curvis purgatur vinea rastria 64, 39. 2) excusare, dum tibi me purgo 99, 5.

Puriter, 1) quilibet, qui puriter lavit dentes 39, 14. 2) scelere incontaminato, si vitam puriter egit 76, 19.

Purpura, tincta roseis conchylii fuco 64, 49.

Purpureus, veste 64, 163. orà 64, 209. — ore 45, 12. a luce 64, 276.

Purus, 1) calvus tibi purior salillo est 23, 19. — vestis pura (toga virilis) 68, 15. 2) castus, puellae 78, 7.

Pusillus, caput 64, 1. moechi 37, 16.

Putare, 1) aestimare, commodatam beata noli putare parvi 23, 25. 2) credere, existimare, ut puto 15, 13. me putatis parum pudicem 16, 3. quod

te constantem putarem 91, 2. solis licere vobis putare ceteros hircos 37, 5. non est hoc satis putandum 32, 15. male me marem putatis 16, 11. seq. acc. c. inf., puto esse ego illi millia aut decem aut plura perscripta 22, 4. hoc saluum esse putas 12, 4. locum me putat esse moecha turpis 42, 3. solis putatis esse mentales vobis 37, 3. non putatis ausuram (esse) me una ducentos irrumare sessores 37, 7. non quidquam referre putavi 87, 1. ne tua dicta effluxisse meo forte putes animo 65, 18. ne me odisse putes hospitii officium 68, 12. hoc quid putemus esse 22, 12. non illam posse putemus aegroti culum lingere carnificis 97, 11. factum me esse puta Harpocratem 102, 4. atqui putato (ausurum me una ducentos irrumare sessores) 37, 3. tusolebas meas esse aliquid putare nugas 1, 4. deane aliquem fieri posse putare pium 73, 1. *Putidus*, 1) paludis 17, 10. 2) ineptis moribus displicens, moecha 42, 11, 12, 19, 20. Vetti 98, 1. *Putridas*, pectora 64, 252.

Q.

Qua, adv., 11, 7, 18, 2, 64, 236.

Quaecunque, adv., 64, 43, 67, 13.

Quadraginta, ingera arvi 115, 2.

Quadrivium, in quadrivis et angiportis glubit (Lesbia) magnanimos Remi nepotes 58, 4.

Quaerere, 1) te quaesivimus in minore campo 55, 3. Iacchus te quaerens, Ariadna 64, 254. qui principio sub terra quaerere venas institit 68, 49. — petere, appetere, non iam illud quaero, ut 76, 23. mei sodales quaerunt in trivis vocations 47, 7. 2) exquirere, explorare, quaerendum unde unde foret nervosius illud, quod 67, 27. rogare, interrogare, nemo quaerit 67, 17. quaeris, quot mihi bastiationes tuae sint satis superque 7, 1. quae sit, quaeritis 42, 7.

Quaeritare, peresus essem te quaeritando 55, 32.

Quaeso, 10, 25, 103, 3.

Qualis, 1) in interrogationibus vel exclamationibus, quali spe perdita nitat 64, 177. non rogare qualis sit solet haec imaginum 41, 8. qualibus incensam tactastis mente puellam fluctibus 64, 97. 2) in comparationibus, nullus amor tali coniunxit foedere amantes, qualis adest Thetidis, qualis concordia Peleo 64, 337. talis laus genus approbet, qualis Telemachos manet fama Penelopeo 61, 239. qualis rivus prosilit e lapide, tale 68, 57. Theseus, qualem Minoidi luctum obtulerat, talem ipse recepit 64, 248. quali solam Theseus me mente reliquit, tali 64, 200. — supplend. voc. talis, qualis venit ad Phrygium Venus fudicem 61, 17. rictum, qualem diffusus in aestu meientis mulae cunnus habet

re solet 87, 7. barathrum, quale ferunt Graii siccare pingue solum 68, 109. quales Eurotae progignunt flumina myrtos 64, 89. carmina, qualia concinit Dauias 65, 13. — seq. sic, qualis Zephyrus proclivas incitat undas, sic 64, 276.

Qualiscunque, quidquid hoc libelli est, qualescunque 1, 9.

Qualubet, 1) ubicunque, 15, 11. 2) quocunque modo, 49, 6, 76, 14.

Quam, 1) quam icluna pium desideret ara cruorem, docta est Laodamia 68, 79. 2) in exclamationibus, quam te libenter, quamque lactus in viso 31, 4. — 3) in comparationibus, tam — quam 2, 11. 3, 7, 7, 3, 7, 10, 32, 66, 75. tantundem, quam si 17, 20. magis, quam 57, 8. plus — quam 58, 3, 118, 7. prius quam 62, 29. 64, 92, 190. 66, 82. ante quam 68, 82. potius quam 64, 82, 151. 111, 4. malle quam 24, 6, 45, 22. 79, 2. quem nemo gravius nec acerbius urget, quam 73, 6. — nonam post messem, quam coepta est 95, 2. c. superlat. 68, 153.

Quamlubet, 24, 9.

Quamprimum, 64, 237.

Quamquam, 66, 69, 67, 10, 68, 128.

Quantumvis, 1) valde, 12, 5. 2) quantumvis, 103, 2. 3) quamquam, c. coni. 35, 8, 74, 5, 91, 7.

Quando, pro aliquando, 84, 1.

Quandoquidem, 33, 6, 40, 7, 64, 218, 101, 5.

Quanto, 49, 7.

Quantum, adv., 84, 4, 96, 6. in exclamationibus, 64, 100. in comparationibus, tantum — quantum 37, 12, 68, 53, 75, 2. supplend. tantum, 8, 5, 45, 5.

Quantumvis, adv. 15, 12, 69, 6.

Quantus, 1) quantum est hominum venustiorum 3, 2. quantum est hominum beatorum 9, 10. quantum video 26, 11. non possum reticere, quantis (me Maenius) inverte officiis 68, 42. scis, quantum suscipiat sceleris? 88, 4. in exclamationibus, quanta gaudia 61, 127. quantos illa talit languenti corde timores! 64, 99. in comparationibus, nulla fides fuit foedere tanta, quanta 75, 4. — suscipit (tantum sceleris) quantum non ultima Thyrsus abluat 86, 5.

Quare, in interrogationibus, 23, 15, 89, 4. 67, 7. 69, 1. 90, 1. 85, 1. 89, 6. — propterea, 1. 8, 6. 15, 12, 10. 19, 19. 21, 12. 35, 7. 39, 9. 44, 16. 61, 26. 62, 17. 64, 192, 373, 408. 68, 27, 147. 69, 9. 72, 5. 76, 10. 107, 3. 114, 5.

Quasi, 30, 8. 52, 3.

Quassare, me gravedo frigida et frequens tussis quassavit 44, 14.

Quatere, 1) faces quatunt comas 61, 78, 99. quatiebant thyrsos 64, 257. rutilam quate iubam 61, 83. manum pineam quate taedam 61, 15. — quatientem brachia quercum 64, 105. infirmo quatientes corpora motu Parcae 64, 306. quassa lecti argutatio inambulatione 6, 10. 2) percutere, quatens terga tauri teneris cava digitis 63, 10.

Quercus, arida 19, 3. quatientem brachia 64, 106.

Querela, multas 64, 223. multis 66, 19. extremis 64, 130. — meas audite querelas 64, 195.

Queri, querendum est etiam atque etiam 63, 61.

Questus, ficto 62, 36. fors nostris invidit questibus aures 64, 170.

Qui, pron. om., sexcenties.

Qui, adv., 24, 7. 67, 17. 37, 72, 7.

Quicumque, in omni culpa, in quacunque est aliquid sceleris 31, 10. quocunque placet tibi nomine 34, 21. quodcumque agit 39, 7. insularum quascunque fert uterque Neptunus 31, 4. omnia haec, quaecunque feret voluntas coelium 11, 13. — quaecunque homines be-

ne quoquam aut dicere possunt aut facere 78, 7.

Quidam, mala fabula 69, 5. — municipem meum 17, 8. cogitationes 35, 5. — quaedam (puella) 55, 11. praeterea addebat quendam 67, 45.

Quidem, 37, 15.

Quidni, 79, 1. 89, 1.

Quies, recondita 4, 38. non somnus teneret quiete ocellos 50, 10. — somnus, molli 63, 38, 44. 60, 3.

Quilibet, 39, 14.

Quin, 1) 44, 19. 108, 3. 2) cur non, 76, 11. 3) imo, 66, 74.

Quindecim, millia 26, 4.

Quingenti, millia 95, 3.

Quire, nulla qui sine te domus liberos dare 61, 66. aurae nec missas audire queant nec reddere voces 64, 166. non bene velle queam tibi 75, 7. non queat dare praesides terra finibus; at queat te volente 61, 72, 73.

Quis, saepius.

Quisnam, mala mens 40, 1. Icaena 61, 154. aere 10, 8.

Quisquam, 3. 12. 15. 3. 22. 18. 67. 11. 73. 1. 76. 7. 88. 7. 96. 1. 97. 1. 98. 1. 99. 9. 102. 1. 107. 1. mortalis 64, 168. heros 64, 344.

Quisque, 22, 20. 39, 18. 64, 278. 67, 12.

Quisquis, 1. 8. 6. 15. 31. 14. 37. 4. 39. 6. 56. 3. 68. 28.

Quivis, 67, 16. 111, 3. pignore 44, 4.

Quo, 8, 4. 63, 26. 64, 177. 68, 70. 89, 7.

Quod, 1) 21, 10. 23, 19. 44, 17. 67, 19. 68, 33. 39. 78, 7. 107, 4. 110, 3. 2) quia, 10, 19. 14, 11. 16, 4. 12. 37, 6. 39, 1. 61, 83. 64, 159. 66, 31. 67, 25. 26, 68, 34. 72, 7. 83, 4. 91, 3, 5.

Quodsi, 14, 8. 15, 14. 42, 16.

Quomodo, 10, 7.

Quondam, 8, 3. 64, 1, 139, 297, 383. 66, 77. 68, 73. 111, 72, 1.

Quoniam, 61, 203. 64, 198. 68, 9. 99, 15.

Quoque, 8, 9. 17, 22. 39, 13. 64, 363. 66, 43. 61, 107, 3.

Quot, 7, 1. 21, 2. 24, 2. 42, 1. 42, 2, 2.

Quotannis, 19, 4.

Quotcunque, flores 64, 281.

Quotidianus, in culpa 68, 139.

Quoties, 71, 5.

Quotquot, 42, 2.

R.

Rabidus, furor 63, 38. rabie 63, 44. alios age rabidos 63, 93.

Rabies, furenti 63, 4. rabida 63, 44. fera 63, 57.

Radiare, radiantibus oculis 63, 39.

Radicitus, 64, 289.

Radix, vitis contingit summum radice flagellum 62, 52. pinus procul radicibus exturbata prona cadit 64, 108.

Ramulus, floridis 61, 22.

Ramus, sub densis ramorum umbris 65, 18.

Rapax, Thalle turbida rapacior procella 25, 4.

Rapere, (Rufam) vidistis ipso rapere de rogo coenam 59, 3. Hymenaeae, rapis teneram ad virum virginem 61, 8.

Raphanus, te percurrent mugilesque raphanique 16, 19.

Rapidus, 1) Gallae 63, 34. animus 63,

85. — Tritonis 64, 396. salum 63, 16. Hellesponto 64, 358. aqua 70, 4. 2) vehementer ardens, solis 66, 3.

Raptina, males 19, 19. quandoquidem patris rapinae notae sunt populo 33, 6.

Raptare, e divulso raptabant membra iuvenco 64, 258.

Raptus, Helenae raptu 66, 87.

Rarus, furta 88, 136. vestis 69, 3.

Rasilis, forem 61, 168.

Rastrum, curvis 64, 89.

Ratio, 1) mentis deliberatio, consilium, iudicium, quod modo dixeram me habere, fugit me ratio 10, 29. 2) modus, mutanda est ratio modusque vobis 42, 22. nulla fugae ratio 64, 168.

Ratis, celeri 63, 1. — vecta ratis spumosa ad litora Diae 64, 121.

Raucosus, bombos 64, 264.

Reboare, tympana reboant 63, 21.

Recedere, in recessu situm esse, quascunque opulenta recessit regia 64, 42.

Reccens, sanguine 63, 7.

Recepere, si nefaria scripta Sexti recepso 44, 19. trepidantem cum recepit Dea Pasithea sinu 63, 43. — qualem Minoïdi luctum obtulerat, talem ipse recepit 64, 249.

Recolere, simul pectore Attis sua facta recoluit 63, 45.

Reconditus, saltuum 34, 11. — quiete 4, 25.

Recoquere, Fuffitio seni recocto 54, 5.

Recordari, recordanti benefacta priora homini 76, 1.

Recrepare, cava cymbala recrepant 63, 29.

Rector, annuit invicto coelestem numine rector 64, 204.

Rectus, stipite 64, 290. homines 10, 20.

Quinta mihi recta est 86, 2.

Recumbere, ne cava in palude recumbat (pons) 17, 4.

Recurare, me recuravi otioque et urtica 44, 15.

Reddere, 1) redde codicillos 42, 11, 12, 19, 20, 24. negat mihi vostra reddituram pugillaria 42, 4. mihi redde decem sestertia 103, 1. gnate reddito nuper mihi 64, 217. — acceptum face redditumque volum 36, 16. — 2) dare, concedere, reddite mi hoc pro pietate mea 76, 28. ego coelesti reddita coetu 66, 37. 3) edere, aurae non queunt reddere voces 64, 166. 4) invicem dare, referre, zur Erwiderung u. Vergeltung geben, uterque reddens mutua (carmina) per iocum atque vinum 50, 6. talia reddis pro dulci praemia vita 64, 157. hoc tibi munus pro multis redditur officis 68, 150. 5) efficere, patrium reddidi Harpocratem 74, 4.

Redimire, mihi floridis corollis redimita domus erat 63, 68. (Eumenidum) anguineo redimita capillo frons 64, 193. opaca silvis redimita loca 63, 3.

Redire, illic unde negant redire quemquam 3, 12. soles occidere et redire possunt 5, 4.

Reditus, reditum in nemora ferat 63, 79. ad vada tetulit 63, 47. si tetulisset 66, 35.

Reducere, nudum sinum reducens 55, 11. quia te istinc usque reducis 76, 11.

Redux, cum te reducem aetas prospera sistet 64, 238.

Referre, 1) ver egelidos refert tepores 46, 1. cur quisquam caput unctius referret 10, 11. insperanti ipsa refers te nobis 107, 5. — quo me referam 64, 177. 2) deferre, nuntiare, sonitus Deorum ad aures nova nuntia referens 63, 75. 3) inferre, inscribere in tabulis, refero datum lucello 28, 6. (carmina) in palimpsesto relata 23, 6.

Refert, non quidquam referre putari 81, 1.

Refectere, refectus maximas tibi grates ago 44, 16.

Reflagitare, reflagitemus (pugillaria) 44, 6. reflagitate 42, 10.

Reflectere, inde pedem sospes multa cum laude reflexit 64, 112. Acme leviter caput reflectens 45, 10.

Refringere, refringit virgulta pede vago 63, 68.

Refulgere, (unda) purpurea procul nantes a luce refulgent 64, 276.

Regalia, gazæ 64, 46.

Regere, erranda regens tenui vestigia filo 64, 113. — quas regis Golgos 64, 96.

Regia, opulenta 64, 44. oppletur lactanti regia coetu 64, 23.

Regina, o regina 68, 29, 89. id mea me multis docuit regina querelis 66, 19.

Regius, virgo 64, 87. coma 66, 93. coniugium 66, 21. tecta 64, 217. — chartae 22, 6.

Reglutinare, quas nunc tuis ab unguibus reglutina et remitte 25, 3.

Reiicere, nudantes reiecta veste papillas 66, 81.

Relegare, Triviam sub Latmia saxa relegans amor 66, 5.

Religare, Cybele religat iuga manu 63, 94. perfidus in Cretam religasset navita funem 64, 174.

Religio, impia 90, 4.

Relinquere, te solum, Phoebe, relinquens 64, 200. ut relicta sensit sibi membra sine viro 63, 6. (patrem) ipsa reliqui 64, 180. solam Thescus me reliquit 64, 200. Novi relinquens Comi moenia 35, 3. (patriam) miser relinquens 63, 51.

Remigium, torta remigio unda 64, 13.

Remittere, mihi linteum remitte 12, 11. remitte pallium mihi meum 25, 6. ab unguibus reglutina et remitte 25, 3. — agnus gravem domum remittit aere dexteram 20, 13.

Remorari, perge, ne remorare 61, 200. non diu remoratus 61, 201.

Remotus, a d.i., assidus colens diligentia, ut herba dumosa a meo sit remota sacello 19, 8. a mea remota domo 63, 59.

Remugire, leve tympanum remugit 63, 29.

Remunerari, te his suppliciis remunerabor 14, 20.

Remus, lentos 64, 183. pellit vada remis 64, 58.

Renidere, Egnatius renidet 39, 2, 4, 6, 7. renidere usquequaque te mollem 39, 15.

Renovare, veteres renovamus amores 96, 3.

Repente, 10, 3, 17, 24, 63, 28.

Reperire, 1) videre, animadvertere, quacunque aliquid reperitur non bene factum 67, 13. tanta fides, quanta in amore tuo ex parte reperta mea est 75, 4. 2) accipere, si tria notorum suavia repererit 79, 4. 3) excogitare, hoc novum ac repertum munus 14, 8.

Reponere, cum mens onus reponit 31, 8.

Reportare, simul a domo profectos diversos varias viae reportant 48, 11.

Reposcere, ne poenas Nemesis reposcat a te 50, 20.

Requiescere, non sancta Venus molli requiescere somno desertum perpetitur 68, 5. requierant omnibus aures 84, 7. — in quiete remorari, non malus hic in nostris requiescet sedibus hospes 64, 176.

Requirere, 1) non te requirit 8, 13. tacita quem mente requirunt 62, 37. 2) repetere, secum reputare, inappiae secum meditata requirunt 62, 12. requirens carmina uti possem mittere Battiadæ 116, 2. 3) interrogare, quare id faciam, fortasse requiris 88, 1. 4) explorare, exquirere, ventorum simul require cursum 55, 28.

Resi, ubinam te positam rear 63, 55.

Res, 1) quot egregias 114, 2. risu inepto res ineptior nulla est 39, 16. nullane res potuit crudelis flectere mentis consilium 64, 136. si quid hac re tritius 22, 13. — 2) quod accidit, eventus, (Vorfall, Umstand) quamvis sordida res et invenusta est 12, 5. res est ridicula et nimis iocosa 56, 4. o rem ridiculam et iocosam 56, 1. quae multo acrior est res 83, 5. non his tam laetor rebus 68, 75. 3) pars, ratio (Punct), non est quisquam, quem non in aliquare videre Suffenium possis 22, 19. qua Manlius in re iuvertit 83, 41. 4) actio, quidreram geritis 28, 4. 5) negotium, in re praeterant sua occupati 15, 8.

Residere, ambrosio niveae residabant vertice vittae 64, 310. — maculae pares utrisque impressae resident 57, 5.

Resolvere, iuncta luga resolvens Cybele leonibus 63, 76.

Resonare, leni resonant plangore carchinni 64, 274. longer resonante unda 11, 3. **Respectare**, non meum respectet amorem 11, 21.

Respergere, tauri respergas sanguine dextram 64, 236. perspersum iuvenem fraterna caede 64, 181.

Respondere, respondi id quod erat 10, 9. iam respondere decebit 62, 18.

Restituere, naufragum a mortis limine restitnam 68, 4. — reddere, reconciliare, restituis cupido te nobis 107, 5. luce canae Tethyi restituit 66, 70. si sibi restitutus essem 36, 4.

Restringere, silici restrictus membra catena 64, 297.

Reticere, non possum reticere, qua Manlius in re iuvertit 68, 41.

Retinere, 1) non flavo retinens subtilem vertice mitram 64, 63. sidera cur (me) retinent? 66, 93. complexu matris (se) retinentem avellere natam 62, 22. 2) tenere, laeva colum molliana retinebat amictum 64, 312. 3) servare, custodire, Diva retinens in summis urbibus arcas 64, 8.

Retonare, face cuncta mugienti fremitu loca retonent 63, 82.

Retrahere, idem nunc retrahis te 30, 9.

Revellere, valente qui revulsa brachio fit ista mentula 20, 20.

Reverti, idem saepe revertens Hespere 62, 34.

Revincire, mentem amore revinciens 61, 33.

Revisere, illam nutrix orienti luce revisens 64, 377. pater divum templo in fulgente revisens 64, 398.

Revocare, candida millies puella euntem revocat 25, 9.

Reus, si ad rei ventum est subsellium 39, 2.

Rex, novo auctus hymenaeo 66, 11. iniusti 64, 75. otium reges prius perdidit 51, 15. **Rictus**, habet rictum, qualem diffissus in aestu cunus habere solet 97, 7.

Ridere, ride, quicquid amas, Cato. Catullum 56, 3. ridete, quicquid est domi cachiunorum 31, 14. Torquatus dulce rideat ad patrem 61, 219. te dulce ridentem 51, 5. moleste ridentem catulli ore Gallicani 42, 9. c. acc., deridere, risi nescio quem modo in corona 53, 1. — de rebus, quae suaviter nos afficiunt, domus iacundo risit odore 64, 285.

Ridiculus, rem 56, 1. res est ridicula 54, 4. **Rigidus**, rigida mea (sc. mentula) 56, 7.

Risus, maximi 17, 7. inepto 39, 16.

Rite, 64, 311.

Rivalis, rivales socii puellularum 57, 9.

Rivus, pellucens 68, 58. Phrygii 64, 345.

Rixa, nocturnae 66, 13. vecordem 40, 4.

Robigo, squalida 64, 42. scabra 68, 151.

Robur, 1) turbo contorquens flamine robur 64, 107. 2) robora pro: robustissimi fortissimi quae (Kern), Argivae robora pubis 64, 4. **Robustus**, collo 64, 333.

Rogare, 1) non rogare qualis sit solet haec imaginum 41, 7. 2) orare, Catullus nec te requirit, nec te rogabit invitam 8, 13. rogaberis nulla nocte 8, 14. — seq. ut, Deos rogabis, totum ut te faciant nasum 13, 13. — c. inf., quamvis candida puella euntem roget morari 35, 18.

Rogus, pii ad rogum filii 39, 4. ipso rapere de rogo coenam 59, 3.

Roscidus, humore 61, 24.

Roseus, fuco 64, 49. labella 60, 1. labellis 63, 74. in papillis 55, 12.

Rostrum, mordenti 68, 127. — prora navis, (carina) rostro ventosum proscidit aequor 64, 12.

Ruber, lora 22, 7. supercilia 67, 46.

Rubere, flendo turgiduli rubent ocelli 3, 18. uva rubens 19, 14. arista 20, 7.

Rubor, conscius 65, 24. ruborem ferreo canis exprimamus ore 42, 16.

Rudens, iutorti 64, 235.

Rudis, Amphitriten 64, 11.

Ruere, Delphi tota certatim ex urbe ruentes 64, 393.

Ruina, graves 23, 9.

Rumor, rumores senum severiorum omnes unius aestimemus assis 5, 2.

Rumpere, omnium ilia rumpens 11, 20. rupta ilia 80, 7.

Rupes, Trinacria 68, 53. Thespiæ 61, 28. sub sola 64, 154.

Rursus, 63, 47.

Rursus, 22, 11. 67, 5. 68, 82.

Rus, rura colit nemo 64, 38. rus, tanquam locus, ubi mores inculti et inficeti nobis offeruntur, idem inficeto est infector rure 22, 14. hinc de ipsa rusticitate (Plumpheit), pleni ruris et infectorum anales Volusi 36, 19.

Russus, gingivam 39, 19.

Rusticus, tecta 34, 19. securi 19, 3. arte 20, 1. — rudis, ab urbanitate alienus, rustice (Caesar) 64, 2.

Rutilus, iubam 63, 83.

S.

Sacculus, plenus sacculus est aranearum 12, 8.

Sacellum, ut herba dumosa a meo est remota sacello 12, 8.

Sacer, 1) Batti veteris sepulcrum 7, 6. sanguine 68, 75. 2) execrandus, detestabilis, alarum hircus 71, 1. Hibernum 14, 12.

Sacrare, in templo superi Iovis sacroto 55, 5. — initiare, me unum esse invenies illorum iure sacratum 102, 3.

Sacrum, annua 64, 338. sancta 63, 24. pena, in quo vel Salsubellis sacra suscipiantur 17, 6. quae tuis careat sacris, non queat dare praesides terra finibus 61, 71.

Sacculum, *Sacculum*, 1) uno 1, 10. incana 95, 6. obliviscentibus 68, 43. te omnia saccula noscent 78, 9. nimis optato sacculorum tempore 64, 22. 2) actas, insipiens et inficetum 43, 8. sacculi incommoda, pessimi poetae 14, 23.

Saepe, 4, 12. 55, 2. 62, 24. 64, 98. 100, 124. 358, 368, 391, 395. 68, 30. 67, 41. 68, 138. 95, 8. 110, 4. 116, 1.

Saeptus, 64, 268.

Saevitia, non possum fletibus ullis tantillum vestrae demere saevitiae 99, 6.

Saevus, Fors 64, 168. Leonis 68, 65. contra monstrum 64, 101. Boreae 26, 3. praecepta 64, 158. factis 64, 283. deinde esto quamvis saevus et indomitus 103, 2. desine leno esse, atque idem saevus et indomitus 103, 4. domito saevum (Minotaurum) prostravit corpore Theseus 64, 110.

Sagitta, certa 68, 113.

Sagittifer, Partius 11, 6.

Sal, 1) mare, tremuli 64, 128. fluctus salis 64, 67. 2) lepor, facetiae, nulla in tam magno est corpore mica salis 86, 4. coenam non sine vino et sale et omnibus cachinnis 13, 5. — (versiculi) tam denique habent salem ac leporem, si sunt molliculi 16, 7.

Salaputium, disertum 58, 5.

Salax, taberna 37, 1.

Salillum, culus tibi purior salillo est 23, 19.

Salire, salire paratum habes 17, 2.

Saliva, epurca 78, 8. 99, 10. a te sudor obest, abest saliva 23, 16.

Salsus, 1) vada 64, 6. 2) lepidus, facetus, non hoc tibi, salse, sicabit 14, 16. hoc salsum esse putas 12, 4. *Saltum*, 62, 17.

Saltus, reconditorum 24, 11. (possideat) saltus 115, 5. — Formiano 114, 1. in uno 115, 4. saltum laudamus 114, 6.

Salum, rapidum 63, 16.

Salus, una salus haec est 76, 15.

Salutare, colunt me Deumque salutant 18, 5.

Salvere, salve, nec misimo puella naso! 43, 1. salve, teque bona Iupiter auctet ope, iamus! 67, 2. heroes, salvete, Deum genus! 64, 23. — vale, salve, o venusta Sirmio, atque hero gaude 31, 12.

Sanctus, 1) amicitiae 109, 6. fidem 73, 2. 2) augustus, divinus, Venus 68, 5. Veneri 26, 3. puer 64, 45. cum coniuge 64, 269. divia 64, 269. — Itani 64, 228. Idaliam 36, 12. sacra 63, 24.

Sane, 10, 4. 43, 4.

Sanguis, recente 63, 7. Teucro 64, 245. fraterno 64, 400. taurino 66, 31. sacro 68, 75. — Venacrem sanguinis expertem 68, 91. vaccula deum profundit ante templum sanguinem 20, 15. sanguine hanc etiam mihi aram barbatus Iliis hirculus 19, 15. ut tauro respergas sanguine dextram 64, 236.

Sanus, anne sana puella defututa tanta 41, 1. non est sana puella 41, 7. — amoris insaniam liber, si nostri oblita taceret, sana esset 83, 4.

Sapere, non sapit pueri instar bimuli 17, 12. quare, si sapiet, viam vorabit 35, 7.

Sarcinula, aptis et expeditis 29, 2.

Sat, a d v., 23, 27.

Satiare, simulacra capidae mentis satiata libido est 64, 147.

Satis, c. gen., non satis id causae credideram esse tibi, tu satis (causae) id duxti 91, 8. 9. — c. accus. c. inf., tam te basia multa basiare vesano satis et epar Catullo est 7, 10. non istac satis est uno te dicere verbo 67, 15. — diu 61, 132. animo non satis ingenio 68, 38. multa satis Iusi 68, 17. quaeris, quot mihi basiationes sint satis superque 7, 2. Iusimas satis 61, 232. satiatione cum isto vappa frigoraque et famem talistis 28, 4. non est tamen hoc satis putandum 42, 15. illud satis est, si 68, 147.

Satur, si id faceres satur 21, 9. satur supinus pertundo tunicaeque palliumque 22, 10. — nec unquam saturum inde cor futurum est 48, 4.

Saturare, antequam una atque altera hiems noctibus in longis avidum saturasset amorem 68, 63. languida nondum lamina sunt gnati cara saturata figura 64, 229.

Saucius, multiplices animo velvebat saucia curae 64, 251.

Saxeus, effigies 64, 61.

Saxum, sub Latmia 66, 5.

Scaber, robigine 68, 151.

Scabies, Porci et Socraton, scabies famesque Memmi 47, 2.

Scandere, Mentula constat Pimplaeum scandere montem 105, 1.

Scelerare, impia (mater) non verita est divos scelerare parcentes 64, 405.

Scelustus, quodsi te mala mens in tantum impulerit, scelestae, culpam 15, 15. rogaberis nulla, scelestae, nocte 8, 15.

Scelus, nefando 64, 398. aliquid sceleris 91, 10. quidquam sceleris 68, 7. quantum sceleris 68, 4.

Sollicit, 14, 12. 66, 58.

Scipio, totius vobis frontem tabernae scipionibus scribam 37, 10.

Scirc, (praedam Hibernam) scit annis aurifer Tagus 29, 29. conturbabimus

(*basia*), ne sciamus (illa) 5, 11. nemo quaerit, nec scire laborat (istuc) 67, 17. — c. acc. c. inf., (abruptum coniugium) scilicet Parcae non longo tempore abesse 66, 85. scimus haec tibi, quae licet, sola cognita (esse) 61, 146. — c. coniunct., ecquid scis, quantum suscipiat sceleris 68, 4. mihi quam dederit duplex Amathusia curam, scitis 68, 52. nec (studeo) scire, utrum sis albus an ater homo 83, 2.

Scomber, annales laxas scombris saepe dabunt tunicas 95, 8.

Scopulus, scopulorum e vertice 64, 245.

Scortillum, non sane illepidum nec iuvenustum 10, 8.

Scortum, febriculosi 6, 5.

Scribere, 1) poema cum scribit 22, 16. scribens versiculos uterque nostrum 50, 4. — c. acc. c. inf., scribis turpe Catullo esse, quod 68, 27. 2) inscribere, totius vobis frontem tabernae scipionibus scribam 37, 10. mulier cupido quod dicit amanti, in vento et rapida scribere oportet aqua 70, 4.

Scrinium, ad librarium curram scribita 14, 16.

Scriptor, veterum 68, 7.

Scriptum, nefaria 44, 18. electissima 36, 7. quod scriptorum non magna est copia apud me 66, 33.

Scurra, qui modo scurra videbatur 22, 12.

Secedere, nec prius a fesso secedent corpore sensus, quam 64, 169.

Secernere, flos in septis secretus nascitur hortis 62, 39.

Secare, si quem merito tarda podagra secat 71, 2.

Secta, sectam meam executae 63, 15.

Sectari, nec, quae fugit, sectare 8, 10.

Secubare, non tuus vir a tuis teneris volet secubare papillis 61, 105.

Secubitus, mater discordis moesta puellae secubitu 64, 361.

Secundus, 1) quod primum sequitur (das zweite), praeda Pontica 23, 19. centum (*basia*) 5, 8. 2) faustus, Iupiter 4, 21. aura 68, 64. Fortunae 64, 222.

Securis, rustica 19, 3. alius subpernata securi 17, 19.

Sed, *sedentes*.

Sedere, sella in curuli Struma Nonius sedet 52, 2. continenter quod sedetis insulis centum 37, 6. sedens adversus 51, 3.

Sedes, 1) postquam niveos flexerunt sedibus artus 64, 304. 2) locus, ubi quis vivit atque versatur, me in vestras potuisti ducere sedes 64, 160. vestras semper amor sedes incolat assiduas 66, 68. — domus, aedes, ad superbas 64, 85. in mediis 64, 48. ipsius at sedes fulgenti splendent auro 64, 43. sedes ipse senex tenuit 67, 4. haec circum sedes late contexta locavit 64, 283. non malus hic in nostris requiesceret sedibus hospes 64, 176. — urbs, (Roma) mihi sedes 68, 36. moribunda a sede Pisauri 81, 3. (Minerva) sedes defendere fretis annuit 64, 229.

Seges, si densior aridis arictis est nostrae seges osculationis 48, 6.

Sella, in curuli 52, 2.

Semel, 6, 5. 68, 136.

Semen, secundum 113, 4. sterili 67, 28.

Semihians, labello 61, 220.

Semilautus, crura 54, 2.

Semimortuus, membra 50, 15.

Semirasus, uxtore 58, 5.

Semita, semita haec deinde vos feret ipsa 19, 21.

Semitarius, moechi 37, 16.

Semper, 19, 9. 61, 215. 62, 33. 63, 90. 64, 316. 65, 11. 12. 66, 75, 67, 68. 68, 121. 92, 1. 110, 1.

Senecta, extremae 64, 217.

Senectus, cana 106, 1.

Senere, (phaselus) nunc recondita senet quiete 4, 26.

Senescere, dum inculta senescit (virgo) 62, 56.

Senex, 1) ad i., viris 61, 186. 2) substant., recocto 54, 5. porrecto 67, 6. severiorum 5, 2. sedes ipse senex tenuit 67, 4. pene languido senis 25, 3.

Sensus, ereptis 68, 25. nec prius a fesso secedent corpore sensus, quam 64, 169. misero omnes eripit sensus mihi 51, 6. (aurae) nullis sensibus auctae 64, 165.

Sentire, 1) relicta sensit sibi membra sine viro 63, 6. fieri sentio et excrucior 66, 2. 2) animadvertere, intelligere, mule, nihil sentis 83, 3. facere, ut quis sentiat et videat (istuc) 67, 16. tantumdem omnia sentiens 17, 20. 3) indicare, censere, Thetidi pater ipse ingandum Peleas sensit 64, 21.

Sepelire, Troia infelice sepultum detinet 68, 99. tecum una tota est nostra sepulta domus 68, 22, 94.

Sepire, septis in hortis 62, 39.

Septemgeminus, Nilus 11, 7.

Sepulcretum, (uxorem Meneni) saepe in sepulcretis vidistis ipso rapere de rogo coenam 59, 2.

Sepulcrum, 1) inter nota 68, 97. multis 96, 1. — metaph. locus, ubi affertur alicui mors, Troia nefas, commune sepulcrum Europae Asiaeque 66, 80. 2) monumentum, Batti veteris sacrum 7, 6. alta 64, 369.

Sequi, rapidae ducem sequuntur Gallae 63, 34. sequimini Phrygiam ad domum Cybelles 63, 19. meum secutus praetorem 23, 7. ipsa respersum iuvenem fraterna caede secuta 64, 161. huc una ex multis capsula me sequitur 68, 36. — vos, quae fata sequuntur, currite, ducentes subtemina, currite, fusi 64, 327.

Serenus, vultu 55, 6.

Serere, spinosas Erycina serens in pectore curas 64, 72.

Sermo, variis 10, 6. nulla (femina) viri speret sermones esse fideles 64, 144.

Sero, a dv., 66, 68.

Serpens, tortis 64, 259.

Sertum, cubile sertis ac Syrio fragrans olivo 6, 8.

Serum, emulso 80, 8.

Serus, nepotis 68, 120.

Serva, quae tibi iucundo famularer serva labore 64, 161.

Servire, lubet iam servire Taisio 61, 134. hulo uno domino usque serviamus

- 45, 14. — viri tui, quo tibi sine serviat 61, 158. ianna, quam Balbo dicunt servisse benigno 67, 3. quamque ferunt rursus voto servisse maligno 67, 5.
- Servus*, (Furio) neque servus est neque arca 23, 1. 24, 5, 2. nec servum ille habet neque arcam 24, 10.
- Sesquipedalis*, dentes 97, 5.
- Sessor*, ducentos 97, 8.
- Sestertium*, centum 23, 28. decem 103, 1.
- Severus*, rumores senum severiorum 5, 2. — substantive, hinc abite, lymphae, et ad severos migrate 27, 6.
- Sevocare*, etiam sine cura sevocat a doctis virginibus 65, 2.
- Si*, sexcenties.
- Sibilus*, loquente saepe sibilum edidit coma (silva) 4, 12.
- Sic*, 14, 16, 17, 5, 22, 5, 24, 6, 38, 6, 45, 13, 55, 9, 62, 8, 45, 56, 64, 110, 169, 247, 277, 66, 87, 68, 7, 64, 5, 6, 86, 2.
- Siccare*, barathrum, quale ferunt Graii siccare pingue solum 69, 110.
- Siccine*, 64, 132, 134, 77, 3.
- Siccus*, ore 43, 2. — corpora sicciora cornu 23, 10.
- Sicula*, languidior tenera pendens sicula betà 67, 21.
- Sicut*, 2, 9.
- Sidus*, novum 66, 64. cum fausto 64, 330. micantia 64, 206. micantium 61, 207. quam sidera multa furtivos hominum vident amores 7, 1. ut cedant certis sidera temporibus 66, 4. si me infestis disceperant sidera dictis 66, 73. sidera cur retinent (me) 66, 83. tuens sidera 66, 89.
- Signum*, dulcia 64, 210. nec te ferre sinam fortunae signa secundae 64, 222. — quo signo? 62, 3.
- Silascere*, coeli furor aequinoctialis incundis Zephyri silascit auris 46, 3.
- Sillex*, 1) acuta 63, 5. quorum dentes vel silicem comesse possunt 23, 4. 2) saxum, silicid restrictus membra catena 64, 297.
- Silva*, comata 4, 11. superimpedentes 64, 267. virentium 34, 10. ingentes 115, 5. — qua domus tua Lampsaci est, quaque silva 18, 2. silvis redimita loca 63, 3.
- Silvestris*, dona 64, 280.
- Silvicultrix*, cervæ 63, 72.
- Similis*, (Torquatus) sit suo similis patri Manlio 61, 221.
- Simul*, 1) 11, 14, 21, 5, 46, 10, 50, 13, 61, 36, 63, 12, 13, 19, 64, 78. 2) uno eodemque tempore, 4, 21, 11, 28, 55, 6, 28, 62, 65, 63, 31, 64, 301, 68, 101, 155. 3) simulac, 29, 15, 51, 6, 63, 27, 45, 64, 31, 99, 7.
- Simulac*, 64, 12, 86, 147, 233, 367.
- Sincere*, 109, 4.
- Sine*, praepos., nil potest sine te Venus commodi capere 61, 61. nullaquit sine te domus liberos dare 61, 68. non decet tam vetus sine liberis nomen esse 61, 213. vidit, sine quis ubique foret 63, 46. tecum attuleris bonam atque magnam coenam non sine candida puella et vino et sale et omnibus cachinnis 13, 4. relicta sensit sibi membra sine viro 63, 6. somnum capiunt sine Cerere 63, 36. ille talit
- altas fagos non sine nutanti platano 64, 291. me cunctis divis non sine taurino sanguine pollicita es 66, 34. (calus) sine dentibus est 97, 5. parata namque crux sine arte mentula 29, 19. rabida sine rabie Attis sua facta recoluit 63, 45.
- Sinere*, tua dicta omnia factaque ventos irrita ferre et nebulas aerias sinas 30, 10. ludere hanc sinist 17, 17. patrum non sinit esse maritum 66, 3. nec te ferre sinam fortunae signa secundae 64, 222. si quis me sinat usque basiare 48, 2. mallet divitias dedisses isti, quam sic te sineres ab illo amari 24, 6.
- Singultus*, frigidulos 64, 131.
- Singulus*, creverunt millia in unum singula 113, 4. sic singula confiteor 66, 2.
- Sinister*, 1) populus 20, 3. — manu 12, 1. — sinistra (sc. manus) de homine, cuius opera aliquis in auripiendis aliorum bonis utitur. Porci et Socrati, dunc sinistrae Pisonis 47, 1. 2) infaustus, Amor, sinistram ut ante, dextram sternit approbationem 45, 8, 17. 3) importunus, liberalitas 29, 18.
- Sinus*, (passerem) in sinu tenere solet 2, 2. — usquequid in tuum sinum fugi 44, 14. puella, quae meo sinu fugit 37, 11. trepidantem cum recepit dea Pansitha sinu 63, 43. mamma, nudum sinum reducens 55, 11. — tibi virgines zonula solvunt sinus 61, 53. sinus maris, truncem Ponticum 4, 9.
- Sistere*, te reducem aetas prospera sistet 64, 238.
- Sitire*, esurire meus puer et sitire discet 22, 11.
- Situs*, araneosus 25, 3.
- Sive*, (Sen), 13, 10. sive — sive, 4, 4, 5, 19, 20, 11, 2, 5, 6, 7, 9, 39, 2, 4, 44, 1, 5, 67, 25, 26, 76, 16.
- Soccus*, luteum 61, 10.
- Socer*, socer generque perdidistis omnia 29, 25.
- Socius*, rivales socii puellarum 57, 9.
- Sodalis*, meus sodalis Cinna est Gaius 10, 29. mnemosynon mei sodalis 12, 13. meo sodali Caecilio 35, 1. mei sodales quaerunt in trivis vocationes 47, 6.
- Sodalitium*, fratrum vere dulce 100, 4.
- Sodes*, 103, 1.
- Sol*, 1) vagi 64, 272. rapidi 66, 3. orto 63, 67. oris aurei sol 63, 39. soles occidere et redire possunt 5, 4. fulsere quondam candidi tibi soles 8, 3, 8. 2) solis aestus, fervido 20, 7. sub ardenti 64, 355. corpora sicciora coram aut sole et frigore 23, 14. florem firmat sol 62, 41.
- Solari*, Catullum qua solatus es allevatione 38, 5.
- Solatiolum*, ut solatiolum sui doloris 2, 7.
- Solea*, in arguta 68, 72. — ferream 17, 26.
- Solere*, c. inf., (sudarium) palam soles habere 25, 8. tantum operire soles aut aperire domum 67, 40. acres solet incitare morsus 2, 4. quod quisque minxit, hoc solet sibi mane dentem atque russam defricare gingivam 39, 18. nec rogare qualis sit solet haec imaginatio

sum 41,8. talis in vario solet divitis domini hortulo stare flos hyacinthinus 61, 91. rictum, qualem diffusum in aestu melentis mulae cunus habere solet 97, 8. tu solebas meas esse aliquid putare nugas 1, 3. esse mortali ostendere coetu coelicolae nondum spreta pietate solebant 64, 367. quae Themis olim antiquis solita est munera ferre pila 68, 154. Gelius audierat patrum oburgare sole-re. si 74, 1. electos invenere Caeropiam solitam esse dapem dare Minotauro 64, 79. — supplend. infinit., se-steritia, quae soles, precari desine 23, 26. Romuli antiquam, ut solita es, bona sospites ope gentem 31, 23. egopatriam miser reliquens, dominos ut herifugae famuli solent 63, 52. — Consule Pompeio primum duo solebant moechi 113, 1.

Solers, corde 64, 295.

Solium, candet ebur solis 64, 45.

Sollicitus, tibi tunc toto pectore solli-

citae meus excidit 66, 24.

Solum, ad v. 66, 59. non solum, sed 67,

31, 68, 5.

Solum, substant., pingue 68, 110. —

extremo 68, 100. dura 63, 40. recente

terrae sola sanguine maculans 63, 7.

Solus, tu horum magnos vicisti sola

furoribus 68, 129. tesolum, Phoebe, re-

linquens 64, 300. dicebas solum te

nosse Catullam 72, 1. (passer) ad so-

lam dominam usque pipilabat 3, 10.

viro contentas vivere solo nupta-

rum lens e laudibus extimis 111, 1. so-

lis putatis esse mentulas vobis 37, 3.

solis licere quicquid est puellarum

confutatae 37, 5. tertia (pars virgini-

tatis) sola tua est 63, 64. scimus haec

tibi, quae licent, sola cognita 61, 147.

2) sine comitibus s. arbitris,

solus in Libya caesis veniam obvisus

leoni 45, 7. solam Theseus me reliquit

64, 200. illam audivi furtiva voce lo-

quentem solam cum ancillis haec sua

flagitia 67, 42. de locis = deser-

tus, insula 64, 184. in arena 64, 57. sub

rupe 84, 154.

Solvere, 1) dissolvere, in cinerem

canos solvent a vertice crines 64, 351.

— (malum) zonam soluit diu ligatam

2, 13. nervosius illud, quod posset zo-

nam solvere virginem 67, 26. tibi vir-

gines zonula solvant sinus 61, 53. ur-

bis Dardaniae Neptunia solvere vin-

cula 64, 368. — solutus curis 31, 7. 2)

reddere, votum solvite pro mea

puella 36, 4.

Somnus, fallaci 64, 56. tristi 64, 122.

mollis 68, 5. languidulos 64, 332. — nec

somnus tegeret quiete ocellos 50, 10.

somnum capiunt sine Cerere 63, 36.

Sonare, ubi cymbalum sonat vox 63, 21.

annium sonantem 34, 12.

Sonipes, vegetis 63, 41.

Sonitus, palans 63, 74. sonitu suapte

tintinant aures 51, 10.

Sopor, piger 63, 37.

Sordere, sordabant tibi villicae 61, 138.

Sordidus, quamvis sordida res et in-

venusta est 12, 5.

Soror, 1) venusta 89, 2. lenta 64, 291.

— Felca tecum pariter soror asperna-

ta est 64, 302. hic fratrem, Illesororem (deperit) 100, 3. cum matre atque so-

rore prurit 88, 1. — Parcae, accipe,

quod laeta tibi pandunt luce sorores,

veridicum oraculum 64, 326. 2) de re-

bus sibi similibus et arcte

inter se coniunctis, abiunctae

paulo ante comae mea fata sorores lu-

gebant 66, 51.

Sorsum, manum sorsum habebis 20, 17.

Sospes, (Theseus) inde pedem sospes

multa cum laude reflexit 64, 112. non

sospitem Erechtheum se ostendit vise-

re portum 64, 211.

Sospitare, Romuli antiquam bona so-

spites ope gentem 34, 24.

Spatium, omne vitae spatium famula

fuit 63, 90.

Spectare, sedens adversus identidem te

spectat et audit dulce ridentem 51, 4.

quae postquam cupide spectando Thea-

sala pubes expleta est 64, 268.

Specula, Cycnaeae 67, 32.

Specus, Aonius 61, 26.

Sperare, patris auxilium sperem 64,

180. mihi non hoc miserae sperare lu-

hebas 64, 140. nec mater caros mittit spe-

rare nepotes 64, 381. c. a c c. i n f., non

ideo sperabam te mihi fidem fore, quod

91, 1. nulla viri speret sermones esse fi-

deles 64, 144. utpote quae mi speraret

nec linguam esse nec auriculam 67, 44. —

tum misrice sperabat se esse locutum

84, 3.

Spernere, haec commoda tam beata no-

li spernere 23, 25. nondum spreta pie-

tate 64, 387.

Spe, nulla 64, 186. quali spe perdita

nitar 64, 177.

Spica, mollis 20, 11.

Spinus, curas 84, 72.

Splendere, sedes fulgentis splendent au-

ro 64, 44. splendent summi carchesia

mali 64, 236.

Sponsus, sponsi furtivo munere 65, 19.

Spuma, torta remigio spumis incanduit

unda 64, 13.

Spumare, spumantibus undis 64, 255.

68, 3.

Spumosus, ad litora 64, 121.

Spurcare, tua cana senectus spurcata

impuris moribus 108, 2.

Spurcus, saliva 78, 8, 99, 10.

Squalidus, robigo 64, 42.

Stabulum, apud ferarum gelida 63, 53.

Stadium, abero stadio et gymnasiis 63,

60.

Stagnum, in lipientibus 31, 2.

Stare, in vario solo hortulo stare flos

hyacinthinus 61, 93. tuo stetiisse dicit

in cacumine 4, 16.

Statim, 32, 9.

Statua, inaurata 81, 4.

Statuere, nolim statuas nos mente ma-

ligna id facere 68, 37.

Stella, stellarum ortus comperit atque

obitus 66, 2.

Sterilis, vir 63, 69. semine 67, 26.

Sternuere, 45, 9, 18.

Stimulare, 1) laevum pecoris hostem

stimulans 63, 77. 2) incitare, stimu-

latus furenti rabie (Attis) 63, 4.

Stipendium, dira 64, 173.

Stipes, recto 64, 290.

Stirps, non parens (quit alio te) stirpe
laugier 1864.

Stolidus, veterum 17, 24.

Stridere, barbara horribili stridebat ti-
bia cantu 64, 285.

Strophium, tereti 64, 65.

Studere, nil nimium studeo tibi velle
placere 93, 1.

Studiosus, animo 116, 1.

Studium, iam laeti studio pedes vigo-
scant 44, 8. 2) de eo, quod propen-
se agimus, totum hoc studium lu-
ctu fraterna mihi mors abstulit 68, 19.
ne fugias aetas illius hoc caeca nocte
tegit studium 68, 44. tota de mente
fugavi haec studia atque omnes deli-
cias animi 68, 26.

Stultus, homo 78, 5. ne nimium simus
stultorum more molesti 68, 137.

Stupor, iste meus stupor nil videt, ni-
hil audit 17, 21.

Suaevolens, amaraci 61, 7. mala 19, 3.

Suaviari, iucundum os oculosque su-
viabor 9, 9. dulcis pueri ebrios oculos
illo purpureo ore suaviata 45, 12.

Suaviolam, dulci dulcis ambrosia 99,
2. tristi tristius helleboro 99, 14.

Suavis, odores 64, 87. quid suavis
elegantius est 13, 10.

Suavius, impura 78, 8. trianotorum 79, 4.

Sub, praepos. 1) c. acc. 1) tenuis
sub artus flamma dimanat 51, 9. 2)
prope, Triviam furtim sub Latmia
saxa relegans dulcis amor 66, 5. 3) de
tempore, vagi sub lamina solis 64,
272. 4) c. abl. 1) quoniam te genuit
sola sub rupe laeana 64, 154. (malum)
melli sub veste locatum 63, 21. qui
principio sub terra quaerere venas in-
stitit 66, 49. tibi fertur valle sub ala-
rum trux habitare caper 69, 6. uva
pampinea rubens educata sub umbra
19, 4. carmina qualia sub densis ra-
morum concinit umbris Daenias 65, 12.
cultor sole sub ardenti flaventia de-
metit arva 64, 355. 2) in, a d, ego vi-
tam agam sub altis Phrygiae columini-
bus 63, 71.

Subducere, ille siderum micantium sub-
ducit numerum prius, qui 81, 208.

Subdre, rasillem sub forem 61, 168.

Subito, 76, 13. 84, 10.

Sublevare, 1) naufragum ut electum
spumantibus aequoris undis sublevem
66, 4. 2) tollere, nec se sublevat ex
sua parte 17, 18.

Sublimis, aranea 68, 49.

Submittere, submisso poplite 64, 371.

Subrepere, vicino subrepti mi 77, 3.
pestit mihi subrepens imos in artus
76, 81.

Subsellium, seu ad rei ventum est sub-
sellium 39, 3.

Substernere, levis substernaens robusto
brachia collo 64, 333. ignare mater
substernaens se impia gnato 64, 481.

Subtemen, currite, ducentes subtemina,
currite, fusi 64, 328, 334, 338, 343, 348,
353, 357, 361, 366, 372, 376, 379, 383.

Subter, praep., Troia Rhoeo (fra-
trem) subter htere tellus ereptum no-
stris obtulit ex oculis 65, 8.

Subtilis, peditum Ldonis 64, 3. mitram
64, 63.

Suburbanus, in villa 44, 8.

Succumbere, ancipiti succumbens victi-
ma ferro 64, 370. — de concubitu,
quoque quamvis potius succumbere fas
est, quam 111, 3.

Sudare, conigeram sudanti corpore pi-
nam 64, 106.

Sudarium, Setabum 25, 7. Setaba 12, 14.

Sudor, a te sudor abest 23, 16. dulco
viatori laeso in sudore levamen 68, 61.

Succedere, ubi suavit illa divae volitare
vaga cohors 63, 25.

Suffigere, huc suffixa tigillo (lamus)
67, 29. suffixum in summa me memini
esse cruce 99, 4.

Sumere, inde sumite 19, 21. — hanc
video mihi nunc frustra sumtum esse
laborem 116, 5.

Summus, flagellum 63, 52. mali 64, 236.
in cruce 99, 4. in Tauro 64, 105. Par-
nassi vertice 64, 391. ex arce 64, 242.

Summus, in urbis 64, 8.

Sumtuose, vos convivium laeta sumtuose
de die facitis 47, 6.

Sumtuosus, coenas 44, 9.

Summus, fructus sumtibus exsuperat
115, 4.

Super, 51, 10.

Super, 1) adv., lympha super irrigat
frigerans Aganippe 61, 20. — simul te
adspexi, nihil est super mi 51, 5. satis
superque 7, 2. 10. 2) praepos., su-
per alia vectus Attia celeriter rate maria
63, 1.

Superare, ille mihi videtur superare di-
vos 51, 2. cur non divitiis Croceum su-
perare potis sit 115, 3.

Superbus, 1) ille nunc superbus et su-
perfluens perambulabit omnium cubi-
lia 29, 7. 2) de aedificiis: altus,
magnificus, ad sedes 64, 85.

Supercilium, rubra 67, 44.

Superfuere, ille nunc superbus et su-
perfluens perambulabit omnium cubi-
lia 29, 7.

Superimpendere, silvae superimpen-
dentes 64, 287.

Superus, levis 55, 5.

Supervhere, mons, quem maximum in
oris progenies Thise clara supervchit-
tur 68, 44.

Supinus, 1) digitis 64, 313. ne supinus
eat (ponticulus) 17, 4. satur supinus
pertando tunicamque palliumque 24, 10.
diu supinum tota ista trabe lentus irru-
masti 29, 9. 2) piger, ignaviae,
animus 17, 25.

Supernare, alius supernata securi
17, 19.

Supplex, ut supplicis vecem in novis-
simo casu contentam haberes 60, 4.

Supplicium, supplicium saevius expo-
scens anxia factis 64, 203. tu dabi sup-
plicium 116, 8. — res, quae nos
gravissima quasi afficiunt
poena, te his supplicis (malorum
poetarum scriptis) remuneraber
14, 20.

Supponere, noli admirari, quare tibi
femina nulla veit tenerum suppositae
femur 66, 2. Brizia, Cycadae suppe-
sita speculae 67, 23.

Supremus, in tempore 64, 151.

Sura, nuditas 64, 129.

Surgere, surgere iam tempus 62, 3.

Surripere, (Lesbia) omnibus una omnes surripuit Venere 86, 6. surripui tibi suaviolum 99, 1. non unquam posthac basia surripim 99, 16.

Suscipere, incipere, facere, nil mihi tam valde placeat, quod temere iavitis suscipiatur heris 68, 78. pons, in quo vel Salisubulis sacra suscipiantur 17, 8. ecquid scis, quantum suscipias sceleris 86, 4. suscipit quantum non ultima Tethys abluat 88, 5.

Suscitare, 1) excitare, cum te octava quiete et molli longo suscitatur hora die 60, 4. 2) abigere, (nepos) sus-

citat a case vulturium capite 60, 124.

Suspendere, infecta vago suspendam linthea malo 64, 225. — tacito suspendis vota labello 64, 164.

Suspiciari, ut suspicor 14, 8.

Suspirare, puellam, in flavo saepe hospite suspirantem 64, 96.

Sustollere, candida intorti sustollant vela rudentes 64, 235. dulcia non meo sustollens signa parenti 64, 210. sicula nunquam se mediam sustulit ad tunicam 67, 22.

Susurrare, an vere fama susurrat gradia te mediis tenta vorare viri 60, 6.

Suus, saepius.

T.

Tabella, 1) ne quis liminis obseret tabellam 32, 5. 2) pugillares, multum lusimus in meis tabellis 50, 2.

Taberna, salax 37, 1. totius frontem tabernae scipionibus scribam 37, 10. — Dyrrachium, Hadriae tabernam 36, 15.

Tabescere, cum non moesta assiduo tabescere lumina fletu cessarent 68, 55.

Tabula, rationum tabulae, (Rechnungsbücher) ecquidam in tabulis patet lucelli expensum? 28, 2. testamenti tabulae, (nepos) nomen testatus intulit in tabulas 68, 123.

Tacere, sedes tacebitis 19, 15. atqui, si id faceres satur, tacerem 21, 9. si nostri oblita taceret, sana esset 83, 3. e. a. e. c., deliciastus Catullo velles dicere, nec tacere posses 6, 3. mi praevales ista nil tacere 6, 12. — seq. de, Lesbia mi dicit semper male, nec tacet unquam de me 92, 1. — neu diu taceat procar Fescennina locutio 61, 126. cum tacet nox 7, 7.

Tacitus, cubile 6, 7. labello 64, 104. mento 62, 37. — tacitus, subat, qui reticere secreta potest, si quidquam tacito commissum est fido ab amico 102, 1.

Taeda, 1) fax nuptialis, pineam 61, 15. vos, optato quas iunxit lumine taeda 68, 79. 2) nuptiae, non Thetidis taedas voluit celebrare ingales (Apollo) 64, 303. eximie taedis felicitibus aucte Pelea 64, 25.

Taedet, (fuisse benignus) immo etiam taedet, taedet obstetque magis 73, 4.

Talentum, tua furta vel talento mutari velit (frater) 12, 7.

Talis, cum coniuge 62, 59. funera nefundera 64, 82. cum ferro talia cedant 66, 47. — coetus 64, 408. praemia 64, 157. iniuria 72, 7. verba 84, 9. mandata 64, 214. fata 64, 322. figuris 64, 266. talis — qualis, talis illius a bona matre laus genus approbet, qualis 61, 226. qualis rivus muscoso profluit e lapide —, tale fuit nobis Manlius auxilium 68, 68. qualem Minoidi lectum obtulerat, talem ipse recepit 64, 249. quali solam Thesens me mente reliquit, tali mente fanelet sequi suos

que 64, 261. nulla domus tales unquam contexit amores, nullus amor tali coniunxit foedere amantes, qualis 64, 236, 336. supplend. qualis, talis in vario solet divitis domini hortulo stans flos hyacinthinus, (qualis tu es) 61, 91. — velut, talis, velut alnus in fossa Liguri iacet, talis iste meus stupor nil videt, nihil audit 17, 21. — hic, talia praefantes (Parcae) 64, 383. talia divino fuderunt carmine fata 64, 322. ferunt (Aegae) talia inventi mandata dedisse 64, 214. talibus amplifice vestis decorata figuris 64, 268.

Tam, cur nunc tam latera exfutura pandas 6, 13. tam gaudet in se, tamque se ipse miratur 22, 17. — c. adiectiv., tam bellum passerem 3, 15. tam vetus nomen 61, 213. tam bona mater tamque valens, tamque venusta soror, tamque bonus patruus, tamque omnia plena puellie cognatis 69, 1, 2, 3. in tam magno corpore 68, 4. illa multa tam iocosa 8, 6. commoda tam beata 22, 24. c. adverb., tam longe 68, 97. tam perdit 104, 3. — tam — quam, non hic tam laetor rebus, quam 66, 75. — tam gratum mihi, quam 2, 11. quam magnus numerus arenae iacet Cyrenia, tam te basia multa basiare satle Catullo est 7, 9. — suam norat ipsam tam bene, quam puella matrem 5, 7. utor tam bene, quam mihi parum 10, 32. — supplend. quam, neque tam carum parenti una caput serigata nepotis alit, — (quam) 68, 119. — tam, — ut, num te leaena tam mente dura procreavit ac tetra, ut 60, 3. non mihi tam fuit maligne, ut 10, 16. — tam, — qui, nil mihi tam valde placeat, quod 68, 77.

Tamen, 10, 14. 24, 10. 39, 15. 42, 15. 55, 8. 59, 61. 62, 64, 163, 186. 65, 15. 68, 135, 143. 72, 6. 79, 3. 101, 7. 115, 7.

Tandem, vix tandem 62, 2. 68, 121.

Tangere, 1) attingere, pervenire, Phrygium nemus citato pede tetigit (Attis) 63, 2. ut domum Oybelles tetigere (Gallae) 63, 35. utnam ne Gnosis Cecropiae tetigissent litore puppes 64, 172. 2) inficere, maculare, ne vestrum seabra tangat re-

bigine nomen haec atque illa dies 63, 151. 3) in re Venerea, qui ut nihil attingat, nisi quod fas tangere non est 89, 5. — **tantam** te prior irrumatione 21, 8. 4) percutere, succidere, prati ultimi flos praetereunte postquam tactus aratro est 11, 24.

Tanquam, 25, 8. 99, 10.

Tantillum, non possum fletibus tantillum vostrae demere saevitiae 99, 6.

Tanto, adv., tanto pessimus omnium poeta, quanto 49, 6.

Tantum, adv. 1) tantum — quantum, 37, 12. 68, 53. 75, 1. tantum — ut, 72, 3. — omiss. quantum 68, 125. 2) solum, 67, 48.

Tantundem, 17, 20.

Tantus, deus 66, 31. in populo 81, 1. — gaudium 91, 2. in fastu 55, 14. malis 65, 4. in moeroribus 65, 15. pro laboribus 31, 11. — tantum, subst., cum tantum sciat esse basiorum 5, 13. tantum tibi misit impiorum 14, 7. — tantus, — quantus, nulla fides ullo fuit unquam foedere tanta, quanta 75, 3. non tanto more immatura dolori est Quintiliae, quantum 96, 5. — seq. qualis, tanto te absorbens vortice amoris, quale 68, 107. — seq. ut, quodai. te mala mens in tantam impulerit culpam, ut 15, 15.

Tardare, tardat ingenium pudor 61, 81.

Tarde, (undae) tarde procedunt 64, 273.

Tardus, 1) ante Booten 68, 67. — mora 63, 19. — 2) act. quod tardum reddit, podagra 71, 2.

Taurinus, non sine sanguine 66, 34.

Taurus, indomito 64, 173. — non glebam prono convellit vomere taurus 64, 40. tauri respergas sanguine dextram 64, 230. — quatiens terga tauri cava (tympana) 63, 10.

Tectum, 1) funesta domus ingressus tecta Theseus 64, 247. 2) domus, Pharsalia 64, 37. Gortynia 64, 75. rustica 34, 29. regia 64, 277. — tecti inobservabilis error 64, 115. nullo sola insula tecto 64, 184.

Tegere, 1) (pulvinar) tincta tegit roseo conchylii purpura fuso 64, 49. villulam palustrem tectam vimine iunceo 19, 2. tecta quatiebant cuspidē thyrsos 64, 257. — metaph. ut nec somnus tegeret quiete ocellos 50, 10. ne fugiens aetas illius hoc caeca nocte tegat studium 68, 44. gemina teguntur lumina nocte 55, 11. 2) celare, occultare, ego non ullo vera timore tegam 68, 73.

Tegmen, mollia nudatae surae 64, 129.

Tela, tenuem 68, 49.

Tellus, 1) (invicto numine) tunc et tellus atque horrida contremuerunt aequora 64, 205. postquam tellus sceelere est imbuta nefando 64, 398. 2) regio, Troia 65, 7.

Telum, hunc pro telo rigida mea cecidi 58, 7. — nos tela ista tua evitamus amictu 116, 7. aculeus, neu conarere infestum telli icere musca caput 116, 4.

Temere, 62, 9. 68, 78.

Tempestas, illa 64, 73. quā 66, 11.

Templum, in Iovis sacro 55, 5. in

fulgente 64, 388. deum profundit ante templa sanguinem 29, 15. cedentem ad templa deum me 66, 63.

Tempus, 1) breve 63, 57. longo 66, 35. 68, 85. primo 64, 171. mature 62, 57. certis 68, 4. finito 64, 31. — quo tempore legit inchoatam Dindymi dominam 35, 13. ferox quo tempore Theseus attigit iniusti regis Gortynia tecta 64, 73. tempore quo primum vestis mihi tradita pura est 68, 15. tempore quo certa Styphalia monstra sagitta percussit 68, 113. iustum tempus, (καιρός) surgere iam tempus 62, 3. 2) aetas, o nimis optato saeculorum tempore nati heroes 64, 22. 3) periculum, supremo 64, 151. extremo 64, 169. 4) Schiaefc, tremulum 61, 162. — ex Ariadneis 68, 60. cinge tempora floribus 61, 6.

Tenax, 1) hederā 61, 34. 2) lentus, in voragine 17, 26.

Tenebrae, locus obscurus atque latebrosus, demonstres, ubi sinit tnae tenebrae 55, 2. — de Orco, vobis male sit, malae tenebrae Orci 3, 13. **Tenebriocosa**, per iter 3, 11.

Tenellulus, haedo 17, 15.

Tenellus, vaculla 20, 14.

Tener, 1) Attin 63, 89. virginem 61, 2. femur 69, 2. a tuis papillis 61, 105. digitis 63, 10. corpus 62, 41. spica viridis arista 19, 11. betā 67, 21. 2) parvus, manus 61, 218. 3) mollis, poetae 35, 1.

Tenere, 1) Acmen Septimius tenens in gremio 45, 2. linguam clauso tenes in ore 55, 18. (passerem) in sinu tenere solet 2, 2. — mandata prius constanti mente tenebat 64, 209. tenentem 64, 239. in complexu tenere, tene Thetis tenuit pulcherrima Neptunine 64, 28. dicebas nec prae me velle tenere Iovem 72, 2. 2) possidere, cum sedes ipse senex tenuit 67, 4. 3) detinere, num te lacteolae tenent puellae 55, 17. moechos simul complexa tenet trecentos 11, 18.

Tentare, omnia haec tentare simul parati 11, 14.

Tentum, grandia medii viri 80, 6.

Tenuis, 1) ungui 62, 43. macer, Gellius est tenuis 69, 1. 2) subtilis, mollis, telam 68, 49. filo 64, 113. — flamma 51, 9. 3) de sonitu, acutus, clarus, tereti tennes tinnitas aere ciebant 64, 263.

Tenus, praepos. c. gen. Nymphas, nutricum tenus extantes e gurgitecano 64, 18.

Tepefacere, quisquis de meliore nota frigida deserto tepefecit membra cubili 68, 29. alta tepefaciet permixta flumina caede (Achilles) 64, 341.

Tepidus, Favoni 64, 283. limina 63, 65.

Tepor, egelidos 46, 1.

Terere, ut tristi lumina saepe manu 66, 30. si manibus teras fricesque 23, 22. pluribus ut coeli tereretur ianua divis 68, 115. trito fulgentem in limina plantam ianixa 68, 71.

Teres, brachiolum 61, 181. bustum 64, 384. acre 64, 263. strophio 64, 65. — turbine 64, 315.

Tergum, 1) non videmus manticae quod in tergo est 23, 21. hostibus haud tergo, sed forti pectore notus 64, 340. emede terga cauda 63, 81. 2) pellis, tauri cava (tympana) 63, 10.

Terra, 1) recente terrae sola sanguine maculans 63, 7. pater divum conspexit terrā centum procurre curras 64, 390. 2) solum, qui principio sub terra quaerere venas institit 68, 49. 3) de humi aliquot particulis, quae conici solent in aliquid, canitiem terrā atque infuso pulvere fecians 64, 224. non inlectā tumulabor mortua terrā 64, 153. 4) regio, allea 68, 100. in Celtiberia 39, 17. quae tuis caret sacris, non quat dare praecides terra finibus 61, 73.

Terror, expers terroris Achilles 64, 339. **Tertius**, periuri Pelopis heros 64, 247. pars virginitatis 62, 63, 64. praeda Hiberna 29, 19.

Testari, testatus in tabulas 68, 122.

Testis, testis erit magnis virtutibus unda Scamaandri 64, 358. testis erit mortis quoque dedita praeda 64, 363.

Teter, hunc morbum 76, 26. crudelis, mente 60, 3.

Texere, teanem texens sublimis arenea telam 68, 49.

Textum, plicae inflexae carinae 64, 19.

Thalamus, in pacato 68, 104. thalami intra limina 68, 17. uxor in thalamo est tibi 61, 192.

Thiasus, thiasus (Gallarum) Iuguis trepidantibus ululat 63, 28. florens voltabat Iacchus cum thiaso Satyrorum 64, 253.

Thyrsus, teetā quatiebant cuspide thyrsos 64, 257.

Tibis, barbara 64, 265.

Tibicen, 1) Phryx 63, 22. 2) fulcrum, viri tui, quo tibicine serviat (domus) 61, 158.

Tigillum, huic suffixa tigillo (ianua) 67, 39.

Timefe, nihil timetis 23, 8. hunc, Galliae, timetis, et Britanniae 29, 21. — timens nevus maritus 61, 54.

Timor, non ullo vera timore tegam 68, 72. quantos illa talis languenti corde timores 64, 99.

Tingere, tincta roseo conchyli purpura fuso 64, 49.

Tinnitus, teanens 64, 263.

Tinnulus, voce 61, 13.

Tintinare, sonita suapte tintinnant aerea 51, 11.

Tollere, 1) sicula nunquam se mediam fastidit ad tuniceam 62, 22. tollite fustis 61, 121. ne tollat rubra supercilia 67, 48. manus tollens 53, 4. per aethorias me tollens auras (ales equus) 64, 58. extollere, praeferre, vespere Olympo expectata diu vix tandem lumina tollit 62, 2. 2) auferre, tollis lintea negligentiorum 12, 2. — ingratum tremuli tolle parentis onus 68, 142. — reificere, abficere, mollia audacis tollentem tegmina auras 64, 129. — irritum reddere, (aequos) impia derisi gentilis gaudia tollens 68, 128.

Tondere, nunc laeva cinerarius tondet os 61, 129.

Torvus, cervice 63, 82.

Torpere, lingua torpet 51, 9.

Torpor, (pestis) mihi subrepens imoe, ut torpor, in artus 76, 21.

Torquere, (sila) prono in pollice torquens 64, 314. torta remigio unda 64, 13.

Torrere, cum vesana mea torreret flamma medullas 100, 7.

Tortus, adi., curvus, serpentibus 64, 259.

Torus, in Tyrio 61, 172.

Torvus, proelia 68, 20.

Tostus, in India 45, 6.

Tot, bona 115, 4. per freta 4, 18. poetis 14, 5.

Totidem, 92, 2.

Toties, quoties fuit, toties ulciscitur ambos 71, 5.

Totus, orbem 64, 30. Thessalia 64, 32. ex urbe 64, 393. domus 64, 46. 68, 32. tabernae 37, 2. lacus 17, 10. lecto 40, 11. corpore 64, 66. 116, 8. ista trabe 28, 10. pectore 68, 24. 64, 69. animo 64, 70. mente ibid. 62, 14. 69, 25. studium 68, 19, 94. virginitas 62, 62. in anno 23, 20. vita 109, 5. cum gente 79, 2. ista puella defutura tibi 4, 2. Lesbica pulcherrima tota est 86, 5. imis exarsit tota medulle 64, 93. deos rogabis, totum ut te faciant nasum 13, 14. — totum illud, formosa, nego 86, 3. vir tuus totus (toto animo) imminet tibi 61, 173.

Trabs, 1) navis, phaselus ait non ullius nataantis impetum trabis nequias praeterire 4, 3. 2) mentula, bene me tota ista trabe lentus irrumasti 28, 18.

Tradere, tempore quo primam vestis mihi tradita pura est 68, 15. tradita sunt tristes munera ad inferias 191, A. pater (coniugi) tradidit ipse (virginem) 62, 60. virgo fertur tradita nobis 67, 19. non pistrino traditur atque asino 87, 10. (Caecilio) tradita nunc sum 67, 9. — qui principio nobis te tradidit 68, 157. — committere, unanimis corpora coniugibus tradite 66, 81. tute iubebas animam tradere (tibi) 20, 7. infesto miserum me tradere amoris non cessasti 39, 11.

Trans, praep., sive trans altas gradietur Alpes 11, 9.

Transferre, transfer omne cum bono limen aureolos pedes 61, 166.

Transire, (rivus) per medium densi transit iter populi 68, 60.

Trecenti, hendecasyllabos 12, 10. ad millia (basiorum) 48, 2. millibus (amicorum) 9, 2. cum quis vivat valeatque moechis, quos simul complexa tenet trecentos 11, 18.

Trecenties, ista vostra diffutata mentula ducenties comesset aut trecenties 29, 15.

Tremebundus, (Attis) canere haec suis adorta est tremebunda comitibus 63, 11.

Tremulus, lecti 6, 10. salis 64, 126. corpus 64, 308. patris dormientia in alna 17, 13. proprie descensibus, parvus 61, 51. parentis 68, 142. tempus 61, 181.

Trepidare, trepidantem (Sonnag) re-

- cepit dea Panthea sinu 63, 48. Hagnis
trepidantibus 63, 28.
Tres, tria notorum suavia 79, 4. char-
tis 1, 6.
Trihuere, haec tibi non tribuo munera
68, 32.
Triginta, iugera prati 115, 1.
Tripodium, citatis 63, 26.
Tristis, 1) (Ariadam perhibent) tri-
stem condescendere montes 64, 124. ore
65, 24. 2) tristem reddens, somno
64, 122. imbre 68, 56. curas 2, 10. ad
inferias 101, 8. — 3) inincundus,
suavium tristi tristius helleboro 64, 14.
Tritus, a d. i., si quid haec retritus 23, 12.
Trivium, mei sodales quaerant in tri-
viti vocationes 47, 7.
Truculentus, aequor 64, 173. — tru-
culentum, subst., i. q. pericu-
lum, truculenta pelagi 64, 16.
Truncus, corpus 64, 371.
Trusare, deprendi modo pupulum puel-
lae trusantem 54, 8.
Trux, caper 69, 6. Ponticum sinum 4, 9.
iambos 36, 5.
Tu, Tui, Tibi, Te etc., sexcenties.
Tuba, cepit manibus tympanum, tu-
bam 63, 9.
Tueri, 1) Thesca cedentem celeri cum
classe tueri Ariadna 64, 53. tuens si-
dera 68, 89. 2) tutari, defendere,
hortulum pauperis tuor (pro tuor)
20, 5. necesse Priapo domini hortulum
vineamque tueri 19, 18.
Tugurium, pauperis 19, 6.
Tum, 1) a d. v., 1) 2, 8. 15, 17. 62, 37.
64, 231, 321. 68, 29. cum, tum 22, 8.
84, 3. tum denique, 16, 7. 2) illo
tempore, (damala) 10, 3. 64, 68,
256, 257. 69, 87, 101, 105, 131. 72, 3.
tum — cum 1, 5. tum primum 64,
54. II) cont., tum — tum, 64, 126,
- 128, 64, 312, 314. tum — tum — tum
64, 19, 29, 31. cum — tum 86, 8.
Tumidus, Antimacho 85, 10.
Tumulare, neque iniecta tumulabor
mortui terrâ 64, 153.
Tunc, a d. v. 1) 64, 285. 69, 118. 2) al-
danu, 44, 21.
Tundere, litus longe resonante Eoa tan-
ditur unda 11, 4. cum (Rufa) ab
se mirasse tunderetur ustore 59, 5.
Tunica, ad medium 67, 22. in crocia
68, 134. abiecta 68, 2. perturbando tuni-
camque paliumque 32, 11. — Volui
annales laxas scombris saepe dabunt
tunicas 85, 8.
Turbidus, procella 25, 4.
Turbo, 1) indomitus 64, 107. nigro 68,
63. — de summo periculo, te in
medio versantem turbine leti 64, 149.
2) rotatio, libratum tereti versabat
turbine fœnum 64, 315.
Turgidulus, ocelli 3, 18.
Turpe, a d. v. 42, 8.
Turpiculus, nasq. 41, 3.
Turpis, moecha 43, 3. a probro 91, 4.
probra 61, 103. — id non est turpe 68,
30. scribes Veronae turpe Catullo ca-
se, quod 68, 27.
Turpiter, a d. v. 26, 11.
Tussis, frequens 44, 13. malam 44, 7.
gravedinem et tassin non mi, sed ipsi
Sextio ferat frigus 44, 20.
Tutamen, Emathiae tutamen opis 61,
325.
Tute, pro tu, 20, 3. 30, 7.
Tutus, quasi tata mi omnia forent 30, 8.
vix mi ipse credens videre te in tuto
31, 6.
Tuus, saepius.
Tympanum et *Typanum*, love 63, 8, 9.
29. comitata tympano Attis 63, 32. ubi
tympana reboant 63, 21. plangebant alii
proceris tympana palmis 64, 282.

U.

- Uber*, a d. i., ager 46, 5.
Uber, subst., adulta lacte 20, 11.
Ubertim, (lacrimalas) ubertim thalami
intra fœmina fœndunt 68, 17.
Ubi, 1) de loco, 4, 10. 63, 4. 21, 22,
23, 24, 25, 73. — seq. cont. 55, 2, 15.
63, 46. 2) de tempore, 15, 12. 63,
39, 67, 87.
Ubiunque, 39, 8.
Ubinam, 63, 56.
Udus, ore 64, 131.
Ulciscit, quoties fuit, toties ulciscit-
ur ambos 71, 5. tibi grates ago, meum
quod non es ulta peccatum 43, 17.
Ullus, non tantum niveo gavis est ulla
culumbo compar 68, 125. non ullius na-
tantis impetum trabis aequasse praec-
terire 4, 3. non ullam (feminam) raræ
labefactes munere vestis 69, 3. quis
ullos homines beatiore vidit 45, 25.
non possum fletibus ullis tantillum vo-
strae demere saevitiae 99, 5. nulla
fides ullo fuit unquam foedere tanta
73, 3. non foedere in ullo divum nu-
mine abusus 70, 3. non ulla vota lito-
- ralibus dñs sibi esse facta 4, 22. ego
non ullo vera timore tegam 86, 72. non
ulla obliteret actas mandata 64, 232.
Ulmus, marito 62, 54.
Ulna, in tremula 17, 13.
Ultimus, 1) de tempore: antiquis-
simus, ultima ex origine 4, 15. 2) de
loco: extremus, remotissimus,
Tethys 68, 5. Britannia 29, 4. in Occi-
dentalis insula 29, 13. Britanniae 11, 11.
albicantis loca floris 63, 87. de extre-
ma parte, prati 11, 22.
Ultor, maximus 116, 7.
Ultra, nihil est quidquam sceleris, quo
prodeat ultra 68, 7.
Ultro, ego deferrem 68, 46.
Ulutare, thiasus Hagnis trepidantibus
ululat 63, 28.
Ulutatus, acutis 63, 24.
Umbilicus, novi 22, 7.
Umbra, sub pampinea 10, 14. sub dem-
sis ramorum 65, 13. non faix attenuat
frondatorum arboris umbram 64, 41. —
tenebrae, sol populi noctis umbras
63, 41.

Uva, a d v., 21, 5. 27. 3. 66, 76. 66, 22, 23, 94, 95.

Unanimes, fratres 9, 4. sedulibus 30, 1. coniugibus 66, 69.

Unctus, laetus, splendidus, patrimonium 29, 23. cur quisquam caput unctus referret 10, 11. — quod Comata Gallia habebat uncti 29, 4.

Unda, torta remigio 64, 18. Lethaeo surgite manans 65, 6. Eos 11, 4. proclivis 64, 271. in mediis 64, 167. spumantibus 64, 155. 68, 3. salis in adversas 64, 128. per liquidas Neptuni 64, 2. ad cavas Atacis 95, 5. pelagi cingentibus 64, 185. unda Scamandri 64, 358. Lydiae iasus undae 31, 13. propter fluminis undas 64, 262. — metaph. de perturbati animi motibus, magnae curarum fluctuat undis 64, 62.

Unde, 3, 12, 14, 22, 64, 127. 67, 27.

Undique, 1) 42, 2. 68, 101. 2) uberall, 64, 234, 300.

Unguentus, marito 61, 142.

Unguentum, unguentum dabo, quod meas puellas demunt Veneres 13, 11. omnibus explens se unguentis 66, 76.

Unguis, tenaci 62, 43. (salaria) nunc suis ab ungibus regitinae et remitte 25, 9.

Unicus, 1) orba cum flet unicuique (solum) mater 39, 5. gnate 64, 215. 2) in suo genere unicus, i. e. maximus, praestans, amicitia 100, 6. fama 61, 228. amicum 73, 6. Imperator unice 29, 12, 23, 54, 7.

Unigena, Memnone unigena (Zephyrus) 66, 53. (Phoebus) relinquens unigenam cultricem montibus Idri (Dianam) 64, 301.

Unquam, 21, 15, 23, 23, 48, 4. 64, 335. 75, 3, 76, 17, 92, 1. 99, 18, 107, 1.

Unus, 1) capsula 68, 36. hiems 68, 68. assis 5, 3. pili 17, 17. unum (moechum) 113, 8. seculo 1, 10. in saltu 115, 4. verbo 87, 15. (Lesbia) omnibus nam omnes surripuit Veneres 66, 6. Hesperus e nobis abstulit unam 62, 32. — quis me uno vivit felicior 107, 7. — 2) unicus, solus, gnata 68, 120. amicum 76, 6. salus 76, 15. si nobis datur unus (dies) 68, 147. dominus 45, 14. Acmen 45, 21. Catallo 68, 125. in Septimio 45, 23. — accus es unus Italorum omne aevum tribas explicare chartis 1, 5. hunc unum excipio 15, 13. ut puellae unum me facerem beatorem 10, 17. me unum esse invicem illorum iure sacram 102, 3. Lesbia, quam Catullus unam plus quam me amavit 58, 2. hec est, quod unum est

pro fabotibus tanta 21, 11. praeter omnes omne de capillatis 27, 17. 3) idem, in lectulo 57, 7. — hinc de tempore, continuus, perpetuus, nox 5, 6. 4) de eo, qui plume vel quantusquantus aliquis est, caprimulgus 22, 10. vir tunc 61, 171. — millia cum interea quingenta Hortensius uno 3. . . 95, 8.

Urbanus, 1) Romanus, si urbanus esses aut Sabianus aut Tiburs 29, 16. macula 57, 4. 2) elegans, homo 22, 2. — Suffenus 22, 9. morbum 39, 8.

Urbs, Dardaniae 64, 308. capta 62, 24. ex tota 64, 393. beatas 51, 16. ad claras 46, 4. in summis 64, 8. — in urbem adulta lacte portat ubera 20, 11. te iam assis urbis colit ora Hellepontia 18, 8.

Urgere, mihi, quem nemo gravior nec acerbior urget, quam 73, 5.

Uri, pectore uritur intimo flamma 61, 177. — de hominibus, qui ardeant amore, etiam impensius uror 72, 5. uritur et loquitur 83, 6.

Urina, Hibera 73, 29.

Urtica, me resuravi stique et urticae 44, 15.

Usquam, 12, 20.

Usque, 1) 5, 9, 45, 14, 48, 2, 76, 11. 2) bis, 3, 10, 4, 24, 48, 3, 115, 6.

Usquedum, 44, 14, 61, 161.

Usquequaque, 39, 2, 15.

Ustor, ab semiraso 59, 5.

Ustulare, scripta infelicibus ustulanda lignis 36, 8.

Usum, 1) si usus veniat tibi 98, 3, 2) consuetudo, quamvis tecum multa coniungeret usu 91, 7.

Ut, sexcenties.

Uterque, Neptunus 31, 3. petiti 68, 20. in pedem 4, 20. malum 71, 4. — scribens versiculos uterque nostrum 60, 4. morboi pariter, gemelli utriusque 57, 6. maculae parces utrisque impressae resident 57, 3.

Uti, utor tam bene (lecticariis), quam mihi pararim 10, 32. manu sinistra non belle uteris in loco atque vino 12, 2.

Utinam, 66, 93, 64, 171.

Utpote, 64, 56, 67, 43.

Utrum, 10, 31, 17, 22, 93, 2, 97, 2.

Uva, rubens 19, 14. dulcis 29, 6. mitem 62, 59. nigerrimis 17, 16.

Uvidulus, uvidulam a flecta me (coenam) 65, 63.

Uxor, Rufa, uxor Meneni 59, 2. uxor in thalamo est tibi 61, 192. patri perdepauit ipsam uxorem 74, 4.

V.

Vacula, tenella 20, 14.

Vacuus, de locis, ubi est nemo, inalgia 64, 168. de hominibus, qui portant nihil, Penes adest non vacuus 64, 299.

Vadere, (Attis) anhelans, vaga vadit 63, 31. vadit, fremit, refringit virgulta pede 62, 66.

Vadium, sales 64, 6. rurem reditum ad vada tetulit 62, 47. juvenis fugiens pellicit vada remis 64, 58.

Vae, interl., 64, 196.

Vagari, mens praetrepidans avet vagari 46, 7.

Vagus, Liber 64, 391. Attis 63, 31. cohoris 63, 25. pecora 63, 13. pede 63,

68. 64, 272. melle 64, 283. solis 64, 672.
noctes 65, 17. certamine curans 64, 341.
noctes 61, 117. — metaph. h., Attis va-
gus animi (furens) 63, 4.
Valde, 60, 77. 69, 7.
Valens, a dī, mater 89, 2. — brachio
30, 20. munere assiduū valentem ex-
creto iuventam 61, 284.
Valere, 1) bene valetis omnes 23, 7. ipse
valere opto 76, 25. cum suis vivat va-
lentque moechis 11, 17. vale, puella 8,
12. in perpetuum, frater, have atque
vale 161, 19. vos hinc interea valetis,
peccati poetas 14, 21. dulces comitum
valetis coetus 46, 9. nec noctras hinc
valuisse preces (video) 116, 6.
Valis, de prona 68, 56. — metaph.
de loco cavo, valle sub alarum 69,
6.
Vanescere, nolite pati nostrum vane-
scere luctum 64, 199.
Venus, ventis 64, 111.
Vappa, homo nequam, catilene cum
isto vappa frigoraque et famem tulistis
28, 5.
Variare, vestis priscae hominum varia-
ta figuris 64, 56. putrida infirma va-
riabunt pectora palmis 64, 352.
Varius, 1) in hortulo 61, 91. in limbo
coeli 68, 58. 2) diversus, sermo-
nes 19, 6. vias 46, 11.
Vastare, Troica moenia Pelopis vasta-
bit tertius heres 64, 347. rex vastatam
fines ierat Assyrios 68, 12.
Vectus, Charybdis 64, 154. mari 31, 2.
maris 63, 48. in pelagi aetnas 64, 127.
Vecers, furor 15, 14. rixam 46, 4.
Vegetus, scilipedibus 63, 41.
Vehemens, dea 56, 21.
Vehere, super alta vectus Attis celeri-
tate maria 63, 1. multa per aequora
vectus 161, 1. ut vecta ratis spumosa
ad Hiera Diae 64, 121.
Vel, 1) 55, 21. 25, 2. 3. 2) etiam, 12, 7.
17, 6. 23, 4. 55, 9.
Vellere, vestis privarum complexa suo
velabat amictu 64, 267. levi velatum
pectus amictu 64, 64. — vestibulum
molli velatum fronde 64, 294.
Velle, 1) si vis 55, 21. nunc iam illa
non vult 8, 9. — e. a. c., illa multatam
locosa, quae tu volebas 8, 7. quod vo-
luit, fecit 74, 6. e. i. n. f., volo te actuos
amores ad coelum lepido vocare versu
6, 16. cum volo de tuo ponte mittere
pronum 17, 23. Sextianus dum volo es-
se convivā 44, 10. si nos omnino vis
perdere, Vetti 98, 5. qui vestri nume-
rare vult multa millia ludi 61, 200. nos
volumus (istuc scire) 67, 18. amantes
non longe a caro corpore abesse volunt
66, 32. non Thetidis taedas voluit co-
lebrare iugales 64, 363. non tuos vira-
tutis teneris vultis secubare papillis 61,
104. noli admirari, quare tibi femina
nulla velit tenerum supposuisse femur
66, 2. non quaero, ut esse pudica velit
76, 24. delicias tuas Catullo velles di-
cere 6, 2. immitte ut nostri vellet mi-
tescere pectus 64, 138. si quando com-
moda vellet dicere Arrius 64, 1. desine
de quoquam quidquam bene velle me-
reri 73, 1. nil nimium studeo tibi velle

placere 62, 1. e. a. c. et i. n. f., quon-
dam municipem meum de tuo vole par-
te ire praecipitem in luctum 17, 8. d.
tibi vis oculos debere Catullum 62, 1.
si non emula, displicere vellem tibi 54,
4. 3) optare, cupere, velim pa-
29, 19. quid vis 46, 6. e. i. n. f., volo ad
Serapia deferri 18, 28. diebas quon-
dam non prae me velle tenere Iovem
72, 2. e. a. c. et i. n. f., fratri, qui tua
furta vel talente mutari velis 12, 8. e.
e. n. i., quendam vole cogitationes ami-
ci accipiat sui melius 35, 5. Torquus
volo parvulus dulces rideat ad pa-
tram 61, 216. velim Caecilio, papyre,
di-
cas 25, 4. 8) audere, conari, quan-
doquidem meos amores cum longa vo-
luntati amare poena 46, 8. 4) favere,
te volente 61, 64, 69, 74. bene velle
1. q. diligere, amantem iniuria ta-
lis cogit amare magis; sed bene velle
minus 72, 8. ut iam nec bene velle
queam tibi, si optima sis 75, 7.
Vellus, cadentis mollis lanæ 64, 329.
haec tum plerisque pellicenas vellera ve-
ce 64, 321.
Vellum, infans 64, 244. candida 64, 325.
Velat, comparandi partic., 11, 22.
17, 18. 25, 12. 61, 21, 163, 194. 63, 14,
33. 64, 165, 354, 389. 68, 63.
Vena, qui principio sub terra quae-
rere venas institit 68, 49.
Veneri, antea venantem 116, 1.
Vendere, hic pulcher vendit tota cum
gente Catullum 73, 3. quid erudat nisi
se vendere discipule (puerum) 186, 2.
Venditare, nates pilosas non poteras
venditare 32, 8.
Venenum, non dolos veneni (timetis) 22, 2.
— de rebus, quae bilem movent,
quae summo afficiunt dolore
et eraciatu, orationem plenam
veneni et pestilentiae 44, 12. omnia cel-
ligam venena (carmina mala) 14,
76. nostrae crudele venenam vitae (a-
mici fallacia) 77, 6.
Venerari, gnatus ut accepto veneretur
earmine dives 99, 5.
Venia, pudentem 15, 2.
Ventis, 1) iam venis, (nova nupta) 61,
262. pol ecce, villicus venit 30, 20. iam
licet veniat, marite 61, 181. iam venit
virgo 62, 4. vacio veniam obviae lo-
ni 45, 7. huc ut venimus 19, 5. lactus
huc huc veni 61, 2. venistis domum
ad tuos Penates? 9, 5. non illa mi-
hi dextra deducta paternā venit domum
68, 144. labore fessi venimus Iarem ad
nostrum 31, 9. Veronam veniat 35, 2.
sed ad rei ventum est subsellium 36,
2. venit ad Phrygium Venus iudicem
61, 18. magnanimum ad Minos venit
64, 85. iube ad te veniam meriditatem
32, 3. — de rebus, lenius adspiras
aura secunda venit 66, 64. flammam
video venire 61, 122. vos interea veni-
te in ignem, annales Velui 36, 18. cum
veniret a mari novissimo hanc ad us-
que limpidam lacum (phaselus) 4,
23, 2) de tempore, annus cum se-
stis venissent sacra diebus 64, 389. ve-
niens una atque altera rursus hiems
68, 62. clarum ab Oceano diem venies-

temi 61, 62, 3) *ventralis*, *ventragalis* tua veniant hero 61, 116. si usus veniat tibi 96, 3.

Venter, non ignaventi mihi meus venter dedit (tussim) 44, 8. mendaci 67, 46.

Ventilare, cum ventilabas, quo puella ducebat 8, 4.

Ventosus, aequor 64, 12. procellas 64, 59.

Ventus, horribilem atque pestilentem 26, 5. vesantem 26, 18. crescente 64, 275. acri 64, 142. vanis 64, 111. vagis 65, 17. — ventorum simul require eorum 55, 29. pulcres ventorum flamine nubes 64, 246. gnatum ventis conoderet Aegeus 64, 218. mulier cupido quod dicit amant, in vento et rapida scribere oportet aqua 78, 4. tua dicta ventis irrita ferro et nebulas acriis sinis 31, 10.

Venus, amoris dea, cf. ind. nom. prop. 2) amor, quis illos homines beatiores vidit? quis Venerem amplexatorem 45, 26. sis et Veneres pro leporibus, venustate, (Lesbia) omnibus una omnes surripuit Veneres 66, 6.

Venustus, nulla venustus, nulla in tam magno est corpore mica salis 66, 4.

Venuste, 36, 17.

Venustus, 1) Sirmio 31, 12. 2) lepidus, factus, homo 22, 2. soror 69, 2. noster 18, 6. ut facit esse venustum 97, 9. quantum est hominum venustiorum 3, 2.

Ver, iocundum 68, 16. florido 19, 10. ver egelidos refest tepores 48, 1. mihi corolla picta vere ponitur 20, 8.

Verber, tua verbera pater 68, 81.

Verboeus, loquax 55, 29. id quod verbosis dicitur et fatuis 96, 2.

Verbum, nam verbum non facit patrum 74, 6. non istuc satis est uno te dicere verbo 67, 15. audias nostra verba 61, 66. quae verba locuta es 66, 29. non sibi postille motuebant talia verba 64, 9.

Vere, 8, 8. 11, 18. 64, 196. 75, 2. 80, 5. 100, 4. 109, 3. 115, 8.

Verecundus, herae 68, 136.

Vereeri, vereris inepta crura ponticuli 17, 2. nihil veremur istos, qui in pletem praetercunt 15, 6. viator, hunc deum verberis 20, 16. — seq. inf., mater impia non verita est dives acclerare parentes 64, 465.

Veridicus, orachum 64, 327. cantus 64, 207.

Vernus, aura 64, 80.

Vero, 64, 231. 66, 89. 97, 6.

Verpa, nihilo minore 23, 12.

Verpus, Priapus ille 47, 4.

Verrere, (lecti iuvenes) verrentes abigis aequora palmis 64, 7.

Versare, libratum tereti versabat turbine fufum 64, 315.

Versari, ut toto indomitus furere lecto versarer 50, 12. ille autem prope iam meditis versatur in undis 64, 167. — te in medio versantem turbine lecti 64, 148.

Versiculus, delictus 50, 4. versiculus nihil necesse est (castos esse) 18, 6. me ex versiculis meis putatis parum pudicium 16, 3.

Versus, lepidus 6, 17. longe plurimos facit versus 23, 3.

Vertere, vertor in oceanum 66, 67.

Vortex, 1) summum caput, (Scheitel) flari 64, 62. flava 64, 63. ambrosio 64, 310. e Berenico 68, 8. in claustrum canos solvant a vertice erias 64, 261. invita tuo de vertice cessi 66, 29. abfere mea dominae vertice discedit 66, 78. 2) summus mons, iugum, fastigium montis, Pelio 64, 1. Parnassi summo 64, 391. e praeruptis 64, 298. praecipitem sese scopulorum e vertice iecit 64, 245. princeps e vertice Pelli advenit Chiron 64, 256. in acrii pellucens vertice montis rivus 68, 57.

Vernus, 6, 4. 10, 31. 12, 13. 15, 9. 17, 19. 23, 3. 29, 4. 32, 9. 67, 12. 76, 14. 79, 9. 92, 4. 97, 4. 99, 3.

Verus, 1) sincerus, pectoris 66, 74. 2) non fictus, non falsus, si vera est Persarum impia religio 20, 4. si mihi vera nuntiatur 25, 11. ego non ullo vera timore tegam 66, 72. non vera gemunt (novae nuptae) 66, 18. seu Sabine, si vera Tiburi 44, 5.

Vesamire, vesaniendo vento 25, 13.

Vesanus, Catullo 7, 10. flamma 190, 7.

Vesper, vesper adest, iuvenes, consurgite, vesper Olympo expectata die vix tandem lumina tollit 62, 1.

Vester, saepius.

Vestibulum, molli velatum frende 64, 294. vestibuli inlaquentes regia lecta 64, 277.

Vestigium, 1) errabunda 64, 113. flamma 64, 342. me nocte premunt vestigia divum 68, 69. — metaphor. Spur, dulcia nocturnae vixae 66, 13. extenuata veteris poenae 64, 296. 2) pes, candida permulcens liquidis vestigia lymphae 64, 163.

Vestis, 1) pura 68, 15. rarae 68, 3. sub mellis 65, 21. relecta 66, 81. his corpus tremulum complexens undique vestis 64, 398. — 2) vestis stragula, prisca motuque variata figuris 64, 50. talibus amplifice decorata figuris 64, 296. purpurea 64, 163. 3) velum, funestam antennae deponant undique vestem 64, 234.

Veternus, stolidum 17, 24.

Vetulus, Falerai 27, 1.

Vetus, 1) nomen 61, 212. grabati 10, 22. ploxemi 97, 6. 2) antiquus, Battii 7, 6. scriptorum 66, 7. 3) pristinus, in dominum 67, 8. poenae 64, 296. amoris 66, 3.

Vexare, angusta malis cum moenia vexarentur 64, 89.

Via, variae 46, 11. viam vorabit 25, 7. de via mulier 25, 5.

Viator, laeso 68, 61. ego arida, o viator, ecce populus 20, 2. proin, viator, hanc deum verberis 20, 16.

Vibrare, desissem truces vibrare iam-bos 36, 5.

Vicinus, Priapus 19, 20.

Viciis, neque tum mitras neque tum fluitantiamictus illa vicem curans 64, 69.

Victimae, ancipiti succumbens ferro 64, 370.

Victor, persaepe vago victor certamine curgas (Achilles) 64, 341.

Victoria, amat victoria curam 68, 14.

Vidare, 1) videri 61, 99. Varus me

meus ad oves amores vium duxerat 16, 2. — c. a. c. agellum hunc, tute quem vides 29, 3. Gallus iste meus stupor (homo stupidus) mi videt, mihi audit 17, 21. phaeas ille, quem videtis, hospites 4, 1. somellas emacis, quas volui vidi tamen sereno 55, 6. quis illos homines beatiores vidit 45, 26. (leo) teneram vidit Attia prope marmora pelagi 63, 86. Illa viderunt luce marinas mortales oculi nudate corpore Nymphas 64, 16. cupiens videre lucem 59, 12. vir mi ipse credens videre te in tuto 31, 6. — seq. rel. at, non videmus manticae quod in tergo est 22, 21. vident' ut facies splendidas quantant comas? 61, 77. vident' ut per-abit'er exsilire (ignis)? 62, 8. — s. q. part. s. idem me ille Canon sacelli luminae vidit: e Berenice vertice caccanem fulgentem clare 66, 7. ne qua femina pulchrior clarum ab Oceano diem viderit venientem 61, 90. — s. q. a. c. et inf. in, flammeum video veni-re 61, 122. cum puero bello praecone qui videt esse 106, 1. illa, quam videtis turpe incedere 42, 7. usor Menei, saepe quam in sepulcretis videtis ipso rapere de rogo cocinam 59, 3. — de rebus, sidera furivos hominum vident amores 7, 4. — 2) ferre, telezaro, (mit anseken) quis hos potest videre, quis potest pati 23, 1. claudite Romule, habet videtis et feret 22, 5, 10. 3) animo video = intel-ligere, quantum video 23, 11. facere, ut quisvis (istuc) sentiat et videat 67, 10. non est quisquam, quem non in aliquo se videre Suffenus pœsis 22, 19. — seq. rel. at, (Attis) liquidâ mente vidit, sine quis ubique foret 63, 46. — c. nec. et inf. in, hunc video mihi nunc frustra sanctum esse laborem 116, 5. quod vides perire 6, 2. haec pessima se puella vidit loquax et tepide vovere diva 26, 9. 4) cogitare, Gallus ho-mo est stultus nec se videt esse mar-ritum 78, 5. nec matrem nec gorma-nem esse videbam hanc tibi 91, 5. — *Videri*, 1) urbanus Suffenus unus caprimulgus aut fonsor rursus videtur 22, 11. qui modo scurra videbatur 22, 12. c. dat., ille mi per esse deo videtur 51, 1. quoi videberis bella 8, 16. ut mihi tam repente visum est 10, 3. 2) videtur i. q. placet, iam videtur 51, 97. *Viduus*, vitis 62, 49. noctes 6, 6. *Vigere*, memori tibi condita corde haec vigeant mandata 64, 232. *Vigescere*, iam laeti studio pedes vige-scant 46, 8. *Vigilare*, tuo adventa vigilat custodia semper 62, 26. *Villâ*, multo mi tamen es villior et le-vior 72, 6. *Villa*, in tua suburbana 44, 7. *Villicus*, ardebant tibi villis 61, 126. *Villicus*, pol' ecce, villicus venit 26, 10. *Villula*, palustrem 19, 1. villula nostra non ad Austrî statas opposita est 26, 1. heri villulam hortulanque pauperis tuor 26, 4. *Vimen*, iuncos 19, 2.

Vinaceo, iure igitur vinaceus 62, 16. — ta horum maghos violati: sola sacros 62, 126. *Vincire*, non tereti strophile luctantes vincita papillas 61, 63. *Vinculum* s. *Vinculum*, urbis Dardaniæ Neptunia solvere vincula 64, 266. *Vindex*, poena 64, 192. *Vinea*, humilis 64, 39. necesse Priape domini hortulum vineamque sacri 19, 12. *Vinum*, 1) lymphas, vial perniciet 77, 6. non sine vino et sale 12, 5. 2) coavi-vium, ubi bibitur vinum, red-dens nutra per locum atque vinum 56, 6. manu sinistra non belle ateris in loco atque vine 12, 2. *Viola*, lutea 12, 12. *Violare*, pater illius nati violaceo en-bille dicitur 67, 23. cum se cogitat esse pium nec sauctum violasse fidem 76, 3. *Vir*, 1) sterilis 63, 69. modis 59, 6. i-ranti 64, 142. solo 111, 1. primores Ar-givorum 63, 69. senibus 61, 166. nulla (femina) viri speret serpentes esse fi-deles 64, 144. facta virum multantes vindice poena 64, 182. Troia virum et virtutum omnia acerba sinit 63, 30. 2) pars, qua viri sumus, ut re-licta sensit sibi membra sine viri 63, 8. 3) cenit, maritus, levis 61, 102. unus 61, 172. dulci 67, 1. saepe 63, 136. amisso 66, 60. neve 66, 26. pre-sente 63, 1. quae tuum vir potest, cave ne neges 61, 152. non illam vir prior diligerat 67, 20. domus ut potens et beata viri tui 61, 157. iam cubile ad-erant viri (virgo et prœnuba) 61, 182. ipsius est ipso demta viri gre-mio 66, 146. (virgo) cura viri magia est 62, 58. rapis teneram ad virum virgineum 61, 3. necesse virum mittens (Laodamia) 66, 29. quod pepigere viri 62, 29. *Virre*, vestibulum ut molli velatum fronde viret 64, 264. virens, a. d. i. apica 19, 11. pampino 26, 8. silvaram 24, 16. *Virgatus*, calathides 64, 329. *Virgineus*, zoenam 67, 26. exavis 63, 14. *Virginitas*, longâ 66, 116. virginitas non tota tua est 63, 62. *Virgo*, 1) bona 61, 29. regia 64, 86. per-culeae 64, 265. teneram 61, 4. a parvâ 65, 28. integræ 61, 37. virgo adest 61, 77. iam venit virgo 62, 4. virgo dum intacta manet 62, 45, 58. virgo quod fertur tradita nobis 67, 19. dum virgo quondam fuit 66, 77. ne pugna cum tali coniuge, virgo 62, 58. inquam pro-deris casto virginis e gremio 65, 29. tibi virgines sonula solvant cina 61, 58. claudite ostia, virgines 61, 231. — pa-trona virgo (Minerva) 1, 9. Rha-manusia virgo (Nemesia) 64, 266. 65, 31. 66, 77. a. d. i. virginitas (Mævis) 65, 2. 3) sidus, Virginis et socii con-jungens namque Leone lumen 66, 65. *Virgultum*, refringit virgulta pedega-go 62, 66. *Viridans*, viridantia Tempo 64, 266. *Viridis*, Idæ 63, 70. Idam 63, 30. me-taph. de iavanili aetate, viri-dissimo flore puella 17, 14. *Virtus*, turvis 64, 218. — virtutis

f. q. facta fortis, egregias 64, 349. magnas 64, 324, 368. Troia virum et virtutum omnium acerba cinis 68, 80. vestis heroum mira virtutes indicat arte 64, 51.

Via, capita Maenades vi iaciunt hederae 63, 23.

Viscere, 1) videre, necdum etiam se se, quae visis, vivere credit 64, 65. vichum te incolumem 3, 6. canent quod visore par est 62, 9. maria visens lacrimantibus oculis 63, 48. 2) adire, sospitem Erechtheum se ostendit visere portum 64, 211. tales dignantur visere coetus (dii) 64, 408. Caesaris visens momenta magni 11, 10.

Vita, 1) pro dulci 64, 157. longa 64, 285. tota 109, 5. omne vitae spatium 43, 90. nostras crudeles venenum vitae 77, 8. vitam agam sub altis Phrygiae columinibus 63, 71. si vitam pariter egi 78, 49. (gaudia) tunc in vita dulcis atebat amor 63, 24, 93. vita frater amabilior 65, 19. vita dulcior atque animi coniugium 69, 106. 2) vivenditatio, quae sibi manet vita 7, 8, 15. magis hac quid optandum vita 107, 8. 3) de hominibus ardentem amatis, mea vita, Septimille 45, 13. hinc praecipue de puella, quam quis amat, mea vita (Lesbia) 102, 1. sitis felices et tu simul et tua vita 68, 155. credis me potuisse meae maledicere vitae 104, 1.

Vitare, invenca vitane onus indomita tegi 63, 33.

Vitula, lenta 61, 107. vidua 62, 49.

Vitta, niveae 64, 310.

Vivere, 1) (luce mea) vivā vivere dulce mihi est 63, 109. — esse, quismouo vivit felicitur 107, 7. tu insula male et molesta vivis 10, 33. quā tam bona mater tamque valens vivat 69, 2. 2) vitam degere, nec miser vive 8, 10. bene vivite 61, 233. posset ut abrupto vivere coniugio 63, 84. 3) commorari, habitare, Romae vivimus 63, 34. 4) uti, (umgehen) cum sole vivat moechis 11, 17. viro contentas vivere solo 111, 1. 5) frui vita, genio indulgere, vivamus, mea Lesbia, atque amemus 5, 1.

Vivus, lux mea, qua vivā vivere dulce mihi est 63, 109.

Vix, 31, 5. 64, 68. vix tandem 62, 2. 68, 121.

Vocare, 1) ad domum dominam voca 61, 31. — laeva sive dextera vocaret aura 4, 20. — 2) invitare, Sextius, qui tunc vocat me, cum malum legit illud 44, 21. 3) canere, carmine tollere, volo te ac tuos amores ad coelum lepido vocare versu 6, 17.

Vocatio, mei sodales quaserunt in trivis vocantibus 47, 7.

Volare, de celeris motu, a) de hominibus, ad claras Asiae volumus urbes 46, 6. b) de nave, sive palmaris opus foret volare sive linteo 4, 5.

Volatilis, adde huc plumpedes volatilesque 55, 27.

Volatus, Pegaseo 55, 24.

Volitare, vagari, huc illuc discurrere, parte ex alia florens volitabat lacchus 64, 252. saevit illa divae volitare vaga cohors 63, 25. de nave: celeriter currere, levi fecit volitatem flamine curram' (navem) 64, 8.

Voluntas, quaecumque feret voluntas coelium 11, 13.

Voluptas, si qua recordanti benefacta priora voluptas est homini 70, 1.

Volvere, (rivus) cum de prono praecipit valle volutus 69, 59. — metaph. de animo, multiplices animoolvebat sanctas curas 64, 251.

Vomer, prono 64, 49.

Vorago, lividissima maximeque profunda 17, 11. in tenaci 17, 26.

Vorare, 1) effosce oculos vorat atroguttare corvus 102, 5. 2) festinanter emetiri, conficere, viam vorabit 35, 7. 3) de obsceno libidinis genere, fama susurrat gaudia te medii tenta vorare viri 69, 8. non si demisso se ipse vorat capite 63, 9.

Vorax, 1) Scylla 64, 154. 2) libidinosus, adulter 57, 8. calo 33, 4. es impudicus et vorax et alio 29, 6. 11. quis hoc potest videre, nisi impudicus et vorax et alio 29, 2.

Vortex, tanto te absorbens vertice amoris aestus 68, 107.

Votum, 1) prius 66, 59. acceptum face redditumque votum 36, 15. votum solvit pro mea puella 34, 2. non ulla vota litantibus diis esse facta (alt phaselus) 4, 23. tacito suspendit vota labello 64, 104. non votis esse tuam me, sed potius largis officio muneribus 64, 91. 2) cupiditas, maligno 67, 5.

Vovere, sanctae Veneri Cupidinae vovit electissimae pessimi poetae scripta tardipedi deo daturam 36, 4. haec pessima se puella vidit iocose et lepidovovere divis 36, 16.

Vox, 1) altiore 42, 18. clariora 64, 231. furtiva 67, 41. tinnula 61, 13. ut supplicis vocem in novissimo casu contemtam haberes 60, 4. non haec quendam nobis promissa dedisti voce 64, 140. patriam adloquuta voce est ita moesta miseriter 63, 49. — 2) sonus, ubi cymbalum sonat vox 63, 21. 3) verbum, clariora 64, 125. missas 64, 169. has postquam moesto profudit pectore voces 64, 232.

Vulgus s. **Volgus**, dilexi tum te non tantum ut vulgus amicam 72, 3. anas ut pervenias in ora volgi 49, 5.

Vulturium, avido 106, 4. (nepes) suscitavit a cauo vulturium capite 63, 124.

Vultus, feri 64, 14. sereno 55, 6. huius genitoris filia vultum 64, 117. praec se declarat gaudia vultu 64, 34.

Z.

Zona, diu ligatam 3, 13. virginem 67, 29.

Zonula, tibi virginem zonula solvant sine 61, 53.

II.

INDEX NOMINUM PROPRIORUM.

A.

Achilles, expertus terroris 64, 230.
Achivus, fenestra 64, 367.
Acme, (puella Septimii) leviter caput reflectens 45, 10. fidelis 45, 23. mea Acme, ni te perditis amo 45, 2. Acmen Septimius tenens in gremio 45, 1. unam Septimius miscellus Acmen mavolt, quam Syrias Britanniasque 45, 21.
Adria, *Adriaticus*, v. *Hadria*, *Hadriaticus*.
Aetacius, ad fines 64, 3.
Aegeus, (Theseli pater) cum moenia divae linguaem gustum ventis concederet Aegeus 64, 213.
Aegyptus, si captam Asiam Aegypti finibus adlitteret 65, 36.
Aemilius, (homo impurus) utremque an culum officerem Aemilio 97, 2.
Aethiops, Memnonis 66, 52.
Africanus, pulveris 61, 206.
Aganippe, (fons Musis sacratus) lymphis frigerans 61, 30.
Alpes, trans altis 11, 3.
Alphenus, (Varus, Catulliamicus), immemor atque unanimis fales sodalibus 30, 1.
Amastria, (urbs Paphlagoniae) Pontica 4, 13.
Amathus, (oppidum Cypri) quae Amathunta colis (Venus) 26, 14.
Amathusia, (Venus) duplex 68, 51.
Amor, dextram sternuit approbationem 45, 6, 17.
Amphitrite, (Neptuni coniux) rudem 64, 11.
Amphitryoniades, (Hercules) falsiparens 66, 112.
Ancon, (urbs maritima in agro Piceno sita) quae Ancona colis (Venus) 26, 13.
Androgeonius, (Androgeus, Minos filius) caedis 64, 77.
Antimachus, (poeta Graecus) tumido 95, 10.
Antius, (C. Restio) in petitorum 44, 11.
Aonius, specus 61, 23.
Apeliota, (ventus quidam) villula aen ad Anstri flatus opposita est, aut Apeliotae 26, 3.
Aquinus, (poeta malus) Caesios, Aquinos, Suffenum, omnia colligam venena 14, 18.
Araba, molles 11, 5.
Argivus, subst., primores Argivorum 68, 87.

Argivus, a d. l., pubis 64, 4.
Ariadna, indomitos in corde gerens furor 64, 54. te quaerens, Ariadna, 64, 254.
Ariadneus, ex temporibus 66, 69.
Arrius, (homo stultus, de quo earm. 84.) chommoda dicebat, si quando comoda vellet dicere, et hincidias Arrius insidias 84, 2. postquam illuc (in Syriam) Arrius isset 84, 11.
Arstinoe, (Ptolemaei Philadelphii soror et uxor) Locridos 66, 54.
Asia, captam 68, 36. ad claras Asiae arbes 46, 6. Troia, commune sepulcrum Europae Asiaeque 68, 89.
Asius, (Asia patris) myrtis 61, 22.
Asinius, (homo furax, ad quem earm. 12.) Marrucius 12, 1.
Assyrius, odore 68, 144. fines 68, 12.
Atax, (flavius Galliae Narbonensis) cavas Atacis ad undas 35, 5.
Athenae, pro caris 64, 81.
Athos, (mons Macedoniae) permedium 66, 46.
Atis, (iuvénis Phrygius, a Cybele amatus, de quo earm. 63.) super alta vectus maria 63, 1. notha mulier 63, 27. comitata tympane 63, 32. excitam 63, 42. teneram 63, 88. ipsa pectore Atis aqua facta recoluit 63, 46.
Aufilena, 1) puella a Quintio amata, Coelius Aufilenum et Quintius Aufilenam depereunt 100, 1. 2) meretrix, (ad quam earm. 110 et 111.) 110, 1. 111, 1.
Aufilenus, (Aufilena frater, iuvénis a Coelio amatus) 100, 1.
Aurelius, (L. Cotta, Catulliamicus) Furi et Aurelii, comites Catulli 11, 1. pathice 16, 2.
Aurelius, (homo famelicus) commendando tibi me ac meos amores, Aureli 15, 2. pater eauritionum 21, 1.
Aurunculeis, (Iulia, Manlii sponsa) 61, 87.
Auster, villula nostra non ad Anstri flatus opposita est 26, 1.

B.

Balbus, iannam Balbo dicunt servisse benignae 67, 2.
Battiades, (Callimachus) carmina Battiadae 65, 16, 116, 2.
Battus, (primus Cyrenarum conditor) veteris 7, 6.

Berenice, Ptolemæi et Arsinoæ filia, de cuius coma carm. 66.
Bereniceus, et vertice 68, 8.
Bithynia, quid esset iam Bithynia 10, 7.
Bithynus, campos 31, 5.
Bononiensis, Rufa 59, 1.
Bootes, (sidus) ante tardum 66, 67.
Borcas, saevi 28, 3.
Britannia, ultima 29, 4. hunc, Galliae, timetis, et Britanniae? 29, 21. unam Septimius miscellus Acmen mavolt, quam Syrius Britanniasque 46, 22.
Britannus, horribiles ultimosque 11, 12.
Brizis, (Veronae metropolis), Veronae mater amata meae 67, 84.

C.

Caecilius, (Catulli amicus, ad quem carm. 36.) poetae tenero, meo sodali 38, 2. est magna Caecilio inchoata mater 35, 18.
Caecilius, ita Caecilio placeam 67, 9.
Caesar, (C. Julius, in quem carm. 29, 54, 57, 93.) magis 11, 10. nil altum studeo, Caesar, tibi velle placere 93, 1. pulchre convenit improbia cinaedis Mamurrae pathicoque Caesarique 67, 2.
Caesius, (malus poeta) Caesios, Aquinos, Suffeum, omnia colligam venena 14, 18.
Callisto, (sidus vulgo ursae nominatum) Lycaonidi 68, 68.
Calvus, (C. Licinius, Catulli amicus, ad quem carm. 14 et 63.) iucundissime 14, 2. cum mirifice Vatiniana mens crimina Calvus explicasset 53, 2.
Camerius, (Catulli amicus, ad quem carm. 55.) Camerium mihi, pessimae puellae (reddite) 56, 10.
Canopus, (Canopus, urbs Aegypti celeberrima) literibus 68, 68.
Castor, gemelle Castor et gemelle Castoris 4, 27. (aura) iam prece Pollacis, iam Castoris implorata 68, 65.
Cato, (Catulli amicus, ad quem carm. 56.) o rem ridiculam, Cato, et iocosam 56, 1. ride, quicquid amas, Cato, Catullum 56, 8.
Catullus, (C. Valerius) miser 8, 1. pessimus omnium poeta 48, 4. vesano 7, 10. iam Catullus obdurat 8, 12. Lesbiam, quem Catullus amat plus quam se 62, 2. Fari et Aureli, comites Catulli 11, 1. delicias tuas Catullo velles dicere 8, 1. male est, Cornifici, tui Catullo 38, 1. tu, Catulle, destinatus obdura 8, 19. mihi, mi Catulle, paulum istos commoda 10, 25. Inqueant Phrygi, Catulle, campi 46, 4. otium, Catulle, tibi molestum est 61, 13. quid est, Catulle, quid moraris emori 52, 1. 4. multa parata manent in longa aetate, Catulle, gaudia tibi 76, 5. (Leobium) Lesbiam multum quam te cum tota gente, Catulle, tua 79, 2. (libellum) ad tuum Catullum misit 14, 13. quibus non est cordi Catullum laedere 44, 3. quicquid amas Catullum 66, 8. dicebas

quondam solum te nosse Catullum 71, 1. hic pulcher vendat cum gente Catullum 79, 2. si tibi vis oculos debere Catullum 22, 1. etiam uno non est contenta Catulle 68, 136.
Cecropia, (Athenae) funera Cecropiae ne funera 64, 83. electos iuvenes simul et decus inuuptarum Cecropiam solitam esse dapem dare Minotauri 64, 79.
Cecropius, puppes 64, 112.
Celtiber, (incola Hispaniae Tarraconensis) nunc Celtiber es 39, 17.
Celtiberia, circumlocutio 28, 18.
Celtiberius, in terra 39, 17.
Ceres, somnum capiunt sine Cerere 63, 26.
Chalybes, (fortissimos Scythiae populus) ut Chalybon omnes genus pereat 68, 49.
Charybdis, vasta 64, 156.
Chiron, portans silvestria dona 64, 268.
Cicero, v. Tullius.
Cinna, (Gaius, amicus Catulli, ad quem carm. 113.) meus sodalis Cinna est Gaius 10, 20. Smyrna mei Cinnae nonam post denique messem edita 95, 1.
Cnidus, v. *Gnidus*.
Coelius, (M. Rufus, Catulli amicus, ad quem carm. 58 et 100.) Coelius Ausilium et Quintus Ausilium depercut 100, 1. Coeli, Lesbia nostra nunc glubit magnanimos Romi aepotes 58, 1.
Colchi, auratum optantes Colchis avertere pellem 64, 5.
Colonia, (fortasse oppidulum prope Veronam, ad quod carm. 17.) o Colonia, quas super ponte ledere longo 17, 1.
Cominius, (semex pravus, in quem carm. 106.) si, Comini, populi arbitrio tua cana senectus spurcata impuris moribus intereat 106, 1.
Comum, v. *Novum Comum*.
Conon, (astronomiae periticia clarus) idem me ille Conon coelesti lumine vidit fulgentem clare 66, 7.
Cornelius, de Corneli narrat amore 67, 26.
Cornelius (Nepos, ad quem carm. 1. et fortasse 102.) Corneli, tibi (dono novum libellum) 1, 3. me unum esse invenies illorum iure sacratum, Corneli 102, 4.
Cornificius, (Catulli amicus, ad quem carm. 38.) male est, Cornifici, tui Catullo 38, 1.
Croton, (oppidum Thessaliae) linquunt Crotonis domos 64, 38.
Cret, non custos si fingar ille Cretam 64, 23.
Creta, talia Cretam funera portarentur 64, 82. nec perfidas in Cretam religasset navita lunem 64, 174.
Croesus, cur non divitiis Croesum superare potes sit 115, 3.
Cupido, circumcursans hinc illinc 68, 123. sanctae Veneri Cupidinique vocat 36, 2.
Cupidinus, iugete, o Veneres Cupidinoque 2, 1. (unguentum) meae puellae

huc domerunt Venere Cupidinesque 12, 12.

Cybele s. *Cybele*, mater 63, 2. Dindymi des domina 63, 91. minax 63, 84. iuncta iuga resoluens leonibus 63, 76. ad Cybeles memora 63, 12. domum Cybeles, memora 63, 26, 26. Cybeles famula ferar 63, 63.

Cyclades, insulae 4, 7.

Cynaeus, speculae 67, 32.

Cylleneus, praepe Phaeum 68, 109.

Cyrenae, (urbs Africae) laetipiciaris 7, 4.

Cyterius, in iugo 4, 11.

Cyturus, (mons Paphlagoniae) saxifer 4, 13.

D.

Dardanius, (Dardanus Troiae conditor) urbis 64, 308.

Daulias, (Progne in iusciniam mutata) assumti fata gemens Ithyl 65, 14.

Delius, (Deles insularum Cyeladum media) prope olivam 34, 7.

Delphi, (urbis Delphorum insulae) tota certatim ex urbe ruentes 44, 283.

Dia, (Naxos insula) fluentisone litore Diae 64, 52. spumosa ad litora Diae 64, 121.

Diana, (ad quem carm. 34.) Dianae sumus in fide 34, 1. Dianam canamus 34, 3.

Dindymenus, dominae (Cybeles) 43, 13.

Dindymus, (Phrygiae mons) Dindymi dominam (Cybelem) 35, 14, 31.

Dione, (de Venere) si placet Dionae 56, 6.

Dyrachium, (urbs Macedoniae) Hadriae tabernum 36, 15.

E.

Egnatius, (homo stultus et ineptus, in quem c. 39.) Egnatius remidet usquequaque 39, 1. bone 39, 9. cuniculosae Celtiberiae filii 37, 19.

Emathius, (Thessaliae) opis 64, 325.

Eous, (orientalis) unda 11, 3.

Erycina, (Venus) spinosas ferens in pectore curas 64, 72.

Etruscus, obesus 39, 11.

Eumenides, quibus sanguineo redimita capillo freas exspirantes praeporat pectoris iras 64, 130.

Europa, Troia nefas, commune sepulcrum Europae Asiaeque 68, 89.

Eurotas, quales Eurotas progignunt summa myrtos 64, 69.

F.

Fabullus, (Catullus amicus, ad quem carm. 13 et 28.), coenabis bene, mi Fabulle, apud me paucis diebus 12, 1. deos rogabis, totum at te faciant, Fabulle, nasum 13, 14. Veran-

ni optime, inque, mi Fabulle, quid rerum geritis 28, 3. sudaria Scetaba miserunt mihi muneri Fabulles et Veranpius 12, 15. haec amem necesse est ut Veranniolum meum et Fabullum 12, 17. vos Veranniolo meo et Fabullo verpus praeposuit Priapus ille 47, 4.

Falernum, vetuli 27, 1.

Favonius, tepidi 64, 283. villula nostra non ad Austri flatus opposita est, nec ad Favoni 26, 2.

Fides, dii meminuerunt, meminit Fides 20, 11.

Flavius, (Catullus amicus, ad quem c. 8.) Flavi, delicias tuas Catullo velles dicere 8, 1.

Formianus, (Formiae, vetus Latii oppidum) decoctoris 41, 4. 42, 5. Ula (macula) 37, 4. salta 114, 1.

Fortuna, secundae 64, 222.

Fuffius, seni recocto 54, 5.

Furius, (Catullus amicus, ad quem c. 11, 16 et 26.) Furi et Aureli, comites Catulli 11, 1. cinereo 16, 2. Furi, villula nostra non ad Austri flatus opposita est 26, 1.

Furius, (homo inops, in quem 23.) Furi, quoi neque servus est neque arca 23, 1. haec tu commoda tam beata, Furi, noli spernere 23, 24.

G.

Gaius, (Cinna, Catullus amicus) meus sodalis Cinna est Gaius 10, 30.

Gallae, (sive Galli, Cybeles sacerdotes) ite ad alta, Gallae, Cybeles memora 63, 12. rapidae 63, 31.

Gallia, Comata 29, 3. hunc, Galliae, timetis, et Britanniae 29, 21.

Gallianus, catuli 42, 2.

Gallianus, Rhenum 11, 11.

Gallus, (homo libidinosus, de quo c. 78.) habet fratres 78, 1. homo est bellus 78, 3. homo est stultus 78, 3.

Gellius, (adulter infamissimus, in quem c. 74, 80, 88, 89, 90, 91 et 116.)

Gellius audierat patrum obiurgare solere, si 74, 1. Gellius est tennis 89, 1. nascatur Magnus ex Gelli matrisque nefando coniugio 20, 1. quid dicam,

Gelli, quare rosea ista labella hiberna fiant candidiora nive 89, 1. quid facis is, Gelli, qui cum matre atque sorore prurit 89, 1. suscipit, o Gelli,

quantum non ultima Tethys abluat 89, 5. non ideo, Gelli, sperabam te mihi fidam in misero hoc nostro, hoc per-

dito amore fore 91, 1. hunc video mihi nunc frustra sumtum esse laborem, Gelli 116, 6.

Gnidus, (urbs Doridis in Caria) arundinosam 38, 13.

Gnosius, (Gnosus, urbs Cretae) litore 64, 172.

Golgi, (urbs Cypri, Veneris sacra) quae Golgos (colis) 36, 14. quae regis Golgos 64, 26.

Gortynius, (Gortyna, Cretae metropolis) tecta 44, 75.

Gracius, pubes 68, 103.

Gratius, quale ferunt Gratii Phaeum prope Cylleneum siccare amulens pin-

guae palude solum 68, 100.

H.

Hadria, (mare Adriaticum) Dyrrachium, Hadriae tabernam 36, 15.
Hadriaticum, (mare) minacis 4, 6.
Hamadryades, deae 61, 23.
Harpocrates, (silentii deus) patrum reddidit Harpocratem 74, 4. factum me esse puta Harpocratem 162, 4.
Hebe, ne longa virginitate foret 68, 116.
Helena, Helenae raptu 68, 87.
Helicones, (Helicon, Boeotiae mons) collis 61, 1.
Hellespontius, ora 18, 4.
Hellespontus, rapido 64, 259.
Hercules, te iam ferre Herculei labes est 65, 13.
Heroes, nimis optato saeculorum tempore nati 64, 23.
Hesperus, portas optata maritis 64, 236. Hespere, qui coelo fertur crudelior igitur 62, 20. Hespere, qui coelo lucet iucundior igitur 62, 26. Hespere, mutato comprehendis nomine eodem 62, 25.
Hiberi, (Hispani) (te) audiam Hiberam narrantem loca, facta, nationes 8, 8. sudaria Setaba ex Hiberis miserunt mihi muneri Fabullus et Veranius 12, 14.
Hiberus, praeda 29, 20. urina 37, 20. carbasus 64, 237.
Hionius, Ionius fluctus iam non Ionies esse, sed Hionies 84, 12.
Hortatus, (Catulli amicus, ad quem 65.) etsi me assidue confectum cura dolore evocat a doctis, Hortale, virginibus 65, 1.
Hortensius, 35, 2.
Hydrochous, (sidus) proximus Hydrochoi fulgeret Orion 68, 94.
Hymen et Hymenaeus, (nuptiarum deus) io Hymen Hymenae io, io Hymen Hymenae 61, 125, 145, 159, 155, 160, 165, 170, 175, 180, 185, 190. Hymen o Hymenae, Hymen ades o Hymenae 62, 5, 16, 19, 25, 31, 36, 46, 68.
Hymenaeus, (carmen nuptiale) iam dicitur Hymenaeus 62, 4.
Hyperborei, (qui in extrema septentrionis regione habitant) usque ad Hyperboreos et mare ad Oceanum 115, 4.
Hyrcani, in Hyrcanos 11, 5.

I.

Iacchus, (Bacchus) florens 64, 252.
Ida, (mons Phrygiae) viridem 62, 26. viridis 63, 70. ad Idae totali nemora pedem 63, 62.
Idallum, (Cypri urbs et nemus) sanctum 24, 12. frondosum 64, 96. Idallum colens Veans 61, 17.
Idomenius, (Idomeneus, Macedoniae oppidum) montes 64, 178.
Idrus, (mons Cariae) cultroceum montibus Idri 64, 201.
Itaca, ad muros 63, 96.
Indi, in extremos 11, 2.
India, tota 45, 6.
Indus, a d. l., dente 64, 49.

Ionius, fluctus 84, 11, 12.
Ipsithilla, (Catulli amica, ad quam c. 32.) mea dulcis 32, 1.
Itali, cum ausus es unum Italorum omnia aevum tribus explicare chartis 1, 5.
Itonus, (oppidum Thessaliae) sancti 64, 228.
Itylus, (Tereifilius) absenti 65, 14.
Iuno, maxima coelestium 68, 126. Lucina 24, 14.
Iupiter, secundus 4, 20. aestuosus 7, 8. superi 55, 5. maximi 24, 6. omnivoli 68, 140. Peleu, quod Iupiter ipse esse concessit amoris 64, 26. te bona Iupiter auctore ope 67, 2. non si se Iupiter ipse petat 70, 2. dicebas te non prae me velle tenere Iovem 72, 2. — exclamatio, Iupiter omnipotens 64, 171. Iupiter! 1, 7. 68, 30, 48.
Iuvenius, (puer bellus, ad quem c. 24, 48, 81, 89.) mellis 68, 1. mellis oculos tuos, Iuveni, si quis me sinat usque basiare 48, 1. nemone in tanto potuit populo esse, Iuveni 81, 1. e qui Rosculus es Iuventiorum 24, 1.

L.

Ladas, (cursor celebris in Olympicis) 55, 25.
Lampsacum, (urbs Hellesponti) qua domus tua Lampsaci est 18, 2.
Lanuvius, (Lanuvium, Latii oppidum) ater atque dentatus 39, 12.
Laodamia, (uxor Proteilai) coniugis flagrans amore 68, 74. pulcherrima 68, 165. quam teiuna pium desideret ara cruorem, docta est amissa Laodamia viro 68, 60.
Larissaeus, (Larissa, Thessaliae urbs) moenia 64, 36.
Larius, (Larius, lacus Insubriae) Htus 25, 4.
Latmius, (Latmus, mons Cariae) sub saxa 66, 6.
Latonia, (Diana) maximi magnaprogenies Iovis 34, 5.
Leo, (sidus) saevi 68, 65.
Lesbia, (puella Catullo amatissima, ad quam 5, 7, 51, 58, 72, 73, 86, 92, 104, 107, 109.) vivamus, mea Lesbia, atque amemus 6, 1. quacris, quot mihi basiationes tuas, Lesbia, sint satis superque 7, 2. simul te, Lesbia, adspexi, nihil est super mi 51, 7. dicebas quondam solum te nosse Catullum, Lesbia 72, 2. nulla potest mulier tantum se dicere amatam vere, quantum a me, Lesbia, amata, mea, es 75, 2. nobis quoque carius auro, quod te restituis, Lesbia, mi cupido 107, 4. tecum Lesbia nostra comparatur? 43, 7. Lesbia nostra, Lesbia illa, illa Lesbia, quam Catullus unam plus quam se amavit, gignit Remi nepotes 98, 1, 2. Lesbium Lesbia malit quam te cum tota gente, Catulle, tua 73, 1. Lesbia mi praesente viro mala plurima dicit 63, 1. Lesbia formosa est 66, 6. Lesbia mi dicit semper male, nec tacet unquam de me 82, 1. Lesbia me, dispercam, nisi amat 62, 2.

Leebius, (homo impurus, in quem a. 73.) est pulcher 79, 1.
Lethaeus, gurgite 65, 5.
Liber, (Bacchus) vagus 64, 391.
Liber, (Arril avunculus) 84, 5.
Libe, (homo obscenus) subtile et leve peditum Libonis 54, 3.
Libya, 45, 6.
Ligyaeus, montibus 60, 1.
Ligyaeus, arenae 7, 3.
Licinius, (C. Calvus, Catulli amicus) hesternus, Licini, die otiosi multum lusimus in meis tabellis 50, 1. tuo lepore iacens, Licini, facetiisque 50, 2.
Liguris, in fossa Liguri 17, 19.
Loaris, Arinaes 68, 64.
Lucina, Iuno 34, 13.
Luna, notho ex dicta lumine Luna 34, 18.
Lycanotis, Callisto 68, 68.
Lydus, undae 31, 13.

M.

Maenas, ego Maenas ero 63, 69. hed-rigeras 63, 23.
Magnus, (Cn. Pompeius) in Magni simul ambulatione 55, 6.
Magus, nascatur Magus ex Gelli matrisque nefando coniugio 90, 1. Magus ex matre et gnato gignatur oportet 90, 2.
Maius, Iympha 68, 54.
Mamurra, (Caesaris sodalis) qui hoc potest videre, Mamurram habere quod Comata Gallia habebat uncti 29, 2. pathico 57, 2.
Manilius, (Aulus Torquatus, Catulli amicus, ad quem e. 68, in cuius nuptias c. 61.) ait suis similis patri Manlio 61, 222. tibi ne mea sint ignota incommoda, Manli 68, 11. id, Manli, non est turpe 68, 30. non possum reticere, qua Manlius in re iu-erit 68, 41. tale fuit nobis Manlius auxilium 68, 69. ne sublimis aranea des-er-to in Manli nomine opus faciat 68, 50.
Marcius, (Tullius Cicero) 49, 2.
Marrucinus, (Asinius, homo fu-rax) manu sinistra non belle utris in ioco atque vino 12, 1.
Mavors, saepe in letifero belli certa-mine Mavors aut rapidi Tritonis hem-arnatas hominum est praecens hortata catervas 64, 395.
Medi, cum Medi peperere novum mase 66, 45.
Mela, (fluvius prope Brixiam) flavus 67, 33.
Memmius, scabies famesque. Memmi 47, 2.
Memnon, Aethiops 66, 52.
Meneuius, Rufa, uxor Meneui 59, 2.
Mentula, (nomen, quo Mamur-rae libidinem significat Ca-cillus, in eum e. 94, 105, 114, 115.) Mentula moechatur, moechatur Men-tula certe 94, 1. Mentula conatur Pim-plaeum scandere montem 105, 1. For-misano saltu non falso Mentula dives fertur 114, 1. Mentula habet instar tri-ginta iugera prati 115, 1. ipse est non

homo, sed vero Mentula magna mianx 115, 8.
Minos, (Ariadae) (Theseum) pro-cul ex alta moestis Minos ocellis pro-spicit 84, 60. (Theseus) qualem Mi-noidi luctum obtulerat mente immemo-ri, talem ipse recepit 64, 248.
Minos, (rex Cretae) ad magnani-mum 64, 85.
Minotaurus, perhibent electos iuvenes Cecropiam solitam esse dapem dare Mino-tauro 64, 29.
Mnemonides, (Musae) Tempe, Mae-monidum doctis celebranda choris 64, 266.
Musa, Sapphica 35, 17. nec veterum dulci scriptorum carmine Musae ob-lectant 68, 7. Musae (Mentulum) fur-cillis praecipitem efficiunt 105, 2. nec potis est dulces Musarum expro-mere fetus mens animi 65, 3. munera et Musarum hinc petis et Veneris 68, 18.

N.

Naso, (homo impurus, in quem e. 113.) multus homo es, Nase 112, 1. Nase, multas es et pathicus 112, 2.
Nemesis, ne poenas Nemesis repositat a te 50, 20.
Neptunine, (Thetis) pulcherrima 64, 28.
Neptunius, vincla 64, 368.
Neptunus, uterque 31, 3. liquidas Ne-ptuni per undas 64, 2.
Nereis, aegeorene 64, 15.
Nicaea, (Bithyniae urbs) aestae-sae 48, 5.
Nilus, septemgeminus 11, 8.
Nonius, (Struma) sella in curia Stru-mae Nonius sedet 52, 2.
Novum Comum, (Iasubriae oppi-dum) Novi reliquens Comi moenia 35, 3.
Nympha, marinas 64, 17. genitor Nym-pharum Oceanus 88, 6.
Nysigena, (in urbe Nysa natus) Silenus 64, 253.

O.

Oarion, (sidus) proximas Hydrochel fulgeret Oarion 66, 94.
Occidens, in ultima Occidentis insula 29, 13.
Oceanus, genitor Nympharum 88, 6. (Pelea) suam Tethys concessit ducere septem Oceanusque 64, 30. ne qua fe-mina pulchrior clarum ab Oceano diem viderit venientem 61, 29. usque ad Hy-perboreos et mare ad Oceanaum 115, 2. Boetes vix zero alto mergitur Ocea-no 68, 68.
Oetaeus, (Oeta, mons Thessaliae) ignes 62, 1. in Thermopylis 68, 54.
Olympus, vespere Olympo vix tandem lumina tollit 62, 1.
Orus, malae tenebrae Orei 2, 14.
Otho, Othonis caput oppido pusillum 64, 1.

P.

Parcae, veridicos Parcae coeperunt edere cantus 64, 307. carmina divino cecinerunt omine Parcae 64, 384. (abruptum coniugium) scibant Parcae non longo tempore abesse 68, 85.

Paris, abducta gavius moecha 68, 103.

Parnassus, Parnassi vertice summo 64, 391.

Parthi, sagittiferos 11, 6.

Pasithea, (Gratiarum una) (Somnum) trepidantem recepit dea Pasithea sinu 63, 43.

Pegasus, volatu 55, 24.

Peleus, Thetidis incensus amore 64, 19.

Thessaliae columnen 64, 26. felicia Pelei carmina cecinerunt Parcae 64, 363.

Thetidi pater ipse lugandum Pelea sensit 64, 31. Pelea tecum pariter soror aspernata est 64, 302. qualis adest Thetidi, qualis concordia Peleo 64, 337.

Pelias, (Pelion, Thessaliae mons) vertice 64, 1.

Pelope, periuri 64, 347.

Penates, venietiae domum ad tuos Penates 9, 3.

Penelopeus, Telemacho 230.

Peneos, (fluvius Thessaliae) confestim Peneos adest 64, 286.

Persae, si vera est Persarum impia religio 90, 4.

Perseus, pennipes 55, 25.

Persicus, haruspicium 90, 2.

Phaethon, flammati 64, 292.

Pharsalia, (regio circum Pharsalum urbem) Pharsalam coeunt 64, 37.

Pharsalius, tecta 64, 37.

Phasis, (Colchidis fluvius) Phasidos ad fluctus 64, 3.

Pheneus, (Arcadiae urbs) prope Cylleneum 68, 109.

Phoebus, te solum, Phoebus, relinquens 64, 300.

Phrygia, ego vitam agam sub altis Phrygiae columinibus 63, 71.

Phrygius, ad iudicem 61, 12. Phrygiam ad domum Cybelles 63, 20. nemus 63, 2.

Phrygia ad nemora deae 63, 20. campi 46, 4. rivi 64, 345.

Phryx, tibicen 63, 22.

Phthioticus, (Phthiotis, Thessaliae regio) Tempe 64, 35.

Pimplaeus, (Pimpla, Boeotiae mons) montem 185, 1.

Piraeus, (Athenarum portus) egressus curvis a litoribus Piraei 64, 74.

Pisaurum, (Umbriae oppidum) moribunda a sede Pisauri 81, 2.

Piso, (Ca. Calpurnius) Pisonis comites, cohors inanis 20, 1. Porci et Socrati, duae sinistrae Pisonis 47, 2.

Pollio, (Aesinius) crede Pollioni fratri 12, 6.

Pollux, aura secunda iam prece Pollucis implorata 65, 65.

Polyxenus, (Polyxena, Priami filia) caede 64, 389.

Pompeius, consule 113, 1.

Ponticus, Amastri 4, 12. praeda 20, 19. truncem sinum 4, 9.

Porcius, (homo pravus, ad quem 47.) Porci et Socrati, duae sinistrae Pisonis 47, 1.

Posthumia, (mulier bibula) lex Posthumiae magistrae 27, 3.

Posthumius, de Posthumio narrat Brixia 67, 35.

Priapus, (hortorum deus, ad quem 18, 19, 20.) hunc lucum tibi dedico consecroque, Priape 18, 1. qua domus tua Lampaci est, Priape 18, 2. vicinus prope dives est negligensque Priapus 19, 20. omnia haec necesse Priapo praestare 19, 17. verpus 47, 4.

Prometheus, post hunc consequitur solerti corde Prometheus 64, 205.

Propontis, hoc negat negare Propontida 4, 9.

Protesilaus, (Protesilaus, dux Graecorum in bello Troiano) domum 68, 74.

Q.

Quintia, (puella vulgo formosa habita, de qua carm. 86.) Quintia formosa est multis 66, 1.

Quintilia, (Calvi amica) non tanto mors immatura dolori est Quintiliae, quantum gaudet amore tuo 96, 8.

Quintius, (Catalli amicus, ad quem 62, 100.) Quinti, si tibi vis oculos debere Catullum 62, 1. Coelius Aufilenum et Quintius Aufilenam depercut 100, 1.

R.

Ravidus, (ad quem carm. 40.) quamnam te mala mens, miselle Ravide, agit praecipitem in meos lambos 40, 1.

Remus, opprobria Romuli Remique 20, 15. Lesbia glubit magnanimos Remi nepotes 56, 5.

Rhamnusius, (Rhamnus, Atticae oppidum) virgo 64, 396. 66, 71. 68, 77.

Rhenus, Gallicum 11, 11.

Rhesus, (rex Thracum) Rhesi aiveae citaeque bigae 55, 26.

Rhodus, nobilem 4, 8.

Rhoeteus, (Rhoeteum, Troadis promontorium) litore 65, 7.

Roma, hoc fit, quod Romae vivimus 68, 34.

Romulus, 1) opprobria Romuli Remique 20, 15. Romuli antiquam bona sospites ope gentem 34, 22. disertissime Romuli nepotum 48, 1. 2) pro Romano, cinaede Romule, haec videbis et feres 29, 5, 10.

Rufa, (mulier famelica, de qua carm. 59.) Bononiensis Rufa Rufulam fellat 59, 1.

Rufulus, (de quo c. 59.) Rufa Rufulum fellat 59, 1.

Rufus, (de cuius graveolentia carm. 69. et fallacia c. 77.) nehadmirari, quare tibi femina nulla, Rufe, velit tenerum supposituisse femur 68, 2.

Rufe, mihi frustra ac nequidquam credite amico 77, 1.

S.

Sabinus, si urbanus esses aut Sabinus aut Tiburs 20, 16. o funde noster, seu Sabine

sen Tibure 44, 1. seu Sabine sive verius Tibure 44, 5. quovis Sabinum pignore esse (fundum) contendunt 44, 4.
Sacae, (populus Scythis proximus) sive in extremos penetrabit Indos, seu Sacas 11, 6.
Salisubauli, (Martii sacerdotes) pons, in quo vel Salisubaulis sacra suscipiantur 17, 6.
Sapphicus, Musa 25, 16.
Saturnalia, horribilem libellum ad tuum Catullum misti Saturnalibus, optimo dierum 14, 15.
Satyrus, cum thiaso Satyrorum 64, 253.
Scamander, (Troadis fluvius) testis erit magnis virtutibus unda Scamandri 64, 358.
Scylla, (monstrum) latrans 60, 2. vorax 64, 156.
Scyros, (maris Aegaei insula) deseritur Scyros 64, 35.
Septimillus, sic, mea vita Septimille, hunc uno domino usque serviamus 45, 13.
Septimius, (de cuius in Acmen amore c. 45.) Acmen suos amores tenens in gremio 45, 1. miscellus 45, 21. uno in Septimio fidelis Acme facit delicias libidinesque 45, 23.
Serapis, (Aegyptiorum deus) volo ad Serapia deferri 10, 26.
Setabis, (Setabis, urbs Hispaniae) sudarium 25, 7. sudaria 12, 14.
Sextianus, conviva 44, 10.
Sextius, (homo ineptus) si nefaria scripta Sexti recepo 44, 19. gravidiem et tussim non mi, sed ipsi Sextio ferat frigus 44, 20.
Silenus, Nysigenis 64, 253.
Silo, (leno, ad quem 103.) aut, sodes, mihi redde decem sestertia, Silo 103, 1.
Simonideus, (Simonides, elegorum poeta) lacrimis 38, 8.
Sirmio, (peninsula in agro Veronensi) peninsularum, Sirmio, insularumque ocellis 31, 1. venusta 31, 12.
Smyrna, (Cinnae poema, de quo 95.) Smyrna mei Cinnae nonam post denique messem edita 95, 1. Smyrna caevas Atacis penitus mittetur ad undas 95, 5. Smyrnam incana diu saecula pervoluent 95, 6.
Socratio, (ad quem 47.) Porci et Socratio, duae sinistrae Pisonis 47, 1.
Somnus, excitam Attin fugiens 63, 42.
Struma, (Nonius), v. Nonius.
Stymphalius, (Stymphalus, Arcadiae locus) monstra 68, 113.
Suffenus, (malus poeta) Suffenus iste venustus est venustus 22, 1. bellus ille et urbanus 22, 10. Caesios, Aquinios, Suffenum, omnis colligam venena 14, 19.
Sulla, (Cornel. Epicadus) litterator 14, 2.
Syri, apertos 36, 12.
Syria, (Arrio) misso in Syriam 84, 7. unam Septimius miscellus Acmen navolt quam Syrias Britanniasque 45, 22.
Syrus, olivo 6, 8.
Syrtis, quae Syrtis (te conceptum expulit) 64, 156.

T.

Tagus, (Lusitaniae fluvius) amnis aurifer 29, 20.
Talasius, (Hymenaeus) lubet iam servire Talasio 61, 124.
Tappo, tu eam Tappone omnia monstra facis 104, 4.
Taurus, (Asiae mons) in summo 64, 105.
Telemachus, Penelopeo 61, 229.
Tempe, (Thessaliae vallis) Phthiotica 64, 25. viridantia 64, 286.
Tethys, (Oceanus coniux) ultima 89, 5. canae 68, 70. tene suam Tethys concessit ducere neptem 64, 29.
Teucrus, (Troianus) sanguine 64, 345.
Thallus, (homo libidinosus et furax, ad quem 25.) cinaede 25, 1.
Themis, quae Themis olim antiquis solita est munera ferre piis 68, 153.
Thermopylae, in Octacis 68, 54.
Theseus, ferox 64, 73, 241. caeca mentem caligine consitus 64, 207. saevum cupiens contra contendere monstrum 64, 102. perfide 64, 123. cedentem celerum classe 64, 53. haec mandata prius constanti mente tenebant 64, 239. ipse suam Theseus pro caris corpus Athenis prolicere optavit potius, quam 64, 81. saevum (Minotaurum) prostravit Theseus 64, 110. quali solam Theseus me mente reliquit, tali 64, 260. toto ex te pectore, Theseu, tota pendebat perdita mente 64, 69. ut Ariadne omnibus his Thesei dulcem praecoptavit amorem 64, 120. amissum credens immiti Thesea feto 64, 246.
Thespius, (Thespie, urbs Boeotiae) rapis 61, 27.
Thessalia, domum conventa tota frequentat Thessalia 64, 23. Thessaliae colamem Pelea 64, 26.
Thesalus, pubes 64, 268. ora 64, 281.
Thetis, pulcherrima Neptuniae 64, 23. Thetis humanos non desepit hymenaeos 64, 20. Thetidis Peleus incoactus fertur amore 64, 19. (Phoebus) non Thetidis taedas voluit celebrare iugales 64, 303. Thetidi pater ipse iugandum Pelea sensit 64, 21. qualis adest Thetidi, qualis concordia Peleo 64, 337.
Thia, (Hyperionis coniux) progenies Thiae clara 68, 44.
Thracia, horrida 4, 8.
Thyas, (Baccha) effusis evantes cribibus 64, 392.
Thynia, (Asiae regio) vix mi ipse credens Thyniam atque Bithynae liquisse campos 31, 5.
Thynus, cataglyphos 25, 7.
Thyonianus, (Thyone, Baechi mater) hic merus est Thyonianus 27, 7.
Tibure, si urbanus esses, aut Sabinus aut Tibure 39, 10. o funde noster, seu Sabine seu Tiburs 44, 1. seu Sabine sive verius Tibure 44, 5. te esse Tiburtem autumant, quibus non est cordi Catullum laedere 44, 2.
Torquatus, parvolus 61, 218.
Transpadanus, si urbanus esses, aut Transpadanus 29, 12.

Trinaerius, (Trinaeria i. q. Sicilia) rupes 68, 53.

Triton, (Iacus) rapidi 64, 396.

Trivia, (Diana) potens 34, 15. Triviam furtim sub Latmia saxa relegans Amor 66, 5.

Troia, nefas 68, 89. obscena 68, 99. infelice 68, 99. virum et virtutum omnium acerba cinis 68, 90. primores Argivorum coeperat ad sese Troia clere viros 68, 88.

Troicus, moenia 64, 346.

Troingenae, (Achilles) Troingenum infesto prosternat corpora ferro 64, 356.

Troius, tellus 66, 7.

Tullius, (M. Cicero) disertissime Romuli nepotum, Marce Tulli 49, 1.

Tyrius, in toro 61, 172.

Tyro, (nympha), candida 64, 309.

U.

Umbet, (Italiae populus) pastus 39, 11.

Urania, (Musa) Uraniae genus 61, 2.

V.

Varus, (Alphenus, ad quem 23 et 26., de cuius scorto 10.) Varus meus ad suos amores visum duxerat o foro otiosum 19, 1. Suffenus iste, Vatre, quem probe nosti, homo est venustus 22, 1.

Vatidianus, odio 14, 3. crimina 52, 2.

Vatinius, (homo periturus) per consulatum peierat Vatinius 52, 3.

Venus, bona 61, 202. bonae 61, 44. Idallium colens 61, 18. sancta 66, 5. sanctae 34, 3. sanguinis expertem 66, 96. verbosa gaudet Venus loquela 55, 20. nil potest sine te Venus 61, 61. pulcher es, neque te Venus negligit 61, 198. estne novis nuptis odio Venus 66, 15. corpus evirastis Veneris nimio odio 63, 17. Veneris casto (me comam) collocat in

gremio 68, 56. munera et Musarum hinc petis et Veneris 66, 19.

Veneres, lugete, o Veneres Cupidinesque 3, 1. unguentum dabo, quod meae puellae donarunt Veneres Cupidinesque 13, 12. — cf. ind. verbor.

Veranniolus, (Verannius) haec amem necesse est, ut Veranniolum meum et Fabullum 12, 17. vos Verannio meo et Fabullo verpus praeposuit Priapus ille 47, 3.

Verannius, (Catulli sodalis, ad quem c. 9 et 28.) Veranni, omnibus meis amicis antistans mihi millibus trecentis 3, 1. optime 28, 3. sudaria Setaba miserunt mihi muneri Fabullus et Verannius 12, 16.

Verona, (Galliae Transpadanae urbs) velim Caecilio, papyre, dicas, Veronam veniat 35, 2. Brixia, Veronae mater amata meae 67, 34.

Veronensis, iuvenum 100, 2.

Vettius, (homo spurcus et vaniloquus, ad quem c. 98.) putide 98, 1. si nos omnino vis omnes perdere, Vetti, dicas 98, 5. Vetti semilauta crura 54, 2.

Vibennius, (pater et filius, quorum alter homo furax, alter moechus, in eos c. 33) furum optime balneariorum, Vibenni pater et cinaede filii 33, 1.

Virro, (homo foedus, ad quem 71.) miscelli 60, 7. si quoi, Virro, bono saecler alarum obstitit hircus 71, 1.

Volusius, (malus poeta, ad quem 36.) annales Volusi, cacata charta 36, 1, 20. Volusi annales laxas scombris saepe dabant tunicas 96, 7.

Z.

Zephyritis, (Arsinoe) ipsa suum Zephyritis eo famulum legarat 68, 57.

Zephyrus, horrificans 64, 271. iam coeli furor aequinoctialis in eundis Zephyri silesceat auris 48, 3.

G O T H A E,
TYPIS ENGELHARDO-REYHERIANIS.

Verzeichniss, einiger Werke,

welche

bei J. F. Hammerich in Altona erschienen, und in allen
Buchhandlungen Deutschlands zu haben sind:

- Laebker, Fr.**, de participiis graecis latinisque commentatio. 8 maj. 1833. 8 Gr.
- Laurent, J. C. M.**, Fasti consulares capitolini. (Insunt commentarii in numeros chronologicos Livii, Velleii, Eutropii, aliorum, et commentatio de variis urbis conditae aeris). 8 maj. 1833. 1 Thlr.
- Epistolae Bentleii, Graevii, Ruhakenii, Wytttenbachii selectae.** Annotatione instruxit Director Prof. Dr. Fr. Car. Kraft. 8 maj. 1831. 1 Thlr. 12 Gr.
- Epistolae Ruhakenii ad D. Wytttenbachium,** nunc primum ex autographis editae a G. L. Mahne. In Germania primum repetitae et annotatione instructae. Quibus accedunt selectae Dan. Wytttenbachii epistolae ex fasciculo tertio sumptae. Curavit Frid. Car. Kraft, theolog. et philosoph. Doctor, Ioannai Hamburg. Director et Professor. 8 maj. 1834. 1 Thlr.
- Antonini, M. Aurel.**, Commentarii, quos ipse sibi scripsit, ad fid. cod. mss. recens. et animadvers. instruxit I. M. Schulz. Accedunt Menagii notae in Anton. adhuc ineditae. Vol. I. 8 maj. 2 Thl. 20 Gr., auf feinem holländ. Papier mit breitem Rande 3 Thlr. 12 Gr.
- Arrians Unterredungen Epiktets mit seinen Schülern;** übersetzt und mit historisch-philosophischen Anmerkungen und einer kurzen Darstellung der Epiktetischen Philosophie begleitet v. J. M. Schulz. 2 Thle. gr. 8. à 1 Thlr. 2 Thlr.
- Aurelius Victor de viris illustribus urbis Romae et de Caesaribus.** Zum Gebrauch für Schulen, besonders für den zweiten Cursum: in der lateinischen Sprache, mit fortlaufender Erklärung aller vorkommenden Redensarten und beständiger Anführung der Sprachregeln nach der größern Bräderschen Grammatik. Herausgegeben von J. B. Frise. 8, 1 Thlr.
- Becker, Dr. U. J. H.**, Geschichte der Kriege der Römer in Hispanien. 1. Heft. Viriath und die Lusitanier. gr. 8. 1826. 14 Gr.
- Brandis, C. A.**, Commentationum elasticarum Xenophontis, Parmenidis, Mahelei doctrina de propriis philosophorum reliquiis veterumque Auctorum testimoniis exposita pars Ima. 8. 1 Thlr.
- Bredow, G. G.**, Handbuch der alten Geschichte, Geographie und Chronologie. 5te von D. I. G. Kunisch und D. K. O. Müller verbesserte Ausgabe. gr. 8. 1 Thlr. 18 Gr.
- Dessen Untersuchungen über einzelne Gegenstände der alten Geschichte, Chronologie und Geographie.** 1. Stück. gr. 8. 15 Gr.
- Dessen 2. Stück,** enthaltend: Gosselins Untersuchungen über die West- und Ostküste Afrias. Reaumes System der Geographie Herodots im gedrängten Auszuge — Vincent über den Periplus des rothen Meeres, mit Anmerkungen, nebst mehreren andern Aufsätzen und 12 Karten. gr. 8. 4 Thlr. 12 Gr.
- Cicero, M. T.**, Orat. pro Sexto Roscio Amerino. Rede zur Vertheidigung des Sext. Rosc. aus Ameria, übersetzt und mit erklärenden Anmerk. begleitet von H. R. Matthaei. Nebst vorgedrucktem Original. 8. 1799. 12 Gr.
- — Abhandlung vom dem Redner, übersetzt und erläutert von F. C. Wolff. 2te ganz von neuem umgearbeitete Aufl. gr. 8. 1830. 1 Thlr. 20 Gr.
- — Cato der Aeltere oder Gespräch vom Greisenalter, Lilius oder Gespräch von der Freundschaft und Paradoxien. Uebers. und erläutert von F. C. Wolff. 8. 20 Gr.
- — auserlesene Reden, übersetzt und erläutert von F. C. Wolff. 1r Band, welcher die Reden für den Sextus Roscius aus Ameria, für die Manliche Bill, gegen Lucius Sergius Catilina und für den Dichter Aulus Licinius Archias enthält. 2te sehr verb. Aufl. gr. 8. 1 Thlr. 16 Gr.
- — derselben 2r Band enthält die Reden für den Aulus Cluentius Avitus, für den Titus Annius Milo, für den Quintus Ligarius und für den König Dejotarus. gr. 8. 1 Thlr. 16 Gr.
- — derselben 3r Band enthält die Reden gegen den Verres. 1r. Bd. gr. 8. 2 Thlr.
- — derselben 4r Band enthält die Reden gegen den Verres. 2r. Bd. gr. 8. 2 Thlr.

Clerro, M. T., *ausserlesene Reden*, 5r und letzter Band, enthält die Reden für den Lucius Murena, den Publius Sulla und den Cneius Plancius. gr. 8. 1818. 1 Rthlr. 20 Gr.

— — neue Sammlung *ausserlesener Reden*, übersetzt und erläutert von F. C. Wolff. 1. Band, enthält die Reden für den Publius Quintus, für den Schauspieler Quintus Roscius, für den Marcus Fonteius, für den Aulus und die drei Reden über das Ackergesetz gegen den Volkstribun P. Serv. Rullus. gr. 8. 1822. 2 Rthlr.

— — neue Sammlung 2. Bd., enthält die Reden für den Cajus Rabirius, den Lucius Flaccus und für den Publius Sextus. gr. 8. 1821. 1 Rthlr. 16 gr.

— — fünf *Bücher* *taschenförmiger Untersuchungen*. Übers. mit Anmerkungen von H. D. A. Sonne. gr. 8. 1824. 1 Rthlr. 12 gr.

Dahlmann, C. F., Prof. in Göttingen, *Forschungen auf dem Gebiete der Geschichte*. 1r Band. gr. 8. 1821. 2 Rthlr. 4 Gr.

— — desselben Werks 2r Theil 1. Abtheilung, Herodot aus seinem Buche sein Leben. gr. 8. 1824. 1 Rthlr.

— — 2r Theil 2. Abtheilung: Beckers, A., *Vorarbeiten zu einer Geschichte des zweiten punischen Krieges*. gr. 8. 1824. 1 Rthlr.

Franckii, J. V., *Callinus sive quaestionis de origine carminis elegiaci tractatio critica*. Accedunt *Tyrtaei reliquiae cum prooemio et critica annotatione*. 8 maj. 1 Rthlr.

— — *Examen criticum D. Junii Juvenalis vitae*. 8 maj. 1822. 14 Gr.

Gurlitt, J., Dr. Theolog., *archäologische Schriften*. Gesammelt und mit Anmerkungen begleitet herausgegeben v. Corn. Müller. gr. 8. 1831. 2 Rthlr.

Platons *Republik* in X. Büchern, übersetzt von F. C. Wolff. 2 Bde. gr. 8. 1823. 2 Rthlr.

Plutarchs *Timoleon*, *Philopoemen*, die beiden Gracchen und Brutus. Zum Schulgebrauch mit Anmerkungen und einem erklärenden Wortverzeichnis von G. G. Bradow. 3te verbesserte Ausgabe. gr. 8. 1821. 20 Gr.

— — *Timoleon*, *Philopoemen*, die beiden Gracchen und Brutus. Übersetzt von G. G. Bradow, 2te nach der Handschrift des Uebersetzers verbesserte Ausgabe. gr. 8. 1823. 18 Gr.

Sophoclis *Philoctetes*. *Recognovit et Commentarius in usum juventutis liter. graec. studiosae conscriptus illustravit J. P. Matthaei*. 8 maj. 1823. 1 Rthlr. 16 Gr. Schreibpap. 1 Rthlr. 20 Gr.

Specii, M. C., *praxis declinationum et conjugationum*, ganz umgearbeitet von D. Bamarch. Zehnte verbess. Ausgabe. 8. 1824. 4 Gr.

Virgils 4te *Ekloge*, übersetzt von J. H. Voss. Probe einer neuen Ausgabe von Virgils Werken. Angehängt ein Abschied an Hrn. Heyne. 8. 9 Gr.

— — *ländliche Gedichte*. 1r u. 2r Band. *Bucolicae eclogae decem*, oder 10 erlesene *Idyllen*, übersetzt und erklärt von J. H. Voss, 2 Bände, mit der Ersttafel des Eratosthenes, gestochen von Jäck. 2te verb. Auflage, von A. Voss. gr. 8. 1830. 2 Rthlr. fein Papier 2 Rthlr. 16 Gr.

— — derselben 3r und 4r Band. *Georgicon libri quatuor*, oder *Landbau*, vier Gesänge, übersetzt und erklärt von J. H. Voss. 2 Bände mit den Abbildungen der röm. und griech. Pflanze. gr. 8. 4 Rthlr.

Voss, J. H., über des Virgilischen *Landgedichts* Ton und Auslegung. 8. 10 Gr.

2020.01.10

3 2044 014 369 706

This book should be returned to the Library on or before the last date stamped below.

A fine of five cents a day is incurred by retaining it beyond the specified time.

Please return promptly.

